

סדר תפילות
כמנהג בני רומה
לכל ימות השנה

כפי הנהוג
בירושלים עיה"ק

ערוך ע"י
הלל משה סרמוניטה
ואנג'לו מרדכי פיאטילי

ירושלים

בשנת
יהיו לרצון אמריי פי
והגיון לבי לפניה יהוה צורי וגאלי
לפ"ק

מחזור לראש השנה
כמנהג בני רומה

כפי הנהוג
בירושלים עיה"ק

ערוך ע"י
הלל משה סרמוניטה
ואנג'לו מרדכי פיאטילי

ירושלים

בשנת
שבתון זכרון תרועה מקרא קדש
לפ"ק

עיצוב גרפי ועימוד:
d.c.dav111@gmail.com

תוכנת תג,
הרב דניאל הירש ווייסמאן נ"י
ירושלים

©
כל הזכויות שמורות לעורכים:
hillser@netvision.net.il
ampiattelli@gmail.com

נדפס בדפוס ע.ר. בתל אביב
בחודש ניסן תשפ"ד

הַקְדָּשָׁה

הַגִּיד לְךָ אָדָם מֵהַטּוֹב וּמֵהַיָּי הַזֶּה הַזֶּה מִמְּךָ
כִּי אִם-עֲשׂוֹת מְשַׁפֵּט וְאַהֲבַת חֶסֶד
וְהִצַּנֵּעַ לָכֶת עִסְאֵלְהֵיךָ

(מִיכָה ו', ט)

לזכר

בנימין יהושע בן דניאל אוטולנגי ז"ל

בין מייסדי בית הכנסת שברח' איאופילי במילאנו
שנפתח בחג השבועות תשכ"ג, ובמשך עשרים וחמש
שנה התפלל בו בקביעות עד יום עלייתו ארצה.

ואחר כך התפלל בתמידות בבית הכנסת כמנהג בני
רומה בירושלים למשך עשרים וחמש שנה נוספות.

ת.נ.צ.ב.ה.

מחזור זה מוקדש לזכרו

ע"י בניו,

בנותיו, נכדיו, נכדותיו וניניו.

תוכן הענינים

124 ברכת הגומל 125 קריאה ליום ראשון של ר"ה 128 פרשת מוספין של ר"ה 128 קריאה ליום שני של ר"ה 132 ברכת ההפטרה 133 הפטרה ליום ראשון של ר"ה 135 הפטרה ליום שני של ר"ה 138 תפילה לשלום המדינה 142 סליחה לפני תקיעת שופר 146 פזמון לתקיעת שופר 148 תקיעת שופר 155 סדר מוסף של ר"ה 180 עושה שלום לא' של ר"ה 182 עושה שלום לב' של ר"ה 193 קידוש לשחרית של ר"ה 197 סדר מנחה של ר"ה 218 סדר תשליך 223 סדר ערבית למוצאי ר"ה 236 הבדלה על הכוס 237 לוח קיצורי מקורות 241 ביבליוגרפיה 245 מפתח הפיוטים והתפילות	ix הקדמה כללית 3 סדר מעמדות שלפני ר"ה 4 סדר עירובין 4 עירובי בתים וחצרות 5 עירוב תחומין 5 עירובי תבשילין 7 סדר הדלקת נרות 11 סדר מנחה לערב ר"ה 23 סדר קבלת שבת 25 תפילת ערבית של ר"ה 26 פזמון אחות קטנה 45 תפילה על הפרנסה 51 סדר קידוש לליל ר"ה 57 ברכות השחר לר"ה 68 זמירות 85 רשות לנשמת של ר"ה 90 רשות לקדיש 93 יוצר לא' של ר"ה 95 יוצר ליום ב' של ר"ה 97 פיוט לשני ימים של ר"ה 99 אופנים 121 סדר הוצאת ספר תורה

הקדמה כללית

א. מנהג בני רומה

למן העת העתיקה, איטליה היהודית היתה קשורה בטבורה לארץ-ישראל. בין הקהילות שבארץ הקודש ובין קהילות דרום איטליה רווחו יחסים תורניים, תרבותיים ומסחריים, עד שתש כוחו של היישוב היהודי בארץ-ישראל ומסודותיו. גם בתחום נוסח התפילה היתה איטליה הדרומית קשורה למקור השראתה מעבר לים, בהיותה בת חסותן של ישיבות ארץ-ישראל. סביר להניח שאכן בני איטליה, עד המאה התשיעית או אפילו מעט מאוחר יותר, התפללו לפי אחד ממנהגי ארץ-ישראל העולים ומתבארים בעקבות פרסום ממצאי הגניזה הקהירית.¹ אליבא דאמת אין בידינו תיעוד מספיק, אלא שברי מידע זעירים בלבד המאשרים לנו לשער פה ושם קביעות רופפות וכלליות על מנהגי התפילה של יהודי דרום איטליה לפני עלייתם של מרכזי התורה הבבליים. אמנם עדויות לכך ניתן למצוא. לפי המסופר ב'מגילת אחימעץ' שהתחברה בקפואה בשנת 1054 – ר' אחימעץ הזקן "כשעלה היו עשרת ימי תשובה, ופייסוהו החברים וראש הישיבה, לעמוד לפני התיבה, ולעשות התפילה בחיבה, [...] התחיל בסליחות ותחנונים [...] באחד שהיה [לר'] סילנו איש אמונים".² לר' אחימעץ לא היה כל קושי להשתלב בתפילה הנהוגה בארץ-ישראל אז, ועוד לפני ראש הישיבה ותלמידיו ולומר סליחה מאת ר' סילנו בן ארצו. נסיף ונאמר כי עוד בתקופתו של הפייטן אמתי ב"ר שפטיה מאוריה (המאה התשיעית), נהגו בני אפוליה אותם מנהגי קריאה של בני זמנם בארץ-ישראל, לפחות בעניין קריאת המועדים. מחקר הפיוטים, פרי עטם של פייטני איטליה הראשונים, נמצאנו למדים מעט על סדרי תפלתם ומנהגם. מלשון הפיוטים עולים רמזים בעיקר

הערות

1 ראו למשל את שני הכרכים עבי הכרס בהם מקובצים מבחר מחקריו של עזרא פליישר, 'תפילות הקבע בישראל בהתהוותן ובהתנגשותן', בעריכת שלומית אליצור וטובה בארי, ירושלים, מאגנס, תשע"ב (לענייננו ראו במיוחד בכרך א, בעמ' 441 ולפי המפתח); אורי ארליך, 'תפילת העמידה של ימות החול. נוסחי הסידורים בגניזה הקהירית – שורשיהם ותולדותיהם', ירושלים, יד יצחק בן צבי, תשע"ג.

2 Robert Bonfil, *History and Folklore in a Medieval Jewish Chronicle. The Family Chronicle of Ahima'atz ben Paltiel*, Leiden-Boston, Brill, 2009, pp. 258-259.

בעניין מיקום אמירתם בסדר התפילה (לשונות המעבר) המוכיחים שפיוטים אלו השתלבו בסביבה ליטורגית מטיפוס ארץ-ישראלי.³

מרכזי התורה הבבליים הלכו וגברו במאות השמינית והתשיעית, עד שהשפעתם התרבותית, והתורנית בפרט, פשטה גם לדרומה של אירופה. באיטליה, ההגמוניה של יהדות בבל עלתה על קודמתה – תורת ארץ-ישראל – כנראה במהלך המאה התשיעית, אך התהליך נשלם רק במאה העשירית או האחת-עשרה.⁴ תהליך ממושך ומורכב זה השליך במידה רבה ומכרעת על עולם מנהגי התפילה שעוצבו עתה מחדש על פי עיקרי ההלכה הבבלית וקריאת התורה לפי המחזור השנתי, לעומת התלת-שנתי שנהוג היה בבתי הכנסת בארץ-ישראל ומחוצה לה. לחץ המנהג המתחרה – קרי מנהג בבל – עלה ביתר שאת וביתר עז עד שזה השתלט סופית עם קליטתם וקבלתם של סידורי התפילה מתקופת הגאונים בקרב יהודי איטליה: סדר רב עמרם גאון (810–875) וסידור רב סעדיה גאון (882–942). אמנם במנהג איטליה הקדום, התשתית הארץ-ישראלית "כוסתה לימים בשכבות עבות של פסקי דין, הלכות ונוסחים בבליים, אבל היא ניכרת עדיין במעומעם בכמה סדקים", כדברי פרופ' עזרא פליישר ז"ל, ראש המדברים בתחום זה.⁵

לאחר קבלת תורת בבל, החל התגבשותו של נוסח התפילות מחדש. העד היחיד והמיוחד שנותר בידינו, השופך אור על נוסח התפילה של יהודי איטליה בימי הביניים המוקדמים, כלומר לאחר השלמת תהליך היבבילוניזציה, הוא כתב-יד, כנראה מן המחצית השנייה של המאה הי"ב, המכונה בספרות "סדר חיבור ברכות". בסידור זה, שהושפע בוודאי מסדר רב עמרם גאון מצד אחד ומן המסורת הליטורגית העשירה של דרום איטליה הקדומה מצד שני, מוצאים אנו את נוסח תפילות הקבע, פיוטים קדומים, רובם מאת פייטני אפוליה

הערות

³ עזרא פליישר, 'בחינות בשירת פייטני איטליה הראשונים', 'הספרות' 30–31 (אפריל 1981), עמ' 141–142.

⁴ פיטר ש' לנרד, 'מקונטרסי פיוטים עד הרפוס הראשון: מבחר הפיוטים כתייעוד לשלבי העריכה של מחזור בני רומה', בתוך: 'קובץ מחקרים על מחזור כמנהג בני רומה', בעריכת אנג'לו מרדכי פיאטלי. יו"ל עם מהדורת פקסימיליה של 'מחזור כמנהג רומה, שונצין – קואל מיורי רמ"ו (1486–1485)', ירושלים, הוצאת י"ל מאגנס, תשע"ב, עמ' 42 (והספרות המצוטטת שם).

⁵ ע' פליישר, 'בחינות בשירת פייטני איטליה הראשונים', הנ"ל (לעיל הערה 3), עמ' 131–167; הנ"ל, 'תפילה ומנהגי תפילה ארץ-ישראלים בתקופת הגניזה', ירושלים, הוצאת י"ל מאגנס, תשמ"ח, במיוחד בעמ' 40 ועמ' 325.

הראשונים, ופסקי הלכה יחודיים. כתב-יד יקר זה היה שמור בספרייה הלאומית בטורינו ועלה באש בשריפה בשנת 1904. למזלנו, לפני שעבר ובטל מן העולם, הועתק על ידי פרופ' שניאור זלמן שכטר והעתקתו נמצאת עתה בספריית בית המדרש לרבנים בניו יורק.⁶ בסדר חיבור ברכות ניתן לזהות בבירור כמה וכמה מאפיינים בולטים המיוחדים למנהג בני רומה המאוחר יותר. לעומת זאת בחיבור זה ישנה עדות כי עדיין במאה השתיים עשרה או מעט לפני כן, נאמרו באיטליה קרובות י"ח (יצירות פייטניות שנאמרו בחזרת הש"ץ, המשולבות בין ברכות העמידה) ושבעות (יצירות פייטניות שנאמרו בחזרת העמידה של שבת ומועדים) בדרך הנהוגה בארץ-ישראל, כאשר החזן בעת אמירת הפיוטים הנ"ל לא חזר על נוסחאות הקבע של העמידה, אלא הסתפק באמירת חתימתן של הברכות בלבד.⁷

השלב הבא הנחשף לעינינו הוא נוסח התפילה כפי שגובש במחצית השנייה של המאה הי"ג, המיוצג היטב על ידי מספר כתבי-יד, ההולכים ומתרבים במאות הי"ד-הט"ו ואילך. כתב-היד הקדום ביותר, הנושא ציון תאריך שנשאר בדינו, הינו משנת כ"ה לאלף השישי (1265)⁸, וכנראה הועתק ברומה עצמה.

בתקופה זו נוסח התפילה המיוחד של יהודי איטליה מכונה בשם "מנהג לועז" או "מנהג לועזים" (דהיינו נוסח התפילות השגור בפי דוברי השפה הלטינית או השפות הרומניוטיות), לצד הכינוי "מנהג בני רומה" (רומא או רומי), על פי שם הקהילה בו עוצב על ידי חכמי העיר, רובם ככולם צאצאי משפחת מן הענוים. רמז לכך ניתן למצוא בעיון במחזורים הראשונים, בכתבי-יד ובדפוס, כאשר ליד התפילות שולבו מנהגים והלכות, בדרך כלל מתומצתים מספרי ההלכה הקלאסיים של הלועזים, ובראש ובראשונה מבית מדרשם של חכמי רומי: ספר 'שבלי הלקט' לר' צדקיה ב"ר אברהם הרופא, עיבודו וקיצורו ספר 'תניא', מאת קרוב משפחתו, ר' יחיאל ב"ר יקותיאל מן הענוים (שניהם ממחצית השנייה של המאה הי"ג) וכן מתוך 'ספר התדיר' לר' משה ב"ר

הערות

6 Abraham I. Schechter, *Studies in Jewish Liturgy, based on a unique Manuscript entitled Seder Hibbur Berakot*, Philadelphia 1930; Israel Davidson, *Seder Hibbur Berakhot*, JQR XXI (1931), pp. 256-266; Jacob Mann, *Genizah Fragments of the Palestinian Order of Service*, HUCA 2 (1925), pp. 269-338.

7 פליישר, שם (הערה 8), עמ' 141. כהיום, בין קהילות האיטאליאנים, רק בירושלים ממשיכים לומר את הקרובות בתשעה באב (ולעתים רחוקות גם בשאר ימי הצומות כאשר מתארגן מניין לכך).

8 כ"י הספרייה הלאומית בפריס, Heb. 599 (במכון לתצלומי כתבי יד עבריים בירושלים, ס' 11472).

יקותיאל מרומה (סוף המאה הי"ד). הלכות ומנהגים אלו, בעיבודים שונים ובהשמטות חזרו ונדפסו גם בהוצאות המאוחרות של המחזור כמנהג בני רומה. כתבי-היד של מחזורי תפילה כמנהג בני רומה הם למעשה יצירה ספרותית מיוחדת במינה – המזכירה לנו את מחזור ויטרי או את סידור רש"י – בה משולבים התפילות והפיוטים מחד גיסא, וההלכות והפסקים על פי ספרי ההלכה הנ"ל מאידך גיסא. כאשר לעתים 'ספר תניא' או 'התדיר' מעותקים בשולי המחזורים עצמם או כיחידה עצמאית המצורפת למחזורים.⁹

כאמור סדר התפילות כמנהג בני רומה עבר עריכה ושילובים סופיים של התגבשות בידי תלמידי חכמים ברומה, שאף גמרו אומר לוותר על אוסף הפיוטים הקדמונים של פייטני אפוליה והמזרח ולאגור במקומם פיוטים רבים ומגוונים מאת משוררי ספרד, אשכנז, בני רומה עצמה ועוד אחרים.¹⁰

כתבי-יד של מחזורים כמנהג בני רומה הינם די שכיחים בספריות ברחבי העולם. במכון לתצלומי כתבי-יד עבריים אשר בספרייה הלאומית בירושלים ישנם מעל 600 צילומי כתבי-יד כאלה (כולל מספר רב של כתב-יד שהועתקו לאחר המצאת הדפוס). סדר התפילות של יהודי איטליה הינו הראשון מבין נוסחי התפילה הידועים שייצא לאור הדפוס, בשנת רמ"ו (1485-1486), בשונצינו ובקזאל מגזרה. דפוס ראשון זה היה לנגד עינינו בעריכת המחזור הנוכחי ולפי זה גם קבענו את שם המנהג ('כמנהג בני רומה').¹¹ משנת רמ"ו עד היום, סדר התפילות נדפס פעמים רבות.¹² בין המהדורות הרבות יש לציין את דפוס

הערות

⁹ יצחק יודלוב, 'המחזור כמנהג בני רומה' דפוס שונצינו רמ"ו, היבטים טקסטואליים, ביבליוגרפיים והלכתיים, בתוך: א"מ פיאטלי (עורך), 'מחקרים', הנ"ל (לעיל הערה 4), עמ' 28-35.

¹⁰ לעומת זאת במחזור אשכנז נקלטו פיוטים רבים מאת פייטני איטליה הקדומה. ראו: יוסף יהלום, 'מחזור רומה והקרובים לו: מהלכים בהתגבשות המרכזים האיטלקים', 'איטליה' כג (תשע"ה), עמ' 14-1.

¹¹ יצוין ג"כ כי הרב פרופ' משה דוד קאסוטו קבע לכתוב את התיבה 'רומה' באות ה"א, כי לטענתו היא הצורה התקנית בעברית בניגוד לרומא באל"ף כנהוג בארמית. בשנים האחרונות, לאחר שהוקם בית הכנסת כמנהג בני רומה בירושלים, השם המקורי של הנוסח הוחזר על פי קביעתו של מ"ד קאסוטו, ביזמת נכדו פרופ' דוד משה קאסוטו, ששימש כיו"ר 'חברת יהודי איטליה לפעולה רוחנית' לשנים רבות.

¹² לרשימת המהדורות ראו: אנג'לו מרדכי פיאטלי, 'ביבליוגרפיה של מחזורים וסידורים כמנהג בני רומה', בתוך: הנ"ל, 'קובץ מחקרים על מחזור כמנהג בני רומה' (הנ"ל, לעיל הערה 4), עמ' 51-114 (לוח תיקונים באתר: <http://www.angelopiattelli.com/#!articles/crig>). על המנהג בני רומה, ראו:

בולוניה, עם פירושו של ר' יוחנן טריוויס (פיי' קמחא דאבישונא') משנת ש'–ש"א (1540). חשוב לציין כי נוסח הפנים שבמחזור בולוניה איננו תואם לנוסח פיי' קמחא דאבישונא הנדפס בשוליו ומסתבר שנוסח המחזור הנדפס לא היה לפני מחבר הפירוש. כתוצאה מכך נוסח הפנים לחוד, ונוסח הפירוש לחוד, שימשו כמקורות מכריעים בקביעת נוסח התפילות והפיוטים לצורך עריכת הסידורים והמחזורים שלנו.

לאמיתו של דבר, גם לאחר תקופת המצאת הדפוס, תהליך היבבילוניזציה מעולם לא פסק, אלא המשיך וממשיך מאז עד עצם היום הזה, במיוחד בעקבות התפשטותה של הסמכות ההלכתית של השו"ע, של חכמת הקבלה ובהשפעת המנהג הספרדי.¹³ מנהגים והלכות קדומות נדחקו לטובת ההלכה הבבלית, פסקי השו"ע ותורת הסוד, וכתוצאה מכך שרידי מנהג ארץ-ישראל והלכותיו שבסדר התפילות ובמחזורים מתמעטים ומטשטשים מדור לדור. עם זאת יש לציין כי בניגוד לקביעה הרומנטית של חוקרי יחכמת ישראל, שקבעו כי מנהג בני רומה הוא תולדה ישירה של מנהג ארץ-ישראל הקדום, נוסח זה – הוא נוסח תפילה 'בבלי' לכל דבר וענין, ככל שאר המנהגים הקיימים בתפוצות ישראל כהיום, אך, כמנהגי תפילות עתיקים אחרים מימי הביניים – כגון מנהגי פרס, חלב ורומניא – עדיין ניכרים בו מעט שרידי מנהג ארץ-ישראל הקדום.

החל מן המאה הי"ג, לאחר גיבושו הסופי של נוסח התפילות, המנהג התפשט מרומה לקהילות רבות המפוזרות במרכז וצפון איטליה אשר נוסדו בעיקר ע"י יוצאי רומה שהעתיקו את מקומם לצרכי מסחר ובנקאות. מאז התקבל גם השם "מנהג איטאלייאני" (או איטלי), כלומר המנהג המשותף

הערות

דניאל גולדשמידט, 'מנהג בני רומה', בתוך: שמואל דוד לוצאטו, 'מבוא למחזור בני רומה', תל אביב, דביר, תשכ"ו, עמ' 79–102 ובהערות שם (חזר ונדפס בתוך ספרו: 'מחקרי תפילה ופיוט', ירושלים, י"ל מאגנס, תש"ם); אלברטו משה סומך, 'Segulat Israel', *Aspetti peculiari del Nüsach italiano*, (מופיע גם באתר: www.morasha.it); שלמה צוקר, 'מחזור מוסקוביץ', מעשה ידיו של יואל בן שמעון, ירושלים, בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי, תשס"ה, עמ' 23–44; א"מ פיאטלי (עורך), 'קובץ מחקרים על מחזור כמנהג בני רומה' (לעיל הערה 4).

13 וראו למשל בקבצי המנהגים של קהילות שונות שנהגו כמנהג איטאלייאני (מן המאות הי"ח והי"ט): בצלאל ויכלדר, 'הגהות רבי שלמה רוקא זצ"ל ומנהגים דק"ק אורבינו – איטליה', בתוך: 'זכור לאברהם', חולון תשנ"ג, עמ' תעט–תצט; שלמה גליקסברג, "אלה התורות", מנהגי בית הכנסת בסקנדיאנו לר' יהושע סגרי, 'עלי ספרי' כג (תשע"ג), עמ' 81–119; הנ"ל, "אלה החוקים והתורות": מנהגי בית הכנסת בוויאדנה לר' יהושע סגרי, 'איטליה' כג (תשע"ה), עמ' 41–79; הנ"ל, 'מנהגי בית הכנסת של ק"ק איטלקי בעיר פרינצי', 'עלי ספרי' כד–כה (תשע"ה), עמ' 253–283.

והמאפיין את כל קהילות אדמת איטליה הוותיקות. נוסח זה היה והינו נפוץ בעיקר בקהילות איטליה, אך לא שם בלבד. מחוץ לארץ המגף, המנהג היה נהוג בק"ק צפת במאה ה־ט"ז ועד תחילת המאה היי"ז¹⁴ וכן התפללו בו בבתי כנסת אחדים בקושטא ובשאלוניקי עד מלחמת העולם השנייה.

בסדרת התפילות והמחזורים בעריכתנו, לצורך קביעת מטבע הלשונות ונוסח הפיוטים, הושוּו מחזור רמ"ו ומחזור בולוניה הנ"ל. בהשוואה התגלה לעינינו שהנחיות מסוימות בעיקר הלכתיות המופיעות במחזור רמ"ו הושמטו במח' בולוניה או לאחריו. לדוגמא, בהנחיות לתפילת מנחה ליום חול במח' רמ"ו כתוב: "וזמנה מתחלת שבע שעות ולמעלה, ואם הקדימה קודם לא יצא ידי חובתו". קטע הנחיה זו הושמט במח' בולוניה, ובפי" קמחא דאבישונא על אתר נכתב: "זמנה משש שעות ומחצה ולמעלה עד הלילה" וכך נפסק להלכה בשו"ע או"ח סי' רל"ג, א. כמו כן במח' רמ"ו בהנחיות לקריאת התורה בשבת כתוב: "והקטן עולה למניין שבעה", ואמנם במח' בולוניה הנחיה זו הושמטה. ועוד במח' רמ"ו ובולוניה כתוב שיש לומר בליל ראשון של פסח שחל בשבת ברכת 'מעין שבע', אולם כבר בפי" קמחא דאבישונא על אתר כתוב: "שיש נוהגים לא לאמרה שהלילה הזה משומר מן המזיקים" ובסוף: "ומיהו נהגו לאמרו", ואילו במח' שד"ל (ליוורנו, תרט"ז) ח"א, בערבית של פסח, ברכת 'מעין שבע' לא מופיעה ובהנחיה כתוב: "שיש נוהגים לא לאמרה שהלילה הזה משומר מן המזיקים", כפסק הטוש"ע (או"ח סי' תפז, א), וכך נוהגים היום.¹⁵ קובץ ההלכות שמופיע בסוף מח' רמ"ו רחב יותר מזה שמופיע בסוף מח' בולוניה, ומסדר ברכות והלאה לא מופיע במח' בולוניה, כנראה מפני שהיות שישנן ברכות ייחודיות כדוגמת "בורא נפשות" המסתיימת בחתימה "בא"י חי עולמים" כדברי הירושלמי (מובא בתוס' ברכות לז ע"א, ד"ה 'בורא'), הושמט כל העניין. דוגמאות אלו מאששות את דברינו הנ"ל על דחיקת מנהגים ושרידים קדומים מן המחזור. בדורות האחרונים תופעה זו ניכרת גם בדחיקה של מנהגים

הערות

14 דניאל קארפי, 'בתרבות הרנסאנס ובין חומות הגיטו', תל אביב, אוניברסיטת תל אביב, תשמ"ט, עמ' 236–255; אברהם דוד, 'עלייה והתיישבות בארץ-ישראל במאה ה־ט"ז, ירושלים, ראובן מס בע"מ, תשנ"ג, עמ' 120–121.

15 עיינו במאמרו של י' יודלוב, ב'קובץ מחקרים על מחזור כמנהג בני רומה', הנ"ל (לעיל הערה 4), עמ' 35, הערה 88, המציין לדוגמאות נוספות. וראו גם:

Hillel M. Sermoneta, *Esempi di liturgia ebraica, italiana nei frammenti ritrovati nell'Archivio di Stato di Parma*, in 'Hebraica Parmensia', Ministero della cultura, Roma, 2023, pp. 78–82.

הקדמה כללית

xv

והלכות קדומות שקיימים במנהג אשכנז כפסק הרמ"א ונדחו לטובת מנהג המחבר (השו"ע) ונציין כמה דוגמאות: בקובץ ההלכות שבסוף מח' רמ"ו ובולוניה כתוב שמברכים שתי ברכות על התפילין 'להניח תפילין' זעל מצוות תפילין' כפסק הרמ"א ומנהג אשכנז (טשו"ע, או"ח סי' כה, ט), ואילו במח' שד"ל ח"א מובא מנהג המחבר שרק אם הפסיק בדיבור בין תפילין של יד לתפילין של ראש יברך ברכת 'על מצוות תפילין', וכך כתוב לנהוג בכל הסידורים האיטאליאנים שלאחר מח' שד"ל. דוגמא נוספת: בקריאת התורה בפורים, במח' רמ"ו ובולוניה לא כתוב בהנחיה שכופלים את הפסוק האחרון להשלים לעשרה פסוקים, כמנהג אשכנז ע"פ פסק הרמ"א (טשו"ע, או"ח סי' תרצג, ד), ואילו במח' שד"ל ח"א כתוב בהנחיה "וכופלין פסוק אחרון משום השלמת עשרה פסוקים", כפסק המחבר (השו"ע) שם. במח' רמ"ו ובולוניה הגבהת ספר התורה לא מופיעה כלל וכן הפסוקים שאומרים אחרי ההגבהה. בתקופה מאוחרת יותר, כבמחזור כמנהג בני רומה, ויניציאה ת"ע ועד מחזור שד"ל, ההגבהה אכן מופיעה, אך לאחר קריאת התורה כמנהג הרמ"א (שו"ע או"ח סי' קלד, ב). אולם אח"כ בכל הסידורים, ההגבהה מופיעה לפני קריאת התורה כפסק השו"ע (שם), וכך נהוג היום.¹⁶ במח' רמ"ו ובולוניה בברכת 'מחיה המתים' הנוסחה 'מוריד הטל' לא מופיעה כלל, לא בימות החמה ולא בימות הגשמים כמנהג הרמ"א (טוש"ע, או"ח סי' קיד, ג). כבר במח' בני רומה, דפוס ויניציאה שנת שפ"ו, הנוסחה 'מוריד הטל' לימות החמה מופיעה, כפסק השו"ע (טוש"ע שם, וסעיף ט), וכך גם במח' שד"ל, וכן נהוג היום. ישנם דוגמאות נוספות ואכמ"ל.

גם בעניין מטבע לשונות התפילה יש דוגמאות לתהליך קבלת ההלכה והנוסחים הרווחים האחרים ודחיקת מנהגים קדומים, ונביא כמה דוגמאות לכך. על פי מנהג בני רומה נהגו לומר בחזרת הש"ץ בתפילות יוה"כ את 'ברכת אבות' בנוסחה הקצרה: 'קונה שמים וארץ' תחת נוסח הברכה הרגיל 'גומל חסדים' עד 'באהבה'. נוסחה זו רווחה גם באשכנז ובצרפת בימים שאמרו פיוטי

הערות

¹⁶ על עצם המנהג של הגבהת התורה באיטליה, מקורו, השתלשלותו והמחלוקת בנדון, ראו: 'שבלי הלקט', ענין שבת, סי' עז; 'שו"ת ופסקי מהרי"ק החדשים', ירושלים, תש"ל, סי' רס; 'שו"ת מתנות באדם', מהדורת 'בוקסנבוים', ת"א, תשמ"ג, עמ' 49; ספר לדוד אמת לחיד"א, ירושלים, תשמ"ו, עמ' 13; חיים טלבי, 'זואת התורה'. מנהגי קריאת התורה בעדות ישראל, ירושלים, מוסד הרב קוק, תשע"ז וב'פירוש נחלת אריאל על מסכת סופרים', פי"ד, ה"ח.

הקרובות, אך מנהג זה נתקל שם בהתנגדות כבר במאה הי"ב על ידי חכמים שדגלו בעיקרון של חכמי בבל והגאונים שאין לשנות את נוסח הברכות ויש להשתמש באותה נוסחה לכל ימות השנה. באיטליה המנהג נשמר עד שלהי המאה הט"ז, כאשר חכמים, כגון הרב משה פרובינצאלו, ביטלו את אמירת הנוסח המקוצר. במחזור שד"ל הנוסחה המקראית יקונה שמים וארץ נשתמרה, אך נדפסה בתוך סוגריים עגולים.¹⁷ דוגמא נוספת היא חתימת ברכת 'נחמנו' הנאמרת בברכת המזון בשבת, על פי פסקי הרי"ד וס' שבלי הל'קט (ח"א, סי' צד). כנראה החל מהשליש הראשון של המאה הי"ט נפסק שלא לומר את החתימה המיוחדת לשבת,¹⁸ וכך הברכה נשמטה במהדורות הסידורים במאות העשרים והעשרים ואחת.

בתפילת העמידה לערב שבת, הלועזים נוהגים לומר זמאהבתך כהקדמה לברכת 'אלהינו ואלהי אבותינו' במקום 'אתה קדשת', כידוע על פי התוספתא דברכות (ג, ז), אך כבר ר' יוחנן שריוויס בפירושו על מחזור בולוניה השיג שיש קושי הלכתי בדבר, מפני שאם כן האומר את זמאהבתך ללא זיכלו' לא יוצא ידי חובה על פי המדרש "שאומרים ב' פעמים זיכלו' כמו הב' עדים שמעידים על בריאת העולם" (פעם בעמידה בלחש ופעם בקידוש). אמנם הקמחא דאבישונא כבר תירץ: "ויש לדחות ולומר שהלועזים סומכים על זיכלו' שאומר השליח ציבור אחר התפלה". בעקבות זה, נהגו להדפיס במחזורים שני הנוסחים במקביל וכל איש הישר בעיניו יעשה (כגון במחזור שד"ל). בדורות האחרונים נעשה צד נוסף בטשטוש המנהג המקורי ונקבע להדפיס בסידורים נוסח כלאים הכולל זמאהבתך, בהוספת זיכלו' ועוד ישמחו במלכותך (כך המנהג היום בכל קהילות איטליה). אנו במהדורת הסידורים והמחזורים שהוצאנו לאור החזרנו את העטרה ליושנה ונתנו למתפלל את האפשרות לבחור בין שני הנוסחים. לגבי ברכת 'שלא עשני גוי' בברכות השחר, כך הגירסא במח' רמ"ו ואילו במח' בולוניה: 'שעשתני ישראל' (כנראה מחמת הצנזורה הפנימית), אולם הנוסח המקורי לפי מנהג בני רומה כמנהג א"י היה: 'שעשתני

הערות

17 ראו בהרחבה בספרו של נפתלי וידר, 'התגבשות נוסח התפלה במזרח ובמערב', ירושלים, מכון בן צבי, תשנ"ח, כרך א, עמ' 84-85, ועוד וראו במחזור שד"ל ח"ב, בתפילות יוה"כ.

18 'סדר תפלה כפי מנהג קק"י בני איטליה י"ץ מתורגם איטלקית [על ידי שד"ל], וינה 1829, עמ' תצד וראו גם: יצחק עקיבא ס"ן, 'נוסח ברכת המזון כמנהג בני רומה', 'בקובץ מאמרים הנ"ל (לעיל הערה 4), עמ' 168, ובהערות שם.

ישראל ולא גוי.¹⁹ במח' רמ"ו ברכת 'שלא עשני גוי' קודמת לברכת 'שלא עשני עבד',²⁰ אולם במח' בולוניה הסדר נהפך בגלל הנוסח המתוקן וכן כתב בפ"י קמחא דאבישונא (עבד, גוי, אשה – במקום: גוי, עבד אישה). אנו במהדורתנו הבאנו את שני הנוסחים (רמ"ו ובולוניה) והמתפלל יבחר לומר כרצונו.

יש להוסיף כי בתולדות עם ישראל, איטליה היתה מקום מקלט ומפגש בין יהודי המזרח והמערב ומטבע הדברים ובעקבות ההגירות הרבות, מנהג בני רומה הושפע ובמיוחד בעת החדשה – הן ממנהג הספרדים (בעיקר בק"ק רומה ובק"ק מילאנו), והן מיוצאי אשכנז וצרפת (בק"ק טורינו ושאר קהילות חבל פיימונטה). לא זו אף זו: מסוף המאה הט"ז המנהג הושפע גם מיוזמות חכמי הקבלה שלעתים אף יצאו בחריפות נגד 'מנהג הלועזים' וביקשו לתקן את נוסח התפילות המאפיינות את המנהג.²¹ למשל בק"ק רומה ומילאנו נוהגים היום לומר בתפילת שחרית בימי חול ושבתי, את נוסח הקדושה 'נקדישך ונעריצך' הספרדי, ולעומת זה בטורינו נוהגים לומר 'נקדש שמך בעולם' האשכנזי. כיום נוסח הקדושה המקורי 'כתר יתנו לך' נאמר רק בק"ק פדובה ובבית הכנסת כמנהג בני רומה בירושלים.

ובכן לאנשי הקבלה היתה השפעה מסוימת, אם כי לא באופן גורף על נוסח התפילה, כמו: הוספת מזמור פ"ד 'למנצח על הגיתית' ופיטום הקטורת לפני מנחה, בין של חול ובין של שבת, בעוד שגדולי איטליה כמו שבלי הלקט, ענין תפילה, ס"ז, קובעים כי מתחילים מנחה ב'אשרי' (ללא ההוספות הנ"ל). ועוד נציין כי מה שנהגו לחתום בערבית של שבת ויו"ט 'הפורש' בה"א, מקורו

הערות

19 ע"י למשל ס"י כמנהג בני רומה משנת כ"ה (1265), כ"י הספרייה הלאומית בפריס, מס' 599 ועוד. ראו: נ' וידר, 'התגבשות נוסח התפילה במזרח ובמערב', הנ"ל (הערה 17), ח"א, עמ' 207–214, ש' צוקר, 'מחזור מוסקוביץ', הנ"ל (הערה 12), עמ' 24–25. על ברכות השחר בתקופת הגניזה, ראו: דליה מרקס, 'ברכות השחר בגניזת קהיר', 'גני קדם' ג (תשס"ז), עמ' 109–161; ד (תשס"ח), עמ' 34–9.

20 וכך גם: בתוספתא ברכות ו, יח; באוצר המדרשים (אייזנשטיין עמ' 510); בסדר רע"ג; בעוד פוסקים גאונים וראשונים, וכן פסק בב"י (שו"ע או"ח ס"י מו, ד), ועיין במגן אברהם שם.

21 ראו: מאיר בניהו, זיוכוח הקבלה עם ההלכה, דעת 5 (תש"ס), עמ' 95–99. על השפעת הקבלה על עולם התפילה באופן כללי ראו: משה חלמיש, 'קבלה בתפילה בהלכה ובמנהג', רמת-גן, אוניברסיטת בר-אילן, תשס"ב; הנ"ל, 'חקרי קבלה ותפילה', באר-שבע, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, תשע"ב.

בנוסח קדום אחר, שאומץ ע"י הזוהר (בראשית, דף מח, א, ועוד מקומות בזוהר), אבל הנוסח המקורי לפני מנהג ק"ק בני רומה, היה ללא ה"א.²²

כמו כן, להבדיל בין הקודש לחול, גם לצנזורה היתה השפעה על מטבע התפילות. דוגמא לדבר, בהבדלה הנוסח המקורי הוא: "בין ישראל לגוים" עד שבא הצנזור ושינה זאת "לעמים". ואנו החזרנו את נוסחאות התפילה שנשמטו ע"י הצנזורה הנוצרית (כגון ברכת ז'למשומדים), ואנו תקווה שנוסחאות אלו יחזרו בפייהם של בני ישראל.

ב. מנהג בני רומה בירושלים

בעקבות חוקי הגזע האיטלקיים (ספטמבר 1938) והעליה המשמעותית של יהודי איטליה, ריכוזם של חלק מיוצאי איטליה בירושלים ואי התאקלמותם בתפילות החגים בבתי כנסת שפעלו כבר בעיר, בימים הנוראים של שנת תש"א (1940), הרב מנחם עמנואל הרטום ז"ל והחזן משה כהן פיראני ז"ל ארגנו לראשונה מניין 'כמנהג בני רומה בירושלים, בעידודו ובהדרכתו של הרב אליה שמואל הרטום ז"ל. הודות להשתדלותם של ד"ר רנטו יאראק ז"ל והמשכיל ד"ר יהודה מנחם פאציפיצי ז"ל הפך המניין לבית הכנסת, הפתוח בכל השבתות והימים הטובים, בחדר גן ילדים בבית ספר מרגליות שברח' הנביאים. בשנים הראשונות החלה עבודת גיבוש המנהג בארץ-ישראל. לימים הרב אליה שמואל הרטום מונה כרבה של הקהילה והחליט לכנות את הנוסח 'מנהג איטלקי' לפי השפה העברית בעת החדשה.²³ הקמת המדינה חייבה הכנסת פרטים חדשים בתפילה ובשנת תשט"ו (1955) התמנתה וועדה לצורך זה, בה היו חברים יחד עם הרב א"ש הרטום, ד"ר שלמה אומברטו נכון וד"ר גד בן עמי צרפתי. החלטות הוועדה וגיבוש המנהג סוכמו ע"י הרב מנחם עמנואל הרטום בחוברת 'המנהג האיטלקי בירושלים עיה"ק'.²⁴ באותה תקופה בית הכנסת עבר למשכנו החדש, ברח' הלל 25 בירושלים, באולם הרחב של בית

הערות

²² ראו: מדרש תהלים (בובר) יב, א; ירושלמי ברכות פ"ד, ה"ה, וכן בשבלי הלקט, הלכות תפלה, סי' נא וספר תניא רבתי, סי' ט.

²³ Angelo M. Piattelli, *La sinagoga di rito italiano e la Hevrat Yehudè Italia lif'ulà ruhanit (1940-1952)*, 'La Rassegna Mensile di Israel' 80, 2-3 (maggio-dicembre 2014), pp. 115-140.

²⁴ מנחם עמנואל הרטום, 'המנהג האיטלקי בירושלים עיה"ק', ירושלים תשכ"ז ובמהדורה שניה מתוקנת משנת תשנ"א, עמ' 10-11.

הספר 'מעלה', בעקבות העלאת ריהוט בית הכנסת העתיק מקוניאנו וונטו לירושלים, ובשבת הגדול בשנת תשי"ב (1952) נחנך בית הכנסת. מאז המניין פועל באופן מסודר עד עצם היום הזה.

יש לציין שבית הכנסת כמנהג בני רומה היה והינו אבן שואבת לכל עולי קהילות איטליה, כולל יוצאי הקהילות הספרדיות אשר באיטליה, כגון פירנצה, ליורנו, ויניציאה ועוד. מתפללים מקהילות אלה ואחרים, לפעמים, אף הנהיגו מנהגים מסוימים כמנהגם, בניגוד לקביעותיו של הרב מ"ע הרטום. נזכיר כאן, למשל: אמירת הסליחות כמנהג הספרדים בערב ר"ה ויה"כ, נוסח הקפות לשמחת תורה (כמנהג ליורנו), סדר המודעא אחרי תפלת מנחת ערב יה"כ כמנהג רומה ועוד.

מסוף שנות השמונים של המאה העשרים הקהילה התעשרה בעולים רבים מרומה. ציבור המתפללים החדש הרגיש צורך להכניס שינויים והוספות בסדר התפילות הנהוג בבית הכנסת כנוסח קהילת רומה. לכן לאחר התלבטויות והתייעצויות הלכתיות, וועד 'חברת יהודי איטליה לפעולה רוחנית' דאז (היום 'חברת יהודי איטליה בישראל') הסמיך וועדה המורכבת מד"ר אליהו בן-זמרה והח"מ, לבחון ולקבוע שינויי מנהג קלים והוספת תפילות ופיוטים. הוועדה נתנה חופש לשליחי הציבור לנהוג על פי מנהג עיר מוצאם (כגון: אמירת "ברכו" בסוף תפילות שבת, אמירת תפילת 'אנא בכח' בקבלת שבת שנשמטה מכיוון שהינה תפילה קבלית, נוסח מקביל להוצאת ספר תורה כמנהג רומה, אמירת הפזמון 'משכיל מכתם' בערב שבת ובשבת בשחרית כאשר נולד בן זכר בקהילה, אמירת 'מוזמר שיר ליום השבת לעתיד לבא' בסוף מוסף של שבת שהינו המנהג המקורי ועוד). לאור שינויי הרכב אנשי הקהילה המנהג עדיין לא גובש סופית. בכל אופן, החוברת של הרב מ"ע הרטום ז"ל מהווה עדיין בסיס ויסוד המנהג.

לבסוף יש לציין כי בשנים האחרונות הוקמו שני מנינים חדשים לפי מנהג בני רומה בירושלים. הראשון, באחד האולמות התפילה בבית הכנסת 'אהל נחמה' ברח' שופן 3; והשני, 'כנסת ההיכל' בבית הספר אוולינה דה רוטשילד ברח' בן-לברט 15 בחדר הספרייה, שלאחר מכן עבר לרחוב רד"ק 20. נוסח התפילות במנין זה האחרון, נקבע על פי המנהג המסורתי של הקהילה ברומה, המושפע במידה מסוימת מן הנוסח הספרדי. לכן כיום בין שלושת המנינים כמנהג בני רומה הפועלים בירושלים ישנם שינויים מינוריים מסויימים, אי לכך לקחנו על עצמנו להדיר את כל המחזורים שבעז"ה ישמשו את כל המנינים כאחד.

ג. סדר התפילות והמחזורים כמנהג בני רומה הנהוג בירושלים (תש"ע-תשפ"א)

עד שנת תש"ע טרם יצא לאור סדר תפילות מסודר ושימושי לקהל כמנהג בני רומה הנהוג בירושלים ולכן אז ראינו לנכון למלא את החסר, בהוצאת סידור לימי חול, לשבתות, לראש חודש, לחנוכה ולפורים וכו'. בשנת תשע"א הוצאנו מהדורה שנייה מתוקנת ומורחבת ולקראת המהדורה השלישית של הסידור, שיצא לאור בשנת תשע"ד, הרגשנו את הצורך לחולל שינויים ממשיים יותר, ולהכניס כמה חידושים:

(א) כל המזמורים והפסוקים שבתנ"ך הוגהו ע"פ הנוסח והמסורה של י"ב כתר ארם צובה' (תנ"ך כתר ירושלים), שעליו סמך הרמב"ם בספר תורה שכתב כהלכתו ולכך כמעט ולא עשינו הגהה מול המחזורים הקדומים בטקסט המקרא (ולא לפי המחזורים הקדומים); (ב) גם נוספו בטקסט התנ"ך טעמי המקרא ונעשה הבדל בין טעם מפסיק לטעם לגרמיה, טעם מפסיק הוא עבה יותר מטעם לגרמיה; (ג) נוספו הערות בשולי העמודים עם עיקרי שינויי הנוסח המופיעים במחזורים הקדומים, ומעט מידע על הפיוטים; (ד) נוספו ציוני מקורות ומקבילות לתפילות ולפיוטים בשולי העמודים; (ה) נוצר פונט מיוחד (פונט 'שונצינו') עם גרפיקה חדשה ואף מעט קישוטים מתוך המחזורים העתיקים; (ו) בכל תיבות הסידור צוינו המלים מלעיל, ולא מלרע, למעט מקרים חריגים שבהם השיבוש הוא נפוץ; (ז) בכל הטקסטים הקמץ הקטן הובלט להבדילו מן קמץ גדול; (ח) שווא נע הודגש ונוספו מקפים לפי כללי הדקדוק העברי; (ט) הוכנס הפיסוק המסורתי, כאשר נקודה מהווה במקום פסיק ושתי נקודות מהווים סוף פסוק או במקום נקודה; (י) קטעי תפילה הנאמרים בזמנים מסוימים ומוגדרים, הוקפו במסגרת עגולה (כגון: 'יעלה ויבוא וכדו'), וקטעי תפילה שנאמרים ע"י החזן בחזרת הש"ץ, הוקפו במסגרת מרובעת (לדוגמא: קדושה); (יא) הניקוד, נוסח הסידור והמחזורים עברו הגהה מדויקת. ומכיון שמצאנו פעמים רבות במחזורים הקדומים ניקוד מוטעה או שאיננו מדויק ומושלם לפי כללי הדקדוק, לא ראינו צורך להעיר ע"ז, אלא במקרים חריגים או בשינויי נוסח בעיקר בפיוטים. תוקנו הדגשים והרפויין אחרי אותיות אהו"י ע"פ כללי הדקדוק ללא ציון בח"ג, בשונה מהנדפס במחזורים הקדומים. לתפילות החזרות על עצמן בתוך הסידורים והמחזורים, לרוב הן הוגהו רק בפעם הראשונה בהן הן מופיעות ולכך שינויי הנוסח, הערות והמקורות באו רק בפעם הראשונה.

על פי הרוב, הנוסח ומטבע הלשון נקבע לפי המחזור הנדפס בשונציץ-קזאל מיורי רמ"ו ובבולוניה בשנת ש"ש"א, אולם כאשר מלים, תפילות וברכות נוספו לנוסח והתקבלו ברוב קהילות איטליה (בעיקר בירושלים וברומה) ולא מופיעים במחזורים הנ"ל, בסדר תפילות ומחזורים שלנו, החלטנו להדגיש את השינויים וההוספות הנ"ל, בהדפסה, בין סוגריים עגולים, או באותיות זעירות או לאחר ההנחיה "יש אומרים" או "יש מוסיפים".

מחזור כל השנה כפי מנהג ק"ק איטאלייאני, עם מבוא של שמואל דוד לוצאטו (שד"ל), ליוורנו תרט"ז שימש אף הוא כעד הנוסח המקובל, במיוחד עבור התפילות הזרות למנהג המקורי שהתקבלו בתקופה שבין הדפסת מחזור בולוניה לזו של מחזור שד"ל. אין אנו יודעים מי ערך את המחזור הנ"ל, המכונה בפי החוקרים 'מחזור שד"ל', אעפ"י ששד"ל לא היה אחראי לתוכן המחזור אלא להקדמה בלבד, אך יש לציין כי לצד לא מעט טעויות שנפלו בעת הדפסתו, ההוצאה הנ"ל מהווה מקור עשיר ומגוון של ח"ג. המהדיר האנונימי ערך ותיקן רוב הפיוטים והתפילות, לאחר השוואה עם הדפוסים הקדומים של המחזור בנוסח הפיוטים המופיעים גם במחזורים האשכנזים והספרדים (לפעמים ללא התחשבות במסורות הטקסטואליות הייחודיות לנוסח בני רומי). לעתים העורך תיקן את נוסח הפיוטים על פי הסברא, הדקדוק והמקורות הקלסיים. כאמור, במחזור הנ"ל, עבור לשונות הפיוטים בדרך כלל הובאו ח"ג בסוגריים עגולים. גם ההוספות המאוחרות בנוסח התפילות (תיבות, פסוקים או תפילות שלמות) שולבו בטקסט, לרוב בסוגריים עגולים גם כן.

על אף האמור לעיל, קבענו בנוסח הקדיש זה השגור בפי העם ולא הנוסח המופיע במח' רמ"ו וש"ש"א (זלעלמי' במקום זלעלמי'; זיתהדר ויתעלה' במקום זיתעלה ויתהדר).²⁵ שינויים אלה לא צוינו בגוף הטקסט.

ד. המהדורה הנוכחית

לאחר השלמת המהדורות הנסיונות למינהן של הסידור ושל כל המחזורים, הגענו למסקנה שעבודתנו לא היתה מעמיקה ועקבית דיו, לכן הוצאנו אל

הערות

²⁵ וראו את הערותיהם של תלמידי רבי משה פרובינצאלו והרמ"ע מפאנו, בסוף מחזור כמנהג ק"ק רומה, ויניציאה שמ"ז, ח"ב (בענין המלה זלעלמי' ועל תיקונים נוספים עפ"י הקבלה), וכן ראו בהערות בסוף מחזור כמנהג ק"ק רומה, ויניציאה ת"ע, ח"א, לענין להקדים "יתהדר" ליתעלה' (מפי הרמ"ע מפאנו ז"ל), וראו גם את הערותיו של אברהם ידידיה ב"ר מנחם שמשון באזילה, בסוף ח"ב של מחזור כמנהג ק"ק רומה, מנטובה תע"ב.

הפועל תוכנית לעריכת מהדורה חדשה, הכוללת שבעה כרכים, בפורמט של המחזור ליום הכיפורים.

במהדורה שלמה זו הגהנו מחדש את הפנים והוספנו את ציון עיקרי שינויי נוסח בתפילות ובפיוטים לכל החלקים, על פי הדפוסים הראשונים המוזכרים לעיל ועוד אחרים רבים, ובמידת הצורך מתוך כמה כתבי-יד, סידורי הגאונים, סדר חיבור ברכות, סידור משנת כ"ה (מוזמן ואזור בעל שבלי הלפט, כתב היד של הסידור כמנהג רומה העתיק ביותר ששרד, אך ללא רוב הפיוטים) ועוד.

בדרך-כלל נוסח הפיוטים המופיעים גם בנוסחים אחרים הושווה עם הגרסאות המקובלות אצל עדות אחרות: מנהג אשכנז וצרפת לענפיהם, מנהג רומניא (בעיקר עפ"י דפוס ויניציאה רפ"ג בערך), מנהג הספרדים, מנהג תימן, מנהג חלב, פרס ועוד וכן הפיוטים הושוו למהדורות מדעיות ככל שהיו. על פי הרוב, בהערות הוספנו את שמות מחברי הפיוטים ומידע חיוני בקיצור נמרץ על היצירות הפייטניות ומקור התפילות. כל אלה התקבצו ובאו בשולי העמודים בשם 'ח"ג והערות'.

מובן מאליו שלכתחילה לא היה בכוונתנו לערוך סדרת מחזורים מדעית, עם אפראט של ממש, אלא סדר תפילות שימושי לקהילתנו. אמנם במהלך עבודת העריכה, מתוך רצון להשתדל ולהבין את כוונת הפייטנים הקדומים ולהסיר את השיבושים הרבים בטקסטים, נאלצנו להתעמק בתחום הזר לנו מעט – עולם הפיוט – ולחפש אחר ח"ג ומקורות ספרותיים, מהם הפייטנים שאבו את השראתם. מקורות אלה וכן מראה מקומות (מן המקרא, התלמודים והמדרשים, הגאונים והראשונים ועוד) ומקבילות לנוסח, להקל להבנת לשונות הפיוטים, נקבצו ובאו בשולי העמודים בשם 'מקורות ומקבילות'.

ניתן לעיין ולהדפיס (באישור העורכים) את סדר התפילות, הסידורילי והמחזורים באמצעות האתר דלהלן: <http://www.angelopiattelli.com>

ה. הכרת הטוב

חובתנו הנעימה היא להודות לכל מי שסייע בידינו במלאכה. בראש ובראשונה לכמוהר"ר דוד יצחקי שליט"א מבני ברק, בקי בעולם התפילה ובתורת הדקדוק שהואיל לעבור על ניקוד התפילות, להגיה אותן ולתקן

שיבושים רבים וכן להוסיף מקורות לפיוטים; לר' דוד טשינגל נ"י, הזריז המורז את הזריזים, בא לעזרת ה' בגבורים ויצר עבורנו את פונט 'שונצינו', הקליד את התפילות, ציין קמץ קטן ושוא נע, עימד את המהדורות השונות, הוסיף ח"ג ומקורות רבים, קישוטים נאים ושיפורים רבים; תודות שלוחות למתכנת המסור, הרב דניאל הירש ווייסמאן הי"ו, שבחכמתו נתן לנו כלי עזר ועשה עבורינו שיפורים נאים בתוכנת תג, למען הקל על המלאכה ולעשותה נעימה; לבני משפחותנו שעודדו אותנו והמתינו בסבלנות לסיום עבודת מצווה זו.

ברצוננו להתנצל כבר מעתה על הטעויות שנפלו בהדפסה. נשמח לקבל הערות והארות מצד משתמשי המחזור. באם הסידור והמחזורים יחכימו ויפתרו תעלומות, יהוו שימוש נוח ויעיל לקהל, לתפילה מדויקת ולשיפור הכוונה בתפילה, והיה זה שכרנו.

ירושלים עיה"ק ת"ו, ערב פסח התשפ"ד, העורכים

סדר מעמדות

מעמדות שלפני ראש השנה

חל ראש השנה להיות בשני בשבת, מקדימים להשכים ב'מעמדות' מיום שני שלפניו. חל בשלישי, מקדימים להשכים מיום שני שלפני פניו. חל להיות בחמישי, מקדימים להשכים בחמישי שלפניו. חל להיות בשבת, מקדימין מיום שני שלפניו. ומשכימים לפני עמוד השחר ובאים לבית הכנסת ואומרים 'אשרי' 'תהלה לדוד'. ואם הם עשרה אומרים 'קדיש' עד 'לעילא', אחר כך מתחילים 'שומע תפלה עדיך'.

ויש שמצריכים לברך 'ברכת התורה' ולקרות 'לא ימוש, אשרי האיש, מאימתי קורין', אבל 'פרשת התמיד' אין קורין לפני עמוד השחר ואחר כך אומרים 'תחנונים', שהרי יש בהם כמה מקראות. ויש אומרים שאין צריך לברך 'ברכת התורה', אלא המשכים לקרות או לשנות, אבל אם הוא משכים להתפלל ולבקש תחנונים, אינו צריך לברך. והנכון להסתלק מן הספק לברך 'ברכת התורה' ולקרות 'לא ימוש' וכו'.

ואם הם עשרה בני אדם, מזכירים 'שלוש עשרה מדות' ואם אינם עשרה אין מזכירים שלש עשרה מדות, אלא מדלגים ואומרים 'ויתיצב עמו שם ויקרא בשם ה' ושם נאמר וסלחת לעווננו ולחטאתינו ונחלתנו סלח לנו אבינו כי חטאנו מחל לנו מלכנו כי פשענו', לפי שאין מזכירים שלש עשרה מדות אלא בצבור.

ולאחר מכן מתפללים שחרית, לפי הסדר הרגיל.

ח"ג והערות

ואם אינם עשרה וכו' מדלגים. כ"ב בשבחה"ל, סדר ר"ה, ס' רפב, אבל בסה"ת, ס' לו, כתב: זאני ראיתי יראי שמים שאינם נמנעים מלומר שלש עשרה מדות אפילו ביחיד.

מקורות ומקבילות

חל ראש השנה להיות וכו'. ע"פ שבה"ל, סדר ר"ה, ס' רפג; סה"ת ס' לו, סדר מעמדות. ומשכימים לפני עמוד השחר. כ"י כ"ה, דף 3103. ויש שמלריכים לברך ברכת התורה. ע"פ שבה"ל, ענין תפילה, ס' ה, בשם הראש"ד; שבה"ל, סדר ר"ה, ס' רפג, 'ואינו רשאי לומר תחנונים בלא ברכות התורה'; סה"ר ס' עג, ד"ה וכשמשימין; סה"ת ס' לו, סדר מעמדות, 'ולפי הגרלה טוב להסתלק מן הספק [של] שכהה או טירדא ולברך ברכת התורה ולומר המאה ברכות, כי כולם דברי אלהים חיים הם; לזבש, או"ה ס' מו, סוף ס"ח; מג"ה, או"ה ס' מו, ס"ק עו. פרשת התמיד אין קורין לפני עמוד השחר. ע"פ שבה"ל, ענין תפילה, ס' ה, בשם מהר"ם מרוטנברג. וי"א שאין לל ברכת התורה. ע"פ שבה"ל, ענין תפילה, ס' ה, בשם מהר"ם מרוטנברג; ספר האגור, ה"ל תפילה, ס' ה; רמ"א או"ה, ס' מו, ס"ע. ראו שו"ת מהרי"ל, ס' קג, אות ט. ואם אינם עשרה וכו' מדלגים. ע"פ שבה"ל, סדר ר"ה, ס' רפג; סה"ר ס' עג, ד"ה וכשמשימין. ראו שו"ת הר"י מייזאש, ס' קג.

סדר עירובי בתים וחצרות

בר"ה שחל בשבת אסור להוציא ולהכניס לחצר שדירים בה דיירים אחדים ואין עירוב כולל לעיר, עד שיעשה עירוב חצרות בערב ר"ה. יזכה את העירוב ע"י אחר לכל הדיירים ויכרך:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וַיְצַוֵנוּ עַל־מִצְוֹת עֲרוּב:

ואחר כך יאמר:

בְּדִין יְהִי שָׂרָא לְנָא לְאַפּוּקִי וּלְעִיּוּלֵי מִבֵּית פְּלוּנֵי לְבֵית פְּלוּנֵי וּמִבֵּית פְּלוּנֵי לְבֵית פְּלוּנֵי מֵעֲלִית לְתַחְתִּית וּמִתַּחְתִּית לְעֲלִית וּמִן־הַחֲצֵר לְבֵתִים וּמִן־הַבֵּתִים לְחֲצֵר וּמִכָּל־הַבֵּתִים שְׁנַתְּנוּ בְּעֲרוּב מְזָה לְזָה לָנוּ וּלְכָל־יִשְׂרָאֵל:

וכל זמן שהעירוב קיים אין צריכים לעשות עוד עירוב אחר, אלא שנהגו לערב מפסח לפסח, כדי שלא תשתכח תורת עירוב. ואם אבד או נאכל העירוב מבעוד יום, אסורים להכניס ולהוציא עד שיערבנו. אבל אם אבד או נאכל משחשיכה מותרים לאותה שבת ולשבת אחרת צריכים לערב.

ח"ג והערות

לְאַפּוּקִי וּלְעִיּוּלֵי. בסחב"ר: זלאפוקי ולעיוולי ולטלטוליי והשוו שם עם עוד שי"ג. במח' רמ"ז, בולוניא ושר"ל: לְאַפּוּקִי וּלְעִיּוּלֵי. במח' רומניא: לטלטולי ולאעוליי. מִבֵּית פְּלוּנֵי לְבֵית פְּלוּנֵי וּמִבֵּית פְּלוּנֵי לְבֵית פְּלוּנֵי. במח' רומניא: מבתים לחצר ומחצר לבתים. לְתַחְתִּית וּמִתַּחְתִּית לְעֲלִית. במח' בולוניא: לְתַחְתִּית וּמִתַּחְתִּית לְעֲלִית. וּמִן־הַחֲצֵר לְבֵתִים. כה"ג במח' שר"ל. במח' רמ"ז ובולוניא: זמן־החצר לְבֵתִים. במח' רומניא: לנא ולכל דיירין בהאי דרתא' ובוה מסתיים הנוסח. שנתנו בְּעֲרוּב. במח' בולוניא: שנתנו בְּעֲרוּב.

מקורות ומקבילות

עירובין. צבלי שבת, דף יד ע"ג; פסקי רי"ד עמ"ס מגילה, דף יד ע"א; פסקי רי"א עמ"ס עירובין, פ"ג ה"ב, אות' יט"כא. עירובי בתים. שבה"ל, ענין שבת, סי' קב. עירובי חצרות. שבה"ל, ענין שבת, סי' נט; סה"ת סי' י; מח' רומניא, דף תמ"א ע"א. הלך שדריס. סה"ת סי' י. יזכה את העירוב. סה"ת ק ענין עירובי חצרות; שבה"ל, ענין שבת, סי' נט; סה"ת סי' יא, תיקון העירוב; סה"ת סי' י. נוסח ברכת על מלות עירוב של בתים וחצירות. סרע"ג ח"ב, סי' קמד; פסו"ו ש"י, פרי' טז, סי' ה; מש"ט ש"י, פרי' טז, סי' י. ד"ה מתני' בעה"ב; הלק"ג, הל' עירובין, אות' י; סה"ת ק ענין עירובי חצרות; רמב"ם, הל' עירובין, פ"א, הל' טז; טור א"ח, סי' שנה; שבה"ל, ענין שבת, סי' נט; סה"ת סי' יא, ריש תיקון העירוב; סה"ת סי' י, סדר העירוב; מח' רומניא, דף תמ"א ע"א. נוסח בדין וכו' לאפוקי ולעיוולי. ע"פ סרע"ג ח"ב, סי' קמד; פסו"ו ש"י, פ' טז, סי' ה; מש"ט ש"י, פרי' טז, סי' י. הל' עירובין, אות' י; סה"ת ק ענין עירובי חצרות; רמב"ם, הל' עירובין, פ"א, הל' טז; טור א"ח, סי' שנה; שבה"ל, ענין שבת, סי' נט; סה"ת סי' יא, ריש תיקון העירוב; סה"ת סי' י, סדר העירוב; מח' רומניא, דף תמ"א ע"א. דיני עירוב ואם אבד או נאכל. שו"ע א"ח, סי' שסת.

סדר עירובי תחומין

אסור לצאת בשבת ויו"ט מחוץ לעיר יותר מאלפים אמה, ואם יצטרך לצאת עוד עד אלפים אמה נוספות יניח הערוב בע"ש או בערב יו"ט לפני חשכה ויברך:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל־מִצְוֹת עֲרוּב:

ואחר כך יאמר:

בְּזֶה הָעֲרוּב יְהִי מִתָּר לִי לַיְלָךְ מִמָּקוֹם זֶה אֲלֵפִים אָמָה לְכָל־רוּחַ (כשחל בשבת: בְּשַׁבָּת וּבְיָוֵם טוֹב זֶה:

סדר עירובי תבשילין

יום טוב שחל להיות בערב שבת, מביא מערב ר"ה ככר לחם ובשר או לחם ודג וביצה, בין צלויים בין מבושלין, ונותנין ביד אחר ואומר לו זכה בערוב זה, חלק מתנה לכל בני עירי ומברך:

מקורות ומקבילות

עירובי תחומין. צבלי עירובין, דף נא ע"א; פסקי רי"ד; שר"א פ"י צבלת, ש' מה; טור אר"ח, סי' שני; ריב"ן ופסקי רי"ד עמ"ס שבת, דף לד ע"א; פסקי רי"א עירובין, פ"א ה"ג, אות א; שבת"ל, ענין שבת, סי' לו. **אסור ללאת בשבת.** ירוש' עירובין פ"ד, ה"א; מכדרי"י צבלת, מס' דיוסע, פ"ה; צבלי עירובין, דף נא ע"א, ע"פ שמ" טז, כט; פסקי רי"ד; ולקו"ש מש' רמז תקס; שר"א פ"י צבלת, ש' מה; שבת"ל, ענין שבת, סי' לו; סת"ר סי' יא, ענין עירובין. **ויברך על מנחת עירובי ערוב עירובי תחומין.** המנהיג, הל' עירובי תבשילין, עמ' תקט; קוש"ק עמ"ס צרכות, דף לה ע"א, ד"ה על הסוכה, בשם ר"י צ"ר יקר; רמב"ם הל' עירובין, פ"ו הל' כד; טור אר"ח, סי' תט; אבודרהם, עירובי תחומין. **זכה העירוב.** ע"פ טור אר"ח, סי' תט; אור"ח ח"א, דין עירובי תחומין, אות עד; חו"א ח"ג, כלל עז, ס"ט. **עירובי תבשילין.** צ"ר פ"י ז"ה, סי' ג; מדת"נ פ"י לך לך, סי' א; ירוש' ביצה פ"ג, ה"א; צבלי פסחים, דף מו ע"ב; ר"ח; מש"ט פ"י צבלת, פ"י טז, סי' ה, 'זכתי צורא' וכו'; רמב"ם, הל' יו"ט, פ"ו, ה"א; שבת"ל, ענין שבת, סי' קכו וסדר עזרת, סי' רמח"ד; סת"ר סי' נו, ענין עירובי תבשילין; פסקי רי"ד עמ"ס ביצה, דף עו ע"ב; פסקי רי"א עמ"ס ביצה, פ"ג ה"א, אות א; כ"י כ"ה, דף 344; מה' רומניא, דף תמ"א ע"א. **יו"ט שחל להיות בערב שבת.** צבלי ביצה, דף עו ע"ב; סרע"ג ח"ג, סי' קמד; הלק"ל, הל' יו"ט, סי' יא; שבת"ל, סדר עזרת, סי' רמז; סת"ר סי' נו, ענין עירובי תבשילין; עמ"ס סי' כו; פסקי רי"א עמ"ס ביצה, פ"ג ה"א, אות א; כ"י כ"ה, דף 344; מה' רומניא. **פת ותבשיל** ראו ירוש' ביצה, פ"ג, ה"א [דף י ע"א]; צבלי ביצה, דף עז ע"א. ע"פ הל"פ הל' יו"ט, ד"ה וכשם שאין; הלק"ל, הל' יו"ט, סי' יא; שבת"ל, סדר עזרת, סי' רמז; סת"ר סי' נו, ד"ה חהו סדר; כ"י כ"ה, דף 344; מה' רומניא. **ככר לחם.** סה"ק כלל עירובי תבשילין; שבת"ל, סדר עזרת, סי' רמז; סת"ר סי' נו, חהו סדר העירוב; כ"י כ"ה, דף 344. **תבשיל אחד.** ע"פ תוספתא ביצה (ליברמן), פ"ג ה"ב; ירוש' ביצה, פ"ג, ה"א [דף י ע"א]; צבלי ביצה, דף עז ע"א; ר"ח; סרע"ג ח"ג, סי' קמד; ספה"מ סי' ב; פסקי רי"א עמ"ס ביצה, פ"ג ה"א, אות ד; ש"ג עמ"ס ביצה, דף י ע"א, ד"ה שאם הולך, ראו שבת"ל, סדר עזרת, סי' רמז. **בין כלום בין מבושלין.** ע"פ צבלי ביצה, דף עז ע"ב; פסקי רי"ד; שבת"ל, סדר עזרת, סי' רמז; סת"ר סי' נו, ד"ה חהו סדר; פסקי רי"א עמ"ס ביצה, פ"ג ה"א, אות ג. **ונותנין ביד אחר... זכה בעירוב זה.** ע"פ צבלי עירובין, דף פ ע"א; רי"ד; פסקי ותוס' רי"ד; רמב"ם, הל' יו"ט, פ"ו, ה"א; טור אר"ח, סי' תקכ; שבת"ל, סדר עזרת, סי' רמז; סת"ר סי' נו, ד"ה והמערב; כ"י כ"ה, דף 344; מה' רומניא. **ומנצח על וכו'.** פסו"ו שמ"י, פ"י טז, סי' כג; סה"ק כלל עירובי תבשילין; הלק"ל, הל' יו"ט, סי' יא; ספ"ר, הל' עירובין, סי' קנח; מח"ו סי' רפד; שבת"ל, סדר עזרת, סי' רמז; סת"ר סי' נו, חהו סדר העירוב; סה"ס

ח"ג והערות

סדר עירובי תחומין. לא מופיע בכ"י כ"ה, מח' רמ"ו, בולוניא, רומניא וכן במהד' אחרות, והסדר כאן עפ"י מח' הרב מ"ע הרטום, ח"א. וראו מה שהשיג הראב"ד על הרמב"ם הל' עירובין, פ"ו, הל' כד.

**בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וַיְצַוֵּנוּ עַל־מִצְוֹת עֲרוּב:**

ואחר כך יאמר:

**בְּדֵן (עֲרוּבָא) יְהֵא שְׁרֵי לָנָא לְבִשּׁוּלֵי וְלֶאֱפוּיֵי וְלִטְמוּנֵי
וְלֶאֱדֻלּוּקֵי שְׁרָגָא וְלִמְעַבְד כָּל־מַה־דְּצָרִיד לָנָא מִיּוֹמָא
טָבָא לְשַׁבְתָּא לָנָא וְלִכְל־יִשְׂרָאֵל דְּסִמְיַכִּין עַל־עֲרוּבָא הֵדֵן:**

ונוטל את העירוב ומצניעו במקום שיהא משתמר יפה, שאם העירוב נאכל או נאבד עד שלא אפה ובשל לצורך השבת, הרי זה כאילו לא ערב ואסור לו לאפות ולבשל מִיִּטְט לַשַּׁבַּת. ונהוג לאכול עירוב התבשילין בסעודה שלישית בשבת.

מקורות ומקבילות

ס' כה; כ"י כ"ה, דף 344; מח' רומניא. **נוסח על מלות ערוב**
של עירובי תבשילין. סרע"ג ח"ב, ס' קמד; פסז"ו שמו, פט"ז,
ס' ה; הלק"ז, הל' יו"ט, ס' יא; ס' מדב"מ, סדר פסח, ד"ה
נהגו; טור או"ח ס' תקכו; שנה"ל, סדר עלרת, ס' רמו; סת"ר
ס' נו, ד"ה חה; סה"ת ס' נו, חהו משפט העירוב. **נוסח**
דדִּין וכו' לבשולי ולאפויי. סרע"ג ח"ב, ס' קמד; פסז"ו שמו,
פ' טז, ס' כג; ע"פ סה"ק כלל עירובי תבשילין; ספ"ר, הל'
עירובין, ס' קלה; מחז"ו ס' רפד; או"ז, ח"ב, הל' יו"ט,
ס' שמו, צבס היושעלמי; שנה"ל, סדר עלרת, ס' רמו; סת"ר
ס' נו, חהו סדר העירוב; סה"ת ס' כו; מח' רומניא, דף תמח
ע"א. ראו הלק"ז, הל' יו"ט, ס' יא. **ולטמוני.** פסקי ריקאנטי,
ס' קמה, צבס הגלויים.

ח"ג והערות

על־מִצְוֹת עֲרוּב. במח' רומניא: **על** מצות ערובי
תבשילין. בשבה"ל, סדר עצרת, ס' רמו, בשם בעל
הדברות ובסה"ע עשה"ד, הל' יו"ט, דף קמו טור ב:
להניח עירובין תבשילין. ראו קוש"ק עמ"ס ביצה, דף
ו ע"א, ד"ה כשעושין, בשם מעשה הגאונים. **עֲרוּבָא.**
תיבה זו איננה בכ"י ב"ה, מח' רמ"ו, בולוניא, רומניא
ושר"ל. **יְהֵא שְׁרֵי.** במח' רמ"ו: **יְהֵא שְׁרֵי.** **לְבִשּׁוּלֵי**
וְלֶאֱפוּיֵי וְלִטְמוּנֵי. בכ"י ב"ה: **לְבִשּׁוּלֵי וְלֶאֱפוּיֵי.**
במח' רומניא: **לֶאֱפוּיֵי וְלִטְמוּנֵי.** **וְלֶאֱדֻלּוּקֵי**
שְׁרָגָא. כה"ג במח' בולוניא ורומניא. בכ"י ב"ה תיבות
אלו אינן. במח' רמ"ו: **מִיּוֹמָא טָבָא לְשַׁבְתָּא** וגירסא זו
צריכה עיון, שהרי נמצאת בשורה הבאה. במח' שד"ל: **וְלֶאֱדֻלּוּקֵי שְׁרָגָא.** **כָּל־מַה־דְּצָרִיד לָנָא.** במח' רומניא:
לָנָא כֹּל צִרְכָּנָא. מִיּוֹמָא טָבָא לְשַׁבְתָּא. בכ"י ב"ה תיבות אלו באות לפני זלמעבד כל מה וכו'. **וְלִכְל־יִשְׂרָאֵל.**
במח' רומניא ללא תיבת **יִשְׂרָאֵל.** **דְּסִמְיַכִּין עַל־עֲרוּבָא הֵדֵן.** בכ"י ב"ה: **יְהֵרִים בְּמִדְיָה זו.** במח' רומניא:
ד־סְמִיכִין עֲלָנָא.

אשה הנוהגת להתפלל בכל יום תפילת המנחה, תתפלל קודם הדלקת הנרות. אם האיש שעדיין לא התפלל מנחה מדליק הנרות, יכול להדליק בתנאי שלא מקבל עליו יו"ט.

מבעוד יום של הערב הראשון מברכים ומדליקים,
בלילה השני מברכים ומדליקים לאחר צאת הכוכבים.

**בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וַיְצַנְּנוּ לְהַדְלִיק נֵר (בראש השנה שחל בשבת: שֶׁל־שַׁבָּת וְ) שֶׁל־
יוֹם טוֹב:**

מקורות ומקבילות

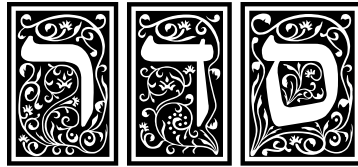
מנרכים ומדליקים. מרת צילה, סוף הקדמה לפרישה ודרישה, יו"ד; דגול מרצבה או"ת, ס' רסג, ס"ה; משנ"צ ס' רסג, ס"ק כז. ראו מג"א או"ת, ס' רסג, ס"ק יב. **צילה השני מנרכים וכו'.** ראו תוספות עמ"ס צילה, דף כב ע"א, ד"ה אין מכבין את הצקעת; משנת יעז"ן, או"ת ס' לד, באריכות. **טסק צרכת להדליק נר של יו"ט.** מרדכי עמ"ס שבת, ריש ס' רעג, וראצ"ה ח"ג, הל' יו"ט, ס' קצט, בשם הירושלמי פ' הרואה; או"ז ח"ב, הל' ע"ש, ס' יא, ראצ"ה ח"ג, הל' יו"ט, ס' תשיב, והגהות מיימוניות הל' שבת, פ"ה ה"א אות א, בשם הירושלמי פ' הגהות אשרי עמ"ס צילה, פ"ד, ס' ז; לק"י ח"א, עמ' מט, ענין ג.

ח"ג והערות

להדליק נר של יו"ט. מנהגנו שאין הנשים מברכות שהחיינו לאחר ההדלקה, אלא יוצאות ידי חובתן בקידוש והשי"י ח"א, ס' קז, וכן הרעק"א, או"ח ס' רסג, ס"ה, כתבו: ייש מקומות שהנשים נוהגות לברך זמן בהדלקת נר יום טוב ואין לזה יסוד. מיהו, אין למחות בהן בחזקת היד.

תפילת מנחה
של
ערב ראש השנה

מנחה לערב ראש השנה

לְמַנְצַח עַל-הַגְּתִיתִי לְבִנְיָקֶרַח מְזֻמֹּר: מִהַיְדִידוֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ יְהוָה צְבָאוֹת: נִכְסְפָה וְגַם-כָּלְתָהּוּ נַפְשִׁי לְחַצְרוֹת יְהוָה לְבִי וּבְשָׂרִי יִרְנְנוּ אֵל אֱלֹהֵי: גַם-צִפּוֹר מְצָאָה בַּיַּת וּדְרֹרוּ קֶן לָהּ אֲשֶׁר-שָׂתָה אֶפְרָחֶיהָ אֶת-מִזְבְּחוֹתֶיךָ יְהוָה צְבָאוֹת מִלְּפִי וְאֱלֹהֵי: אֲשָׂרִי יוֹשְׁבֵי בֵיתְךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֵלָה: אֲשָׂרִי אָדָם עוֹזֵלֹו בְּךָ מְסֻלוֹת בְּלִבָּבָם: עֲבָרִיו בְּעֵמֶק הַבְּכָא מֵעֵן יִשִּׁיתוּהוּ גַם-בְּרָכוֹת יַעֲטֶה מוֹרָה: יִלְכוּ מִחֵיל אֱלֹהֵי-יִרְאָה אֱלֹהֵי-אֱלֹהֵים בְּצִיּוֹן: יְהוָה אֱלֹהֵים צְבָאוֹת שְׁמַעָה תְּפִלְתִּי הָאֲזִינָה אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֵלָה: מִגִּנְנוּ רָאָה אֱלֹהֵים וְהִבֵּט פָּנָי מִשִּׁיחֹךָ: כִּי טוֹב־יָוִם בַּחֲצִיךָ מֵאֶלֶף בַּחֲרֹתִי הִסְתוֹפֵף בְּבֵית אֱלֹהֵי מְדוֹר בְּאֵהֱלֵי-רִשְׁעֵי: כִּי שָׁמְשׁוּ וּמִגֵּן יְהוָה אֱלֹהֵים חֵן וְכִבוֹד יִתֵּן יְהוָה לֹא יִמְנַע־טוֹב לְהַלְכִים בְּתַמִּים: יְהוָה צְבָאוֹת אֲשָׂרִי אָדָם בִּטַּח בְּךָ:

בק"ק רומה מוסיפים:

וְנִשְׁלָמָה פְּרִים שׁוֹפְתֵינוּ בְּמָקוֹם קָרְבָן תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֶרְבִים:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: צוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת-קָרְבְּנֵי לַחֲמֵי לֶאֱשִׁי רֵיחַ נִיחֹחַי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֵד: וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לִיהוָה כְּבָשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה תְּמִימִם שְׁנַיִם לְיוֹם עֹלָה תְּמִיד: אֶת-הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֶּקָר וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשְּׁנַיִ תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבִים: וְעִשְׂרִית הָאִיִּפָה סֹלֶת לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כְּתִית רְבִיעֵת הַהֵיזֶן: עֹלֹת תְּמִיד הָעִשְׂיָה בְּהָר סִינַי לְרֵיחַ

מקורות ומקבילות

מנחה לערב ר"ה, סה"ט ס"ו א; כ"י כ"ה, דף 91.

גִּיחַח אִשָּׁה לַיהוָה: וְנִסְכּוֹ רִבִּיעֵת הַחַיִּין לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד. בְּקֹדֶשׁ הַסֶּדֶךְ גִּסְדֹּךְ
שִׁכָּר לַיהוָה: וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשְּׂנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבִים. כַּמְנַחֵת הַבִּקְרָה
וּכְנִסְכּוֹ תַעֲשֶׂה. אִשָּׁה רִיחַ גִּיחַח לַיהוָה:

אֶתָּה הוּא שֶׁהִקְטִירוּ אֲבוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ (אֶת־)קִטְרֵת הַסַּמִּים. פֶּטוּם
הַקִּטְרֵת. הַצָּרִי וְהַצִּפְרֹן. הַחֲלִבָּנָה וְהַלְּבוֹנָה. מִשְׁקַל שִׁבְעִים
שִׁבְעִים מָנֶה. מֵר וּקְצִיעָה. שִׁבְלֵת גֶּרֶד וְכֶרֶס. מִשְׁקַל שִׁשָּׁה עָשָׂר
שִׁשָּׁה עָשָׂר מָנֶה. הַקֶּשֶׁט שְׁנַיִם עָשָׂר וְקַלּוּפָה שְׁלֹשָׁה. וְקִנְמוֹן תַּשְׁעָה.
בוֹרִית כְּרִשִּׁינָה תַשְׁעָה קִבִּין. יֵין קִפְרִיסִין סָאִין תְּלַת וְקִבִּין תְּלַת־א. וְאִם
אִין לוֹ יֵין קִפְרִיסִין מִבֵּיא חֲמֵר חוֹרִין עֵתִיק. מֶלַח סְדוּמִית רְבַע. מַעֲלָה
עֵשֶׂן כָּל־שָׁהוּא. רַבִּי נִתָּן אוֹמֵר אֵף כַּפַּת הַיֶּרֶדֶן כָּל־שָׁהִיא. אִם נִתָּן בָּהּ
דְּבִשׁ פְּסָלָה. אִם חֲסֵר אַחַת מִכָּל־סַמְמָנֶיהָ חַיֵּב מִיָּתָה:

רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן־גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. הַצָּרִי אֵינוֹ אֵלָּא שָׂרָף הַנוֹטֵף מֵעֵצֵי
הַקֶּשֶׁף. בוֹרִית כְּרִשִּׁינָה שְׁשָׁפִין בָּהּ אֶת־הַצִּפְרֹן כְּדִי שֶׁתֵּהָא נָאָה.
יֵין קִפְרִיסִין שְׁשׁוֹרִין בּוֹ אֶת־הַצִּפְרֹן כְּדִי שֶׁתֵּהָא עֲזָה. וְהֵלֵא מִי רִגְלִים
יִפִּין לָהּ. אֵלָּא שְׁאִין מִכְּנִיסִין מִי רִגְלִים בְּמִקְדָּשׁ מִפְּנֵי הַכְּבוֹד:
וְעֶרְבָה לַיהוָה מְנַחֵת יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם. כִּימֵי עוֹלָם וּכְשֵׁנִים קִדְמָנִית:

יּוֹשְׁבֵי בֵיתְךָ. עוֹד יְהַלְלוּךָ סֵלָה: אֲשֶׁרֵי הָעַם שִׁכְכָה לוֹ. אֲשֶׁרֵי
הָעַם שִׁיְהוּהוּ אֱלֹהֵיו:

תִּהְיֶה לְדוֹר. אֲרוֹמְמֶךָ אֱלֹהֵי הַמֶּלֶךְ וְאַבְרָכָה שְׁמֶךָ לְעוֹלָם
וָעֶד: בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכְךָ וְאֶהְלֶלְךָ שְׁמֶךָ לְעוֹלָם וָעֶד:
גְּדוֹל יְהוָה וּמְהִלָּל מְאֹד וְלִגְדֹלְתוֹ אִין חֶקֶר: דוֹר לְדוֹר יִשְׁבַח

מַעֲשֵׂיךָ וּגְבוּרָתֶיךָ יִגִּידוּ: הַדָּר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדַבְּרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ
 אֲשִׁיחָה: וְעֵזוּז נִזְרָאתֶיךָ יֹאמְרוּ וּגְדֹלְתֶךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זְכַר רַב־
 טוֹבֶךָ יִבְיַעוּ וְצַדִּיקְתֶּךָ יִרְנְנוּ: תַּנּוּן וְרַחוּם יְהוָה. אֶרֶךְ אַפַּיִם
 וּגְדֹל־חֶסֶד: טוֹב יְהוָה לְכָל יֹרְחָמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְהוָה
 כָּל־מַעֲשֵׂיךָ וְחִסְדֶּיךָ יִבְרַכּוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתֶךָ יֹאמְרוּ וּגְבוּרָתֶךָ
 יִדְבְּרוּ: לְהוֹדִיעוּ לְבַנְיֵי הָאָדָם גְּבוּרָתוֹ וְכְבוֹד הַדָּר מַלְכוּתוֹ:
 מַלְכוּתֶךָ מַלְכוּת כָּל־עֲלָמִים וּמַמְשַׁלְתֶּךָ בְּכָל־דָּוָר וְדָר: סוּמָךָ
 יְהוָה לְכָל־הַנְּפֹלִים וְזוֹמָךָ לְכָל־הַכְּפוּפִים: עֵינֵי־כָל אֱלֹהִים יִשְׁבְּרוּ
 וְאַתָּה גּוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אֲכָלָם בְּעֵתוֹ: פּוֹתַח אֶת־יָדְךָ וּמִשְׁבִּיעַ
 לְכָל־חַי רִצּוֹן: צַדִּיק יְהוָה בְּכָל־דַּרְכָיו וְחֹסֵיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו:
 קְרוֹב יְהוָה לְכָל־קֹרְאָיו. לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאֵהוּ בְּאֵמֶת: רִצּוֹן יִרְאִיו
 יַעֲשֶׂה וְאֶת־שׁוֹעֲתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת־כָּל־
 אֲהָבָיו. וְאֶת כָּל־הַרְשָׁעִים יִשְׁמִיד: תִּהְיֶה־לָּהּ יְהוָה יִדְבָּר פִּי.
 וַיְבָרֶךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קִדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:
 וַאֲנַחְנוּ נִבְרָךְ יְהוָה מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם. הַלְלוּ־יְהוָה:

החזן אומר:

יִתְגַּדֵּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעֲלָמָא דְבְּרָא כְרַעוּתָהּ. וְיִמְלִיךָ
 מַלְכוּתָהּ בְּחַיִּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל
 בְּעַגְלָא וּבְזִמְן קָרִיב. וַאֲמָרוּ אָמֵן:

יְהוָה שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ. לְעֵלָם וּלְעֲלָמֵי עֲלָמֵיָא.

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה
 וְיִתְהַלֵּל שְׁמֵהּ דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָא לְעֵלָא מִן־כָּל־בְּרַכְתָּא. שִׁירְתָּא. תְּשַׁבְּחָתָא וְנַחֲמָתָא
 דְּאִמִּירָן בְּעֲלָמָא. וַאֲמָרוּ אָמֵן:

עמידה למנחה של ערב ראש השנה

יכון פניו כנגד מקום המקדש כאשר רגליו זו אצל זו, יעמוד ולא ישען ויכוף ראשו מעט, צריך לכוון בכל הברכות, ולפחות בברכה הראשונה.

בחזרה החזן אומר בלחש:

אֲדַנִּי שִׁפְתַי תִּפְתַּח וּפִי יִגִּיד תְּהִלָּתְךָ:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. אֱלֹהֵי אַבְרָהָם. אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב. הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא. אֵל עֲלִיּוֹן. גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה אֶת־הַכּל וְזוֹכֵר חֲסָדֵי אֲבוֹת. וּמֵבִיא גּוֹאֵל לְבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה. מְלַךְ גּוֹאֵל עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמְגַן. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. מְגַן אַבְרָהָם:

אַתָּה גְבוּר לְעוֹלָם יְהוָה. מְחַיֶּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ. מוֹרִיד הַטַּל. מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד. מְחַיֶּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים. סוֹמֵךְ גּוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים. מַתִּיר אֲסוּרִים. וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישְׁנֵי עֶפְרַי. מִי־כְמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ. מְלַךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמְצַמִּיחַ לָנוּ יְשׁוּעָה. וְנֶאֱמַן אַתָּה לְהַחְיֹת מֵתִים. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. מְחַיֶּה הַמֵּתִים:

בחזרה אומרים:

כִּתְּר יִתְּנוּ לָךְ הַמּוֹנֵי מַעֲלָה עִם־קְבוּצֵי מְטָה. יַחַד כָּלָם קִדְּשָׁה לָּךְ יִשְׂרָאֵל. כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר עַל־יַד נְבִיאֶךָ. וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר. קו"ח: קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת. מְלֵא כָּל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: חזן: לְעַמְתָּם בְּרוּךְ יְאֹמְרוּ. קו"ח: בְּרוּךְ כְּבוֹד־יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ: חזן: וּבְדַבְּרֵי קִדְּשֶׁךָ כְּתוּב לֵאמֹר. קו"ח: יְמַלֵּךְ יְהוָה לְעוֹלָם. אֱלֹהֶיךָ צִיּוֹן לְדָר וָדָר. הַלְלוּ־יָהּ:

לְדוֹר וָדוֹר נִמְלִיךְ לְאֵל. כִּי־הוּא לְבָדוּ מְרוֹם וְקָדוֹשׁ. וְשִׁבְחֶךָ
 אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא־יִמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי־אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל
 וְקָדוֹשׁ אַתָּה. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה חוֹנֵן לְאָדָם דַּעַת. וּמְלַמֵּד לְאִגּוּשׁ בִּינָה. וְחֹנֵנוּ מֵאַתָּה
 דַּעַת וּבִינָה וְהַשְׂכֵּל. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. חוֹנֵן הַדַּעַת:

הַשִּׁיבֵנו אָבִינוּ לְתוֹרָתֶךָ. וּדְבַקְנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. וּקְרַבְנוּ מִלְּכָנוּ
 לְעַבֹדְתֶךָ. וְהַחֲזִירְנוּ בְּתַשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ. בְּרוּךְ
 אַתָּה יְהוָה. הַרוֹצֵה בְּתַשׁוּבָה:

סִלַּח־לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטְאנוּ. מְחַל־לָנוּ מִלְּכָנוּ כִּי פָשַׁעְנוּ.
 כִּי אֵל טוֹב וְסִלַּח אַתָּה. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. חַנוּן
 הַמְרַבֵּה לְסִלּוּחַ:

רְאֵה נָא בְּעֵינֵינוּ וְרִיבָה רִיבְנוּ. וּגְאֹלְנוּ מִלְּכָנוּ מְהֵרָה לְמַעַן
 שְׂמֶךָ. כִּי (אֵל) גּוֹאֵל חֹזֵק אַתָּה. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה.
 גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל:

רַפְּאֵנוּ יְהוָה (אֱלֹהֵינוּ) וְנִרְפָּא. הוֹשִׁיעֵנו וְנוֹשְׁעָה. כִּי תִהְלַתְנוּ
 אַתָּה. וְהַעֲלֵה רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל־מִכּוֹתֵינוּ (וּלְכָל־
 תַּחֲלוּאֵינוּ). כִּי אֵל רוֹפֵא רַחֲמָן וְנִצְמָן אַתָּה. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה.
 רוֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

בְּרִיךְ עֲלֵינוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. אֶת־הַשָּׁנָה הַזֹּאת לְטוֹבָה וְאֶת־כָּל־
 מִיַּי תְּבוֹאֶתָהּ. וְתֵן טַל לְבִרְכָה עַל־פְּנֵי הָאָדָמָה וְשִׁבַּע
 אֶת־הָעוֹלָם מִבְּרִכּוֹתֶיךָ. וְתֵן בְּרִכָּה. רוּחָה וְהַצְלֵחָה בְּכָל־
 מַעֲשֵׂה יְדֵינוּ. וּבְרִיךְ אֶת־שָׁנוֹתֵינוּ כְּשָׁנִים הַטּוֹבוֹת הַמְּבוֹרָכוֹת.
 בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:

תִּקַּע בְּשׁוֹפָר גְּדוֹל לְחֵרוֹתֵנוּ. וְשָׂא נֶס לְקַבֵּץ גְּלִיּוֹתֵינוּ. (וּמִבְּצִנּוֹ
יַחַד מֵאַרְבַּע כְּנָפוֹת הָאָרֶץ לְאַרְצֵנוּ). בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה.
מִקַּבֵּץ גְּדַחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

הַשִּׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ כְּבְרָאשׁוֹנָה וְיִוַעֲצֵנוּ כְּבַתְּחִלָּה. וְתַמְלִךְ
עָלֵינוּ אֶתָּה (מְהֵרָה) לְבִדְךָ (בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים).
בְּצֶדֶק וּבִמְשָׁפֵט. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמְשַׁפֵּט:

נוסח מחזור רמ"ו ובולוניה:

נוסח בלתי מצונזר:

וְלַמְשַׁמְרִים בְּלִיתְהוּי תְקוּהָה. וְכָל־ הַמִּינִים כָּלֶם כְּרָגַע יֵאבְדוּ. וְכָל־אוֹיְבֵי עַמְּךָ מְהֵרָה יִכָּרְתוּ. וּמַלְכוּת זְרוֹן מְהֵרָה תִּעֲקַר וּתִשָּׁבֵר וְתִכְנָיעַ אוֹתָם בְּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. שׁוֹבֵר אוֹיְבִים וּמְכַנְיַע זְדִים:	וְלַמְלַשִּׁינִים בְּלִיתְהוּי תְקוּהָה. וְכָל־ הַמִּינִים כָּלֶם כְּרָגַע יֵאבְדוּ. וְכָל־אוֹיְבֵיךָ מְהֵרָה יִכָּרְתוּ. וּמַלְכוּת זְרוֹן מְהֵרָה תִּעֲקַר וּתִשָּׁבֵר וְתִכְנָיעַ אוֹתָם בְּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. שׁוֹבֵר אוֹיְבִים וּמְכַנְיַע זְדִים:

עַל־הַחֲסִידִים וְעַל־הַצְּדִיקִים וְעַל־גְּרֵי הַצְּדִיק וְעַל־פְּלִיטַת
עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. יְהִמוּ (נָא) רַחֲמֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. וְתַן
שָׂכָר טוֹב לְכָל־הַבּוֹטְחִים בְּשִׁמְךָ הַטּוֹב בְּאַמְתָּה. וְשִׂים חֶלְקֵנוּ
עִמָּהֶם. לְעוֹלָם לֹא גִבוּשׁ כִּי־בָךְ בִּטְחָנוּ מֶלֶךְ עוֹלָמִים. בְּרוּךְ
אַתָּה יְהוָה. מְשַׁעֵן וּמַבְטָח לַצְּדִיקִים:

וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּרַחֲמִים תָּשׁוּב. וּבְנֵה אוֹתָהּ בְּנֵן עוֹלָם
בְּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. בּוֹנֵה
ירוּשָׁלַיִם:

אֶת־צֶמַח דָּוִד עֲבַדְךָ בְּמִהְרָה תִצְמַיֵּחַ. וְקִרְנֵנו תְּרוֹם בִּישׁוּעָתְךָ.
כִּי לִישׁוּעָתְךָ קִוִּינוּ כָּל־הַיּוֹם. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. מִצְמַיֵּחַ
קֶרֶן יִשׁוּעָה:

שְׁמַע קוֹלֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. וְחוּס וְחַנּוּן וְרַחֵם עָלֵינוּ. וְקַבֵּל
בְּרַחֲמִים וּבְרִצּוֹן אֶת־תְּפִלָּתֵנוּ וְאֶת־תְּחִנָּתֵנוּ. כִּי אֵב מְלֵא
רַחֲמִים רַבִּים אַתָּה הוּא מְעוֹלָם. וְלֹא נָשׁוּב רִיקִם מִלְּפָנֶיךָ. כִּי
אֵל שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה וְתַחֲנוּן אַתָּה. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה:
רִצָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְאֶל־תְּפִלָּתָם שְׁעָה. וְהִשָּׁב
הָעֲבוּדָה לְדַבִּיר בֵּיתְךָ. וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וְתְּפִלָּתָם מְהֵרָה
בְּאַהֲבָה תִקְבַּל בְּרִצּוֹן. וְתִהְיֶה לְרִצּוֹן תָּמִיד עֲבוּדַת יִשְׂרָאֵל
עִמָּךְ. וְתַחֲזִינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוֹבְךָ לְצִיּוֹן וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּרַחֲמִים
כְּמֵאָז. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמְחַזֵּיר בְּרַחֲמָיו שְׂכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

בחזרה כשהחזן אומר 'מודים' חייבים כל הציבור
לשוח עמו ואומרים 'מודים דרבנן':

מוֹדִים כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים
אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ אֱלֹהֵינוּ
אֱלֹהֵי כָּל־בְּשָׂר. יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר
בְּרֵאשִׁית. בְּרִכּוֹת וְהוֹדָאוֹת
לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ. עַל־
שְׁהַחַיֵּיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ. בֵּן תַּחֲיִינוּ
וְתַחַנְנוּ וְתַאֲסֹף גְּלוּנוֹתֵינוּ
מֵאַרְבַּע כְּנָפוֹת הָאָרֶץ. וְנָשׁוּב
לְשִׁמּוֹר חֲקִיךָ וְלַעֲשׂוֹת רִצּוֹנְךָ
בְּאַמֶּת וּבְלִבֵּב שָׁלֵם. עַל־
שָׂאֵנוּ מוֹדִים לָךְ. (בְּרוּךְ אַל
הַהוֹדָאוֹת): עַד כֵּאן.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ. שְׂאֵתָה הוּא
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי
אֲבוֹתֵינוּ. עַל־חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים
בְּיָדְךָ וְעַל־נַשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת
לָךְ. וְעַל־נַסִּיךְ שְׁבָכְלִיּוֹם וַיּוֹם
עִמָּנוּ וְעַל־נַפְּלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ
שְׁבָכְל־עַתָּה. עֶרֶב וּבִקְרָר וְצַהֲרַיִם.
הַזָּשׁוּב כִּי לֹא־כָּלוּ רַחֲמֶיךָ.
הַמְּרַחֵם כִּי לֹא־תָמוּ חֲסֵדֶיךָ
וּמְעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ. לֹא־הִכְלַמְתָּנוּ
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְלֹא־עֲוַבְתָּנוּ וְלֹא־
הִסְתַּרְתָּ פְּנֵיךָ מִמֶּנּוּ:

עַל-כָּל־כֶּלֶם יִתְבָּרַךְ וַיִּתְרוֹמַם שְׁמֶךָ מִלְכָּנוּ תְּמִיד. כָּל-הַחַיִּים
 יוֹדוּךָ סֵלָה. וַיִּהְלְלוּ לְשִׁמְךָ הַטּוֹב בְּאַמֶּת. בְּרוּךְ אַתָּה
 יְהוָה. הַטּוֹב שְׁמֶךָ וְלִךָ נָאָה לְהוֹדוֹת:

שֵׁים שְׁלוֹם. טוֹבָה וּבְרָכָה. (חַיִּים). חַן וְחֶסֶד וְרַחֲמִים. עָלֵינוּ
 וְעַל-כָּל-יִשְׂרָאֵל עֲמֶךָ. בְּרַכְנוּ אָבִינוּ כְּלָנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר
 פְּנֵיךָ. כִּי בְּאוֹר פְּנֵיךָ נִתְּתָ לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. תּוֹרַת חַיִּים.
 אֲהַבָּה וְחֶסֶד. צְדָקָה. בְּרָכָה. יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשְׁלוֹם.
 וְטוֹב יְהִיָּה בְּעֵינֶיךָ (לְבְּרַכְנוּ וּלְבָרַךְ אֶת-כָּל-עַמֶּךָ יִשְׂרָאֵל
 תְּמִיד בְּכָל-עֵת וּבְכָל-שָׁעָה בְּשִׁלּוֹמְךָ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה.
 הַמְּבָרַךְ אֶת-עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּשְׁלוֹם. (אָמֵן):

בחזרה החזן אומר פסוק זה בלחש:

יְהִיו לְרִצּוֹן אִמְרֵי-פִי. וְהִגִּינוּ לִבִּי לְפָנֶיךָ. יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

ויש נוהגים להוסיף:

אֱלֹהֵי. נִצּוֹר לְשׁוֹנֵי מַרְעֵ. וּשְׁפָתַי מִדְּבַר מַרְמָה. וְלִמְקַלְלֵי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְלִמְצוֹתֶיךָ
 תִּרְדֹּף נַפְשִׁי. וְנַפְשִׁי כְּעַפְרָ לְכָל תַּהֲיֶה. יְהִי רִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵי.
 שְׁכַל-הַקָּמִים עָלַי לְרַעֲהָ. תִּפְרַעְצָתֶם וּתִמְקַלְקַל מַחֲשָׁבוֹתֶם. וְכֵן יְהִי רִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ
 יְהוָה אֱלֹהֵי. שְׁתַּפְּתַח לִי שְׁעָרֵי תוֹרָה. שְׁעָרֵי חֶכְמָה. שְׁעָרֵי בִינָה. שְׁעָרֵי דַעַה. שְׁעָרֵי
 פְּרָגְסָה וְכִלְכֵּלָה. שְׁעָרֵי חַיִּים. חַן וְחֶסֶד וְרַחֲמִים וְרִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ:

כולם אומרים:

יְהִיו לְרִצּוֹן אִמְרֵי-פִי. וְהִגִּינוּ לִבִּי לְפָנֶיךָ. יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

פוסע שלש פסיעות לאחוריו בכריעה אחת וחוזר לשמאלו, ואחר כך לימינו ואומר:

עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו. הוּא בְּרַחֲמָיו. יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ
 וְעַל-כָּל-יִשְׂרָאֵל. (אָמֵן):

(יהי רצון מלפניך. יהוה אלהינו ואלהי אבותינו.

שתבנה בית המקדש במהרה בימינו. ותן חלקנו בתורתך.)

במקום שכלו ג' פסיעות יעמוד ולא יחזור למקומו עד שיגיע החזן לקדושה. בחזרת הש"ץ הקהל צריך לעמוד ולכוין לכל הברכות ולענות "ברוך הוא וברוך שמו" אחרי "ברוך אתה ה'", "ואמן" אחר כל ברכה.

החזן אומר:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעֵלְמָא דְבְרָא כְרַעוּתָהּ. וְיִמְלִיךְ
מַלְכוּתָהּ בְּחַיִּיכוֹן וּבְיַמִּיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל-בֵּית-יִשְׂרָאֵל
בְּעַגְלָא וּבְזִמְן קָרִיב. וְאָמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ. לְעֵלָם וּלְעֵלְמֵי עֵלְמֵיָא.
יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמֵם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה
וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא:
לְעֵלָא לְעֵלָא מִן-כָּל-בְּרַכְתָּא. שִׁירְתָּא. תְּשַׁבַּחְתָּא וְנַחְמְתָּא
דְאִמְרִין בְּעֵלְמָא. וְאָמְרוּ אָמֵן:

תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבְעוּתְהוֹן דְכָל-בֵּית-יִשְׂרָאֵל. קָדָם אָבוּהוֹן
דְּבִשְׁמֵיָא. וְאָמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן-שְׁמֵיָא וְחַיִּים טוֹבִים עֲלֵינוּ וְעַל-כָּל-
יִשְׂרָאֵל. וְאָמְרוּ אָמֵן:

עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו. הוּא בְרַחְמָיו. יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ
וְעַל-כָּל-יִשְׂרָאֵל. אָמֵן:

לאחר מנחה גדולה יש אומרים 'עלינו לשבח' (לקמן עמ' 48) ולאחריו קדיש יתום. לאחר
מנחה קטנה אם יש בבה"כ אדם החייב באמירת קדיש, אומרים כאן מזמור של יום (ראה
עמ' 185 ואילך) או מזמור ס"ז (כמנהג ק"ק רומה) כדלקמן ואחריו קדיש יתום.

לְמִנְצַח בְּנִגְיַת מְזֻמֹר שִׁיר: אֱלֹהִים יַחַנְנוּ וְיִבְרְכְנוּ. יָאֵר פְּנֵינוּ
אֲתָנוּ סְלָה: לְדַעַת בְּאַרְץ דְרַבְרָב. בְּכָל-גְּזוֹיִם יִשְׁוַעְתְּדָךְ:

מקורות ומקבילות

מנחה של ערב ר"ה א"ל תחטן. ע"פ שנה"ל, סדר ר"ה, ס' רפג; כ"י כ"ה, דף 91א.

יִזְרוּךְ עַמִּים אֱלֹהִים. יִזְרוּךְ עַמִּים כָּלִם: יִשְׁמְחוּ וִירְנְנוּ לְאֲמִים.
 כִּי־תִשְׁפֹּט עַמִּים מִיִּשְׂרָאֵל וְלְאֲמִים בְּאֶרֶץ תִּנְחַם סֵלָה: יִזְרוּךְ עַמִּים
 אֱלֹהִים. יִזְרוּךְ עַמִּים כָּלִם: אֶרֶץ נְתַנָּה יְבוּלָהּ. יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים
 אֱלֹהֵינוּ: יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים וַיִּירָאוּ אוֹתוֹ כָּל־אֲפָסֵי־אֶרֶץ:

יִתְגַּדֵּל וַיִּתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעֵלְמָא דְבְרָא כְרַעוּתָהּ. וַיְמַלִּיךְ מַלְכוּתָהּ
 בְּחַיִּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בְּעַגְלָא וּבְזִמְן קָרִיב.
 וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ. לְעֵלַם וּלְעֵלְמֵי עֵלְמֵיָא.

יִתְבָּרַךְ וַיִּשְׁתַּבַּח וַיִּתְפָּאֵר וַיִּתְרוֹמֵם וַיִּתְנַשֵּׂא וַיִּתְהַדָּר וַיִּתְעַלֶּה וַיִּתְהַלַּל
 שְׁמֵהּ דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָא לְעֵלָא מִן־כָּל־בְּרַכְתָּא. שִׁירְתָּא. תְּשַׁבְּחָתָא וְנַחְמָתָא דְאִמְרִין
 בְּעֵלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמֵיָא וְחַיִּים טוֹבִים עֲלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל.
 וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו. הוּא בְּרַחְמָיו. יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ וְעַל־כָּל־
 יִשְׂרָאֵל. אָמֵן:

תפילת ערבית
של ראש השנה

סדר קבלת שבת

בראש השנה שחל בשבת אומרים:

מִזְמוֹר לְדָוִד· הָבֹה לַיהוָה בְּנֵי אֱלֹהִים· הָבֹה לַיהוָה כְּבוֹד וְעֹז:
הָבֹה לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ· הַשְׁתַּחֲוֹנוּ לַיהוָה בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ:
קוֹל יְהוָה עַל־הַמַּיִם· אֶל־הַכְּבוֹד הַרְעִים· יְהוָה עַל־מַיִם רַבִּים:
קוֹל־יְהוָה בְּכַח· קוֹל יְהוָה בְּהַדְרָה: קוֹל יְהוָה שֹׁבֵר אַרְזִים וַיִּשְׁבֵּר
יְהוָה אֶת־אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן: וַיִּרְקִידֵם כְּמוֹ־עֵגֶל· לְבָנוֹן וַיִּשְׂרֹץ כְּמוֹ
בֶן־רֵאמִים: קוֹל־יְהוָה חָצַב לַהֲבוֹת אֵשׁ: קוֹל יְהוָה יַחֲלֵל מְדַבֵּר·
יַחֲלֵל יְהוָה מְדַבֵּר קֹדֶשׁ: קוֹל יְהוָה יַחֲלֵל אֵילֹת וַיַּחֲשֹׁף יַעֲרֹת·
וַבְּהִיכְלוֹ· כָּלֹּא אָמַר כְּבוֹד: יְהוָה לִמְבוֹל יֹשֵׁב וַיֵּשֶׁב יְהוָה מִלֶּדֶךָ
לְעוֹלָם: יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן· יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם:

יש מוסיפים תפילת רבי נחוניא בן הקנה:

אָנָּה· בְּכַח גְּדֻלַּת יְמִינְךָ· תַּתִּיר צָרוֹרֶה: קַבֵּל רַגַּת עַמְּךָ· שֶׁנִּגְבְּנוּ
טַהֲרֵנוּ נוֹרָא: נָא גְבוֹר· דּוֹרְשֵׁי יַחֲוֹדְךָ· כְּבַבַּת שְׁמַרְס:
בְּרַכְס· טַהֲרֵס· רַחֲמֵס· צְדָקְתְּךָ תָּמִיד גְּמֵלְס: חֲסִין קְדוּשָׁה· בְּרַב
טוֹבְךָ נִהַל עֲדַתְךָ: יַחֲדֵ גְּאֵה· לְעַמְּךָ פְּגַה· זוֹכְרֵי קְדֻשַׁתְךָ: שׁוֹעֲתֵנוּ
קַבֵּל וּשְׁמַע צַעֲקוֹתֵנוּ· יוֹדַע תַּעֲלוּמוֹת:
בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

לְכָה דוּדֵי לְקִרְאָת כְּלָה· פְּנֵי שַׁבַּת נִקְבְּלָה:

לְכָה דוּדֵי לְקִרְאָת כְּלָה· פְּנֵי שַׁבַּת נִקְבְּלָה:

שְׁמוֹר וְזָכוֹר בְּדַבּוֹר אֶחָד· הַשְׁמִיעֵנוּ אֵל הַמִּיחָד·
יְהוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד· לְשֵׁם וּלְתַפְאֳרָת וּלְתִהְלָה:

ח"ג והערות

קבלת שבת. כידוע איננה במח' רמ"ו ובולוניה. במח' שד"ל בא ללא 'מזמור לדוד' וללא 'אנא בכח'.

לְקִרְאֵת שַׁבַּת לָכוּ וְנִלְכָהּ·	כִּי־הִיא מְקוֹר הַבְּרָכָה·
מֵרֵאשׁ מְקַדְּמִים נְסוּכָה·	סוּף מַעֲשֵׂה בְּמַחְשָׁבָה תְּחִלָּה:
מִקְדָּשׁ מֶלֶךְ עִיר מְלוּכָה·	קוּמִי צְאִי מִתּוֹךְ הַהִפְכָּה·
רַב לָךְ שַׁבַּת בְּעֵמֶק הַבְּכָא·	וְהוּא יַחְמוּל עֲלֶיךָ חֲמֵלָה:
הַתְּנַעֲרִי מֵעֶפְרָר קוּמִי·	לְבָשִׁי בְּגָדֵי תִפְאֲרֶתְךָ עַמִּי·
עַל־יַד בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בֵּית הַלְחָמִי·	קִרְבֵּה אֶל־נַפְשִׁי גְּאֻלָּה:
הַתְּעוֹרְרִי הַתְּעוֹרְרִי·	כִּי בָּא אֹרֶךְ קוּמִי אֹרִי·
עוֹרִי עוֹרִי שִׁיר דְּבָרִי·	כְּבוֹד יְהוָה עֲלֶיךָ נִגְלָה:
לֹא תְבוֹשִׁי וְלֹא־תִכְלָמִי·	מֵה־תִּשְׁתַּחֲוִי וּמֵה־תִּהְיֶינִי·
בְּךָ יַחֲסוּ עֵנְיִי עַמִּי·	וְנִבְנֶתָה עִיר עַל־תְּלָה:
וְהָיוּ לְמִשְׁסָה שׁוֹסֵדֶיךָ·	וְרַחֲקוּ כָּל־מְבַלְעֶיךָ·
יִשְׂרָאֵל עֲלֶיךָ אֱלֹהֶיךָ·	כַּמְשׁוֹשׁ חֲתָן עַל־כְּלָה:
יָמִין וּשְׂמֹאל תִּפְרָצִי·	וְאֶת־יְהוָה תַּעֲרִיצִי·
עַל־יַד אִישׁ בֶּן־פְּרָצִי·	וְנִשְׁמַחָה וְנִגְיָלָה:
בּוֹאֵי בְּשָׁלוֹם עֲטֶרֶת בַּעֲלָהּ·	גַּם בְּשִׂמְחָה (בְּרִנָּה) וּבְצִדְקָהּ·
תּוֹךְ אַמּוּנִי עִם סִגְלָה·	בּוֹאֵי כְּלָה· בּוֹאֵי כְּלָה:

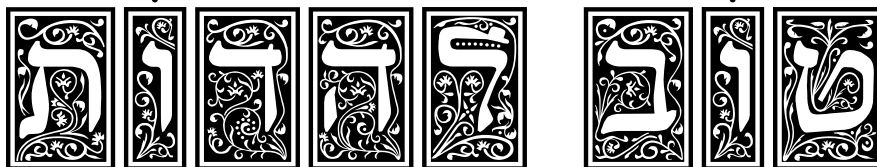
לפי מנהג ק"ק רומה מוסיפים:

תּוֹךְ אַמּוּנִי עִם סִגְלָה·	בּוֹאֵי כְּלָה שַׁבַּת מְלֻכְתָּא·
לָכֵּה דוּדֵי לְקִרְאֵת כְּלָה·	פְּנֵי שַׁבַּת נִמְקְבָלָה:
בְּרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר נָתַן מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל	בְּיוֹם־שַׁבַּת קָדְשׁ:

הכל אומרים:

מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת:

תפילת ערבית של ראש השנה

לַיהוָה וּלְזִמְרָה לְשִׁמְחָה עֲלִיּוֹן: לְהַגִּיד בְּבִקְרַח חֲסִדֶיךָ וְאֱמוּנָתְךָ
בְּלִילֹת: עֲלֵי-עֲשׂוֹר וְעֲלֵי-נָבֶל. עֲלֵי הַגִּיּוֹן בְּכִנּוֹר: כִּי שִׁמְחַתְנִי
יְהוָה בְּפִעֲלֶיךָ. בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֲרַגֵּן: מִהֲגִדְלוֹ מַעֲשֵׂיךָ יְהוָה. מְאֹד
עָמְקוּ מַחֲשַׁבְתֶּיךָ: אִישׁ-בָּעֵר לֹא יֵדַע וְכִסִּיל לֹא יֵבִין אֶת-זֹאת:
בְּפֶרֶחַ רְשָׁעִים בְּמוֹ עֵשֶׂב וַיִּצְיָצוּ כָּל-פְּעֵלֵי אֲוֶן. לְהַשְׁמִדֵם
עַד-יָעַד: וְאַתָּה מְרוֹם לְעֵלַם יְהוָה: כִּי הִנֵּה אֵיבֶיךָ יְהוָה כִּי-הִנֵּה
אֵיבֶיךָ יֵאבְדוּ. יִתְפָּרְדּוּ כָּל-פְּעֵלֵי אֲוֶן: וְתִרְסַם בְּרָאִים קִרְנֵי בִלְתֵי
בְּשֶׁמֶן רַעֲנָן: וְתִבְטַע עֵינֵי בְּשׂוֹרֵי בִקְמִים עָלַי מְרַעִים. תִּשְׁמַעֲנָה
אָזְנִי: צְדִיק כִּתְמַר יִפְרַח. כְּאֶרֶז בְּלִבְנוֹן יִשְׁגָּה: שְׁתוּלִים בְּבֵית
יְהוָה. בְּחֻצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יִפְרִיחוּ: עוֹד יִגּוּבוֹן בְּשִׁיבָה. דְּשָׁנִים
וְרַעֲנָנִים יִהְיוּ: לְהַגִּיד כִּי-יֵשֶׁר יְהוָה. צוּרֵי וְלֹא-עוֹלָתָה בּוֹ:

יְהוָה מְלֹךְ גָּאוֹת לְבָשׁ. לְבָשׁ יְהוָה עֹז הַתְּאֵזֵר. אֶף-תִּכּוֹן תִּבְל
בַּל-תִּמּוֹט: נִכּוֹן כְּסֹאֵךְ מֵאֵז. מַעֲלֵם אֶתָּה: נִשְׂאוּ נְהָרוֹת
יְהוָה. נִשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם. יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דְּכִיָּם: מִקְלוֹתוֹ מִיַּם
רְבִים אֲדִירִים מִשְׁבָּרִיִּים. אֲדִיר בְּמְרוֹם יְהוָה: עֲדַתְךָ נֶאֱמָנוּ
מְאֹד. לְבֵיתְךָ נֶאֱוָה-קֹדֶשׁ. יְהוָה לְאַרְךָ יָמִים:

מקורות ומקבילות

ערבית של ר"ה. מנח' רומניא, דף שח ע"א ודף שכג ע"א. ראש השנה. ע"פ יח' מ, א; משנ' ר"ה, פ"א, מ"א; שבה"ל, סדר ר"ה, ס' רפג וס' רפד. טוב להזות לה' וכו'. תה' זכ, ב'טז; מנח' רומניא, דף שח ע"א. ראו מנח' פרס, דף עו ע"ג. ה' מנח' וכו'. מנח' רומניא, דף שח ע"א.

אם במשך השבוע נולד בקהילה בן זכר,
 בליל שבת אומרים אחד משני הפזמונים הבאים או שניהם:
משכיל מכתם שירו רעים. לְכָבוֹד אִישׁ תָּם וּתְמִים דְּעִים:
 גַּם אָמְרוּ מִהַטּוֹב וּמִהַנְּעִים. יֵלֵד הַנְּמוּל לְשִׁמוּנָה:
 אֲשִׁיר הַיּוֹם לְבָרִית מִלֵּה. זְמֵרָה שְׁגִיזוֹן וּתְהִלָּה:
 תּוֹדוֹת אֶקְרִיב בְּדַמּוֹת עוֹלָה. וּכְמוֹ תוֹרִים וּבְגִיּוֹנָה:
יְהִי-שְׁלוֹם בְּחִילָנוּ וְשְׁלוֹה בְּיִשְׂרָאֵל.
 בְּסִמֵּן טוֹב בֶּן בָּא לָנוּ בְּיָמָיו יְבוֹא גּוֹאֵל:
 הַיְלָד יְהִי רַעְנָן. בְּצֵל שְׂדֵי יִתְלוֹנָן:
 וּבַתּוֹרָה יִתְבוֹנָן. יֵאלֶף דָּת לְכָל-שׂוֹאֵל: בְּסִמֵּן וְכוּ

פזמון

אחות קטנה תפלותיה. עורכה ועונה תהלותיה. אל גא רפא גא
 למחלותיה. תכלה שנה ומחלותיה:
 בגועם מלים לך תקראה. ושיר והלולים כי לך נאה. עד מה
 תעלים עינד ותראה. זרים אוכלים נחלותיה. תכלה שנה ומחלותיה:
 רעה את-צאנד אריות זרו. ושפוך חרונד באומרים ערו. וכנת
 מינד פרצו וארו. לא השאירו עוללותיה. תכלה שנה ומחלותיה:

מקורות ומקבילות

אחות קטנה. ע"פ שה"ש ת, ה; שה"ר פרי' ת, ס"ו א [ת], 'אלו ישראל'. תפלותיה. מ"א ת, מה; תה' קמא, ב; שה"ר פרי' ת, ס"ו א [ת], '...ומתלכטין כל ימות השנה בענותיהן זה ויס' וכי. עורכה... תהלותיה. ע"פ תה' עא, יד. ועונה תהלותיה. ע"פ ישע' מג, כא; תה' ט, טו. אל נא רפא נא. צמ"י יב, יג. תכלה שנה ומחלותיה. בצלי מנגילה, דף לא ע"ב. צנטעס מליס. ע"פ תה' פא, ג; קמא, ו; מש' טו, טו; צמ"ס לב, ו; שה"ר פרי' ז, ס"ו א [ן], 'נעמת צחפלה'. לך תקראה. ע"פ תה' כה, א; ל, ט; ספי"ה ת, ח. ושיר והלולים. ע"פ ירמ' כ, יג; תה' קמט, א; צמ"ס מז, ט. כי לך נאה. ע"פ צ"ר פרי' ו, ס"ו ב; אה"מ, כוק, עמ" 254. עד מה. ע"פ זכ' א, יב; תה' ו, ד; עד, ט. תעלים עינד. ע"פ תה' י, א; פט, מח. זרים אוכלים נחלותיה. ע"פ ישע' א, ז; תה' עט, צ"ד; איכ"ר, פתוח, ס"ו כא. רעה את לאנד. ע"פ יוח' לד, טו; מויכ' ז, יד. את לאנד. ע"פ ירמ' כג, ב; מויכ' ב, יב; תה' עט, יג; צ"ר פרי' עה, ס"ו ו. אריות זרו ע"פ ירמ' ג, ח. ושפוך חרונד. ע"פ נפ' ג, ה; תה' עט, ו. באומרים ערו. ע"פ תה' קלו, ז. וכנת ימינד. ע"פ תה' פ, טז; מש"ט שמי, פרי' טו, פס"ח, 'נעישה שאין זה נחיסה'. פרצו וארו. ע"פ מויכ' ב, יג; תה' פ, יג. לא השאירו עוללותיה. ע"פ ירמ' מט, ט;

ח"נ והערות

אחות קטנה. מייסד ע"ש המחבר, ושמו חתום בראשי חרוזים: 'אברהם חזן חזק'. פזמון זה אינו מופיע במח' רמ"ו ובולוניה ונדפס במח' שד"ל, ח"ב, דף ג"ה. הרב מ"ע הרשום כתב שאין לומר פיוט זה, אך בשנים האחרונות נהגו לאמרו. בליל שני נוהגים לומר רק הבית

הַקֶּס מִשְׁפָּלוֹת לְרֹאשׁ מַמְלַכְתָּךְ כִּי בְבוֹר גְּלוֹת נִפְשָׁה נִתְכַּתּוּ וְכָרוּס
 זְלוֹת לְבָהּ שׁוֹפְכָתָךְ בְּרִלֵי רְלוֹת מִשְׁפָּנוֹתֶיךָ תִּכְלָה שָׁנָה וְקַלְלוֹתֶיךָ:
 מְתֵי תַעֲלֶה בְּתֶדֶךְ מְבוֹרֶךְ וּמִבֵּית כְּלָא עֲלֶה לְשִׁבוֹרֶךְ וְתִפְלֵיא פְּלֵא
 בְּצֵאתְךָ כְּגִבוֹרֶךְ לְהִתֵּם וּכְלֵה מְכִלוֹתֶיךָ תִּכְלָה שָׁנָה וְקַלְלוֹתֶיךָ:
 חִילָה קָבְעוּ הַגּוֹי כָּלוּ וְטוֹבָה שְׁבָעוּ וּבָזוּ אִישׁ לוֹ וְלָבָה קָרְעוּ
 וּבְכָל־זֹאת לֹא מִמָּךְ נָעוּ מִעֲגָלוֹתֶיךָ תִּכְלָה שָׁנָה וְקַלְלוֹתֶיךָ:
 זְמִירָה שָׁבַת וְחֻשְׁקָה תִּגְבִּירֶךְ לַחֲפוּץ קָרְבַת דּוֹדָה וְתַעֲבִירֶךְ מִלֵּב
 דְּאֵבֶת נִפְשָׁה וְתִסִּירֶךְ לְבִקֶשׁ אֶהְבֵּת כָּלוֹלוֹתֶיךָ תִּכְלָה שָׁנָה וְקַלְלוֹתֶיךָ:
 נִחָה בְּנַחַת לְנוֹה רְבָצָה רַב גְּנֻנַחַת מְדוֹד חֲפָצָה וְהוּא כְּפִרְחַת
 עֲלֵתָה נִצָּה לֹא הִבְשִׁילוּ אֲשֶׁכְּלוֹתֶיךָ תִּכְלָה שָׁנָה וְקַלְלוֹתֶיךָ:

חֲזָקוּ וְגִילוּ כִּי שׁוֹד גָּמְרֶךְ לְצוֹר הוֹחִילוּ בְּרִיתוֹ שְׁמֶרֶךְ
 לְכֶם וְתַעֲלוּ לְצִיּוֹן וְאָמְרֶךְ סִלּוּ-סִלּוּ מִסְּלוֹתֶיךָ

תַּחֲלֵ שָׁנָה וּבְרִכּוֹתֶיךָ:

מקורות ומקבילות

ח"נ והערות

האחרון. הנוסח כאן תוקן בעיקר ע"פ מח' כמנהג הספרדים, מח' תתת"ס רפ"ד (למרות שבמהדורה זו חסר הבית הרביעי).
 ח' א"כ ג, נג; פס"ו שה"ש א, ד, '...הגלות הזה נמשל לצור'. נכתב. ירמ' ז, כ; יח' כב, כא. וְכָרוּס זְלוֹת. ע"פ ח' יב, ט; צבלי צרכות, דף ו ע"ב והש"י ד"ה דברים שטומדים. לַבָּה שׁוֹפְכָתָךְ. ע"פ ש"א א, טו; א"כ ג, יט. צְלוֹת דְלוֹת. ע"פ צבלי הוריות, דף ט ע"א. דְלוֹת מִשְׁכַּנוֹתֶיךָ. ע"פ ירמ' ט, יח. וּמִבֵּית כְּלָא וְכו'. ע"פ ישע' מז, ז. עֲלֵה לְשִׁבוֹרֶךְ. ע"פ ויק' כו, יג; ירמ' כה, ד; ל, ת. וְתִפְלֵיא פְּלֵא. ע"פ שמו' טו, יא; ישע' כה, א; ח' טו, טו. צֵאתְךָ כְּגִבוֹרֶךְ. ע"פ ישע' מז, יג; ל"ג ג, ח; ח' כ, ז. לַהֲתֵם וּכְלֵה מְכִלוֹתֶיךָ. ס"ז (הורוביץ), צמ' פ"א יא, פס' כה, 'הקצ"ה מכלה את המורדים'. חִילָה. ע"פ ז' ט, ד. קָבְעוּ הַגּוֹי כָּלוּ. ע"פ מלא' ג, ט. קָבְעוּ. מדה"ג (וורשא), פ"ר תרומה, ס"ו ט, ע"פ מלא' ג, ח; ויקר"ש מלאכי, רמז תקפו. וְטוֹבָה שְׁבָעוּ וּבָזוּ. ע"פ ישע' מז, כד; ירמ' כ, ה. וּבָזוּ אִישׁ לוֹ. ע"פ צמ' לא, נג. וּלְבָהּ קָרְעוּ. ע"פ הוש' יג, ח. וּכְלָא זֹאת לֹא מִמָּךְ וְכו'. ע"פ ח' סג, ט"ג; עג, צ"כ; פ"ר פ"א א, ס"ו ד, 'כך אמרו ישראל' וכו'. לֹא מִמָּךְ נָעוּ מִעֲגָלוֹתֶיךָ. ע"פ ח' ח, ה. זְמִירָה שָׁבַת. ע"פ ישע' כד, ה; א"כ ה, טו; ירושלמי סוטה, פ"ט, ה"ב [דף מה ע"א], 'ומשבטלה סנהדרין צטל השיר'. וְחֻשְׁקָה תִּגְבִּירֶךְ. ע"פ ח' לא, יד. לַחֲפוּץ קָרְבַת דּוֹדָה. ע"פ שה"ש ח, ה. דְּאֵבֶת נִפְשָׁה. ע"פ דב' כח, סה. וְתִסִּירֶךְ. ע"פ ירמ' לא, כד. אֶהְבֵּת כָּלוֹלוֹתֶיךָ. ע"פ ירמ' ג, ג. מַחֵה בְּנַחַת. ע"פ ישע' ל, טו. לְנוֹה רְבָצָה. ע"פ ישע' לה, ז. רַב גְּנֻנַחַת. ע"פ ח' מג, ג; מד, י; ס, ג; עד, א; צבלי גיטין, דף ג ע"א; מדה"ה מז' ס, ס"ו ג. מְדוֹד - זה הקצ"ה. ירושלמי צרכות, פ"ב, ה"ח [דף כ ע"א], ע"פ שה"ש ו, ג. חֲפָצָה. צמדצ"ר פ"א טו, ס"ו כג, ע"פ ישע' כה, יב; מדה"ג פ"ר שלח, ס"ו כה. וְהוּא כְּפִרְחַת וְכו'. ע"פ צ"ר מ, י; ישע' כו, ו; צ"ר צרכות, עמ' 190; א"כ"ר, פתיח' ג, 'אלו השבטים, שהם פרחיהם של ישראל'. חֲזָקוּ. ע"פ ישע' לה, ג"ד; ח' לא, כה. וְגִילוּ כִּי שׁוֹד גָּמְרֶךְ. ע"פ ישע' לה ט"ו; סה, יח"כ; סו, ר"ט. שׁוֹד גָּמְרֶךְ. ע"פ ישע' טו, ד. לְצִיּוֹן הוֹחִילוּ. ע"פ מ"כ ז, ז; א"כ ג, כד. בְּרִיתוֹ שְׁמֶרֶךְ. ע"פ דב' ז, ט; מ"א ח, כג; דני ט, ד. וְתַעֲלוּ לְצִיּוֹן. ע"פ ישע' לה, י; נא, יא; ירמ' לא, ה; לא, יא; ע"ב א, כא. וְאָמְרֶךְ סִלּוּ סִלּוּ מִסְּלוֹתֶיךָ. ע"פ ישע' ח, יד; סב, י.

החזן אומר:

בְּרַכּוּ אֶת־יְהוָה הַמְּבָרֵךְ:

הקהל אומר ואחריו החזן:

בְּרוּךְ יְהוָה הַמְּבָרֵךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

לראש השנה שחל בחול:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם. אֲשֶׁר בְּדָבָרוֹ
מַעְרִיב עֲרָבִים. וּבְחֻכְמָה פּוֹתַח
שְׁעָרִים. וּבְתַבּוּנָה מְשַׁנֶּה עֵתִים.
וּמְחַלֵּף אֶת־הַזְּמַנִּים. וּמְסַדֵּר
אֶת־הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם
בְּרַקִּיעַ כְּרִצּוֹנוֹ. בּוֹרֵא יוֹמָם
וְלַיְלָה. גּוֹלֵל אֹר מִפְּנֵי־חֹשֶׁךְ
וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי־אֹר. הַמַּעְבִּיר יוֹם
וּמְבִיא לַיְלָה. הַמְּבַדִּיל בֵּין־יוֹם
וּבֵין־לַיְלָה. יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ.
וּשְׁמוֹ חַי וְקַיִם תָּמִיד הוּא יְמִלֵךְ
עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. בְּרוּךְ אַתָּה
יְהוָה. הַמַּעְרִיב עֲרָבִים:

לראש השנה שחל בשבת:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ
מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר
כָּלָה מַעֲשָׂיו בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי.
וַיִּקְרָאֵהוּ שַׁבַּת־קִדְשׁ. מַעְרַב
וְעַד עֲרֵב. וּנְתַנּוּ מְנוּחָה
לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּקִדְשָׁתוֹ.
בוֹרֵא יוֹמָם וְלַיְלָה. גּוֹלֵל אֹר
מִפְּנֵי־חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי־אֹר.
הַמַּעְבִּיר יוֹם וּמְבִיא לַיְלָה.
הַמְּבַדִּיל בֵּין־יוֹם וּבֵין־לַיְלָה.
יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ. וּשְׁמוֹ חַי
וְקַיִם תָּמִיד הוּא יְמִלֵךְ עָלֵינוּ
לְעוֹלָם וָעֶד. בְּרוּךְ אַתָּה
יְהוָה. הַמַּעְרִיב עֲרָבִים:

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עִמָּךְ אַהֲבַת־תּוֹרָה וּמִצּוֹת חֻקִּים
וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לְמִדָּתֶךָ. עַל־כֵּן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ.

מקורות ומקבילות

ערנית של ר"ה. סרע"ג ח"ב, סי' קה; שנה"ל,
סדר ר"ה, סי' רפג. ברכת אשר נדננו. כ"י
כ"ה, דף 391. ברכת אשר כלה. כ"י כ"ה,
דף 391.

ח"ג והערות

תפילת ערבית של יו"ט. בכ"י כ"ה, דף 91א: אומר והוא רחום,
ברכו וכו' והשוו סרע"ג ח"ב, סי' ג. ברכות ק"ש. באשכנז ומחז'
רומניא, דף שח ע"א ודף שכג ע"א, באו פיוטים המשולבים עם ברכות
ק"ש, לפנייה ולאחריה.

בְּשִׁכְבֵנוּ וּבְקוּמֵנוּ תִּתְּנֵנוּ לְבָבֵנוּ לְשִׁיחַ בְּחֻקֵי רִצּוֹנְךָ וְנִשְׁמַח וְנִגְעַל
 בְּדַבְרֵי (תְּלִמּוּד) תּוֹרַתְךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ (וְחֻקֹּתֶיךָ) לְעוֹלָם וָעֶד.
 כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאוֹרְךָ יְמֵינוּ וּבָהֶם נִהְגָה יוֹמָם וּלְיָלָה וְאַהֲבַתְךָ
 אֶל־תִּסַּר מִמֶּנּוּ עַד־נִצַּח נִצְחִים בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אוֹהֵב
 אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

הקורא ק"ש כיוון לקיים מצות עשה מהתורה ולקבל עליו עול מלכות שמים, ויקרא בנחת ובנעימה. צריך לפרש האותיות בפיו ובשפתיו וצריך ליתן רווח בין הדבקים כגון על לבבך, על לבבכם, וצריך להשמיע לאזניו מה שיוצא מפיו שיהיו פיו ולבו שווים בכוונה. אם לא כיוון לבו בפסוק ראשון לא יצא אפילו בדיעבד. צריך להאריך בדליית של אחד, וצריך להתנו ביון של יזכרו ושל יזכרתם. אין השי"ן צריך להנמיך את קולו בפסוקי התוכחה.

המתפלל יחיד אומר: אל מֶלֶךְ נְאֻמָּן:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:

אומרים בלחש: בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלֻכוֹתָ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאַהֲבַתְךָ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־
 מְאֹדְךָ וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצִוֶּךָ
 הַיּוֹם עַל־לִבְּךָ וְשִׁנְנָתָם לְבִנְיָךָ וְדַבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ
 וּבְלַכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשִׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדְךָ
 וְהָיוּ לְטֹטְפֹת בֵּין עֵינֶיךָ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוֹזֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ:
 וְהָיָה אִם־שָׁמַעַתְּ שִׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצִוֶּה אֶתְכֶם
 הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעֲבֹדוֹ בְּכָל־לִבְבְּכֶם
 וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם וּנְתַתִּי מִטֶּר־אֲרָצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרֵה וּמִלְקוֹשׁ
 וְאֶסְפַּת דְּגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהַרְךָ וּנְתַתִּי עֵשֶׂב בְּשֹׁדְךָ לְבַהֲמֹתֶיךָ
 וְאֶכְלַתְּ וּשְׂבַעְתָּ: הַשְּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם
 וְעַבַּדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם: וְחָרָה אַף־יְהוָה
 בְּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מִטֶּר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן
 אֶת־יְבוּלָהּ וְאַבְדַּתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטְּבָה אֲשֶׁר יְהוָה

נָתַן לָכֶם: וְשַׁמַּתֶּם אֶת־דְּבָרֵי אֱלֹהֵי עַל־לִבְבְּכֶם וְעַל־נַפְשֵׁיכֶם. וְקִשְׁרֹתֶם אֹתָם לְאוֹת עַל־יְדֵיכֶם וְהָיוּ לְטוֹטְפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם: וְלִמְדֹתֶם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם. בְּשַׁבְּתְךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתֹּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְךָ וּבְקוּמְךָ: וּכְתַבְתֶּם עַל־מְזוֹזוֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ: לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם וַיְמֵי בְנֵיכֶם. עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לָאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם. כִּי־מִי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל־כַּנְּפֵי בְגָדֵיהֶם לְדֹרֹתָם. וְנָתַנּוּ עַל־צִיצִית הַכֶּנֶף פְּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם. וְלֹא־תִתּוּרוּ אַחֲרַי לִבְבְּכֶם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי. וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם. אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהֵיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים. אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: הַצִּיּוֹר אוֹמֵר: אָמֵת:

החזן חוזר ואומר: יהוה אלהיכם אמת:

לראש השנה שחל בחול:

לראש השנה שחל בשבת:

וְאִמּוּנָה כָּל־זֹאת וְקִיָּם עָלֵינוּ. כִּי הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֵין זוּלָתוֹ. וְאַנְחֵנוּ יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ. הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד מְלָכִים. הַגּוֹאֲלֵנוּ מִלְּכָנוּ מִכַּף כָּל־עֲרִיצִים. הָאֵל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ. הַמְּשַׁלֵּם גְּמוּלָ לְכָל־אוֹיְבֵי נַפְשָׁנוּ. הַשֵּׁם נִפְשָׁנוּ בְּחַיִּים וְלֹא־נָתַן לְמוֹט רַגְלָנוּ. הַמְּדַרְיָכֵנוּ עַל־

וְאִמּוּנָה בְּשָׁבִיעֵי קִיּוּמָה גְּזֵרָה דְּבִרְתָּ. הַקְּשָׁבֵנוּ וְשַׁמְעֵנוּ זְכוּר. חֲמֵדָה טְהוּרִים יִרְשׁוּהָ. כְּתוּבָה הִיא לְרֹאשׁ אֲרָבְעוּהָ. מַעַת גְּתָנְהָ. שְׁמַחֲבָה לֵב יִשְׁרוּן. עֲדָה פְּרִיָתָ. צְדָקָה קִנְיָתָ.

המשך לר"ה שחל בחול:

בְּמוֹת אוֹיְבֵינוּ וַיִּרְם קִרְנֵנוּ עַל-כָּל-
 שׁוֹנְאֵינוּ. (האל) הָעוֹשֶׂה לָּנוּ גִסִּים
 וְנִקְמָה בַּפְּרֵעָה. אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים
 בְּאֲדַמַּת בְּגִיחָם. הַמְּכֶה בְּעֶבְרַתוֹ
 כָּל-בְּכוֹרֵי מִצְרַיִם. וַיּוֹצֵא יִשְׂרָאֵל
 עִמּוֹ מִתּוֹכָם לְחֵרוֹת עוֹלָם. הַמַּעֲבִיר
 בְּנֵיו בֵּין-גְּזֵרֵי יַם-סוּף. אֶת-רֹדְפֵיהֶם
 וְאֶת-שׁוֹנְאֵיהֶם בְּתַהוֹמוֹת טַבַּע.
 וְרָאוּ בְּגִים אֶת-גְּבוּרַתוֹ. שִׁבְחוּ
 וְהוֹדוּ לְשִׁמוֹ. וּמַלְכוּתוֹ בְּרִצּוֹן קִבְּלוּ
 עֲלֵיהֶם. מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ
 עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ
 כָּל־סָם. מִי-כִמְכָּה בְּאֵלִים יְהוָה. מִי
 כִמְכָה גֹאֲדָר בְּקִדְשׁ. נוֹרָא תְהִלַּת
 עֲשֵׂה פְּלֵא. מַלְכוּתְךָ רָאוּ בְּגִיחָךְ.
 בּוֹקַע יָם לִפְנֵי מֹשֶׁה. זֶה אֵלֵי עָנוּ
 וְאָמְרוּ. יְהוָהוּ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:
 וְנֶאֱמַר. כִּי-פָדָה יְהוָה אֶת-יַעֲקֹב
 וַגָּאֵלוֹ מִיַּד חֲזַק מִמֶּנּוּ. בְּרוּךְ אַתָּה
 יְהוָה. גָּאֵל יִשְׂרָאֵל:

המשך לר"ה שחל בשבת:

רוֹמְמַת שַׁבַּת תְּמִיד. בִּינְךָ
 וּבִינֵינוּ אוֹת הִיא לְעוֹלָם. כִּי-
 שִׁשֶּׁת יָמִים עוֹלָמְךָ תִּקְנֵנִי.
 וּבְשִׁבְעֵי גַחַת. לְמַעַן שִׁתְּנִיחַ
 לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל. וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ
 שִׁבְחוּ וְזָמְרוּ בְּרוּךְ הוּא.
 מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ עָנוּ
 שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה. וְאָמְרוּ
 כָּל־סָם. מִי-כִמְכָּה בְּאֵלִים יְהוָה.
 מִי כִמְכָה גֹאֲדָר בְּקִדְשׁ. נוֹרָא
 תְהִלַּת עֲשֵׂה פְּלֵא: שׁוֹמְרֵי
 שְׁבִיעֵי רָאוּ גְבוּרַתְךָ עַל-
 הַיָּם. יַחַד כָּל־סָם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ
 וְאָמְרוּ. יְהוָהוּ יִמְלֹךְ לְעֹלָם
 וָעֶד: תַּחֲשִׁישׁ יִשׁוּעָה לְשׁוֹמְרֵי
 עֲנֻגָּה. תִּפְדֶּה לְצַאֲנֶךָ. וְאֵל-
 יְהוָה עוֹד לְבָדָה. כִּכְתוּב.
 וְהוֹשַׁעְתִּי לְצַאֲנִי וְלֹא-תִהְיֶינָה
 עוֹד לְבָדָה. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה.
 גָּאֵל יִשְׂרָאֵל:

הַשְּׂכִיבֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְשָׁלוֹם. וְהַעֲמִידֵנוּ מַלְכֵנוּ לְחַיִּים
 (טוֹבִים) וּלְשָׁלוֹם. וּפְרוּשׁ עָלֵינוּ סֶכֶת שְׁלוֹמְךָ. וְהַגֵּן

בְּעֲדָנוּ וְתִקְנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ וְהוֹשִׁיעֵנו (מְהֵרָה) לְמַעַן
שְׂמֹךְ וְהִסֵּר מֵעֲלֵינוּ אוֹיֵב דְּבַר וְחָרַב וְרָעַב וְיָגוֹן וְאֲנָחָה וְשֹׁבֵר
(וְהִסֵּר) שְׁטָן מִלְּפָנֵינוּ וּמֵאַחֲרֵינוּ וּשְׂמֵר צִאתָנוּ וּבּוֹאָנוּ מֵעַתָּה
וְעַד־עוֹלָם וּפְרוֹשׁ עֲלֵינוּ סִכַּת שְׁלוֹמְךָ בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה פּוֹרֵשׁ
סִכַּת שְׁלוֹם עֲלֵינוּ וְעַל־כָּל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל־יְרוּשָׁלַיִם (אָמֵן):

בשבת אומרים בעמידה:

וּשְׂמְרוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת־הַשַּׁבָּת לְדַרְתָּם
בְּרִית עוֹלָם: בְּיַמִּי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֹתָהּ הוּא לְעֵלָם.
כִּי־שִׁשַּׁת יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
שָׁבַת וַיִּנְפֹּשׁ:

אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְהוָה מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם:

החזן אומר:

יִתְגַּדֵּל וַיִּתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעֵלְמָא דְּבִרָא כְּרַעוּתָהּ וַיְמַלִּיךְ
מַלְכוּתָהּ בְּחַיִּיכוֹן וּבְיַמִּיכוֹן וּבְחַיִּי דְּכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל
בְּעֵגְלָא וּבְזִמְן קָרִיב וְאָמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעֵלָם וּלְעַלְמֵי עֵלְמֵיָא.

יִתְבָּרַךְ וַיִּשְׁתַּבַּח וַיִּתְפָּאֵר וַיִּתְרוֹמֵם וַיִּתְנַשֵּׂא וַיִּתְהַדָּר וַיִּתְעַלֶּה
וַיִּתְהַלֵּל שְׁמֵהּ דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָא לְעֵלָא מִן־כָּל־בְּרַכְתָּא שִׁירְתָּא תְּשַׁבַּחְתָּא וְנַחְמְתָא
דְּאִמְרֵן בְּעֵלְמָא וְאָמְרוּ אָמֵן:

מקורות ומקבילות

גא"י פורש. סרע"ג ח"ב, ס' קה; מח' רומניא, דף שח ע"ב. פורש סוכת שלום. שבה"ל, סדר ר"ה, ס' רפז; סת"ר ס' עג, ענין
ערצית לילי ר"ה; כ"י כ"ה, דף 391. ושמו צנ"י. סה"ת ס' לו; כ"י כ"ה, דף 391; מח' רומניא, דף שח ע"ב. אלה מועדי
ה'. ויקן כג, ד; שבה"ל, סדר ר"ה, ס' רפד, ואלו מש"כ בשם רבינו סעדיה גאון; שבה"ל, סדר ר"ה, ס' רפז; סת"ר ס' עג, ענין
ערצית לילי ר"ה; סה"ת ס' לו; כ"י כ"ה, דף 391; מח' פרס, דף נז ע"ב; שה"ג עמ"ס זרכות, דף 3 ע"ב, אות ד. צמח' רומניא,
דף שח ע"ב, צא פסוק לכבוד החג 'וצחודש השביעי' וכו', צמ' כט, א. קדיש. כ"י כ"ה, דף 391; מח' רומניא, דף שח ע"ב.

עמידה לליל ראש השנה

יכוון פניו כנגד מקום המקדש כאשר רגליו זו אצל זו, יעמוד ולא ישען ויכוף ראשו מעט, צריך לכוון בכל הברכות, ולפחות בברכה הראשונה.

אֲדַנִּי שְׁפָתַי תִּפְתַּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתְךָ:

**בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. אֱלֹהֵי אַבְרָהָם.
אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב. הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא.
אֵל עֲלִיּוֹן. גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה אֶת־הַכֹּל וְזוֹכֵר חֲסָדֵי
אֲבוֹת. וּמְבִיא גּוֹאֵל לְבָנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׂמוֹ בְּאַהֲבָה:
זְכַרְנוּ לְחַיִּים. מֶלֶךְ חַפְּזָן בְּחַיִּים. וְכִתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים.
לְמַעַן אֵל חַי. מֶלֶךְ גּוֹאֵל עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמִגֵּן. בְּרוּךְ
אַתָּה יְהוָה. מִגֵּן אַבְרָהָם:**

**אַתָּה גְבוּר לְעוֹלָם יְהוָה. מְחַיֶה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ.
מוֹרִיד הַטַּל. מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד. מְחַיֶה מֵתִים
בְּרַחֲמִים רַבִּים. סוֹמֵךְ גּוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים. מַתִּיר אֲסוּרִים.
וּמְקַיֵּם אֲמוּנָתוֹ לִישְׁנֵי עֶפְרָי. מִי־כְמוֹךָ בְּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה
לָךְ. מֶלֶךְ מַמְיֵת וּמְחַיֶה וּמְצַמִּיחַ לָנוּ יְשׁוּעָה:**

מקורות ומקבילות

עמידה לליל ראש השנה. סרע"ג ח"ב, סי' קה; סדו' רס"ג עמ' ריע; שבה"ל, סדר ר"ה, סי' רפז; כ"ו כ"ה, דף 391; מח' רומניא, דף שח ע"ב. ג' ברכות ראשונות. סדו' רס"ג עמ' ריע; כ"ו כ"ה, דף 391 ודף 392; שבה"ל, סדר ר"ה, סי' רפז. הזכרת זכרתו לחיים. מס"ו פרי יט, סי' מחו"ו סי' שכו, בשם רבנן סבוראי; סרע"ג ח"ב, סי' קה; סדו' רס"ג עמ' רכ; שו"ת ר"ג מאה"ג, סי' א; תוס' ברכות, דף יב ע"ב, ד"ה והלכתא, ודף לד ע"א ד"ה אל; שבה"ל, סדר ר"ה, סי' רפז; סת"ר סי' עג, ענין ערבית לילי ר"ה; סה"ת סי' א; שם"ג עמ"ס ברכות, דף ו ע"ב, אות ג. הנוסח. סרע"ג ח"ב, סי' קה; סדו' רס"ג עמ' רכ; רמב"ם, סד"ת, נוסח ברכות האמנותיות; מחו"ו סי' שח; מח' פרס, דף עו ע"ב. זכרתו לחיים. ע"פ דב' נו. מלך חפז בחיים. ע"פ יח' יח, לז; מש' טז, עו. וכמתנו בספר

ח"ג והערות

אל חי. באשכנז, מח' רומניא ונ"א בשד"ל: אֱלֹהִים חַיִּים. מֶלֶךְ גּוֹאֵל עוֹזֵר. בסרע"ג, כ"ו כ"ה, מח' רמ"ו, בולוניא ורומניא תיבת 'מֶלֶךְ' לא מופיעה. במח' ויניציאה שפ"ו, בהערת שוליים, נכתב שיש מוספים 'מֶלֶךְ' ומשמשים 'גּוֹאֵל', וכן הוא מנהג אשכנז, וכאן הנוסח במח' שד"ל. וכתב בפסקי ריא"ז עמ"ס ברכות, פ"ו ה"ג, אות ד, 'בעשרת ימים שבין ר"ה ליוה"כ שתקנו לומר זכרנו לחיים מלך חפז בחיים, אינו אומר מלך גואל עוד, שאין אומרין בה שתי מלכויות. וראו במח' פרס, דף עו ע"ב.

חיים. ע"פ מל"ג, ג. טו. ראו ירושלמי ר"ה, פ"א, ה"ג [דף ו ע"א], 'שלש פינקסיות הס' וכו'; בבלי ר"ה, דף לב ע"ב; מדה"י (וורשה), פרי ושלח, סי' ב. למענד. ע"פ ישע' מה, יא. אל חי. יח"ג, י; תה' פד, ג.

מִי כְמוֹךָ אֵב הֶרְחַמִּים. זְכוֹר יִצְוֹרֶיךָ בְּרַחֲמִים. מִמֵּית וּמְחִיָּה.
 וְנֶאֱמַן אַתָּה לְהַחְיֵת מֵתִים. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. מְחִיָּה הַמֵּתִים:
 לְדוֹר וָדוֹר נְגִיד גְּדֹלְךָ. וּלְנִצְחַ נְצַחִים קִדְשֵׁיךָ נִקְדִּישׁ.
 וּשְׁבַחְךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא-יִמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי-אֵל
 מְלֶךְ גְּדוֹל וְקָדוֹשׁ אַתָּה:

וּבִכֵּן תֵּן פְּחָדְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל-כָּל-מַעֲשֶׂיךָ וְאֵימָתְךָ
 עַל-כָּל-מַה-שֶּׁבְּרָאתָ. וַיִּירָאוּךָ כָּל-
 הַמַּעֲשִׂים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל-הַבְּרוּאִים. וַיַּעֲשׂוּ כָל־סֵם אֲגָדָה
 אַחַת לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלִבָּב שָׁלֵם. כְּמָה שֶׁיְדַעְנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ

מקורות ומקבילות

הזכרת מי כמוך. מס"ו פ"י יט, ה"ו; שו"ת ר"ג מלא"ג, ס"א א; מח"ו ס"י שפ, בשם רבנן סבורא; תוס' ברכות, דף יב ע"ב, ד"ה והלכתא; שבה"ל, סדר ר"ה, ס"י רפ"ו; סת"ר ס"י עג, ענין ערבית לילי ר"ה; שה"ג עמ"ס ברכות, דף ו ע"ב, אות ג. **הנוסח**. ע"פ סרע"ג ח"ב, ס"י קה; סד"ו רס"ג עמ"י רכ; רמב"ם, סד"ת, נוסח ברכות האמנותיות; מח"ו ס"י שמו; במח' פרס, דף עו ע"ב, הנוסח דומה במקלת. **מי כמוך**. ע"פ שמי"ט, י"א. **אז הרחמים**. ע"פ תה"י קג, יג; ספ"ט ג, א; ר' צה"י בר"ב, ד ד"ה בהצ"ח. **זכור... ברחמים**. ע"פ תה"י כה, ו; ספ"ט ג, א; סח"ש יב, יח - כג. **יצורך**. ע"פ צ"ס יח, א; ספ"ה ט, יב. **ממית ומחיה**. ש"א ב, ו. **נוסח הברכה**. סד"ר ס"י מז; מח"ו ס"י פט; רמב"ם, סד"ת, נוסח ברכות התפילה; באשכנז צ"ח עב"ר חרות הש"ך; במח' רומניא נוסח של ימות השנה כר"ה ויוה"כ במנהגנו, אבל עב"ר ר"ה ויוה"כ כימות השנה במנהגנו. החכר בשבה"ל, סדר יוה"כ, ס"י שז; ראו אור"ח ח"א, הל' תפילה, אות כ. **לדור ודור**. סרע"ג ח"ב, ס"י קה. **נגיד גדולך**. ע"פ דב"ג, כד; תה"י קמה, ו; פדר"א פ"י ג, יכ"ו; לוספר אל"ה מקל"ת וכו'. **קדושת השם**. צבלי ר"ה, דף לב ע"א; ר"ח ופסקי ר"ד; רמב"ם, סד"ת, סוף נוסח הקדיש; פסקי רי"א; עמ"ס ר"ה פ"ד, ה"א אות ב; שבה"ל, סדר ר"ה, ס"י רפ"ו; סת"ר ס"י עג, ענין ערבית לילי ר"ה. **נוסח ברכה שלישית**. סרע"ג ח"ב, ס"י קה; רמב"ם, סד"ת, נוסח ברכות האמנותיות; כ"י כ"ה, דף 391 ודף 393; מח' רומניא, דף שט ע"א. **בסת"ר ס"י עג**, מוצ"א בקולור; בסד"ו רס"ג, עמ"י ריט, מוצ"א רק שני קטעים 'אתה צהרתנו, אור"ח מלך'. **ובכן**. ע"פ א"ס' ד, טו; שבה"ל, סדר ר"ה, ס"י רפ"ו. **תן פחדך ה'**. ע"פ ישע"י ב, י; יט, יז; הו"ש ג, ה. **על כל מעשיך**. ע"פ צ"ס יח, ט; סח"ש ז, כ"א; ספ"ו ב, ז. **ואימתך**. ע"פ תה"י פח, טז; מ"ש כ, ב; או"י ט, לד. **על כל מה שבראת**. ע"פ צ"ר א, כ; ב, ז; ה, אר"ב; דב"ג, ד; לב; תה"י פט, מה; צ"ס יח, א. **ויצורך**. ע"פ מ"א ה, מ; ישע"י ב, יט; ירמ"י ג, ז; תה"י לג, ת. **כל המעשים**. ע"פ ישע"י סד, ז; תה"י ת, ז; אג"א א, יח; סח"ש ז, כ"א; ג, ב. **וישתחו לפניך**. ע"פ תה"י כב, כה; פו, ט; ז"ה, ו; צ"ס ג, ת. **כל הברואים**. ע"פ צ"ר ב, ד; ה, ב; ישע"י מג, ז; תה"י קמה, ה. **כולם אגודים אחת**. ע"פ ש"ב ב, כה; לפ"י ג, ט; ספ"י דב', פ"י חל"ת הברכה, פ"י שמו, ה, ד"ה יחד. **לעשות רצונך**. תה"י מ, ט; קמג, י; צ"ס טו, טו. **נצנצ שלם**. ע"פ מ"א ת, ס"ה; דה"צ יט, ט; לו"ה, יהודה, כג, ה. **כמה שידענו**. ע"פ הו"ש ת, ב; צ"ס לו, ד; מח"ו ס"י שכה; סד"ר

ח"ג והערות

אב הרחמים. בסרע"ג, סד"ו רס"ג ומח' שד"ל; י"אב הרחמן. **זכור יצורך ברחמים**. בסרע"ג; זכור יצוריו ברחמים לחיים. בסד"ו רס"ג; זכור יצוריו ברחמים. במח' רומניא; זכור יצורך לְחַיִּים ברחמים. במח' שד"ל; זכור יצורך ברחמים לְחַיִּים. **ממית ומחיה**. תיבות אלו אינן בסרע"ג, סד"ו רס"ג ומח' רומניא. **תן פחדך**. כ"ה במח' רמ"ו רוב התפילות, מח' רס"ד-רס"ה ושד"ל (בכל מקום). במח' רמ"ו, אך בליל א' של ר"ה בלבד, בולוניה (חוץ מחזרת הש"ץ של שהרית ליוה"כ) ורומניא (חוץ ממסוף של ר"ה); יתן פחדך. **על-כָּל-מַעֲשֶׂיךָ**. במח' רומניא; **על-כָּל-יִצְוֹרֶיךָ**. וַיִּירָאוּךָ כָּל-הַמַּעֲשִׂים. בכ"י כ"ה; זייראוך על כל המעשים, כנראה בטעות בגלל שגרת הלשון יעל כל מעשיך, אבל בשאר התפילות של ר"ה ויוה"כ כבפנים. במח' רומניא; וַיִּירָאוּךָ כָּל-הַמַּעֲשִׂים, אבל ביוה"כ כבפנים. **לעשות רצונך**. כ"ה במח' רמ"ו בחלק מהתפילות, בולוניה ומח' רומניא ליוה"כ. במח' רמ"ו בחלק מהתפילות, רס"ד-רס"ה (חוץ מליל יוה"כ), מח' רומניא לר"ה ושד"ל; **לעשות רצונך**. **כְּמָה שֶׁיְדַעְנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ**. בסרע"ג ומח' רומניא; **כְּמָה שֶׁיְדַעְנוּ**. במח' רומניא ללא שמות הקודש, אבל ביוה"כ

שְׁהַשְׁלִטוֹן לְפָנֶיךָ. עַז בְּיָדְךָ וּגְבוּרָה בְּיַמִּינְךָ. וְשִׁמְךָ נִזְרָא
עַל-כָּל-מַה-שֶּׁבָּרָאתָ:

וּבִכָּן תֵּן כְּבוֹד יְהוָה לְעַמְּךָ. תִּהְיֶה לְיִרְאֵיךָ וְתִקְוֶה טוֹבָה
לְדוֹרְשֶׁיךָ. וּפְתַחזוֹן פֶּה לְמִיחָלִים לָךְ. שְׁמַחָה לְאַרְצְךָ.
שְׁשׂוֹן לְעִירְךָ. וְצִמְיָחוֹת קָרֵן לְדוֹד עֲבָדְךָ וְעֵרִיכוֹת נֵר לְבֶן-יִשְׂרָאֵל
מְשִׁיחְךָ בְּמַהֲרָה בְּיַמֵּינוּ:

וְאַז צְדִיקִים יִרְאוּ וַיִּשְׂמְחוּ. וַיִּשְׁרִים יַעֲלֶזוּ. וַחֲסִידִים בְּרִנָּה
יִגְלוּ. וְעוֹלָתָה תִקְפֹּץ פִּיהָ וְכָל-הַרְשָׁעָה כָּלָה בְּעֶשֶׂן
תִּכְלֶה. כִּי תַעֲבִיר מִמְּשַׁלֵּת זְדוֹן מִן-הָאָרֶץ. וְתִמְלֹךְ אֶתָּה
יְהוָה לְבִדְךָ עַל-כָּל-מַעֲשֶׂיךָ. עַל-יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ וְעַל-צִיּוֹן
מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ. כַּפְתּוֹב בְּדַבְּרֵי קִדְשְׁךָ. יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם.

ח"ג והערות

ללא שם אלקות. שהשלטון לפניך. כ"ה בסרע"ג ונוב"ר. במח' רומניא: שהשלטון מלפניך. עז בידך. כן הוא במח' בולוניא ונירנברג, וכן נראה נכון, כחבירו בסמוך בימינך. במח' רמ"ו: עז בידך, ואין זה תואם עם כללי הדקדוק. בשחרית ומוסף ליה"כ: עז בידך. במח' רומניא ושד"ל: עז בידך. וגבורה בימינך. כ"ה במח' רמ"ו ובולוניא. במח' רומניא (ר"ה) ושד"ל: וגבורה בימינך, אבל ברוב התפילות של יוה"כ במח' רומניא כבפנים. למיחלים. המ"ם רפויה ועב"ז היא נעה. וצמיחות קרן וכו' ועריכות. בסרע"ג: וצמיחת קרן וכו' ועריכות. במח' רומניא: צמיחת קרן וכו' ועריכות. ופ"ס, דף עח ע"א. בסרע"ג, מח' רומניא ושד"ל נוסח עיקרי: וצבן צדיקים. וכל-הרשעה. בסרע"ג, מח' רומניא ושד"ל: וקהרשעה, ללא תיבת וכל. לבידך על-כל-מעשיך. בסרע"ג: ימהרה על כל מעשיך.

מקורות ומקבילות

סי' קכז, עמ' תרמז. שהשלטון לפניך. ע"פ קס"ה, ד; דני' ג, לג; ספ"ה ט, יד. עז בידך. ע"פ תה' פט, יד; דה"א כט, יב; סח"ש יב, ידיות. וגבורה בימינך. ע"פ שמי' טו, ה; ישע' סב, ה; תה' כ, ז; סח"ש ה, טו. ושמן טרא על כל מה שבראת. ע"פ מלא' א, יד; דה"א ח, כה; תה' פט, ה; לו, ג. תן כבוד ה' לעמך. ע"פ ישע' כד, כג; ספ"צ ה, ט"ו. תהלה ליראיך. ע"פ דב' כו, יט; ירמ' יג, יא; לפ' ג, כ. ותקוה. ירמ' כט, יא. טובה. אף שיש נוסחאות שהשמיטו תיבת זו, מ"מ מנהיגו לאמרה, וכ"ה צמח' הקדומים; סרע"ג ח"ב, סי' קה; רמב"ם, סדר תפילות, נוסח הצרכות האמלגמות; מח' רומניא, דף שט ע"א; סידו' יעב"ץ ח"ב, דף פב ע"ב. טובה לדורשך. ע"פ עמו' ה, ד"ו; תה' לד, יא; או"כ ג, כה. ופתחון פה. ע"פ יחז' כט, כה. למיחלים לך. ע"פ תה' לא, כה; או"י יג, טו; ספ"ש א, ע. שמחה לארץך. ע"פ ישע' סא, ז; תה' לו, יא. ששון לעירך. ע"פ ישע' לה, י; נא, ג. ולמיחות קרן לדוד. ע"פ ירמ' כג, ה; לג, טו; תה' קלז, ח; צנ"ס נב, ה; אה"מ, ילמדנו, עמ' 226, אות נא. לדוד ענדך. ע"פ ש"צ ג, יח; ז, ה; יחז' לד, כד; תה' פט, כה; צע"ט שמי' ג, יג. ועריכות נר לבן ישי משיחך. ע"פ תה' קלז, ח; ויק"ר פ"ה לא, סי' יא. נה ש"צ כה, ח. משיחך צמחה בימינו. ע"פ צבלי סוכה, דף כז

ע"א; מדה"ה מו' יח, סי' ה. ואז לדיקים. תשובה, ג, שט"ת, סי' רלז; מח"ו סי' שכת; ספ"ר ה"ל יוה"כ, סי' ריח. לדיקים יראו וישמחו. ע"פ תה' קז, מ; או"י כב, יט. וישרים יעלו. ע"פ תה' קמט, ה. יעלו. ע"פ תה' כת, ז. וחסידים צרנה. ע"פ תה' קלז, ט. ועולתה תקפץ. ע"פ או"י ה, טו. וכל הרשעה גלה. ע"פ מלא' ג, יט. כעשן תכלה. ע"פ הוש' יג, ג; תה' לו, כ. תעביר ממשלת זדון. ע"פ או"י ד, כה. ותמלך אהה ה'. ע"פ עוב' א, כה; זכ' יד, טו. ה' לנדך. ע"פ מ"ב יט, יט; ישע' צ, יא; תה' ד, ט; קמח, יג. ימלך ה' לעולם. תה' קמז, י.

אֱלֹהֵינוּ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר. הַלְלוּ־יָהּ: וְכַתּוּב. וַיִּגְבַּה יְהוָה צְבָאוֹת
 בַּמִּשְׁפָּט וְהָאֵל הַקְּדוֹשׁ נִקְדָּשׁ בַּצְּדָקָה: בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה.
 הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ:

אַתָּה בְּחַרְתָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים. אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ
 וְרוּמַמְתָּנוּ מִכָּל־הַלְשׁוֹנוֹת.
 קִדְשָׁתָנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְקִרְבַּתָּנוּ מִלְּכָנוּ לְעַבּוֹדְתֶךָ. וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל
 הַגָּבוֹר וְהַנּוֹרָא עָלֵינוּ קָרָאתָ:

במוצאי שבת מוסיפים:

וְהוֹדִיעֵנוּ מִשְׁפָּטֵי צְדָקָךָ. וְתִלְמַדְנוּ לַעֲשׂוֹת מִצְוֹת חֻקֵי רְצוֹנְךָ.
 וְתַתֵּן לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה מִשְׁפָּטִים יְשָׁרִים

מקורות ומקבילות

ויגבה ה' לצלות וכו'. ישע' ה, טז; סדו' רס"ג עמ' רכ; רמז"ס, סד"ת, נוסח צרכות התפילה. חותמים 'המלך הקדוש'. צבלי צרכות, דף יב ע"ב; ר"ח; תוס' ד"ה והלכתא; פסקי רי"ד; סרע"ג ח"ב, ס' קה; סדו' רס"ג עמ' רכ; רמז"ס, סד"ת, נוסח צרכות התפילה; שנה"ל, סדר ר"ה, ס' רפ; סת"ר ס' עג, ענין ערצות לילי ר"ה; שנה"ג עמ"ס צרכות, דף ו ע"ב, אות ג. המלך הקדוש. ע"פ ויק' כה, ה; יהו' כד, יט; ישע' מג, טו; רש"י עמ"ס צרכות, דף יב ע"ב, ד"ה המלך הקדוש. קדושת היום. משנ' ר"ה פ"ד, מ"ה; תוספתא צרכות פ"ג ה"ב; צבלי צילה, דף ח ע"א; ר"ח ופסקי רי"ד עמ"ס ר"ה דף לב ע"א; רמז"ס, סד"ת, סוף נוסח הקדוש; פסקי רי"ד עמ"ס ר"ה פ"ד, ה"א, אות ב; שנה"ל, סדר ר"ה, ס' רפ; רע"ב עמ"ס ר"ה פ"ד, מ"ה. אהה צחרתנו מכל העמים. ע"פ דב' ז, ז; יד, ב; מנכר צבלי יומא, דף פז ע"ב; פסקי רי"ד; שנה"ל, סדר ר"ה, ס' רפ. נוסח צרכה אמלעית. סרע"ג ח"ב, ס' קה; סדו' רס"ג עמ' ריט; רמז"ס, סד"ת, נוסח צרכות האמלעיות; כ"י כ"ה, דף 92 ודף 93א; מח' רומניא, דף שט ע"א. אהבת אותנו. ע"פ דב' ז, ה; מ"א י, ט; ירמ' לא, ב. ורצית בנו. ע"פ תה' קמט, ד, ה; תה' קמז, יט; שמו"ר פרי' ל, ס' ט; מדת"ג פרי' וירא, ס' מו. ותלמדנו. ע"פ דב' הלשונות. ע"פ זכ' ט, כג; תדל"ר (איש שלום), פרי' יח, ד"ה בוא וראה; תדל"ז (איש שלום), פרי' א, ד"ה פעם אחת; פדל"א פרי' כט, 'משבעים לשונות צברא' וכו'. קדשתנו צמלוותיך. ע"פ שמי' כב, ל; לא, יג; ויק' יא, מנ"מה; צמ' טו, מ; דב' כו, עז"יט. וקרבתנו מלכנו לעבודתך. ע"פ דב' ד, לד"מ. מלכנו. ע"פ ש"א יב, יב; ישע' לג, כב. לעבודתך. ע"פ שמי' כג, כה. ושמך הגדול. ע"פ יהו' ז, ט; מ"א ח, מב. הגדול הגבור והנורא. דב' י, ח; נחמ' ט, לב. עליט קראת. ע"פ ירמ' יד, ט; ישע' מה, ג. ראו ירושלמי תענית פ"ב, ה"ו; דב"ר (ליצרון), פרי' דברים, ס' כז; ילק"ש יהו' רמז ח, ד"ה ומה תעשה. נוסח ותודיענו משפטי לך. ע"פ צבלי צרכות, דף לג ע"ב; פסקי רי"ד; סרע"ג ח"ב, ס' לג; רמז"ס, ה"ל תפילה, פ"ב, ה"ב; סת"ר ס' נג; מח' רומניא. ותודיענו משפטי לך. ע"פ דב' ד, ה; תה' קמז, יט; שמו"ר פרי' ל, ס' ט; מדת"ג פרי' וירא, ס' מו. ותלמדנו. ע"פ דב' ד, ה; ה, כו; ו, א; תה' לד, יב. לעשות מצות חקי. ע"פ ויק' כב, לא; דב' כה, א; נחמ' י, ל; צבלי צרכות, דף ח ע"א. לעשות... לזכר. ע"פ תה' מ, ט; קמג, י; משנ' אבות, פ"ה, מ"ב. ותתן לנו ה' אלהינו משפטים. ע"פ דב' ד, ה; יח' כ, יא"ד; נחמ' ר

ח"ג והערות

וכתוב ויגבה. בסרע"ג: 'בכתוב ויגבה, לאחר משפט שאיננו בנוסחאותינו. במח' רומניא: 'ינאמר ויגבה. והאל הקדוש. בכ"י כ"ה, בעמידה השניה לליל ר"ה ומוסף ליוה"כ: 'האל הקדוש. נקדש בצדקה. כ"ה בכארצ"ו ומח' שד"ל. במח' רמ"ז פעמים בקמץ ופעמים בפתח. במח' בולוניא ורומניא: 'נקדש בצדקה. והשוו מניש עה"פ 'במקצת ספרים מדוייקים הדל"ת בפתח. בא"י המלך הקדוש. במח' רומניא: 'בא"י אדיר המלוכה המלך הקדוש. וקרבתנו מלכנו. בכ"י יש מקומות: 'קרבתנו מלכנו, ויש מקומות בכפנים. ושמך הגדול. כ"ה במח' רס"ד-רס"ה ברוב הפעמים, בולוניא, נירנברג ושד"ל. במח' בולוניא ונירנברג בשאר יו"ט: 'ישמך הגדול. במח' רמ"ז ורומניא אין אחידות. הגבור והנורא. כ"ה גם בסדו' רס"ג. בסרע"ג, כ"י כ"ה, רק בעמידה הראשונה של ר"ה ומח' רומניא: 'הקדוש. לעשות מצות. בסרע"ג ללא תיבת 'מצות. בסחב"ר ופסקי רי"ד: 'לעשות בהם. באהבה משפטים. כה"ג

וְתוֹרוֹת אֲמַתְּ. חֻקִּים וּמִצְוֹת טוֹבִים. אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אַתֶּם הָאָדָם
 וְחֵי בָהֶם: וְתִנְחִילְנוּ זְמַנֵּי שְׁשׁוֹן וּמוֹעֲדֵי קָדֶשׁ וְחֻגי נְדָבָה.
 וְתוֹרִישְׁנוּ קְדֻשַׁת שַׁבַּת וְכַבוֹד מוֹעֵד וְחֻגיגַת הַרְגֵל. וּבֵין קְדֻשַׁת
 שַׁבַּת לְקְדֻשַׁת יוֹם טוֹב הַבְּדִלְתָּ. וְאֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי הַגָּדוֹל
 וְהַקְדוֹשׁ מִשְׁשַׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה הַבְּדִלְתָּ וְקְדֻשַׁתּוֹ. וְקְדֻשַׁת
 אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּקְדֻשַׁתּוֹ:

וְתַתֵּן לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (בשבת): שַׁבְּתוֹת לְמִנוּחָה

ח"ג והערות

בסרע"ג, מח' רומניא ושד"ל. בסדור רס"ג, סחב"ר, כ"י
 כ"ה, מחז"ו, מח' רמ"ו ובו לוניא ללא תיבת 'בְּאַהֲבָה'.
 ותורות אֲמַת חֻקִּים. בסחב"ר: ותורות וחוקים' וללא
 תיבת אֲמַת. אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה וכו' בָּהֶם. כל זה אינו
 מופע בסדור רס"ג. וּמוֹעֲדֵי קָדֶשׁ וְחֻגי נְדָבָה. בסדור
 רס"ג: 'מועדי קודש חגי נדבה. בסחב"ר: זחגי נדבה
 ומועדי קודש. וְכַבוֹד מוֹעֵד. בסדור רס"ג וסחב"ר:
 'כבוד מועד. וחגיגת הרגל. בסדור רס"ג נוסף 'זהוה.
 וּבֵין קְדֻשַׁת. בסרע"ג, סדור רס"ג, סחב"ר ומח' רומניא:
 'בין קדשת. לקדשת יום טוב. בסחב"ר ללא תיבת
 'טוב. וְאֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי. בסרע"ג: זיום השביעי.
 בסחב"ר: זיום' וללא תיבת 'הַשְּׁבִיעִי. מבאן ועד וְקְדֻשַׁת
 אֶת־עַמְּךָ וכו' אינו מופיע בפסקי ר"ד. הַגָּדוֹל וְהַקְדוֹשׁ.
 בסרע"ג ומח' רומניא ללא תיבות אלו. יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה.
 בסדור רס"ג: ימים' וללא תיבת 'הַמַּעֲשֶׂה. בסחב"ר: ימי
 בראשית. הַבְּדִלְתָּ וְהַבְּדִלְתָּ וְהַבְּדִלְתָּ. בסרע"ג: קדשת
 וקדשת והבדלת'. בסדור רס"ג: קדשת וממשיך זחתן
 לנו וכו'. בסחב"ר ומח' רומניא: קְדֻשַׁת וְהַבְּדִלְתָּ וְקְדֻשַׁת.
 אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל. בסחב"ר ומח' רומניא: 'לְעַמְּךָ
 יִשְׂרָאֵל.

מקורות ומקבילות

ט, יג; סרע"ג ח"ב, ס' לג; בסדור רס"ג עמ' קנא, מכאן מתחיל
 נוסח ההדלה למו"ש, וכן במח' פרס, דף עד ע"ב. אֲשֶׁר
 יַעֲשֶׂה אֹתָם וכו'. ויק' יח, ה; יח"ז, כ; יח"ז, נחמ"ט, כט. ותנח"לנו.
 ע"פ פדר"ך פי' כח, ד"ה ד"א יספת, 'ליתן לישראל מועד'. ראו
 צמדצ"ר פ'ר' כח, ס' כג, 'ליתן לנו את המועדים' וכו'; מדת"ז
 (וורשא), פ'ר' פינחס, ס' טז. זמני ששון. דב' טז, יד; מתע"ד
 פ'ר' טז, ס' יד; צבלי פסחים, דף קט ע"א, 'חייב אדם לשמח'
 וכו'. וּמוֹעֲדֵי קָדֶשׁ. ע"פ ויק' כג, צד; עזר"ג, ה; ירושלמי
 מו"ק, פ"ב, ה"ג [דף ע"א]. 'כדי שיהו אוכלין ושותין ויגעיין
 בתורה'; של"ה מס' סוכה, פרק ג' מלוה, ס' לה. וְחֻגי נְדָבָה.
 ע"פ דב' טז, י; טז, טז; משנ' חגיגה פ"א, מ"ה; צבלי חגיגה,
 דף ה, סוף ע"א. וְתוֹרִישְׁנוּ. ע"פ שמי' לא, עזר"ז; צבלי צילה,
 דף טז ע"א, 'לישראל נתן'; צבלי סנהדרין, דף נח ע"ב, 'זכרו
 ששבת חייב מיתה'. קְדֻשַׁת שַׁבַּת. ע"פ שמי' טז, כג; לא, יד;
 ויק' כג, ג; ישע' נח, יג; ירמ' ח, כב; ספ"ו א, י; ב, לא.
 וְכַבוֹד מוֹעֵד. ע"פ משנ' אבות פ"ג, מש' יח; צבלי פסחים, דף
 קיח ע"א, ע"פ שמי' לד, ח. וְחֻגיגַת הַרְגֵל. ע"פ שמי' כג, יד;
 משנ' חגיגה פ"א, מ"ו; צמדצ"ר פ'ר' כ, ס' יד, 'אומה החוגגת
 שלש רגלים'; מדת"ה מח' מז, ס' ד. וּבֵין קְדֻשַׁת שַׁבַּת לְקְדֻשַׁת
 יוֹם טוֹב. ע"פ שמי' יב, טז; משנ' צילה פ"ה, מ"ב; מגילה פ"א,
 מ"ה. הַבְּדִלְתָּ. מש"ט שמ, פ'ר' יב, ס' כ, ע"פ ויק' כ, כה"כ.
 וְאֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי. ע"פ בר' ב, ב"ג; שמי' טז, כתר"ג ויק' כג, ג;
 נחמ' ט, יד. יוֹם הַשְּׁבִיעִי... מַשַּׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה. ע"פ בר' ב, ג;
 שמי' לא, יג; ישע' נח, יג; ירמ' ח, כה"כ; נחמ' יג, טז; כב;
 ספ"ו ב, כה"ל. הַגָּדוֹל וְהַקְדוֹשׁ. ע"פ שמי' טז, כג; תוספתא

זרכות (ליברמן), פ"ג, ה"ז; מש"א פ'ר' כ, סוף עמ' 365, 'גדולה היא השבת'. שַׁבַּת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה. ע"פ שמי' לא, טו; יח"ז, מו, א; ספ"ו ב, כח. הַבְּדִלְתָּ וְקְדֻשַׁת. ע"פ שמי' טז, כג; כ, ח"ה; ויק' כג, ג; נחמ' יג, כג; ספ"ו ב, ל"ה. וְקְדֻשַׁת אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל. ע"פ שמי' יט, ד"ה; ירמ' ב, ג; ספ"ו ב, ל"ב; ויק"ר פ'ר' כד, ס' ב. נְקַדְשֶׁתְךָ. ע"פ ויק' יט, ב; תד"ר (א"ש שלום), פ'ר' כד, ד"ה מויקן שמעתה; אה"מ, ר' עקיבא, עמ' 423, ד"ה ש"ן. וְתַתֵּן לָנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ. מזכר צבלי זרכות, דף לג ע"ב; פסקי ר"ד; סרע"ג ח"ב, ס' ק; סדור רס"ג עמ' ריע; רש"י צילה, דף ח ע"א, ד"ה וְאֹמְנֵר קְדוּשַׁת; רש"י מס' ר"ה פ"ד, ס' יד, זכס ר' פלטין גאון; שבה"ל, סדר ר"ה, ס' רפה וכו' רפוי; סח"ר ס' עג, ענין ערבית לילי ר"ה; מח' רומניא. וְתַתֵּן... צִלְהֵנָּה שַׁבְּתוֹת. ע"פ צבלי שבת, דף י ע"ב, 'מתנה טובה יש לי בצית גמי ושבת שמה, ואני מבקש ליתנה לישראל, לך והודיעים'. צִלְהֵנָּה. ע"פ שבה"ל, סדר ר"ה, ס' רפוי. הַזְכַּרְתָּ שַׁבַּת. ע"פ שבה"ל, סדר ר"ה, ס' רפוי. שַׁבְּתוֹת לְמִנוּחָה. רמז"ם, סד"ה, נוסח זרכות האמזשיות.

ומוֹעֲדִים לְשִׁמְחָהּ. חֲגִים וּזְמַנִּים לְשִׁשּׁוֹן. אֶת־יוֹם (בשבת: הַשְּׁבֹת
הַזֶּה וְאֶת־יוֹם) הַזְּכָרוֹן הַזֶּה. יוֹם תְּרוּעָה (בשבת: זְכָרוֹן תְּרוּעָה)
מִקְרָא קֹדֶשׁ. זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. יַעֲלֶה וְיָבֵא. יִגְיַע. יִרְאֶה (נ"א: וְיִרְאֶה)
וְיִרְצֶה. וְיִשְׁמַע. וְיִפְקֹד. וְיִזְכֹּר. זְכָרוֹנֵנוּ וְזְכָרוֹן אֲבוֹתֵינוּ.
וְזְכָרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִירָךְ. וְזְכָרוֹן מְשִׁיחַ בְּיָדְךָ עַבְדְּךָ. וְזְכָרוֹן

מקורות ומקבילות

מוֹעֲדִים לְשִׁמְחָהּ. טור א"ח, ס' תקפז צסס רב שר שלום גאון, רב פלטוי גאון ורב שמואל בן חפני גאון; שבה"ל, סדר ר"ה, ס' רפו ורלו מש"כ צסס רב האי גאון; הרש"ר ומדק"א עמ' תלא, צסס דודו מעלת מודולופו. מועדים. ע"פ ויק' כג, ד. לְשִׁמְחָהּ. ע"פ דב' טז, יד; צבלי פסחים, דף קט ע"א; שבה"ל, סדר עלרות, ס' רסג. חגים. ע"פ ישע' כט, א; יחז' מה, ח. וּזְמַנִּים. ע"פ ספי"ו ו, ג; צבלי צרכות, דף מט ע"א; פסר"צ הוספה א, פי' ג. הַזְּכָרוֹן הַזֶּה. ע"פ ויק' כג, כד; ספי"ו ו, לה; שבה"ל, סדר ר"ה, ס' רפו. רלו מס"ו פ"י יט, ה"ג. וְזְכָרוֹן יְרוּשָׁלַיִם. ירושלמי שבעות פ"א, ה"ד [דף ו ע"א]; צבלי עירובין, דף מ ע"א; פסקי רי"ד; שבה"ל, סדר ר"ה, ס' רן; רע"ב עירובין פ"ג, מ"ט. יוֹם תְּרוּעָה. ע"פ צמ' כט, א; ירושלמי ר"ה, פ"ד, ה"א [דף יח ע"ב]; צבלי ר"ה, דף כט ע"ב; רלו מס"ו פ"י יט, ה"ו; פדרי"ך פי' כג, ס' יב; סרע"ג ח"ב, ס' קה; ר"ש עמ"ס ר"ה, פ"ד ס' יד, צסס ר' שמואל צ"ר חפני; שבה"ל, סדר ר"ה, ס' רפה וס' רפז; סת"ר ס' עג, ענין ערבות לילי ר"ה. צִשְׁמַע אֱוֹמְרִים זְכָרוֹן תְּרוּעָה: ירושלמי ר"ה, פ"ד, ה"א [דף יח ע"ב], ע"פ ויק' כג, כד; צבלי ר"ה, דף כט ע"ב; פסקי רי"ד; פדרי"ך פי' כג, ס' יב; מס"ו פ"י יט, ה"ו; ויק' ר"י כט, ס' יב; שבה"ל, סדר ר"ה, ס' רפז; סת"ר ס' עג. מִקְרָא קֹדֶשׁ. ויק' כג, כד; נחמ' ח, ריא; מס"ו פ"י יט, ה"ג. רְלוֹ שְׁבַה"ל, סדר ר"ה, ס' רפד, מש"כ צסס רבינו סעדיה גאון, וצבלי שבה"ל, תחילת ס' רפה, מש"כ צסס הירושלמי. זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם. רלו שבה"ל, סדר ר"ה, ס' רפו, מש"כ צסס אחיו ר' בנימין. אֱוִיִל יַעֲלֶה וְיָבֵא. החכר צתוספתא צרכות פ"ג, ה"ו; מס"ו פ"י יט, ה"ה; צבלי שבת, דף כד ע"א; סרע"ג ח"ב, ס' קה; תוס' צרכות, דף לד ע"א, ד"ה אל; שבה"ל, סדר ר"ה, ס' רפז; סת"ר ס' עג, ענין ערבות לילי ר"ה. נוֹסַח סרע"ג ח"ב, ס' נד; סד"ו רס"ג עמ' קג צקולור; רמב"ם, סד"ת, נוסח צרכות התפילה; מח"ו ס' ג; מח' רומניא. יַעֲלֶה. ע"פ שמ' ב, כג. וְיָבֵא. ע"פ שמ' ג, ט. יִגְיַע. ע"פ צ"ר כה, יב. יִרְאֶה. ע"פ צ"ר כב, יד. וְיִרְצֶה. ע"פ ישע' נה, ז; הוש' יד, ג ורש"י; צ"מ לה, טז; צבלי יומא, דף פו ע"ב, 'מחפיים ממוז צדכרים'. וְיִשְׁמַע. ע"פ שמ' ב, כד; תה' ד, ד; ספ"צ ב, יד. וְיִפְקֹד. ע"פ צ"ר ג, כד; שמ' ג, טז; ש"א ב, כה; ספ"ה יג, כ. וְיִזְכֹּר. ע"פ שמ' ב, כד; ירמ' טו, טו; ספ"ט ג, א. זְכָרוֹנֵנוּ. ע"פ שמ' כה, כט; תה' קו, ד; קטו, יב; צ"מ טז, ח. וְזְכָרוֹן אֲבוֹתֵינוּ. ע"פ שמ' ב, כד; מד"ש, שה"ש (צבלי), פ"י א, ס' ד, '...משעו אצות חכונים צל לפניך; תדא"ר סוף פ"י, כו, 'זכרון אצות לפניו'. וְזְכָרוֹן יְרוּשָׁלַיִם. ע"פ ירמ' נא, ג; תה' קלו, ו. יְרוּשָׁלַיִם עִירָךְ. ע"פ מ"א יא, לב; דני' ט, טו. מְשִׁיחַ בְּיָדְךָ. ע"פ ש"א כב, נא; ח; ישע' יא, א. דוֹד עַבְדְּךָ. ע"פ ש"ב ז, ה; תה' קלב, י. וְזְכָרוֹן וְכו' יִשְׂרָאֵל. ע"פ שמ' כה, יב; ירמ' ב, ב; ירושלמי סוטה פ"ג, ה"ד, '...אצונוט שאמרו צתורה לטובה'.

ח"ג והערות

חֲגִים וּזְמַנִּים. כן הוא בסרע"ג ח"ב, ס' קה, ס' קו ומח' רמ"ו על אתר. בסד"ו רס"ג מדלג תיבות אלו ורוב הקטע. בכ"י ב"ה, מח' רמ"ו רוב החגים, בולוניא ושר"ל; יחגים וזמנים. וְאֶת־יוֹם הַזְּכָרוֹן. לפי כ"י ב"ה תמיד אומרים יְצִיאַת; גם כשחל בחול. יַעֲלֶה וְיָבֵא. במח' רומניא: יַעֲלֶה וְיָבֵא. יִרְאֶה וְיִרְצֶה. ב"ה בסרע"ג, מח' רמ"ו (ערבית של פסח, ערבית, מנחה ונעילה ליוה"כ, ערבית לסוכות ושחרית לש"ע), בולוניא (ערבית ושחרית של פסח, מנחה ונעילה ליוה"כ, ערבית לסוכות), רומניא בעמידות ושר"ל. בסרע"ג ר"ה ומח' רומניא ברה"מ, דף בו ע"א וקטו ע"ב: יִרְאֶה וְיִרְצֶה. בסד"ו רס"ג: יוראה' וללא תיבת יִרְצֶה. בכ"י ב"ה (רוב הפעמים), מח' רמ"ו ובולוניא (ר"ח, שבעות, ר"ה ויוה"כ, שחרית לסוכות וש"ע): יִרְצֶה וְיִרְצֶה. בכ"י ב"ה בפסח שחל בחול: יורצה יוראה'. וְיִשְׁמַע וְיִפְקֹד. בסרע"ג, כ"י ב"ה (בפעם הראשונה) ומח' רומניא: יִשְׁמַע וְיִפְקֹד, אבל בשאר המקומות שבכ"י ב"ה כבפנים. וְזְכָרוֹן אֲבוֹתֵינוּ. בכ"י ב"ה: זְכָרוֹן אֲבוֹתֵינוּ. וְזְכָרוֹן יְרוּשָׁלַיִם. ב"ה בסרע"ג, מח' רומניא ושר"ל בימות השנה. בכ"י ב"ה, מח' רמ"ו, בולוניא ושר"ל בכל החגים: זְכָרוֹן יְרוּשָׁלַיִם. וְזְכָרוֹן מְשִׁיחַ... וְזְכָרוֹן. בכ"י ב"ה: זְכָרוֹן מְשִׁיחַ... זְכָרוֹן.

כָּל-עַמּוּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ (לְפָלִיטָה) לְטוֹבָה. לְחַן וּלְחֶסֶד
 וּלְרַחֲמִים וּלְרָצוֹן בְּיוֹם (בשבת: הַשְּׁבֵת הַזֶּה וּבְיוֹם) הַזְּכוּרֹן הַזֶּה.
 זָכְרָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה. וּפְקַדְנוּ בּוֹ לְבִרְכָה. וְהוֹשִׁיעֵנו
 בּוֹ לְחַיִּים טוֹבִים. בְּדַבֵּר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים. וְחוּס וְחַנּוּן וְרַחֵם
 עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנו. כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ. כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אַתָּה:
 אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. מֶלֶךְ עַל-כָּל-הָעוֹלָם כְּלוֹ בְּכַבּוּדְךָ.
 וְהַנְּשֵׂא עַל-כָּל-הָאָרֶץ בִּיקְרָךְ. וְהוֹפֵעַ בְּהַדָּר גָּאוֹן

ח"ג והערות

לְפָנֶיךָ לְפָלִיטָה. תיבת 'לְפָלִיטָה' לא מופיעה בסדור
 רס"ג, כ"י ב"ה, מח' הקדומים ורומניא וכאן בסרע"ג,
 מח' נירנברג ושד"ל. במח' רומניא: יַעֲלֶה לְפָנֶיךָ. לְחַן
 וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וּלְרָצוֹן. במח' רומניא: יוֹלְרַחֲמִים
 וּלְאֵל תִּיבוֹת לְחַן וּלְחֶסֶד וּלְרָצוֹן. וּלְרָצוֹן. תיבה זו
 איננה בסרע"ג, כ"י ב"ה (בפעם הראשונה) ומח' רומניא,
 אבל בשאר המקומות שבכ"י ב"ה כבפנים. בְּיוֹם הַשְּׁבֵת
 הַזֶּה וּבְיוֹם. במח' רמ"ו מראש השנה ואילך: יַעֲלֵה יוֹם
 הַשְּׁבֵת הַזֶּה וְאֵת יוֹם, אבל עד ר"ה כבפנים. לְחַיִּים
 טוֹבִים. במעט מקומות בכ"י ב"ה ללא תיבת 'טוֹבִים',
 אבל ברובם כבפנים. יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים. בכ"י ב"ה
 (בפעם הראשונה): יְשׁוּעָה בְּרַחֲמִים, אבל בשאר
 המקומות כבפנים. וְחוּס וְחַנּוּן. בסרע"ג, כ"י ב"ה
 (בפעם הראשונה) ומח' רומניא: וְחוּס וְחַנּוּן, אבל בשאר
 המקומות שבכ"י ב"ה כבפנים. וְהוֹשִׁיעֵנו. במח' רומניא
 נוסף: מְלִטְנוּ מִכָּל-צָרָה וּמִחַלָּה מִיָּגוֹן וְאֶנְחָה חַנּוּן וְעֵנּוּ
 וְהוֹשִׁיעֵנו. כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ. תיבות אלו אינן בסרע"ג
 ח"ב, ס"ו מדוסי' עז ובחלק מהמקומות בכ"י ב"ה. וְרַחוּם
 אַתָּה. במח' רמ"ו, בולוניא, שד"ל ורומניא: זְרַחוּם אַתָּה.
 עַל-כָּל-הָעוֹלָם כוּלוֹ. כתב הלבוש, או"ח ס"ו תקפב,

מקורות ומקבילות

עמך בית ישראל ע"פ יחז"ל, ל. לפניך. ע"פ צר"ג, ז; שמו
 כג, ח; צמ"ג, ט; ספ"צ ד, כג. לפליטה. צר"ג מה, ז; שר"י
 ט, ח. לטובה. ע"פ דצ' כתב, יא; ירמ"ו כד, ו; סח"ג ג, ו.
 לחן ולחסד. ע"פ צר"י, יט; חס"ג, ז; ח; ספ"ט א, א; לו"ה,
 שמשון, ד, ה. ולחסד ולרחמים. ע"פ תה"י כה, ו; דני' א, ט;
 ספ"ט ה, א; ת"מ א, יא. ולרצון. ע"פ שח"י כתב, לח; ישע'
 מט, ח; מח"ו ס"ו נג. בשבת אומרים: ציוס השבת כ"י כ"ה,
 דף 393. שו"ת מהרי"ל, ס"ו ג, דמדברי המרדכי, רמז רפא,
 והרא"ש עמ"ס שבת, פ"ג, ס"ו טז, נראה להזכיר 'שבת' ביעלה
 ויבוא. במח' רומניא דפ' קושטא: 'ציוס המנוח' ורלו מהרי"ל
 (מנהגים), הל' תפילת יו"ט, אות ג; רמ"א אר"ח, ס"ו תפ"ג, ס"ג.
 וכחצו ה"ט"ז ס"ק ב, 'אפי' לאותם גדולים שאין מסכימים להזכירו,
 אין למהות בשום אדם חס מזכירו'. הזכרון. ע"פ יוק"ב, כג, כד;
 ספ"ו ו, ל. זכרתו היא צו לטובה. ע"פ שח"י ה, יט; ג, לח;
 ספ"ט א, א; לו"ה, נפתלי, ח, ה. יש שעוים אמן על כל
 פסיקא. ויש שעוים רק בסוף. שבה"ל, ענין תפילה, ס"ו כג. ראו
 שבה"ג, הגהות טור, אר"ח ס"ו תכב, אות א ואלה רבה אר"ח,
 ס"ו תכב, ס"ק א; מאמר מרדכי ס"ו קכ, ס"ק ו; אילת השחר
 עמ"ס שבת, דף קיט ע"ב. ופקדנו בו לזכרה. ע"פ צר"ג כה, ח;
 זפ"ב, ז; פס"ר"ב (ווגל) פ"י מג, ס"ו ט. והושיענו. ע"פ מ"ב
 יט, יט; ספ"צ ב, יד. צו לחיים טובים. ע"פ ישע' ג, ד; תה"י
 כה, ה; סו, ט; סרע"ג; מח' רומניא. צדנר - צדיצור. ע"פ
 תה"י לג, ו. ללא ו' צדיצה, כן הוא צכ"י כ"ה ומח' הקדומים:
 סרע"ג ח"ב, ס"ו מד; סדור רס"ג עמ' קג. ישועה. ע"פ ישע'
 יב, ג; כו, א; נב, ז. ורחמים. ע"פ דצ' יג, יח; ישע' נד, ז; זכ"א, טז.
 וחוס - לשון רחמים ותחנונים, ע"פ אה"מ, רבי עקיבא,
 עמ' 429; יוא"ב, ח; יוד' ד, יא. וחוס וחנט. ע"פ מ"ב יג, כג. וחנטו
 אה"מ, הלל, עמ' 133, ד"ה אהצתי, וחנטו אדונינו המלך
 וכי, לווה המלך וכי; ולקו"ש תר', רמז תשי. סוף ד"ה יאר ה'.
 כי אליך עניינו. ע"פ דה"ב, ב; יב; תה"י קכג, ח; קמה, טו. כי
 אל מלך. ע"פ תה"י לה, ג. אל מלך חנון ורחום אתה. ע"פ יוד' ד,
 ב; תה"י פו, טו; נחמ"ט, ט, ח. חנון ורחום אתה. נחמ"ט, ט, לח;
 ע"פ תה"י קג, ח; צמ"ס ב, יא. אר"א מלך על כל העולם וכו'.
 ע"פ תה"י מז, ג; צה"ג, ס"ו ח הל' ר"ה, סוף עמ' רכג; הל"פ,
 הל' ר"ה, ד"ה ויחיד; סרע"ג ח"ב, ס"ו קז; סדור רס"ג עמ' ריט;
 שבה"ל, סדר ר"ה, ס"ו רפו, וכ"כ בשם רב יהודה ורב כהן לזק
 הגאונים; סת"ר ס"ו עג, ענין ערבית לילי ר"ה; מח' רומניא, דף שט
 ע"ב. על כל העולם כולו. גריסת תיבת 'כל': צה"ג, ס"ו ח
 הל' ר"ה, סוף עמ' רכג; הל"פ, הל' ר"ה, ד"ה ויחיד; סרע"ג ח"ב,
 ס"ו קה; סדור רס"ג עמ' ריט; מח"ו ס"ו שלא; סד"ר ס"ו קל;
 הרמ"ג, הל' ר"ה, עמ' לח, ובהל' יוס"כ עמ' פד; אר"ז ח"ב, הל' ר"ה
 ס"ו רסג; רמז"ס, סד"ת, נוסח הברכות האמצעיות; טור
 אר"ח, ס"ו תקפג; פסקי רי"ז מס' ר"ה פ"ד ה"א אות ג; שבה"ל,
 סדר ר"ה, ס"ו רפו וכי' רפ; סת"ר ס"ו עג. כולו כצנודך.
 ע"פ ישע' ו, ג; מג, ז; תה"י כט, ט; מש' טז, ד; צמ"ס לט, כ;
 סח"ש א, ז; משנ' אבות פ"ג, מ"א. והנשא. ע"פ ישע' לג, ח;
 תה"י זל, ב. ציקרך. ע"פ ישע' מג, ד. והופע. ע"פ תה"י ג, ב;
 פ, ב; צו"ה י, ג; לו"ה, לוי, ד, א. כהדר גאון. ע"פ ישע' ב, ג.
 גאון שזך. ע"פ מ"כ ה, ג; תה"י כה, יד; פט, יא.

עָוָה. עַל-כָּל-יִשְׁבֵּי תֵבֵל אֲרָצָה. וַיֵּדַע כָּל-פְּוֹעַל (נ"א: פְּעוּל) כִּי אֶתָּה פְּעַלְתָּנוּ. וַיְבִין כָּל-יִצְוֹר כִּי אֶתָּה יִצְרַתָּנוּ. וַיֹּאמְרוּ (נ"א: וַיֹּאמֶר) כָּל-אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאָפוֹ. יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִלְּךָ וּמְלִכוֹתָ בְּכָל מַשְׁלָה:

וְהַשְׂיֵאֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת-בְּרַכַּת מוֹעֲדֶיךָ. לְחַיִּים וּלְשִׂמְחָה וּלְשָׁלוֹם. בְּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ וּרְצִיתָ לְבָרְכֵנוּ. בֵּן תְּבָרְכֵנוּ סֵלָה. קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וַתֵּן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרַתְךָ. שִׁבְעֵנוּ מִטּוֹבְךָ. שִׂמְחָנוּ בִּישׁוּעָתְךָ. וְטַהַר לִבֵּנוּ לְעִבְדֶּךָ בְּאֵמֶת. וְהִנְחִילָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ (בשבת: בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן) בְּשִׂמְחָה וּבְשִׂשׁוֹן (בשבת: שִׁבְתוֹת וּמוֹעֲדֵי קִדְּשֶׁךָ. וּדְבָרְךָ אֵמֶת וּקְיָם לְעַד. וּמִבְּלַעֲדֶיךָ אֵין לָנוּ

ח"ג והערות

ס"ח, "אין צריך לומר תיבת 'כל' שהרי אומר אחרי כן כולד", עב"ד ואנו כן נוהגים לומר תיבת 'כל'. וראו בש"ז, או"ח ס"י תקפב, סק"ג, שמעיד שתיבת 'כל' נמצא בכל הספרים. וכתב בלוי"א, ס"י שצב, "גם כאן פשע בעל בית, להשמיט מילת 'כל' מדעתו המשוואתית". כל-פועל. כ"ה בכ"י כ"ה, מח' רמ"ו, בולוניא, נירנברג ורומניא על אחר. בסרע"ג, מח' רומניא במוסף ושו"ל: 'כל-פועל'. בסד"ר רס"ג ללא וַיֵּדַע כָּל-פְּוֹעַל וכו' אֶתָּה יִצְרַתָּנוּ. וַיֹּאמְרוּ כָל-אֲשֶׁר. כ"ה בסרע"ג, סד"ר רס"ג, כ"י כ"ה, מח' רמ"ו, בולוניא, רומניא ושו"ל בסוגריים. במח' שד"ל וסד"ר הרד"פ: וַיֹּאמֶר כָּל-אֲשֶׁר. נִשְׁמָה בְּאָפוֹ. במח' רומניא: יְרוּחַ וְנִשְׁמָה בְּאָפוֹ.

מקורות ומקבילות

עוֹךְ. ע"פ תה"ט, לוי, ד; לו"ה, לוי, ד; א; ספ"ה טז, יג. כל יושבי תבל ארצך. ע"פ ישע' יח, ג; נח"ו א, ה; תה"ל לג, ת. כל-פועל. ע"פ תה"ט, יג; קמג, ה; מש' טז, ד; צ"ס מג, כז; מחו"ו ס"י שמו; קוש"ק עמ"ס ר"ה, דף לז ע"א, ד"ה מלך; סד"ר רש"ס, עמ"ס 638 ובצבורים. וראו בח"ג והערות. כל-פועל. סרע"ג ח"ג, ס"י קה; אבודרהם, הפלת ר"ה, ד"ה או"ה; חמדת ימים, הלול, פ"א אות פ, ד"ה וחסר; מעייני השועה, מעין ג, תמר ו, ד"ה התכלית ה'; דרך הצוות, מאמר החכמה, ד"ה או"ה. כי אתה פעלתו. ע"פ ספ"ה טז, יד. ויבין כל יצור. ע"פ ישע' מד, יח. כי אתה יצרתו. ע"פ צ"ב, ח; ישע' מג, ז; זכ' יב, א; סח"ש טז, כד; צ"ס לג, יג; אג"ס א, ת. ויאמרו כל אשר - בלשון רבים: מחו"ו ס"י שמו, ד"ה וכן וכו' שמש, ד"ה על; סד"ר ס"י קל, עמ' תרגו, ד"ה וידע; אור"ח ח"א, דין סדר הפלת ר"ה, אות ב; כלבו ס"י סד, ד"ה ערבית; קוש"ק עמ"ס ר"ה, דף לז ע"א, ד"ה אתה. וראו ח"ג הערות. ויאמר כל אשר - בלשון יחיד: אבודרהם, סדר הפלת ר"ה, ד"ה או"ה; חמ"י ר"ח, פ"א, אות טט, ד"ה והיה; חמ"י הלול ור"ה, פ"א, אות פ, ד"ה וחסר; לפורן שמיר, ס"י יב, אות ו, ד"ה או"ה; ד"ה או"ה. נשמח בלשון יחיד. ע"פ תה"ק, ו; צ"ס לג, כג. ה' אלהי ישראל שמי' ה, א; יח"ז, יג; תה"ל מא, יד. ה' וכו' מלך. ע"פ ישע' מד, ו; תה"ל ז, א; דה"א טז, לא. ומלכותו כל משלה. תה"ק, יט; דה"צ כ, ו. והשאינו ה' אלהינו וכו'. מכר צירופלמי ברכות פ"ט, ה"ב; מס"ו פ"א יט, ה"ה; הל"פ, הל' ר"ה, ד"ה ויחיד; סרע"ג ח"ג, ס"י קק; או"ה, ג, ר"ה, עמ"ס 68, ס"י קוע, צ"ס רב יהודאי גאון; מחו"ו ס"י שגא; ראב"ה ח"ג, מס' ר"ה, ס"י תקנז, ד"ה ורבינו יצחק; טור או"ח סוף ס"י תקפג; שבה"ל, סדר ר"ה, ס"י רפ; סת"ר ס"י עג, ענין ערבית לילו ר"ה; הרש"ר ומדק"א עמ"ס תל"ב, צ"ס דודו מעלת מונדלפור. והשיאנו. סד"ר ס"י קכ ומחו"ו ס"י שגה, ע"פ דב' יב, כו. צרכת. ע"פ דב' טז, ת. מועדיך. ע"פ ויק' כג, ד. ולשמחה. ע"פ דב' טז, יד. כאשר אמרת ורצית לברכנו. ע"פ דב' טז, יח. כן תברכנו סלה. כ"ה גס בסרע"ג ח"ג, ס"י טז, סד"ר רס"ג עמ"ס קן ומח' רומניא, דף קי ע"ב צעמידה לחגים, אבל לא צעמידה לר"ה. קדשנו במצותך. סד"ר רס"ג עמ"ס ריע; מח' רומניא, דף שט ע"ב. ותן חלקנו בתורתך. משנ' אבות פ"ה, מ"ב; ירושלמי ברכות פ"ד, ה"ב; אד"ג נוס' ב, פ' מוח, ד"ה עשרה חלקים; אסת"ר פ"א, א, סוף ס"י ח; פס"ו קה, פ"ב, ס"י י. שבענו מטובך. ע"פ נחמ" ט, כה. שמחנו בישועתך. ע"פ ישע' כה, ט. וטוהר לבנו. ע"פ תה"ל נא, יב. לעבדך באמת. ע"פ ש"א יב, כד. והנחילנו ה' אלהינו. בסד"ר רס"ג, עמ"ס ריע, צ"ס רק התיצות ונהחילנו בשמחה וששון מועדי קדשך, וראו צעמ" רכ. מועדי קדשך. ראו סד"ר רס"ג, עמ"ס רכ. ודנך אמת וקיס לעד וכו'. ע"פ תה"ל קיע, קס; פדר"ך פ"י כג, ס"י א; סרש"י ס"י קעט; מחו"ו ס"י שגה; שבה"ל, סדר ר"ה, ס"י רפס וסוף ס"י רפ; סת"ר ס"י עג, ענין ערבית לילו ר"ה. א"ן

מֶלֶךְ אֱלֹהֵי אֲתָהּ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. מֶלֶךְ עַל-כָּל-הָאָרֶץ. מְקַדֵּשׁ
(בשבת: הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַזְכָּרוֹן:

רִצָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְאֶל-תְּפִלָּתְךָ שָׁעָה. וְהַשֵּׁב
הָעֲבוּדָה לְדָבִיר בֵּיתְךָ. וְאֲשֵׁי יִשְׂרָאֵל וְתְפִלָּתָם מְהֵרָה
בְּאַהֲבָה תִקְבַּל בְּרִצּוֹן. וְתִהְיֶה לְרִצּוֹן תָּמִיד עֲבוּדַת יִשְׂרָאֵל
עִמָּךְ. וְתַחֲזִינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוֹבְךָ לְצִיּוֹן וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּרַחֲמִים
כְּמֵאָז. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמַּחְזִיר בְּרַחֲמָיו שְׂכִינְתּוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ. שְׂאֵתָה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ.
עַל-חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדְךָ וְעַל-נְשָׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת
לָךְ. וְעַל-נְסִיךְ שְׂבָכְל־יוֹם וְיוֹם עִמָּנוּ וְעַל-נַפְּלֹאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ
שְׂבָכְל־עֵת. עָרַב וּבָקַר וְצֹהָרִים. הַטוֹב כִּי לֹא-כָלוּ רַחֲמֶיךָ.
הַמְּרַחֵם כִּי לֹא-תָמוּ חֲסֵדֶיךָ וּמַעֲוֹלָם קוִינֵנוּ לָךְ. לֹא-הִכְלַמְתָּנוּ
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְלֹא-עֲזַבְתָּנוּ וְלֹא-הִסְתַּרְתָּ פָנֶיךָ מִמֶּנּוּ:

זְכוֹר רַחֲמֶיךָ וּכְבוֹשׁ אֶת-כַּעֲסְךָ. כִּלְהַ דְּבַר וְחָרַב וְרָעַב
(וּשְׁבִי) וּמִשְׁחִית וּמִגְּפָה וְכָל-מַחְלָה. מַעֲלִינוּ וּמַעַל
כָּל-בְּנֵי בְרִיתְךָ. עַל-כָּל־סָרְךָ וְיִתְרוֹמֵם שְׁמֶךָ מִלְּפָנֵינוּ תָּמִיד.

ח"ג והערות
את-כעסך. בסרע"ג, סדו' רס"ג ומח' רומניא ללא תיבת:
אֲתָּה. וְשָׁבִי וּמִשְׁחִית. כ"ה במח' שד"ל. בסרע"ג, כ"י
כ"ה, מח' רמ"ו, בולוניא ורומניא ללא תיבת וְשָׁבִי.
מקורות ומקבילות
לנו מלך אלה. ע"פ ישע' מד, ו; בצלי העניות, דף כה ע"ב. מלך
על כל הארץ. ע"פ זכ' יד, ט; רמז"ס, סד"ח, נוסח צרכות
האמנעיות; ראו סת"ר ס"ו עג, ענין ערצות לילי ר"ה. מקדש
ישראל. ע"פ יחז' לו, כח. בשבת. ע"פ שבה"ל, סדר ר"ה,
ס"ו רפז. ויום הזכרון. ע"פ ויק' כג, כד; ספי"ו ו, לה.
ג' צרכות אחרות. סדו' רס"ג, עמ' ריט; כ"י כ"ה, דף 92; שבה"ל, סדר ר"ה, ס"ו רפז; מח' רומניא. צרכת עבודה. סרע"ג
ח"ב, ס"ו קה. הזכרת זכור חמניך. ע"פ מס"ו פרו' יט, ה"ו; סרע"ג ח"ב, ס"ו קה; בסדו' רס"ג עמ' רכ מוצא רק ההתחלה; צרמז"ס,
ס"ו עג, ענין ערצות לילי ר"ה; סה"ת ס"ו לו. הנוסח. סרע"ג ח"ב, ס"ו קה; בסדו' רס"ג עמ' רכ מוצא רק ההתחלה; צרמז"ס,
סד"ח, נוסח צרכות האמנעיות, תחילת הנוסח דומה, אמנם מחוצר הוא לזכות לחיים, וכ"ה צמח' פרס, דף עט ע"א; מחו"ו
ס"ו שמו; מח' רומניא, דף שט ע"ב, נוסח דומה עם שינויים והוספות. זכור חמניך. תה' כה, ו. וכנוש את כעסך. ע"פ תה'
פה, ה; ת"מ א, יד; בצלי צרכות, דף ז ע"א. כלה דבר. ע"פ ש"צ כד, טרעז. כלה... וחרכ. ע"פ איו' לג, יח. כלה... רעב.
ע"פ איו' ה, כ. כלה... מגפה. ע"פ ש"צ כד, כה; תה' קו, ל. דבר וחרכ. ע"פ יחז' יד, כה. וחרכ ורעב ושני. ע"פ ירמ'
טו, ב; ספ"ב ב, כה. ומשחית. ע"פ ש"מ יב, כג; ש"צ כד, טז. וכל מחלה. דה"ב ו, כח. בני צריתך. ע"פ צר' ח, ב - ד; ד;
ש"מ כד, ח; לד, ט; דב' ד, יג; שופ' ב, א; תה' קה, י. ראו תוס' עמ"ס סנהדרין, דף עב סוף ע"ב, ד"ה ישראל הוא.

כָּל-הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֵלָה. וַיְהִלְלוּ לְשִׁמְךָ הַטּוֹב בְּאַמְתּוֹ. וּכְתוּב
 לַחַיִּים טוֹבִים כָּל-בְּנֵי בְרִיתְךָ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַטּוֹב שְׁמֶךָ
 וְלֶךָ נְאֻה לְהוֹדוֹת:

שֵׁים שְׁלוֹם. טוֹבָה וּבִרְכָה. (חַיִּים). חֵן וְחֶסֶד וְרַחֲמִים. עָלֵינוּ
 וְעַל-כָּל-יִשְׂרָאֵל עֲמֶךָ. בְּרַכְנוּ אָבִינוּ כְּלָנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר
 פְּנִיךָ. כִּי בְאוֹר פְּנִיךָ נִתְתָּ לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. תּוֹרַת חַיִּים.
 אַהֲבָה וְחֶסֶד. צְדָקָה. בְּרָכָה. יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשְׁלוֹם.
 וְטוֹב יְהִיָּה בְּעֵינֶיךָ (לְבָרְכֵנוּ וּלְבָרֵךְ אֶת-כָּל-עַמֶּךָ יִשְׂרָאֵל
 תָּמִיד בְּכָל-עֵת וּבְכָל-שָׁעָה בְּשָׁלוֹמְךָ:

בְּסֵפֶר חַיִּים. בְּרָכָה וְשְׁלוֹם. פְּרִנְסָה טוֹבָה וְיְשׁוּעָה וְנַחֲמָה.
 חֵן וְחֶסֶד גְּזֵכֵר וְנִכְתָּב לְפָנֶיךָ. אָנוּ וְכָל-עַמֶּךָ יִשְׂרָאֵל.
 לַחַיִּים (טוֹבִים) וְלְשְׁלוֹם. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמְבָרֵךְ אֶת-עַמּוֹ
 יִשְׂרָאֵל בְּשָׁלוֹם. (אָמֵן):

מקורות ומקבילות

הזכרת וכתוב לחיים. מחור'ו סי' שכו, בשם רבנן סבוראי; שו"ת
 ר"ג משה"ג סי' א; תוס' ברכות, דף יב ע"ב, ד"ה והלכתה; שו"ת
 טור או"ח, סי' תקפג; שבה"ל, סדר ר"ה, סוף סי' רפז; סת"ר
 סי' עג, ענין ערצית לילי ר"ה; שה"ג עמ"ס ברכות, דף ו ע"ב,
 אות ג. **הנוסח.** ע"פ סרע"ג ח"ב, סי' קה, אצל נמלא לפני
 'כל החיים יודוך סלה'; סדו' רס"ג עמ' רכ וללא הוראה מדוייקת
 היכן לאמרה; רמב"ם, סד"ת, נוסח ברכות האמלעות; טור
 או"ח, סי' תקפג; מחור'ו סי' שמו. **הזכרת בספר חיים.** מס"ו
 פרי' יט, ה"ו; שו"ת ר"ג משה"ג סי' א; מחור'ו סי' שכו, בשם
 רבנן סבוראי; תוס' ברכות, דף יב ע"ב, ד"ה והלכתה; שה"ג
 סי' א, ה"ו ברכות פ"ה, עמ' נט; טור או"ח, סי' תקפג; שבה"ל,
 סדר ר"ה, סוף סי' רפז; סת"ר סי' עג, ענין ערצית לילי ר"ה;
 שה"ג עמ"ס ברכות, דף ו ע"ב, אות ג. **הנוסח.** ע"פ סרע"ג
 ח"ב, סי' קה; סדו' רס"ג עמ' רכ; רמב"ם, סד"ת, נוסח ברכות
 האמלעות; מחור'ו סי' שמו. צמח' פרס, דף עט ע"א, הנוסח
 דומה במקל, אצל ליתא 'בספר חיים'. **בספר חיים.** ע"פ
 ישע' ד, ג; צ"ס א, כת. ראו ספ"ו לו, יב. **חן וחסד.** א"ס
 ב, ח. **זוכר... לפניך.** ע"פ צמ' י, ט; ירמ' טו, טו; תה' קו, ד.
זוכר וכתב לפניך. ע"פ מלא' ג, טז. ראו תוספות עמ"ס ברכות,
 דף ו ע"א, ד"ה חד.

ח"ג והערות

לחיים טובים. בסרע"ג וסדו' רס"ג ללא תיבת 'טובים'.
 כל-בני בריתך. במח' רומניא: אית-כל-בני בריתך.
 בשלומך. תיבה זו נשמטה בכ"ה ב"ה, עמידה לר"ה,
 אבל נמצאת בתפילה של חול ואולי מפני שבר"ה מוסיפים
 לומר "בספר חיים וכו' ברכה ושלום וכו' לחיים טובים
 ושלום", הסופר הנ"ל חשב שלומר 'בשלומך' זה יתור
 לשון. **בספר חיים.** כ"ה בכ"י ב"ה, מח' רמ"ו, בולוניא,
 גירנברג ושד"ל בר"ה ויוה"כ. בסרע"ג, סדו' רס"ג, מח'
 שד"ל לעשיית ורומניא: יבספר חיים. **ישועה ונחמה.**
 בכ"י ב"ה: 'ישועה ונחמה'. חן וחסד. כ"ה במח' רמ"ו
 ושד"ל. במח' בולוניא ורומניא: חן וחסד. בסרע"ג וסדו'
 רס"ג ללא תיבות אלו. **ונכתב לפניך.** בסדו' רס"ג:
 ונכתב ונחשב ונמנה. במח' רומניא: ינפקד ונכתב' וללא
 תיבת 'לפניך'. טובים ושלום. כ"ה במח' גירנברג,
 רומניא ושד"ל. בסרע"ג, סדו' רס"ג, כ"י ב"ה, מח' רמ"ו
 ובולוניא ללא תיבת 'טובים'.

ויש נוהגים להוסיף:

אֱלֹהֵי נִצּוֹר לְשׁוֹנֵי מַרְעֵי וּשְׁפָתֵי מַדְבַּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלֵי נַפְשֵׁי תְדוּסִים וְלִמְצוֹתֶיךָ
תִּרְדֹּף נַפְשֵׁי וְנַפְשֵׁי כְּעַפְרָה לְכֹל תַּהֲיֶה יְהִי רִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵי
שָׁכְלֵ-הַקָּמִים עָלַי לְרַעְיָה תִּפְרַע עֲצָתְךָ וְתִמְלֶלְמֶל מִחֲשָׁבוֹתַי וְכֵן יְהִי רִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ
יְהוָה אֱלֹהֵי שְׁתַּפְּתַח לִי שְׁעָרֵי תוֹרָה שְׁעָרֵי חֻכְמָה שְׁעָרֵי בִינָה שְׁעָרֵי דַעְיָה שְׁעָרֵי
פְּרָגְסָה וְכִלְכְּלָה שְׁעָרֵי חַיִּים חַן וְחֶסֶד וְרַחֲמִים וְרִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ:

כולם אומרים:

יְהִי לְרִצּוֹן אִמְרֵי-פִי וְהִגִּינוֹן לְבִי לְפָנֶיךָ יְהוָה צוּרֵי וְגֹאֲלֵי:

פוסע שלש פסיעות לאחוריו בכריעה אחת וחוזר לשמאלו, ואחר כך לימינו ואומר:

עֲשֵׂה שָׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֵׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ
וְעַל-כָּל-יִשְׂרָאֵל (אָמֵן):

(יְהִי רִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ)

שְׁתַּבְּנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ וְתַן חֵלְקֵנוּ בְּתוֹרָתְךָ:

בשבת, החזן והקהל אומרים בעמידה:

(יּוֹם הַשְּׁבִיעִי):

וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל-צְבָאָם: וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
מְלֵאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְכַל-מְלֵאכְתּוֹ
אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת-יּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדְּשׁ אֹתוֹ כִּי בּוֹ
שָׁבַת מְכַל-מְלֵאכְתּוֹ אֲשֶׁר-בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

החזן אומר ברכת מעין שבע:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם
אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא
אֵל עֲלִיּוֹן קִנְיָה (בְּרַחֲמָיו) שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

מקורות ומקבילות

בשנת ר"ה אומרים 'ויכולו' כ"ו כ"ה, 97 393; מ"ח' רומניא, 97 שי ע"ה. ברכת מעין שבע בשנת ר"ה. מ"ח' רומניא, 97 שי ע"ה.

החזן והקהל אומרים יחד:

מִגֵּן אֲבוֹת בְּדַבְרוֹ. מְחִיָּה מֵתִים בְּמֵאֲמָרוֹ. הַמְּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ
שָׂאֵן כְּמוֹהוּ. הַמְּנִיחַ לְעַמּוֹ בְּיוֹם שַׁבַּת קָדְשׁוֹ. כִּי בַס
רְצָה לְהַנִּיחַ לָהֶם. לְפָנָיו נִעְבֹּד בְּיִרְאָה וּפְחָד. וְנוֹדָה לְשִׁמּוֹ
בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מֵעֵין הַבְּרָכוֹת. אֵל הַהוֹדָאוֹת. אֲדוֹן הַשְּׁלוֹם.
מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וּמְבָרֵךְ הַשְּׁבִיעִי. הַמְּנִיחַ בְּקַדְשָׁהּ לְעַם מְדֻשָּׁנֵי
עֲנֵג. זָכַר לְמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית:

החזן מסיים לבד:

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. רְצָה בְּמִנוּחַתֵּנוּ. קָדְשָׁנוּ בְּמִצּוֹתֶיךָ
וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרֹתֶיךָ. שְׂבַעֲנוּ מִטּוֹבֶךָ. שְׂמַחְנוּ
בִּישׁוּעָתֶךָ. וְשִׁהַר לִבֵּנוּ לְעִבְדֶּךָ בְּאַמְתּוֹ. וְהִנְחִילֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
בְּאַהֲבָה וּבְרֵצוֹן שַׁבַּת קָדְשְׁךָ. וְיִשְׂמְחוּ בְךָ כָּל־יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי
שְׁמֶךָ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

החזן אומר:

יִתְגַּדֵּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעֵלְמָא דְבְּרָא כְרַעוּתָהּ. וְיִמְלִיךְ
מַלְכוּתָהּ בְּחַיִּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל
בְּעֵגְלָא וּבְזִמְן קָרִיב. וְאָמְרוּ אָמֵן:
יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ. לְעֵלָם וּלְעֵלְמֵי עֵלְמֵיָא.

מקורות ומקבילות

חותם נל"י מקדש השבת - ואינו מזכיר יום הזכרון. כ"ו כ"ה, 393; מח' רומניא, דף שי ע"א. קדיש. כ"ו כ"ה, דף 392; מח' רומניא, דף שי ע"א.

ח"נ והערות

המלך הקדוש. ע"פ מח' שד"ל. במח' רמ"ו ובולוניא ערבית ליל יוה"כ: יהאל הקדוש. מקדש השבת. לפי מח' שד"ל יש לומר משנת 'במה מדליקין כאשר ר"ה חל בשבת והרב מ"ע הרשום, בחוברת המנהג, כתב שלא אומרים 'במה מדליקין כאשר ר"ה חל בשבת וכך נוהגים היום. גם יש לציין שבמח' שד"ל משנת 'במה מדליקין מובאת בסוף ערבית, כבמנהג אשכנז הקדום. בכ"י כ"ה, מח' רמ"ו, בולוניא ושד"ל פרק 'במה מדליקין מופיע לאחר ערבית לפני 'עלינו, בשינויי נוסח. גם בשבחה"ל, ענין שבת, ס"י סה, ובסת"ר ס"י יג, ענין ערבית של לילי שבת, מופיע לאמרו אחר ערבית, וכ"ה מנהג הקדום באשכנז ובטור או"ח, ס"י רע. כתב השו"ע או"ח, ס"י ער, ס"א, והספרדים אומרים אותו קודם תפלת ערבית והוא הנכון, וכך נוהגים היום וכ"ה במח' רומניא.

יִתְבַּרְךָ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמֵם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה
 וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא:
 לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן כָּל-בְּרַכְתָּא שִׁירְתָּא תִּשְׁבַּחְתָּא וְנַחֲמָתָא
 דְאִמְרִין בְּעֵלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:
 תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבְעוֹתְהוֹן דְכָל-בֵּית-יִשְׂרָאֵל קָדָם אָבוּהוֹן
 דְבִשְׁמַיָּא וְאִמְרוּ אָמֵן:
 יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן-שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עֲלֵינוּ וְעַל-כָּל-
 יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:
 עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ
 וְעַל-כָּל-יִשְׂרָאֵל אָמֵן:

תפילה על הפרנסה לימים נוראים

פותחים את ארון הקודש ואומר החזן בקול רם:

לְדָוִד מְזִמּוֹר לִיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאֶהָ תִּבְלֵ וְיֹשְׁבֵי בָהּ: כִּי-הוּא
 עַל-יַמִּים יְסֻדָּהּ וְעַל-זִנְהָרוֹת יְכוֹנְנָהּ: מִי־יַעֲלֶה בְּהַר-
 יְהוָה וּמִי־יִקּוֹם בַּמָּקוֹם קָדְשׁוֹ: נְקִי כַפַּיִם וּבֶרֶלֶבֶב אֲשֶׁרוּ
 לֹא-נִשְׂא לִשְׂוֹא נַפְשִׁי וְלֹא נִשְׁבַּע לְמַרְמָה: יִשְׂא בְּרַכָּה מֵאֵת
 יְהוָה וְצַדִּיקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: זֶה דְדוֹר דְרִשְׁוֹ מִבְּקִשֵׁי פְּנִיךָ יַעֲקֹב
 סָלָה: שְׂאוּ שְׁעָרֵינוּ רְאשֵׁיכֶם וְהִנֵּשְׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם וַיָּבֹא מֶלֶךְ
 הַכְּבוֹד: מִי זֶה מֶלֶךְ הַכְּבוֹד יְהוָה עֲזוֹן וְגִבּוֹר יְהוָה גִּבּוֹר
 מִלְחָמָה: שְׂאוּ שְׁעָרֵינוּ רְאשֵׁיכֶם וְשְׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם וַיָּבֹא מֶלֶךְ

ח"ג והערות

תפילה על הפרנסה. תפילה זו לא מופיעה במח' רמ"ז, בולוניה ורומניא. הנוסח המובא כאן (מנהג ק"ק רומה) הוא עפ"י מח' שד"ל, ח"ב, דף ע"ו, בהשמטות. הנוסח לפי ק"ק ירושלים נקבע ע"י הרב מ"ע הרשום, בחוברת המנהג, עמ' 53, וראו שם עמ' 80, הערה 4.

מקורות ומקבילות

תפילה על הפרנסה. פרי עץ חיים, שער תפילות ר"ה, פ"ז; עמק צרכה אות ד, צבט שער ליון. לדוד מזמור. תה"ז כד, ח"ג; מטב אפרים, ס"ו תקפג, ס"ג.

הַכְּבוֹד: מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכְּבוֹד. יְהוָה יְצַבְּאוֹת. הוּא מֶלֶךְ
הַכְּבוֹד סְלָה:

בירושלים אומרים:

יְהִי רִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ. יְהוָה הָאֵל הַגָּדֹל הַגְּבוֹר וְהַנּוֹרָא. עֲשֵׂה
לְמַעַן שְׂתַכְתְּבֵנוּ בְּסֵפֶר פְּרִנְסָה וְכַלְכָּלָה. שָׁנָה זוֹ
וְכָל-שָׁנָה וְשָׁנָה. אוֹתָנוּ וְאֶת-כָּל-בְּנֵי בֵיתֵנוּ. בְּמַלּוּי וּבְרוּחַ. וְלֹא
בְּאִסּוּר וְלֹא בְּעַמָּל וְטָרַח. בְּנִחַת וּבִשְׁלוֹה וּבְהַשְׁקָט וּבְטַח.
כְּדֵי שְׁנוּכַל לְעַבֹּד אֶת-עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ בְּקִדְשָׁה וּבְטָהֳרָה.
פְּרִנְסָה שְׁלֵא יְהִי־בָּהּ שׁוּם בּוֹשָׁה וְכַלְמָה. וְאֶל-תִּצְרִיכֵנוּ
לְיָדֵי מִתְנֹת בָּשָׂר וְדָם. כִּי-אִם מִיָּדְךָ הַפְּתוּחָה וְהַקְּדוּשָׁה.
וְתִצְלִיחֵנוּ וְתִרְוִיחֵנוּ בְּכָל-לְמוּדֵינוּ וּמַעֲשֵׂי יָדֵינוּ וְעַסְקֵינוּ. וְיִהְיוּ
בְּתֵינוּ מְלֵאִים בְּרִפְתַּי יְהוָה. וְנִשְׁבַּע־לָחֵם וְנִהְיֶה טוֹבִים. אָמֵן.
כֵּן יְהִי רִצּוֹן:

לפי מנהג ק"ק רומה אומרים לאחר 'עלינו לשבח' נוסח זה:

**אֶתְּהָ-הוּא יְהוָה הָאֵלֵהִים. הֵזֵן וּמַפְרִינֵם וּמְכַלְכֵּל בְּרַחֲמֶיךָ
הַרְבִּים לְכָל-הַבְּרוּאִים. מִקֶּרְנֵי רֵאִם וְעַד בִּיצי
כְּנִים. כִּפְתוּב. טָרַף נָתַן לִירֵאָיו. יִזְכָּר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ: פּוֹתַח
אֶת-יָדְךָ וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל-חַי רִצּוֹן:**

מקורות ומקבילות

האל הגדול הגבור והנורא. דב' י, ת. עשה למענך. ע"פ יחז' לר, כב; דני' ט, יט. ובהשקט וצטת. ע"פ ישע' ל, טו. שלא יהיה זה שום עושה וכלמה. ע"פ צבלי צרכות, דף טז ע"ב. ואל תצריכנו לידי מתנות ציו. ע"פ ירושלמי צרכות פ"ד, ה"ב. צתינו מלאים. ע"פ תה' קמד, יג; נחמ' ט, כה. צרכת ה' ע"פ מש' י, כב. ומשבע לחם ונהיה טובים. ע"פ ירמ' מד, ת. אתה הוא ה'. נחמ' ט, ז. הֵזֵן וּמַפְרִינֵם וכו'. ע"פ מכל' דרשב"י

ח"ג והערות

יר"מ יי האל הגדול. חיברו הרב אליה שמואל הרטום. לפי מנהג ק"ק רומה אומרים וכו'. נוסח הנאמר ברומה מבוסס על הנוסח המובא במח' שד"ל ובירושלים לא נאמר היות והוא נוסח קבלי מאוחר והרב מ"ע הרטום השמיטו.

פנ"ו, פ"ג; צבלי ע"ז, דף ג ע"ב; אה"מ, פסיקתא, עמ' 496, ע"פ תה' קמה, טו. צרחמיך הרצים. ע"פ דני' ט, יח; צנ"ס ג, יח; ספרי צמ', פרי פנחס, פ"י קלג. מקרני ראם. ע"פ דב' לג, ת. טרף נתן ליראיו. תה' קיא, ה. פותח את ידך. תה' קמה, טו.

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְמַעַן
 רַחֲמֶיךָ וְחַסְדֶיךָ וְשִׂמְחֹתֶיךָ וְשִׂמְחֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים שֶׁיְהִיוּ
 מְזוֹנָתֵינוּ וּפְרֻנְסָתֵנוּ וּכְסוּתֵנוּ וּכְסוֹת עֵמֶךָ יִשְׂרָאֵל מִיָּדְךָ
 הַמְּלֵאָה וְהַרְחֵבָה הַקְּדוּשָׁה וְהַטְּהוֹרָה וְאַל־תִּצְרִיכֵנוּ לְיָדֵי
 מִתְנֹת בָּשָׂר וְדָם אֶלָּא בְּשִׂמְךָ הַגָּדוֹל הַגָּבוֹר וְהַנּוֹרָא חַנּוּנוֹ
 אָבִינוּ פְּרֻנְסָנוּ אָבִינוּ כָּל־כְּלָנוּ אָבִינוּ וּמֵאִוָּצֵר מִתְנַת חָנֶם
 תְּכַלְכְּלָנוּ וְתִפְרֻנְסָנוּ וְתִשְׁפִּיעַ עָלֵינוּ שִׁפְעַת רָצוֹן וּמְלֵא בְּרַבְתָּ
 יְהוָה יְהִיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהַגִּינוֹן לְבָבִי לְפָנֶיךָ יְהוָה צוּרֵי
 וְגֹאֲלֵי פוֹתַח אֶת־יָדְךָ וּמִשְׁפִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן יִפְתַּח יְהוָה
 לְךָ אֶת־אוֹצְרוֹ הַטּוֹב אֶת־הַשָּׁמַיִם לְתֵת מְטַר־אֲרָצְךָ בְּעֵתוֹ
 וּלְבָרֶךְ אֶת כָּל־מַעֲשֵׂה יָדְךָ וְהַלְוִיתָ גּוֹיִם רַבִּים וְאַתָּה לֹא
 תִּלְוֶה בֵּין הָעַרְבִים תֹּאכְלוּ בָּשָׂר וּבְבִקָּר תִּשְׂבְּעוּ־לָחֶם:

מְזֻמָּר לְדוֹד יְהוָה רָעִי לֹא אַחֲסֵר: בְּנֵאוֹת דָּשָׁא יִרְבִּיעֲנִי
 עַל־מֵי מְנַחֹת יְנַהֲלֵנִי: נַפְשִׁי יִשׁוּבָב יִנְחֵנִי בְּמַעְגְלֵי־
 אֲצִדָּק לְמַעַן שָׁמוֹ: גַּם כִּי־אֶלֶךְ בְּגִיא צַלְמוֹת לֹא־אִירָא רָע־
 כִּי־אַתָּה עִמָּדִי שְׁבֻטְךָ וּמִשְׁעַנְתְּךָ הֵמָּה יִנְחַמְנִי: תַּעֲרֹךְ
 לְפָנָי שְׁלֹחַן נֶגֶד צַרְרֵי דִשְׁנַת בִּשְׁמָן רֵאשִׁי כּוֹסֵי רוּיָה:
 אֲדָוָה טוֹב וְחֶסֶד יִרְדְּפוּנִי כָּל־יְמֵי חַיִּי וְשַׁבְּתִי בְּבֵית־יְהוָה
 לְאֶרֶךְ יָמִים:

מקורות ומקבילות

יה"ד מלפניך ה' ע"פ מש' ת, לה. למען רחמיך וחסדיך ע"פ תה' כה, ה' מדה"ג (וורשא), פר' לך לך, סי' ה'. שיהיו מזונתינו. נוסח דומה צירושלמו צרכות פ"ד, ה"ג. הקדושה והטהורה. ע"פ פס"ב פ"י יד, ד"ה ויקחו אליך. הגדול הגבור והנורא. ע"פ דב' י, ח; נחמ' טו, לב. חננו אבינו. ע"פ ישע' לג, ב; תה' קכג, ג. פרנסנו אבינו. ע"פ תה"מ, מעשיות, עמ' 344. ומאוצר מתנת חנם. ראו מדה"ג פר' כי תשא, סי' טז; שמו"ר פר' מה, סי' ו, ע"פ שמו' לג, יע. ותשפיע עלינו. ראו מדה"ה מו' ד, סי' יא; ילקו"ש תה', רמז תרכח. שפע רצון. ע"פ דב' לג, כג. יהיו לרצון. תה' יט, טו. פותח את ידך. תה' קמה, טו. יפתח ה' לך. דב' כח, יב. בין הערבים. שמו' טו, יב. מזמור לדוד ה' רועי. תה' כג, א"ה פרע"ה, שער ק"ש שעל המיטה, פר' יא, ד"ה מע"ה מורי.

יש מוסיפים ז' פעמים:
וַיְהִי יְהוָה אֶת־יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ. וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרָיִם:
 ע"כ אומרים ז' פעמים. בְּרוּךְ שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל־פֶּה: בְּרוּךְ שׁוֹמֵר
 הַבְּטָחָתוֹ לְיִשְׂרָאֵל: אָמֵן וְאָמֵן:

סוגרים את ארון הקודש והחזון אומר בקול רם:

עָלֵינוּ לְשַׁבַּח לְאֲדוֹן הַכֹּל. לְתַת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית. שְׁלֹא עֲשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאָרֶץ. וְלֹא שָׁמְנוּ כְּמִשְׁפָּחוֹת הָאָרְצוֹת. שְׁלֹא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֵם. וְגוֹרְלָנוּ כְּכָל־הַמוֹנָם. שְׁהֵם מִשְׁתַּחֲוִים לְהַבֵּל וְרִיק וּמִתְפַּלְלִים אֶל־אֵל לֹא יוֹשִׁיעַ: וְאִנּוּ בּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לְפָנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. (שְׁהוּא) נוֹטֵה שָׁמַיִם וְיִסַּד אֶרֶץ. וְכִסָּא כְבוֹדוֹ בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וּשְׂכִינַת עֲזוֹ בְּגִבְהֵי מְרוֹמִים. הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֵין עוֹד מְלַבְדּוֹ. אֵמֶת מִלְּפָנָיו וְאֵין זוּלָתוֹ. כְּכַתוּב בְּתוֹרָתְךָ. וַיַּדְעַת הַיּוֹם וְהַשַּׁבָּת אֶל־לִבְבְּךָ. כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים. בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתַּחַת. אֵין עוֹד:

עַל־כֵּן נִקְוָה לָךְ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְרֹאוֹת מְהֵרָה בְּתַפְאֶרֶת עֲזֶךָ. לְהַעֲבִיר גְּלוּלִים מִן־הָאָרֶץ. וְהַאֲלִילִים כָּרוֹת יִכְרֹתוּן. לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שְׁדֵי. וְכָל־בְּנֵי בְּשָׂר יִקְרְאוּ בְּשִׂמְךָ. לְהַפְנוֹת אֱלֹהֵי כָל־רִשְׁעֵי אֶרֶץ. יִכִּירוּ וַיַּדְעוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי תְּבֵל. כִּי לָךְ תִּכְרַע כָּל־בָּרֶךְ. תִּשְׁבַּע כָּל־לְשׁוֹן. לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ וַיִּפְּלוּ. וְלִכְבוֹד שִׂמְךָ יִקְר יִתְּנוּ. וַיִּקְבְּלוּ כָּלֶם עַל מַלְכוּתְךָ.

מקורות ומקבילות

ויהי ה' את יוסף וכו'. צ"ל לטו. ב. ברוך שומע תפלת. ע"פ תה" סה, ג; משגי ברכות פ"ד, מ"ד. שומר הבטחתו. ע"פ ירושלמי ר"ה, פ"א ה"ג, יאכל הקב"ה אינו כן וכו'; ויק"ר פרי' לה, סו' ג; מד"ה שמו, פרי' כג, סו' כג. אמן ואמן. ע"פ תה" מה, יד.

ח"ג והערות

ויהי יי את־יוסף. בק"ק רומה נוהגים לומר פסוק זה ישר והפוך ז' פעמים, בהשפעה וטעם קבלי, ולענין ראו להתעלם ממנהג זה.

וְתִמְלֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי הַמַּלְכוּת שְׁלֹךְ הִיא.
וְלְעוֹלָמִי עַד תִּמְלֹךְ בְּכָבוֹד. כַּכְתוּב בְּתוֹרַתְךָ. יְהוָהוּ יִמְלֹךְ
לְעוֹלָם וָעֶד: וְכַתוּב. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:

קדיש יתום:

יְתַגְדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעֵלְמָא דְבְרָא כְרַעוּתָהּ. וְיִמְלִיךְ מַלְכוּתָהּ
בְּחַיִּיכוּן וּבְיוֹמֵיכוּן וּבְחַיֵּי דְכָל-בֵּית-יִשְׂרָאֵל בְּעַגְלָא וּבְזִמְן קָרִיב.
וְאָמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ. לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עֲלְמֵיָא.

יְתַבְרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמֵם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל
שְׁמֵהּ דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא:

לְעֵלְא לְעֵלְא מִן-כָּל-בְּרַכְתָּא. שִׁירְתָּא. תְּשַׁבַּחְתָּא וְנַחְמְתָא דְאִמְרֵן
בְּעֵלְמָא. וְאָמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן-שְׁמֵיָא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל-כָּל-יִשְׂרָאֵל.
וְאָמְרוּ אָמֵן:

עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו. הוּא בְרַחֲמָיו. יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל-כָּל-
יִשְׂרָאֵל. אָמֵן:

יש אומרים "ברכו", ומנהגנו שלא לאמרו.

פיוט לר' דניאל בן יהודה דיין:

יְגַדֵּל אֱלֹהִים חַי וְיִשְׁתַּבַּח.	נִמְצָא וְאֵין-עֵת אֶל-מְצִיאוֹתוֹ:
אֶחָד וְאֵין יְחִיד כְּיַחֲדוֹ.	נְעֵלָם וְגַם אֵין-סוּף לְאַחַדוֹתוֹ:
אֵין לוֹ דְמוּת הַגּוֹף וְאֵינוּ גּוֹף.	לֹא-נִעְרוֹךְ אֵלָיו קַדְשָׁתוֹ:
קַדְמוֹן לְכָל-דְּבָר אֲשֶׁר נִבְרָא.	רֵאשׁוֹן וְאֵין-רֵאשִׁית לְרֵאשִׁיתוֹ:
הֵנוּ אֲדוֹן עוֹלָם לְכָל-נוֹצָר.	יִוְרָה גְדֻלָּתוֹ וּמַלְכוּתוֹ:
שִׁפְעַ נְבוֹאָתוֹ נָתַנוּ אֶל-	אֲנָשֵׁי סְגָלָתוֹ וְתַפְאָרָתוֹ:
לֹא-קָם בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה עוֹד.	נָבִיא וּמַבִּיט אֶת-תְּמוֹנָתוֹ:

תורת אמת נתן לעמו אל.
לא יחליף האל ולא ימיר
עוֹפָה וְיֹדֵעַ סִתְּרֵינוּ.
גומל לאיש חסיד כמפעלו.
ישלח לקץ ימין משיחנו.
מתים יחיה אל ברוב חסדו.
על־יד נביאו נאמן ביתו:
דתו לעולמים לזולתו:
מביט לסוף דבר בקדמותו:
נותן לרשע רע כרשעתו:
לפדות מחכי קץ ישועתו:
ברוך עדי־עד שם תהלתו:
(אלה שלש עשרה הם עקרים יסוד תורת משה ונבואתו:)

אֲדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מֶלֶךְ.
לעת נעשה כחפצו כל.
ואחרי בכלות הכל.
והוא הִיָּה וְהוּא הוֹה.
והוא אֶחָד וְאֵין שְׁנַי.
בְּלִי רֵאשִׁית בְּלִי תְּכֵלִית.
והוא אֵלִי וְחִי גּוֹאֲלִי.
והוא גָּסִי וּמְנוּסִי.
בְּיָדוֹ אֶפְקִיד רוּחִי.
ועם־רוחי גִּוִּיתִי.
בְּטָרִם כָּל־יִצִּיר נִבְרָא:
אֲזִי מֶלֶךְ שְׁמוֹ נִקְרָא:
לְבָדוֹ יִמְלֹךְ נוֹרָא:
וְהוּא יִהְיֶה בְּתַפְאֲרָה:
לְהַמְשִׁיל לוֹ לְהַחְבִּירָה:
וְלוֹ הָעֵז וְהַמְשָׁרָה:
וְצוֹר חֲבֵלִי בְּעַת צָרָה:
מִנֶּת כּוֹסֵי בְּיוֹם אֶקְרָא:
בְּעַת אִישָׁן וְאָעִירָה:
יְהוָה לִי וְלֹא אִירָא:

ואומרים בנחת:

יְהִי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עִמָּנוּ כְּאֲשֶׁר הָיָה עִם־אֲבֹתֵינוּ.
אֱלֹהֵינוּ וְאֵלֵינוּ יִשְׁשָׁנוּ: וכו'

ובשבת אומרים בנחת:

בְּרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר נָתַן מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבֶּר.
לֹא־נִפְלָד דְּבַר אֶחָד מִכָּל דְּבָרָיו הַטּוֹב אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד
מֹשֶׁה עַבְדּוֹ:

קידוש לליל ראש השנה

אם חל בשבת אומרים:

(יום הששי):

**וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל־צְבָאָם: וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְכַל־מְלַאכְתּוֹ
אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדְּשׁ אֹתוֹ. כִּי בּוֹ
שָׁבַת מְכַל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר־בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:**

כשחל ראש השנה בחול מתחילים מכאן:

אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְהוָה מְקַרְאֵי קֹדֶשׁ. אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם:

סְבָרֵי מְרֻנָּן. (הקהל עונה: לחיים):

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם.

בוֹרֵא פְרֵי הַגֶּפֶן:

ח"ג והערות

וישבת ביום השביעי מכל-מלאכתו אשר עשה. בכ"י ב"ה תיבות אלו נשמטו בטעות, שהרי הם במקרא ובשאר המקומות שבכ"י הנ"ל. אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְהוָה וכו'. בסחב"ר, כ"י ב"ה, מוז' רמ"ו, בולוניא, רומניא, פרס, דף נט ע"א ושד"ל 'פסוק זה' וסברי מרנן לחיים' לא מופיעים בכל החגים ונוסף כנראה ע"פ מנהג הספרדי.

מקורות ומקבילות

קידוש לליל ר"ה. מחו"ו סי' שיד; ספר שנה"ל, סדר ר"ה, סי' רפה; סה"ת סי' לז; כ"י כ"ה, דף 393; מנח' רומניא, דף שי ע"א ודף שנג ע"א. קידוש ליו"ט. מכדרי"י פרי יתרו, מס' דבחדש, פרי' ז, ד"ה זכור ושומר, ע"פ ויק' כג, לז; צבלי פסחים, דף קח ע"ב; ילקוט'ש תו', רמז רל"ה. אס חל בשבת. סדר' רס"ג עמ' קלה; כ"י כ"ה, דף 393; מנח' רומניא, דף שי ע"א. יום הששי. צר' א, לא; רמ"א או"ח סי' רע"א, ס"י; סדה"י, סדר קידוש ליל שבת. ויכלו השמים וכו'. שם 3, א"ג; כשהל ר"ה בחול וכו'. כ"י כ"ה, דף 394; מנח' רומניא, דף שי ע"א. אלה מועדי ה'. ויק' כג, ד. ראו מכדרי"י פרי יתרו, מס' דבחדש, פרי' ז, ד"ה זכור ושומר, ע"פ ויק' כג, לז. סברי מרנן. ע"פ מנח"ג (וורשא), פרי' פקודי, סי' 3; רמ"א או"ח סי' קעד, ס"ח; צ"ח או"ח סי' קעד, סק"ע. הקהל עונה. דע"ז ויק' י, ט ע"פ צבלי שבת, דף סז ע"ב; שנה"ל, סדר צרכות, סי' קמ; סה"ר סי' כד. צפה"ג. צבלי פסחים, דף קג ע"א; מנח' רומניא, דף שי ע"א.

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר בָּחַר בְּנוּ
מִכָּל־עַם וְרוֹמְמוֹנוּ מִכָּל־לְשׁוֹן. וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו. וְתַתֵּן
לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (בשבת: שְׂבֻתוֹת לְמִנוּחָה ו)מוֹעֲדִים
לְשִׂמְחָה. חֲגִים וְזִמְנִים לְשִׂשׁוֹן. (בשבת: אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה ו)אֶת־
יוֹם הַזְּכָרוֹן הַזֶּה. (כשחל בחול: יוֹם תְּרוּעָה) (בשבת: זְכָרוֹן תְּרוּעָה
בְּאַהֲבָה) מִקְרָא קֹדֶשׁ. וְזָכַר לִיציאת מצרים. כִּי־בָנוּ בְּחֶרֶת
וְאוֹתָנוּ קִדְּשִׁתָּ מִכָּל־הָעַמִּים (בשבת: וְשְׂבֻתוֹת) וּמוֹעֲדֵי קֹדֶשׁךָ (בשבת:
בְּאַהֲבָה וּבְרִצּוֹן) בְּשִׂמְחָה וּבְשִׂשׁוֹן הַנְּחַלְתָּנוּ. וּדְבָרְךָ אִמְתָּ וּמְקִים
לְעַד. וּמִבְּלִעְדֶיךָ אֵין־לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אַתָּה. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה.
מֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ. מִקְדָּשׁ (בשבת: הַשַּׁבָּת ו)יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַזְּכָרוֹן:

מקורות ומקבילות

אשר נחר ננו מכל עם. מש"ט (צורה), שמי פ"י ז"ל, פ' יב; מל"ה פ"י ז"ל, ד"ה ולפיכך. נוסח הנרכה. סרע"ג ח"ב, ס"י עה, ס"י פ"א וס"י קלג; סד"ו רס"ג עמ' קלה, ועמ' קל"ה; מח"ו ס"י שט"ו; רמז"ס, ה"ל שבת, פכ"ט, ה"ט; כ"ו כ"ה, דף 94א; מח' רומניא, דף שי ע"א. ותתן לנו ה' וכו'; שנה"ל, סדר ר"ה, ס"י רפה; סת"ר ס"י עג, ענין ערצות לילי ר"ה. מועדים לשמחה. ראו טור א"ח, ס"י תקפג מש"כ צ"ס רב שר שלום גאון, רב פלטינו גאון ורב שמואל בן חפני גאון; הרשב"ר ומדק"א עמ' תל"א, צ"ס דודו מעלה מוגדלוספו. מועדים. ע"פ ויק' כג, ד. לשמחה. ע"פ דב' טו, יד. הזכרון הזה. ע"פ ויק' כג, כד; ספ"ו ו, לה. ולוין מזכירין ר"ה. ירושלמי שנועות פ"א, ה"ד; צנלו עירובין, דף מ ע"א; פסקי רי"ד; שנה"ל, סדר ר"ה, ס"י רן; רע"ב עירובין פ"ג, מ"ט. נשנת אומרים זכרון. ע"פ מס"ו פ"י יט, ה"ו. ראו רל"ש עמ"ס ר"ה, פ"ד, ס"י יד, מ"ש צ"ס רבינו שמואל בר רב"י חפני גאון. מקרא קדש. ויק' כג, כד; מס"ו פ"י יט, ה"ג. הזכרת יצ"מ. צנלו פסחים, דף קח ע"ג; פסקי רי"ד. ראו שנה"ל, סדר ר"ה, ס"י רפ"ג מש"כ צ"ס אחיו ר' צנימין. ודנרך אמת וקיס לעד. ע"פ תהי' קוט, קס; כ"י כ"ה; שנה"ל, סדר ר"ה, ס"י רפה; סת"ר ס"י עג, ענין ערצות לילי ר"ה. מלך על כל הארץ וכו'. ע"פ שנה"ל, סדר ר"ה, ס"י רפה. נשנת, מקדש השנת וישראל. ע"פ שנה"ל, סדר ר"ה, ס"י רפה. מקדש ישראל. ע"פ יח"ל, לה, כה. ויום הזכרון. ע"פ ויק' כג, כד.

ח"ג והערות

מִכָּל־לְשׁוֹן. בסחב"ר, כשחל בשבת ובמוצ"ש: יזמכל לשון, אבל כשחל בחול כבפנים. ותתן לנו. בסד"ו רס"ג: זיתן לנו, אבל כשחל בשבת כבפנים. יי אהינו בְּאַהֲבָה. בסד"ו רס"ג ללא תיבת בְּאַהֲבָה. בשבת: שְׂבֻתוֹת לְמִנוּחָה ו'. אינו מופיע בסחב"ר. בסרע"ג, סד"ו רס"ג ומח' רומניא ללא וי"ו החיבור. מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה וְחֲגִים. בסחב"ר, קידוש למוצ"ש אינו מופיע. חֲגִים וּזְמַנִּים. כן הוא בסרע"ג ח"ב, ס"י עה, סד"ו רס"ג, מח' רמ"ו, רק כשחל ר"ה בימות השבוע ורומניא. בסרע"ג ח"ב, ס"י פא, כשחל בשבת, כ"י כ"ה, מח' רמ"ו ובולוניא: וְחֲגִים וּזְמַנִּים. וְזִמְנִים לְשִׂשׁוֹן. בסחב"ר, קידוש למוצ"ש אינו מופיע. במח' רומניא נוסף: ימים טובים לישועה. אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת. בסרע"ג: יום המנוח. בסחב"ר ומח' רומניא: את יום המנוח. וְאֶת־יוֹם חַג. בסרע"ג וסד"ו רס"ג: יום חג. בְּאַהֲבָה מִקְרָא. כן הוא בסרע"ג, סחב"ר ומח' רומניא. בסד"ו רס"ג: בשמחה מקרא. בסרע"ג כשחל בשבתנו, כ"י כ"ה, מח' רמ"ו ובולוניא תיבת בְּאַהֲבָה איננה (במח' שד"ל נדפס באותיות זעירות בלתי מנוקדות) ויש מוסיפים אותה רק כאשר החג חל בשבת. מִקְרָא קֹדֶשׁ. בכ"י כ"ה נוסף: יהיה לכם, כנראה בטעות, משגרת לשון הפסוק בויקרא, גם בשאר הקידושים לר"ה שבכ"י כ"ה תיבות אלו אינם וְשְׂבֻתוֹת וּמוֹעֲדֵי. בסרע"ג: ישיבת ומועדי. בסחב"ר: ישיבת ומועדי. ומועדי קדשך. כה"ג בסרע"ג, סחב"ר, כ"י כ"ה, מח' רמ"ו, בולוניא ורומניא, בין בחול ובין בשבת. בסד"ו רס"ג: מועדי קדשך, וללא חילוק בין חול לשבת. לפי מח' שד"ל רק כאשר חל בשבת אומרים: זמועדי קדשך. בשבת: בְּאַהֲבָה וּבְרִצּוֹן. אינו מופיע בסרע"ג, סד"ו רס"ג, סחב"ר ומח' רומניא. בשמחה וּבְשִׂשׁוֹן. בסד"ו רס"ג וסחב"ר, כשחל היו"ט בשבת: בשמחה וששון, אבל בסחב"ר כשחל היו"ט במוצ"ש כבפנים.

אם חל ליל ר"ה במוצאי שבת מביאים נר להבדלה ומוסיפים שתי ברכות אלו:
בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא מְאוּרֵי הָאֵשׁ:
בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמְבַדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ
לְחוֹל בֵּין אֹר לְחֹשֶׁךְ בֵּין יִשְׂרָאֵל לְגוֹיִם בֵּין יוֹם
הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה וּבֵין קֹדֶשֶׁת שַׁבָּת לְקֹדֶשֶׁת יוֹם
טוֹב הַבְּדִלָּתָּהּ וְאֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ מִשְׁשֵׁת יָמֵי
הַמַּעֲשֶׂה הַבְּדִלָּתָּהּ וְקֹדֶשֶׁתְּךָ וְקֹדֶשֶׁת אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּקֹדֶשֶׁתְּךָ.
בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמְבַדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ:

בליל שני, נוהגים לקחת פרי חדש, ולברך ש'החינו'. ואם אין לו פרי חדש או בגד חדש

ח"ג והערות

ומוסיפים שתי ברכות אלו. לפי סחב"ר קודם ברכות אלו מוסיפים ברכה על בשמים. בין קדוש לחול. במח' רומניא על אתר: 'בין קדוש לקדוש', אבל בשאר החגים כבפנים. לחשך. במח' רומניא: לחשך. בין ישראל לגוים. גירסת 'לגוים' נמצאת בבה"ג סי' ב, הלי קידוש והבדלה, עמ' צו; סרע"ג ח"ב סי' צג; סדו' רס"ג עמ' קלו; סחב"ר; רמב"ם, הלי שבת, פכ"ט, הכ"ח; פסקי רי"ד, פסחים דף קד ע"א; פסקי ריא"ז, פסחים, פ"י ה"א, אות כו; שבה"ל, סדר פסח, סי' ריח; כ"י כ"ה, דף 94א; מח' רומניא, דף שי ע"א; מח' פרס, דף נט ע"א. אמנם היום מקובל לומר הנוסח המצונן 'לעמים'. ובין קדשת. כן הוא גם בכ"י כ"ה. בסרע"ג, סדו' רס"ג, מש"ט, סחב"ר, הלק"צ ומח' רומניא: 'בין קדשת. לקדשת יום טוב. בסחב"ר ללא תיבת 'טוב'. והשוו 'פסקי רבנו אשתרוק על פרק ערבי פסחים, מאת הרב שלמה גוטסמן, ישורון יב, תשס"ג, עמ' עו. וְאֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי. בסרע"ג וסחב"ר: יוֹם הַשְּׁבִיעִי. הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ. כה"ג בסדו' רס"ג וכ"י כ"ה רוב הפעמים, אבל

מקורות ומקבילות

אם חל ליל יו"ט צמז"ט. הל"ק"ט, ה"ל יו"ט, אות ט; רמב"ם, ה"ל שבת פכ"ט, הכ"ג; סה"ח סי' לו. נרכת נר. סדו' רס"ג עמ' קלו. טורח מאורי האש. פד"ח פ"ב כ; צנלי פסחים, דף קג ע"א; צ"ר פ"י י"א, סי' צ; סרע"ג ח"ב, סי' לח; סדו' רס"ג עמ' קכה; סה"ח"ק ענין הבדלה; כ"י כ"ה, דף 94א; סת"ר סי' כח, סדר הבדלה. הבדלה בין שבת ליו"ט. משגי חולין פ"א, מ"ז; פסקי רי"ד חולין מהדו"ק ומהדו"ב, דף כו ע"ב. נוסח נרכת המנדיל. ע"פ פסחים, דף קג ע"ב; סרע"ג ח"ב, סי' לג; סדו' רס"ג דף קלו; מש"ט (צובר), שמי פ"י צ"א, פ' יב; הל"ק"ט, ה"ל יו"ט, אות ט; רמב"ם, ה"ל שבת פכ"ט, הכ"ח; פסקי ריא"ז עמ"ס פסחים, פ"י ה"א, אות כו; סת"ר סי' מח; כ"י כ"ה, דף 94א; במח' פרס, דף נט ע"א, הנוסח חופף. המנדיל בין קודש לקודש. משגי חולין פ"א, מ"ז; רש"י שבת, דף קד ע"ב, ד"ה לא היו. צנלי שני מנרך שהחיינו. ע"פ שו"ת רש"י סי' קטו; מחו"ו סי' שיח וסי' שכ; שבה"ל, סדר ר"ה, סי' רפה, צנ"ס הגאונים ורש"י, וראו מש"כ צנ"ס הר"ר אצינדור כהן לזק זל"ל. נוהגים לקחת פרי חדש. רל"ש עמ"ס ר"ה, פ"ד, סי' יד; סי' מדצ"מ, ר"ה, ד"ה וצנ"ס שניה; הגהות מיימוניות ה"ל שבת, פ"י כט, ה"ל כג, ס"ק ז; טור או"ח, סי' תר; לק"י ח"א או"ח, עמ' קכה, ענין א; מח' רומניא, דף שכג ע"א.

בכ"י כ"ה שבועות ללא תיבות אלו. בסרע"ג, סחב"ר ומח' רומניא בכל החגים ללא תיבות אלו. במח' רמ"ז ובולוניא בשבועות ובש"ע ללא תיבות אלו, אבל בפסח, על אתר וסוכות כבפנים. במח' רומניא בכל החגים ללא תיבות אלו. משששת ימי המעשה. כה"ג בכ"י כ"ה רוב הפעמים, אבל בשבועות: 'לששת ימי המעשה'. בסדו' רס"ג: 'מששת ימים' ו'ללא תיבת 'המעשה'. בסרע"ג, סחב"ר, מח' רמ"ז, בולוניא ורומניא בכל החגים כבפנים. הַבְּדִלָּתָּהּ וְקֹדֶשֶׁתְּךָ. בסרע"ג וסדו' רס"ג: קדשת ו'ללא הַבְּדִלָּתָּהּ. במש"ט: 'הבדלת' ו'ללא וְקֹדֶשֶׁתְּךָ. בסחב"ר, כ"י שכטר, עמ' 148: 'הבדלתה קידשתה, אבל בעמ' 184 כבפנים. במח' רומניא בכל החגים: קדשת וְהַבְּדִלָּתָּהּ. וְקֹדֶשֶׁת אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּקֹדֶשֶׁתְּךָ. כה"ג במח' רמ"ז ובולוניא בכל החגים ובמח' רומניא בחג הסוכות. קטע זה איננו בסדו' רס"ג וכ"י כ"ה וראו תוספות עמ"ס פסחים, דף קד ע"א, ד"ה בעי למימר ותוספות רי"ד. בסרע"ג: 'הבדלת וקדשת את

בכל אופן יברך:

**בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. שְׁהַחֲיֵנוּ וְקַיְמָנוּ
וְהַגִּיעָנוּ לְזֶמַן הַזֶּה:**

שותים את היין.

יש נוהגים לאכול בלילי ראש השנה דבש ומיני מתיקה ואין אוכלים בישול שיש בו חומץ ומיני קיוהא כל עיקר, ואומר:

**נֹאכַל מְתִיקָה וּבָשׂוּל שָׁמֶן. כְּדֵי שְׂתֵהֵא כָּל־הַשָּׁנָה כְּלָה
מְתִיקָה וְעֶרְבָה וְטוֹבָה. וְלֹא יְהֵא בָּהּ דְּבַר רָע:**

בפירוש קמחא דאבישונא כתב שבאיטליא רגילים לאכול בתחלת הסעודה (לאחר המוציא) תאנים בדבש, כדכתיב:

בְּתֵאנָה בְּרֵאשִׁיתָהּ רְאִיתִי אֲבוֹתֵיכֶם:

מקורות ומקבילות

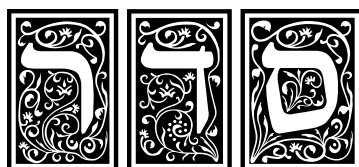
בכל אופן יברך. סת"ר סוף סי' עג, ענין ערצית לילי ר"ה, צשס הגלוניס; האגור הל' ר"ה סי' תתקכ"א; שו"ע אור"ח, סי' תר, ס"ג; תשובות והנהגות, ח"ב, סי' ער"ב. ראו כ"י כ"ה, דף 94א. **צרכת שהיינו.** צבלי עירוצין, דף מ, ג; ראצ"ה ח"א, סי' שפג, צשס הירושלמי; סה"ק ענין אימתי זמן; שצה"ל, סדר ר"ה, סי' רפה, צשס הירושלמי, ראו ירושלמי פסחים פ"ו, ה"ה [דף ע' ע"ב]; סת"ר סי' עג, ענין ערצית לילי ר"ה. **נוסח צרכת שהיינו.** ירושלמי סוכה פ"ג, ה"ד; צבלי צרכות, כגון דף לו' ע"ב, וצעוד מקומות; תוספתא צרכות פ"ו, ה"ו; מש"ט שמי' פרי' צ"א פ"ג, סי' טז; סרע"ג ח"ב, סי' עה; סדו' הס"ג עמ' רלו; פסקו ר"ד פסחים, דף ז ע"ב; פסקו ריא"ז צרכות פ"ט, ה"ג, אות ז; שצה"ל, ענין טווכה, סי' קפה. וגרסת השדר"א דצ' פרי' חלאת הצרכה, ש' קע"א, הנוסח הוא 'אשר החיינו'. **לאכול צלילי ר"ה דבש ומיני מתיקה וכו'.** ע"פ נחמ"ה, י; צבלי הוריות, דף יב' ע"א, 'סימנא מילתא היא'; תשו' רנ"ג (אופק), אור"ח, סי' קעט; מרדכי עמ"ס יומא, רמז תשכג; ראצ"ה ח"ב, מס' ר"ה, סי' תקנז; שצה"ל, סדר ר"ה, סוף סי' רפג; סת"ר, סי' עב, ד"ה ומנהגנו; מח' רומניא, דף שח ע"א. **נאכל מתיקה וכו'.** ע"פ תשו' רנ"ג (אופק), אור"ח, סי' קעט; תשו"ג מוסאפיה (ליק), סי' ת; שצה"ל, סדר ר"ה, סוף סי' רפג; כ"י כ"ה, דף 91א. **לאכול תאנים בדבש.** במחור"ו, סי' שכג, כתב, 'צפרוונלל אוכלין וכו' ותאנים לבנים'; ראו שצה"ל, סדר ר"ה, סוף סי' רפג; סת"ר, סי' עב, ד"ה ומנהגנו; מח' רומניא, דף שח ע"א. **נתנאה בראשיתה וכו'.** ע"פ הוש"ט, י, אולי להזכיר זכות אבות, ראו: צרי' רצה (תיאודור-אלצק), פרי' בראשית, פרי' א, ז' דברים קדמו' וכו'.

ח"ג והערות

עמך ישראל בקדושתך. בסחב"ר ומח' רומניא על אתר ובשבעות: זקדשת לְעַמְךָ ישראל בקדושתך, במח' רומניא על אתר: זְהַרְזֵת לְעַמְךָ ישראל בקדושתך, בפסח ובשבעות: זקדשת לְעַמְךָ ישראל בקדושתך. **והגיענו לזמן הזה.** במח' רמ"ו (בחנוכה וגם בפסח): 'לְזֶמַן, הַלְמַד בחיריק, וכ"כ המג"א, אור"ח, ריש סי' תרעו, בשם הרש"ל ומש"מ, עמוד העבודה, ימי חנוכה, סי' תתקפ. במח' בולוניא, בחנוכה נקוד בפתח, ואילו בקידוש לליל פסח נקוד בחיריק. ודעת לק"י, אור"ח ח"א, עמ' קלא, ענין ד, שיש לומר תמיד בפתח. **יש נוהגים לאכול וכו' נאכל מתיקה וכו'.** כן הוא בכ"י כ"ה, דף 91א, מח' רמ"ו, בולוניא ושד"ל.

תפילת שחרית
של ראש השנה

תפילת שחרית של ראש השנה

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וַיְצַונו עַל-נְטִילַת יָדַיִם:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר יָצַר אֶת-הָאָדָם
בְּחֻכְמָה וּבִרְאָא בּוֹ נְקָבִים נְקָבִים חֲלוּלִים חֲלוּלִים. גְּלוּי
וַיְדוּעַ לִפְנֵי כֶסֶף כְּבוֹדְךָ. שָׂאם יִפְתַּח אֶחָד מֵהֶם אוֹ יִסְתֵּם
אֶחָד מֵהֶם. אֵין כָּל-בְּרִיָּה יְכוּלָה לַעֲמוֹד לְפָנֶיךָ שְׁעָה אַחַת.
בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַרוּפָא לְכָל-בֶּשָׂר וּמַפְלִיא לַעֲשׂוֹת:

אֱלֹהֵי. נִשְׁמָה שְׁנַתְתָּ בִּי טְהוּרָה. אַתָּה בְּרֵאתָה בִּי. אַתָּה
נִפְחַתָּה בִּי. וְאַתָּה מְשַׁמְרָה בְּקִרְבִּי. וְאַתָּה עֲתִיד
לְטַלְּהָ מִמֶּנִּי. וְאַתָּה עֲתִיד לְהַחְזִירָה בִּי לַעֲתִיד לָבוֹא. אֱלֹהֵי
כָּל-זְמַן שֶׁהַנְּשֻׁמָּה בְּקִרְבִּי מוֹדָה (הַנְּשֻׁמִּים אוֹמְרוֹת: מוֹדָה) אֲנִי לְפָנֶיךָ
יְהוָה אֱלֹהֵי וְאַלֹהֵי אֲבוֹתַי. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמְּחַזֵּר נְשָׁמוֹת
לְפָגְרִים מֵתִים:

כשנכנס לבית הכנסת יאמר:

שׁוֹיִתִּי יְהוָה לְגַגְדֵי תְמִיד. כִּי מִיְמֵינִי בַל-אָמוּט:

וְאֲנִי בְּרַב חֶסֶדְךָ אָבוֹא בִּיתְךָ. אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל-הַיְכָל-קְדוֹשְׁךָ
בִּירְאָתְךָ: מַה-טָּבוֹ אֶהְלִיךָ יַעֲקֹב. מִשְׁכַּנְתֶּיךָ יִשְׂרָאֵל:

מקורות ומקבילות

שחרית של ר"ה, שנה"ל, ר"ה, ס' רפז; סח"ר ס' עד, ענין שחרית של ר"ה; כ"י כ"ה, דף 394.

אָבוֹאָה לְמִשְׁכְּנוֹתֶיךָ • אֲשַׁתְּחוּהָ לְהַדּוּם רַגְלֶיךָ: וְאֲנִי תַפְלֵתִי לְךָ |
יְהוָה עֵת רְצוֹן • אֱלֹהִים בְּרַב־חֶסֶדְךָ • עֲנֵנִי בְּאֵמֶת יִשְׁעֶךָ:

לפני עטיפת הטלית יברך:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה • אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם • אֲשֶׁר קָדְשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוֵּנוּ לְהִתְעַטֵּף בְּצִיצִית:

יש נוהגים לומר קודם הברכות 'אדון עולם', לעיל עמ' 50.

סדר ברכות השחר

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה • אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם • הַנּוֹתֵן לְשֹׁכְוֵי בֵּינָה
לְהִבְחִין בֵּין יוֹם וּבֵין לַיְלָה:

נוסח מחזור בולוניא ושד"ל:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה • אֱלֹהֵינוּ
מֶלֶךְ הָעוֹלָם • שְׁלֹא
עָשִׂנִי עֶבֶד (נ"א: עֶבֶד • הנשים
אומרות: שִׁפְחָה):

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה • אֱלֹהֵינוּ
מֶלֶךְ הָעוֹלָם • שְׁעָשִׂנִי
יִשְׂרָאֵל:

נוסח מחזור רמ"ו ושו"ע (סי' מו, ד):

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה • אֱלֹהֵינוּ
מֶלֶךְ הָעוֹלָם • שְׁלֹא
עָשִׂנִי גוֹי:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה • אֱלֹהֵינוּ
מֶלֶךְ הָעוֹלָם • שְׁלֹא
עָשִׂנִי עֶבֶד (נ"א: עֶבֶד • הנשים
אומרות: שִׁפְחָה):

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה • אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם • שְׁלֹא עָשִׂנִי אִשָּׁה
(הנשים אומרות: שְׁעָשִׂנִי כְרִיצוֹנוּ):

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה • אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם • פּוֹקֵחַ עֵוְרִים:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה • אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם • מַתִּיר אֲסוּרִים:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה • אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם • מַגְבִּיֵּה שְׁפָלִים:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַנּוֹתֵן לַיֵּעָף כָּח:
 בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם מַלְבִּישׁ עֶרְמִים:
 בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם זוֹקֵף כְּפופִים:
 בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם רוֹקֵעַ הָאָרֶץ
 עַל-הַמַּיִם:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמְכִיז מִצְעָדֵי-גְבוּרָה:
 בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אוֹזֵר יִשְׂרָאֵל
 בְּגְבוּרָה:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם עוֹטֵר יִשְׂרָאֵל
 בְּתַפְאֲרָה:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁעָשִׂיתָ לִּי כָל-צָרָכֵי:
 בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמַּעֲבִיר חֻבְלֵי שָׁנָה
 מֵעֵינַי וּתְנוּמָה מֵעַפְעָפִי:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁתְּרַגְּלֵנִי לְדָבָר
 מִצְוָה וְאֶל-תְּרַגְּלֵנִי לְדָבָר עֲבָרָה וְעוֹן וְהַשְּׁלֵט בִּי יִצָּר
 טוֹב וְאֶל-תְּשַׁלֵּט בִּי יִצָּר רָע וְחִזְקֵנִי בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקִי
 בְּתוֹרָתְךָ וְאֶל-תְּבִיאֵנִי לְיַד חֲטָא וְלֹא-לְיַד נִסְיוֹן וְלֹא-לְיַד
 בְּזִיוֹן וְכוּף יִצְרֵי לְהַשְׁתַּעֲבֵד לָךְ וְהַכְנַע עָרְפִי לְטוֹב אֱלֹהֶיךָ
 וְחַדֵּשׁ כְּלִיּוֹתַי לְשִׁמּוֹר פְּקוּדֶיךָ וּמַלְא אֶת-לִבִּי וְאֶת-לִבִּב זְרַעִי
 לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה אֶת-שִׁמְךָ וְלַעֲשׂוֹת הַטוֹב וְהַיִּשָּׁר בְּעֵינֶיךָ
 וְקַרְבְּנֵי לְכֹל-מַה-שֶּׁאֵהַבְתָּ וְרַחֲמֵנִי מִכָּל-מַה-שֶּׁשָּׁנְאַתָּה וּמִיָּס
 עָלַי וְעַל-זְרַעִי וְעַל-זְרַע זְרַעִי מִקְרָא שְׁכַתוּב וּמַלְא יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

אֶת־לִבְבְּךָ וְאֶת־לִבְבִי זָרַעְךָ. לְאֵהָבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל־
 לִבְבְּךָ וּבְכֹל־נַפְשְׁךָ לְמַעַן חַיֶּיךָ. וְאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אִתְּךָ אָמַר
 יְהוָה. רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרִי אֲשֶׁר־שִׁמְתִי בְּפִיךָ. לֹא־יִמּוּשׁוּ
 מִפִּיךָ וּמִפִּי זָרַעְךָ וּמִפִּי זָרַע זָרַעְךָ אָמַר יְהוָה. מִעַתָּה
 וְעַד־עוֹלָם. וְנוֹדַע בְּגוֹיִם זָרָעִים וְצֹאֲצְאֵיהֶם בְּתוֹךְ הָעַמִּים.
 כָּל־רֵאיוֹתֵיהֶם יִכְירוּם כִּי הֵם זָרַע בְּרַךְ יְהוָה: לֹא יִיגְעוּ לְרִיק
 וְלֹא יִלְדוּ לְבִהָלָה. כִּי זָרַע בְּרוּכֵי יְהוָה הֵמָּה וְצֹאֲצְאֵיהֶם אִתְּם:
 וְהָיָה טָרֶם־יִקְרְאוּ וְאֲנִי אֶעֱנֶה. עוֹד הֵם מְדַבְּרִים וְאֲנִי אֶשְׁמַע:
 כִּי אֶצְק־מִים עַל־צִמָּא וְנִזְלִים עַל־יְבֹשֶׁה. אֶצְק־רוּחִי עַל־זָרְעֶךָ
 וּבִרְכָתִי עַל־צֹאֲצְאֵיךָ: וְצִמְחוּ בֵּין חֲצִירֵי כְּעֶרְבִים עַל־יְבֹלֵי־
 מַיִם: זֶה יֹאמַר לַיהוָה אֲנִי וְזֶה יִקְרָא בְּשֵׁם־יַעֲקֹב. וְזֶה יִכְתֹּב
 יְדוֹ לַיהוָה וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יִכְנֶה: וְיִהְיֶה כַחֲזוֹל זָרְעֶךָ וְצֹאֲצְאֵי
 מַעֲיָךְ כַּמַּעֲתִיו. לֹא־יִכְרַת וְלֹא־יִשְׁמַד שְׁמוֹ מִלְּפָנָי: וְתִהְיֶה לִי
 לְמִשְׁגָּב וּמִבְטָח וּמִגְדֹּל־עֵז וּבֵית מְצוּדוֹת לְהוֹשִׁיעֵנִי. וְלִהְצִיל
 נַפְשִׁי מִשַּׁחַת וּמִכָּל־צָרָה וְתִגְנֵנִי (הַיּוֹם וּבְכָל־יּוֹם). לְחַן וּלְחַסֵּד
 וּלְרַחֲמִים בְּעֵינֶיךָ וּבְעֵינֵי כָל־רוּאֵי. וְגַמְלֵנִי חֲסִדִּים טוֹבִים.
 בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. גּוֹמֵל חֲסִדִּים טוֹבִים לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ. יְהוָה אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי. שְׁתַּצִּילֵנִי הַיּוֹם
 וּבְכָל־יּוֹם מֵעַזֵי פָּנִים וּמֵעֲזוֹת פָּנִים. וּמִיַּצַּר הָרַע וּמֵאָדָם
 רָע. וּמִחֲבֵר רָע. וּמִשְׂכֵּן רָע. וּמִלְשׁוֹן הָרַע וּמִשְׁטָן הַמִּשְׁחִית.
 וּמִדִּין קָשָׁה וּמִבְּעַל דִּין קָשָׁה. בֵּין שְׂהוּא בֶן־בְּרִית וּבֵין שְׂאִינוּ
 בֶן־בְּרִית וּמִדִּינָה שֶׁל־גִּיהֶנָּם:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
 וְצִוָּנוּ עַל־דְּבָרֵי תוֹרָה: (וְ)הָעֶרֶב גַּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ

אֶת־דְּבָרֵי תוֹרַתְךָ בְּפִינוּ. וּבְפִיפִיּוֹת עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל. וְנִהְיֶה
אֲנַחְנוּ וְצִאֲצֵאֵינוּ. (וְצִאֲצֵאֵינוּ וְצִאֲצֵאֵינוּ) וְצִאֲצֵאֵינוּ עִמָּךְ בֵּית
יִשְׂרָאֵל. כָּלֵנוּ יִרְאֵי שְׁמֶךָ. וְלוֹמְדֵי תוֹרַתְךָ לְשִׁמָּה. בְּרוּךְ אַתָּה
יְהוָה. הַמְּלַמֵּד תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר בָּחַר בְּנוּ
מִכָּל־הָעַמִּים. וְנָתַן לָנוּ אֶת־תּוֹרָתוֹ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה.
גוֹתֵן הַתּוֹרָה:

וַיִּדְבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: צֹו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֲלֵהֶם. אֶת־קִרְבְּנֵי לַחֲמֵי לְאִשֵּׁי רִיחַ גִּיחַחֵי. תִּשְׁמְרוּ
לְהַקְרִיב לִי בְמוֹעֵדוֹ: וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ
לִיהוָה. כִּבְשִׁים בְּגִישָׁנָה תְּמִימִם שָׁנִים לְיוֹם עֹלָה תְּמִיד:
אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֶּקָר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשְּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין
הָעֵרְבִים: וְעִשִּׂירִית הָאֵיפָה סֹלֶת לְמִנְחָה. בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כֶּתִית
רְבִיעֵת הַהֵיזֵן: עֹלֹת תְּמִיד. הָעֵשִׂיָה בְּהַר סִינִי לְרִיחַ גִּיחַח אִשָּׁה
לִיהוָה: וְנִסְכּוֹ רְבִיעֵת הַהֵיזֵן לְכֶבֶשׂ הָאֶחָד. בְּקֹדֶשׁ הַסֶּדֶךְ נִסְךְ
שֶׁכַר לִיהוָה: וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשְּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֵרְבִים. כְּמִנְחַת
הַבֶּקָר וּכְנִסְכּוֹ תַעֲשֶׂה. אִשָּׁה רִיחַ גִּיחַח לִיהוָה:

בשבת מוסיפים:

וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת. שְׁנֵי־כֶבֶשִׁים בְּגִישָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עִשְׂרֹנִים
סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן וְנִסְכּוֹ: עֹלֹת שַׁבָּת בְּשַׁבְּתוֹ.
עַל־עֹלֹת הַתְּמִיד וְנִסְכָּה:

מקורות ומקבילות

שַׁבַּת מוֹסִיפִים - ואין לומרם פסוקים של ר"ח. שבה"ל, סדר ר"ה, סי' רנ; סת"ר סי' עה; שה"ג עמ"ס עירובין, דף י' ע"ב,
אות ב ועמ"ס ר"ה, דף יב' ע"ב, אות א. ראו ירושלמי שבעות, פ"א, ה"ד [דף ו' ע"א]; בבלי עירובין, דף מ' ע"א.

תורה

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל־אֶהְרֹן וְאֶל־בְּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְבָרְכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אָמֹר לָהֶם: יְבָרְכֶךָ יְהוָה וַיִּשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְהוָה פְּנֵי אֱלֹהֶיךָ וַיַּחֲנֶךָ: יִשָּׂא יְהוָה פְּנֵי אֱלֹהֶיךָ וַיִּשֶׂם לְךָ שָׁלוֹם: וְשָׂמוּ אֶת־שְׁמִי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַאֲנִי אֲבָרְכֶם:

וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־דְּבַר־יְהוָה הַזֶּה וְעָשִׂיתֶם אֹתוֹ. לְמַעַן תִּשְׁכַּלּוּ אֶת כָּל־אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן:

נביאים

לֹא־יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ וְהִגִּיתָ בוֹ יוֹמָם וּלְיָלֵה לְמַעַן תִּשְׁמַר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל־הַכְּתוּב בוֹ. כִּי־אֲזַ תְּצַלִּיחַ אֶת־דְּרָכֶךָ וְאֲזַ תִּשְׁכַּל: הֲלוֹא צוֹיִתִּיךָ חֹזֵק וְאִמָּץ אֶל־תַּעֲרֹץ וְאֶל־תַּחַת. כִּי עִמָּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תַּלְךָ: גִּאֲלֵנוּ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ. קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:

כתובים

אֲשֶׁר־י הָאִישׁ. אֲשֶׁרוֹ לֹא הֵלֵךְ בְּעֵצַת רְשָׁעִים. וּבְדַרְךָ חֲטָאִים לֹא עָמַד וּבְמוֹשֵׁב לֹא־יָשָׁב לֹא יָשָׁב: כִּי אִם בְּתוֹרַת יְהוָה חֲפָצוֹ. וּבְתוֹרָתוֹ יִהְיֶה יוֹמָם וּלְיָלֵה: וְהָיָה כְּעֵץ שְׁתוּל עַל־פְּלָגֵי מַיִם. אֲשֶׁר פְּרִיּוֹ יִתֵּן בְּעֵתוֹ וְעֵלְהוֹ לֹא־יִבּוֹל. וְכֹל אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה יִצְלִיחַ:

משנה

מֵאִמְתִּי קוֹרִין אֶת־שְׁמַע בְּעֶרְבִית. מִשְׁעָה שֶׁהַכֹּהֲנִים נִכְנָסִין לָאֱכֹל בְּתְרוּמָתָן. עַד סוֹף הָאֲשִׁמּוֹרֶת הָרִאשׁוֹנָה. דְּבַר־י רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים עַד חֲצוֹת. רַבֵּן גְּמְלִיאֵל אוֹמֵר עַד שִׁיעֻלָּה עֲמוּד הַשְּׁחָר:

תלמוד

תִּנָּא • הִיכָא קָאֵי דְקַתְּנִי מֵאִמְתִּי • וְתוּ • מֵאֵי שְׁנָא דְקַתְּנִי
 בְּעֶרְבֵית בְּרִישָׁא • לְתַנִּי דְשַׁחְרִית בְּרִישָׁא • תִּנָּא אֶקְרָא
 קָאֵי • דְכַתִּיב וּבְשֹׁכְבְךָ וּבְקוֹמְךָ • וְהָכִי קַתְּנִי • אִימְתִי זְמַן קָרִית
 שְׁמַע דְשִׁכְיָבָה • מְשַׁעָה שְׁהִכְהִנִים גְּכֻנְסִין לְאֶכּוּל בְּתֵרוּמְתָן •
 וְאִי בְעִית אִימָא • יְלִיף מִבְּרִיתוֹ שֶׁל עוֹלָם • דְכַתִּיב וַיְהִי־עֶרֶב
 וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם אֶחָד: אִי הָכִי • סִיפָא דְקַתְּנִי בְּשַׁחַר מְבָרַךְ
 בְּרִישָׁא • לְתַנִּי בְּעֶרֶב מְבָרַךְ בְּרִישָׁא • תִּנָּא עֶרְבֵית תִּנָּא בְּרִישָׁא •
 וְהָדָר תִּנָּא בְּשַׁחְרִית • וְאִדְקָאֵי בְּשַׁחְרִית • מְפָרֵשׁ מְלֵי דְשַׁחְרִית •
 וְהָדָר מְפָרֵשׁ מְלֵי דְעֶרְבֵית:

אִי זֶה הוּא מְקוֹמָן שְׁל־זְבָחִים • קְדָשֵׁי קְדָשִׁים שְׁחִיטָתָן
 בְּצַפּוֹן • פֶּר וְשִׁעִיר שְׁל־יוֹם הַכֹּפָרִים שְׁחִיטָתָן
 בְּצַפּוֹן • וְקַבּוּל דְמָן בְּכָלֵי שָׁרְת בְּצַפּוֹן • וְדָמָן טָעוֹן הַזֵּיהַ עַל־בֵּין
 הַבַּדִּים • וְעַל הַפְּרָכְת • וְעַל־מִזְבַּח הַזֹּהֵב • מִתְּנָה אַחַת מֵהֵן
 מְעַכְבֶּת • שִׁירֵי הַדָּם הֵיךְ שׁוֹפֵךְ עַל יְסוּד מְעַרְבֵי שְׁל־מִזְבַּח
 הַחִיצוֹן • וְאִם־לֹא נָתַן • לֹא עֵכָב:

פְּרִים הַנִּשְׂרָפִין וְשִׁעִירִים הַנִּשְׂרָפִין שְׁחִיטָתָן בְּצַפּוֹן • וְקַבּוּל
 דְמָן בְּכָלֵי שָׁרְת בְּצַפּוֹן • וְדָמָן טָעוֹן הַזֵּיהַ עַל־הַפְּרָכְת
 וְעַל־מִזְבַּח הַזֹּהֵב • מִתְּנָה אַחַת מֵהֵן מְעַכְבֶּת • שִׁירֵי הַדָּם הֵיךְ
 שׁוֹפֵךְ עַל יְסוּד מְעַרְבֵי שְׁל־מִזְבַּח הַחִיצוֹן • אִם־לֹא נָתַן • לֹא
 עֵכָב • אֵלוֹ וְאֵלוֹ נִשְׂרָפִין בְּבֵית הַדָּשָׁן:

חֲטָאֵת הַצְּבוּר וְהַיְחִיד • אֵלוֹ הֵן חֲטָאֵת הַצְּבוּר • שְׁעִירֵי רֹאשֵׁי
 חֲדָשִׁים וְשִׁל־מוֹעֲדוֹת • שְׁחִיטָתָן בְּצַפּוֹן • וְקַבּוּל דְמָן
 בְּכָלֵי שָׁרְת בְּצַפּוֹן • וְדָמָן טָעוֹן אַרְבַּע מִתְּנוֹת עַל־אַרְבַּע קַרְנוֹת •

כִּי־צַד־ עָלָה בְּכַבֵּשׁ. וּפְנָה לְסוּבָב. בְּאֵלֹו לְקַרְן דְּרוּמִית
 מְזַרְחִית. מְזַרְחִית צְפוֹנִית. צְפוֹנִית מְעַרְבִית. מְעַרְבִית
 דְּרוּמִית. שִׁירֵי הַדָּם הִיָּה שׁוֹפֵף עַל יְסוּד דְּרוּמִי. וְנֹאכְלִים
 לְפָנִים מִן־הַקְּלָעִים. לְזִכְרֵי כְהֻנָּה. בְּכָל־מֵאֲכָל לְיוֹם וּלְיֵלָה.
 עַד־חֲצוֹת:

הָעוֹלָה קָדַשׁ קָדָשִׁים. שְׁחִיטָתָהּ בְּצִפּוֹן. וְקַבּוּל דָּמָהּ בְּכָלִי
 שְׂרֵת בְּצִפּוֹן. וְדָמָהּ טָעוֹן שְׁתֵּי מִתְּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע.
 וְטֵעוּנָה הַפְּשִׁט. וְנִתְּוַח. וְכָלִיל לְאֲשִׁים:

זְבַחֵי שְׁלָמֵי צְבוּר וְאֲשָׁמוֹת. אֵלֹו הֵן אֲשָׁמוֹת. אֲשֵׁם גְּזוּלוֹת.
 אֲשֵׁם מְעִילוֹת. אֲשֵׁם שְׁפָחָה חֲרוּפָה אֲשֵׁם גְּזִיר. אֲשֵׁם
 מְצוֹרַע. אֲשֵׁם תְּלוּי. שְׁחִיטָתָן בְּצִפּוֹן. וְקַבּוּל דָּמָן בְּכָלִי שְׂרֵת
 בְּצִפּוֹן. וְדָמָן טָעוֹן שְׁתֵּי מִתְּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע. וְנֹאכְלִים לְפָנִים
 מִן־הַקְּלָעִים לְזִכְרֵי כְהֻנָּה. בְּכָל־מֵאֲכָל. לְיוֹם וּלְיֵלָה. עַד חֲצוֹת:

הַתּוֹדָה וְאֵיל גְּזִיר קָדָשִׁים קָלִים. שְׁחִיטָתָן בְּכָל־מְקוֹם
 בְּעֶזְרָה. וְדָמָן טָעוֹן שְׁתֵּי מִתְּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע.
 וְנֹאכְלִין בְּכָל־הָעִיר. לְכָל־אָדָם. בְּכָל־מֵאֲכָל. לְיוֹם וּלְיֵלָה. עַד
 חֲצוֹת. הַמּוֹרֵם מֵהֵן כִּיּוֹצֵא בָהֶן. אֵלָא שֶׁהַמּוֹרֵם נֹאכָל לְכַהֲנִים.
 לְנִשְׁיָהֶם לְבָנֵיהֶם וְלַעֲבָדֵיהֶם:

שְׁלָמִים קָדָשִׁים קָלִים. שְׁחִיטָתָן בְּכָל־מְקוֹם בְּעֶזְרָה. וְדָמָן
 טָעוֹן שְׁתֵּי מִתְּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע. וְנֹאכְלִים בְּכָל־
 הָעִיר. לְכָל־אָדָם. בְּכָל־מֵאֲכָל. לְשָׁנֵי יָמִים וּלְיֵלָה אַחַד.
 הַמּוֹרֵם מֵהֶם כִּיּוֹצֵא בָהֶם. אֵלָא שֶׁהַמּוֹרֵם נֹאכָל לְכַהֲנִים.
 לְנִשְׁיָהֶם וְלַבָּנֵיהֶם וְלַעֲבָדֵיהֶם:

הַבְּכוֹר וְהַמְעֵשֶׁר וְהַפֶּסַח קְדָשִׁים קָלִים. שְׁחִיטָתוֹ בְּכָל־מְקוֹם
 בְּעֹזְרָה. וְדָמָן טָעוֹן מִתְּנָה אַחַת. וּבִלְבָד שְׂחִיטָתוֹ כְּנֶגֶד
 הַיְסוּד. שְׁנָה בְּאֹכִילָתוֹ. הַבְּכוֹר נֹאכֵל לִפְנֵינִים. וְהַמְעֵשֶׁר
 לְכָל־אָדָם. וְנֹאכֵלִין בְּכָל־הָעִיר. בְּכָל־מֵאֲכָל. לְשָׁנֵי יָמִים וְלִילָה
 אֶחָד. הַפֶּסַח אֵינוֹ נֹאכֵל אֶלָּא בַלֵּילָה. וְאֵינוֹ נֹאכֵל אֶלָּא
 עַד־חֲצוֹת. וְאֵינוֹ נֹאכֵל אֶלָּא לְמִנּוּיָו. וְאֵינוֹ נֹאכֵל אֶלָּא צֵלִי:

ברייתא דרבי ישמעאל

רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל אוֹמֵר. בְּשֵׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הַתּוֹרָה נִדְרָשֶׁת.
 א^א מִקְל־וְחֹמֶר. ב^ב מִגְזֵרָה שְׁוֵהָ. ג^ג מִבְּנִין אָב מִכְּתוּב אֶחָד.
 מִבְּנִין אָב מִשְׁנֵי כְּתוּבִים. ד^ד מִכָּלֵל וּפְרָט. ה^ה מִפְּרָט וּכְלָל.
 ו^ו מִכָּלֵל וּפְרָט וּכְלָל. ז^ז אִי אַתָּה דָן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט. ח^ח מִכָּלֵל
 שְׁהוּא צְרִיךְ לְפְרָט. וּמִפְּרָט שְׁהוּא צְרִיךְ לְכָלֵל. ט^ט וּכְל־דְּבַר
 שְׁהִיָּה בְּכָלֵל וַיֵּצֵא מִן־הַכָּלֵל לְלַמֵּד. לֹא לְלַמֵּד עַל־עַצְמוֹ
 בְּלִבָּד יֵצֵא. אֶלָּא לְלַמֵּד עַל־הַכָּלֵל כָּלוּ יֵצֵא. י^י וּכְל־דְּבַר
 שְׁהִיָּה בְּכָלֵל. וַיֵּצֵא לְטָעוֹן טָעוֹן אַחֵר שְׁהוּא כְּעֵנִינוּ. יא^{יא}
 לְהַקֵּל וְלֹא לְהַחְמִיר. יב^{יב} וּכְל־דְּבַר שְׁהִיָּה בְּכָלֵל וַיֵּצֵא לְטָעוֹן
 טָעוֹן אַחֵר שְׁלֹא כְּעֵנִינוּ. יג^{יג} לְהַקֵּל וְלְהַחְמִיר. יד^{יד} וּכְל־דְּבַר
 שְׁהִיָּה בְּכָלֵל וַיֵּצֵא לְדוֹן בְּדָבָר הַחֲדָשׁ. אי אַתָּה יָכוֹל לְהַחְזִירוֹ
 לְכָלֵל. עַד שְׂחִיזִירוֹ הַכְּתוּב לְכָלֵל בְּפְרוּשׁ. יז^{יז} דְּבַר הַלָּמֵד
 מִעֵנִינוּ. וְדָבָר הַלָּמֵד מִסּוּפוֹ. יח^{יח} וְכֵן שְׁנֵי כְּתוּבֵין הַמְּכַחֲשִׁין זֶה
 אֶת־זֶה. עַד שְׂיָבֵא הַכְּתוּב הַשְּׁלִישִׁי וַיְכַרֵּעַ בֵּינֵיהֶם:

אֵלוֹ דְּבָרִים שְׂאִין לָהֶם שְׁעוֹר. הַפֶּאֶה וְהַבְּכוֹרִים וְהָרְאִיוֹן
 וְגַמְלִוֹת חֲסָדִים וְתַלְמוּד תּוֹרָה. אֵלוֹ דְּבָרִים שְׂאָדָם
 אוֹכֵל פְּרוּתֵיהֶן בְּעוֹלָם הַזֶּה וְהַקָּרֵן קִיָּמַת לוֹ לְעוֹלָם הַבָּא.

כבוד אָב וְאִם. וּגְמִילוֹת חֲסָדִים. וְהִבָּאת שְׁלוֹם בֵּין אָדָם
לְחֵבְרוֹ. וְתִלְמוּד תּוֹרָה כְּנֶגֶד כָּלָם:

אָמַר רַבִּי זִירָא. בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הֵן הַחֲמִירוּ עַל-עֲצָמָן.
שָׂאֲפָלוּ רוֹאוֹת טַפַּת דָּם כְּחֶרֶדֶל. יוֹשְׁבוֹת עָלֶיהָ
שְׂבָעָה נְקִיִּים:

תָּנָא דְּבִי אֱלִיהוּ כָּל-הָאוֹמֵר הִלְכָה וְשׁוֹנָה בָּהּ מִבְּטָח לֹא
שָׁהוּא בְּנֵה-הָעוֹלָם הֵבֵא שְׁנַאֲמַר. הַלִּיכוֹת עוֹלָם לֹא.
אֶל-תִּקְרִי הַלִּיכוֹת אֱלֵא הַלְכוֹת:

מִזְכִּירִין יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּלֵילוֹת. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן-עֲזַרְיָה.
הָרִי אֲנִי כְּבֶן-שִׁבְעִים שָׁנָה וְלֹא זָכִיתִי שֶׁתֹּאמֵר יְצִיאַת
מִצְרַיִם בְּלֵילוֹת. עַד שֶׁדָּרָשָׁה בְּזוֹמָה שְׁנַאֲמַר. לְמַעַן תִּזְכֹּר
אֶת-יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ. יְמֵי חַיֶּיךָ הַיְמִים.
כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ הַלֵּילוֹת. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים. יְמֵי חַיֶּיךָ הָעוֹלָם הַזֶּה.
כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ לְהִבִּיא אֶת-יְמוֹת הַמְּשִׁיחַ:

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר. אָמַר רַבִּי חֲנִינְא. תִּלְמִידֵי חֲכָמִים מְרַבִּים
שְׁלוֹם בְּעוֹלָם. שְׁנַאֲמַר. וְכָל-בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי יְהוָה וְרַב
שְׁלוֹם בְּנֵיךָ: אֶל-תִּקְרִי בְּנֵיךָ אֱלֵא בְּנֵיךָ. יְהִי-שְׁלוֹם בְּחִילְךָ.
שְׁלוֹה בְּאַרְמְנוֹתֶיךָ:

בְּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּרָאֵנוּ לְכָבוֹדוֹ. וְהִבְדִּילָנוּ מִן-הַתּוֹעִים. (וְנִתֵּן
לָנוּ תּוֹרַתוֹ תּוֹרַת אֱמֶת. הוּא יִפְתַּח לְבָנוּ לְתוֹרַתוֹ וְיִשִּׁים
בְּלִבָּנוּ לְאַהֲבָה אוֹתוֹ. וְלִירְאָה אוֹתוֹ. וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ בְּלִבָּב
שְׁלָם). לְמַעַן לֹא נִיגַע לְרִיק וְלֹא נִגְדַּר לְבָהֳלָה. וְנִירַשׁ חֲקִיךָ.
וְנִזְכָּה לְתִלְמוּד תּוֹרָה וְלַמַּעֲשִׂים טוֹבִים וְלַחַיִּי הָעוֹלָם הֵבֵא:

יש אומרים כאן קדיש דרבנן:

יִתְגַּדֵּל וַיִּתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעֵלְמָא דְבָרָא כְרַעוּתָהּ. וַיִּמְלִיךְ מַלְכוּתָהּ
בְּחַיִּיכוּן וּבְיוֹמֵיכוּן וּבְחַיֵּי דְכָל-בֵּית-יִשְׂרָאֵל בְּעַגְלָא וּבְזִמְן קָרִיב.
וְאָמְרוּ אָמֵן:

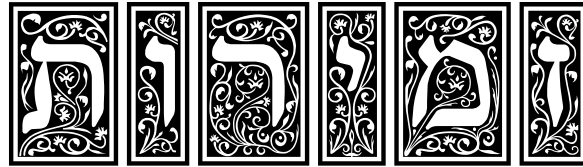
יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ. לְעֵלְמָא וּלְעַלְמֵי עַלְמֵיָא.

יִתְבָּרַךְ וַיִּשְׁתַּבַּח וַיִּתְפָּאֵר וַיִּתְרוֹמֵם וַיִּתְנַשֵּׂא וַיִּתְהַדָּר וַיִּתְעַלֶּה וַיִּתְהַלָּל
שְׁמֵהּ דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא:
לְעֵלְמָא לְעֵלְמָא מִן-כָּל-בְּרַכְתָּא. שִׁירְתָּא. תְּשַׁבַּחְתָּא וְנַחְמְתָא דְאִמְרִין
בְּעֵלְמָא. וְאָמְרוּ אָמֵן:

עַל-יִשְׂרָאֵל וְעַל-רַבָּנָן. וְעַל-תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל-כָּל-תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן
(דִּיִּתְבִּין) דְעֵסְקִין בְּאוֹרֵיתָא (קַדְשָׁתָא) דִּי בְּאַתְרָא הָדָן וְדִי בְּכָל-
אַתְרָא וְאַתְרֵי. יְהֵא (לְנָא ו) לְהוֹן וּלְכוּן שְׁלָמָא וְחִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמִין וְחַיֵּי
אַרִיכֵי וּמְזוּגֵי רְוִיחִין מִן-קָדָם מְרַה שְׁמֵיָא וְאַרְעָא וְאָמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן-שְׁמֵיָא וְחַיִּים טוֹבִים עֲלֵינוּ וְעַל-כָּל-יִשְׂרָאֵל.
וְאָמְרוּ אָמֵן:

עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו. הוּא בְּרַחֲמָיו. יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ וְעַל-כָּל-
יִשְׂרָאֵל. אָמֵן:

יש אומרים: **יְהוָה** הוא האֱלֹהִים. יְהוָה הוא האֱלֹהִים:
 עומדים ואומרים: **יְהוָה מֶלֶךְ. יְהוָה מֶלֶךְ. יְהוָה מֶלֶךְ. יְהוָה מֶלֶךְ. יְהוָה מֶלֶךְ. יְהוָה מֶלֶךְ.**

עפ"י מנהג ק"ק רומה נוהגים לחזור פעמיים על פסוק זה.

**יְהִי כְבוֹד יְהוָה לְעוֹלָם. יִשְׂמַח יְהוָה בְּמַעֲשָׂיו: יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל
 בְּעַשָׂיו. בְּגִי' צִיּוֹן יִגִּילוּ בְּמִלְכָם: יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם.
 אֱלֹהֵי צִיּוֹן לְדָר וָדָר. הַלְלוּ יְהוָה: בְּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵים אֱלֹהֵי
 יִשְׂרָאֵל. עֲשֵׂה נִפְלְאוֹת לְבָדוֹ: וּבְרוּךְ שֵׁם כְבוֹדוֹ לְעוֹלָם.
 וַיִּמְלֵא כְבוֹדוֹ אֶת-כָּל הָאָרֶץ. אָמֵן וְאָמֵן:**

מִזְמוֹר לְתוֹדָה.	הָרִיעוּ לַיהוָה כָּל-הָאָרֶץ:
עֲבַדוּ אֶת-יְהוָה בְּשִׂמְחָה.	בָּאוּ לִפְנֵי בְרִנָּה:
דַּעוּ כִּי-יְהוָה הוּא אֱלֹהִים.	הוּא-עָשָׂנוּ וְלוֹ אֲנַחְנוּ.
עֲמֹ וְצֹאן מֵרְעִיתוֹ:	בָּאוּ שְׁעָרָיו בְּתוֹדָה
חִצְרֹתָיו בְּתֵהֵלָה.	הוֹדוּ לוֹ בְּרִכּוֹ שְׂמוֹ:
כִּי-טוֹב יְהוָה לְעוֹלָם חֶסְדּוֹ.	וְעַד-דָּר וָדָר אָמוֹנָתוֹ:
הוֹדוּ לַיהוָה כִּי-טוֹב.	כִּי לְעוֹלָם חֶסְדּוֹ:
הוֹדוּ לַאֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים.	כִּי לְעוֹלָם חֶסְדּוֹ:

מקורות ומקבילות
 זמירות. כ"ו כ"ה, דף 394; שצה"ל, ר"ה, ס"ו רפ"ו; סת"ר
 ס"ו עד, ענין שמירת של ר"ה; סה"ת ס"ו לו. טהגים לחזור
 וכו'. ע"פ סדו תפלה להרש"ש ח"ב, דף ג ע"ב; ש"ת תורה
 לשמה, ס"ו מה; כף החיים, אר"ח ס"ו תקפ"ב, אות יג; ש"ת קרית חנה דוד ח"ב, ס"ו ת.
 ח"ג והערות
 יש אומרים וכו'. נהוג לאמרו לאחרונה עפ"י מנהג ק"ק
 רומה ואיננו במח' הקדומים ושר"ל.

כי לעולם חסדו:	הודו לאדני האדנים.
כי לעולם חסדו:	לעשה נפלאות גדלות לבדו.
כי לעולם חסדו:	לעשה השמים בתבונה.
כי לעולם חסדו:	לרקע הארץ עלהמים.
כי לעולם חסדו:	לעשה אורים גדלים.
כי לעולם חסדו:	את השמש לממשלת ביום.
כי לעולם חסדו:	את הירח וכוכבים לממשלות בלילה.
כי לעולם חסדו:	למכה מצרים בבכוריהם.
כי לעולם חסדו:	ויוצא ישראל מתוכם.
כי לעולם חסדו:	ביד חזקה ובזרוע נטויה.
כי לעולם חסדו:	לגזר ים-סוף לגזרים.
כי לעולם חסדו:	והעביר ישראל בתוכו.
כי לעולם חסדו:	ונער פרעה וחילו בים-סוף.
כי לעולם חסדו:	למוליד עמו במדבר.
כי לעולם חסדו:	למכה מלכים גדלים.
כי לעולם חסדו:	ויהרג מלכים אדירים.
כי לעולם חסדו:	לסיחון מלך האמרי.
כי לעולם חסדו:	ולעוג מלך הבשן.
כי לעולם חסדו:	ונתן ארצם לנחלה.
כי לעולם חסדו:	נחלה לישראל עבדו.
כי לעולם חסדו:	שבשפלנו זכר לנו.
כי לעולם חסדו:	ויפרקנו מצרינו.
כי לעולם חסדו:	נתן לחם לכל-בשר.
כי לעולם חסדו:	הודו לאל השמים.

הוֹדִיעוּ בְּעַמִּים עֲלִילָתוֹ:
 שִׁיחוּ בְּכָל־נַפְלְאֹתָיו:
 יִשְׁמַח לֵב מִבְּקִשֵּׁי יְהוָה:
 בִּקְשׁוּ פָּנָיו תָּמִיד:
 מִפְתִּיּוֹ וּמִשְׁפִּטֵי־פִיהוּ:
 בְּגִי יַעֲקֹב בְּחִירָיו:
 בְּכָל־הָאָרֶץ מִשְׁפָּטָיו:
 דְּבַר צְוֶה לְאַלְף דָּוָר:
 וּשְׂבוּעָתוֹ לְיִצְחָק:
 לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם:
 חֶבֶל גָּחַלְתֶּם:
 כַּמְעַט וְגָרִים בָּהֶ:
 וּמִמְמַלְכָה אֶל־עַם אַחֵר:
 וַיִּזְכַּח עֲלֵיהֶם מְלָכִים:
 וּבִגְבִיאֵי אֶל־תָּרְעוּ:
 בְּשָׂרוֹ מִיּוֹם־אֶל־יוֹם יִשׁוּעָתוֹ:
 בְּכָל־הָעַמִּים נִפְלְאֹתָיו:
 וְנוֹרָא הוּא עַל־כָּל־אֱלֹהִים:
 וַיְהוֶה שָׁמַיִם עֲשָׂה:
 עֵז וַיְחַדְּדֶהּ בְּמִקְמוֹ:
 הָבּוּ לַיהוָה כְּבוֹד וָעֵז:
 שָׂאוּ מִנְחָהּ וּבֵאוּ לְפָנָיו:
 חִילוּ מִלְּפָנָיו כָּל־הָאָרֶץ:
 יִשְׁמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתִגַּל הָאָרֶץ

הוֹדוּ לַיהוָה קְרָאוּ בְּשֵׁמוֹ.
 שִׁירוּ לוֹ זְמִירוֹ־לוֹ.
 הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קִדְשׁוֹ.
 דְרָשׁוּ יְהוָה וְעֹזוֹ.
 זְכְרוּ נִפְלְאֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה.
 זַרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדוֹ.
 הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ.
 זְכְרוּ לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ.
 אֲשֶׁר כָּרַת אֶת־אַבְרָהָם
 וַיַּעֲמִידֶהּ לְיַעֲקֹב לְחֵק.
 לֵאמֹר. לְךָ אֶתֵּן אֶרֶץ־כְּנָעַן.
 בְּהִיוֹתְכֶם מְתֵי מִסְפָּר.
 וַיִּתְהַלְכוּ מִגּוֹי אֶל־גּוֹי
 לֹא־הִנִּיחַ לְאִישׁ לַעֲשׂוֹתָם
 אֶל־תִּגְעוּ בְּמִשְׁיַחֵי
 שִׁירוּ לַיהוָה כָּל־הָאָרֶץ.
 סִפְרוּ בְּגוֹיִם אֶת־כְּבוֹדוֹ.
 כִּי גָדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד
 כִּי כָל־אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים.
 הוֹד וְהַדָּר לְפָנָיו.
 הָבּוּ לַיהוָה מִשְׁפָּחוֹת עַמִּים.
 הָבּוּ לַיהוָה כְּבוֹד שֵׁמוֹ.
 הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהִדְרַת־קִדְשׁ:
 אֶף־תִּכּוֹן תִּבְּל בַּל־תִּמוּט:

וַיֹּאמְרוּ בְּגוֹיִם יְהוָה מֶלֶךְ: יָרַעַם הַיָּם וּמְלוֹאוֹ.
 יַעֲלֶץ הַשָּׁדָה וְכָל־אֲשֶׁר־בוֹ: אִזּוּ יִרְנְנוּ עַצֵּי הַיַּעַר.
 מִלִּפְנֵי יְהוָה כִּי־בָא לְשֹׁפֹט אֶת־הָאָרֶץ: הוֹדוּ לַיהוָה
 כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֶסֶד: וַאֲמְרוּ הוֹשִׁיעֵנו אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל.
 וּמִבְּצָנוּ וְהַצִּילְנוּ מִן־הַגּוֹיִם: לְהַדוֹת לְשֵׁם קִדְשְׁךָ.
 לְהַשְׁתַּבַּח בְּתֵהֱלֶתְךָ: בְּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל.
 מִן־הָעוֹלָם וְעַד הָעֵלָם: וַיֹּאמְרוּ כָּל־הָעַם אֱמֵן
 וְהִלֵּל לַיהוָה:

לפי מנהג ק"ק רומה אין אומרים:

לְמַנְצִיחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד־אֵל וּמַעֲשֵׂה
 יָדָיו מִגִּיד הַרְקִיעַ: יוֹם לַיּוֹם יִבְיַע אָמַר וּלְיֵלָה
 לְלַיְלָה יְחַוֶּה־דַעַת: אֵין־אָמַר וְאֵין דְּבָרִים כְּבִלֵי נִשְׁמַע קוֹלָם:
 בְּכָל־הָאָרֶץ יֵצֵא קוֹם וּבִקְצֵה תִבַּל מְלִיָּהֶם לְשֹׁמֵשׁ שֶׁס־אֶהֱלֶה
 בָּהֶם: וְהוּא בְּחֶתֶן יֵצֵא מִחֶפְתּוֹ יֵשִׁישׁ כְּגִבּוֹר לְרוּץ אַרְח:
 מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם מוֹצֵאוֹ וּתְקוּפָתוֹ עַל־קְצוֹתָם: וְאֵין נִסְתָּר
 מִחֶפְתּוֹ: תּוֹרַת יְהוָה תְּמִימָה מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ עֲדוֹת יְהוָה
 נֶאֱמָנָה מִחֶכְמַת פֶּתִי: פְּקוּדֵי יְהוָה יִשְׂרָיִם מְשֹׁמְחֵי־לֵב.
 מִצְנֹת יְהוָה בְּרָה מְאִירַת עֵינָיִם: יֵרָאֵת יְהוָה טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת
 לְעַד מִשְׁפָּטֵי־יְהוָה אָמֶת צְדָקוֹ יַחֲדוּ: הַנְּחַמְדִּים מִזֶּהָב
 וּמִפָּז רָב וּמִתּוֹקִים מִדְּבַשׁ וְנֹפֶת צוּפִים: גַּם־עַבְדְּךָ גִזְהַר
 בָּהֶם בְּשֹׁמְרֵם עֵקֶב רָב: שְׁגִיאוֹת מִי־יָבִין מִנְּסֻתְרוֹת נִקְנִי:
 גַּם מִזֹּדִים חֲשׂךְ עַבְדְּךָ אֶל־יְמֵשְׁלוּ־בִי אִזּוּ אֵיתָם וְנִקְיִתִי
 מִפֶּשַׁע רָב: יִהְיוּ לְרִצּוֹן אֲמַר־יָפִי וְהִגִּיוֹן לְבִי לְפָנֶיךָ יְהוָה
 צוּרֵי וְגֹאֲלֵי:

יְהוָה מִלֶּדֶת תִּגְלַת הָאָרֶץ. יִשְׁמְחוּ אַיִם רַבִּים: עֵנָן וְעַרְפֵּל
 סָבִיבֵי. צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוּן כְּסֹא: אֵשׁ לְפָנָיו תִּלְךָ
 וּתְלַהֵט סָבִיב צָרִיו: הָאִירוּ בְּרַקוֹ תִּבְלֵ. רֵאֲתָה וּתְחַל הָאָרֶץ:
 הָרִים כְּדוֹנָג נִמְסוּ מִלְּפָנָי יְהוָה. מִלְּפָנָי אֲדוֹן כָּל-הָאָרֶץ: הִגִּידוּ
 הַשָּׁמַיִם צֶדֶקוֹ וּרְאוּ כָל-הָעַמִּים כְּבוֹדוֹ: יִבְשׂוּ כָל-עֲבָדֵי פֹסֵל
 הַמִּתְהַלְלִים בְּאֵלִילִים. הַשְׁתַּחֲוּ-לוֹ כָל-אֱלֹהִים: שִׁמְעָה
 וּתְשִׁמְחוּ צִיּוֹן וּתְגַלְגֵּלָה בְּנוֹת יְהוּדָה. לְמַעַן מִשְׁפָּטֶיךָ יְהוָה:
 כִּי-אֲתָה יְהוָה עֲלִינוּן עַל-כָּל-הָאָרֶץ. מֵאֵד נְעֲלִיתָ עַל-כָּל-
 אֱלֹהִים: אֲהַבִּי יְהוָה שְׁנֹאוֹ רַע. שֹׁמֵר גַּפְשׁוֹת חֲסִידָיו. מִיַּד
 רָשָׁעִים יִצִּילֶם: אֹרֶז זֶרַע לְצַדִּיק וְלִישְׂרֵי-לֵב שִׁמְחָה: שִׁמְחוּ
 צַדִּיקִים בִּיהוָה וְהוֹדוּ לְזִכְרֵךָ קֹדֶשׁ:

יְהוָה מִלֶּדֶת יִרְגְּזוּ עַמִּים. יֵשֵׁב כְּרוֹנִים תִּנּוּט הָאָרֶץ: יְהוָה
 בְּצִיּוֹן גָּדוֹל וְרַם הוּא עַל-כָּל-הָעַמִּים: יוֹדוּ שִׁמְךָ גָּדוֹל
 וְנוֹרָא קְדוֹשׁ הוּא: וְעַז מִלֶּדֶת מִשְׁפָּט אֲהַב. אֲתָה כּוֹנֵנֶת מִישְׂרָיִם.
 מִשְׁפָּט וְצִדְקָה בִּיעֲקְבוּ אֲתָה עֲשִׂיתָ: רוֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
 וְהַשְׁתַּחֲוּוּ לַהֲדָם רִגְלָיו קְדוֹשׁ הוּא: מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכַהֲנָיו
 וְשִׁמּוֹאֵל בְּקִרְאֵי שִׁמּוֹ. קִרְאִים אֶל-יְהוָה וְהוּא יַעֲנֶם: בְּעַמּוּד
 עֵנָן יְדַבֵּר אֲלֵיהֶם. שִׁמְרוּ עֲדוֹתַי וְחַק נִתְּן-לָמוֹ: יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
 אֲתָה עֲנִיתָם. אֵל גֹּשָׁא הָיִיתָ לָהֶם וְנִקְּם עַל-עֲלִילוֹתָם: רוֹמְמוּ
 יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהַשְׁתַּחֲוּוּ לְהַר קֹדֶשׁוֹ. כִּי-קְדוֹשׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ:
 וְהוּא רַחוּם וְיִכְפֹּר עֲוֹן וְלֹא-יִשְׁחִית. וְהִרְבָּה לְהַשִּׁיב אָפוֹ.
 וְלֹא-יִזְעִיר כָּל-חַמָּתוֹ: זְכַר-רַחֲמֶיךָ יְהוָה וְחַסְדֶּיךָ. כִּי
 מֵעוֹלָם הָמָּה: אֲתָה יְהוָה לֹא-תִכְלָא רַחֲמֶיךָ מִמְּנִי. חֲסִדֶךָ

מקורות ומקבילות

ס' מלך תגל הארץ. סס"ת ס"ו ג', סדר ר"ה.

וְאִמְתָּךְ תִּמְיֵד יִצְרוּנִי: תִּנְנוּ עֵז לְאֱלֹהִים. עַל־יִשְׂרָאֵל גִּאֲוָתוֹ
 וְעֵז בְּשַׁחֲקִים: גֹּרֵא אֱלֹהִים מִמְקַדְשֵׁיךָ. אֵל יִשְׂרָאֵל הוּא נִתְּנוּ
 עֵז וְתַעֲצֻמוֹת לְעַם. בְּרוּךְ אֱלֹהִים: יְהוָה אֲדַנִּינוּ. מִה־אֲדִיר
 שְׁמֹךְ בְּכָל־הָאָרֶץ: יְהוָה צְבָאוֹת עִמָּנוּ. מִשְׁגַּב־לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב
 סִלָּה: יְהוָה צְבָאוֹת. אֲשֶׁר־י אָדָם בִּטַּח בְּךָ: יְהוָה הַפִּיר
 עֲצַת־גּוֹיִם. הִנְיֵא מַחֲשָׁבוֹת עַמִּים: עֲצַת יְהוָה לְעוֹלָם תַּעֲמֹד.
 מַחֲשָׁבוֹת לְבוֹ לְדָר וְדָר: קִוָּה אֶל־יְהוָה. חֹזֵק וַיֵּאֱמֵן לְבָבְךָ.
 וְקִוָּה אֶל־יְהוָה: אֶל־נִקְמוֹת יְהוָה. אֵל נִקְמוֹת הוֹפִיעַ: הַנְּשֵׂא
 שִׁפְט הָאָרֶץ. הַשֵּׁב גְּמוּל עַל־גֹּאֲוִים: עֲזָרְנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ
 עַל־דְּבַר כְּבוֹד־שְׁמֹךְ. וְהִצִּילְנוּ וְכִפֵּר עַל־חַטָּאתֵינוּ לְמַעַן שְׁמֹךְ:
 וַיֵּרֶם קִרְוֹן לְעַמּוֹ תְהַלֵּךְ לְכָל־חַסִּידָיו. לְבַנְיֵי יִשְׂרָאֵל עִם קָרְבוֹ.
 הִלְלוּ־יָהּ: מְגִד־לְעֵז שֵׁם יְהוָה. בּוֹ־יִרוּץ צַדִּיק וְנִשְׁגָּב: עֲשֵׂה־עַמִּי
 אוֹת לְטוֹבָה. וַיֵּרְאוּ שְׁנֵאֵי וַיִּבְשׂוּ. כִּי־אַתָּה יְהוָה עֲזַרְתָּנִי
 וְנַחַמְתָּנִי: וַיֵּרֵא בְּצַר לָהֶם. בְּשָׁמְעוּ אֶת־רִנָּתָם: וַיִּזְכֹּר לָהֶם
 בְּרִיתוֹ וַיִּנְחַם כְּרַב חֲסָדוֹ: וַיִּתֵּן אוֹתָם לְרַחֲמִים. לְפָנָי כָּל־
 שׁוֹבֵי־הֶם: הוֹשִׁיעֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ מִן־הַגּוֹיִם. לְהַדּוֹת
 לְשֵׁם קִדְשֶׁךָ. לְהַשְׁתַּבַּח בְּתִהְלָתְךָ: אַתָּה תִּקּוּם תְּרַחֵם צִיּוֹן.
 כִּי־עַת לְחַנּוּנָה כִּי־בֹא מוֹעֵד: וְחִפְרָה הַלְבָנָה וּבּוֹשָׁה הַחֲמָה.
 כִּי־מִלֶּךָ יְהוָה צְבָאוֹת בָּהֵר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַם. וְנִגַּד וְקִנְיוֹ כְּבוֹד:
 וְאָמַר בְּיֹם הַהוּא. הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ זֶה קִנְיֵנוּ לוֹ וַיּוֹשִׁיעֵנוּ. זֶה יְהוָה
 קִנְיֵנוּ לוֹ נִגְלִיָּה וְנִשְׁמַחָה בִישׁוּעָתוֹ: בְּרוּךְ יְהוָה לְעוֹלָם. אָמֵן
 וְאָמֵן: בְּרוּךְ אֲדֹנָי יְיָ־וָשׁוּ יוֹם יוֹם. יַעֲמֹס־לָנוּ הָאֵל יִשׁוּעָתָנוּ סִלָּה:
 בְּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן־הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. וְאָמַר
 כָּל־הָעַם אָמֵן. הִלְלוּ־יָהּ:

ע"כ אין אומרים לפי מנהג ק"ק רומה.

הַלְלוּ יְהוָה

הַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה.
שְׁעֵמֲדִים בְּבֵית יְהוָה.
הַלְלוּ־יְהוָה כִּי־טוֹב יְהוָה.
כִּי־יַעֲקֹב בָּחַר לֹא יְהוָה.
כִּי אֲנִי יָדַעְתִּי כִּי־גָדוֹל יְהוָה.
כֹּל אֲשֶׁר־חָפֵץ יְהוָה עָשָׂה.
בַּיַּמִּים וְכָל־תְּהוֹמוֹת:
בְּרָקִים לְמַטֵּר עָשָׂה.
שָׁהֲבָה בְּכוֹרֵי מִצְרַיִם.
שָׁלַח אוֹתוֹת וּמִפְתֵּיִם
בְּפָרְעֹה וּבְכָל־עַבְדָּיו:
וְהִרְגַּ מְלָכִים עֲצוּמִים:
וְלָעוֹג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן.
וְנָתַן אֶרֶצָם נַחֲלָה.
יְהוָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם.
כִּי־יִרְדֵּן יְהוָה עִמּוֹ
עֲצַבֵּי הַגּוֹיִם כֶּסֶף וְזָהָב.
פָּה־לָהֶם וְלֹא יִדְבְּרוּ.
אֲזַנִּים לָהֶם וְלֹא יִאֲזִינוּ.
כְּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשִׂיהֶם.
בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרַכּוּ אֶת־יְהוָה.
בֵּית הַלְלוּ בְּרַכּוּ אֶת־יְהוָה.
בְּרוּךְ יְהוָה מִצִּיּוֹן

הַלְלוּ עַבְדֵי יְהוָה:
בְּחִצְרוֹת בַּיִת אֱלֹהֵינוּ:
וּמְרוּ לְשִׁמּוֹ כִּי נָעִים:
יִשְׂרָאֵל לְסִגְלָתוֹ:
וְאֲדַלְּזֵנוּ מִכָּל־אֱלֹהִים:
בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ.
מֵעַלָּה נְשֹׂאִים מִקְצֵה הָאָרֶץ.
מוֹצֵא־רוּחַ מֵאוֹצְרוֹתָיו:
מֵאֲדָם עַד־בְּהֵמָה:
בְּתוֹכְכִי מִצְרַיִם.
שָׁהֲבָה גּוֹיִם רַבִּים
לְסִיחּוֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי
וְלָכֹל מִמְּלָכוֹת כְּנָעַן:
נָחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עִמּוֹ:
יְהוָה זְכָרְךָ לְדֶרֶךְ־דָּר:
וְעַל־עַבְדָּיו יִתְנַחֵם:
מֵעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם:
עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ:
אָף אֵין־יִשְׁרוּחַ בְּפִיהֶם:
כֹּל אֲשֶׁר־בִּטַּח בָּהֶם:
בֵּית אֱהֲרֹן בְּרַכּוּ אֶת־יְהוָה:
יִרְאֵי יְהוָה בְּרַכּוּ אֶת־יְהוָה:
שֹׁכֵן יְרוּשָׁלַם.

הַלְלוּ־יְהוָה:

עומדים ואומרים:

בְּרוּךְ שָׂאֵמַר וְהָיָה הָעוֹלָם. בְּרוּךְ אֹמֵר וְעוֹשֶׂה. בְּרוּךְ גּוֹזֵר
 וּמְקַיֵּם. בְּרוּךְ אֵל חַי לְעַד וּמְקַיֵּם לְנֶצַח. בְּרוּךְ עוֹשֶׂה
 בְּרֵאשִׁית. בְּרוּךְ מְרַחֵם עַל-הָאָרֶץ. בְּרוּךְ מְרַחֵם עַל-הַבְּרִיּוֹת.
 בְּרוּךְ מְשַׁלֵּם שָׂכָר טוֹב לִירְאָיו. בְּרוּךְ פּוֹדֶה וּמַצִּיל. בְּרוּךְ
 הוֹאֵ וּבְרוּךְ שְׂמוֹ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. הָאֵל
 הַמֶּלֶךְ הַמְהַלְלֵל. הַמְשַׁבַּח וְהַמְפָּאֵר בְּפִי עַמּוֹ וּבְלִשׁוֹן כָּל-חַסִּידָיו
 וְעַבְדָּיו. וּבְשִׁירֵי דָוִד עַבְדְּךָ נְהַלְלֶךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְנִשְׁבַּחְךָ
 וְנִרְוַמְךָ וְנִגְדֹלְךָ וְנִמְלִיכְךָ. וְנִזְכִּיר אֶת-שִׁמְךָ מְלַכְנוּ אֱלֹהֵינוּ
 יְחִיד חַי הָעוֹלָמִים. מֶלֶךְ מְשַׁבַּח וּמְפָאֵר עַד-יַעַד שְׁמֶךָ הַגָּדוֹל.
 בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מֶלֶךְ מְהַלֵּל בְּתַשְׁבְּחוֹת (נ"א: בְּתַשְׁבְּחוֹת):

ע"כ עומדים.

רק בשבת אומרים: **מזמור שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת:**

טוֹב לְהַדוֹת לַיהוָה וּלְזַמֵּר לְשִׁמְךָ עֲלֵינוּ: לְהַגִּיד בְּבִקְרַח חֲסִידְךָ
 וְאֶמְוַנְתֶּךָ בְּלִילוֹת: עָלֵי-עַשׂוֹר וְעָלֵי-נָבֶל. עָלֵי הַגִּזּוֹן בְּכַנּוֹר: כִּי
 שִׁמְחַתְנִי יְהוָה בְּפִעֲלֶךָ. בְּמַעֲשֵׂי יְדֵיךָ אֲרַגֵּן: מִהַגְדִּילוּ מַעֲשֵׂיךָ
 יְהוָה. מְאֹד עֲמָקוֹ מַחְשַׁבְתֶּיךָ: אִישׁ-בָּעַר לֹא יֵדַע וְכֹסֵיל
 לֹא-יִבִין אֶת-זֹאת: בְּפִרְחֵי רְשָׁעִים כָּמוֹ עֵשֶׂב וַיִּצְיָצוּ כָּל-פְּעֻלֵי
 אָוֶן. לְהַשְׁמַדֵם עַד-יַעַד: וְאַתָּה מְרוֹם לְעֵלְמָם יְהוָה: כִּי הִנֵּה
 אֵיבֶיךָ יְהוָה כִּי-הִנֵּה אֵיבֶיךָ יֵאבְדוּ. יִתְפָּרְדּוּ כָּל-פְּעֻלֵי אָוֶן:

ה"ג והערות

רק בשבת אומרים. כך המנהג היום, ובי"ב בב"י ב"ה, דף 394ב ומח' רומניא, דף שכח ע"ב. אמנם בספר התדיר, סי' מא, שחרית יוה"כ, כתב שיש לאמרו אפילו כאשר חל בימות החול.

מקורות ומקבילות

ברוך שאמר. סדו' רס"ג עמ' קכ. רק בשבת אומרים. סדו' רס"ג עמ' קכ; כ"ו כ"ה, דף 394; אור"ח ח"א, דין מלאה צרכות, אות כו; מנהג מרשליארה, תפילה לימות החול, עמ' 98; חיבור התשובה למאירי, משיב נפש, מאמר 3 פר' יב; תדושי הרא"ה עמ"ס צרכות, פר' ה, ד"ה פי' וסדר תפלה. טוב להודות לה'. תה"כ 35, צ"ע; כ"ו כ"ה, דף 394. ראו סה"ת סוף סי' כג.

וּתְרַם כְּרָאִים קִרְנֵי. בְּלִתִּי בְשֶׁמֶן רַעְנָן: וּתְבַט עֵינֵי בְשׂוּרֵי.
 בְּקָמִים עָלֵי מְרַעִים. תִּשְׁמַעְנָה אָזְנֵי: צְדִיק כְּתָמַר יִפְרַח. כְּאָרֶז
 בְּלִבְנוֹן יִשְׁגָּה: שְׁתוּלִים בְּבֵית יְהוָה. בְּחִצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יִפְרִיחוּ:
 עוֹד יִנּוּבוֹן בְּשִׁיבָה. דְּשָׁנִים וְרַעֲנָנִים יִהְיוּ: לְהַגִּיד כִּי־יִשָּׁר יְהוָה.
 צוּרֵי וְלֹא־עוֹלָתָה בּוֹ:

יְהוָה מֶלֶךְ גָּאוֹת לְבִשׁ. לְבִשׁ יְהוָה עֵז הַתְּאֹזֵר. אֶף־תִּכּוֹן תִּבְל
 בְּל־תִּמּוֹט: נִכּוֹן כְּסֶאֶד מְאֹז. מְעוֹלָם אֶתָּה: נִשְׂאוּ נְהִירוֹתוֹ
 יְהוָה. נִשְׂאוּ נְהִירוֹת קוֹלָם. יִשְׂאוּ נְהִירוֹת דְּכִים: מְקִלוֹתוֹ מִים
 רַבִּים אֲדִירִים מְשֻׁבְּרֵי־יָם. אֲדִיר בְּמָרוֹם יְהוָה: עֲדֹתֶיךָ נֶאֱמְנוּ
 מְאֹד. לְבִיתְךָ נְאוֹה־קֹדֶשׁ. יְהוָה לְאַרְךָ יָמִים:

אַרְךָ יָמִים אֲשֶׁבִיעֶהוּ וְאַרְאֶהוּ בִישׁוּעָתִי:

יְהִי כְבוֹד יְהוָה לְעוֹלָם. יִשְׂמַח יְהוָה בְּמַעֲשָׂיו: יְהִי שֵׁם יְהוָה
 מְבָרָךְ. מְעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: מִמְזֶרְח־שֶׁמֶשׁ עַד־מְבוֹאוֹ.
 מְהִלָּל שֵׁם יְהוָה: רֵם עַל־כָּל־גּוֹיִם: יְהוָה. עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ:
 יְהוָה שֶׁמֶךְ לְעוֹלָם. יְהוָה זְכָרְךָ לְדֶרֶךְ־וָדָר: יְהוָה בְּשָׁמַיִם הַכִּין
 כְּסֵאוֹ וּמַלְכוּתוֹ בְּכֹל מְשָׁלָה: יִשְׁמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתִגַּל הָאָרֶץ
 וַיֹּאמְרוּ בְּגוֹיִם יְהוָה מֶלֶךְ: יְהוָה מֶלֶךְ. יְהוָה מֶלֶךְ. יְהוָה יְהוָה יְהוָה
 לְעוֹלָם וָעֶד: יְהוָה מֶלֶךְ עוֹלָם וָעֶד. אֲבָדוּ גּוֹיִם מֵאַרְצוֹ: יְהוָה
 הִפִּיר עֲצַת־גּוֹיִם. הִנִּיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים: עָצוּ עֲצָה וְתִפְּרוּ.
 דְּבָרוּ דְבַר וְלֹא יִקּוּם כִּי עֲמָנוּ אֵל: רַבּוֹת מַחְשְׁבוֹת בְּלִב־אִישׁ
 וְעֲצַת יְהוָה הִיא תִקּוּם: עֲצַת יְהוָה לְעוֹלָם תִּעֲמֹד. מַחְשְׁבוֹת
 לָבוּ לְדֶרֶךְ וָדָר: כִּי הוּא אָמַר וַיְהִי. הוּא־עֲצָה וַיִּעֲמֹד: כִּי־בָחַר
 יְהוָה בְּצִיּוֹן. אֲנֹה לְמוֹשֵׁב לוֹ: כִּי־יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה. יִשְׂרָאֵל
 לְסִגְלָתוֹ: כִּי־בּוֹ יִשְׂמַח לְבָנוּ. כִּי בְשֵׁם קֹדֶשׁוֹ בְּטַחְנוּ: כִּי לֹא־יִפָּשׁ

יְהוָה עִמּוֹ וְנִחַלְתּוֹ לֹא יַעֲזֹב: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עוֹן וְלֹא-
 יִשְׁחִית: וְהִרְבֵּה לְהַשִּׁיב אִפּוֹ: וְלֹא-יַעֲזִיר כָּל-חַמַּתּוֹ: (יְהוָה
 הוֹשִׁיעָה-הַמַּלְאָךְ יַעֲנֵנוּ בְּיוֹם-קְרֹאֲנוֹ) אֲשֶׁר־י תְּמִימֵי-דַרְךְ.
 הַהֲלָכִים בְּתוֹרַת יְהוָה:

אֲשֶׁר־י יוֹשְׁבֵי בֵיתְךָ. עוֹד יְהִלְלוּךָ סֵלָה: אֲשֶׁר־י הָעַם שָׁכְנָה
 לוֹ. אֲשֶׁר־י הָעַם שִׁיְהוֹנֶה אֱלֹהֵיוֹ:

תִּהְיֶה לְדוֹר. אַרְוֹמֶמְךָ אֱלֹהֵי הַמַּלְאָךְ וּאֲבָרְכָה שְׁמֶךָ לְעוֹלָם
 וָעֶד: בְּכָל-יוֹם אֲבָרְכֶךָ וְאֶהְלֶלֶה שְׁמֶךָ לְעוֹלָם וָעֶד:
 גָּדוֹל יְהוָה וּמֵהֵלֵל מְאֹד וְלִגְדֹלְתּוֹ אֵין חֶקֶר: דוֹר לְדוֹר יִשְׁבַּח
 מִעֲשֵׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יִגִּידוּ: הַדֶּר כְּבוֹד הַדֶּרֶךְ וּדְבָרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ
 אֲשִׁיחָה: וַעֲזוּז נִזְרָאוֹתֶיךָ יֹאמְרוּ וּגְדֹלְתְּךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זְכַר רַב-
 טוֹבֶךָ יִבְיֵעוּ וְצִדְקֹתֶךָ יִרְגְּנוּ: חֲנוּן וְרַחוּם יְהוָה. אֶרְךָ אֲפִים
 וּגְדֹל-חֶסֶד: טוֹב יְהוָה לְכָל יוֹרְחָמָיו עַל-כָּל-מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְהוָה
 כָּל-מַעֲשֵׂיךָ וְחִסְדֶּיךָ יִבְרַכּוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמְרוּ וּגְבוּרֹתֶךָ
 יִדְבְּרוּ: לְהוֹדִיעוּ לְבַנֵּי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וְכְבוֹד הַדֶּרֶךְ מַלְכוּתוֹ:
 מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל-עֲלָמִים וּמִמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל-דוֹר וָדָר: סוֹמֶךָ
 יְהוָה לְכָל-הַנְּפֹלִים וְזוֹקֵף לְכָל-הַכְּפוּפִים: עֵינֵי-כָל אֱלֹהִים יִשְׁבְּרוּ
 וְאַתָּה גּוֹתֵן-לָהֶם אֶת-אֲכָלָם בְּעַתּוֹ: פּוֹתַח אֶת-יַדְךָ וּמִשְׁבִּיעַ
 לְכָל-חַי רִצּוֹן: צַדִּיק יְהוָה בְּכָל-דַּרְכָּיו וְחֹסֵד בְּכָל-מַעֲשָׂיו:
 קְרוֹב יְהוָה לְכָל-קוֹרְאָיו. לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאוּ בְּאֵמֶת: רִצּוֹן יִרְאוּ
 יַעֲשֶׂה וְאֶת-שׁוֹעֲתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת-כָּל-
 אֲהַבָּיו: וְאֶת כָּל-הַרְשָׁעִים יִשְׁמִיד: תִּהְיֶה יְהוָה יִדְבֵּר פִּי-
 וַיִּבְרַךְ כָּל-בֶּשֶׂר שֵׁם קִדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וַאֲנַחְנוּ נִבְרַךְ יְהוָה מֵעַתָּה וְעַד-עוֹלָם. הִלְלוּ-יְהוָה:

הַלְלוּ-יָהּ הַלְלֵי נַפְשֵׁי אֶת-יְהוָה: אֶהְלֵלָה יְהוָה בְּחַיֵּי. אֲזַמְּרָה
 לֵאלֹהֵי בְעוֹדַי: אֶל-תִּבְטְחוּ בַגְּדֵיבַיִם. בְּבֶן-אָדָם
 שָׁאִין לוֹ תְשׁוּעָה: תִּצַּא רוּחוֹ יֵשֵׁב לְאֲדָמְתוֹ. בַּיּוֹם הַהוּא אֲבָדוּ
 עֲשִׂתְנִתִּיו: אֲשֶׁר־י שָׁאֵל יַעֲקֹב בְּעֶזְרוֹ. שִׁבְרוּ עַל-יְהוָה אֱלֹהֵינוּ:
 עֲשׂוּהוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ אֶת-הַיָּם וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר-בָּם. הַשֹּׁמֵר אִמֵּת
 לְעוֹלָם: עֲשֵׂה מִשְׁפָּטוֹ לְעֹשׂוֹקִים. נִתֵּן לֶחֶם לְרַעֲבִים. יְהוָה
 מִתִּיר אֲסוּרִים: יְהוָה פָּקַח עֵינָיו. יְהוָה זָקַף כַּפּוֹפִים. יְהוָה
 אֲהַב צַדִּיקִים: יְהוָה שָׁמַר אֶת-גְּרוֹם. יְתוֹם וְאַלְמָנָה יַעֲזֹדֵד.
 וְדַרְךְ רַשָּׁעִים יַעֲוֶת: יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם. אֱלֹהֵינוּ צִיּוֹן לְדָר
 וְדָר. הַלְלוּ-יָהּ:

הַלְלוּ יְהוָה כִּי-טוֹב זִמְרָה אֱלֹהֵינוּ. כִּי-נַעֲמִים נֶאֱוָה תְהִלָּה: בּוֹנֵה
 יְרוּשָׁלַם יְהוָה. נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנָס: הֲרַפָּא לְשִׁבְרֵי
 לֵב וּמַחֲבֵשׁ לְעֵצְבוֹתָם: מוֹנֵה מִסְפָּר לְכּוֹכְבִים. לְכֹלֵם שְׁמוֹת
 יִקְרָא: גְּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב-כֹּחַ. לְתַבּוּנָתוֹ אֵין מִסְפָּר: מְעוֹדֵד
 עֲנָוִים יְהוָה. מִשְׁפִּיל רַשָּׁעִים עַד־יָאָרֶץ: עֲנֵנו לִיהוָה בְּתוֹדָה.
 זָמְרוּ לְאֱלֹהֵינוּ בְּכִנּוֹר: הַמְכַסֶּה שָׁמַיִם בְּעָבִים. הַמְכִּין לְאָרֶץ
 מָטָר. הַמְצַמִּיחַ הַרִים חֲצִיר: נוֹתֵן לְבַהֲמָה לַחֲמָה. לְבָנֵי עֵרֶב
 אֲשֶׁר יִקְרָאוּ: לֹא בַגְּבוּרַת הַסּוֹס יַחֲפִיץ. לֹא-בְשׂוֹקֵי הָאִישׁ
 יִרְצָה: רוֹצֵה יְהוָה אֶת-יִרְאָיו. אֶת-הַמִּיחֲלִים לְחֹסְדוֹ: שְׂבַחֵי
 יְרוּשָׁלַם אֶת-יְהוָה. הַלְלֵי אֱלֹהֵינוּ צִיּוֹן: כִּי-חֹזֵק בְּרִיחֵי שְׁעָרֵינוּ.
 בָּרֶךְ בְּנֵינוּ בְּקִרְבָּנוּ: הַשֵּׁם-גְּבוּלָךְ שָׁלוֹם. חֵלֶב חַטִּיִּים יִשְׂבִּיעֶךָ:
 הַשְׁלִיחַ אִמְרָתוֹ אָרֶץ. עַד-מְהֵרָה יִרוּץ דְּבָרוֹ: הַנִּתֵּן שֶׁלֵּג כְּצֶמֶר.
 כְּפֹר כְּאֶפֶר יִפּוֹר: מִשְׁלֵיךְ קָרְחוֹ כְּפִתִּים. לְפָנֵי קָרְתוֹ מִי
 יַעֲמֹד: יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וַיִּמָּסֵם. יֵשֵׁב רוּחוֹ יִזְלוּ-מִיִּם: מַגִּיד דְּבָרוֹ

לְיַעֲקֹב. חֲקִיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל: לֹא עָשָׂה כֵּן לְכָל־גּוֹי.
וּמִשְׁפָּטִים בְּלִידְעוֹם. הַלְלוּ־יְהוָה:

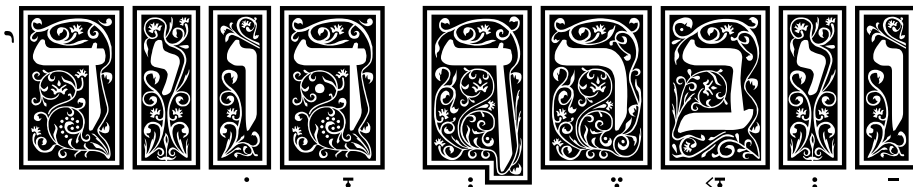
הַלְלוּ יְהוָה הַלְלוּ אֶת־יְהוָה מִן־הַשָּׁמַיִם. הַלְלוּהוּ בַמְרוֹמִים:
הַלְלוּהוּ כָל־מַלְאָכָיו. הַלְלוּהוּ כָל־צְבָאוֹ: הַלְלוּהוּ
שֶׁמֶשׁ וַיְרַח. הַלְלוּהוּ כָל־כּוֹכָבֵי אֹר: הַלְלוּהוּ שָׁמַי הַשָּׁמַיִם
וְהַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל הַשָּׁמַיִם: יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה. כִּי הוּא צְנִיָּה
וְגִבְרָאוֹ: וַיַּעֲמִידֵם לְעֵד לְעוֹלָם. חֲקִנְתָּן וְלֹא יַעֲבוֹר: הַלְלוּ
אֶת־יְהוָה מִן־הָאָרֶץ. תִּנְיָנִים וְכָל־תְּהוֹמוֹת: אֵשׁ וּבָרָד שֶׁלֵּג
וְקִיטּוֹר. רוּחַ סְעָרָה עֹשֶׂה דְבָרוֹ: הַהָרִים וְכָל־גְּבְעוֹת. עֵץ פְּרִי
וְכָל־אֲרָזִים: הַחִיָּה וְכָל־בְּהֵמָה. רֶמֶשׁ וְצִפּוֹר כָּנָף: מַלְכֵי־אָרֶץ
וְכָל־לְאֻמִּים. שָׂרִים וְכָל־שֹׁפְטֵי אָרֶץ: בַּחוּרִים וְגַם־בְּתוּלוֹת.
זְקֵנִים עַם־נְעָרִים: יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה. כִּי־נִשְׁגַּב שְׁמוֹ לְבָדוֹ.
הוֹדוּ עַל־אָרֶץ וּשְׁמַיִם: וַיִּרַם קִרְוֹן לְעַמּוֹ תְּהַלֵּה לְכָל־חֲסִידָיו.
לְבַנֵּי יִשְׂרָאֵל עִם קָרְבוֹ. הַלְלוּ־יְהוָה:

הַלְלוּ יְהוָה שִׁירוֹ לְיְהוָה שִׁיר חֲדָשׁ. תְּהַלְתֶּן בְּקֹהֶל חֲסִידִים:
יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל בְּעַשְׂוֹ. בְּגִי־צִיּוֹן יִגִּילוּ בַמֶּלֶכֶם:
יְהַלְלוּ שְׁמוֹ בְּמַחֲוֹל. בְּתוֹף וְכִנּוֹר יִזְמְרוּ־לוֹ: כִּי־רוֹצָה יְהוָה בְּעַמּוֹ.
יִפְאֵר עֲנָוִים בִּישׁוּעָה: יַעֲלוּ חֲסִידִים בְּכַבּוֹד. יִרְנְנוּ עַל־
מִשְׁפְּבוֹתֵם: רוֹמְמוֹת אֵל בְּגִרוֹנָם וְחָרַב פִּיפְיוֹת בְּיָדָם: לַעֲשׂוֹת
נִקְמָה בְּגוֹיִם. תּוֹכַחוֹת בְּלְאֻמִּים: לְאַסֵּר מַלְכֵיהֶם בְּזַקִּים
וְגִבְדֵיהֶם בְּכַבְלֵי בְרוֹז: לַעֲשׂוֹת בְּהֵסוֹ מִשְׁפָּט כְּתוֹב. הַדָּר
הוּא לְכָל־חֲסִידָיו. הַלְלוּ־יְהוָה:

הַלְלוּ יְהוָה הַלְלוּ־אֵל בְּקֹדְשׁוֹ. הַלְלוּהוּ בְּרִקִיעַ עֲזוֹ: הַלְלוּהוּ
בְּגִבּוֹרָתוֹ. הַלְלוּהוּ כָּרֵב גְּדֻלוֹ: הַלְלוּהוּ בְּתַמְקַע

שׁוֹפֵר. הַלְלוּהוּ בְּנִבְל וְכִנּוֹר: הַלְלוּהוּ בְּתֶף וּמַחֲוֹל. הַלְלוּהוּ
בְּמִנִּים וְעִגְבִּי: הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי־שִׁמְעוֹ. הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה:
כָּל הַנְּשָׁמָה תְהַלֵּל יְיָ. הַלְלוּ־יְיָ: כָּל הַנְּשָׁמָה תְהַלֵּל יְיָ. הַלְלוּ־יְיָ:
בְּרוּךְ יְהוָה לְעוֹלָם. אָמֵן וְאָמֵן: יְמַלֵּךְ יְהוָה לְעוֹלָם.
אָמֵן וְאָמֵן:

עומדים (עד סוף שירת הים) ואומרים:

אֶת־יְהוָה לְעֵינַי כָּל־הַקֶּהֱלֹ. וַיֹּאמֶר דָּוִד. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲבִינוּ מֵעוֹלָם וְעַד־עוֹלָם: לְךָ יְהוָה הַגְּדֹלָה
וְהַגְּבוּרָה וְהַתְּפָאֶרֶת וְהַנְּצִיחַ וְהַהוֹד וְהַיְיָוִד בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ. לְךָ
יְהוָה הַמְּמֻלָּךְ וְהַמְּתַנַּשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ: וְהַעֲשֵׂר וְהַכְּבוֹד
מִלְּפָנֶיךָ וְאַתָּה מוֹשֵׁל בְּכֹל וּבִיְדֶיךָ כַּח וּגְבוּרָה. וּבִיְדֶיךָ לְגַדֵּל
וּלְחַזֵּק לְכֹל: וְעַתָּה אֱלֹהֵינוּ מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ. וּמְהֻלָּלִים לְשֵׁם
תְּפָאֶרְתֶּךָ: וּבִבְרֹכֵי שֵׁם כְּבוֹדֶךָ וּמְרוֹמֶם עַל־כָּל־בְּרָכָה וְתַהֲלָה:
אַתָּה־הוּא יְהוָה לְבִדְךָ. אַתָּה עֹשֵׂת אֶת־הַשָּׁמַיִם שָׁמַי הַשָּׁמַיִם
וְכָל־צְבָאִם. הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר עָלֶיהָ. הַיָּמִים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם
וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת־כָּל־שֵׁם. וְצָבָא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִים:

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הִלְכוּ בִיבֹשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם. וְהַיָּם לָהֶם חֲמָה
מִיַּמִּינָם וּמִשְׁמָאלָם: וַיִּשְׁעַ יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־יִשְׂרָאֵל
מִיַּד מִצְרַיִם. וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת־מִצְרַיִם מֵת עַל־שַׁפַּת הַיָּם:

וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת־הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה בְּמִצְרַיִם
וַיֵּירָאוּ הָעָם אֶת־יְהוָה. וַיֹּאמְרוּ בִּיהוָה וּבַמֶּשֶׁה עֲבָדוּ:

אִז יִשְׂרֵי־מִשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיהוָה וַיֹּאמְרוּ
לֵאמֹר. אֲשִׁירָה לַיהוָה כִּי־גָאָה גָאָה. סוֹס
וְרָכְבוֹ רָמָה בַּיָּם: עֲוִי וְזָמַרְתָּ יְהוָה וַיְהִי־לִי
לִישׁוּעָה. זָוָה אֱלֹהֵי וְאֲנֹנִי. אֱלֹהֵי
אָבִי וְאֶרְמָנָהּ: יְהוָה אִישׁ מִלְחָמָה. יְהוָה
שְׂמוֹ: מִרְכַּבַּת פְּרָעָה וַחֲיִלוֹ יְרָה בַּיָּם. וּמִבְּחַר
שְׁלֹשִׁי טָבְעוּ בַּיָּם־סוּף: תְּהַמֵּת יְכַסִּימוּ. יִרְדּוּ בְּמִצּוֹלַת כְּמוֹ־
אָבִן: יְמִינֶךָ יְהוָה נֹאדְרֵי בִכְח־. יְמִינֶךָ
יְהוָה תִּרְעֵץ אוֹיֵב: וּבְרָב גְּאוּנֶךָ תִּהְרַם
קַמִּיד־. תִּשְׁלַח חֲרָנֶךָ וַיֹּאכְלֵמוּ כִּקֶּשׁ: וּבְרוּחַ
אֲפִידֶךָ נִעְרָמוּ מֵיָם נִצְּבוּ כְּמוֹ־גֹזֵל
נְזֻלִים. קִפְאוּ תְדוּמַת בָּלְבַיִם: אָמַר
אוֹיֵב אֶרְדֵּף אֲשִׁיג אַחֲלַק שְׁלָל. תִּמְלֹאמוּ
נַפְשֵׁי אַרְיֵק חֲרָבִי תֹורִישְׁמוּ יְדֵי: נִשְׁפָּת
בְּרוּחֶךָ כִּפְסֵמוּ יָם. צִלְלוּ כְּעוֹפֹרֶת בְּמַיִם
אֲדִירִים: מִי־כַמְכָרָה בְּאֵלֶם יְהוָה מִי
כַּמְכָּה נֹאדֵר בְּקֹדֶשׁ. נוֹרָא תְהַלֵּת עֲשֵׂה
פְּלֵא: נְשִׁיתִי יְמִינֶךָ תִּבְלַעְמוּ אֶרֶץ: נְחִית
בְּחִסְדֶּךָ עֲסִיוֹ גְּאֵלֶת. נְהַלֵּת בְּעֵזֶךָ אֶל־גְּוֵה
קֹדֶשְׁךָ: שָׁמְעוּ עַמִּים יְרֹ־גִזּוֹן. חֵיל
אֲחִזוּ יִשְׁבִּי פְּלֵאֶשֶׁת: אִז נִבְדְּהוּ־לוֹ אֱלוֹפֵי
אֲרוֹם אֵילֵי מוֹאָב יֹאחֲזֵמוּ רַעֲד־. נִמְנוּ

כָּל־יְשִׁבֵי כְנָעַן: תִּפְּלַעְלֵיהֶם אֵימַתָּה
 וּפְחַד־בְּגִדְלָ זְרוּעֶךָ יִדְמוּ כְּאֶבֶן־עֵד־
 יַעֲבֹר־עִמָּךְ יְהוָה עֵד־יַעֲבֹר־עִם־זוֹ
 קִנְיֹת: תִּבְאֲמוּ וְתִטְעֲמוּ בְּהַר גִּחְלָתְךָ מִכּוֹן
 לְשִׁבְתֶּךָ פְּעֻלַּת יְהוָה מִקִּנְיַשׁ אֲדֹנָי בּוֹנֵנּוּ
 יִדְיָ: יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֵלָם וָעֶד:

יְהוָה מִלְּךָ־יְהוָה מִלְּךָ־יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֵלָם וָעֶד:

כִּי לַיהוָה הַמְּלוּכָה וּמִשְׁלַל בְּגוֹיִם: וְעָלוּ מוֹשְׁעִים בְּהַר צִיּוֹן
 לְשַׁפֵּט אֶת־הָרַע עֲשׂוּ וְהִיתָה לַיהוָה הַמְּלוּכָה: וְהָיָה יְהוָה
 לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ־בַּיּוֹם הַהוּא יְהוָה אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד:

כָּל־בְּרוּאֵי מַעְלָה וּמַטְוֵה־

יַעֲדוּן יַגִּידוּן כָּלֶם כְּאֶחָד־יְהוָה אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד:

שְׁלֵשִׁים וּשְׁתַּיִם נְתִיבוֹת שְׁבִילְךָ־וְכָל־מִבִּין יְסוּדָם יִסְפְּרוּ
 אֶת־גְּדֻלָּךְ־וּמַהֶם יִכִּירוּ כִּי הַכֹּל שִׁלְךָ־וְאַתָּה הַמֶּלֶךְ
 הַמְּיֻחָד־יַעֲדוּן יַגִּידוּן כָּלֶם כְּאֶחָד־יְהוָה אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד:

מקורות ומקבילות

שלשים ושתים נתיבות. אה"מ, יזירה, עמ' 239, פ"ב. יספרו את גדלך. ע"פ תהי' קמה, ו' מד"א (צוצר), צמ"ו, פח' כה, סו' ל, 'לדיוקום המשיחיים גדולתו של הקצ"ה'. הכלל שלך. ע"פ תהי' כד, א; צ"ס י, דה; ספ"ו, מלה"י ס"ה, ה, ה; מס' כל"ה, פ"ד, ה"ח; שמו"ר פח' כה, סו' א, ע"פ תהי' קנה, ו'. ואתה המלך המיוחד. ע"פ דצ"ר (וילנא), פח' ב, סו' לא, 'אצל כצדוי אחד ומיוחד צעולס'; ילקו"ש תו', סוף רמח תהלג. המיוחד - זה המלך. ע"פ מד"א (צוצר), ומש"ט, צר', פח' כו, סו' י.

ח"ג והערות

כל ברואי. מחברו רבי שלמה אבן גבירול וחתם שמו 'שלמה', בראשי הבתים. כל חרוז הוא בעל ארבע תיבות, ראוי: שלמה אבן גבירול, 'שירים', בעריכת ישראל לוי, תל אביב, אוניברסיטת תל אביב, תשס"ז, עמ' 263. במח' רמ"ו ובולוניה פתיחה זו נשמטה והפיוט מתחיל בתיבת 'יעידון', וכתב שד"ל במבוא למכב"ר, עמ' יז, ראוי לדעת כי מלות 'כל ברואי מעלה ומטה', אינן מעיקר הפיוט, ואינן בשום כ"י ובשום דפוס קדמון, ותחלת הראותך, הוא בסדור מנהג ספרדי, דפוס ויניציאה ש"ד ועיי"ש. וְכָל־מִבִּין. כה"ג במח' רומניא ושד"ל. במח' רמ"ו, בולוניה ואצל לוי; וְכָל־מִבִּין. כה"ג במח' רמ"ו, רומניא, שד"ל ואצל לוי. במח' בולוניה: מִבִּין. בסדוי הרד"פ: מְבִינֵי. יְסוּדָם יִסְפְּרוּ. כה"ג במח' רמ"ו ובולוניה. במח' רומניא, שד"ל, סדוי הרד"פ ואצל לוי; יְסוּדָם יִסְפְּרוּ. כה"ג במח' רומניא ושד"ל. במח' רמ"ו, בולוניה ואצל לוי; ללא תיבת 'את'. וּמַהֶם יִכִּירוּ. כה"ג במח' בולוניה ושד"ל. במח' רמ"ו מְהֶם יִכִּירוּ. במח' רומניא: יְהֶם יִכִּירוּ. אצל לוי; מְהֶם יִכִּירוּ. וְאַתָּה הַמֶּלֶךְ הַמְּיֻחָד. כה"ג במח' רומניא, שד"ל ואצל לוי. וכתב שד"ל, במבוא למכב"ר, עמ' יז, שזהו נוסח הספרדים. "בסדור בני רומא כ"י שבידי, מצאתי נוסחא אחרת, וזו היא: יי' רועי יחיד ומיוחד". במח' רמ"ו ובולוניה: זאתה

**לְבָבוֹת בְּחֶשְׁבֶם עוֹלָם בְּנוּי־יִמְצְאוּ כָּל־יֵשׁ בְּלִתְךָ שְׁנוּי־בְּמִסְפָּר
בְּמִשְׁקָל הַכֹּל מְנוּי־כָּלֶם נִתְּנוּ מִרְעָה אֶחָד־**

יעידון יגידון כלם באחד. יהנה אחד ושמו אחד:

**מִרְאֵשׁ וְעַד־סוּף יִשְׁלַךְ סֶמֶן־מִזְרַח וּמִעֶרֶב צָפוֹן וְתִימָן־שִׁחַק
וְתִבֵּל לֶךְ עַד נְאֻמָּן־מִזָּה אֶחָד וּמִזָּה אֶחָד־**

יעידון יגידון כלם באחד. יהנה אחד ושמו אחד:

**הַכֹּל מִמֶּךָ נִבְדָּר זְבוּד־אֶתָּה תַעֲמֹד וְהֵם יֵאבְדוּ אָבוּד־
לִכֵּן כָּל־יִצְוֹר לֶךְ יִתֵּן כְּבוֹד־כִּי מִרְאֵשׁ וְעַד־סוּף הִלּוּא אָב
אֶחָד־**

יעידון יגידון כלם באחד. יהנה אחד ושמו אחד:

**וּבִתְוֹרְתְךָ כְּתוּב לֵאמֹר־שָׁמַע יִשְׂרָאֵל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
יְהוָה אֶחָד־**

**יְהִי־חֶסֶדְךָ יְהוָה עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יַחֲלֵנוּ לָךְ: מַלְכוּתְךָ יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ מַלְכוּת כָּל־עֲלָמִים־וּמִמְשַׁלְתְךָ מַלְכֵנוּ**

מקורות ומקבילות

נמספר נמשקל הכל מנוי. ע"פ סח"ש יא, כ; צמדצ"ר פ"ר ב, ס' ח. כולס נתנו מרועה אחד. ע"פ צבלי חגיגה, דף ג ע"ב; צמדצ"ר יד, ד; מדח"ג פ"ר צהעלותך, סוף ס' כה; קה"ר פ"ר יב, ס' א [ח]. נתנו מרועה אחד. קה"י יב, יא. מראש ועד סוף. קה"י ג, יא. ראו שמו"ר פ"ר ג, ס' א. יש לך סימן. ראו ספר יצירה פ"א, יב"ג. מזרח ומערב צפון ותימן. ע"פ דצ"ג ג, כ; תה"י ק, ג. שחק ותגל לך עד לאמן. ע"פ ירמ"א לא, לד"ל; לך, כ"כ; תה"י פט, לה. מזה אחד. שמי"ח, יב. הכל מנך. ע"פ דה"א כט, יד; דצ"ר פ"ר, ס' י; ראו גם תה"י ל, ד; סח"ש ו, ד. נכד - ניקן. ע"פ צ"ר ל, כ, ורד"ק; ישע"י מג, טריט; ח"י"א, כ; צנ"ס ח, כד. אהה תעמוד והם יאבדו. ע"פ תה"י קב, כז; ישע"י מד, ו; ויק"ר פ"ר ד, ס' ח. והם יאבדו אבוד. ע"פ שופ"י, ה, לא; ישע"י מה, יא; ירמ"י, יא; תה"י לז, כ. ראו גם צנ"ס מ, י"טו. כל יצור לך יתן כבוד. ע"פ ישע"י מג, ז; ירמ"י יג, טז; מלא' ב, ב. מראש ועד סוף. קה"י ג, יא. הלוא אז אחד. מלא' ב, י; מג"ת, הסכוליון, ד"ה כ"ח צ"ל. ונתורתך כתוב לאמר. ל"א ס' קב צנ"ס סדו ישע"י; סדו יעצ"ן ח"א, דף קי ע"ב, צנ"ס אביו החכ"י; סדו הרמ"ק דף נה ע"ב; ראו ח"ר אור"ח, ס' מו ס"ק יד; שו"ת מהר"ם שיק אור"ח, ס' מג. שמע ישראל. דצ"ו, ד. יהי חסדך ה' עלינו. תה"י לג, כב. מלכותך היא מלכות וכו'. ע"פ תה"י קמה, יג; סחצ"ר; מח' רומניא. צמח' פרס, דף כח ע"ב, בל נוסח דומה.

ח"ג והערות

האל המיוחד, ללא תיבת 'המלך'. לבבות בחשבכם. כה"ג במח' שד"ל ואצל לוי. במח' רמ"ז, בולוניא ורומניא: 'בחשבכם', החי"ת בחטף קמץ וכנראה רק בכדי להדגיש שיש לקרותו בקמץ קטן. במספר במשקל. כה"ג במח' רמ"ז, רומניא, שד"ל ואצל לוי. במח' בולוניא: 'במספר במשקל'. כה"ג נתנו. כה"ג במח' בולוניא, רומניא, שד"ל ואצל לוי. במח' רמ"ז יכלם נתנו. יש לך סמן. כה"ג במח' רמ"ז, בולוניא ורומניא. במח' שד"ל ואצל לוי: יש לך סמן. מזרח ומערב צפון ותימן. כה"ג במח' רמ"ז, בולוניא ושד"ל. במח' רומניא ואצל לוי: 'צפון וים ומקדס ותימן'. שחק ותבל. במח' רומניא: 'שחק ותבל'. עד נאמן. במח' רמ"ז נוקד בשעות: 'עד נאמן'. כל יצור. כה"ג במח' רומניא, שד"ל ואצל לוי. במח' רמ"ז ובולוניא: 'כל יציר'. לך יתן כבוד. במח' רומניא: 'יתן לך כבוד'. כי מראש ועד. כה"ג במח' שד"ל ואצל לוי. במח' רמ"ז, בולוניא ורומניא ללא תיבת כ"י. מראש ועד סוף. ע"י במבוא למכב"ר מאת שד"ל, עמ' יז, שהקשה מדוע תיבות הללו באים פעמים, וראו שהביא ע"ז חילופי נוסחאות.

בְּכָל־דּוֹר וְדוֹר. שְׁאַתָּה הוּא אֲדוֹר בְּקִדְשָׁהּ וּלְךָ נָאָה הַמְּלוֹכָה.
הַמְּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ:

לְדוֹד בְּשִׁנּוֹתָיו אֶת־טַעְמוֹ לִפְנֵי אַבְיִמֶלֶךְ וַיִּגְרְשֵׁהוּ וַיִּלְךְ:
אַבְרָכָה אֶת־יְהוָה בְּכָל־עֵת. תָּמִיד תְּהַלְתּוּ בְּפִי:
בְּיְהוָה תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי. יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וַיִּשְׁמְחוּ: גִּדְּלוּ לַיהוָה אֶתִּי
וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו: דְּרַשְׁתִּי אֶת־יְהוָה וְעֲנֵנִי. וּמִכָּל־מְגוּרוֹתַי
הַצִּילֵנִי: הִבִּיטוּ אֱלֹהֵי וְנַהֲרוּ. וּפְנִיָּהֶם אֶל־יַחְפְּרוּ: זֶה עֲנֵי קְרָא
וַיְהוֶה שָׁמַע. וּמִכָּל־צָרוֹתַי הוֹשִׁיעוּ: חַנּוּהַ מִלְּאֲדֵי־יְהוָה סָבִיב
לִירְאֵיו וַיַּחְלִצֵם: טַעְמוֹ וְרָאוּ כִי־טוֹב יְהוָה. אֲשֶׁר־יִהְיֶה הַגִּבּוֹר
יַחְסֵה־בוֹ: יִרְאוּ אֶת־יְהוָה קִדְשָׁיו. כִּי־אֵין מַחְסוֹר לִירְאָיו:
כְּפִירִים רָשׁוּ וְרַעְבוּ. וְדַרְשֵׁי יְהוָה לֹא־יַחְסְרוּ כָּל־טוֹב: לָכוֹ
בָּנִים שָׁמְעוּ־לִי. יִרְאֵת יְהוָה אֶל־מִדְּכָם: מִי־הָאִישׁ הַחֲפִיץ חַיִּים.
אֲהַב יָמִים לְרֵאוֹת טוֹב: נֶצֶר לְשׁוֹנֵךְ מֵרַע וּשְׁפָתֶיךָ מִדְּבַר
מַרְמָה: סוֹר מֵרַע וְעִשָׂה־טוֹב. בְּקֶשׁ שָׁלוֹם וְרַדְּפָהוּ: עֵינֵי יְהוָה
אֶל־צַדִּיקִים וְאֲזַנּוֹ אֶל־שׁוֹעֲתָם: פִּגְנֵי יְהוָה בְּעֵשִׂי רַע. לְהַכְרִית
מֵאֶרֶץ זָכָרָם: צַעֲקוּ וַיְהוֶה שָׁמַע וּמִכָּל־צָרוֹתֶם הַצִּילֶם: קְרוֹב
יְהוָה לְגִשְׁבְּרֵי־לֵב וְאֶת־דִּכְאֵי־רוּחַ יוֹשִׁיעַ: רַבּוֹת רַעוֹת צַדִּיק
וּמִכָּל־יִצְלָנוּ יְהוָה: שֹׁמֵר כָּל־עֲצוֹמוֹתָיו. אַחַת מֵהֵנָּה לֹא
נִשְׁבְּרָה: תְּמוֹתֶת רָשָׁע רַעַה וְשִׁנְאֵי צַדִּיק יֶאֱשָׁמוּ: פִּדְהָ יְהוָה
נַפְשׁ עַבְדּוֹ וְלֹא יֶאֱשָׁמוּ כָּל־הַחֲסִים בּוֹ:

מקורות ומקבילות

שִׁאֲתָה הוּא אֲדוֹר. מח' רומניא; מח' פרס, דף כה ע"ב. אֲדוֹר נִקְדוּשָׁה. ע"פ שמו" טו, וא; ירוש' ברכות פ"ט, ה"א [דף סב ע"ב];
מכדרי"ו בשנה, מס' דשיר, פ"ה; מדת"ג פר' בראשית, ס"ו. לָדוֹד בְּשִׁנּוֹתָיו. תה"ל, לך, אר"כ; סה"ת ס"ו, לו, סדר ר"ה.

לנשמת של ראש השנה

עומד החזן ואומר בקול ובנעימה רק את הבית הראשון והאחרון, ואנשי הקהל יאמרו את שאר הבתים:

אָכְרַע אָקֵד לְפָנַי מַלְכֵי. אָקְרָאָה מִפְּנֵי אַבְרָךְ.
שׁוֹפֵט יֵשֶׁר הוּא אֱלֹהֵי. כִּי יוֹרָה חַטָּאִים בְּדָרְךְ:

אָכְרַע אָקֵד לְפָנַי מַלְכֵי. אָקְרָאָה מִפְּנֵי אַבְרָךְ.
שׁוֹפֵט יֵשֶׁר הוּא אֱלֹהֵי. כִּי יוֹרָה חַטָּאִים בְּדָרְךְ:

יִזְם זֶה יוֹם הַדִּין הוּא נִקְרָא. מְשַׁפֵּט הוּא לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב.
יֹושֵׁב עַל־כֶּסֶף רָם נוֹרָא. וְלִמְיִשׁוֹר יִישִׁיר הָעֵקֶב.
עַל־הָאֵח תוֹךְ אֵשׁ בּוֹעֵרָה. יִבְעִיר כָּל־אֵח עֵקוֹב יַעֲקֹב.
לִכֵּן אֶת שׁוֹכְבֵת חִיקֵי. הַתְּנַחֲמֵי סַפְקֵי עַל־יָרְךְ.
עַל־בְּמוֹת יִצְרָלֵב דְּרַכֵּי. תְרַדֵּי בּוֹ בַעֲבוּדַת פְּרָךְ:

מקורות ומקבילות

מרכיבים בפסולות ונתחמונים. ע"פ שבה"ל, סדר ר"ה, סי' שצ; סת"ר סי' עה, ד"ה צפסיקתא לאוהצנו. אכרע ע"פ מ"א ת, נד; עזר' ט, ה. אקד. ע"פ צר' נד, מח. לפני מלכי. ע"פ ש"א יב, יב; ש"צ ו, טז; אבות פ"ג, מ"א. אקראה מפניו אכרע. ע"פ צר' מח, מג. שופט ישר. ע"פ צר' יח, כה; ירמ' י, י; תה"י יט, י; מדה"ג פ"ר משפטים, סי' ב; אה"מ, היכלות, פ"ר א. הוא אלי. ע"פ שמ' טו, ב; תה"י קוח, כה; קמ, ז. יורה חטאים בדרך. תה"י כה, ה; ירושלמי מכות, פ"ב, ה"ו [דף ז ע"א]; מדה"ג פ"ר מסעי, סי' ת. יוס הדין. ירושלמי ר"ה, פ"א, ה"ג [דף ז ע"א]; פ"ד, ה"ח [דף כא ע"א]; פס"ב פ"י מ, 'היום דן; ילקו"ש ת"י, רמח תרנ"א; שבה"ל, סדר ר"ה, סי' שצ, מדה"ה ו'אין לומר; סת"ר סי' עה, ד"ה אמר רבי לוי; מנ"ש צמ' כט, ב. משפט הוא לאלהי יעקב. ע"פ תה"י פ"א, ה; ירושלמי ר"ה, פ"א, ה"ג [דף ז ע"ב]; פדר"ך, פ"ה ה, סי' יג. יושב על כסף רס, ישע' ו, א; בצלי חגיגה, דף יב ע"ב; פדר"א פ"ר ד; שמו"ר (גהאן), פ"ר ד, סי' ג. נורא. ע"פ שמ' טו, יח; דב' ז, כא; תה"י ג, ו. ולמישור ישיר יעקב. ע"פ ישע' מ, ג"ד; מז, טז; תה"י קמג, י. על האח תוך אש בוערה. ע"פ ירמ' לו, כג. יבעיר כל אח. ע"פ ילקו"ש א"ס, רמח תרנ"ד, 'כך יבער הקב"ה כל אויביו'. כל אח עקוב יעקב. ירמ' ט, ג; צר' רצח, עמ' 130. שוכבת חיקי. ע"פ מויכ' ז, ה. ראו בצלי הענית, דף יח ע"א; בצלי חגיגה, דף טז ע"א. התחממי ספקי על ירך. ע"פ ירמ' לא, יח; יח' כא, י; בתמ"ד ח"א, שלוש פסיקות פ"ג. ילך לב דרכי. ע"פ צר' ח, כא. תרדי בו בעבודת פרך. ע"פ שמ' א, יד; בצלי מנילה, דף טו ע"ב, 'ולגבורה - זה המתגבר על ירמ' שיה"ר פ"ר ד, סי' ג.

ח"ג והערות

רשות לנשמת של ר"ה. לרבי יואב מן הכנסת מרומה, סי' יואב וראו במבוא למכב"ר, מאת שד"ל, עמ' בו.

אָכְרַע אָקֹד לְפָנַי מִלְכֵי אֶקְרָאָה מִפְּנֵי אַבְרָךְ.
שׁוֹפֵט יִשְׂרָאֵל הוּא אֱלֹהֵי כִּי יוֹרָה חֲטָאִים בְּדָרְךְ:

וּבִתְרוּעַת מִלְךְ עוֹרֵי. וּבִתְקַע שׁוֹפָר שְׂמֵעֵי.
וּבִשְׁבָרִים יִצְרָךְ שְׁבָרֵי. הַשְּׁפִילֵי אוֹתוֹ הַכְּנִיעֵי.
וְזֶדוֹן עָרְלַת־לֵב הַסִּירֵי. הוֹחִילֵי לֵאלֹהֵי יִשְׁעֵי.
שׁוֹבֵי שׁוֹלְמִית עֲדִיו כִּי. חֲנוּן וְרַחוּם הוּא אָף אֶרְךְךְ.
גּוֹאֵל מִשַּׁחַת חַיִּיכֵי. אֵינְלוֹ דְמִיּוֹן אָף לֹא עֶרְךְ:

אָכְרַע אָקֹד לְפָנַי מִלְכֵי אֶקְרָאָה מִפְּנֵי אַבְרָךְ.
שׁוֹפֵט יִשְׂרָאֵל הוּא אֱלֹהֵי כִּי יוֹרָה חֲטָאִים בְּדָרְךְ:

אֵל דְרַשׁ סֵפֶר וַיִּקְרָא. אֵיִה שׁוֹקֵל אֵיִה סוֹפֵר.
וְלִצְדִיק דוֹרְךְ הַיִּשְׁרָה. דוֹדֵי־לֵי אֶשְׁכּוֹל הַכֶּפֶר.
וּרְשָׁעִים יִשְׁתּוּ מִי־מָרָה. אוֹכְלַת אֵשׁ כָּל־הַכּוֹפֵר.
וּמִמַּחְצִית פְּשָׁעֵי עֲרֻכֵי. מַעֲבִיר רֵאשׁוֹן צוֹר מִתְבָּרְךְ.
וּמִכְרִיעַ מֵאֲזֵנֵי צְדָקֵי. וּמִשִּׁים פְּעַמֵי לְדָרְךְ:

אָכְרַע אָקֹד לְפָנַי מִלְכֵי אֶקְרָאָה מִפְּנֵי אַבְרָךְ.
שׁוֹפֵט יִשְׂרָאֵל הוּא אֱלֹהֵי כִּי יוֹרָה חֲטָאִים בְּדָרְךְ:

מקורות ומקבילות

ח"ג והערות

ובתרועת מלך עורי. ע"פ צמ"כ, כה; ספרי צמ"כ, פ"ה בהעלותך, פ"ו ע"ג, זה שופר ומלכות; בצמ"כ ר"ה, דף לב ע"ב. עורי יחז' לג, ג; הו"ש ה, ה; עמו"ג, ו. וכתקע שופר שמעני. ע"פ ישע"י, יח, ג; חז"מ, הלל, עמו"ג 130. ובשברים ילך שברי. ע"פ ישע"י, ל, יד. וזדון ערלת לב. ע"פ קה"ר פ"ה א, ס"ו ע"ג; ע"פ עוב' א, ג. ערלת לב הסירי. ע"פ דב' י, טו; ירמ' ד, ד; ילקו"ש ירמ', רמז רפה. הוחילי לאלהי ישעני. ע"פ מוכ' ז, ז; תה' מצ, ו; איכ' ג, כה; ג, כד. שובי שולמית. ע"פ שה"ש ז, א; צ"ר פ"ה סו, ס"ו ב; מדה"ג פ"ה במדבר, ס"ו יא. חנון ורחום הוא אף ארך. ע"פ שמו"ל, ו; וי"א' ב, יג; וי"ג ד, ב; תה' פו, טו. גואל משחת חייבי. ע"פ תה' קג, ד; מדה"ה מו' קטע, ס"ו ח. אין לו דמיון. ע"פ דב' לג, כו; ישע"י מ, יח; מ, כה; מד, ירז; מו, ה. אף לא ערך. ע"פ ישע"י מ, יח; מד, ז. אל דרש ספר ויקרא. ע"פ ישע"י לד, טו. איה שוקל איה סופר. ישע"י לג, יח; מק"ט, מ"ס; שמחות דרבי חייב, פ"ג, ה"ו; מדה"ש פ"ה טו, פ"א. ולצדיק דורך. ע"פ מ"א ח, לג; הו"ש יד, ו; אי"ו יח, ט. דורך הישרה. ע"פ ש"א יב, כג; ישע"י מה, יג; מ"ש יא, ה. דודי לי אשכול הכפר. ע"פ שה"ש א, יד. ורשעים ישתו מי מרה. ע"פ ירמ' כה, טו; תה' עה, ט; ירושלמי פסחים, פ"י, ה"א [דף סח ע"ב], 'כוסות של פורענות שהקב"ה עתיד להשקות את אומות העולם; מדה"ג פ"ה וירא, ס"ו יח; ריעב"א עמ"ס ב"ב, דף לו ע"ב, ד"ה חמר חוורין. אוכלת אש. ע"פ דב' ד, כד; ישע"י ט, ד; ל, כז; תה' יא, ו. וממחצית פשעי ערכי. מו"ל, ילקוט תלמוד תורה, ב"ר אות כב, 'נמחלין לו חניין'. מעביר ראשון בצמ"כ ר"ה, דף ח ע"א, ע"פ מוכ' ז, יח. ומכריע מאזני צדקי. מק"ט, מ"ס; שמחות דרבי חייב, פ"א, ה"ו; ירושלמי קידושין, פ"א, ה"ט [דף כב ע"ב], 'הקב"ה מכריעו לכף זכות', ע"פ אי"ו לג, כג. מאזני צדקי. ראו אי"ו לא, ו. ומשים פעמי לדרך. ע"פ תה' פה, יד; מדה"ה מו' ה, ס"ו ז, 'לגיונות מהלכין לפני הקב"ה'.

בְּיָנוּ נָא זֹאת הָאֵל דְּרִשׁוּ.
 וּבִגְתִּים פָּנָיו בְּקִשׁוּ.
 וּבְכָל־לֵב אוֹתוֹ תִקְדִּישׁוּ.
 גַּם אֶת נַפְשֵׁי אֱלֵי בְרָכִי.
 הוּא יִגְמַל חֶסֶד עָלֶיכִי.
 מִיּוֹם דַּיִן עַד יוֹם כְּפָרָה.
 לֹא־יִשְׁחִית בְּעִבּוֹר הָעֲשָׂרָה.
 הוּא יַעֲלֶכֶם מִכָּל־צָרָה.
 וּלְפָנָיו הִכְרִיעֵי בָרָךְ.
 קוֹמֵי אֲוָרֵי כִי בְּאֵ אֲוָרָךְ.
 אֶכְרַע אֶקְדֵּ לְפָנֶי מַלְכֵי.
 אֶקְרָאָה מִפְּנֵי אֲבָרָךְ.
 שׁוֹפֵט יֵשֶׁר הוּא אֱלֵי.
 כִּי יִזְרֶה חַטָּאִים בְּדָרָךְ.

החזן אומר בקול ובנעימה:

כָּל־חֵי תְבָרָךְ אֶת־שִׁמְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ.
 וְרוּחַ כָּל־בָּשָׂר תִּפְאָר
 וּתְרוֹמָם זְכָרְךָ מְלַכְנוּ.
 מִן־הָעוֹלָם וְעַד־הָעוֹלָם אֶתָּה הוּא אֱלֵ.
 וּמִבְּלַעֲדֶיךָ אֵינְלָנוּ מֶלֶךְ.
 גּוֹאֵל עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ.
 פּוֹדֶה וּמַצִּיל מִפְּרָגָם
 וּמִרְחָם בְּכָל־עֵת צָרָה
 וְצוֹקָה אֵינְלָנוּ מֶלֶךְ אֱלֵ אֶתָּה:

מקורות ומקבילות

דינו נא זאת, תה' ג, כב. האל דרשו, ע"פ שמו' ית, טו; מ"ב כב, ה; הו"ש' ו, א; עמו' ה, דרו; ישע' נה, ו; תה' עת, לד. מיום
 דין, ע"פ תוספתא ר"ה (ליברמן), פ"א, הל' יג; בבלי ר"ה, דף טז ע"א; פדר"ך פי' כג, ס' א; מדה"ג (וורשא), פרי' האזינו, ס' ד,
 'צרה' דן דינו נפשות אס למות אס לחיים; ילקוט'ש תו', רמז תרמה, ד"ה וצחש השביעי. מיום דין עד יום כפרה, בבלי ר"ה,
 דף יח ע"א, 'אלו עשרה ימים שבין ר"ה ליוה"כ'; פדר"ך נספחים, ס' ז, ד"ה משל לה"ד. יום כפרה, ע"פ ויק' טז, לד; משג'
 יומא, פ"ח, ח"ט; בבלי שבועות, דף יג ע"א. פניו בקשו, ע"פ הו"ש' ה, טו; זכ' ח, כא; תה' קה, ד. לא ישחית בעבור העשרה.
 ע"פ בר' ית, לב; מו"ל (מאן), ילקוט'ש ת"ת, בר' אות לא. ונכל לב, ע"פ דב' ד, כט; ו, ה; יב; ית, יג; כו, טז; יהו' כב, ה.
 אותו תקדישו, ע"פ ישע' ח, יג. הוא יילכס מכל צרה, ע"פ ש"א ז, ג; כו, כד; תה' נד, ט; מדה"ג (וורשא), פרי' ויקרא, ס' ח.
 'שיענה ויזיל אותו מן הלה' גס את נפשי אָלֵי ברכי, ע"פ תה' קג, א"ב; בבלי ברכות, דף י ע"א, 'יצא מי שיש בו ה' דברים
 הללו וישבה למוי שיש בו ה' דברים הללו'. ולפניו הכריעי בך, ע"פ מ"א ח, נד; ישע' מה, כג; עזר' ט, ה; ת"מ א, יא; בבלי
 ברכות, דף לד ע"ב. יגמול חסד עליכי, ע"פ ישע' סג, ז; תה' קטז, ז; בבלי פסחים, דף קטז ע"ב, 'ציוס שיגמל חסדו לזרעו של
 יצחק'; ילקוט'ש תו', פרי' וירא, רמז נג. קומי אורי וכו' אורך, ישע' ס, א; מכדרי' בשלח, מס' דויהי, פרי' ד, ד"ה ויצא צין; ב"ר
 פרי' א, ס' ו; מדה"ג פרי' בהעלותך, ס' ג. החזן אומר 'שמת'. כ"י כ"ה, דף 394. בקול ובנעימה, רש"י עמ"ס ברכות, דף
 ו ע"א, ד"ה במקום רנה ועמ"ס תענית, דף טז ע"א, ד"ה נעימה. ראו כ"י כ"ה, דף 394. נשמת. כ"י כ"ה, דף 394; שבה"ל,
 ר"ה, ס' רפז.

אֱלֹהֵי הָרָאשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים. אֱלֹהֵי כָל-בְּרִיּוֹת. אֲדוֹן כָּל-
 תּוֹלְדוֹת. הַמְהַלֵּל בְּרַב הַתְּשַׁבְּחוֹת (נ"א: הַתְּשַׁבְּחוֹת).
 הַמְנַהֵג עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרִיּוֹתָיו בְּרַחֲמִים. וַיְהוֶה לֹא-יָנוּם וְלֹא יִישָׁן.
 הַמְעוֹרֵר יְשָׁנִים וְהַמְקִיץ גֵּרָדִמִּים. סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים:
 וְלֵךְ (לְבַדְךָ) אֲנַחְנוּ מוֹדִים:

אֱלוֹ פִּינוּ מְלֵא שִׁירָה כִּים. וְלִשׁוֹנֵנוּ רִנָּה כַּהֲמוֹן גְּלוֹי.
 וְשִׁפְתוֹתֵינוּ שֹׁבַח כְּמַרְחֵבֵי רִקִּיעַ. וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת
 כַּשֶּׁמֶשׁ וְיָרֵחַ (נ"א: וְכִי־רַח). וַיְדַיְנוּ פְּרוֹשׁוֹת כְּנִשְׂרֵי שָׁמַיִם. וְרַגְלֵינוּ
 קָלוֹת כְּאֵילוֹת. אֵין אָנוּ מִסְפִּיקִין לַהוֹדוֹת לָךְ. יְהוֶה אֱלֹהֵינוּ
 וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. וְלִבְרַךְ אֶת-שִׁמְךָ עַל-אֲחַת מֵאֵלֶּיךָ אֵלֶּפֶי אֵלֶּפֶים
 וְרַבֵּי רַבּוֹת (פְּעָמִים) הַטּוֹבוֹת (נְסִים וְנִפְלְאוֹת) שֶׁעָשִׂיתָ עִמָּנוּ
 וְעַם-אֲבוֹתֵינוּ. מִמְצָרִים גָּאֲלָתָנוּ וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ. בְּרַעַב
 וּנְתָנוּ. וּבִשְׂבַע כָּל-כֹּלְתָנוּ. מִחֶרֶב הִצַּלְתָּנוּ. וּמִדְּבַר מִלְּטָתָנוּ.
 וּמִחֲלָאִים רָעִים וְרַבִּים דִּלִּיתָנוּ: וְעַד-הֵנָּה עֲזָרוֹנוּ רַחֲמֶיךָ
 וְלֹא-עֲזָבוֹנוּ. אֵל-יַעֲזֹבוֹנוּ רַחֲמֶיךָ וּחֶסֶדְךָ יְהוֶה אֱלֹהֵינוּ. לְכֹן
 אֲבָרִים שֶׁפִּלְגַת בְּנוּ. וְרוּחַ וּנְשָׁמָה שֶׁנִּפְחַת בְּאַפֵּינוּ. וְלִשׁוֹן
 אֲשֶׁר שִׁמַּת בְּפִינוּ. הֵן הֵם יוֹדוּ וַיְבָרְכוּ וַיִּשְׁבְּחוּ אֶת-שִׁמְךָ יְהוֶה
 אֱלֹהֵינוּ. כִּי כָל-פֶּה לָךְ יוֹדֶה. וְכָל-לִשׁוֹן בְּךָ תִּשְׁבַּע. וְכָל-בֶּרֶךְ
 לָךְ תִּכְרַע. וְכָל-קוֹמָה לְפָנֶיךָ תִּשְׁתַּחֲוֶה. וְכָל-הַלְּבָבוֹת יִירְאוּךָ.
 וְכָל-קָרֵב וְכָל-יֹתֵי יִזְמְרוּ לְשִׁמְךָ. כַּדְּבַר שֶׁנֶּאֱמַר. כָּל עַצְמוֹתַי
 תִּאֲמַרְנָה יְהוֶה מִי כָמוֹךָ:

מִי יִדְמֶה-לָךְ וּמִי יִשׁוּה-לָךְ. וּמִי יַעֲרֹךְ-לָךְ וּמִי יַעֲשֶׂה כְּמַעֲשֶׂיךָ
 וּכְגִבּוֹרְתֶךָ. הָאֵל הַגָּדֹל הַגָּבֹר וְהַנּוֹרָא. אֵל עֲלִיּוֹן קִנְיָה
 שָׁמַיִם וָאָרֶץ. הָאֵל בְּתַעֲצוּמוֹת עֲזָךְ. הַגָּדוֹל וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ

הַגְּבוּר לְנֶצַח נוֹרְאוֹתֶיךָ. נְהַלְלֶךָ וְנִשְׁבַּחֶךָ וְנִבְרַךְ אֶת־שֵׁם
 קְדוֹשְׁךָ. וְדוּד עֲבָדֶךָ אָמַר לְפָנֶיךָ. בְּרַכֵּי גַפְשִׁי אֶת־יְהוָה
 וְכָל־קַרְבֵי אֶת־שֵׁם קְדוֹשׁוֹ:

מִצִּיל עֲנִי מִחֶזֶק מִמֶּנּוּ וְעֲנִי וְאַבְיוֹן מִגְּזֻלוֹ: וְכָתוּב. רַנְּנוּ צְדִיקִים
 בַּיהוָה. לַיִּשְׂרָאִים גְּאוּהַ תְּהִלָּה:

בְּפִי (כָּל־)	יִשְׂרָאִים	תְּתַרְוֶמֶם.
וּבְדַבְרֵי	צְדִיקִים	תְּתַבְרַךְ.
וּבְלִשׁוֹן	חֲסִידִים	תְּתַקַּדְשׁ.
וּבְקֶרֶב	קְדוֹשִׁים	תְּתַהַלֵּל.

וּבַמִּקְהָלוֹת (נ"א: וּבַמִּקְהָלוֹת) רַבּוֹת עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל.
 יִתְפָּאֵר שִׁמְךָ וְזִכְרֶךָ מִלְּכַנּוּ בְּכָל־דּוֹר וְדוֹר.
 שְׂכֵן חוֹבֵת כָּל־הַיְצוּרִים מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ.
 לְהוֹדוֹת. לְהַלֵּל. לְשַׁבַּח. לְפָאֵר. לְרוֹמֵם. לְהַדָּר וּלְקַדְּשׁ.
 עַל־כָּל־דַּבְרֵי שִׁירוֹת וְתַשְׁבְּחוֹת (ו"א: וְתַשְׁבְּחוֹת) שֶׁאָמַר דָּוִד
 בְּיָשִׁי עֲבָדֶךָ מְשִׁיחֶךָ. (וּבְכֹן):

עומדים ואומרים:

יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לְעַד מִלְּכַנּוּ. הָאֵל הַמְּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ
 בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ. כִּי לָךְ גְּאוּהַ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי
 אֲבוֹתֵינוּ. שִׁיר וּשְׁבַחָה. הִלֵּל וְזִמְרָה. עֲזוּ וּמְשַׁלְּהָ. נֶצַח. גְּדֻלָּה
 וּגְבוּרָה. תְּהִלָּה וְתַפְאֶרֶת. קְדוּשָׁה וּמְלָכוּת. בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת
 מִעֲתָה וְעַד־עוֹלָם. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. מְלֶךְ גָּדוֹל וּמְהַלֵּל
 בְּתַשְׁבְּחוֹת (ו"א: בְּתַשְׁבְּחוֹת). אֵל הַהוֹדָאוֹת. אֲדוֹן הַנִּפְלְאוֹת.
 הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה. מְלֶךְ. אֵל. חֵי הָעוֹלָמִים. אָמֵן:

רשות לקדיש

יְהִי שִׁמְךָ אֲרוֹמָמְךָ • וְצַדִּיקְךָ לֹא־אֶכְסֶה: הָאֲזַנְתִּי וְהֶאֱמַנְתִּי •
לֹא אֶשְׂאֵל וְלֹא אֶנְסֶה: וְאִיךָ אוֹמֵר כְּלִי
חֹמֶר • אֵלֵי יוֹצְרוֹ מֵה־תַּעֲשֶׂה: דְרִשְׁתִּיהוּ פְגַשְׁתִּיהוּ • לְמַגְדֵּל
עַז וְצוֹר מַחְסֶה: הִבְהִיר כְּאוֹר מְזֵה־יָר • בְּאֵין מָסַךְ וְלֹא מִכְסֶה •
יִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמֵם וְיִתְנַשֵּׂא:

הִדְרַת כְּבוֹדְךָ וְעַז יְדְךָ • מִסְפָּרִים הַשָּׁמַיִם: בְּעַת עֲלוֹתָם וּבְעַת
פְּנוֹתָם • וּבְעַת שְׁחוֹתָם אֲפִים: וּמִלְאָכִים נְהַלְכִים • בְּתוֹךְ
אֲבִי־אֵשׁ וּמַיִם: יַעֲדוּךָ וְיִדְוּךָ • בּוֹרֵא גֵיב שְׁפָתַיִם: כִּי תִסְבֵּל
וְלֹא תִבֵּל • בְּלִי זְרוּעַ וְיָדַיִם: תַּחֲתוֹת וְעֲלִיוֹת • וְהַחַיּוֹת וְהַכִּסֵּא •
יִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמֵם וְיִתְנַשֵּׂא:

ח"ג והערות

רשות לקדיש. פיוט לרבי יהודה הלוי. פעמים סימן
יהודה, בבית הראשון ובראשי החרוזים. ראוי יהודה
הלוי, שירים, ערך, הוסיף הקדמות והערות, ישראל
לוי, ת"א, אוניברסיטת תל אביב, תשס"ז, עמ' 173.
ואיך אומר כלי חומר. כ"ה במח' רמ"ז ובולוניה.
כנראה צ"ל: יאריך יאמר כלי חומר, ראו לוי. וצור
מחסה. כ"ה במח' רמ"ז ואצל לוי. במח' בולוניה נראה:
יצור מחסה. בְּאֵין מסך. כ"ה במח' רמ"ז ובולוניה.
אצל לוי; קְלִי מסך. הִדְרַת כְּבוֹדְךָ וְעַז יְדְךָ. כ"ה
במח' רמ"ז ובולוניה. אמנם במח' בולוניה, בטעות הכיף
סופית נוקד בקמ"ץ. אצל לוי; יְהַדֵּר כְּבוֹדְךָ וְעַז יְדְךָ.
וּבְעַת פְּנוֹתָם וּבְעַת. כ"ה במח' רמ"ז ובולוניה. אצל
לוי; יָעֵת פְּנוֹתָם וְעַת. יִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמֵם
וְיִתְנַשֵּׂא. אצל לוי איננו חוזר על זה לאחר כל בית,
אלא נמצא רק בבית הראשון. במח' רמ"ז ובולוניה, תיבת
ישתבחי באה לבדה באמצע השורה.

מקורות ומקבילות

יה שמך ארוממך. ע"פ ישע' כה, א. יה... ארוממך. ע"פ שמו
טו, ב; תה' ל, ב; קוח, כח. וּלְצַדִּיק לֹא אֶכְסֶה. ע"פ תה'
מ, יא; נח, טז; עז, טו; צ"מ מז, ט. הָאֲזַנְתִּי. ע"פ שמו
טו, כו. וְהֶאֱמַנְתִּי. ע"פ תה' כו, יג; קוט, סו. לֹא אֶשְׂאֵל וְלֹא
אֶנְסֶה. הלשון ע"פ ישע' ז, יב. וְלֹא אֶכְסֶה. ע"פ שמו י, ב;
דב' ו, טז; צבלי תענית, דף ע"ב. וְאִיךָ אוֹמֵר כְּלִי וְכוּ' מֵה
תַּעֲשֶׂה. ע"פ ישע' מה, ט; ראו גם כט, טז; י, טו. כְּלִי חוֹמֵר
אֵלֵי יוֹצְרוֹ. ע"פ ירמ' יח, ד. אֵלֵי יוֹצְרוֹ מֵה תַּעֲשֶׂה. ע"פ ישע'
מה, ט. דְרִשְׁתִּיהוּ. ע"פ תה' לד, ה; קוט, י. פְּגַשְׁתִּיהוּ לְמַגְדֵּל
עוֹז. ע"פ שמו כ, טר"ט; דב' ה, כח. לְמַגְדֵּל עוֹז. ע"פ תה'
סא, ד. וְאוֹר מַחְסֶה. ע"פ תה' מו, ב; ישע' כה, ד; יוא' ד, טז.
הַבְּהִיר כְּאוֹר הַמְּזֵה־יָר. ע"פ חו"י לו, כח. בְּאֵין מָסַךְ וְלֹא מִכְסֶה.
שה"ר פ"ר ב, ס' א [ט], 'צוסי ראו אותי, ע"פ דב' ה, ד;
פדר"ך (מגדלצוים), פ"ה ה, ס' ה; מדה"ה סט, א. יִשְׁתַּבַּח
ע"פ תה' קח, א; קמו, יב. צ"ר פ"ר מה, ס' ז, 'על כל שבה
ושבה שישראל משבחין וכו'. וְיִתְפָּאֵר. ע"פ ישע' ס, יב"ג;
צבלי פסחים, דף קטו ע"ב [פ"ה, מ"ה]; מס"ו פ"ר יט, ה"ו.
וְיִתְרוֹמֵם וְיִתְנַשֵּׂא. ע"פ דני' יא, לו. הִדְרַת כְּבוֹדְךָ. ע"פ תה'
כט, ב; קמה, ה. וְעוֹז יְדְךָ. ע"פ תה' פט, יד; סח"ש יב, יח.
מִסְפָּרִים הַשָּׁמַיִם. ע"פ תה' יט, ב. צַעַת עֲלוֹתָם וּצַעַת פְּנוֹתָם.

ע"פ מל"א א, יא; ישע' נט, יט; תה' קיג, ג. ראו צבלי סנהדרין, דף לא ע"ב. שְׁחוֹת אֲפִים. ע"פ נחמ' ט, ו; שמו"ר פ"ר מה,
ס' ב, 'השמש והירח והכוכבים צאים להשתחוות לפניו' וכו'; מדה"ג (ורש"א), פ"ר כי תשא, ס' לו. הלשון ע"פ ישע' מט, כג.
נְתוּךְ אֲזַנִּי אֵשׁ וּמַיִם. יחז' כח, יד. אֵשׁ וּמַיִם - שְׁמוֹס. ע"פ צ"ר פ"ר ד, ס' ז, 'כ' אמר אש ומים. רבי אבהו בר כהנא אמר, משום
ר' נטל הקב"ה אש ומים, ופתקן זה צוה ומהן נעשו שמוס'. וְיִדְוּךָ. תה' סז, ד. בּוֹרֵא יָרֵב שְׁפָתַיִם. ישע' מ, יט. כִּי תִסְבֵּל
ע"פ ישע' מו, ד. כְּלִי זְרוּעַ וְיָדַיִם - צלי גוף. ע"פ דב' ד, טו; ישע' מה, ט. תַּחֲתוֹת וְעֲלִיוֹת. ע"פ צ"ר, פ"ר כב, ס' יא,
'עלווים והחתוטים אתה סובלי; ילק"ש תו', רמז לח, ד"ה כי תעבוד. הלשון ע"פ יחז' טו, יט. וְהַחַיּוֹת וְהַכִּסֵּא. צבלי חגיגה,

וּמִי יִמְלַל כְּבוֹד מְחֹלְלֵי הַשְּׁחָקִים בְּאֲמוֹנָתוֹ: חֵי עוֹלָם אֲשֶׁר נֶעְלַם. בְּגָבְהֵי רוּם מְעוֹנָתוֹ: וּבְרָצוֹתוֹ בְּבֶן בֵּיתוֹ. בְּאֶהְלוֹ שֶׁת שְׂכִינָתוֹ: וְשֵׁם מְרֵאוֹת לְנִבְאוֹת. לְהַבִּיט אֶל־גְּדֻלָּתוֹ: וְאִין תְּבַנִּית וְאִין תְּכַנִּית. וְאִין קִין לְתַבּוּנָתוֹ: רַק מְרֵאֵי בְּעֵין נְבִיאָיו. בְּמֶלֶךְ רֵם וּמִתְנַשֵּׂא.

יִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמֵם וְיִתְנַשֵּׂא:

דְּבַר גְּבוּרוֹת בְּלִי סְפוּרוֹת. וּמִי יִסְפֹּר תְּהִלּוֹתָיו: אֲשֶׁרֵי אִישׁ אֲשֶׁר יְחִישׁ. לְהַזְכִּיר עַז גְּדֻלּוֹתָיו: וְיִסְמַךְ בְּאֵל תּוֹמֵךְ. עוֹלָם עַל־גְּבוּלוֹתָיו: וְיַעֲרִיצוֹ שׁוֹב וְרָצוֹא. לְהַצְדִּיק דִּין עֲלִילוֹתָיו: וְיִוְדֶה עַל־אֲשֶׁר פָּעַל. כִּי לְמַעַנּוֹ פָּעַלְתָּיו: כִּי יֵשׁ

מקורות ומקבילות

דף יב ע"ג, '...והחיות הקדש, ומלאכי השרת, וכסא הכבוד, מלך אל חי רם ושם שוכן עליהם'. ומי ימלא ע"פ תהי קו, ב. ומי ימלא כבוד מחולל. כצלי מגילה, דף יח ע"א, ע"פ תהי קו, ב. חיו' לו, כ, ותהי סה, ב; מדת"ה מז' יט, ג, 'הארץ וכל מה שיש בה אינן יכולין לספר שבחו של הקב"ה'. מחולל - הקב"ה. מש' כו, י, ופי' רש"י. השחקים באמונתו. ע"פ תהי לו, ה, מ, יא. חיי עולם. ע"פ דב' לב, מ; ירמ' י, י; דני' יב, ז; שמו"ר פרי' מד, ס"ו י. אֲשֶׁר נֶעְלַם. ע"פ שמי' לג, כ; מדת"ג (וורשא), פרי' חיי שרה, ס"ו ג; כצלי ברכות, דף י ע"א; ויק"ר פרי' ד, ס"ו ה; מד' שו"ט מז' קג, ד. כצלי רוס. ע"פ חיו' יא, ה. כצלי רוס מעונתו. ע"פ ישע' לג, ה - טז; תהי' זג, ד. רוס - מל' הרמה וגבהות. ע"פ מז"צ מש' כה, ג. מעונתו. ע"פ דב' לג, כ; ירמ' כה, ל; זכ' ב, ח; תהי' סח, ו. ונרצו כצן ביתו. ע"פ צמ' יב, רח; ויק"ר פרי' כו, ס"ו ה, 'בחר הקב"ה במשה', ע"פ תהי' קו, כג; מד"א (צובה), ויק", פרי' ה, ס"ו ב. כצן ביתו - זה משה רבינו. ע"פ צמ' יב, ז; צמד"ר פרי' ד, ס"ו א.

ח"ג והערות

השחקים באמונתו. כ"ה במח' רמ"ו ובולוניה. אצל לוי; שחקים באמרתו. וְשֵׁם מְרֵאוֹת. כ"ה במח' רמ"ו, בשי"ן שמאלית, אלא שבטעות באה פתח מתחת לאות ש. במח' בולוניה: וְשֵׁם מְרֵאוֹת, בשי"ן ימנית. מראות לנבואות. כ"ה במח' רמ"ו ובולוניה. אצל לוי; 'מראות לנבואות. להביט אל־גְּדֻלָּתוֹ. כ"ה במח' רמ"ו ובולוניה. אצל לוי; 'להביט אל־תְּמוּנָתוֹ. עוֹלָם עַל־גְּבוּלוֹתָיו. כ"ה במח' רמ"ו ובולוניה. אצל לוי; 'עוֹלָם עַל־זְרוּעוֹתָיו. לְהַצְדִּיק דִּין. כ"ה במח' רמ"ו ובולוניה. אצל לוי; וְיַעֲרִיצוֹ דִין. דִּין עֲלִילוֹתָיו. במח' בולוניה נשמטה העי"ן בטעות ומוכח כן, שהרי הניקוד נמצא שם. עַל־אֲשֶׁר פָּעַל. כ"ה במח' רמ"ו ואצל לוי. במח' בולוניה: עַל־אֲשֶׁר יִפְעַל.

'צן ביתו זה משה'; דב"ר (ווילנא), פרי' ב, ס"ו כט. כצלי רוס מעונתו. ע"פ שמי' כה, חרט; כט, מג"מ; מ, לד"ה; תהי' עח, ס. מראות לנבואות. ע"פ צמ' יב, ו; יח"א, א; מדת"ג (וורשא), פרשת לו, ס"ו יג, 'שכינתו אין נגלה עליו באספקלריא מאורה, אלא צהלום וחיון'. להביט אל גדולתו. ע"פ שמי' לג, יא; צמ' יב, ה; מדת"ג (וורשא), פרי' בראשית, ס"ו א; כצלי ברכות, דף ז ע"א; ויק"ר פרי' א, ס"ו יד. ואין תבנית ואין תבנית. דב' ד, טו; ישע' מ, כה; אה"מ, אברהם אבינו, עמ' 4. הלשון ע"פ דב' ד, טז. ואין קץ לתבניתו. ע"פ ישע' מ, כה; מ, יב"ח; ירמ' לב, חדיע; תהי' קמח, ה; מש' כה, ל. רק מראיו בעין נביאיו. ע"פ צמ' יב, ו. בעין נביאיו. ע"פ ישע' כט, י. כמלך רם ומתנשא. ע"פ ישע' ו, א; דה"א כט, יא. דבר גבורות. ע"פ תהי' קו, ב; קמה, ד; חיו' מא, ד; צמ' יח, ג. כלי ספורות. ע"פ תהי' עא, טו. ומי יספר תהלותיו. ע"פ תהי' קו, ב. אשרי איש. תהי' א, א. להזכיר עוז גדולתיו. ע"פ ישע' יב, ד; תהי' קמח, יג; דה"א טז, ח"י. ויסמך צאל. ע"פ ישע' כו, ד; ירמ' ח, ז; תהי' קיב, ז. צאל תומך. ע"פ ישע' מא, י; מז, א; תהי' קמה, יד; מד"א (צובה), בר' פרי' כו, ס"ו כה, 'תמכתך צימין לזקי, זה הקב"ה'. עולם על גבולותיו. ע"פ ירמ' ה, כב. ויערילו שוב ורצוה. ע"פ מד"א (צובה), ויק"ר פרי' א, ס"ו א, 'המלאכים כששבתים אותו אינם יודעים מקומו; אה"מ, כתפוח בעני היער, עמ' 262, 'עומדים ע' אלק רבוא מלאכים, וכלם מאש לצנה, וכלם משבתים לפני הקב"ה'. שוב ורצוה. ע"פ יח"א, א, יד. להלדיק דין עלילותיו. ע"פ דב' לב, ד; תהי' צב, טז; ויק"ר פרי' כט, ס"ו י. ויודה על אשר פעל. ע"פ תהי' סד, י. אשר פעל. ע"פ צמ' כג, כג; ישע' ה, יב; מא, ד; מג, יג; תהי' מז, ט. כי למענו פעלתיו. ע"פ מש' טז, ד; ישע' מז, ז; צמ' מג, כ; מש' אבות פ"ו, מו"א; מדת"ג פרי' בראשית, ס"ו יב; תד"א (איש שלום), פרי' יח, ד"ה חמשה קניין. כי יש יום

יוֹם לֵאלֹהֵי אֵיּוֹם. וְדִין עַל־כָּל־הַמַּעֲשֵׂה.
יִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא:

הַשְׁתַּוֵּן וְהַכּוֹנֵן. וְהַתְּבוּנָן בְּסוּדָךְ: וְהַבִּטָּת מֶה אַתָּה. וּמֵאֵין
יְסוּדָךְ: וּמִי הַכִּינֶךָ וּמִי הִבִּינֶךָ. וְכַח מִי יְנִידֶךָ: וְהַבֵּט
אֶל־גְּבוּרֹת אֵל. וְהַעִירָה כְּבוֹדָךְ: חֲקֹר פְּעֻלֹי. רַק אֶלְיוּ.
אֶל־תִּשְׁלַח יָדְךָ: כִּי תִדְרֹשׁ. בְּסוּף וּבְרֵאשׁ. בְּמַפְלָא וּבְמִכְסָה.
יִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא:

החזן אומר:

יִתְגַּדֵּל וְיִתְקַדֵּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעֵלְמָא דְבְרָא כְרַעוּתָהּ. וְיִמְלִיךְ
מַלְכוּתָהּ בְּחַיִּיכוֹן וּבְיִמִיכוֹן וּבְחַיִּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל
בְּעֵגְלָא וּבְזִמְן קָרִיב. וְאָמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ. לְעֵלָם וּלְעֵלְמֵי עֵלְמֵיָא וּלְעֵלְמֵי
עֵלְמֵיָא יִתְבָּרַךְ שְׁמֵהּ דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא.

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה
וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. לְעֵלָא לְעֵלָא
מִן־כָּל־בְּרַכְתָּא. שִׁירְתָּא. תִּשְׁבַּחְתָּא וְנַחֲמַתָּא דְאִמְרֵן בְּעֵלְמָא.
וְאָמְרוּ אָמֵן:

מקורות ומקבילות

לאל וכו'. ע"פ ישע' ב, יב ותי"ו; מלא' ג, יט; שמו"ר פרי' טו, סוף סי' טו, זמן לע"ל כשיכנסו כל העכו"ם וכו'. הלשון ע"פ ירמ' לא, ה. לאל איוס. ע"פ דב' ז, כא; נחמי' ט, לב. איוס. ע"פ חבק' א, ז. ודין על כל המעשה. ע"פ קה' ג, ה; שמו"ר פרי' ח, סי' ד, 'לעת"ל הוא עומד ודן את עולמו בעמידה', ע"פ זכ' יד, ד, ל"ב ג, ה; מדה"ג (וורשל), פרי' פקודי, סי' ג; מדה"ה מז' מא, סי' ד. השתוקן. ע"פ תהי' עג, כא ורש"י. והטון - הזמון. ע"פ ישע' נא, יג ורש"י. והטנת מה אלה. ע"פ מש' אבות פ"ג, מ"א, 'מאין באת? מטפה סרוחה!'; ויק"ר פרי' יח, סי' א; מדה"ג פרי' חיי, סי' ז. ומאין יסודך. ע"פ צרי' ב, ז; יט; צ"ס ח, א; לג, י. ומי הכינך. ע"פ צרי' ב, ז. והטנת אל גבורות אל. ע"פ ירמ' טז, כא. והעירה כבודך. ע"פ תהי' מ, ט. חקור פעליו. ע"פ צבלי חגיגה, דף יג ע"א. חקור... רק אליו אל תשלה. ע"פ חיי' יא, ו; צ"ס ג, כ"כ; יח, ב. רק אליו אל תשלה ידך. הלשון מאחיו א, יב. אל תשלה ידך. צרי' כב, יב. כי תדרוש וכו' וצנכוסה. ע"פ צ"ס ג, כא; צבלי חגיגה, דף יג ע"א; צ"ר פרי' ח, סוף סי' ב; ילקו"ש יחז' רמז שלט. בסוף ובראש. ע"פ קה' ג, יא; צ"ר פרי' ט, סי' ב. קדיש. סת"ר סי' עד, ענין שחרית של ר"ה.

ח"ג והערות

הַשְׁתַּוֵּן וְהַכּוֹנֵן. כ"ה במח' רמ"ו, בולוניא ואצל לוי. בכ"י המאה הש"ו: יְהַתְּבוּנָן וְהַכּוֹנֵן. וְהַבִּטָּת מֶה אַתָּה. כ"ה אצל לוי. במח' רמ"ו ובולוניא: יְהַבִּטָּתָהּ מֶה אַתָּה. חֲקֹר פְּעֻלֹי. כ"ה אצל לוי. במח' בולוניא: חֲקֹר פְּעֻלֹי וְכֵן נִרְאָה מִמְּח' רמ"ו. בְּמַפְלָא וּבְמִכְסָה. במח' רמ"ו: 'בְּמַפְלָא וּבְמִכְסָה'. במח' בולוניא: 'בְּמַפְלָא וּבְמִכְסָה'. אצל לוי: 'בְּמַפְלָא וּבְמִכְסָה'.

וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְרוֹמַם וְיִתְפָּאֵר וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְבָּרַךְ וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. לְעֵלָא לְעֵלָא מִן־כָּל־בְּרַכְתָּא. שִׁירְתָּא. תִּשְׁבַּחְתָּא וְנַחֲמַתָּא דְאִמְרֵן בְּעֵלְמָא. וְאָמְרוּ אָמֵן.

יוצר לא של ראש השנה

מֶלֶךְ אָזוּר גְּבוּרָה. גְּדוֹל שִׁמְךָ בְּגְבוּרָה. לְךָ זְרוּעַ עֵס
גְּבוּרָה: מֶלֶךְ בְּגִרֵי נְקָם. לְבֵשׁ בְּיוֹם
נְקָם. לְצָרֵינוּ יֵשִׁיב אֶל־חִיקָם: מֶלֶךְ גְּאוֹת לְבֵשׁ. וַיִּמֵּס מִיַּבֵּשׁ.
וַגְּאוֹת אֶפְיָקִים מְכַבֵּשׁ: מֶלֶךְ בַּעֲשָׂרָה לְבוּשִׁים. יִתְאַדָּר
בְּקְדוּשִׁים. אֶל גַּעְרָן בְּסוּד־קְדוּשִׁים. קְדוּשׁ:
מֶלֶךְ דָּר בְּגַהוּרָא. עוֹשֶׂה אוֹרָה. מִשְׁפָּטָנוּ תּוֹצִיא לְאוֹרָה:
מֶלֶךְ הַתְּאֹזֵר עֵז. יְמִינוֹ תְּעוֹז. וְאֶנּוּשׁ אֶל־יְעוֹז: מֶלֶךְ
וַיִּלְבֵּשׁ צְדָקָה. וְנִקְדָּשׁ בְּצְדָקָה. לְךָ אֲדֹנָי הַצְדָּקָה:
מֶלֶךְ זֶה הַדּוֹר בְּלְבוּשׁוֹ. וְכוֹבֵעַ יְשׁוּעָה בְּרֵאשׁוֹ. אֱלֹהִים יֵשְׁבוּ
עַל־כִּסֵּא קְדוּשׁוֹ: מֶלֶךְ חֲמוּן בְּגָדִים. בְּדָרְכוֹ בּוֹגְדִים.

מקורות ומקבילות

מלך. ע"פ ש"א יב, יב; ישע' לג, כב; ירמ' י, י; מח' רומניא, דף שכד ע"א. **אזור גבורה.** ע"פ ישע' נט, ח; תה' סה, ז; תה"ל (איש שלום), פ"ט, טו; 'אני אגיד וכו'. **גדול שמך בגבורה.** ע"פ ירמ' י, ו. **לך זרוע עס גבורה.** תה' פט, יד; תה"מ, יתצדך, עמ' 251. **נגדי נקם.** ישע' נט, ח; דצ"ר פ"ב, ס"ו לו; אחד מ"י לנבוכד הקצ"ה. **לגש ביום נקם.** ע"פ ישע' נט, ח; סג, א; משה' ה, לד; מדה"ה מח' לג, ס"ו א. **ללריו ישיב אל חיקם.** ע"פ דצ' לג, מג; ישע' נט, יח; תה' עט, יב; מדה"ה מח' קיט, ס"ו ת. **גאות לבש.** תה' לג, א; דצ"ר פ"ב, כ, ס"ו לו. **וימס מיבש.** ע"פ נח"ו א, ד; תה' סו, ה; צבלי צניגה, דף יב ע"א, 'עד שגער צו הקצ"ה ויבשר'. **וגאות אפיקים מכבש.** ע"פ חו"י יב, כ"א. **מלך בעשרה לבושים.** דצ"ר פ"ב, כ, ס"ו לו; שה"ר פ"ד, ד, ס"ו י; פדר"ך פ' כב, ס"ו ה. ראו שבה"ל, ענין תפילה, ס"ו ח; מצוא למכב"ר, מאת שד"ל, סוף עמ' כו. **אל גערן כסוד קדושים.** תה' פט, ח; ירושלמי בילה, פ"ג, ה"ח [דף טו ע"א]; ויק"ר פ"ב, כט, ס"ו ד. **דר נהורא.** ע"פ דני' ב, כב; צ"ר פ"א, ח, ס"ו ה, 'אלו מעשיהם של לדיקים', ע"פ משה' ד, יח. **עוטה אורה.** ע"פ תה' קד, ב; מדה"ג פ"ב, בראשית ס"ו י. **משפטנו תוציא לאורה.** ע"פ מוכ' ז, ט; תה' לו, ו. **התאזר עז.** ע"פ תה' פט, יד; לג, א. **ימינו תעז.** ע"פ תה' פט, יד; צ"ס מח, ה. **ואנוש אל יעז.** ע"פ תה' ט, כ. **וילגש לדקה.** ישע' נט, ח. **ונקדש בלבוש.** ע"פ ישע' ה, טז; צבלי צרכות, דף יב ע"ב; מדה"ג פ"ב, קדושים, ס"ו א. **לך ה' הלדקה.** דני' ט, ז; ת"מ א, ז; מדה"ג פ"ב, ראה, ס"ו יד. **זה הדור בלבושו.** ישע' סג, א; ע"פ תה' קד, א; מדה"ג פ"ב, נשא, ס"ו לד; 'לנבוכו של הקצ"ה הוד והדר'. **וכובע ישועה בראשו.** ע"פ ישע' נט, ח; תה"מ, זרובבל, עמ' 160. **אלהים ישב על כסא.** תה' מח, ט; דני' ז, ט; מדה"ה מח' ד, ס"ו ד, 'ואימתו? ב"ה'. **כסא קדשו.** ע"פ ירמ' ח, יב; צבלי פסחים, דף ג ע"א. **חמוץ בגדים.** ישע' סג, א. **בדרכו בוגדים.** ע"פ ישע' סג, ג.

ח"ג והערות

מלך אזור גבורה. פיוט המיוחס לרבי אלעזר הקליר, ומיוסד ע"פ א"ב בראשי החרוזות. נמצא גם במנהג אשכנז ומח' רומניא, דף שיא ע"ב, אמנם בשילוב ברכת יוצר, אבל במח' הקדומים ושד"ל הסדר כבפנים. אליצור, עמ' 462 ואילך. **לְבֵשׁ בְּיוֹם.** במח' רומניא ואצל אליצור: לְבֵשׁ בְּיוֹם. וַיִּמֵּס מִיַּבֵּשׁ. במח' רומניא: יָמִים מִיַּבֵּשׁ. וַגְּאוֹת אֶפְיָקִים. כ"ה במח' בולוניה ושד"ל, בכ"י מח' רמ"ז ואצל אליצור: וַגְּאוֹת אֶפְיָקִים. במח' רומניא: וַגְּאוֹת אֶפְיָקִים. וַיִּתְאַדָּר בְּקְדוּשִׁים. כ"ה במח' רס"ד"רס"ה ובולוניה, וכן נראה נכון. במח' רמ"ז: וַיִּתְאַדָּר בְּקְדוּשִׁים. במח' רומניא: וַיִּתְאַדָּר בְּקְדוּשִׁים. במח' שד"ל: וַיִּתְאַדָּר בְּקְדוּשִׁים. אֶל גַּעְרָן. במח' רומניא: וַיִּתְאַדָּר בְּקְדוּשִׁים. וַיִּתְאַדָּר בְּקְדוּשִׁים. תּוֹצִיא לְאוֹרָה. במח' רומניא ואצל אליצור: יוֹצִיא לְאוֹרָה. וַיִּתְאַדָּר בְּקְדוּשִׁים. כ"ה בבארצ'ו. במח' הקדומים, שד"ל ורומניא: וַיִּתְאַדָּר בְּקְדוּשִׁים. בפתח. וכתב במניש עה"פ, 'במקצת ספרים מרדכיים הדל"ת בפתח. והשוו לעיל עמידה לליל ר"ה, סוף ברכת 'לדור ודור, ד"ה נקדש בצדקה. לך אדוני הצדקה, כ"ה בכתוב שלפנינו. במח' הקדומים, רומניא ושד"ל בשם הוי"ה. והשוו רש"י שופ' א, כב. חמוץ

יבצר רוח נגידים: מלך טליתו כשילג מצחצח. צח ובצחצחות
יצחצח. מצחצחים פּעלם לנצח:

מלך יעט קנאה. קנא קנא גאה גאה. כאיש מלחמות יעיר
קנאה: מלך כל-אפסי-ארץ. ישתחוו למלך כל-הארץ.
כי בא לשפט הארץ: מלך ליום קומו לעד. כל-יצור לפניו
ירעד. רם ונשא שכן עד:

מלך מושל בגבורתו. ירעשו-הרים בגאותו. וכאילים ירקדו
מגערתו: מלך גורא למלכי-ארץ. חול תחול הארץ.
מיושב הכרובים תנוט הארץ: מלך שאתו מי יעצר פּח. והוא
נושא כל בכח. נתן ליעף כח:

מלך עמדו לדין. ביום הדין. שופט גאים בדין: מלך פּלש סוד
המעמקים. לסתיר במעמקים. יחשף מגלה עמקים:
מלך צוה לכל-רוח. עריצי גסי הרוח. ויאפּפם בשטף רוח:

מקורות ומקבילות

יבצר רוח נגידים. תה' עו, יג. טליתו כשילג מלחמת. ע"פ דני
ז, ט; צבלי חגיגה, דף יד ע"א. אלת שה"ש ה, י; שה"ר פ"ה ה,
ס' ט. יעט קנאה. ע"פ ישע' נט, ח. קנא קנא. ע"פ שמו
לד, יד. גאה גאה. ע"פ שמו טו, א. כאיש מלחמות. ישע'
מז, יג. כל אפסי ארץ. תה' כב, כח. ישתחוו למלך. ע"פ
זכ' יד, טו. למלך כל הארץ. ע"פ זכ' יד, ט. כי בא לשפט
הארץ. תה' לו, יג. ליום קומו לעד. ע"פ נפ' ג, ת. כל יצור
לפניו ירעד. ע"פ תה' מז, ג; מה, ז; קוט, קב; לו"ה, לו, ג, ט.
רם ונשא שוכן עד. ישע' טו, טו. מושל בגבורתו. ע"פ תה'
סו, ז. ירעשו הרים בגאותו. תה' מו, ד. וכאילים ירקדו.
ע"פ תה' קיד, ד. טרא למלכי ארץ. תה' עו, יג. חול תחול
הארץ. ע"פ יחז' ל, טז; תה' לו, ד. מיושב הכרובים. ע"פ תה'
נט, א. שאתו מי יעצר כח. ע"פ חז' לא, כג, ודה"ב ב, ה.
נתן ליעף כח. ישע' מ, כט. עמדו לדין. ע"פ ישע' ג, יג;
פסר"ב פ"מ, 'היום דין'. שופט גאים. ע"פ תה' לד, ב. סוד
המעמקים. ע"פ ישע' כט, טו; דני' ב, כב. מגלה עמוקים.
ע"פ חז' יב, כב. גסי הרוח. ראו צבלי סוטה, דף ה ע"א.
ויאפּפם. ע"פ ש"ב כב, ה. כשטף רוח. ע"פ מש' סו, ד.

ח"ג והערות

בגדים. כ"ה בנביא שלפנינו ובמח' בולוניה. במח' רמ"ו,
רומניא ושד"ל: יחמוץ בגדים. טליתו כשילג. כ"ה
בנוב"ר וכן נכון כמו שמוכח מהמקרא. אצל אליצור:
טליתו כשילג. מצחצח. אצל אליצור: יצחצח.
יצחצח. במח' רומניא ואצל אליצור: יצחצח. פּעלם
לנצח. כ"ה במח' רמ"ו ואצל אליצור. במח' רס"ד-רס"ה,
בולוניה ושד"ל: פּעלם לנצח. במח' רומניא: פּועלם
לנצח. קנא קנא. במח' בולוניה, רומניא ושד"ל: קנא
קנא. ישתחוו למלך. במח' רומניא: ישתחוו למלך.
למלך כל-הארץ. במח' רס"ד-רס"ה ואצל אליצור:
למלך על-כל-הארץ. לשפט הארץ. אצל אליצור:
לשפט את-הארץ. קומו לעד. אצל אליצור: קומו
לעד. ירקדו מגערתו. בכ"י, מח' רמ"ו ואצל אליצור:
ירקדו מגערתו. תנוט הארץ. במח' רומניא: יתנוט
הארץ. כל בכח. כ"ה במח' רמ"ו, רומניא ושד"ל.
במח' בולוניה: כל בכח. עמדו לדין. כ"ה במח' רמ"ו
ורומניא. במח' בולוניה ורומניא. במח' רמ"ו ושד"ל: גאים
בכל-דין. פּלש סוד. במח' רומניא: פּלש סוד. צוה לכל-רוח.
במח' רומניא ואצל אליצור: צוה מכל-רוח.
עריצי גסי. במח' רמ"ו, בולוניה, רומניא ושד"ל: עריצי גסי.
גסי הרוח. במח' רומניא ואצל אליצור: גסי הרוח.
ויאפּפם בשטף. במח' רמ"ו, בולוניה ושד"ל: ויאפּפם בשטף.
במח' רומניא: יעפּפם (אולי צ"ל: יעפּפם) בשטף.

מֶלֶךְ קָהַל מַלְכֵי אֲדָמָה. בְּסַעְרוֹ מִשָּׂא דוֹמָה. יִפְקֹד עַל-צָבָא
 רוֹמָה: מֶלֶךְ רָם וְגִבָּה בַּמִּשְׁפָּט. וְעַז מֶלֶךְ אָהֵב מִשְׁפָּט.
 מְכוֹן כְּסָאוֹ צָדֵק וּמִשְׁפָּט: מֶלֶךְ שׁוֹפֵט בְּצִדְקָה. לְפָנָיו יִהְיֶה
 צָדֵק. לְהֵלִיץ בְּעַד רוֹדְפֵי צָדֵק:

מֶלֶךְ תִּקְוִי בְּמִשְׁלָה. כְּסָאוֹ תְּלָה לְמַעְלָה. וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל
 מִשְׁלָה: מֶלֶךְ תַּחַת חֶלֶד מִהַבִּיטוֹ. מְרַעֵשׂ יְסוֹד
 בְּהַבִּיטוֹ. בְּכָל מִשׁוֹטֵט מִבְּטוֹ: מֶלֶךְ תָּר בְּכָל-פְּעֵל. בְּכָל
 מַה-יִּפְעֵל. בְּמַטָּה וּבְמַעַל:

מֶלֶךְ בַּעֲשָׂרָה לְבוּשִׁים. יִתְאָדָר בְּקַדוּשִׁים.
 אֵל גִּעְרָן בְּסוֹד-קְדוּשִׁים. קְדוּשׁ:

וממושיכים בסילוק 'מלך עתיק ימים' (עמ' 97).

יוצר ליום ב' של ראש השנה

מֶלֶךְ אֲדִיר וְנוֹרָא. אֲמִיץ בְּגִבּוֹרָה. מֶלֶךְ בּוֹרָא בְּרִיּוֹת.
 בְּחֹר בְּעֵלְיוֹת. מֶלֶךְ גִּאָה בְּמַלְכוּת.
 גּוֹלָל כָּל-הַמַּמְלָכוֹת. כִּי הוּא מַמְלִיךְ כָּל-מֶלֶךְ:

ח"ג והערות

קָהַל מַלְכֵי. תוקן ע"פ מח' רומניא, הרב מ"ע הרטום
 ואליצור, עמ' 468. במח' רמ"ז ובולוניא: יקהל פניו.
 צָבָא רוֹמָה. אצל אליצור: יצבא רומה. אָהֵב מִשְׁפָּט.
 במח' רומניא: אֹהֵב מִשְׁפָּט. תַּחַת חֶלֶד. במח' רומניא:
 יִתְחַת חֶלֶד. מְרַעֵשׂ יְסוֹד. במח' רומניא: מְרַעֵד
 יְסוֹד. בְּכָל מַה-יִּפְעֵל. במח' רומניא: יִבְּקֵל-מַה-
 שִׁיפְעֵל. יוֹצֵר לְיוֹם ב' שֶׁל ר"ה. פיוט זה מיוסד ע"פ
 א"ב כפול, ואינו בנוסחים אחרים.

מקורות ומקבילות

קָהַל מַלְכֵי אֲדָמָה. ע"פ יח"ז כ"ו, ז. כְּסַעְרוֹ מִשָּׂא דוֹמָה. ע"פ
 ישע' כ"א, י"א; אד"ג נוסח א', פ"ה א', ד"ה צְאוּתָה שְׁעָה יִרְדּוּ
 ירושלמי תענית, פ"א ה"א [דף ג ע"א]; צבלי סנהדרין, דף לז
 ע"א. יִפְקֹד עַל צָבָא רוֹמָה. ע"פ ישע' כד, כ"א. רָם וְגִבּוֹה
 כְּמִשְׁפָּט. ע"פ ישע' ה, טו. וְעַז מֶלֶךְ אָהֵב מִשְׁפָּט. ע"פ תה'
 נט, ד. מְכוֹן כְּסָאוֹ. ע"פ תה' לו, ג. שׁוֹפֵט בְּצִדְקָה. ע"פ תה'
 ז, יב. לְפָנָיו יִהְיֶה צָדֵק. ע"פ תה' פה, יד. רוֹדְפֵי צָדֵק. ישע'
 נ"א, א. כְּסָאוֹ תְּלָה לְמַעְלָה. ע"פ תה' קג, יט. וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל
 מִשְׁלָה. תה' קג, יט. תַּחַת חֶלֶד מִהַבִּיטוֹ. ע"פ תה' קד, לז;
 ירושלמי צרכות, פ"ט, ה"ב [דף סד ע"ב]. מְרַעֵשׂ יְסוֹד
 אֵל גִּעְרָן בְּסוֹד קְדוּשִׁים. תה' פט, ת. מֶלֶךְ אֲדִיר. ע"פ ש"א
 ד, ת. אֲדִיר וְנוֹרָא. ירושלמי צרכות, פ"ט, ה"א [דף סב ע"ב]. 'הקב"ה... נוֹרָא וְאֲדִיר בְּקוֹשֶׁה', ע"פ ש"מ טו, י"א; אה"מ, אליצור,
 עמ' 32, '...נוֹרָא דְחוֹן הַאֲדוּנִים וְאֲדִיר הַאֲדוּרִים'. וְנוֹרָא. ע"פ דב' ז, כ"א, י. ח. אֲמִיץ בְּגִבּוֹרָה. ע"פ צ"מ טו, י"א. נוֹרָא
 צְרִיּוֹת. ע"פ צ"א, כ"ז; ה, א"ב; ישע' מז, ה ורש"י זכ' יב, א; צ"מ טו, יד. בְּחֹר בְּעֵלְיוֹת. ש"מ"ר פ"ה טו, ס"ו כב, 'ואח"כ
 צנה את העליונות'; אה"מ, חנוכה, עמ' 192, 'כ"ש הקב"ה שהעולם שלו וכו'. מֶלֶךְ גִּאָה בְּמַלְכוּת. ע"פ ש"מ טו, א; ישע' ג, ירכ"ה;
 ילקו"ש תה', רמח תתס, סוף ד"ה ה' בשמים. גּוֹלָל כָּל הַמַּמְלָכוֹת. ע"פ ש"מ"ר פ"ה לז, ס"ז, 'וכן אהה מוואל שהראה הקב"ה'
 וכו'. כִּי הוּא מַמְלִיךְ כָּל מֶלֶךְ. ע"פ או"י לו, ז. הָשׁוּ ס"ח ס"ח ש"ה ראו מה"ג ש"מ, פ"ה ה, פ"א, 'והוא ממליך כל מלכים'.

**מֶלֶךְ גָּאָה גָּאָה גְּאִים הַתְּנַאָּה • מֶלֶךְ דָּר בְּנֵהוּרָא • דְּלוּק
אוֹרָה • מֶלֶךְ הָדוּר בְּלָבוּשׁוֹ • הוּד וְהָדָר בְּלָבוּשׁוֹ • כִּי־הוּא
יִצְמִיחַ לָנוּ יְשׁוּעָה:**

**מֶלֶךְ וְרוֹכֵב עַל־כַּסֵּא • וּלְכָל־רֹאשׁ מִתְנַשֵּׂא • מֶלֶךְ וְדָ צְדִיק
וְיִשְׂרָאֵל • זֹכֵר חֶסֶד לְכָל־מִיִּשְׂרָאֵל • מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם נִקְרָא •
חַוּנָּן לְכָל־אֱלֹוֵי נִקְרָא • כִּי־הוּא מִמְּלִיךְ כָּל־מֶלֶךְ:**

**מֶלֶךְ טָהוֹר כְּעֵצִים שָׁמַיִם • טָכֵס וְנָס שָׂא מִים • מֶלֶךְ יָסֵד
עַל־בְּלִי מָה • יְסוּדֵי אֲדָנֵי אֲדָמָה • מֶלֶךְ כְּרוּבִים עַס־כַּסֵּס
נוֹשְׂאִים • כְּבוֹדוֹ מְנַשְׂאִים • כִּי־הוּא יִצְמִיחַ לָנוּ יְשׁוּעָה:**

**מֶלֶךְ לְפִידֵי אוֹר לְפָנָיו • לְהַבּוֹת אֵשׁ אוֹפָנָיו • מֶלֶךְ מְלֵא
כָּל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ • מִי יִבִּין סוּדוֹ • מֶלֶךְ נִכּוֹן כִּסְיֵהוּ
נִהַר בֵּית־מִקְדָּשׁוֹ • כִּי־הוּא מִמְּלִיךְ כָּל־מֶלֶךְ:**

מקורות ומקבילות

ח"צ והערות

גָּאָה גָּאָה ע"פ שמי טו, א. גאִים התגאה. ע"פ ישע' ב, יב; שמו"ר פ"ג ס"י יג. דר צנהורא. ע"פ דני' ב, כג; ב"ר פ"א א, ס"ו ו, א'לו מעשיהם של דלוקים, ע"פ מש' ד, יח. דלוק אורה. ע"פ תה' יח, כט; שמו"ר פ"ג לו, ס"ו ב. הדור צלגשו. ישע' סג, א. הוד והדר צלגשו. ע"פ תה' קד, א; מדת"ג פ"ג נשא, ס"ו לד, 'ולבושו של הקב"ה הוד והדר'. הוא ילמיה לנו ישועה. ע"פ יחז' לו, יד; מדת"ג פ"ג תרומה, ס"ו ו, 'חייבם שאני מלמיה לכס ישועה מתוך השיעבוד'. ורוכב על כסא. אה"מ, היכלות, עמ' 111; בתמ"ד (וורטהיימ), ח"א, מעשה מרכבה, פ"ז. ולכל ראש מתנשא. ע"פ דה"א כט, יא; מדת"ה מו' קד, ס"ו א. זך. ע"פ איו' ח, ו; רצ"ה פתוח, ס"ו ג, זך, זה הקב"ה; ילקו"ש מש', רמז תתקטז, ד"ה פלגי מים. לדיק וישר. דב' לב, ד; מדת"ג (וורשא), פ"ג בראשית, ס"ו ז; אה"מ, ויושע, עמ' 148, ד"ה וירא ישראל. זוכר חסד. ע"פ תה' אה, ג. לכל מישר. ע"פ שמי' לד, ז ורש"י; תה' כה, י. חנון ורחום ונקרא. ע"פ שמי' לד, ו; ספרי דברים, פ"ג עקב, פ"י מט; מתע"ד פ"א, פכ"ב; בבלי שבוטות, דף לה ע"ב; שמו"ר פ"ג, ס"ו ו. חונן לכל אליו נקרא. ע"פ תה' קמה, יח; ספרי צמ', פ"ג נשא, פ"י מז; ויק"ר פ"ג, יח, ס"ו א. מלך טהור. ע"פ חבק' א, יג; שמו"ר פ"ג, יח, ס"ו ת; ויק"ר פ"ג, ד, ס"ו ת. טהור כעלם השמים. ע"פ שמי' כד, ו; מכו"ל דרשב"י שמי', פ"ג כד, פ"י, 'מלמד שמשמיעין את האהן מה שיכולה לשמוע; וירושלמי (וילגיה), סוכה פ"ד, דף גז טור ג, ה"ג, 'שמייה כד אינון נקיון מן עננין'. ונס. ע"פ צ"ר א, רח. שא מים. ע"פ ב"ר פ"ג, ד, ס"ו ז; מדת"ה מו' קמה, ס"ו ב; רש"י צ"ר א, ת. מלך יסד. ע"פ ישע' מה, יג; תה' כד, ב; קד, ה. יסד על בלי מה. ע"פ איו' כו, ז; בבלי חולין, דף פט ע"א; אה"מ, אילנות, עמ' 68, '...והם כלי אומנות של הקב"ה'. מלך כרוכים. ע"פ צמ' ז, פט; ש"א ד, ד; מ"ב יע, טו; תה' לט, א. עם כס נושאים. ספרא ויק', דבורא דמצבה, פ"ג א תחילת פ"ג, אות יב, 'חות הקדש הנושאות את כסא הכבוד; שמו"ר פ"ג, כג, ס"ו טו. כבודו מנשאים. ע"פ יחז' ו, ט"ב; יח, כב; אה"מ, היכלות, עמ' 112; בתמ"ד (וורטהיימ), ח"א, פרקי היכלות, פ"ט. לפידי אור לפניו. ע"פ צ"ר טו, ח; שמי' כ, טו; יחז' א, יג; איו' מה, י"ג. להצות אש. תה' כט, ז. אש אופניו. ע"פ אה"מ, היכלות, עמ' 109, 'ווגללו אש אוכלה ומרכבות להצות; אה"מ, מעטרוק, עמ' 285, ד"ה אמר רבי ישמעאל; בתמ"ד ח"א, מעשה מרכבה, פ"ג ה, ד"ה צהיכל. מלא כל הארץ כבודו. ע"פ צמ' יד, כא; ישע' ו, ג; תה' עב, יט; סח"ש א, ז. מי יבין סודו. ע"פ ירמ' כג, יח; תה' כה, יד; איו' טו, ח; כט, ד; מדת"ה מו' קרא, ס"ו א. נכון כס קדשו. ע"פ תה' לג, ב; בבלי נדרים, דף לט ע"ב, אחד מן ז' דברים שנבראו קודם בריאת העולם. טיה. ע"פ ירמ' ו, כה; כה, לו; תה' עט, ז; מכדרי' צלח, מס' דשירה, פ"ג ג, 'אין נוה אלה בית המקדש; מש"ט שמי', פ"ג טו, סוף פכ"א. בית מקדשו - אחד מן ז' דברים שנבראו קודם בריאת העולם, בבלי נדרים, דף לט ע"ב, ע"פ ירמ' ו, יב.

מֶלֶךְ שָׁם עָבִים מְרַבְּבוֹתָיו. סְעָרוֹת תִּימָן הִלִּיכוֹתָיו. מֶלֶךְ
 עִירֵי אֲרָאֵלִים יִשְׁרְתוּהוּ. עוֹשֵׂי דְבָרוֹ יִבְרְכוּהוּ. מֶלֶךְ
 פְּלִיאֵי שָׁמֹת. פְּאָרוֹ לְיוֹצֵר הַנְּשָׁמוֹת. כִּי־הוּא יִצְמִיחַ לָנוּ יְשׁוּעָה:
 מֶלֶךְ אֲצָאוֹת גְּדוּדִים. אֲדַקּוֹתָיו מִגִּידִים. מֶלֶךְ קְדוּחֵי אֵשׁ
 נוֹצְצִים. קָלוּם עֲנִיָּה מְרָצִים. מֶלֶךְ רַחֲיִפַת הַמוֹנֵי עִירִים.
 רְצוּא וְשׁוֹב מְהִירִים. כִּי־הוּא מִמְּלִיךְ כָּל־מֶלֶךְ:
 מֶלֶךְ שְׁנֵאֲנֵי קֹדֶשׁ. שְׁבָחוּ לְנֶאֱדָר בְּקֹדֶשׁ. מֶלֶךְ תָּמִיד
 מְבָרְכִים עִם קֹדֶשׁ. בְּסוּד שְׂרִפֵי קֹדֶשׁ. מֶלֶךְ גְּאָה
 בְּמַלְכוּת. גּוֹלָל כָּל־הַמְּמַלְכוֹת. כִּי־הוּא יִצְמִיחַ לָנוּ יְשׁוּעָה:

פיוט לשני ימים של ראש השנה

מֶלֶךְ עֵתִיק יָמִים. יוֹם זֶה מֵיָמִים. שָׁמוּ לְשֹׁפֵט עַמִּים.
 וַנְּדִיבֵי עַמִּים: יִסְדּוּ לְהוֹכִיחַ לְאֲמִים.
 וַבְּרוּרֵי מְלֶאכִים: לְבַקֵּר גְּלוּיִים וּסְתוּמִים. רְאוּיִים וְעֵלוּמִים:

ח"נ והערות
 מלך עתיק ימים. סילוק מאת ר' אלעזר בירבי קליר. שם עניס מרכבותיו. ע"פ ישעי' יט, א; תה' קד, ג. סערות תימן הליכותיו. ע"פ זכ' ט, יד; אה"מ, משה, עמ' 391, ד"ה האות השמיני. עירי אראלים ישרתוהו. ע"פ תה' קד, ד; פדר"א, פ"א, ד, 'מלאכי השבת מהלכין ומשרתין לפני ה'ה'; אה"מ, אליעזר, עמ' 33, ד"ה ביום השני. אראלים - מלאכים. רש"י עמ"ס כתובות, דף קד ע"א, ד"ה אראלים. עושי דברו יברתוהו. ע"פ תה' קד, כ. פלאי שמות. ע"פ ישעי' כה, א; צמד"ר פ"י י, ס"ה, 'לפי פליאה ופליאה שעושה על דיונו הוא קורא לנו שם'. פארו ליוצר שמות. ע"פ ישעי' ח, טז; תה' קג, ו; צבלי ברכות, דף ס ע"ב; צ"ר פ"י יד, ס"ו ע. אצאות גדודים. ע"פ אה"מ, היכלות, עמ' 109, פ"ה חמישי; צתמ"ד ח"א, סדר רצה דבראשית, ס"ו מג. אדקותיו מגידים. מתע"ד פ"י יד, פ"א, ע"פ ח"ו לת, ז; צ"ר רבתי, עמ' 35. קדוחי אש נווצים. ע"פ תה' קד, ד; צבלי חגיגה, דף יד ע"ב, 'נענה מלאך מן האש'. נווצים. ע"פ יחו' א, ז. קלוס עניה מרצים. פדר"א פ"י ד; אה"מ, כתפוח צעלי היער, עמ' 262, 'וכלם משבחים לפני הקב"ה; צתמ"ד ח"א, מדרש כתפוח צעלי היער, ס"ה ה. רחופת. ע"פ צ"ר א, ב. רחופת המוני עירים. ע"פ צתמ"ד ח"ב, מדרש אלפא ביתא, ד"ה אב, 'סביבות לשכינה בכל שעה'. ראו ושוב מהירים. ע"פ יחו' א, יד; צבלי חגיגה, דף יג ע"ב; צ"ר פ"י ג, ס"ו א. שנאני קדש. ע"פ תה' סח, יח. שנחו לנאדר בקדש. ע"פ שמו" טו, יא; פדר"א פ"י מא; מדת"ג פ"י קדושים, ס"ו ד. תמיד מצרכים עם קדש. ע"פ מס"ו פ"י יג, הל' יג; מדת"ר פ"י יא, ד"ה ותשר דבורה. עם קדש. ע"פ דב' ז, ו; יד, ב; ירמ' ב, ג; משר"א פ"י טז, עמ' 299. נקוד שרפי. ע"פ צתמ"ד ח"א, פרקי היכלות, פ"י כה, ס"ו ב; צתמ"ד ח"ב, מדרש אותיות דר"ע (נוסח א), ד"ה מ"ס. שרפי קדש. ע"פ מק"ט, אד"ג הוספה ב לנוסח' א, פ"י ד; אה"מ, משה, עמ' 382. מלך עתיק ימים. ע"פ דני' ז, ט; שמו"ר פ"י ל, ס"ו יח, 'הקב"ה שנקרא עתיק ויומין'. יום זה... שמו לשפט. ע"פ תה' פ"א, ד; משנ' ר"ה, פ"א, מ"ב; ירושלמי ר"ה, פ"א, ה"ג [דף ז ע"א]; צבלי ר"ה, דף ח ע"א. מימים. ע"פ שמו" יג, י ורש"י. שמו לשפט עמים. ע"פ מו"כ ד, ג; תה' סז, ה; צבלי ר"ה, דף ח ע"ב, 'אין לי אלא לישראל, לאומות העולם מניין'. ונדוני עמים. ע"פ תה' ח, ו. להוכיח עמים. ע"פ ישעי' ב, ד. ונדוני - נבחרים. ע"פ מל"ד דה"א ז, מ. ונדוני מלאמים. ע"פ שמו" יט, ה"ו; דב' ז, ו; יד, ב. לבקר גלויים וסתומים. ע"פ דני' ב, כב; פסר"ב פ"י ח, ד"ה והיה צעת ההיא, 'מחפש כל מה שבטמטמיות'. ראוים ועלומים. ח"כ"ר פ"י ג,

מַעַשׂ כָּל־הַיָּמִים. כַּבְּנֵי־מְרוֹן יַעֲבְרוּ אֶלְמַיִם: וַיִּשְׁגְּיַח מִמְרוֹמִים.
 וַיְבִין מַעַשׂ עַמְמִים. וּבְדוּלֵי מַעַמִּים: וּבַחֲפָשׂוֹ עֹן אֲשָׁמִים.
 וְצַדִּיקַת שְׁלָמִים. אֲשֶׁר לְפָנָיו נִרְשָׁמִים. תְּנוֹת כָּל־לַיְלוֹת וַיָּמִים:
בְּשִׁבְתּוֹ עַל־כִּסֵּא מִשְׁפָּט. אֱלֹהֵי הַמִּשְׁפָּט: לְחַפֵּשׂ מַעֲשִׂים
 בַּמִּשְׁפָּט. בְּעֶמֶק יְהוֹשֻׁפָּט: וַיִּקְרְבוּ לַמִּשְׁפָּט. וְלֹא־
 יוּכְלוּ לָקוּם בַּמִּשְׁפָּט. כִּי־לֹא־יִקְמוּ רַשָּׁעִים בַּמִּשְׁפָּט. וַיִּרְשְׁעוּ
 בַּמִּשְׁפָּט. וַיַּחֲבִיבוּ לְהַשְׁפֵּט. וַיַּעַשׂ בָּם מִשְׁפָּט: וּבַהֲבִלִיהֶם יַעֲשֶׂה
 מִשְׁפָּט. כִּי כְמוֹהֶם עוֹשֵׂם יִשְׁפֹּט. פָּנָי מִגִּיד מִשְׁפָּט. וַיִּגְבֶּה
 בַּמִּשְׁפָּט: חֲלִילָה לָךְ אֱלֹהֵי הַמִּשְׁפָּט. לָבֹא עִמָּנוּ בַּמִּשְׁפָּט.
 תְּדִין עִמָּךְ בְּצַדִּיק וְעִנְיָיִךְ בַּמִּשְׁפָּט. וְתוֹשִׁיעַ עַנְוִים וְהַנְּחִם
 עַל־עַבְדֶּיךָ בַּמִּשְׁפָּט:

זְכֹר מְדַבֵּר בְּצַדִּיקָה. לְמַצּוֹה צַדִּיקָה: וּמַצּוֹה מִשְׁפָּט וְצַדִּיקָה.
וְאֲשֶׁר זָרַע לְצַדִּיקָה: וּפּוֹעֵל צַדִּיקָה. וְאֲשֶׁר עָנְתָה בּוֹ

מקורות ומקבילות

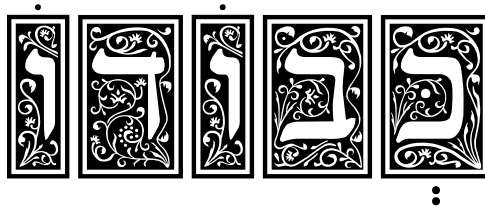
ס' ו' אפילו דברים שאין בהם ממש נכתבין לו לחדש על פנקסו',
 ע"פ עמו"ד, יג. **מעש כל הימים.** ע"פ חו"ל, ז; קה"י, יד.
כבני מרון יעברו. ע"פ משנ"ר"ה פ"א, מ"ג; ירושלמי ר"ה
 פ"א, ה"ג; בבלי ר"ה, דף יח ע"א; מדר"ג (ורש"א), פ"ר האזינו,
 ס' ד; מדר"ה מ"ז יח, ס' ה. **אלמים** - ישראל. ע"פ ספרי
 דב', פ"ר ח'ת הברכה, פ"י שמו, 'כשהם עשויים אגודה אחת'.
וישגיח ממרומים. ע"פ תה"ל, ג; יד; מדר"ג (ורש"א), פ"ר האזינו,
 ס' ד, 'ואם עשיתם תשובה וכו' שאני משגיח' וכו'. **ויבין**
מעש. ע"פ תה"ל, ג; טו. **עממים.** ע"פ צ"ר, כה, ג; מה, ד; נחמ'
 ט, כב. **ובדולי עמים.** ע"פ ויק' כ, כו; דב' ז, יד; כו, יח;
 במדב"ר פ"ר י, ס' א. **ובחפשו עון.** ע"פ לפ"א, יב; מש'
 כ, כו; מדר"ג פ"ר ויל"א, ס' ה. **עון אשמים.** ע"פ צ"ר, מז, כא;
 צמ"י, ט. **ולדתקת שלמים.** ע"פ ש"א כו, כג; ש"צ כב, כא;
 מ"א ה, לב; יחז"י, יד. **אשר לפניו נרשמים.** ע"פ חו"ל, ז;
 בבלי תענית, דף יח ע"א; מדר"ג פ"ר בראשית, ס' כט. **בשבתו**
על כסא משפט. ע"פ מ"א כב, יט; ישע"ג, יג; יג"ד; ו, א; מדר"ג
 פ"ר משפטים, ס' ו. **אלהי המשפט.** ע"פ ישע"ל, יח; מלא'
 ג, ח; בבלי חגיגה, דף ה ע"א, 'עבד שרבו וכו'. **בעמק**
יהושפט. ע"פ יואל ד, ג; ד, יב. **ויקרבו למשפט.** ע"פ מלא' ג, ה. **לא יקומו רשעים.** תה"ל, ה. **כי כמוהם עושים.** ע"פ תה'
 קטו, ה; קלה, יח. **מגיד משפט.** ע"פ תה"ל קמו, יט. **ויגבה במשפט.** ע"פ ישע"ה, טו. **חלילה לך.** צ"ר יח, כה. **אלהי משפט.**
 ישע"ל, יח. **ללא עמנו במשפט.** ע"פ תה"ל קמו, ג. **תדין עמך בצדק וענייך במשפט.** ע"פ תה"ל עב, ג; פס"כ"ג פ"י מ, 'היום דן
 את בניו ברחמים'. **ותושיע עמים.** ע"פ תה"ל עו, י. **והנחם על עבדיך.** תה"ל, יג. **מדבר לדקה.** ישע"ל, סג, א. **ומלוא משפט**
ולדקה. ע"פ צ"ר יח, יט. **זרע ללדקה.** ע"פ הוש"י, יב; תד"א"ז פ"ר א, ד"ה אבותינו הראשונים; צ"ר רבתי עמ"י 257. **ואשר**

ח"ג והערות

כבני מרון. אצל אליצור: יבנו מרון. ויבין מעש.
 אצל אליצור: יבין מעשי. כסא משפט. במח' רומניא:
 יבס משפט. מעשים במשפט. במח' רומניא נוסף:
 יזיכיה עמים במשפט. ויקרבו למשפט. אצל אליצור:
 ויקרבו למשפט. וירשעו במשפט. בנוב"ר ומח'
 רומניא: וירשעו במשפט. במח' רומניא נוסף: ילא יצדקו
 במשפט. אצל אליצור: וירשעו במשפט. ויחייבו
 להשפט. אצל אליצור: ויחייבו להשפט. כי כמוהם.
 במח' רומניא: כי כמו הם. חלילה לך. אצל אליצור:
 חלילה לך. לבא עמנו במשפט. עפ"י מח' שד"ל,
 ח"ב ואליצור, עמ"י 472. במח' רמ"ו, בולוניא ורומניא לא
 מופיע. אצל אליצור: יבוא עמנו במשפט. למצוה
 צדקה. במח' רומניא ואצל אליצור: למצוה צדקה.
 ומצוה משפט וצדקה ואשר. במח' רומניא: ומצוה
 צדקה אשר. ופועל צדקה ואשר. במח' רומניא:

צָדָקָה: לְמַעַן וּלְמַעַן עֲשֵׂה לֹבֵשׁ צָדָקָה. כִּי־לֹא עַל־
 צָדָקוֹתֵינוּ נִצְטַדָּקָה. וְלֹא עַל־טוֹבוֹתֵינוּ נִפְּלֵל נְאֻמָּה. כִּי־לֹנוּ
 הַבִּשְׁתׁ וְלֵךְ הַצָּדָקָה: וַיִּפֶן לְקוֹל צְעָקָה. וַיִּזְכֹּר חֶסֶד וְרַחֲמִים
 וַיִּלְבֹּשׁ צָדָקָה. וַיַּעֲשֵׂה בִיעָקֵב מִשְׁפָּט וַצָּדָקָה: וַיֵּאָדָר וַיַּעֲרֵץ
 וַיִּשָׁבֵב הָאֵל הַקְּדוֹשׁ הַנִּקְדָּשׁ בַּצָּדָקָה:

אופנים

אהל כהיום ברחמים
 בוחן כל-עשתונות צעיר
 גאות ועז התאזר
 דוק וחדל יחרדו מאימת

מלך:
 ומלך:
 מלך:
 מלך:

ח"ג והערות

יפועל בצדקה אשרי. כִּי־לֹנוּ הַבִּשְׁתׁ וְלֵךְ. בַּמַּח
 רומניא: לֹנוּ הַבִּשְׁתׁ וְלֵךְ וְלֹא תִיבַת צִי. וַיִּפֶן לְקוֹל
 צְעָקָה. בַּמַּח רומניא: וַתִּפֶּן לְקוֹל וְעָקָה. וַיִּזְכֹּר חֶסֶד
 וְרַחֲמִים וַיִּלְבֹּשׁ צָדָקָה. בַּמַּח רומניא: וַתִּזְכֹּר חֶסֶד
 וַצָּדָקָה \ וַתִּפְּלֵא רַחֲמִים וַתִּלְבֹּשׁ צָדָקָה. אצל אליצור:
 וַיִּזְכֹּר חֶסֶד וְרַחֲמִים וַצָּדָקָה \ וַיִּפְּלֵא רַחֲמִים וַיִּלְבֹּשׁ צָדָקָה.
 וַיַּעֲשֵׂה בִיעָקֵב וְכוּ' הַנִּקְדָּשׁ בַּצָּדָקָה. בַּמַּח רומניא:
 וַיַּעֲשֵׂה בִיעָקֵב מִשְׁפָּט וַצָּדָקָה \ וַתֵּאָדָר וַתַּעֲרֵץ וַתִּשָׁבֵב
 וַתִּקְדָּשׁ הַפֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ הַנִּקְדָּשׁ בַּצָּדָקָה. כבודו אהל
 כהיום. אופן, מיוסד ע"ס א"ב. ושם המחבר אלעזר
 בירבי קליר חזק כפי האקרוסטיקון שבסופו. נמצא גם
 במנהג אשכנז ומח' רומניא, דף שיב ע"ב, אמנם בשילוב
 ברכת יוצר. אליצור, עמ' 474 ואילך. אהל כהיום.
 בַּמַּח רומניא ואצל אליצור: אהל היום. צעיר ומלך. אצל אליצור: יצעיר ומלך.
 רומניא ואצל אליצור: דוק וחדל. יחרדו. בַּמַּח רומניא ואצל אליצור: יחרדו.

מקורות ומקבילות

עֲנֵה נָו צָדָקָה. ע"פ צר' ל, לג. למעקד. ע"פ ישעי' מח, יא;
 דני' ט, יט. ולמענס. ע"פ ישעי' מג, יד. לֹבֵשׁ צָדָקָה. ע"פ
 ישעי' נט, ח. כִּי לֹא עַל צְדָקוֹתֵינוּ. דני' ט, יח. כִּי לֹנוּ הַנּוֹשֵׁת
 וְלֵךְ הַצָּדָקָה. ע"פ דני' ט, ז. וַיִּלְבֹּשׁ צָדָקָה. ע"פ ישעי' נט, ח.
 וַיַּעֲשֵׂה בִיעָקֵב מִשְׁפָּט וְלֹדָקָה. ע"פ תה' נט, ד. הָאֵל הַקְּדוֹשׁ
 הַנִּקְדָּשׁ בַּצָּדָקָה. ע"פ ישעי' ה, טו. כְּבוֹדוֹ אֶהְיֶה. ע"פ ישעי'
 מ, כב; מח' רומניא, דף שכד ע"ב. כהיום ברחמים. ע"פ
 ויק"ר פרי' כט, סו' י; פדר"ך פ' כג, סו' ח. בוחן. ע"פ ירמי'
 יא, כ; מש' ח, ג; שמו"ר פרי' יא, סו' א, 'הקב"ה שהוא בוחן
 לַצָּדִיק אֱמֵר וְכוּ'. גָּאוֹת וְעַז הַתְּאֻזָּר. ע"פ תה' לג, א; שמו"ר
 פרי' ח, סו' א, 'לבושו של הקב"ה עז'. וחדל. ע"פ תה' מט, ב.
 יחרדו. ע"פ שמי' יט, טז; ישעי' יט, טז; סו' ה; הוש' יא, יריא.
 מאימת מלך. ע"פ מש' כ, ב; מדמ"ש פרי' כ, סו' ב; צבלי ברכות,
 דף כה ע"ב, 'צעשיו שמוליכים אותי לפני מ"ה הקב"ה וכו'.

דוק וחדל. בַּמַּח רס"ד-רס"ה,
 רומניא ואצל אליצור: דוק וחדל. יחרדו. בַּמַּח רומניא ואצל אליצור: יחרדו.

הַיִּצֵר יַחַד לְבָם יַחַן
 וּמִבֵּין אֶל-כָּל-מַעֲשֵׂיהֶם וַיִּצְדִּיק
 זְכָרוֹן הוּא תְרוּעַת
 חֵק לְיִשְׂרָאֵל הוּא לְזִכּוֹתֶם
 טָרַף גִּתָּן לִירָאִיו מִמְלִיךְ כָּל-
 יִזְכֹּר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ בְּזְכָרוֹן טוֹב
 כָּלָה אֶל-תַּעַשׂ לְשֹׂאֲרֵית בְּנֵי-
 לָכֵן אֶתְאָנּוּ לָךְ מִלְכֵנוּ
 מֵאֶתְמוֹל קַדְמָנוּ לְחִלּוֹתְךָ
 נָא נִצֵּר חֶסֶד לְגִינֵי שְׁלַחוֹ-לוֹ
 שְׁלוֹשֶׁת אֵילֵי
 סִכּוֹת בָּאֵי בְתַחַן לְמַר בְּכּוֹ אֲרָאֵלִי
 יַעֲנוֹתֶם בַּל-תִּבְזוּ לָלֶן בְּמִקּוֹם עָלוֹ
 וַיִּרְדּוּ בּוֹ מִלְּאֲכֵי-מֶלֶךְ
 פְּדִים מִדִּין גָּמוֹר מִלְּחֵיבִים

מקורות ומקבילות

היוצר יחד לבם. תהי' לג, טו; ע"פ משנ' ר"ה פ"א, מ"ב; ירושלמי ר"ה, פ"א, ה"ג [דף ח ע"א]; צבלי ר"ה, דף יח ע"א. יחון מלך. ע"פ ישע' ל, יח; תהי' קמה, ט; אה"מ, ה' צחכמה יסד ארץ, עמ' 104, 'אלמלא רחמינו וכו'. ומניין אל כל מעשיהם. ע"פ תהי' לג, טו. וירדיק מלך. ע"פ מדה"ג (ורשב), פ"י ויקרא, ס"ו ו, 'אלא דקה עשה עמי'. זכרון הוא תרועת. ע"פ ויק' כג, כד; תוספתא ר"ה (ליברמן), פ"א, הל' יב, 'כדי שיבא זכרוכם לטובה לפניו; צבלי ר"ה, דף טז ע"א. חק לשראל הוא. תהי' פ"א, ה'. לזכותם ויק"ה, אמור, פ' כט ס"ו יב; פדר"ך פ' כג, ס"ו א. טרף נתן ליראיו. תהי' ק"א, ה'. ממליך כל מלך. ע"פ חו"י לג, ז. יזכר לעולם בריתו. תהי' ק"א, ה'. כלה אל תעש. ע"פ ירמ' ד, כז; ל, יח; מו, כח; נחמ' ט, לא; סדע"א, מפ"א נוסח ב, פ"ה, 'נשבעתי ליעקב שאיני עושה כלייה מצניו'. לשארית בני. ע"פ מ"ב יט, ד; יט, לא; מו"כ ה, ו; עזר' ט, יד. בני מלך. ע"פ שמו' ד, כב; צבלי שבת, דף סז ע"א, 'ישראל בני מלכים הם'. לכן אתאנו לך. ע"פ ירמ' ג, כב. מאתמול קדמנו לחלותך. ראו מדה"ג (ורשב), פ' אמור, ס"ו כב, ער"ה גדולי הדור מתענין; טור או"ה, ס"ו תקפ"א, 'להתענות בער"ה'. נא נצור חסד. ע"פ שמו' לד, ז; צ"ר פ"ה ס, ס"ו ב, 'הכל לריכין לחסד אפילו אברהם'. חסד לגיני. ע"פ ירמ' לא, א"ב; תהי' אה, ג. שלטת אילי מלך. ע"פ צ"ר יח, ב, ומפרשים. צאי בתחן. ע"פ מ"א ח, ל; ירמ' ג, כח. למר צבו אראלי מלך. ע"פ ישע' לג, ז; צ"ר פ' וירא, פ' נו, ס"ו ה. ענותם כל תבו. ע"פ תהי' נא, יט; צבלי סוטה, דף ה ע"ב, 'שאין תפלתו נמאסת'. ללן במקום עלו וירדו. ע"פ צ"ר כח, יב.

ח"ג והערות

וַיִּצְדִּיק מֶלֶךְ. במח' רומניא ואצל אליצור: וַיִּצְדִּיק מֶלֶךְ. ממליך כָּל-מֶלֶךְ. במח' רומניא ואצל אליצור ללא תיבת 'כל'. קַדְמָנוּ לְחִלּוֹתְךָ. במח' רומניא: קַדְמָנוּ לְחִלּוֹת פְּנִיךָ. חסד לְגִינֵי. במח' רומניא ואצל אליצור ללא תיבת 'לְגִינֵי'. שְׁלַחוֹ-לוֹ. כ"ה במח' רומניא ושד"ל. במח' רמ"ו ובולוניא: שְׁלַחוּ בּוֹ. בְּמִקּוֹם עָלוֹ וַיִּרְדּוּ בּוֹ. במח' רומניא ואצל אליצור: בְּמִקּוֹם וְעָלוֹ וַיִּרְדּוּ וְלֹא תִיבַת בּוֹ. פְּדִים מִדִּין גָּמוֹר מִלְּחֵיבִים. במח' רומניא: פְּדִינוּ מִדִּין גָּמוֹר מִלְּחֵיבֵינוּ.

לשארית בני. ע"פ מ"ב יט, ד; יט, לא; מו"כ ה, ו; עזר' ט, יד. בני מלך. ע"פ שמו' ד, כב; צבלי שבת, דף סז ע"א, 'ישראל בני מלכים הם'. לכן אתאנו לך. ע"פ ירמ' ג, כב. מאתמול קדמנו לחלותך. ראו מדה"ג (ורשב), פ' אמור, ס"ו כב, ער"ה גדולי הדור מתענין; טור או"ה, ס"ו תקפ"א, 'להתענות בער"ה'. נא נצור חסד. ע"פ שמו' לד, ז; צ"ר פ"ה ס, ס"ו ב, 'הכל לריכין לחסד אפילו אברהם'. חסד לגיני. ע"פ ירמ' לא, א"ב; תהי' אה, ג. שלטת אילי מלך. ע"פ צ"ר יח, ב, ומפרשים. צאי בתחן. ע"פ מ"א ח, ל; ירמ' ג, כח. למר צבו אראלי מלך. ע"פ ישע' לג, ז; צ"ר פ' וירא, פ' נו, ס"ו ה. ענותם כל תבו. ע"פ תהי' נא, יט; צבלי סוטה, דף ה ע"ב, 'שאין תפלתו נמאסת'. ללן במקום עלו וירדו. ע"פ צ"ר כח, יב.

צְדִקְסָם בְּרַחֲמִים לְפָקֶדֶם לְטוֹב
קָשׁוּב קוֹל תְּקִיעָה מִתּוֹקְעֵי

(בשבת: קָשׁוּב תְּפִלָּה מִמְשׁוּעֵי) הַיּוֹם מִלֶּךְ:

רַחֲמִים תְּעוֹרֵר לְמַחְכֵּיךְ מִלֶּךְ:

שְׁעָה שׁוֹעֵת עִם מְשַׁחֲרֵיךְ מִלֶּךְ:

תִּפְּן בְּתוֹמְכֵי בְרוּךְ וּנְבָרְכֶךָ אֱלֹהִים חַיִּים וְמִלֶּךְ:

מִלֶּךְ אֲמִיץ וְאִיוֹם • זָכַר לְבָאֵי בְּתַחַן הַיּוֹם •
תִּקְעַת גְּאוּלֵי בְּפִדְיוֹם:

מִלֶּךְ דְּבָר וַיִּקְרָא • זָכַר לְהוֹגֵי דַת יִקְרָה •
תִּקְעַת וְהָיוּ לָךְ לְמַקְרָא:

מִלֶּךְ זוֹכֵר חֲסִידִים • זָכַר לְחֲסִידִים •
תִּקְעַת טַכְס נוֹעֲדִים:

מִלֶּךְ יוֹשֵׁב בְּסִתֵּר מְאֵהֵל • זָכַר לְכִצְאֵן מְנַהֵל •
תִּקְעַת לְהַקְהִיל קוֹהֵל:

ח"ג והערות

צְדִקְסָם בְּרַחֲמִים לְפָקֶדֶם. במח' רומניא: צְדִקְנָם בְּרַחֲמִים וּפְקִדְנָם. לְפָקֶדֶם לְטוֹב. במח' רומניא ואצל אליצור ללא תיבת לְטוֹב. בשבת 'קָשׁוּב' וכו'. נוסף ע"פ מח' שד"ל ומח' הרב מ"ע הרטום, אבל איננו במח' הקדומים ורומניא. קָשׁוּב תְּפִלָּה. כ"ה במח' הרב מ"ע הרטום. במח' שד"ל: יָקָשׁוּב קוֹל תְּפִלָּה. עִם מְשַׁחֲרֵיךְ. אצל אליצור: עִם מְחַלְלֵיךְ. תִּפְּן בְּתוֹמְכֵי. כ"ה במח' בולוניא וכן נראה נכון. במח' רס"ד רס"ה ורומניא: תִּפְּן לְתוֹמְכֵי. במח' שד"ל: תִּפְּן בְּתוֹמְכֵי. אֱלֹהִים חַיִּים. במח' רומניא ללא שם אלקות. חַיִּים וְמִלֶּךְ. אצל אליצור: חַיִּים וְמִלֶּךְ. מִלֶּךְ אֲמִיץ וְאִיוֹם. זולת, הנמצאת גם במח' רומניא, דף שיב ע"ב, מאת רבי אלעזר בירבי קליר. אליצור, עמ' 478 ואילך. ע"ס א"ב, מלכויות, זכרונות ושופרות (מלך, זכר, תקע). דַת יִקְרָה. במח' רומניא ואצל אליצור ללא תיבת דַת. טַכְס נוֹעֲדִים.

מקורות ומקבילות

נְרַחֲמִים לְפָקֶדֶם לְטוֹב. מש"ט צ"ר, פ"ה כב, פ"ה, 'ומאזהבת ה' אותנו קבע יוס זה פקודה טובה ורחמים'. קָשׁוּב תְּפִלָּה מִמְשׁוּעֵי. ע"פ תה"ח, א; סו, יט. לְמַחְכֵּיךְ. ע"פ מדה"ה מ"ד, ס"ו, ה, 'ישראל מחכין לשובתיו של הקב"ה'. שְׁעָה שׁוֹעֵת. ע"פ ש"צ כב, ז; ירמ"ה, יט; יו"ג, ג; תה"ל, לד, טז; איכ"ג, טו. עִם מְשַׁחֲרֵיךְ. ע"פ תה"קל, ז; קלא, ג; מש"ח, ח; פס"ו ש"ש, פ"ה, ה, פ"ו, 'אנחנו מקוים ומיחלים'. וּנְבָרְכֶךָ אֱלֹהִים. ע"פ תה"סו, ח; סח, כז; נחמ"ט, ה; דה"א כט, כ. אֱלֹהִים חַיִּים. דצ"ה, כג; ירמ"כ, לו. מִלֶּךְ אֲמִיץ. ע"פ או"י, ט, ד ושמו"ר פ"ה, ט, ס"ז; פס"ו קה', פ"ה, פ"ה. וְאִיוֹם. ע"פ תה"מ, ג. גְאוּלֵי בְּפִדְיוֹם. ע"פ תה"עח, מז. דָבַר וַיִּקְרָא. תה"ג, א. לְהוֹגֵי דַת יִקְרָה. ע"פ מש"ג, טו. תִּקְעַת וְהָיוּ לָךְ לְמַקְרָא. ע"פ צמ"י, ב"ג. זוֹכֵר חֲסִידִים. ע"פ תה"זח, ג. לְחֲסִידִים - לישראל. ע"פ תה"ג, ה ורש"י מדה"ה מ"ד, קיט, ס"ו, ה. תִּקְעַת טַכְס נוֹעֲדִים. ע"פ צמ"י, ד. יוֹשֵׁב בְּסִתֵּר. ע"פ תה"זח, א. לְכִצְאֵן מְנַהֵל. ע"פ ישע"מ, יא; תה"עח, יב. תִּקְעַת לְהַקְהִיל קוֹהֵל. ע"פ צמ"י, ז.

במח' רומניא: טַכְס נוֹעֲדִים. בְּסִתֵּר מְאֵהֵל. כ"ה במח' בולוניא וכן נראה נכון, מפני ההפסק ולהתיאמו לקמצים הבאים בבית: מְנַהֵל וכו' קוֹהֵל. במח' רמ"ו, רומניא ושר"ל: בְּסִתֵּר מְאֵהֵל. אצל אליצור: בְּסִתֵּר מְוֹהֵל. לְכִצְאֵן מְנַהֵל. במח' רומניא: כִּצְאֵן מְנַהֵל. לְהַקְהִיל קוֹהֵל. במח' רומניא: לְהַנְחִיל קוֹהֵל.

מִלֶּךְ מִשְׁפִּיל רָמִים • זָכַר לְגִתְאָמִים •
 תִּקַּע שְׂמֵחָה וּשְׁלָמִים:
 מִלֶּךְ עוֹנָה מִמַּצָּר • זָכַר לְפּוֹקֵדֶיךָ בַּצָּר •
 תִּקַּע צוֹרְחֵי עַל-הַצָּר:
 מִלֶּךְ קָדוֹשׁ וְגָדוֹל • זָכַר לְרוֹנְנֵי אֵל גָּדוֹל •
 תִּקַּע שׁוֹפֵר הַגָּדוֹל:
 מִלֶּךְ תּוֹלָה אֶרֶץ • זָכַר לְתַמִּימֵי אֶרֶץ •
 תִּקַּע שׁוֹכְנֵי אֶרֶץ:
 מִלֶּךְ תְּהוֹם רַבָּה • גִּתְאֲדָרֶת בַּיָּם וּבַחֲרָבָה •
 וּגִתְגִּדְלֹת מְרַבָּה • וּגִתְפְּאֲרֶת בְּצַמְחֵי רַבָּה:

יש נוהגים לומר לפני ברכו:

קְדוּשֵׁי אֵל תְּנוּ שִׁבַּח וְתוֹדָה • וּבְרַכּוּ וְכו'.

החזן אומר:

בְּרַכּוּ אֶת-יְהוָה הַמְּבָרָךְ:

הקהל אומר והחזן אחריו:

בְּרוּךְ יְהוָה הַמְּבָרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

מקורות ומקבילות

משפיל רמים. ע"פ ש"א 3, ז; תוספתא תענית (ליברמן) פ"א, ה"ג. לנתאמים. ע"פ פדר"ך פי"ה, י"ב ינחיל או' תומייתו' וכו'. תקע שמחה ושלמים. ע"פ צמ"י י, י. עונה ממלך. ע"פ תה"ל 54, טו; קית, ה; מדה"ה מז' כ, ס"א. לפוקדיך צלר. ע"פ ישע' כו, טז. צורחי על הוצר. ע"פ צמ"י י, ט. קדוש וגדול. ע"פ תה"ל 54, ג. לרונני. ע"פ תה"ל, יב; כ"ג. קל גדול. ע"פ תה"ל 54, ג. תקע שופר גדול. ע"פ ישע' כז, יג; מס"ו פ"י יט, ה"ג. תולה ארץ. או"י כו, ז. לתמימי ארץ. ע"פ מש' 3, כ"א. תקע שוכני ארץ. ע"פ ישע' יח, ג. תהום רבה. ישע' נ"א, י. גתאדרת. ע"פ שמו"ט, ו. ניס ונחרבה. ע"פ שמו"ט, יד, כ"א. ונתפארת. ע"פ דב' כו, יט; ישע' מז, יג; מט, ג. צלמחי רבבה. יחז' טו, ז. נרכו את ה'. כ"י כ"ה, דף 394; סת"ר ס"ו עד, ענין שחרית של ר"ה.

ח"ג והערות

זכר לנתאמים. כ"ה במח' רמ"ו. במח' בולוניא ושר"ל: זכר לנתאמים. במח' רומניא: זכר לנתאמים. תקע צורחי. במח' רומניא: תקע צורחי. א"ל גדול. במח' רומניא: א"ל גדול. שופר הגדול. כ"ה בנוב"ר ומח' רומניא. במח' הרב מ"ע הרטום: שופר גדול. תולה ארץ... ארץ... ארץ. כ"ה במח' רמ"ו. במח' בולוניא, רומניא, שד"ל ואצל אליצור: תולה ארץ... ארץ... ארץ. תקע שוכני. במח' רומניא: תקע לשוכני. מלך תהום וכו'. בית זה איננו במח' רומניא. קדושי אל תנו שבח ותודה. חרוז האחרון של הפיוט יעידון כל עבדיך לגדלך, הנמצא בנוב"ר ומח' רומניא, דף תמו ע"א, מאת ר' יצחק מנילישטאינה אשכנזי (ראו: כ"י לונדון, הספרייה

הבריתית, Add. 26968, מרגוליות 616, דף 834א). וכתב במח' שד"ל, ופשט המנהג שלא לומר פיוט קדושי אל וכו' ברי"ה ויהי"ב, שאין אומרים בהם שירה, ובויניציאה המנהג להתחיל מקדושי אל, עכ"ד. יש המשמישים סימנת פיוט

ואומר החזן והצבור לוחשין עמו:

יום טוב החל בחול, בק"ק רומה אומרים היוצר של שבת כדלהלן, ללא הקטע 'לאל אשר שבת מכל המעשים'.

ראש השנה החל בשבת אומרים:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר
 אור ובורא חֶשֶׁד עֲשֵׂה שְׁלוֹם ובורא
 אֶת־הַכֹּל אור עוֹלָם אוֹצֵר חַיִּים אורות
 מְאוּפֵל אָמַר וַיְהִי הַכֹּל יוֹדוּךָ וְהַכֹּל יִשְׁבְּחוּךָ
 וְהַכֹּל יֵאמְרוּ אֵין־קְדוֹשׁ כִּיהוָה הַכֹּל יְרוֹמְמוּךָ
 סְלָה יוֹצֵר הַכֹּל הָאֵל הַפּוֹתַח בְּכָל־יוֹם דְּלִתּוֹת
 שְׁעָרֵי מִזְרַח וּבֹקֵעַ חֲלוֹנֵי רְקִיעַ וּמוֹצִיא חֲמָה
 מִמְּקוֹמָהּ וּלְבָנָה מִמְּכוֹן שַׁבְּתָהּ וּמְאִיר לְעוֹלָם
 כָּלוּ וּלְיוֹשְׁבֵי שְׁבָרָא בְּמִדַּת רַחֲמִים הַמְּאִיר
 לְאָרֶץ וְלְדָרִים עָלֶיהָ הַמְּחַדֵּשׁ טוֹבוֹ בְּכָל־יוֹם
 תְּמִיד מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית מְהַרְבּוֹ מַעֲשֵׂיךָ
 יְהוָה בְּלֵם בְּחֻכְמָה עֲשִׂיתָ מְלֹאָה הָאָרֶץ
 קִנְיָנְךָ הַמְּלֵךְ הַמְּרוֹמֵם לְבַדּוֹ מְאֹז הַמְּהַלְלֵךְ
 הַמְּשַׁבַּח וְהַמְּפָאֵר וְהַמְּתַנַּשֵּׂא מִימּוֹת עוֹלָם
 אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים רַחֵם עָלֵינוּ
 אֲדוֹן עֲזָנוּ צוֹר מְשֻׁבְּנֵנוּ מְגַן יִשְׁעֵנוּ מְשֻׁבְּבֵנוּ
 בַּעֲדָנוּ אֵין עֲרוּךְ לָךְ וְאֵין זוֹלָתְךָ אָפֶס בְּלִתְךָ
 וְאֵין דּוֹמָה לָךְ אֵין עֲרוּךְ לָךְ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
 בְּעוֹלָם הַזֶּה וְאֵין זוֹלָתְךָ מְלַכְנוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם
 הַבָּא אָפֶס בְּלִתְךָ גּוֹאֲלֵנוּ לִימּוֹת הַמְּשִׁיחַ וְאֵין
 דּוֹמָה לָךְ מוֹשִׁיעֵנוּ לְתַחִית הַמֵּתִים:

ראש השנה החל בחול אומרים:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
 הָעוֹלָם יוֹצֵר אור
 ובורא חֶשֶׁד עֲשֵׂה
 שְׁלוֹם ובורא אֶת־
 הַכֹּל הַמְּאִיר לְאָרֶץ
 וְלְדָרִים עָלֶיהָ
 הַמְּחַדֵּשׁ טוֹבוֹ בְּכָל־
 יוֹם תְּמִיד מַעֲשֵׂה
 בְּרֵאשִׁית מְהַרְבּוֹ
 מַעֲשֵׂיךָ יְהוָה בְּלֵם
 בְּחֻכְמָה עֲשִׂיתָ
 מְלֹאָה הָאָרֶץ קִנְיָנְךָ
 הַמְּלֵךְ הַמְּרוֹמֵם
 לְבַדּוֹ מְאֹז הַמְּהַלְלֵךְ
 הַמְּשַׁבַּח וְהַמְּפָאֵר
 וְהַמְּתַנַּשֵּׂא מִימּוֹת
 עוֹלָם אֱלֹהֵי עוֹלָם:

ח"ג והערות

זה ע"פ החוברת של הרב מ"ע הרטום, אך לפי מנהג ק"ק רומה אומרים אותה. ברכת יוצר. במח' רומניא, דף שיא ע"ב, הברכה ביו"ט פותחת: 'בא"י אמ"ה \ הפותח לנו שערי רחמים המאיר עיני המחכים לו \ יוצר אור וכו' את הכל \ אור עולם אוצר חיים אורות מאופל אמר ויהי. בכ"י כ"ה על אתר נמצא רק: 'הפותח לנו שערי רחמים ואומר יוצר לסדר היום', כנראה שהסתמך על הנוסח שבשאר יו"ט, השווו ברכת יוצר של פסח.

המשך לר"ה החל בחול:

אל אָדוֹן עַל-כָּל-הַמַּעֲשִׂים. בְּרוּךְ הוּא וּמְבָרֵךְ
בְּפִי כָל-נִשְׁמָה. גְּדֹלוֹ וְטוֹבוֹ מְלֵא עוֹלָם.
דַּעַת וְתְבוּנָה סְבִיבִים אוֹתוֹ: הַמְתַּנָּאָה עַל-חַיִּים
הַקִּדְשׁ. וְנִהְדָּר בְּכְבוֹד עַל-הַמְרַכְבָּה. זְכוּת
וּמִישׁוֹר לְפָנָי כְּסֹאף. חֶסֶד וְרַחֲמִים מְלֵא כְבוֹדוֹ:
טוֹבִים מְאֹרֹת שִׁבְרָא אֱלֹהֵינוּ. יִצְרָם בְּדַעַה
בְּבִינָה וּבְהַשְׁפֵּל. כַּחַ וּגְבוּרָה נָתַן בָּהֶם. לְהִיֹּת
מוֹשְׁלִים בְּקֶרֶב תְּבִל: מְלֵאִים זֵיו וּמְפִיקִים נְגִיָּה.
נְאֻה זֵיוֹם בְּכָל-הָעוֹלָם. שְׂמֵחִים בְּצֵאתָם שְׂשִׁים
בְּבוֹאֵם. עֲשִׂים בְּאֵימָה רִצּוֹן קוֹנֵיָהֶם: פֶּאֶר וְכְבוֹד
נֹתְנִים לְשֵׁמוֹ. צְהִלָּה וְרִנָּה לְזִכְרֵ מַלְכוּתוֹ. קִרָּא
לְשֵׁמֶשׁ וְיִזְרַח-אוֹר. רְאָה וְהִתְקִין צוּרֵת הַלְבָנָה:
שִׁבַּח נֹתְנִים-לוֹ כָּל-צְבָא מְרוֹם. תַּפְאָרֵת וּגְדֻלָּה.
שְׂרָפִים וְאוֹפָנִים וְחַיִּים הַקִּדְשׁ:

(ל) **אל** אֲשֶׁר שָׁבַת מְכַל-הַמַּעֲשִׂים. וּבִיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי נִתְעַלָּה וַיֵּשֶׁב עַל-כִּסֵּא
כְבוֹדוֹ. תַּפְאָרֵת עֲטָה לְיוֹם הַמְּנוּחָה. עֲנֵג קִרָּא
לְיוֹם הַשְּׁבִיעִי. זֶה שִׁיר וְשִׁבַּח לְיוֹם הַשְּׁבִיעִי. שְׁבו
שְׁבַת אֵל מְכַל-מְלֹאכְתוֹ. וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְשַׁבַּח
וְאוֹמֵר. מְזֻמּוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשְּׁבִיעִי: לְפִיכֶן יִפְאָרוּ
לְאֵל כָּל-יְצוּרָיו. וְשִׁבַּח (יְקָר) וּגְדֻלָּה יִתְּנוּ לְמֶלֶךְ
שֶׁנִּתֵּן מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם שְׁבַת קִדְשׁ:

שִׁמְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִתְקַדְשׁ. וְזִכְרֶךָ מְלַכְנוּ
יִתְפָּאֵר. בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל-הָאָרֶץ
מִתַּחַת. וְעַל-כָּל-שִׁבַּח מַעֲשֵׂי יְדִידְךָ. וְהַמְּאֹרֹת
אֲשֶׁר יִצְרַתְּ. הִמָּה יִפְאָרוּךְ סְלָה:

המשך לר"ה החל בחול:

בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים
רַחֵם עָלֵינוּ. אָדוֹן
עֲזָנוּ. צוֹר מְשֻׁבְּבָנוּ.
מִגֵּן יִשְׁעָנוּ. מְשֻׁבָּב
בְּעַדְנוּ. אֵל בְּרוּךְ
גְּדוֹל דַּעַה. הַכִּין
וּפְעַל זְהָרֵי חֶמְהָ.
טוֹב יִצַּר כְּבוֹד
לְשֵׁמוֹ. מְאֹרֹת
נָתַן סְבִיבוֹת עֲזוֹ.
פְּנוּת צְבָאוֹת
קְדוּשִׁים רוֹמְמֵי
שְׂדֵי תְּמִיד יִסְפְּרוּ
כְבוֹד-אֵל וּקְדוּשָׁתוֹ:
יִתְבָּרַךְ יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ
בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל
וְעַל-הָאָרֶץ
מִתַּחַת. וְעַל-כָּל-
שִׁבַּח מַעֲשֵׂי יְדִידְךָ.
וְהַמְּאֹרֹת אֲשֶׁר
יִצְרַתְּ. הִמָּה
יִפְאָרוּךְ סְלָה:

בין ראש השנה שחל בחול ובין שחל בשבת ממשיכים "תתברך" וכו':

תַּתְּבַרְךָ (לְנִצַּח) צוּרְנוּ מִלְכָּנוּ וְגֹאֲלָנוּ. בּוֹרֵא קְדוֹשִׁים. יִשְׁתַּבַּח
וַיִּתְפָּאֵר שְׁמֹךְ (לְעַד) מִלְכָּנוּ. יוֹצֵר מְשֻׁרְתִים. וְאֲשֶׁר
מְשֻׁרְתִיו כָּלֶם עוֹמְדִים בְּרוּם עוֹלָם וּמְשֻׁמִיעִים בִּירְאָה יַחַד
בְּקוֹל. דְּבַרֵי אֱלֹהִים חַיִּים וּמְלֶךְ עוֹלָם. כָּלֶם אֱהוּבִים. כָּלֶם
בְּרוּרִים. כָּלֶם גְּבוּרִים. כָּלֶם עוֹשִׂים בְּאִמָּה וּבִירְאָה רִצּוֹן
קוֹנִיָהֶם. וְכָלֶם פּוֹתְחִים אֶת־פִּיהֶם בְּקִדְשָׁה וּבִטְהָרָה. (בְּשִׁירָה
וּבְזִמְרָה) וּמְבָרְכִים וּמְשַׁבְּחִים וּמְפָאֲרִים וּמְקַדְּשִׁים (וּמְעַרְיָצִים
וּמְמַלִּיכִים) אֶת־שֵׁם הָאֵל. הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל. הַגְּבוּר וְהַנּוֹרָא.
קְדוֹשׁ הוּא. וְכָלֶם מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם עַל מַלְכוּת שְׁמִים זֶה
מְזֶה. וְנוֹתְנִים בְּאַהֲבָה רִשּׁוֹת זֶה לְזֶה. לְהַקְדִישׁ לְיוֹצֵרֶם בְּנַחַת
רוּחַ. בְּשִׁפְּהַ בְּרוּרָה בְּנִעִימָה וּבְקִדְשָׁה. כָּלֶם כְּאֶחָד עוֹנִים
בְּאִמָּה וְאוֹמְרִים בִּירְאָה. קְדוֹשׁוּ קְדוֹשׁ. קְדוֹשׁ. יְהוָה צְבָאוֹת.
מְלֵא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: וְהָאוֹפָנִים וְחַיִּית הַקֹּדֶשׁ כָּלֶם בְּרַעַשׁ
גָּדוֹל. מִתְנַשְּׂאִים לְעַמְתָּם. מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים. בְּרוּךְ כְּבוֹד־
יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ:

לְאֵל בְּרוּךְ נְעִימוֹת יִתְנוּ. לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיִם לְעַד זְמִירוֹת
יֵאמְרוּ וְתִשְׁבְּחוּת (נ"א: וְתִשְׁבְּחוּת) יִשְׁמִיעוּ. כִּי הוּא
לְבַדּוֹ (מְרוֹם וְקְדוֹשׁ). פּוֹעֵל גְּבוּרוֹת. עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת. בְּעַל
מְלַחְמוֹת. זוֹרַע צְדָקוֹת. נוֹרָא תְהִלָּתוֹ. בּוֹרֵא רְפוּאוֹת. מְצַמִּיחַ
יְשׁוּעוֹת. אֲדוֹן הַנְּפִלְאוֹת. הַמְּחַדֵּשׁ טוֹבוֹ בְּכָל־יוֹם תְּמִיד
מַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית. כְּאִמּוֹר. לְעֵשֶׂה אוֹרִים גְּדֹלִים. כִּי לְעוֹלָם
חֲסִדּוֹ. וּבְחֲסִדּוֹ נִתְּנָם לְהָאִיר עַל־הָאָרֶץ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה.
יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת:

אַהֲבַת עוֹלָם אֶהְבְּתֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. חֲמֵלָה גְדוֹלָה וַיִּתְּרָה
חֲמֵלַת עֲלֵינוּ. אָבִינוּ מִלְּפָנָיו. בְּעֵבוֹר אָבוֹתֵינוּ שֶׁבִטְחוּ
בָּךְ. וַתִּלְמְדֵם לַעֲשׂוֹת מִצְוֹת חֲקֵי חַיִּים. בֶּן תַּחֲנֹנוּ וַתִּלְמְדֵנוּ.
אָבִינוּ אָב הַרְחֵמֵנוּ. הַמְּרַחֵם. רַחֵם נָא עֲלֵינוּ. וְתֵן בְּלִבֵּנוּ (בִּינָה)
לְהִבִּין וְלִהְשָׁכִיל וְלִשְׁמוֹעַ. לְלַמּוֹד וְלִלְמַד. לְשָׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת
וּלְקַיֵּם אֶת־כָּל־דְּבָרֵי תִלְמוּד תּוֹרַתְךָ בְּאַהֲבָה. וְהֵאִירָה עֵינֵינוּ
בְּתוֹרַתְךָ. וְדַבֵּק לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. וַיַּחַד לְבַבֵּנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה
אֶת־שְׁמֶךָ. כִּי־שֵׁם קִדְשְׁךָ הַגְּדוֹל בְּאַמֶּת נִקְרָא עֲלֵינוּ. עֲשֵׂה
עִמָּנוּ (חֶסֶד) בְּעֵבוֹר כְּבוֹד שְׁמֶךָ. הָאֵל הַגְּדוֹל. הַגְּבוֹר וְהַנּוֹרָא.
מְהֵרָה בְּאַהֲבָה תָּרִים קַרְנֵנוּ וַתִּמְלֹךְ עֲלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן
שְׁמֶךָ. כִּי־בָךְ בִּטְחָנוּ לֹא נִבּוֹשׁ. וּבְשְׁמֶךָ הַגְּדוֹל חֲסִינוּ. לֹא־נִכְפַּלֵם
וְלֹא־נִכְשַׁל לָעַד וְלִעוֹלָמִי עַד. כִּי־אָבִינוּ וְאֱלֹהֵינוּ אַתָּה. וְרַחֲמֶיךָ
וְחֶסְדֶיךָ הַרְבִּים אֱלֹהֵינוּ נִצַּח סֶלָה וְעַד. וְנִגְיִלָה וְנִשְׁמַחָה
בִּישׁוּעַתְךָ. (מְהֵרָה) וְהִבֵּא עֲלֵינוּ בְּרָכָה וְשָׁלוֹם מְהֵרָה מֵאַרְבַּע
כַּנְפוֹת הָאָרֶץ. וְתוֹלִיכֵנוּ מְהֵרָה קוֹמְמִיּוֹת לְאַרְצֵנוּ. כִּי־אֵל פּוֹעֵל
יְשׁוּעוֹת אַתָּה. וּבָנוּ בְּחֵרֶת מְכֹל־עַם וְלִשׁוֹן. וְקִרְבָּתֵנוּ (מִלְּפָנָיו)
לְשְׁמֶךָ הַגְּדוֹל סֶלָה בְּאַמֶּת. לְהוֹדוֹת לָךְ וּלְיַחַדְךָ בְּאַמֶּת
וּבְאַהֲבָה. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה:

הקורא ק"ש כיוון לקיים מצות עשה מהתורה ולקבל עליו עול מלכות שמים, ויקרא בנחת ובנעימה. צריך לפרש
 האותיות בפיו ובשפתו וצריך ליתן רווח בין הדבקים כגון 'על לבבך', 'על לבבכם', וצריך להשמיע לאזניו מה שיוצא
 מפיו שיהיו פיו ולבו שווים בכוונה. אם לא כיוון לבו בפסוק ראשון לא יצא אפילו בדיעבד. צריך להאריך בדליית
 של 'אחד', וצריך להתנו ביון של 'תזכרו' ושל 'זוכרתם'. אין השי"ן צריך להנמיך את קולו בפסוקי התוכחה.

המתפלל יחיד אומר: אל מִלֶּךְ נֶאֱמָן:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:

אומרים בלחש: בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלִכוֹתוֹ לְעוֹלָם וָעַד:

וְאֶהְבֶּתָּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ. בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־
מַאֲדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוְּךָ
הַיּוֹם. עַל־לִבְּךָ: וְשִׁנְנֶתָם לְבִנְיָךָ וְדַבַּרְתָּ בָּם. בְּשַׁבְּתֶךָ בְּבֵיתְךָ
וּבְלִכְתֶּךָ בַּדֶּרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדְךָ
וְהָיוּ לְטוֹטְפוֹת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוֹזוֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ:

וְהָיָה אִם־שָׁמַעַתְּ תִשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם
הַיּוֹם. לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעֲבֹדוֹ בְּכָל־לִבְבְּכֶם
וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם: וְנָתַתִּי מְטַר־אֲרָצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרֵה וּמִלְקוֹשׁ.
וְאִסַּפְתִּי דְגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרְךָ: וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשֹׁדְךָ לְבַהֲמֹתֶךָ.
וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ: הַשְּׂמְרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם. וְסַרְתֶּם
וְעַבַּדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם: וְחָרָה אַף־יְהוָה
בְּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מְטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן
אֶת־יְבוּלָהּ. וְאָבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה
נָתַן לָכֶם: וְשָׁמַתֶּם אֶת־דְּבָרֵי אֱלֹהֵי עַל־לִבְבְּכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם.
וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יָדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטְפוֹת בֵּין עֵינֵיכֶם:
וְלִמְדֹתֶם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם. בְּשַׁבְּתֶךָ בְּבֵיתְךָ
וּבְלִכְתֶּךָ בַּדֶּרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוֹזוֹת בֵּיתְךָ
וּבְשַׁעְרֶיךָ: לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם וְיָמֵי בְנֵיכֶם. עַל הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר נִשְׂבַּע יְהוָה לְאַבְתֵּיכֶם לָתֵת לָהֶם. כִּימֵי הַשָּׁמַיִם
עַל־הָאָרֶץ:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל־כַּנְּפֵי בְּגָדֵיהֶם לְדֹרֹתָם.
וְנָתַנּוּ עַל־צִיצִית הַכַּנָּף פְּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם
אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וְעָשִׂיתֶם אֹתָם. וְלֹא־תָתְרוּ

אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זִנִּים אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן
תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי. וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם:
אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם. אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהִזְוֹת
לְכֶם לֵאלֹהִים. אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: הַצִּיבּוֹר אוֹמֵר: אָמֵת:

הַחֲזוֹן חוֹזֵר וְאוֹמֵר: יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אָמֵת:

וַיִּצְיֵב. וְנִכּוֹן. וְקִיָּם. וַיִּשָּׂר. וְנֶאֱמָן. וְאֶהוּב. וְחִבִּיב. וְנַחְמָד.
וְנִעִים. וְנוֹרָא. וְאֲדִיר. וּמְתַקֵּן. וּמְקַבֵּל. וְשׁוֹב. וַיִּפֶּה.
הַדְּבָר הַזֶּה עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. אָמֵת הוּא אֱלֹהֵי עוֹלָם מְלַכְנוּ.
צוּר יַעֲקֹב. מִגֵּן יִשְׁעָנוּ. לְדוֹר וָדוֹר הוּא קִיָּם. וְשִׁמוֹ קִיָּם.
וְכִסְאוֹ נִכּוֹן. וּמַלְכוּתוֹ וְאֶמוּנָתוֹ לְעֵד קִיָּמָת (נ"א: קִיָּמָת). וְדְבָרָיו
חַיִּים וְקִיָּמִים וְנֶאֱמָנִים וְנַחְמָדִים לְעֵד וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.
עַל־אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ. עַל־בְּנֵינוּ וְעַל־דוֹרוֹתֵינוּ. וְעַל־כָּל־דוֹרוֹת
זֶרַע יִשְׂרָאֵל עַבְדֶּיךָ. עַל־הָרָאשׁוֹנִים וְעַל־הָאַחֲרוֹנִים. דְּבָר
טוֹב וְקִיָּם. אָמֵת וְאֶמוּנָה. חֶקֶתְנָתָן וְלֹא יַעֲבוֹר: אָמֵת שְׁאֵתָה
הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. מְלַכְנוּ מֶלֶךְ אֲבוֹתֵינוּ. גּוֹאֲלָנוּ גּוֹאֵל
אֶת־אֲבוֹתֵינוּ. צוּרֵנוּ צוּר יִשׁוּעָתָנוּ. פּוֹדְנוּ וּמְצִילָנוּ מֵעוֹלָם הוּא
שְׂמֵךְ. וְאֵין אֱלֹהִים עוֹד וּזְלוֹתָךְ:

עֲזַרְתָּ אֲבוֹתֵינוּ אֵתָהּ הוּא מֵעוֹלָם. מִגֵּן וּמוֹשִׁיעַ (לָהֶם וְ) לְבַנֵּיהֶם
אַחֲרֵיהֶם בְּכָל־דוֹר וָדוֹר. בְּרוּם עוֹלָם מוֹשֶׁבֶךָ.
וּמִשְׁפָּטֶיךָ וְצִדְקָתְךָ עַד־אֶפְסֵי־אֶרֶץ: (אָמֵת) אֲשֶׁרִי אִישׁ
שִׁישְׁמַע אֶל־מִצְוֹתֶיךָ. וְתוֹרָתְךָ וְדְבָרְךָ יִשִּׁים עַל־לְבָבוֹ. אָמֵת

ח"ג והערות

עוד זולתך. במח' רמ"ז ובולונויא מופיע זולת: אל ישראל נקראת לפנים, לאומרו לפני עזרת אבותינו. אולם כבר במח' בני רומה, וויניציאה, שפ"ז והלאה לא מופיע וכן כהיום אין אומרים אותו. במח' רומניא, דף קמג ע"ב, מופיע בשחרית של פסח.

אַתָּה הוּא אֲדוֹן לְעַמְּךָ. וּמֶלֶךְ גָּדוֹל וְגִבּוֹר לְרִיב אֶת־רִיבִים.
 אֶמֶת אַתָּה הוּא רֹאשׁוֹן וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן. וּמִבְּלַעֲדֶיךָ אֵין־לָנוּ
 מֶלֶךְ גּוֹאֵל עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ. (אֶמֶת) בְּמִצְרַיִם נִגְלִיתָ. כָּל־בְּכוֹרֵיהֶם
 הִרְגָתָ. בְּכוֹרֶךָ (יִשְׂרָאֵל) גָּאַלְתָּ. יַם־סוּף בָּקַעְתָּ. יָדַיִם טִבַּעְתָּ.
 יָם לִיבְשָׁה שָׁמַתָּ. וַיִּדְיִדִים עָבְרוּ. וַיִּכְסּוּ־מַיִם צְרִיחֵם. אֶחָד
 מֵהֶם לֹא נוֹתַר: וְעַל־זוֹאת שָׁבְחוּ אֱהוֹבִים לְאֵל. וְנִתְּנוּ יְדִידִים
 זְמִירוֹת שִׁירוֹת וְתַשְׁבְּחוֹת (נ"א: וְתַשְׁבְּחוֹת). בְּרִכּוֹת וְהוֹדָאוֹת.
 לְמֶלֶךְ אֵל רִם וְנִשְׂאָ. חַי וְקַיִם. גָּדוֹל וְנוֹרָא. מְשֻׁפָּל גְּאִים.
 מְגַבִּיָּה שְׁפָלִים. מוֹצִיא אֲסִירִים. וּפּוֹדֶה עֲנּוּיִם. וְעוֹזֵר דָּלִים.
 וְעוֹנֶה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּעַת שׁוֹעֵם אֱלֹיוּ. תְּהִלָּה (נ"א: תְּהִלוֹת)
 לְאֵל עֲלִיוֹן בְּרוּךְ הוּא. מִשָּׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה
 בְּשִׁמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כָּל־ם. מִי־כַמְכָּה בְּאֵלֶם יְהוָה. מִי כַמְכָּה
 נֶאֱדָר בְּקִדְשׁ. נוֹרָא תְּהִלָּת עֲשֵׂה פִּלָּא. שִׁירָה חֲדָשָׁה שָׁבְחוּ
 גְּאוּלַיִם לְשִׁמְךָ (הַגָּדוֹל) עַל־שִׁפְתַי הַיִּם. יַחַד כָּל־ם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ
 וְאָמְרוּ. יְהוָהוּ יְמֶלֶךְ לְעֵלְמָם וְעַד: בְּגִלְלָא אֲבוֹת תּוֹשִׁיעַ בְּנִים.
 וְתִבִּיא גְּאֵלָה לְבְנֵי בְּנֵיהֶם. כִּי־מַעוֹלָם אַתָּה גּוֹאֵל. בְּרוּךְ אַתָּה
 יְהוָה. גְּאֵל יִשְׂרָאֵל:

עמידה לשחרית לראש השנה

יכון פניו כנגד מקום המקדש כאשר רגליו זו אצל זו, יעמוד ולא ישען ויכוף ראשו מעט, צריך לכוון בכל הברכות, ולפחות בברכה הראשונה.

בחזרה החזן אומר בלחש:

אֲדַנִּי שִׁפְתַי תִּפְתַּח וּפִי יִגִּיד תְּהִלָּתְךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. אֱלֹהֵי אַבְרָהָם.
אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב. הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא.
אֵל עֲלִיּוֹן. גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה אֶת־הַכֹּל וְזוֹכֵר חֲסָדֵי
אֲבוֹת. וּמְבִיא גּוֹאֵל לְבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה:

זְכַרְנוּ לְחַיִּים. מֶלֶךְ חַפֵּץ בְּחַיִּים. וְכַתְּבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים.
לְמַעַן אֵל חַי. מֶלֶךְ גּוֹאֵל עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמַגֵּן. בָּרוּךְ
אַתָּה יְהוָה. מַגֵּן אַבְרָהָם:

אַתָּה גְבוּר לְעוֹלָם יְהוָה. מְחַיֶּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ.
מוֹרִיד הַטַּל. מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד. מְחַיֶּה מֵתִים
בְּרַחֲמִים רַבִּים. סוֹמֵךְ גּוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים. מְתִיר אֲסוּרִים.
וּמְקַיֵּם אֲמוּנָתוֹ לִישְׁנֵי עֶפְרַי. מִי־כְמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה
לָךְ. מֶלֶךְ מַמְיֵת וּמְחַיֶּה וּמְצַמִּיחַ לָנוּ יְשׁוּעָה:

מִי כְמוֹךָ אֵב הַרְחָמִים. זְכוֹר יִצְחָרְיָךְ בְּרַחֲמִים. מַמְיֵת וּמְחַיֶּה.
וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחְיֹת מֵתִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. מְחַיֶּה הַמֵּתִים:

החזן והקהל אומרים בחזרה:

כֶּתֶר יִתְּנוּ לָךְ הַמּוֹנֵי מַעֲלָה עִם־קְבוּצֵי מַטֵּה. יַחַד כָּלָם קִדְּשָׁה
לָךְ יִשְׁלֹשׁוּ. כָּמָה שֶׁנֶּאֱמַר עַל־יַד גְּבִיאָךְ. וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה

מקורות ומקבילות

עמידה לשחרית של ר"ב. שנה"ל, סדר ר"ב, ס' רפ"ו וס' רפ"ז; סת"ר ס' עד.

וְאָמַר: קו"ח: קְדוֹשׁוּ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת. מְלֵא כָּל-הָאָרֶץ
 כְּבוֹדוֹ: חזו: לְעַמְתֶּם בְּרוּךְ יֵאמְרוּ: קו"ח: בְּרוּךְ כְּבוֹד-יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ:
 חזו: וּבְדַבְרֵי קְדֻשָּׁךְ פְּתוּב לֵאמֹר: קו"ח: יְמִלֶךְ יְהוָה לְעוֹלָם.
 אֱלֹהֶיךָ צִיּוֹן לְדָר וָדָר. הַלְלוּ-יָהּ:

לְדוֹר וָדוֹר נִגִּיד גְּדֻלָּךְ. וּלְנֹצֵחַ נִצְחִים קְדֻשָּׁתְךָ נִקְדִּישׁ.
 וּשְׂבַחְךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא-יִמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי-אֵל
 מְלֶךְ גָּדוֹל וְקְדוֹשׁ אַתָּה:

וּבְכֵן תֵּן פְּחָדְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל-כָּל-מַעֲשֶׂיךָ וְאִימְתָךְ
 עַל-כָּל-מַה-שִּׁבְרָאתָ. וַיִּירָאוּךָ כָּל-
 הַמַּעֲשִׂים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל-הַבְּרוּאִים. וַיַּעֲשׂוּ כָּל־סֵם אֲגָדָה
 אַחַת לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלִבְבֵי שָׁלֵם. כְּמָה שִׁדְעָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
 שֶׁהַשְּׁלֵטוֹן לְפָנֶיךָ. עוֹז בְּיָדְךָ וּגְבוּרָה בְּיַמִּינְךָ. וְשִׁמְךָ נוֹרָא
 עַל-כָּל-מַה-שִּׁבְרָאתָ:

וּבְכֵן תֵּן כְּבוֹד יְהוָה לְעַמְּךָ. תְּהִלָּה לִירְאֵיךָ וְתִקְוָה טוֹבָה
 לְדוֹרְשֶׁיךָ. וּפְתַחֲחוֹן פֶּה לְמִיחָלִים לְךָ. שִׁמְחָה לְאֶרְצְךָ.
 שְׂשׂוֹן לְעִירְךָ. וְצִמְיַחוֹת קָרֵן לְדוֹד עַבְדְּךָ וְעֵרִיכוֹת נֵר לְבֵן-יִשְׂרָאֵל
 מְשִׁיחְךָ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ:

וְאִז צְדִיקִים יֵרְאוּ וַיִּשְׂמְחוּ. וַיִּשְׂרִים יַעֲלֶזוּ. וַחֲסִידִים בְּרִנָּה
 יִגִּילוּ. וְעוֹלָתְךָ תִּקְפֹּץ פִּיהָ וְכָל-הַרְשָׁעָה כָּלָה כְּעָשָׂן
 תִּכָּלֶה. כִּי תַעֲבִיר מִמְּשַׁלֵּת זְדוֹן מִן-הָאָרֶץ. וְתִמְלֹךְ אַתָּה יְהוָה
 לְבָדְךָ עַל-כָּל-מַעֲשֶׂיךָ. עַל-יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ וְעַל-צִיּוֹן מִשְׁכַּן
 כְּבוֹדְךָ. כְּפִתוּב בְּדַבְרֵי קְדֻשָּׁךְ. יְמִלֶךְ יְהוָה לְעוֹלָם. אֱלֹהֶיךָ
 צִיּוֹן לְדָר וָדָר. הַלְלוּ-יָהּ: וְכַתוּב. וַיִּגְבֹּה יְהוָה צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט
 וְהָאֵל הַקְּדוֹשׁ נִקְדָּשׁ בְּצַדִּיקָה: בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמְּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ:

אֶתְּהָ בַּחֲרַתְנוּ מִכָּל־הָעַמִּים • אֶהְבֵּת אֹתְנוּ וְרָצִית בְּנו
 וְרוֹמַמְתְּנוּ מִכָּל־הַלְשׁוֹנוֹת •
 קִדְשָׁתְנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְקִרְבַּתְנוּ מִלְּכָנוּ לְעִבּוֹדְתֶךָ • וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל
 הַגָּבוֹר וְהַנּוֹרָא עָלֵינוּ קְרֹאת:

וְתִתֶּן לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (בשבת: שַׁבְּתוֹת לְמִנוּחָה
 וּמוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה • חֲגִים וְזִמְנִים לְשִׁשּׁוֹן • אֶת־יוֹם (בשבת:
 הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְאֶת־יוֹם) הַזְּכוּרֹן הַזֶּה • יוֹם תְּרוּעָה (בשבת: זְכוּרֹן
 תְּרוּעָה) מִקְרָא קֹדֶשׁ • זִכָּר לְיִצְיַאת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ • יַעֲלֶה וְיָבֵא • יִגְיַע • יִרְאֶה (נ"א: וְיִרְאֶה)
 וְיִרְצֶה • וְיִשְׁמַע • וְיִפְקֹד • וְיִזְכֵּר זְכוּרֵינוּ וְזְכוּרֵי אֲבוֹתֵינוּ •
 וְזְכוּרֵי יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ • וְזְכוּרֵי מְשִׁיחַ בְּיָדְךָ עֲבָדֶךָ • וְזְכוּרֵי
 כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ (לְפָלִיטָה) לְטוֹבָה • לְחַן וְלַחֲסֵד
 וְלִרְחֻמִּים וְלִרְצוֹן בְּיוֹם (בשבת: הַשַּׁבָּת הַזֶּה וּבְיוֹם) הַזְּכוּרֹן הַזֶּה •
 זְכוּרֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה • וּפְקֹדֵנוּ בּוֹ לְבִרְכָה • וְהוֹשִׁיעֵנוּ
 בּוֹ לְחַיִּים טוֹבִים • בְּדַבַּר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים • וְחוּס וְחַנּוּן וְרַחֵם
 עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ • כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ • כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אַתָּה:
 אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ • מֶלֶךְ עַל־כָּל־הָעוֹלָם כָּלוֹ בְּכַבּוֹדֶךָ •
 וְהַנְּשֵׂא עַל־כָּל־הָאָרֶץ בִּיקְרָךְ • וְהוֹפֵעַ בַּהֲדָר גָּאוֹן עָדֶךָ •
 עַל־כָּל־יּוֹשְׁבֵי תֵבֵל אֶרֶץ • וְיַדַּע כָּל־פּוֹעֵל (נ"א: פְּעוֹל) כִּי אַתָּה
 פְּעֹלְתוֹ • וְיִבִּין כָּל־יִצּוֹר כִּי אַתָּה יִצְרָתוֹ • וְיֹאמְרוּ (נ"א: וְיֹאמְרוּ) כָּל־אֲשֶׁר
 נִשְׁמָה בְּאִפּוֹ • יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ וּמְלִכוּתוֹ בְּכָל מַשְׁלָה:
 וְהַשִּׂיָּאֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת־בְּרַכַּת מוֹעֲדֶיךָ • לְחַיִּים וְלְשִׂמְחָה
 וְלְשָׁלוֹם • כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ וְרָצִיתָ לְבָרְכָנוּ • כֵּן תְּבָרְכֵנוּ

מקורות ומקבילות

הזכרון הזה. ע"פ מס'ו פרי יע, ה"ג.

סָלָהּ. קִדְשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתַן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ. שִׁבְעֵנוּ מִטּוֹבֶךָ.
 שִׁמְחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ. וְטַהַר לִבֵּנוּ לְעִבְדֶּךָ בְּאֵמֶת. וְהַנְחִילֵנוּ יְהוָה
 אֱלֹהֵינוּ (בשבת: בְּאַהֲבָה וּבְרִצּוֹן) בְּשִׂמְחָה וּבְשִׂשׂוֹן (בשבת: שִׁבְתוֹת
 וּמוֹעֲדֵי קִדְשֶׁךָ. וּדְבָרֶךָ אֵמֶת וְקִיָּם לְעַד. וּמִבְּלִעְדֶּיךָ אֵין לָנוּ
 מֶלֶךְ אֶלָּא אַתָּה. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. מֶלֶךְ עַל-כָּל-הָאָרֶץ. מְקַדְּשׁ
 (בשבת: הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וַיּוֹם הַזְּכָרוֹן:

רִצָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְאֶל-תְּפִלָּתְךָ שְׁעָרָה.
 וְהָשִׁב הָעֲבוּדָה לְדָבִיר בֵּיתֶךָ. וְאֲשִׁי יִשְׂרָאֵל וְתְפִלָּתְךָ
 מִהֲרָה בְּאַהֲבָה תִקְבַּל בְּרִצּוֹן. וְתִהְיֶה לְרִצּוֹן תָּמִיד עֲבוּדַת
 יִשְׂרָאֵל עִמָּךְ. וְתַחֲזִינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוֹבֶךָ לְצִיּוֹן וְלִירוּשָׁלַיִם
 עִירֶךָ בְּרַחֲמִים כְּמָאֵז. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמְּחַזֵּר בְּרַחֲמָיו
 שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

בחזרה כשהחזן אומר 'מודים' חייבים כל הציבור
 לשוח עמו ואומרים 'מודים דרבנן':

מוֹדִים כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים
 אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ אֱלֹהֵינוּ
 אֱלֹהֵי כָל-בְּשָׂר. יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר
 בְּרֵאשִׁית. בְּרִכּוֹת וְהוֹדָאוֹת
 לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ. עַל-
 שְׁהַחַיֵּיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ. כֵּן תַּחֲיִינוּ
 וְתַחַנְנוּ וְתִאֶסֶף גְּלוּיֵינוּ
 מֵאֲרָבַע כְּנָפוֹת הָאָרֶץ. וְנָשׁוּב
 לְשִׁמּוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רִצּוֹנֶךָ
 בְּאֵמֶת וּבְלִבָּב שָׁלֵם. עַל-
 שְׂאָנוּ מוֹדִים לָךְ. (בְּרוּךְ אַל
 הַהוֹדָאוֹת): עַד כֵּאן.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ. שְׂאֵתָה הוּא
 יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֵלֵהֵי
 אֲבוֹרֵינוּ. עַל-חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים
 בְּיָדֶךָ וְעַל-נְשַׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת
 לָךְ. וְעַל-נְסִיךְ שְׁבָכְלֵינוּ וַיּוֹם
 עִמָּנוּ וְעַל-נְפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ
 שְׁבָכְלֵעַת. עָרַב וּבָקַר וְצִהָרִים.
 הַטּוֹב כִּי לֹא-כָלוּ רַחֲמֶיךָ.
 הַמְּרַחֵם כִּי לֹא-תָמוּ חֻסֶּיךָ
 וּמַעֲוֹלָם קוּיֵנוּ לָךְ. לֹא-הִכְלַמְתָּנוּ
 יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְלֹא-עֲוַבְתָּנוּ וְלֹא-
 הִסְתַּרְתָּ פְּנֵיךָ מִמֶּנּוּ:

זְכוֹר רַחֲמֶיךָ וּכְבוֹשׁ אֶת־כַּעֲסֶךָ. כִּלְהַ דְּבַר וְחָרַב וְרָעַב (וּשְׁבִי)
 וּמִשְׁחִית וּמִגְּפָה וְכָל־מַחֲלָה. מִעֲלִינוּ וּמֵעַל כָּל־בְּנֵי
 בְּרִיתֶךָ. עַל־כָּל־שָׁמַיִם וְיִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שְׁמֶךָ מִלְּכַנּוּ תְּמִיד. כָּל־הַחַיִּים
 יוֹדוּךָ סֵלָה. וַיְהִלְלוּ לְשִׁמְךָ הַטּוֹב בְּאַמֶּת. וּכְתוּב לְחַיִּים טוֹבִים
 כָּל־בְּנֵי בְרִיתֶךָ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַטּוֹב שְׁמֶךָ וְלֶךָ נְאֻה לְהוֹדוֹת:

הכהנים נושאים כפיהם בחזרה. ואם אין כהן, החזן אומר 'או"א', והציבור עונה אחרי כל פסוק "כן יהי רצון":

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. בְּרַכְנוּ בְּבִרְכָה הַמְּשַׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה
 הַכְּתוּבָה עַל־יְדֵי מֹשֶׁה עֲבָדְךָ. הָאֲמוּרָה מִפִּי אֱהָרֹן
 וּבְנָיו כַּהֲנִים עִם קְדוֹשֵׁיךָ. כְּאֲמֹרֶיךָ. יְבָרְכֶךָ יְהוָה וַיִּשְׁמְרֶךָ: יֵאָר
 יְהוָה וּפְנֵי אֱלֹהֶיךָ וַיַּחַנְדֶּךָ: יֵשָׂא יְהוָה וּפְנֵי אֱלֹהֶיךָ וַיִּשְׁעֵם לְךָ שְׁלוֹם:

שִׁים שְׁלוֹם. טוֹבָה וּבְרָכָה. (חַיִּים). חֵן וְחֶסֶד וְרַחֲמִים. עֲלִינוּ
 וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל עִמָּךְ. בְּרַכְנוּ אֲבִינוּ כְּלָנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר
 פְּנִיךָ. כִּי בְּאוֹר פְּנִיךָ נִתְּתָ לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. תּוֹרַת חַיִּים.
 אֲהַבָה וְחֶסֶד. צְדָקָה. בְּרָכָה. יִשׁוּעָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשְׁלוֹם.
 וְטוֹב יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ (לְבָרְכֵנוּ וּלְבָרְךָ אֶת־כָּל־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
 תְּמִיד בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בְּשָׁלוֹמְךָ:

בְּסִפְרֵי חַיִּים. בְּרָכָה וְשְׁלוֹם. פְּרִנְסָה טוֹבָה וַיִּשׁוּעָה וְנִחְמָה.
 חֵן וְחֶסֶד נִזְכָּר וְנִכְתָּב לְפָנֶיךָ. אָנוּ וְכָל־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל.
 לְחַיִּים (טוֹבִים) וְלְשְׁלוֹם. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמְּבָרַךְ אֶת־עַמּוֹ
 יִשְׂרָאֵל בְּשְׁלוֹם. (אָמֵן):

בחזרה החזן אומר פסוק זה בלחש:

יְהִיו לְרִצּוֹן אֲמֵרֶי־פִי. וְהִגִּינוּ לִבִּי לְפָנֶיךָ. יְהוָה צוּרִי וְנֹאֲלִי:

ויש נוהגים להוסיף:

אֱלֹהֵי נִצּוֹר לְשׁוֹנֵי מַרְעֵי וּשְׁפָתַי מִדְּבַר מַרְמָה וְלִמְקַלְלֵי נַפְשֵׁי תְדוּסִים וְלִמְצוֹתֶיךָ תִּרְדֹּף נַפְשֵׁי וְנַפְשֵׁי כְּעֶפֶר לְכָל תַּהֲיָה יְהִי רִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵי שְׂכַל־הַקָּמִים עָלַי לְרַעְיָה תִפָּר עֲצָתְם וְתִקְלַקְלַ מַחְשְׁבוֹתֵם וְכֵן יְהִי רִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵי שְׁתַּפְּתַח לִי שְׁעָרֵי תוֹרָה שְׁעָרֵי חֶכְמָה שְׁעָרֵי בִינָה שְׁעָרֵי דַעְיָה שְׁעָרֵי פְרָנְסָה וְכַלְכְּלָהּ שְׁעָרֵי חַיִּים חַן וְחֶסֶד וְרַחֲמִים וְרִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ:

כולם אומרים:

יְהִיו לְרִצּוֹן אֱמִרֵי־פִי וְהִגִּינוּ לְבִי לְפָנֶיךָ יְהוָה צוּרֵי וְגֹאֲלֵי:

פוסע שלש פסיעות לאחוריו בכריעה אחת וחוזר לשמאלו, ואחר כך לימינו ואומר:

עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל (אָמֵן):

(יהי רצון מלפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו

שתבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך)

אחרי חזרת הש"ץ אומרים:

**אָבִינוּ מִלְּכָנוּ חָטְאָנוּ לְפָנֶיךָ:
אָבִינוּ מִלְּכָנוּ אֵין לָנוּ מַלְךְ אֱלֹא אַתָּה:
אָבִינוּ מִלְּכָנוּ עֲשֵׂה עִמָּנוּ לְמַעַן שְׂמֹךְ:**

ח"ג והערות

אבינו מלכנו חטאנו לפניך. בשבת מדלגים על אבינו מלכנו זה. במח' רמ"ו ובולוניה לא כתוב שמדלגים וכך משמע בספר שבה"ל ובסת"ר, אולם בספר התדיר בסדר ר"ה, כתב, שאין אומרים 'אבינו מלכנו חטאנו לפניך', וכך גם במח' ק"ק בני רומה, וויניציאה שפי' מודפס בהערות שוליים שבשבת מדלגים אותו, וכן במח' שד"ל, ח"ב, דף ל"ח ע"ב (מנהג וויניציאה), ובחוברת המנהג של הרב מ"ע הרטום. ועי' גם בשו"ע או"ח סי' תקפ"ד ס"א וברמ"א שם. וראו מ"ש הרש"ר ומדק"א, עמ' תצב. **אלא אתה.** במח' רמ"ו, בולוניה, שד"ל ורומניא: **אלא אתה.** למען שְׂמֹךְ. כ"ה במח' רמ"ו, בולוניה, רומניא, שד"ל שחרית לר"ה וכן נראה נכון. אמנם היום נהוג לומר 'למען שְׂמֹךְ' במח' רס"ד-רס"ה ושד"ל בשחרית לחול, וכן בשאר מקומות בלשון זכר.

מקורות ומקבילות

אֵלֵּא הַלֵּל צְרִיחַ. צבלי ר"ה, דף לז ע"ג; פסקי רי"ד; צה"ג סי' יז, הל' ר"ה, עמ' רכה, ד"ה מאה; סרע"ג ח"ג, סי' קח; מחו"ו סי' שיט; שבה"ל, ענין ר"ה, סי' קעד וסדר ר"ה, סי' רפז; כ"י כ"ה, דף 394; מח' רומניא, דף שטז ע"א; רע"ב עמ"ס ר"ה, פ"ד, מ"ו. **אָבִינוּ מִלְּכָנוּ.** צבלי תענית, דף כה ע"ג; ר"ה; סרע"ג ח"ג, סי' קח; סרש"י סי' קפ; שבה"ל, סדר ר"ה, סי' רפז; סת"ר סי' עד ענין שחרית ר"ה; סה"ת סי' לו; מח' רומניא, דף שטז ע"א. **אָמִירָתוֹ אֶפִּילוֹ שֶׁבַע שָׁבָת.** סדר ר"ה, סי' שה. ומה שכתבו בכ"י כ"ה, דף 394 ובסת"ר, סי' עד, 'אָמִירָתוֹ צִמְקוֹס הַלֵּל', משמע שיש לאמרו גם בשבת. ראו מח' רומניא, דף שטז ע"א. **הַטָּטָה.** סרע"ג ח"ג, סי' קט צשינויים; מחו"ו סי' שמו; כ"י כ"ה, דף 394; לק"י ח"א חו"ח, עמ' קלא ענין ה; מח' רומניא, דף שטז ע"א. **חֲטָאָנוּ לְפָנֶיךָ.** ירושלמי תענית פ"ב, ה"ז, ע"פ ירמ"ג, לה; מד"ש פרי"ג, סי' א; ולק"ש ש"א, רמ קג, ד"ה וישפכו. **אֵין לָנוּ מַלְךְ.** ע"פ ישע' מד, ו; צבלי תענית, דף כה ע"ג. **עֲשֵׂה עִמָּנוּ לְמַעַן שְׂמֹךְ.** ע"פ ירמ"י יד, ז; סה' קט, כא.

אָבִינוּ	מִלְכֵנוּ	בַּטַּל מִמֶּנּוּ (כָּל־)גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת (וְרַעוֹת):
אָבִינוּ	מִלְכֵנוּ	חִדַּשׁ עָלֵינוּ בְּשׁוּרוֹת טוֹבוֹת:
אָבִינוּ	מִלְכֵנוּ	חִדַּשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה:
אָבִינוּ	מִלְכֵנוּ	בַּטַּל מִחֲשָׁבוֹת שׁוֹנְאֵינוּ:
אָבִינוּ	מִלְכֵנוּ	הִפָּר עֲצַת אוֹיְבֵינוּ:
אָבִינוּ	מִלְכֵנוּ	שָׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְחוּלֵי עַמּוֹךְ:
אָבִינוּ	מִלְכֵנוּ	עֲצוֹר (נ"א: מְנַע) מִגְּפָה מִנַּחֲלַתְךָ:
אָבִינוּ	מִלְכֵנוּ	כִּלְה דְּבַר וְחָרַב וְרָעַב וְשָׂבִי וּמִשְׁחִית
		וּמִגְּפָה מְבִינֵי בְרִיתְךָ:
אָבִינוּ	מִלְכֵנוּ	זְכוֹר כִּי־עָפָר אֲנַחְנוּ:
אָבִינוּ	מִלְכֵנוּ	קָרַע רוּעַ גְּזוֹר דִּיגְנוּ:
אָבִינוּ	מִלְכֵנוּ	מַחֲזִיק שְׁטֵר חוֹבוֹתֵינוּ:

מקורות ומקבילות

נטל ממנו גזירות קשות. ע"פ צמדצ"ר פ"י יד, ס"ו ו. גזירות קשות. לשון חז"ל בהרבה מקומות, כמו: מדת"ג (וורשא), פ"ר בחוקותי, ס"ג ג; פדרי"א פ' כה; בבלי שבת, דף לג ע"א; ב"ר פ"ר כ"א, ס"ו א. **בשורות טובות.** לשון חז"ל בהרבה מקומות, כמו: משנ' ברכות פ"ט, מ"ב; ירושלמי ברכות פ"ט, ה"ב; מס"ו פ"ר יט, ה"ז; ב"ר פ"י יג, ס"ו טו. **חדש עלינו שנה טובה.** בבלי ברכות, דף נה ע"א, ע"פ דב' יא, יב; אה"מ, רבינו הקדוש, סוף עמ' 505; ילקו"ש ישע', רמז תמצ, ד"ה ותחלימני. ראו בבלי שבת, דף לג ע"א. **נטל מחשבות שונאינו.** ע"פ או"י ה, יב; אס' ט, כה. **הפר עלת אויבנו.** ע"פ נחמ' ד, ט. **שלה רפואה שלמה.** ע"פ תה' קו, כ; אה"מ, דני' עמ' 102. **עלור מגיפה.** ע"פ צמ"י, יג; ש"צ כד, כה; תה' קו, ל. **מנע** ע"פ צ"ל, ב. **מנחתך.** ע"פ דב' ט, כו; מ"א ח, נא; תה' כח, ט. **כלה דבר.** ע"פ ש"צ כד, טרעז. **כלה... וחרכ.** ע"פ או"י לג, יח. **כלה... רעב.** ע"פ או"י ה, כ. **כלה... מגפה.** ע"פ ש"צ כד, כה; תה' קו, ל. **דבר וחרכ.** ע"פ יח"י יד, כה. **ומשחית.** ע"פ שמי' יב, כג; ש"צ כד, טז. **מבני בריתך.** ע"פ צ"ר טו, יח - יז, כח - יג; שופ' ב, א; תה' קה, י. ראו תוס' עמ"ס סנהדרין, דף עב סוף ע"ב, ד"ה ישראל הוא. **זכור כי עפר.** תה' קו, יד. **מחזיק שטר חובותינו.** ע"פ אה"מ, יונה, עמ' 222.

ח"ג והערות

כָּל־גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת וְרַעוֹת. תיבות יְכָל, וְרַעוֹת' לא מופיעות בסרע"ג, כ"י כ"ה, מח' רמ"ו, בולוניא, שד"ל ורומניא, אך בק"ק רומה ומילאנו נהוג לאמרן בהשפעת המנהג הספרדי. **בְּשׁוּרוֹת טוֹבוֹת.** בסרע"ג: גזרות טובות. א"מ חִדַּשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה. איננו בסרע"ג. **בַּטַּל מִחֲשָׁבוֹת.** בסרע"ג מח' רומניא: 'בטל מקננו מחשבות'. **עֲצַת אוֹיְבֵינוּ.** במח' רומניא: 'עצת אויבנו'. **עֲצוֹר נ"א מְנַע.** כן הביא הרש"ר ומדק"א, עמ' תצב. אמנם בנוב"ר, סרע"ג ומח' רומניא: 'עצור'. וראו מ"ש גאה"ל או"ח, ס"י תרב, ס"ק א. תיבת יְכָל' לא מופיעה בסרע"ג, כ"י כ"ה, מח' רמ"ו, בולוניא ורומניא. במח' שד"ל צוויין: 'יותר טוב לומר מנע'. **וְחָרַב וְרָעַב.** במח' רומניא: 'חָרַב רָעַב'. **וְשָׂבִי וּמִשְׁחִית.** כ"ה במח' בולוניא ושד"ל. בסרע"ג, כ"י כ"ה, מח' רמ"ו ורומניא ללא תיבת יְשָׂבִי. **וּמִגְּפָה.** איננו בסרע"ג. **מבני בְּרִיתְךָ.** כ"ה במח' רמ"ו, בולוניא ושד"ל, שחרית לר"ה. במח' שד"ל, שחרית לחול ורומניא: 'מבני בְּרִיתְךָ'. **זְכוֹר כִּי עָפָר אֲנַחְנוּ.** כתב הרש"ר ומדק"א, עמ' תצב, בשם הגאונים, שיש לומר זכורי בשורוק, כמנהגנו וראו שם טעמו.

קָרַע רוּעַ. בסרע"ג: 'קָרַע לְנוּ'. מחוק. כתב בלו"א, ס"י שצו, זאת התיבה, לשון חכמים הוא ואינו במקרא. שְׁטֵר חוֹבוֹתֵינוּ. בסרע"ג ומח' רומניא: 'שְׁטֵרֵי חוֹבוֹתֵינוּ'.

אָבִינוּ מִלְכֵנוּ סֶלַח וּמְחֹל לְעֹנֹתֵינוּ:
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ מַחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ וְחַטָּאתֵינוּ
 מִנְּגַד עֵינֵינוּ:
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ הַחֲזִירֵנוּ בְּתַשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ:
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ אֶל־תְּשִׁיבֵנוּ רִיקִם מִלְּפָנֶיךָ:
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ זְכָרְנוּ בְּזִכְרוֹן טוֹב לְפָנֶיךָ:
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ כְּתִבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים:
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ כְּתִבֵנוּ בְּסֵפֶר זִכְיוֹת:
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ כְּתִבֵנוּ בְּסֵפֶר יְשׁוּעוֹת וְנַחֲמוֹת:
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ כְּתִבֵנוּ בְּסֵפֶר פְּרִנְסָה וְכַלְכָּלָה:
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ כְּתִבֵנוּ בְּסֵפֶר סְלִיחָה וּמְחִילָה וְכַפָּרָה:
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ הִצְמַח לָנוּ יְשׁוּעָה בְּקֶרֶב:
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ שְׂמַע קוֹלֵנוּ וְחוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ:
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ קַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת־תְּפִלָּתֵנוּ:
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ וְלֹא־לְמַעַנֵנוּ:

ח"ג והערות

ומחול לעונותינו. במח' רומניא: זמחול לעונותינו. פשעינו וְחַטָּאתֵינוּ. בסרע"ג ללא תיבת וְחַטָּאתֵינוּ. החזירנו בתשובה. במח' רומניא: הִשְׁיבֵנוּ בתשובה. אֶל־תְּשִׁיבֵנוּ. במח' רמ"ז: אֶל־תְּשִׁיבֵנוּ. במח' רומניא אמירת א"מ זה נמצא בסופו ובסרע"ג איננו. א"מ זְכָרְנוּ בְּזִכְרוֹן וכו'. איננו בסרע"ג ומח' רומניא. בספר זְכָיוֹת. במח' רמ"ז, בולוניא ורומניא: 'בספר זְכָיוֹת. במח' שד"ל, שחרית לחול: 'בספר זְכָיוֹת וכן במח' שד"ל, שחרית לר"ה ומח' הרב מ"ע הרטום. פרנסה וכלכלה. במח' רומניא: פרנסה וכלכלה טובה. ומחיללה. כתב האבודרהם, סדר תפילת יוה"כ, תיבה זו, לשון חכמים הוא. הִצְמַח לָנוּ. כן הוא במח' רס"ד־רס"ה, בולוניא, רומניא ושד"ל וכן נראה מסרע"ג. בכ"י כ"ה ומח' רמ"ז: הִצְמַח לָנוּ. וְחוּס וְרַחֵם. בסרע"ג כ"י כ"ה תיבת 'חוס' ללא וי"ו החיבור. במח' רומניא: 'חוס ורחם. בסדו הרד"פ ומח' הרטום: 'חוס ורחם. א"מ עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ וכו'. בסרע"ג ומח' רומניא בא לפני א"מ קרע רוע גור דיננו. וְלֹא־לְמַעַנֵנוּ. במח' בולוניא: ללא לְמַעַנֵנוּ. בסדו הרד"פ: 'אם לא־לְמַעַנֵנוּ.

מקורות ומקבילות

סלח ומחול לעונותינו. ט"פ ספרי ז', פ"ד האזינו, סוף פ"י שיט. והעבר פשעינו. ט"פ מ"כ ז', יח. מנגד עיניך. יו"ד ב', ה; ה; תה' לא, כג. החזירנו בתשובה שלימה לפניך. ט"פ בתמ"ד ח"א, שלש פסיקות, פ"ג. ראו מדה"ג (וורשא), פ"ד נשא, ס"ו ל; ויק"ר פ"ד ל, ס"ו ג. אל תשיבנו ריקם מלפניך. ט"פ רות א, כא. זכרנו בזכרון טוב. ט"פ תה' קו, ד. כתבנו בספר החיים. ט"פ תה' סט, כט; דני' יב, א; כ"ה גס צמח' רומניא. כתבנו בספר זכיוות. ט"פ מלא' ג, טז. בספר ישועות ונחמות. ראו אה"מ, עשרה הרוגי מלכות, עמ' 446, '...צגמו ישועות וצגמו נחמות'; פה"צ, פ' ו, ס"ה. הלמח לנו ישועה בקרוב. ט"פ ישע' נו, א. שמע קולנו. ט"פ צמ' כ, טז; דצ' כו, ז. וחוּס ורחם עלינו. צנזי צרכות, דף לג ט"ב; מדה"ה מח' כב, ס"ו כז. קבל ברחמים. ראו מדה"ג (וורשא), פ"ד וישלח, ס"ו ט. למענך ולא למעננו. ראו הרש"ר ומדק"א, עמ' תלצ.

אָבִינוּ מִלְכֵנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ הַגָּדוֹל.
הַגָּבוֹר וְהַנּוֹרָא:

אָבִינוּ מִלְכֵנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן רַחֲמֶיךָ הַרְבִּים וְחַסְדֶיךָ
הַגָּדוֹלִים וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנו:

הַחֲזוֹן אוֹמֵר:

יִתְגַּדֵּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעֶלְמָא דְבְרָא כְרַעוּתָהּ. וְיִמְלִיךְ
מַלְכוּתָהּ בְּחַיִּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל-בֵּית-יִשְׂרָאֵל
בְּעִגְלָא וּבְזִמְן קָרִיב. וְאָמְרוּ אָמֵן:

יְהִי שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ. לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא.

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמֵם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה
וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא:

לְעֵלְא לְעֵלְא מִן-כָּל-בְּרַכְתָּא. שִׁירְתָּא. תְּשַׁבְּחָתָא וְנַחֲמָתָא
דְאָמִירָן בְּעֶלְמָא. וְאָמְרוּ אָמֵן:

תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבְעוּתְהוֹן דְכָל-בֵּית-יִשְׂרָאֵל. קָדָם אַבּוּהוֹן
דְבִשְׁמַיָּא. וְאָמְרוּ אָמֵן:

יְהִי שְׁלָמָא רַבָּא מִן-שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל-כָּל-
יִשְׂרָאֵל. וְאָמְרוּ אָמֵן:

עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו. הוּא בְרַחֲמָיו. יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ
וְעַל-כָּל-יִשְׂרָאֵל. אָמֵן:

מקורות ומקבילות

עשה למען שמך. ע"פ תה" קט, כה. הגדול הגבור והטורא. דב' י, ח; נחמ' ט, לב. למען רחמיך. ע"פ מנצח"י מס' דשירה, פח' ה. וחסדיך הגדולים. ע"פ תה" פו, יג. ורחם עלינו. ע"פ ירמ' לא, יט. והושיענו. ע"פ מ"א יט, יט; ישע' לו, כ. קדיש שלם. סת"ר סי' עז; סה"ת סי' לו; כ"ו כ"ה, דף 95א; מח' רומניא, דף שטז ע"ב.

ח"צ והערות

הגבור והנורא. תיבות אלו אינן בסרע"ג ומח' רומניא. וחסדיך הגדולים. בסרע"ג ומח' רומניא ללא תיבות וחסדיך הגדולים. ורחם. במח' רומניא: רחם. ורחם עלינו והושיענו. תיבות אלו אינן בכ"י כ"ה. בסרע"ג ומח' רמ"ו ללא תיבת וְהוֹשִׁיעֵנו.

סדר
הוצאת ס"ת
וקריאת התורה

סדר הוצאת ספר תורה

לפי מנהג ק"ק רומה אומרים:

**אֶפְתַּח נָא שְׁפָרְתִּי וְאֶעֱנֶה בְּרוּן.
לֵאלֹהֵי חַי אֲשִׁיר בְּנִסְעֵ הָאָרוֹן:**

**מִהָלַל אֶקְרָא אֵל. עֵת יִשְׁעֵנוּ יוֹאֵל. וּבֹא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל. נִקְרָא
אִז בְּרוּן:
לֵאלֹהֵי חַי אֲשִׁיר בְּנִסְעֵ הָאָרוֹן:**

**תִּפְתַּח אֶרֶץ יִשְׁע. לְתַפְלַת דָּךְ תִּשְׁע. וְיִשְׂרָאֵל נוֹשַׁע. וְלִשְׁוֹן
אֵלִם תָּרוֹן:
לֵאלֹהֵי חַי אֲשִׁיר בְּנִסְעֵ הָאָרוֹן:**

**תָּשִׁיב שְׁבוּתֵנוּ. אֵל חַי גּוֹאֲלֵנוּ. וּנְשַׁלֵּם נְדָרֵינוּ. וְכַפֵּר
אֶהְרֹן:
לֵאלֹהֵי חַי אֲשִׁיר בְּנִסְעֵ הָאָרוֹן:**

**יִפּוּצוּ אֵל אוֹיְבֵיךָ. יָרְנוּ תְּאֵבִיךָ. יוֹם תָּרִיב אֶת־רִיבְךָ. יִשׁוּבוּ
לְבַצְרוֹן:
לֵאלֹהֵי חַי אֲשִׁיר בְּנִסְעֵ הָאָרוֹן:**

**הֵן נַעֲבוֹר גְּאוּלִּים. וְלָנוּ אֵל אֱלִים. מָעוֹז וַחֲזִלִּים. יִגְבֵּר
וַיִּתְרוֹן:
לֵאלֹהֵי חַי אֲשִׁיר בְּנִסְעֵ הָאָרוֹן:**

**חֲזִקִי נָא אֵל תְּהִי. וְנָס יִגּוֹן וְהִי. נְשִׁיר כְּנָאִם וַיְהִי. בְּנִסְעֵ
הָאָרוֹן:
לֵאלֹהֵי חַי אֲשִׁיר בְּנִסְעֵ הָאָרוֹן:**

מקורות ומקבילות

אפתח. אוי' לב, כ. לאל חי. ע"פ יחז' ג, י. תה' פד, ג. נסע
הארץ. צמ' י, לה. מהלל אקרא. ע"פ ש"צ כב, ד. ונא. ישע'
נע, כ. נקרא. ע"פ ישע' נח, א. תפתח. ע"פ ישע' מה, ח.
וישראל. ע"פ ישע' מה, ח. ולשון אלם. ע"פ ישע' לה, ו.
תשיב. ע"פ תה' קטו, ד. וכפר. שמו' ל, י. יפוצו. ע"פ צמ'
י, לה. תריב. ע"פ תה' עד, כב. ישונו לנצרון. ע"פ זכ'
ט, יב. הן נעבור. ע"פ ישע' נא, י. וחזילים. ע"פ קה' י, י.
וגם. ע"פ ישע' לה, י. ויהי. ע"פ צמ' י, לה.

ח"ג והערות

אפתח נא שפתי. לרבי מתתיה ב"ר יצחק מבולוניא.
מיוסד על שם המחבר ר' מתתיה חזקי. לפי מח' רמ"ז
ובולוניא אומרים אותו, ובדורות האחרונים נהגו לא
לאמרו, עפ"י מח' שד"ל, ח"ב, עמ' ט"ל וחוברת המנהג
של הרב מ"ע הרטום. תריב אתריבך. כ"ה ע"פ
מח' שד"ל. במח' רמ"ז ובולוניא תיבת 'את' איננה. נשיר
כְּנָאִם. במח' רמ"ז ובולוניא: נשיר כְּנָם.

וַיְהִי בְּנִסְעֵי הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמְהוּ יְהוָה וַיִּפְּצוּ אֵיבֵיךָ
וַיִּגְסוּ מִשְׁנְאֵיךָ מִפְּנֵיךָ:

וי"א כנוסח ק"ק רומה:

קוּמְהוּ יְהוָה לְמִנּוּחֲתֶךָ אֲתָה וְאָרֶץ עֲזָרְךָ
כְּהִנִּיךָ לְבָשׁוֹ צֶדֶק וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ: בְּעִבּוֹר
דְּנֶךָ עֲבַדְךָ אֶל־תִּשָׁב פְּנֵי מִשִּׁיחֶךָ: וּמוֹצִיאִין
סֵפֶר הַתּוֹרָה וְאוֹמְרִים: בְּרוּךְ הַמָּקוֹם שֶׁנִּתְּנָה תּוֹרָה
לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּרוּךְ הוּא: אֲשֶׁר־יְהִי הָעַם שֶׁכָּכָה
לוֹ אֲשֶׁר־יְהִי הָעַם שֶׁיְהִינָה אֱלֹהֵינוּ: אֲבָרְכָה אֶת־
יְהוָה בְּכָל־עֵת תְּמִיד תִּהְיֶה לְנוּ בְּפִי: בִּיהוָה
תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וַיִּשְׁמָחוּ: גְּדֹלוֹ
לִיהוָה אֶתִּי וְנִרְוַמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו:

קוּמְהוּ עֲזַרְתָּהּ לָנוּ
וּפְדֵנוּ לְמַעַן חֶסֶדְךָ: כִּי
מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תּוֹרָה
וּדְבַר־יְהוָה מִירוּשָׁלַם:
יְהוָה שָׁמַךְ לְעוֹלָם
יְהוָה זְכָרְךָ לְדַרְוֹדֶר:
יְהוָה חֲפֵץ לְמַעַן
צֶדֶקוֹ יִגְדִיל תּוֹרָה
וַיֹּאדִיר:

לְמִנְצָחוֹ לְבִנְיָקְרַח מִזְמוֹר: כָּל־הָעַמִּים תִּקְעוּ־כַף הָרִיעוּ
לְאֱלֹהִים בְּקוֹל רִנָּה: כִּי־יְהוָה עֲלִיּוֹן גּוֹרֵא מֶלֶךְ
גְּדוֹל עַל־כָּל־הָאָרֶץ: יְדַבֵּר עַמִּים תַּחֲתֵינוּ וְלְאֲמִים תַּחַת רַגְלֵינוּ:
יִבְחַר־לָנוּ אֶת־נַחֲלָתָנוּ אֶת גְּאוֹן יַעֲקֹב אֲשֶׁר־אָהַב סֵלָה: עַל־הָ
אֱלֹהִים בְּתִרְוַעָה יְהוָה בְּקוֹל שׁוֹפָר: זָמְרוּ אֱלֹהִים זָמְרוּ
זָמְרוּ לְמַלְכֵנוּ זָמְרוּ: כִּי מֶלֶךְ כָּל־הָאָרֶץ אֱלֹהִים זָמְרוּ מִשְׁכִּיל:
מֶלֶךְ אֱלֹהִים עַל־גּוֹיִם אֱלֹהִים יֹשְׁבוּ עַל־כִּסֵּא קֹדְשׁוֹ: גְּדִיבֵי
עַמִּים נֶאֱסָפוּ עִם אֱלֹהֵי אֲבֹרָהֶם: כִּי לְאֱלֹהִים מִגְּנֵי־אָרֶץ
מְאֹד נַעֲלָה:

ח"ג והערות

לְמִנְצָחוֹ לְבִנְיָקְרַח מִזְמוֹר. נמצא גם במח' רומניא, דף
שח ע"א, אמנם לפני ערבית.

מקורות ומקבילות

ויהי בנסוע הארון. צמ"י, לה; ס' המחכים, ד"ה ושני כלבו
ס"ו לו. קומה עזרתה לנו. תה"י מד, כו. כי מליון תלא. ישע'
ג, ג. ה' שמך לעולם. תה"י קלה, יג. ה' חפץ למען לדקו.
ישע' מד, כו. קומה ה' למנוחתך. תה"י קלב, ח"י. ברוך המקום שנתן תורה. ראו מהע"ד פל"ה, פ"ד. אשרי העם. תה"
קמד, טו. אברכה את ה' תה"י לד, ב"ד. למנצח לפני קרע מזמור. שם מז, ח"י; מס"ו פה"י ית, ה"ל יח.

מוצאים שני ספרי תורה ואומרים:

גְּדֹלוֹ לַיהוָה אֶתִּי וְנִרְוַמְתָּה שְׁמוֹ יַחֲדוּ:

רוֹמְמוֹ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לְהַדָּם רִגְלָיו קְדוֹשׁ הוּא:
רוֹמְמוֹ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לְהַר קְדָשׁוֹ כִּי־קְדוֹשׁ
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ: אֵין־קְדוֹשׁ כִּי־יְהוָה כִּי אֵין בְּלִתְּךָ וְאֵין צוּר כְּאֱלֹהֵינוּ:
(כִּי מִי אֱלֹהִים מִבְּלַעֲדֵי יְהוָה וּמִי צוּר וְזוֹלָתִי אֱלֹהֵינוּ) אֶחָד
אֱלֹהֵינוּ גְּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ קְדוֹשׁ וְנִרְאָה שְׁמוֹ:

כִּי שֵׁם יְהוָה אֶקְרָא. הָבוּ גְּדֹל לְאֱלֹהֵינוּ: יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבֹרָךְ.
מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: מִמְזֻרַח־שֶׁמֶשׁ עַד־מְבוֹאוֹ. מְהֵלֵל שֵׁם
יְהוָה: מְהֵלֵל אֶקְרָא יְהוָה וּמֵאֵבִי אוֹשֵׁעַ: וַיֹּאמֶר מִסּוּף הָעוֹלָם
וְעַד סוּפוֹ. יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מְלֹךְ. וּמְלִכוּתוֹ בְּכֹל מְשָׁלָה:
הוּא יְמֹלֵךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. וַאֲמָרוּ כָּל־הָעַם אָמֵן. הַכֹּל הָבוּ
גְּדֹל לְאֱלֹהֵינוּ. וְתִנּוּ כְבוֹד לְתוֹרָה:

מגביהים את ספר התורה ואומרים:

וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־שָׂם מֹשֶׁה לְפָנָי בְּגִי יִשְׂרָאֵל: תּוֹרָה
צִוְּה־לָנוּ מֹשֶׁה. מוֹרְשָׁה קְהֵלֵת יַעֲקֹב: וְאַתֶּם הַדְּבָקִים
בִּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם. חַיִּים כְּלַכֶּם הַיּוֹם:

כִּי־קָרַב יַעֲמַד הַכֹּהֵן (א: אֵין כָּאן כִּי־יִשְׂרָאֵל יַעֲמוֹד הַלְלוּ א: יִשְׂרָאֵל)
בְּרוּךְ שֶׁנִּתְּנָה תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּקִדְשָׁתוֹ. תּוֹרַת יְהוָה
תְּמִימָה מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ. עֵדוּת יְהוָה נְאֻמָּה מַחְכִּימַת פֶּתִי: פְּקוּדֵי
יְהוָה יִשְׂרָאֵל מְשִׁיחֵי־לֵב. מִצְוֹת יְהוָה בְּרָה מְאִירַת עֵינַיִם:

מקורות ומקבילות

מוצאים שני ספרי תורה. מח' רומניא, דף שטז ע"ב. כי שם ה' אקרא. דב' לב, ג. יהי שם ה' מצודק. תה' קיג, ב"ג. מהולל אקרא ה'. ש"צ כב, ד. ה' אלהי ישראל שמי' ה. א: יכו' ז, יג: תה' מלא, יד. ה' וכו' מלך. ע"פ ישע' מד, ו: תה' א, א: דה"א טז, לא. ומלכותו בכל משלה. תה' קג, יט. ואמרו כל העם אמן. ע"פ דה"א טז, לא. הכל הנו גדול. ע"פ מחו"ר סי' ג. הנו גדול נאליטי. דב' לב, ג.

יִרְאֵת יְהוָה טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לְעַד. מִשְׁפְּטֵי־יְהוָה אֱמֶת. צְדָקוֹ
 יַחֲדוּ: הָאֵל תִּמְיִם דְּרָכָיו. אִמְרַת־יְהוָה צְרוּפָה. מִגֵּן הוּא לְכֹל
 הַחַיִּים בּוֹ: דְּרָכֶיהָ דְרִכֵּי־נֶגַע וְכָל־נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם: עֵץ־חַיִּים
 הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ וְתִמְכֶיהָ מְאֹשֶׁר: כִּי־בִי יִרְבוּ יַמֶּיךָ וְיִוָּסִיפוּ
 לְךָ שָׁנֹת חַיִּים: יְהוָה עֵז לְעַמּוֹ יִתֵּן. יְהוָה יְבָרֶךְ אֶת־עַמּוֹ בְּשְׁלוֹם:
 העולה לתורה פותח ומביט במקום שצריך לקרוא, מכסה את האותיות ומברך בקול רם:

יְהוָה עִמָּכֶם. (הקהל עונה: יְבָרֶכְךָ יְהוָה):

בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה הַמְּבָרֵךְ:

(הקהל עונה: בָּרוּךְ יְהוָה הַמְּבָרֵךְ לְעוֹלָם וָעֶד):

העולה חוזר ואומר: בָּרוּךְ יְהוָה הַמְּבָרֵךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ
 מִכָּל־הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת־תּוֹרָתוֹ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה.
 גוֹתֵן הַתּוֹרָה:

בסיום הקריאה העולה יגלול את התורה ויברך:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ
 תּוֹרַת אֱמֶת. וְחַיֵּי עוֹלָם נִשְׁטַע בְּתוֹכֵנוּ. בָּרוּךְ אַתָּה
 יְהוָה. גוֹתֵן הַתּוֹרָה:

ברכת הגומל

יברך בקול רם כדי שישמע הקהל ולכל הפחות י' אנשים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. הַגּוֹמֵל לַחַיִּים
 טוֹבוֹת. שְׂגַמְלָנִי כָּל־טוֹב:

לאחר עניית 'אמן' הקהל עונה:

מִי שְׂגַמְלָךְ כָּל־טוֹב. הוּא יְגַמְלָךְ כָּל־טוֹב לְעַד סְלָה. יוֹדוּ
 לַיהוָה חֲסִדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לְבָנֵי אָדָם:

וַיְהִי־הַיּוֹם פָּקַד אֶת־שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמַר וַיַּעַשׂ יְהוָה לְשָׂרָה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר: וַתֵּהָרֵ וַתֵּלֶד שָׂרָה לְאַבְרָהָם בֶּן לְזִקְנָיו לְמוֹעֵד אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֱתוֹ אֱלֹהִים: וַיִּקְרָא אַבְרָהָם אֶת־שֵׁם־בְּנוֹ הַנּוֹלָד־לּוֹ אֲשֶׁר־יָלְדָהּ־לּוֹ שָׂרָה יִצְחָק: וַיִּמַּל אַבְרָהָם אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ בֶּן־שָׁמֹנֶת יָמִים. כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֱתוֹ אֱלֹהִים: לֵוי וְאַבְרָהָם בֶּן־מֵאָת שָׁנָה. בְּהוֹלֵד לוֹ אֵת יִצְחָק בְּנוֹ: וַתֹּאמֶר שָׂרָה צָחֵק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים. כָּל־הַשְּׂמֵעַ יִצְחָק־לִי: וַתֹּאמֶר מִי מִלֵּל לְאַבְרָהָם הַיְנִיקָה בָּנִים שָׂרָה. בִּי־יָלְדָתִי בֶּן לְזִקְנָיו: וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַיִּגְמַל וַיַּעַשׂ אַבְרָהָם מִשְׁתֵּה גְדוֹל בְּיוֹם הַגְּמִל אֶת־יִצְחָק: בַּשַּׁבָּת שְׁלִישִׁי וַתֵּרָא שָׂרָה אֶת־בֶּן־הַגֵּר הַמְצָרִית אֲשֶׁר־יָלְדָה לְאַבְרָהָם מִצְחָק: וַתֹּאמֶר לְאַבְרָהָם גֵּרֶשׁ הָאִמָּה הַזֹּאת וְאֶת־בְּנָהּ. כִּי לֹא

מקורות ומקבילות

קריאת התורה ליום. משני מגילה פ"ד, מ"ג; מס"ו פ"ו ח, ה"ה. ראו מש"ט (בוצר), בראשית, פ"ו ל, ס"ו יג. צירט קורין ה' גברי. ע"פ משני מגילה פ"ד, מ"ג; רע"ב; מס"ו פ"ו י, ה"ה; פסקי ריא"ז עמ"ס מגילה פ"ג, ה"ב, אות ב; פסקי ריא"ד עמ"ס מגילה, דף כ"א ע"ב; שנה"ל, סדר ר"ה, ס"ו רפח; סת"ר ס"ו עד, ד"ה בשתיית; כ"י כ"ה, דף 55 ודף 95א; ספה"ש, הל' תפילה, שער ו, ד"ה צ"ה קורין; כ"י כ"ה, דף 95א; מח' רומניא, דף שצ"ב; רע"ב עמ"ס מגילה פ"ג, מ"ה, ד"ה בפרשת מועדות.

כ"ה, דף 355 ודף 95א. קריאה ליום הראשון. סרע"ג ח"ב, ס"ו ק; סדו' רס"ג עמ' שעה; פסקי ריא"ז עמ"ס מגילה, פ"ד, ה"ד, אות ד; שנה"ל, סדר ר"ה, ס"ו רפח; סת"ר ס"ו עד, ענין שחיות של ר"ה; סה"ת ס"ו לו; כ"י כ"ה, דף 95א. וז' פקד את שרה וכו'. צ"ב כ"ה, א"ל; צנ"ל; צנ"ל; צנ"ל; צנ"ל; פסקי ריא"ד; שנה"ל, סדר ר"ה, ס"ו רפח; ספה"ש, הל' תפילה, שער ו, ד"ה צ"ה קורין; כ"י כ"ה, דף 95א; מח' רומניא, דף שצ"ב; רע"ב עמ"ס מגילה פ"ג, מ"ה, ד"ה בפרשת מועדות.

וַיִּרְשׁ בְּנֵי־הָאָמָה הַזֹּאת עִם־בְּנֵי עַם־יִצְחָק: וַיִּרַע הַדָּבָר מְאֹד
 בְּעֵינֵי אַבְרָהָם. עַל אֹדֶת בְּנָו: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־אַבְרָהָם
 אֶל־יִרַע בְּעֵינֶיךָ עַל־הַנָּעַר וְעַל־אִמָּתְךָ כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ
 שָׂרָה שָׁמַע בְּקֹלָהּ. כִּי בִי־צָחָק יִקְרָא לָךְ זֶרַע: וְגַם אֶת־בְּנֵי־הָאָמָה
 לָגוּי אֲשִׁימְנוּ. כִּי זֶרַעְךָ הוּא: שְׁלִישִׁי, וּבִשְׁבַת רְבִיעִי וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם
 בַּבֹּקֶר וַיִּקְח־לָחֶם וְחֶמֶת מַיִם וַיִּתֵּן אֶל־הַגֵּר שָׁם עַל־שִׁכְמָהּ
 וְאֶת־הַיֶּלֶד וַיִּשְׁלַחֶהּ. וַתֵּלֶךְ וַתִּתַּע בְּמִדְבַר בָּאָר שָׁבַע: וַיְכַלּוּ
 הַמַּיִם מִן־הַחֶמֶת. וַתִּשְׁלַךְ אֶת־הַיֶּלֶד תַּחַת אֶחָד הַשִּׁיחִים: וַתֵּלֶךְ
 וַתֵּשֶׁב לָהּ מִנְּגַד הַרְחֹק כַּמֶּטְחָוּי קָשָׁת כִּי אִמְרָה אֶל־אַרְאֶה
 בְּמֹת הַיֶּלֶד. וַתֵּשֶׁב מִנְּגַד וַתִּשָּׂא אֶת־קֹלָהּ וַתִּבְרַךְ: וַיִּשְׁמַע
 אֱלֹהִים אֶת־קוֹל הַנָּעַר וַיִּקְרָא מִלֵּאךְ אֱלֹהִים אֶל־הַגֵּר
 מִן־הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר לָהּ מֵה־לֶּךְ הַגֵּר. אֶל־תִּירְאִי כִּי־שָׁמַע אֱלֹהִים
 אֶל־קוֹל הַנָּעַר בְּאֲשֶׁר הוּא־שָׁם: בִּשְׁבַת חֲמִישִׁי קוֹמִי שָׂאִי אֶת־הַנָּעַר
 וְהַחֲזִיקִי אֶת־יָדְךָ בּוֹ. כִּי־לָגוּי גְדוֹל אֲשִׁימְנוּ: וַיִּפְקַח אֱלֹהִים
 אֶת־עֵינֶיהָ וַתִּרְאֶה בָּאָר מַיִם וַתֵּלֶךְ וַתִּמְלֵא אֶת־הַחֶמֶת מַיִם
 וַתִּשָּׂק אֶת־הַנָּעַר: וַיְהִי אֱלֹהִים אֶת־הַנָּעַר וַיַּגְדֵּל. וַיֵּשֶׁב בְּמִדְבַר
 וַיְהִי רַבָּה קָשָׁת: וַיֵּשֶׁב בְּמִדְבַר פָּאָרָן וַתִּקַּח־לוֹ אִמּוֹ אִשָּׁה

מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: פ רְבִיעִי, וּבִשְׁבַת שְׁשִׁי

וַיְהִי בַּעַת הַהוּא וַיֹּאמֶר אַבְיִמֶלֶךְ וּפִיכַל־שָׂר־צָבָאוּ אֶל־אַבְרָהָם
 לֵאמֹר. אֱלֹהִים עִמָּךְ בְּכֹל אֲשֶׁר־אַתָּה עֹשֶׂה: וְעַתָּה הַשְׁבֵּעָה
 לִי בְּאֱלֹהִים הִנֵּה אֲסִיתְשָׁקֶךָ לִי וּלְגִנְיִי וּלְנַכְדֵי. כַּחֲסֹד
 אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי עִמָּךְ תַּעֲשֶׂה עִמָּדִי וְעַם־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־גָּרְתָה בָּהּ:
 וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אָנֹכִי אֲשָׁבַע: וְהוֹכַח אַבְרָהָם אֶת־אַבְיִמֶלֶךְ.
 עַל־אֹדֶת בָּאָר הַמַּיִם אֲשֶׁר גָּזְלוּ עַבְדֵי אַבְיִמֶלֶךְ: וַיֹּאמֶר

אֲבִימֶלֶךְ לֹא יָדַעְתִּי מִי עָשָׂה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה. וְגַם־אַתָּה לֹא־הִגַּדְתָּ לִּי וְגַם אֲנֹכִי לֹא שָׁמַעְתִּי בְלִתֵּי הַיּוֹם: וַיִּקַּח אֲבָרְהָם צֹאן וּבָקָר וַיִּתֵּן לְאֲבִימֶלֶךְ. וַיִּכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם בְּרִית: חֲמִישִׁי, בַּשַּׁבָּת שְׂבִיעִי וַיַּצֵּב אֲבָרְהָם אֶת־שִׁבְעַת הַצֹּאן לְבִדְהָן: וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ אֶל־אֲבָרְהָם. מָה הִנֵּה שִׁבְעַת הַצֹּאן אֲשֶׁר הֵצַבְתָּ לְבִדְהָנָה: וַיֹּאמֶר כִּי אֶת־שִׁבְעַת הַצֹּאן תִּקַּח מִיָּדִי. בְּעִבּוֹר תִּהְיֶה־לִּי לְעֹדָה כִּי חִפְרְתִי אֶת־הַבְּאֵר הַזֹּאת: עַל־כֵּן קָרָא לַמָּקוֹם הַהוּא בְּאֵר שִׁבְעָה. כִּי שֵׁם נִשְׁבְּעוּ שְׁנֵיהֶם: וַיִּכְרְתוּ בְרִית בְּבְאֵר שִׁבְעָה. וַיִּקַּם אֲבִימֶלֶךְ וּפִיכַל שֶׁר־צָבָאוּ וַיֵּשְׁבוּ אֶל־אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים: וַיִּטַּע אֲשָׁל בְּבְאֵר שִׁבְעָה. וַיִּקְרָא־שֵׁם בְּשֵׁם יְהוָה אֵל עוֹלָם: וַיִּגַּר אֲבָרְהָם בְּאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים יָמִים רַבִּים: פ

מניחים את ספר התורה השני על התיבה לצד בעל הקורא, דהיינו בצד שמאל והקורא או העולה האחרון אומר:

יִתְגַּדַּל וַיִּתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעֵלְמָא דְבְּרָא כְרַעוּתָהּ. וַיִּמְלִיךְ מַלְכוּתָהּ בְּחַיִּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בְּעֵגְלָא וּבְזִמְן קָרִיב. וְאָמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ. לְעֵלָם וּלְעֵלְמֵי עֵלְמֵיָא.

יִתְבָּרַךְ וַיִּשְׁתַּבַּח וַיִּתְפָּאֵר וַיִּתְרוֹמֵם וַיִּתְנַשֵּׂא וַיִּתְהַדָּר וַיִּתְעַלֶּה וַיִּתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא:
לְעֵלָא לְעֵלָא מִן־כָּל־בְּרַכְתָּא. שִׁירְתָּא. תְּשַׁבְּחָתָא וְנַחֲמָתָא דְאִמְרֵן בְּעֵלְמָא. וְאָמְרוּ אָמֵן:

מקורות ומקבילות

בארץ פלשתים ימים רבים. פסקי רי"ז מנגילה פ"ד, ה"ד, אות ד; סה"ת סי' לו; ספה"ש, ה"ל תפילה, שער ו, ד"ה צר"ה קורין; מח' רומניא, דף שטז ע"ב ודף שח ע"ב. ללד בעל הקורא דהיינו כלל שמאל. דברי קהלת עמ' 73, עמ' 360 ועמ' 361; שו"ת משנה הלכות, חלק יג, סי' כג. אומר קדיש. ספה"ש, ה"ל תפילה, שער ו.

ואחר כך אומרים:

**אֱלֹהִים הַשִּׁיבֵנו וְהָאֵר פְּנִיךָ וְנִשְׁעָה: אֱלֹהִים צְבָאוֹת הַשִּׁיבֵנו
וְהָאֵר פְּנִיךָ וְנִשְׁעָה: יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת הַשִּׁיבֵנו.
הָאֵר פְּנִיךָ וְנִשְׁעָה:**

פרשת מוספין של ראש השנה

**וּבַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ. מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם.
כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ. יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה
לָכֶם: וַעֲשִׂיתֶם עִלָּה לְרִיחַ גִּיחַח לַיהוָה פֶּר בֶּן־בְּקָר אֶחָד אֵיל
אֶחָד. כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם: וּמִנְחָתָם סֵלֶת בָּלוּלָה
בְּשֶׁמֶן. שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִינִים לִפְרֵי שְׁנֵי עֶשְׂרִינִים לְאֵיל: וַעֲשִׂרוֹן אֶחָד
לְכֶבֶשׂ הָאֶחָד. לְשִׁבְעַת הַכִּבְשִׂים: וּשְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאת.
לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם: מִלֶּבֶד עֹלֹת הַחֲדָשׁ וּמִנְחָתָהּ: וְעֹלֹת הַתָּמִיד
וּמִנְחָתָהּ וְנִסְפִיָּהֶם כַּמִּשְׁפָּטִים. לְרִיחַ גִּיחַח אִשָּׁה לַיהוָה: ׀**

ואומר מי שברך לעולה וממשיכים ב'אב הרחמן'.

קריאה ליום שני של ר"ה

**וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹהִים נָסָה אֶת־אַבְרָהָם. וַיֹּאמֶר
אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הֲנִנִּי: וַיֹּאמֶר. קַח־נָא אֶת־בְּנֶךָ**

מקורות ומקבילות

אלהים השיבנו והאר פניך. תה' פ, ד. אלהים צבאות השיבנו. תה' פ, ח. ה' אלהים צבאות. תה' פ, כ. פרשת מוספין. ע"פ תוספות עמ"ס מגילה, דף ל ע"ב, ד"ה ושא; ר"ש עמ"ס מגילה, פ"ד, ס' י, ד"ה מתני' בפסח; ריב"ז עמ"ס מגילה, דף כט ע"ב; תוספות ר"ד עמ"ס מגילה, דף ל ע"ב, ד"ה פוסקא; שה"ג עמ"ס מגילה, דף י ע"ב, אות ח ודף יג ע"א, אות ג. פרשת מוספין של ר"ה. משני מגילה פ"ג, מ"ה; סרע"ג ח"ב ס' ק; סד' רס"ג עמ' שעה"ל, סדר ר"ה, ס' רפח; סת"ר ס' עד, ענין שחרית של ר"ה; סה"ת ס' לו. ונחדש השביעי וכו'. צמ' כט, א"ו; שנה"ל, סדר ר"ה, ס' רפח; ויק"ר פר' כט, ס' יא; פדר"ך פי' כג, ד"ה כל השביעי' חציבין; מדת"ה מז' ט, ס' יא; כ"ו כ"ה, דף 95א; מנח' רומניא, דף שח ע"ב. ראו בצנלי מגילה, דף לא ע"א; מס"ו פר' ח, ה"ה. ועשיתם עולה. ירושלמי ר"ה, פ"ד, ה"ח [דף כ"א ע"א]; ויק"ר פר' כט, ס' יב. ראו פס"ו (לקח טוב) צמ', דף קלו ע"ב, ד"ה ועשיתם עולה. קריאה ליום השני. בצנלי מגילה, דף לא ע"א; פסקי רי"ד; סרע"ג ח"ב, ס' ק; סד' רס"ג עמ' שעה; פסקי ריא"ז עמ"ס מגילה פ"ד,

ח"ג והערות

אֶת־יְחִידְךָ אֲשֶׁר־אֶהְבֶּתְ אֶת־יִצְחָק וְלֶךְ־לְךָ אֶל־אֶרֶץ הַמְּרִיָּה.
 וְהֵעֵלְהוּ שָׁם לְעֵלְיָה עַל אֶחָד הַהָרִים אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים: וַיִּשְׁכֹּם
 אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר וַיַּחְבֹּשׁ אֶת־חַמְרוֹ וַיִּקַּח אֶת־שְׁנֵי נְעָרָיו אֹתוֹ
 וְאֵת יִצְחָק בְּנוֹ. וַיִּבְקַע עֵצִי עֲלָהּ וַיִּקֶּם וַיִּלְךָ אֶל־הַמָּקוֹם
 אֲשֶׁר־אָמַר־לוֹ הָאֱלֹהִים: לֵוי בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם
 אֶת־עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת־הַמָּקוֹם מְרַחֵק: וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־נְעָרָיו
 שָׁבוּ־לָכֶם פֹּה עַם־הַחֲמוֹר וְאֲנִי וְהַנְּעָר נִלְכָּה עַד־כָּה. וְנִשְׁתַּחֲוֶה
 וְנָשׁוּבָה אֵלֵיכֶם: וַיִּקַּח אַבְרָהָם אֶת־עֵצִי הָעֵלְיָה וַיִּשֶׂם עַל־יִצְחָק
 בְּנוֹ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ אֶת־הָאֵשׁ וְאֶת־הַמַּאֲכָלֹת. וַיִּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו:
 וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל־אַבְרָהָם אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הַנְּנִי בְּנִי.
 וַיֹּאמֶר הִנֵּה הָאֵשׁ וְהָעֵצִים וְאֵינִי הַשֵּׂה לְעֵלְיָה: וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם
 אֱלֹהִים יִרְאֶה־לוֹ הַשֵּׂה לְעֵלְיָה בְּנִי. וַיִּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו: שְׁלִישִׁי
 וַיָּבֹאוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר־לוֹ הָאֱלֹהִים וַיִּבֶן שָׁם אַבְרָהָם
 אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וַיַּעֲרֹךְ אֶת־הָעֵצִים. וַיַּעֲקֹד אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ וַיִּשֶׂם
 אֹתוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ מִמַּעַל לָעֵצִים: וַיִּשְׁלַח אַבְרָהָם אֶת־יָדוֹ וַיִּקַּח
 אֶת־הַמַּאֲכָלֹת. לְשַׁחֵט אֶת־בְּנוֹ: וַיִּקְרָא אֵלָיו מִלֵּאָד יְהוָה
 מִן־הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אַבְרָהָם. וַיֹּאמֶר הַנְּנִי: וַיֹּאמֶר
 אֶל־תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל־הַנְּעָר וְאֶל־תַּעַשׂ לוֹ מְאוּמָה. כִּי־נָתַתָּה
 יָדְעֵתִי כִּי־יִרְאֵ אֱלֹהִים אֶתָּה וְלֹא חָשַׁכְתָּ אֶת־בְּנֶךָ אֶת־יְחִידְךָ
 מִמֶּנִּי: וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת־עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה־אֵיל אַחֵר נֶאֱחָז
 בְּסַבָּךְ בְּקִרְנָיו. וַיִּלְךָ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת־הָאֵיל וַיַּעֲלֶהוּ לְעֵלְיָה

מקורות ומקבילות

ה"ד, אות ד; שצה"ל, סדר ר"ה, ס' רפה; סח"ר ס' עד, ענין שחרית של ר"ה; סה"ת ס' ל; כ"ו כ"ה, דף 95. והיא אחר
 וכו' נסה את חזרה. צ"כ, ח"כ; צנ"ל מנילה, דף לא ע"ח; שצה"ל, סדר ר"ה, ס' רפה; ספה"ש, הל' תפילה, שער ו, ד"ה
 צ"ה קורין; כ"ו כ"ה, דף 95; מח' רומניא, דף שכג ע"ב. קוראים נפרשת העקדה. ע"פ שצה"ל, סדר ר"ה, ס' רפה; רע"ב
 עמ"ס מנילה פ"ג, מ"ה, ד"ה נפרשת מועדות.

תַּחַת בְּנוֹ: רַבֵּיעִי וַיִּקְרָא אֲבָרְהָם שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא יְהוָה וַיֵּרְאֵהוּ יִרְאֵהוּ.
 אֲשֶׁר יֹאמֶר הַיּוֹם בְּהָר יְהוָה יֵרְאֵהוּ: וַיִּקְרָא מִלְאָךְ יְהוָה
 אֶל־אֲבָרְהָם. שְׁנֵית מִן־הַשָּׁמַיִם: וַיֹּאמֶר בֵּי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם־יְהוָה.
 כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא חָשַׁכְתָּ אֶת־בְּנֶךָ
 אֶת־יְחִידֶךָ: כִּי־בָרַךְ אֲבָרְכֶךָ וְהִרְבֵּה אֲרַבֶּה אֶת־זַרְעֶךָ כְּכֹכְבֵי
 הַשָּׁמַיִם וְכַחֲזוֹל אֲשֶׁר עַל־שַׁפְתַי הַיָּם. וַיִּרְשׁ זַרְעֶךָ אֶת שְׂעַר
 אֵיבָיו: וְהִתְבָּרְכוּ בְּזַרְעֶךָ כָּל גּוֹי הָאָרֶץ. עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ
 בְּקִלְיִ: וַיֵּשֶׁב אֲבָרְהָם אֶל־נְעֻרָיו וַיִּקְמוּ וַיֵּלְכוּ יַחְדָּו אֶל־בְּאֵר
 שָׁבַע. וַיֵּשֶׁב אֲבָרְהָם בְּבְאֵר שָׁבַע: פ חמישי

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּגֶד לְאֲבָרְהָם לֵאמֹר. הִנֵּה יִלְדָה
 מִלְכָּה גַם־הוּא בָנִים לְנַחֲזֹר אַחִיד: אֶת־עוֹץ בְּכָרוֹ וְאֶת־בְּנוֹ
 אַחִיו. וְאֶת־קְמוּאֵל אָבִי אָרַם: וְאֶת־כַּשֵּׁד וְאֶת־חִזּוֹ וְאֶת־פְּלִדָּשׁ
 וְאֶת־יִדְלָף. וְאֵת בְּתוּאֵל: וּבְתוּאֵל יֶלֶד אֶת־רַבְקָה. שְׁמִנָּה
 אֵלֶּה יִלְדָה מִלְכָּה. לְנַחֲזֹר אַחִי אֲבָרְהָם: וּפִילְגֶשׁוּ וּשְׁמָה
 רְאוּמָה. וְתֵלֶד גַּם־הוּא אֶת־טַבַּח וְאֶת־גַּחֶם. וְאֶת־תַּחַשׁ וְאֶת־
 מַעֲכָה: פ

מניחים את ספר התורה השני על התיבה לצד בעל הקורא, דהיינו בצד שמאל והקורא או העולה האחרון אומר חצי קדיש. ואחר כך ואומרים 'אלהים השיבנו' ופרשת מוספין כמו ביום הראשון (עמ' 128).

מי שברך לעולה לתורה:

**מִי שִׁבְרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אֲבָרְהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב. הוּא יְבָרַךְ אֶת־כְּבוֹד רַבִּי...
 שְׁמַתְנִידֵב... לְמַנוּחַת נַפְשׁ... וְלְמַנוּחַת נַפְשׁ כָּל־קְרוֹבָיו שְׁמַתוֹ**

מקורות ומקבילות

וישג אברהם בגאר שבע. רלו נח' רומניא, דף שכג ע"ב. סוף הפרשה. סה"ת סוף סי' לו, סדר ר"ה; ספה"ש, הל' תפילה, שער ו, ד"ה בר"ה קורין. ופרשת מוספין כמו ביום א'. סרע"ג ח"ב, סי' קי; שצה"ל, סדר ר"ה, סי' רפה; סה"ת סי' לו, כ"י כ"ה, דף 95א.

וְכָל-שְׂאֵר שְׂכְבֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל. לְחַיֵּי... וְלַחַיֵּי כָּל-בְּנֵי בֵיתוֹ וְלַחַיֵּי
כָּל-קְרוֹבָיו וְאוֹהָבָיו וְלַחַיֵּי כָּל-הַקְּהָל הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה. וּבְשֹׁכֵר זֶה הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא יִשְׁמְרֵהוּ וְיִצְלָהוּ מִכָּל-צָרָה וְצוּקָה. וְיִשְׁלַח בְּרָכָה רְוַחָה
וְהִצְלָחָה בְּכָל-מַעֲשֵׂי יָדָיו. וְיִבְרַכְהוּ וְיִכְתְּבֵהוּ בְּסֵפֶר חַיִּים טוֹבִים
עִם-כָּל-יִשְׂרָאֵל אַחִיו. וְכֵן יְהִי רָצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן:

מי שברך להולדת הבת

יִזְנֶתִי בְּחַגֵּי הַפְּלֵעַ בְּסֵתֶר הַמְּדַרְגָּה הַרְאִינִי אֶת-מְרַאֲיָךְ הַשְּׁמִיעֵנִי
אֶת-קוֹלְךָ. כִּי-קוֹלְךָ עָרַב וּמְרַאֲיָךְ נְאוּוָה: (לבת ראשונה מוסיפים:
אחת היא יִזְנֶתִי תַמְתִּי אחת היא לְאִמָּה בְּרָהּ היא לְיֹולְדָתָהּ. רְאוּהָ
בְּנוֹת וַיֵּאֱשָׁרוּהָ מַלְכוּת וּפִילֹגְשִׁים וַיְהִלְלוּהָ:) וְיִבְרַכּוּ אֶת-רַבֵּקָה וַיֹּאמְרוּ
לָהּ אַחֲתָנוּ אַתְּ הִי לְאִלְפֵי רַבֵּבָה. וַיִּירַשׁ זֶרְעֶךָ אֶת שְׁעַר שְׁנָאִיו:
יְבָרְכֶךָ יְהוָה וַיִּשְׁמְרֶךָ: יֵאָר יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחַנְדֶּךָ: יֵשֵׂא יְהוָה פָּנָיו
אֵלֶיךָ וַיִּשֶׂם לְךָ שְׁלוֹם:

מִי שֶׁבֵרַךְ אֲמוֹתֵינוּ שָׂרָה וְרַבֵּקָה רַחֵל וְלֵאָה וּמְרִים הַנְּבִיאָה וְאַבִּיגַיִל
וְאַסְתֵּר הַמַּלְכָּה בַת-אַבְיָחִיל. הוּא יְבָרַךְ אֶת-הַיְלָדָה הַנְּעִמָּה
הַזֹּאת וַיִּקְרָא שְׁמָהּ בְּיִשְׂרָאֵל... בְּמִזְל-טוֹב וּבְשִׁעַת בְּרָכָה. וַיַּגְדֵּלָהּ
בְּבְרִיאוֹת שְׁלוֹם וּמְנוּחָה. וַיִּזְכֶּהּ לְאִבִּיהָ וּלְאִמָּהּ לְרֵאוֹת בְּשִׁמְחָתָהּ
וּבְחִפְתָּהּ. בְּבָנִים זְכָרִים. עֹשֶׂר וְכָבוֹד. דְּשָׁנִים וְרַעֲנָנִים יְנוּבוֹן בְּשִׁיבָה.
וְכֵן יְהִי רָצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן:

מי שברך לבנים ערב גיוסם (בנוסח הקבוץ הדתי)

מִי שֶׁבֵרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב. הוּא יְבָרַךְ אֶת-הַבְּחוּר...
הַיּוֹצֵא לְהַגֵּן עַל-אַרְצֵנוּ וְעַרְי אֱלֹהֵינוּ בְּעָבוּר שְׁעָלָה לְכָבוֹד
הַמְּקוֹם. לְכָבוֹד הַתּוֹרָה וְלְכָבוֹד הַשְּׁבִית. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יַחַנְקֵהוּ
וַיִּאֲמָצֵהוּ וַיִּשְׁמְרֵהוּ מִכָּל-רָע. מִכָּל-צָרָה וְצוּקָה. יוֹצִיאֵהוּ לְשְׁלוֹם
וַיִּשְׁיבֵהוּ לְשְׁלוֹם וַיִּשְׁלַח בְּרָכָה וְהִצְלָחָה בְּכָל-מַעֲשֵׂה יָדָיו. עִם
כָּל-אַחֵיו חִילֵי צָבָא הַהֲגָנָה לְיִשְׂרָאֵל וְנֹאמַר אָמֵן:

אם במשך השבוע נולד בקהילה בן זכר,
 בשבת אומרים אחד משני הפזמונים הבאים או שניהם:
מִשְׁכִּיל מִכְתָּם שִׁירוּ רַעִים - לְכָבוֹד אִישׁ תָּם וּתְמִים דְּעִים:
 גַּם אָמְרוּ מִה־טוֹב וּמִה־נָּעִים - יֵלֵד הַנְּמוּל לְשִׁמוּנָה:
 אֲשִׁיר הַיּוֹם לְבָרִית מִלָּה - זְמֵרָה שְׁגִיזוֹן וּתְהִלָּה:
 תּוֹדוֹת אֶקְרִיב כְּדָמוֹת עוֹלָה - וּכְמוֹ תוֹרִים וּבְגִיּוֹנָה:

יְהִי־שְׁלוֹם בְּחֵילָנוּ וְשְׁלוֹה בְּיִשְׂרָאֵל
 בְּסֶמֶן טוֹב בֶּן בָּא לָנוּ בְּיָמָיו יָבֹא גּוֹאֵל:
 הַיְלָד יְהִי רַעְנָן בְּצֵל שְׂדֵי יִתְלֹאֲנָן:
 וּבַתּוֹרָה יִתְבּוֹנֵן יֵאֲלַף דָּת לְכָל־שׂוֹאֵל: בְּסֶמֶן וְכוּ

לפני קריאת המפטיר, בזמן שמלבישים את ספר התורה אומרים:

אָב הַרְחֵמֵן יֵשִׁיב אֶת־שִׁבוֹת עִמּוֹ יִשְׂרָאֵל - וַיּוֹצִיאֵנוּ מִצָּרָה
 לְרוּחָהּ וּמֵאִפְלָה לְאוֹרָהּ בְּקִרְוֵיב - וְנֹאמַר אָמֵן:
 אַתָּה יְהוָה לְעוֹלָם תִּשָּׁב כְּסֶאֱדָ לְדוֹר וָדוֹר: לָמָּה לְנִצְחָה
 תִּשְׁכַּחֲנוּ תַעֲזוֹבֵנוּ לְאַרְדָּ יָמִים: הַשִּׁיבֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְנִשׁוּבָה -
 חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם: הוֹשִׁיעֵנוּ מוֹשִׁיעֵנוּ - כִּי לָךְ עֵינֵינוּ וּלְכָה
 לִישׁוּעָתָנוּ: הוֹשִׁיעָהוּ אֶת־עַמְּךָ וּבְרַךְ אֶת־נַחֲלֹתֶךָ וְרַעַם וְנִשְׂאֵם
 עַד־הָעוֹלָם:

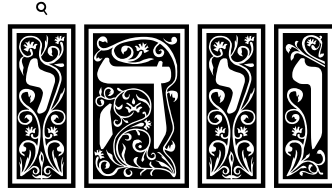
ברכת ההפטרה

המפטיר, לאחר שיגמור הגולל לגלול את סה"ת, קודם קריאת ההפטרה מברך:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה - אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם - אֲשֶׁר בָּחַר בְּנִבְיָאִים
 טוֹבִים - וְרָצָה בְּדַבְרֵיהֶם - הַנְּאֻמְרִים בְּאֵמַת - בְּרוּךְ
 אַתָּה יְהוָה - הַבוֹחֵר בַּתּוֹרָה - בְּמִשְׁשָׁה עֲבָדוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ -
 וּבְנִבְיָאֵי הָאֵמַת וְהַצְדָּק:

הפטרה ליום ראשון של ראש השנה

אִישׁ אֶחָד מִן־הַרְמְתִים צוֹפִים מֵהַר
אֶפְרַיִם וּשְׁמוֹ אֶלְקָנָה בֶן־יִרְחָם בֶּן־
אֵלִיהוּא בֶן־תַּחֲוִי בֶן־צוּף אֶפְרַתִּי: וְלוֹ
שְׁתֵּי נָשִׁים שֵׁם אַחַת חַנָּה וְשֵׁם

הַשְּׁנִית פְּנֵנָה וַיְהִי לַפְּנֵנָה יְלָדִים וְלַחַנָּה אֵין יְלָדִים: וְעַלֶּה
הָאִישׁ הַהוּא מְעִירוֹ מִמִּיסוֹ יְמִימָהּ לְהַשְׁתַּחֲוֹת וְלִזְבַּח לַיהוָה
צְבָאוֹת בְּשֵׁלָהּ: וְשֵׁם שְׁנֵי בְנֵי־עֲלִי חַפְנִי וּפְנֵחָם כְּהֻנִּים לַיהוָה:
וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּזְבַּח אֶלְקָנָה וְנָתַן לַפְּנֵנָה אֶשְׁתּוֹ וְלִכְל־בְּנֵיהָ וּבְנוֹתֶיהָ
מְנוֹת: וְלַחַנָּה יָתַן מְנָה אַחַת אֶפְרַיִם כִּי אֶת־חַנָּה אָהַב וַיְהוֶה
סָגֵר רַחֲמָהּ: וְכַעֲסָתָה צָרְתָהּ גַּם־כַּעַס בְּעֵבֹר הַרְעַמָּהּ כִּי־
סָגֵר יְהוָה בְּעַד רַחֲמָהּ: וְכֵן יַעֲשֶׂה שָׁנָה בְּשָׁנָה מִדֵּי עֲלֹתָהּ
בְּבֵית יְהוָה כֵּן תִּכְעַסְנָהּ וְתִבְכֶּה וְלֹא תֹאכַל: וַיֹּאמֶר לָהּ
אֶלְקָנָה אִשָּׁה חַנָּה לָמָּה תִּבְכִּי וְלָמָּה לֹא תֹאכְלִי וְלָמָּה יִרְע
לְבַבְךָ הֲלוֹא אֲנִכִּי טוֹב לָךְ מֵעֲשָׂרָה בָּנִים: וַתִּקַּם חַנָּה אַחֲרַי
אָכְלָה בְּשֵׁלָה וְאַחֲרַי שָׁתָה וְעַלִּי הִכְהִין יֹשֵׁב עַל־הַכִּסֵּא
עַל־מוֹזוֹת הַיִּכָּל יְהוָה: וְהִיא מָרַת נַפְשָׁהּ וַתִּתְפַּלֵּל עַל־יְהוָה
וּבְכָה תִּבְכֶּה: וַתִּדַּר נְדָר וַתֹּאמֶר יְהוָה צְבָאוֹת אֲסַרְרָאֵה
תְּרָאֵהוּ בְּעֵגִי אֲמַתְךָ וּזְכַרְתִּנִּי וְלֹא־תִשְׁכַּח אֶת־אֲמַתְךָ וְנִתְתָּה
לְאֲמַתְךָ זֶרַע אֲנָשִׁים וְנִתְתִּיו לַיהוָה כָּל־יְמֵי חַיָּיו וּמִזֹּרָה
לֹא־יַעֲלֶה עַל־רֹאשׁוֹ: וְהָיָה כִּי הִרְבִּיתָה לְהִתְפַּלֵּל לְפָנַי יְהוָה

מקורות ומקבילות

הפטרה חנה. דף לא ע"א; פסקי רי"ד; סרע"ג ח"ב, ס' ק; סד' רס"ג ע"ג שעה; שבה"ל, סדר ר"ה, ס' רפה; פסקי רי"ז מנילה, פ"ד ה"ד, אות ד; ריב"ז ע"מ"ם מנילה, דף לא ע"א; סת"ר ס' עד, ונספחים ס' ה; סה"ת ס' לו; רע"ב ע"מ"ם מנילה פ"ג, מ"ה, ד"ה בפרשת מועדות. ויהי איש אחד וכו'. ש"א א, ח' יכנה; שבה"ל, סדר ר"ה, ס' רפה; ספה"ש, הל' תפילה, שער ו, ד"ה צר"ה קורין; כ"י כ"ה, דף 95א.

וְעָלִי שֹׁמֵר אֶת־פִּיָּהּ: וְחֲנֻהּ הִיא מְדַבֶּרֶת עַל־לִבָּהּ רַק שְׁפָתֶיהָ
 נְעוּת וְקוֹלָהּ לֹא יִשְׁמַע. וַיַּחֲשֹׁבָה עָלַי לְשִׁכְרָהּ: וַיֹּאמֶר אֵלַיָּהּ
 עָלִי עַד־מָתִי תִשְׁתַּכְּרִין. הִסִּירִי אֶת־יַיְנְךָ מֵעֲלֶיךָ: וְתַעַן חֲנָה
 וְתֹאמַר. לֹא אֲדַנִּי אִשָּׁה קִשְׁת־רוּחַ אֲנֹכִי וַיֵּין וְשִׁכְרָה לֹא שְׁתִּיתִי.
 וְאֶשְׁפֹּךְ אֶת־נַפְשִׁי לִפְנֵי יְהוָה: אֶל־תִּתֵּן אֶת־אֲמֹתְךָ לִפְנֵי
 בַת־בְּלִיעַל. כִּי־מֵרַב שִׁיחֵי וְכַעֲסֵי דִבַּרְתִּי עַד־הֵנָּה: וַיַּעַן עָלַי
 וַיֹּאמֶר. לְכִי לְשָׁלוֹם. וְאֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יִתֵּן אֶת־שִׁלְתְּךָ אֲשֶׁר
 שָׁאֲלָתָּ מֵעַמוֹ: וְתֹאמַר. תִּמְצָא שְׁפָחֶתְךָ חֵן בְּעֵינַיִךְ. וְתִלְדֶּךָ
 הָאִשָּׁה לְדַרְכָּהּ וְתֹאכַל וּפְגִייהָ לֹא־הִיוּ־לָהּ עוֹד: וַיִּשְׁכְּמוּ בַבֶּקֶר
 וַיִּשְׁתַּחֲווּ לִפְנֵי יְהוָה. וַיֵּשְׁבוּ וַיָּבֹאוּ אֶל־בֵּיתָם הֶרְמַתָּה. וַיֵּרַע
 אֶלְקָנָה אֶת־חֲנָה אִשְׁתּוֹ וַיִּזְכְּרָהּ יְהוָה: וַיְהִי לְתַקְפוֹת הַיָּמִים
 וְתַהֲרַח חֲנָה וְתִלְדֶּךָ בֵּן. וְתִקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שְׁמוּאֵל. כִּי מִיְהוָה
 שָׁאֲלָתִיו: וַיַּעַל הָאִישׁ אֶלְקָנָה וְכָל־בֵּיתוֹ. לְזִבְחַ לַיהוָה אֶת־
 זִבְחַ הַיָּמִים וְאֶת־נְדָרוֹ: וְחֲנָה לֹא עָלְתָה. כִּי־אָמְרָה לְאִישָׁהּ
 עַד יִגְמַל הַנְּעֵר וְהִבְאֲתִיו וְנִרְאָה אֶת־פְּגִייהָ יְהוָה וַיֵּשֶׁב שָׁם
 עַד־עוֹלָם: וַיֹּאמֶר לָהּ אֶלְקָנָה אִישָׁהּ. עֲשֵׂי הַטּוֹב בְּעֵינַיִךְ שְׁבִי
 עַד־גָּמְלֶךָ אֲתוֹ. אַךְ יָקָם יְהוָה אֶת־דְּבָרוֹ. וְתִשָּׁב הָאִשָּׁה וְתִינַק
 אֶת־בְּנָהּ עַד־גְּמֻלָּהּ אֲתוֹ: וְתַעֲלֶהּ עִמָּה כַּאֲשֶׁר גָּמְלָתוּ. בְּפָרִים
 שְׁלֹשָׁה וְאִיפָּה אַחַת קָמַח וְנֹבֵל יֵיִן וְתִבְאֶהוּ בֵּית־יְהוָה שְׁלוֹ.
 וְהַנְּעֵר נָעַר: וַיִּשְׁחָטוּ אֶת־הַפָּר. וַיָּבֹאוּ אֶת־הַנְּעֵר אֶל־עָלַי:
 וְתֹאמַר. בִּי אֲדַנִּי חַי נַפְשֶׁךָ אֲדַנִּי אֲנִי הָאִשָּׁה הַנִּצְצַבֶּת עִמָּכָה
 בְּזָה לְהַתְּפַלֵּל אֶל־יְהוָה: אֶל־הַנְּעֵר הַזֶּה הַתְּפַלֵּלְתִּי וַיִּתֵּן יְהוָה
 לִי אֶת־שְׁאֲלָתִי. אֲשֶׁר שָׁאֲלָתִי מֵעַמוֹ: וְגַם אֲנֹכִי הַשְׁאֲלָתָהּ
 לַיהוָה כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר הָיָה הוּא שְׁאוֹל לַיהוָה וַיִּשְׁתַּחֲוּ שָׁם
 לַיהוָה: ׀

עֲלֵץ לְבַי בַּיהוָה. רָמָה קַרְנֵי בַּיהוָה. רָחַב פִּי עַל־אֹיְבָי. כִּי
 שָׁמַחְתִּי בִישׁוּעַתְךָ: אֵין־קָדוֹשׁ בַּיהוָה. כִּי אֵין בְּלַתְךָ וְאֵין צוֹר
 כְּאַלְהֵינוּ: אֶל־תִּרְבוּ תִדְבְּרוּ גְבוּהָה גְבוּהָה. יֵצֵא עֵתְךָ מִפִּיכֶם.
 כִּי אֵל יְדֹעוֹת יְהוָה וְלוֹ גִתְכֶנּוּ עֲלֵלוֹת: קָשֶׁת גְּבָרִים חֲתִים
 וְנִכְשָׁלִים אָזְרוּ חֵיל: שְׁבָעִים בְּלַחֵם נִשְׁפְּרוּ וְרַעֲבִים חֲדָלוּ.
 עַד־עֲקָרָה יִלְדָה שְׁבָעָה וְרַבַּת בָּנִים אֲמַלְלָה: יְהוָה מִמִּית
 וּמְחִייה. מוֹרִיד שָׁאֹל וַיַּעַל: יְהוָה מוֹרִישׁ וּמַעֲשִׂיר. מִשְׁפִּיל
 אֶף־מְרוֹמִים: מְקִים מַעֲפָר דָּל. מַאֲשַׁפֵּת יָרִים אֲבִיוֹן. לְהוֹשִׁיב
 עַם־נְדִיבִים וְכֶסֶף כְּבוֹד יִנְחָלֶם. כִּי לַיהוָה מְצַקִּי אֶרֶץ וַיִּשֶׁת
 עֲלֵיהֶם תִּבְּל: רַגְלֵי חֲסִידָיו יִשְׁמֹר וְרָשָׁעִים בַּחֲשָׁךְ יִדְמוּ. כִּי־לֹא
 בָּכַח יִגְבְּרֵאִישׁ: יְהוָה יַחֲתוּ מְרִיבָיו עָלָיו בְּשָׂמַיִם יִרְעֶם. יְהוָה
 יִדִּין אֶפְסֵי־אֶרֶץ. וַיִּתֶּן־עֵז לְמַלְכוֹ וַיְרַם קַרְן מְשִׁיחוֹ: פ

ואומרים 'גאלנו' וכו', עמ' 137.

הפטרה ליום שני של ר"ה

אָמַר יְהוָה. מָצָא חַן בַּמִּדְבָּר עִם שְׂרִידֵי
 חֶרֶב. הִלּוֹךְ לְהִרְגִיעוֹ יִשְׂרָאֵל: מִרְחֹק יְהוָה
 נִרְאָה לִי וְאַהֲבַת עוֹלָם אֶהְבְּתִיךָ עַל־כֵּן
 מְשַׁכְּתִיךָ חֶסֶד: עוֹד אֲבַגְדֶךָ וְנִגְבַּיִת בְּתוֹלַת
 יִשְׂרָאֵל. עוֹד תַּעֲדֵי תַפְיֶךָ וַיֵּצֵאת בְּמַחֹל מְשַׁחֲקִים: עוֹד

מקורות ומקבילות

ותתפלל חסד ותאמר. ש"א 3, א"י; מנח' רומניא, דף שח ע"ג 3.
 וירם קרן משיחו. סרע"ג ח"ב, ס' ק; שצה"ל, סדר ר"ה,
 ס' רפת; סת"ר ס' עד, וזנספחוס ס' ה; סה"ת ס' לו;
 ספה"ש, הל' תפילה, שער ו, ד"ה בר"ה קורין; לפי מנח' רומניא, דף שח ע"ג 3, ממשכוכים עד 'ויגדל הנער שמואל עם יו'. הפטרה
 צירמיהו. סרע"ג ח"ב, ס' ק; סדו' רס"ג עמ' שעה; שצה"ל, סדר ר"ה, ס' רפת; פסקי רי"ז מגילה, פ"ד ה"ד, אות ד; סת"ר
 ס' עד, וזנספחוס ס' ה; סה"ת ס' לו; כ"י כ"ה, דף 95א; מנח' רומניא, דף שכג ע"ג 3. כה אמר ה' מלל חן נמדצה. ירמ' לא,
 א"יע; שצה"ל, סדר ר"ה, ס' רפת; ספה"ש, הל' תפילה, שער ו, ד"ה בר"ה קורין; כ"י כ"ה, דף 95א.

ח"ג והערות

חסידינו. זהו הקרי, והכתיב 'חסידינו'. מריביו. זהו הקרי,
 והכתיב 'מריביו'. עליו. זהו הקרי, והכתיב 'עליו'.

תִּשְׁמְעוּ כְרָמִים בְּהָרֵי שְׂמֶרוֹן. נִטְעוּ נִטְעִים וְחִלְלוּ: כִּי יֵשׁ
 יוֹם קָרְאוּ נִצְרִים בְּהַר אֶפְרַיִם. קוּמוּ וְנַעֲלֵה צִיּוֹן אֶל־יְהוָה
 אֱלֹהֵינוּ: ־

כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה. רְנֹו לִיעֲקֹב שִׁמְחָה וְצַהֲלוּ בְּרֹאשׁ הַגּוֹיִם.
 הַשְּׁמִיעוּ הַלְלוּ וְאָמְרוּ. הוֹשַׁע יְהוָה אֶת־עַמּוֹ אֶת שְׂאֵרֵית
 יִשְׂרָאֵל: הַנְּגִי מִבֵּיא אוֹתָם מֵאֶרֶץ צָפוֹן וּקְבַצְתִּים מִיִּרְכַּת־
 אֶרֶץ. בַּס עֲנֹר וּפְסַח הָרָה וְיִלְדַת יַחֲדוּ. קָהַל גְּדוֹל יֵשׁוּבוּ
 הַנְּהָ: בְּבָכִי יָבֹאוּ וּבְתַחֲנוּנִים אוֹבִילֶם. אוֹלִיכֶם אֶל־נַחְלֵי מַיִם
 בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל לֹא יִכְשְׁלוּ בָּהּ. כִּי־הֵייתִי לְיִשְׂרָאֵל לְאָב וְאֶפְרַיִם
 בְּכָרִי הוּא: ־

שָׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה גּוֹיִם וְהִגִּידוּ בְּאֵיִם מִמֶּרְחֹק וְאָמְרוּ. מְזֹרָה
 יִשְׂרָאֵל יִקְבְּצֵנוּ וּשְׁמְרוּ כְרַעַה עֲדָרוֹ: כִּי־פָדָה יְהוָה אֶת־יַעֲקֹב
 וּגְאָלוֹ מִיַּד חֹזֵק מִמֶּנּוּ: וּבָאוּ וְרִנְנוּ בְּמֵרוֹס־צִיּוֹן. וְנִהְיוּ אֶל־טוֹב
 יְהוָה עַל־דָּגְוֹן וְעַל־תִּירְשׁ וְעַל־יִצְהָר וְעַל־בְּנֵי־צֶאֱן וּבְקָרֹ: וְהֵייתָה
 נַפְשׁ כַּגֵּן רוֹה וְלֹא־יוֹסִיפוּ לְדַאֲבָה עוֹד: אִזּו תִּשְׁמַח בְּתוֹלָהּ
 בְּמַחֲזוֹל וּבַחֲרִים וּזְקֻנִים יַחֲדוּ. וְהַפְּכֵתִי אֶבְלָם לְשִׁשׁוֹן וְנַחֲמַתִּים
 וְשִׁמַּחְתִּים מִיגוֹנָם: וְרוֹוִיתִי נַפְשׁ הַכֹּהֲנִים דָּשָׁן וְעַמִּי אֶת־טוֹבֵי
 יִשְׂרָאֵל נְאֻם־יְהוָה: ־

כֹּה אָמַר יְהוָה. קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמַע נְהִי בְּכִי תִמְרוֹרִים. רְחֵל
 מִבְּכָה עַל־בְּנֵיהָ. מֵאֲנָה לְהִנָּחַם עַל־בְּנֵיהָ כִּי אֵינָנוּ: ־
 כֹּה אָמַר יְהוָה. מִנְעִי קוֹלְךָ מִבְּכִי וְעֵינַיִךְ מִדְּמָעָה.
 כִּי יֵשׁ שָׂכָר לַפְּעֻלְתְּךָ נְאֻם־יְהוָה וְשָׁבוּ מֵאֶרֶץ אוֹיֵב: וַיִּשְׁתַּקְּנָה
 לְאַחֲרֵיתְךָ נְאֻם־יְהוָה וְשָׁבוּ בָנִים לְגְבוּלָם: שְׁמוֹעַ שְׁמַעְתִּי

מקורות ומקבילות

רחל מנכה על בניה. שפ"ל, סדר ר"ה, ס' רפח.

אֶפְרַיִם מִתְנוּדָד. יִסְרְתַנִּי וְאֹיֶסֶר כְּעַגְלָל לֹא לִמְד. הַשְּׁבִנִי
וְאֲשׁוּבָה כִּי אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵי: כִּי־אַחֲרֵי שׁוּבִי נִחַמְתִּי וְאַחֲרֵי
הַיּוֹדְעֵי סִפְקֹתִי עַל־יָרֵךְ. בְּשֵׁתִי וְגַם־נִכְלַמְתִּי כִּי נִשְׂאֵתִי חֶרֶפֶת
נְעוּרַי: הֵבֵן יִקִּיר לִי אֶפְרַיִם אִם יֵלֵד שְׁעֵשְׂעִים כִּי־מִדֵּי דְבָרִי
בּו זָכַר אֲזַכְּרֶנּוּ עוֹד. עַל־כֵּן הָמוּ מֵעַי לוֹ רַחֵם אֲרַחֲמֶנּוּ
נְאֻם־יְהוָה: ׀

אחרי קריאת ההפטרה המפטיר אומר:

גְּאֻלָּנוּ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ. קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. צוּר כָּל־הָעוֹלָמִים
צַדִּיק בְּכָל־הַדּוֹרוֹת. הָאֵל הַנְּאֻמָּן הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה.
הַמְדַבֵּר וּמְקַיֵּם. כִּי כָל־דְּבָרָיו אֱמֶת וְצַדִּיק. נְאֻמָּן אַתָּה הוּא
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְנְאֻמָּנִים דְּבָרֶיךָ. וְדַבֵּר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אַחֲזוּר
לֹא־יֵשׁוּב רִיקָם. כִּי אֵל (מֶלֶךְ) נְאֻמָּן אַתָּה. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה.
הָאֵל הַנְּאֻמָּן בְּכָל־דְּבָרָיו:

רַחֵם עַל־צִיּוֹן כִּי רַחֵם בֵּית חַיֵּינוּ. וְלַעֲלוּבַת נַפְשׁ תּוֹשִׁיעַ
בְּמַהֲרָה בְּיַמֵּינוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. מְשַׂמַּח צִיּוֹן בְּבִגְיָה:

שִׂמְחָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַלְהֵינוּ הַנְּבִיא עֲבָדֶךָ וּבְמַלְכוּת בֵּית
דָּוִד מְשִׁיחֶךָ. בְּמַהֲרָה יָבוֹא וְיַגְלֵל לְבָנוּ. עַל־כִּסְאוֹ
לֹא־יֵשֵׁב זָר וְלֹא־יִנְחֲלוּ עוֹד אַחֲרָיִם אֶת־כְּבוֹדוֹ. כִּי בְשֵׁם קְדוֹשְׁךָ
נִשְׂבַּעְתָּ לוֹ. שְׁלֵא יִכְבֶּה גֵרוֹ לְעוֹלָם וְעַד. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה.
מִגֵּן דָּוִד:

מקורות ומקבילות

הַבֵּן יִקִּיר לִי אֶפְרַיִם. בבלי מגילה, דף לא ע"א, ורש"י ד"ה הַבֵּן יִקִּיר; פסקי רי"ד; שבה"ל, סדר ר"ה, ס' רפה; מנח' רומניא, דף שכג ע"ב; רע"ב עמ"ס מגילה פ"ג, מ"ה, ד"ה צפרשת מועדות. רחם ארחמנו נאס ה'. סרע"ג ח"ב, ס' ק; סת"ר נספחים, ס' ה; סה"ת ס' ל; ספה"ש, הל' תפילה, שער ו, ד"ה בר"ה קורין.

עַל־הַתּוֹרָה וְעַל־הַעֲבוּדָה וְעַל־הַנְּבִיאִים וְעַל־יוֹם (בשבת: הַשַּׁבָּת
הַזֶּה וְעַל־יוֹם) הַזְכָּרוֹן הַזֶּה שֶׁנִּתְּתָ לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ (בשבת:
לְקַדְּשָׁה וְלִמְנוּחָה) לְחַיִּים וְלְכָבוֹד וְלִתְפָּאֶרֶת. עַל־הַכֹּל יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ אָנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתְךָ. יִתְבָּרַךְ שְׁמֶךָ בְּפִי
כָּל־חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד. וּדְבַרְךָ אֱמֶת וּקְיָם לְעַד. וּמִבְּלַעֲדֶיךָ
אֵין לָנוּ מִלֶּךְ אֶלָּא אַתָּה. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. מֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ.
מְקַדֵּשׁ (בשבת: הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַזְכָּרוֹן:

תפילה לשלום המדינה

אָבִינוּ שְׂבִשְׂמִים. צוֹר יִשְׂרָאֵל וְגוֹאֲלוֹ. בָּרַךְ אֶת־מְדִינַת
יִשְׂרָאֵל. רֵאשִׁית צְמִיחַת גְּאֻלַּתְנוּ. הֲגֵן עָלֶיךָ בְּאַבְרַת
חֶסֶדְךָ וּפְרוּשׁ עָלֶיךָ סֶפֶת שְׁלוֹמְךָ. וּשְׁלַח אוֹרְךָ וְאַמְתָּךְ
לְרֵאשִׁיָּה שְׂרִיָּה וְיוֹעֲצִיָּה וְתַקְנָם בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ. חֲזַק
אֶת־יְדֵי מַגְנֵי אֶרֶץ קְדֻשָּׁנוּ. וְהַנְּחִילֵם אֱלֹהֵינוּ יְשׁוּעָה וְעֻטְרַת
נְצַחֲוֹן תְּעַטְרֵם. וְנִתַּתְּ שָׁלוֹם בְּאֶרֶץ וּשְׂמִחַת עוֹלָם לְיוֹשְׁבֵיהָ.
וְאֶת־אֲחֵינוּ כָּל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל. פְּקֹד־נָא בְּכָל־אֲרָצוֹת פְּזוּרֵיהֶם.
וּתְוַלִּיכֵם מִהֲרָה קוֹמְמִיּוֹת לְצִיּוֹן עִירְךָ וְלִירוּשָׁלַיִם מְשַׁכֵּן שְׁמֶךָ.
כְּפִתּוֹב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדְּךָ. אִם־יִהְיֶה גְדֻחֲךָ בְּקִצֵּה הַשָּׁמַיִם.
מִשָּׁם יִקְבְּצֶךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּמִשָּׁם יִקְחֶךָ: וְהִבְיֵאֵךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

מקורות ומקבילות

הזכרון הזה. ע"פ ויק' כג, כד; מס"ו פרי יג, הל' יג;
ספ"ו ו, לה; מח' רומניא, דף שטז ע"ב. ודברך אמת
וקיים לעד. ע"פ תה' קיט, קס; סחב"ר, עמ' 115; מח'
רומניא, דף שח ע"א. ראו סת"ר סי' עג, ענין ערבית
לילי ר"ה. אין לנו מלך אלא. צבלי העניית, דף כה ע"ב.
חתימה לריה. שזה"ל, סדר ר"ה, סוף סי' רפת. מלך
על כל הארץ. סדרו רס"ג עמ' שסח; ראו רמב"ם, סד"ת,
נוסח ברכות האמלעיות; סת"ר סי' עג וסי' עד. מקדש
ישראל. ע"פ יחז' לו, כח. ויום הזכרון. ע"פ ויק'
כג, כד.

ח"ג והערות

ומברכים אותך. במס"ו ומח' בולוניה במקום 'אותך' יתברך
שםך בפי כל-חי תמיד לעולם ועד, הנוסח הוא: 'את-שםך,
תמיד אלהי ישענו'. ובמח' רמ"ו הנוסח הוא: 'את-שםך תמיד
לעולם ועד, נוסח זה במח' רמ"ו הוא רק לריה, בשאר ברכות
ההפטרה של יתר החגים הנוסח הוא כמח' בולוניה דלעיל.
וקיים לעד. בסחב"ר: זקיים לנצח. סיום ברכות ההפטרה.
בכ"י כ"ה, דף 95ב, מח' רמ"ו ובולוניה, מיד לאחר שהשלימו
ההפטרה בנביא עוברים לברכת תקיעת שופר. ועיין לקמן
הערה ד"ה סליחה לפני תקיעת שופר, עמ' 142.

אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-יָרְשׁוּ אֲבֹתֶיךָ וּירְשֶׁתָּהּ. וְהִיטְבֶנָּךְ וְהִרְבֶּנָּךְ
מֵאֲבֹתֶיךָ: וַיַּחַד לְבַבְנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה אֶת-שְׁמֶךָ וּלְשִׁמּוֹר
אֶת-כָּל-דְּבָרֵי תוֹרָתְךָ. הוֹפֵעַ בְּהַדָּר גְּאוֹן עֲזוֹךְ עַל-כָּל-יֹשְׁבֵי
תֵּבֵל אֲרָצְךָ. וַיֹּאמֶר כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאֶפֶס יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
מֶלֶךְ (נ"א: מֶלֶךְ) וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מַשְׁלָה. אָמֵן סְלָה:

מי שברך לחיילי צה"ל:

מִי שֶׁבֵרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אֲבָרְהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב. הוּא יְבָרַךְ אֶת-חַיִּלֵי
צָבָא הַגָּנָה לְיִשְׂרָאֵל. הָעוֹמְדִים עַל-מִשְׁמַר אֲרָצֵנוּ וְעָרֵי
אֱלֹהֵינוּ. מְגִבּוֹל הַלְּבָנוֹן וְעַד-מִדְּבַר מִצְרַיִם וּמִן-הַיָּם הַגְּדוֹל
עַד-לְבַא הָעֵרְבָה. בִּיבֹשָׁה בְּאוֹר וּבַיָּם. יִתֵּן יְהוָה אֶת-אִיְבֹבֵינוּ
הַקָּמִים עָלֵינוּ נִגְפִים לְפָנֵיהֶם. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִשְׁמְרֵם
וַיַּצִּילֵם מִכָּל-צָרָה וְצוּקָה וּמִכָּל-נִגְעַע וּמִחֲלָה. וַיִּשְׁלַח בְּרַכָּה
וְהַצְּלָחָה בְּכָל-מַעֲשֵׂה יָדֵיהֶם. יְדַבֵּר שׁוֹנְאֵינוּ תַחֲתֵיהֶם וַיַּעֲטֵרֵם
בְּכֶתֶר יְשׁוּעָה וּבַעֲטֻרַת נִצְחוֹן. וַיִּקְּם בָּהֶם הַכְּתוּב. כִּי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם הִהְלִיךְ עִמָּכֶם. לְהִלָּחֵם לָכֶם עִם-אִיְבֵיכֶם לְהוֹשִׁיעַ
אֶתְכֶם. וְנֹאמַר אָמֵן:

מי שברך לקהל:

מִי שֶׁבֵרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אֲבָרְהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב. הוּא יְבָרַךְ
אֶת-כָּל-הַקְּהָל הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה. וְאֶת-כָּל-קְהָלוֹת הַקְּדוֹשִׁים. הֵם
וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם (וּבְנֹתֵיהֶם) וְכָל-אֲשֶׁר לָהֶם. וּמִי שֶׁתְּקַנּוּ בְּתֵי
כְּנָסוֹת לְתַפְלָה וְהַבָּאִים בְּתוֹכָם לְהַתְּפַלֵּל. וְהַנּוֹתְנִים שְׂמֹן
לְמָאוֹר וַיִּזֵּן לְקְדוֹשׁ וּלְהַבְדִּילָהּ וּמְזוֹנוֹת לְאוֹרְחִים וְצַדִּיקָה
לְעַנְיִים. וְהָעוֹסְקִים בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת. וְהָעוֹסְקִים בְּצַרְכֵי צְבוּרָם

מקורות ומקבילות

מי שברך אבותינו וכו'. ראו מנח' רומניא, דף שיח ע"ה.

לְשֵׁם שָׁמַיִם וּבְאַמוּנָה. הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִשְׁלַם שְׂכָרָם. וְיִסְלַח
 לְכָל-עוֹנָם וְיִרְפָּא לְכָל-גּוֹפוֹתָם וְיִשְׁלַח בְּרָכָה. רוּחָה וְהַצְלָחָה
 בְּכָל-מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם. עִם כָּל-יִשְׂרָאֵל אַחִיהֶם. וְנֹאמַר אָמֵן:

מִי שֶׁבֵרַךְ (אֲמוּתֵינוּ) שָׂרָה רַבֵּקָה רַחֵל וְלֵאָה. הוּא יְבָרַךְ
 אֶת-כָּל-בֵּית יִשְׂרָאֵל שֶׁעוֹשֶׂה מְעִיל אוֹ מְטַפַּחַת לְכָבוֹד
 הַתּוֹרָה. וְהַמְתַּקֶּנֶת גַּר לְכָבוֹד הַתּוֹרָה. הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 יִשְׁלַם שְׂכָרָהּ. וְיִתֵּן לָהּ גְמוּלָה הַטּוֹב. וְנֹאמַר אָמֵן:

תפילה לחולה נוסח מילאנו:

מִי שֶׁבֵרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב. הוּא יְבָרַךְ וְיִרְפָּא
 אֶת-הַחֹלֶה... בְּעִבּוֹר (שֶׁהַצְּבוּר מִתְפַּלֵּל לְרַפּוּאתוֹ הַשְּׁלֵמָה)
 וְנוֹדֵר... בְּשִׁכְרֵי זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יְרַחֵם עָלָיו. וְיִבְרַכְהוּ. וְיִרְפְּאֵהוּ.
 וְיַחְזִקֵהוּ. וְיַחַיֵהוּ וְיַצִּילֵהוּ מִכָּל-צָרָה וְצוּקָה. וְיִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה
 לְכָל-אֲבָרָיו וְגִידָיו. וְלְכָל-גּוּפוֹ וְנַפְשׁוֹ. וְיִנּוּחוּ עָלָיו כָּל-הַבְּרָכוֹת. וְיִבְטַל
 מֵעָלָיו כָּל-גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת וְרַעוּת. וְיִמְלֵא כָּל-מַשְׁאָלוֹת לְבוֹ לְטוֹבָה.
 וְיַצְמִיחַ לוֹ וְלְכָל-יִשְׂרָאֵל יְשׁוּעָה בְּקִרְוֹב. וְכֵן יְהִי רְצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן:

בר"ה שחל בשבת אומרים:

יִזְכּוֹר אֱלֹהִים לְטוֹבָה אֶת-נַפְשׁוֹ...

לאשה (לנשים):

שֶׁהִלְךָ (שֶׁהִלְכוּ) לְחַיֵי הָעוֹלָם
 הִבָּא. עִם-נַפְשׁ אַבְרָהָם יִצְחָק
 וְיַעֲקֹב. אֲשֶׁר הֵם חַיִּים בְּגֵן
 עֵדֶן. הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 יְכִין לוֹ (לָהֶם) מְנוּחָה אֲשֶׁר
 יֵיטֵב לוֹ (לָהֶם). וְתַהֲיֶיהָ נַפְשׁוֹ

לאיש (לאנשים):

שֶׁהִלְךָ (שֶׁהִלְכוּ) לְחַיֵי הָעוֹלָם
 הִבָּא. עִם-נַפְשׁ אַבְרָהָם יִצְחָק
 וְיַעֲקֹב. אֲשֶׁר הֵם חַיִּים בְּגֵן
 עֵדֶן. הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 יְכִין לוֹ (לָהֶם) מְנוּחָה אֲשֶׁר
 יֵיטֵב לוֹ (לָהֶם). וְתַהֲיֶיהָ נַפְשׁוֹ

המושך לאיש (לאנשים):

צָרוּרָה (וְתִהְיֶינָה נַפְשׁוֹתֵיהֶם
צָרוּרוֹת) בְּצָרוֹר הַחַיִּים
הַנִּצְחִיִּים תַּחַת כֶּסֶא הַכְּבוֹד
וְלַעַת תַּחֲתֵת הַיְמִתִּים יִקְיֵץ
וִירָגֵן (יִקְיֵצוּ וִירָגֵנוּ)

המושך לאשה (לנשים):

צָרוּרָה (וְתִהְיֶינָה נַפְשׁוֹתֵיהֶן
צָרוּרוֹת) בְּצָרוֹר הַחַיִּים
הַנִּצְחִיִּים תַּחַת כֶּסֶא הַכְּבוֹד
וְלַעַת תַּחֲתֵת הַיְמִתִּים תִּקְיֵץ
וְתִרְגֵּן (תִּקְצָנָה וְתִרְגָּנָה)

עַם-יִתֵּר שְׂכַנֵּי עֵפְרָיִם בְּדַכְתֵּיב יַחֲיוּ מִתִּיבָה נְבִלְתִּי יְקוּמוּן. הִקְיֵצוּ
וִירָגֵנוּ שְׂכַנֵּי עֵפְרָיִם. וְלִכְלָנוּ יִתֵּן יְהוָה שְׂכָר טוֹב וְחַיִּים טוֹבִים
בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא וַיִּמְלֵא מִשְׁאֲלוֹת לִבֵּנוּ לְטוֹבָה.
וַיִּצְמִיחַ לָנוּ יְשׁוּעָה בְּקָרוֹב וְכֵן יְהִי רָצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן:

עד כאן מוסיפים בר"ה שחל בשבת.

יִזְכּוֹר אֱלֹהִים לְטוֹבָה אֶת-נַפְשׁ כָּל-שְׂכַנֵּי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל. עַם
נַפְשׁ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב אֲבוֹתֵינוּ. (וְעַם-נַפְשׁ שָׂרָה.
רַבְקָה. רַחֵל וְלֵאָה). וְאֲשֶׁר הִנְיָחוּ לְנַפְשׁוֹתֵם זְכִירָה בְּהַקְדָּשׁ.
יְנַחֲחוּ עַל-מִשְׁכְּבוֹתֵם בְּגֵן-עֵדֶן. וְנֹאמַר אָמֵן:

אַחֲיָנוּ יִשְׂרָאֵל וְאַנּוּסֵי יִשְׂרָאֵל (וְאַסִּירֵי יִשְׂרָאֵל). הַנְּתוּנִים
בְּצָרָה וּבְשִׁבְיָה. הַמְּקוּם (בְּרַחֲמֵינוּ) יִרְחַמֵם וַיַּחֲזֵן אוֹתָם
(וְאוֹתָנוּ) בְּעֵבוֹר שְׂמוֹ הַגְּדוֹל. וַיּוֹשִׁיעֵם וַיּוֹשִׁיעֵנוּ. וַיּוֹצִיאֵם
וַיּוֹצִיאֵנוּ מִצָּרָה לְרוּחָהּ. וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹרָה (בְּקָרוֹב). וְנֹאמַר אָמֵן:
יְהִי-חֶסֶדְךָ יְהוָה עָלֵינוּ. כְּאֲשֶׁר יַחֲלֵנוּ לָךְ: כִּי-לָךְ יְהוָה הוֹחֵלְתִּי.
אַתָּה תַעֲנֶה אֲדֹנָי אֱלֹהֵי: לְמַעַן יַחֲלִצֵנוּ יְדִידֶיךָ. הוֹשִׁיעָה
יְמִינְךָ וְעֲנֵנִי: (מִגִּגְנוּ רְאֵה אֱלֹהִים וְהִבֵּט פָּנָי מִשִּׁיחָד: לֹא-אֲמוֹת
כִּי-אֲחִיָּה וְאֶסְפֵּר מַעֲשֵׂי יְהוָה: יְהוָה הוֹשִׁיעָה. הַפְּלֵךְ יַעֲנֵנוּ
בְּיוֹם-קְרָאֵנוּ:

סליחה לפני תקיעת שופר

עַת שְׁעָרֵי רִצּוֹן לְהִפְתָּח. יוֹם אֱהִיָּה כִפִּי לְאֵל שׁוֹטֵחַ.

אָנָּה זָכַר נָא לִי בְיוֹם הַזִּכָּח.

עוקד והנעקד והמזבח:

בְּאַחֲרִית גְּסָה בְּסוֹף הָעֶשְׂרֵה. הֵבֵן אֲשֶׁר נוֹלַד לָךְ מִשָּׂרָה.
אִם נִפְשָׁךְ בּוֹ עַד-מָאֵד נִקְשָׂרָה. קוֹם הֶעֱלֵהוּ לִי

לְעוֹלָה בָּרָה. אֶל־הֵר אֲשֶׁר כְּבוֹד לָךְ זוֹרַח. עוֹקֵד וְהִנְעֵקֵד וְהַמְזִבֵּחַ:

אָמַר לְשָׂרָה בְּיַחְמוּדְךָ יִצְחָק. גָּדַל וְלֹא לָמַד עֲבוֹדַת שַׁחֵק.
אֶלְכָּה וְאוֹרְהוּ אֲשֶׁר-לוֹ אֵל חָק. אָמְרָה לְכָה אֲדוֹן אֲבָל

אֶל-תִּרְחַק. עֲנֵה יְהִי לְבִדְךָ בְּאֵל בּוֹטֵחַ. עוֹקֵד וְהִנְעֵקֵד וְהַמְזִבֵּחַ:

ח"ג והערות

סליחה לפני תקיעת שופר. לר' יהודה בן שמואל עבאס ושמו חתום בראשי הבתים 'עבאס יהודה בן שמואל'. סליחה זו נמצאת במח' כמנהג בני רומה כסליחה בתפילת נעילה ביום הכיפורים ובכל המהדורות של המח' העתיקים אינה מופיעה כאן, וכנראה הונחה לאמרה בר"ה בהשפעת מנהג הספרדים. בכ"י ב"ה, דף 96ב, מיד לאחר שהפסוקים בנביא עוברים לתקיעת שופר וללא פיוטים או פסוקים לפניו. ובמח' שד"ל ח"ב, דף מב ע"א, כתב בהנחיה שאם הוא חול יש קהילות שנוהגים לומר סליחת 'עת שערי רצון' וכו'. הפיוט נמצא גם במח' רומניא, דף שיח ע"א ומח' ארם צובה, דף תצב ע"א. 'יום אהיה. כ"ה במח' רומניא ואר"ץ. במח' רמ"ו, בולוניא ושד"ל נוסח עיקרי: 'ליל אהיה. אָנָּה זָכַר. כ"ה במח' רומניא. במח' רמ"ו: 'אומר זכר'. במח' בולוניא ושד"ל: 'אומר זכר'. זכר נָא לִי. במח' רומניא: זכר לִי אֵל. בְּאַחֲרִית נִסְה. במח' רומניא: בְּאַחֲרִית נִסְה. אֶל־הֵר אֲשֶׁר. במח' אר"ץ וניא במח' שד"ל: 'עליהר אשר'. אָמַר לְשָׂרָה. במח' רמ"ו: אָמַר לְשָׂרָה. אֶלְכָּה וְאוֹרְהוּ. במח' אר"ץ: אֶלְךָ וְאוֹרְהוּ.

מקורות ומקבילות

עת שערי רצון. ע"פ תה" סט, יד; ויק"ר פ"ר כט, ס"ו ט. יום אהיה כפי לאל שוטח. ע"פ תה" פח, י. אָנָּה זָכַר נָא לִי. ע"פ מ"צ כ, ג. בְּיוֹם הַזִּכָּח. ע"פ הו"ש ה, ט. עוֹקֵד - אברהם. ע"פ צ"ר כב, ט; צ"ר פ"ו, טו, ס"ו ה; תד"ר (א"ש שלום), פ"ו ז, ד"ה ושחט את. והנעקד - יצחק. ע"פ צ"ר כב, ט"ו; צ"ר (אלבק), פ"ו ס, ד"ה כח' עבד; שמו"ר (שנאן), פ"ו א, 'תדע שכן ל"ז שנה' וכו'; מדת"ה מ"ו כ, ס"ו ת. והמזבח. ע"פ צ"ר כב, ט; מכד"י פ"ר בשלח, מס' דו"ה, פ"ר ג, 'ונתון על המזבח'; וירושלמי תענית, פ"ב, ה"א [דף ח ע"א], '...לצור ע"ג המזבח'. בְּאַחֲרִית נִסְה בְּסוֹף הָעֶשְׂרֵה. ע"פ מדת"ג (וורשא), פ"ר וירא, ס"ו כב. ראו משני אבות פ"ה, מ"ג; צבלי סנהדרין, דף פט ע"ב; ילקו"ש תו', רמז לו, ד"ה ויאמר קח נא. הָעֶשְׂרֵה. ע"פ משני אבות פ"ה, מ"ג; מדת"ג (וורשא), פ"ר כי תשא, ס"ו כד. נוֹלַד לָךְ מִשָּׂרָה. ע"פ צ"ר כא, ג. קוֹם הֶעֱלֵהוּ לִי לְעוֹלָה. ע"פ צ"ר כב, ג. אֵל הֵר אֲשֶׁר וְכוּ' זוֹרַח. ע"פ ויק"ר (מרגליות), פ"ר כ, ס"ו ג, 'עקן קשור על גב ההר'; מד"ז, קהלת (צובר), פ"ר ט, ס"ו ז. כְּבוֹד לָךְ זוֹרַח. ע"פ ישע' ס, ג. אָמַר לְשָׂרָה וְכוּ' אָמְרָה לְכָה. ע"פ מדת"ג (וורשא), פ"ר וירא, ס"ו כב; צר'אשית רבותי, פ"ר וירא, עמ' 89; ילקו"ש תו', רמז לת, ד"ה ויקס וילך. גְּדַל וְלֹא לָמַד עֲבוֹדַת שַׁחֵק וְכוּ'. ע"פ צ"ר רבותי, פ"ר וירא, עמ' 89, פ"ר כב, ס"ו ג, 'והנער הזה גדול ולא נתחנך' וכו'. וְאוֹרְהוּ - אשלח. ע"פ שמי' טו, ד; ש"א כ, כ. אֵל חָק. ע"פ תה" צ, ז. עֲנֵה יְהִי לְבִדְךָ בְּאֵל בּוֹטֵחַ. ע"פ תה" סו, יד. בְּאֵל בּוֹטֵחַ. ע"פ ישע' יב, ג.

שָׁחַר הַשָּׁכִים לְעֹלוֹת בְּבִקְרָה וּשְׁנֵי נְעָרָיו מִמְּתֵי הַשָּׁקֶר.
 יוֹסֵהְשָׁלִישִׁי פָּגְעוּ אֶל־חֶקֶר וַיֵּרָא דְמוֹת כְּבוֹד וְהוֹד
 וַיִּקְרַח עָמַד וְהִתְבּוֹנֵן לְהַמְשִׁיחַ.
 עוֹקֵד וְהַנְּעֻקָד וְהַמְזוּבָּח:

יָדַע נְעָרָיו כִּי־קִרְאָם לְאִמֵּר אֹר הַרְאִיתֶם צֶיץ בְּרֹאשׁ
 הַר־הַמּוֹר וַיֹּאמְרוּ לֹא־נַחֲזֶה רַק מִהַמּוֹר עָנָה שְׁבו
 פֹּה עִם מְשׁוּלִים לַחֲמוֹר וְאֲנִי וְהַנְּעָר לְהַשְׁתַּטַּח.
 עוֹקֵד וְהַנְּעֻקָד וְהַמְזוּבָּח:

הִלְכוּ שְׁנֵי־הֵם לְעֶסֶק בְּמִלְאָכָה וַיַּעֲנֶה יִצְחָק לְאָבִיו כִּכְהֵ אָבִי
 הִנֵּה הָאֵשׁ וְעֵצִי מִעֲרָכָה אֵינִי אֲדוֹנִי שֶׁהָ אֲשֶׁר בְּהִלְכָה
 הָאֵת בְּיוֹסֶזֶה דְּתַךְ שׁוֹכְחֵ.
 עוֹקֵד וְהַנְּעֻקָד וְהַמְזוּבָּח:

וַיַּעֲנֶה אָבִיו בְּאֵל חֵי מַחְסֵה כִּי־הוּא אֲשֶׁר יֵרָאֵה לְעוֹלָה הַשָּׁה.

מקורות ומקבילות

שחר השכים. ע"פ צ"ר כב, ג. לעלות צוקר. ע"פ ויק' ט, ח. ושני נעריו. ע"פ צ"ר כב, ג; קה"ר פ"ו ט, ס"ו א; מש"ט (צוצר), בראשית פכ"ב, ס"ו ד. ממתו השקר. ע"פ תהי קמד, ח; צבלי צ"ב, דף מה ע"א; נדה, דף מה ע"א. יוס השלישי. ע"פ צ"ר כב, ד; צ"ר פ"ו ט, ס"ו א; מד' ש"ט (צוצר), מ" כב, ס"ו ה; פסו"ו פ"ו וירא, פכ"ב, ס"ו ד; מש"ט (צוצר), בראשית פכ"ב, ס"ו ד. וירא דמות כבוד והוד. ע"פ מדת"ג פ"ו אחרי מות, ס"ו ג; ויק"ר פ"ו כ, ס"ו ב; קה"ר פ"ו ט, סדרה תליחאה, ס"ו א; פדר"ך פ"ו כו, ס"ו ג; מד"א בראשית פכ"ב, ס"ו ד. ידע נעריו. ע"פ ישע' ז, טו. אור הראייתם לך בראש וכו'. ע"פ פדר"א פ"ו ל; מדת"ג (וורשא), פ"ו וירא, ס"ו כג; קה"ר פ"ו ט, ס"ו א; פדר"ך פ"ו כו, ס"ו ג; מד"א בראשית פכ"ב, ס"ו ד. הר המור. שה"ש ד, ה; מדת"ג פ"ו וירא, ס"ו ד. מחזה. ע"פ שמו"כ, יא. שנו לנס פה. ע"פ צ"ר כב, ה. עם משולים לחמור. צבלי יצמות, דף סב ע"א; מדת"ג פ"ו וירא, ס"ו מו; ויק"ר (מרגליות), פ"ו אחרי מות, פ"ו כ, ס"ו ב; מש"ט (צוצר), בראשית, פ"ו וירא, פכ"ב, ס"ו ה. ואני והנער להשתטח. ע"פ צ"ר כב, ה. הלכו שניהם. ע"פ צ"ר כב, ו. ויענה יצחק וכו' אדוני שם. ע"פ צ"ר כב, ז. ויענה אביו. ע"פ צ"ר כב, ח. גאל חי. ע"פ יחז' ג, י; תהי' פד, ג. כי הוא אשר. ע"פ שמו"כ, ח; קה"ר ג, יד. יראה לעולה השם. ע"פ צ"ר כב, ט.

ח"ג והערות

שָׁחַר. במח' רומניא: שָׁחַר. הַשָּׁכִים לְעֹלוֹת. במח' רומניא ואר"ץ: יְהַשְׁכִּים לְהַלּוֹךְ. נ"א במח' שד"ל: יְהַשְׁכִּים לְהַלּוֹךְ. פָּגְעוּ אֶל־חֶקֶר. כ"ה במח' רומניא ונוסח עיקרי במח' שד"ל. במח' רמ"ו ובולוניא: פָּגְעוּ אֶל חֶקֶר. במח' אר"ץ ונ"א במח' שד"ל: פָּגְעוּ אֶל־חֶקֶר. כבוד. במח' רמ"ו ובולוניא: פָּסָא כְבוֹד. והוד וַיִּקְרַח. במח' רמ"ו ובולוניא: זְהוּד וַיִּקְרַח. במח' אר"ץ: זְהוּד וַיִּקְרַח. וְהִתְבּוֹנֵן לְהַמְשִׁיחַ. כ"ה במח' בולוניא. במח' רמ"ו: יְהַתְבּוֹנֵן לְהַמְשִׁיחַ. רומניא: זְהַתְבּוֹנֵן לְהַשְׁתַּטַּח. יָדַע נְעָרָיו. כנראה צ"ל: יוֹדַע נְעָרָיו, ע"פ ש"א כא, ג (ע"פ הערתו של אלכסנדר רופא). נ"א במח' שד"ל: יוֹדַע נְעָרָיו. קִרְאָם לְאִמֵּר. במח' רומניא: קִרְאָם לְגְמוֹר. לֹא־נַחֲזֶה. במח' רומניא: לֹא־נַחֲזֶה. רַק מִהַמּוֹר. הניקוד ע"פ תהי קמ, יא. במח' רומניא: רַק מִהַמּוֹר. עִם מְשׁוּלִים לַחֲמוֹר. במח' רומניא: כִּי כְמוֹכֶם בְּחַמּוֹר. וְהַנְּעָר לְהַשְׁתַּטַּח. במח' רומניא: זְהַנְעָר לְהַשְׁתַּטַּח. במח' אר"ץ: זְהַנְעָר לְהַשְׁתַּטַּח. לְעֶסֶק בְּמִלְאָכָה. כ"ה במח' רמ"ו, אר"ץ, ונוסח עיקרי בשד"ל וכצ"ל. במח' בולוניא: לְעֶסֶק בְּמִלְאָכָה. במח' שד"ל: לְעֶסֶק בְּמִלְאָכָה. הִנֵּה הָאֵשׁ. במח' רומניא, אר"ץ ונ"א בשד"ל: יֵרָאֵה אֵשׁ. במח' שד"ל: יֵרָאֵה אֵשׁ. שָׁה אֲשֶׁר. במח' רומניא: שָׁה אֲשֶׁר וְהָשׁוּ מִסּוּג, דב' יד, ד.

במח' רומניא ונ"א בשד"ל: לְעֶסֶק בְּמִלְאָכָה. הִנֵּה הִנֵּה הָאֵשׁ. במח' רומניא, אר"ץ ונ"א בשד"ל: יֵרָאֵה אֵשׁ. במח' שד"ל: יֵרָאֵה אֵשׁ. שָׁה אֲשֶׁר. במח' רומניא: שָׁה אֲשֶׁר וְהָשׁוּ מִסּוּג, דב' יד, ד.

דַּע כִּי־אֲשֶׁר יַחְפֹּץ אֱלֹהִים יַעֲשֶׂה. נִבְנָה בְּנֵי הַיּוֹם לְפָנָיו כֶּסֶף.
אִז יֹאמֵר זָבַח וְהִזְבַּח.

דְּפָקוּ בְּשַׁעְרֵי רַחֲמִים לְפִתְחֹ. הִבֵּן לְהִזְבַּח וְאָב לְזִבְחֹ. קוּוֹים
לְאֵל וּלְרַחֲמָיו לְבִטָּחֹ. וְקוֹי יְהוּה יַחְלִיפוּ כָחֹ. דְרָשׁוּ
בְּנַחֲלַת אֵל לְהִסְתַּפַּחֹ.

הַכִּין עֵצִי עוֹלָה בְּאֹזֶן וַחֲלִילֹ. וַיַּעֲקֹד יִצְחָק כְּעֻקְדוֹ אֵילֹ. וְהַמוֹן
דְּמָעָיו נוֹזְלִים בְּחִילֹ. וַיְהִי מְאֹר יוֹמָם כְּעֵצֶם לַיִלֹ. עֵין
בְּמַר בּוֹכָה וְלֵב שָׁמֵחֹ.

שׁוּרוֹ לְאִמִּי כִי־שִׁשׁוֹנָה פָּנָה. הִבֵּן אֲשֶׁר יִלְדָה לְתַשְׁעִים שָׁנָה.
הִיָּה לְאִשׁ וּלְמֵאֲכָלֶת מְנָה. אָנָּה אֲבִיקֶשׁ לָהּ מְנַחֵם אָנָּה.
צֶר־לִי לְאִם תִּבְכֶּה וְתִתִּיפַחֹ.

מִמֵּאֲכָלֶת יְהִמָּה מִדְּבָרֵי. נָא חֲדָדָה אָבִי וְאֶת־מֵאֲסָרֵי. חִזֵּק

מקורות ומקבילות

כי אשר יחפץ אלהים יעשה. ע"פ יונ' א, יד; קה' ת, ג; יח, ה.
נבנה בני היום לפניו כסף. ע"פ ברא' כב, ט; מדה"ג פ"א וירא,
ס'י מ"א, 'כנגד כסף הכבוד'; ילקו"ש ת"ו, רמז ק"א, ד"ה ויעקד.
הבן להזבח ואב לזבוח. ע"פ פסר"ג פ"א מ, ע"פ ברא' כב, ו.
קוויים לאל. ע"פ איכ"ג, כה. ולרחמיו לבטוח. ע"פ ש"צ כד, יד.
וקווי ה' יחליפו כח. ישע"י מ, לא. דרשו. ע"פ ישע"י נה, ו.
בנחלת אל להסתפח. ע"פ ש"א כו, יט. הכין עצי עולה. ע"פ
ברא' כב, ג. ויעקוד יצחק. ע"פ ברא' כב, ט. כעקדו איל. ע"פ
ברא' כב, יג. והמון דמעיו נוזלים בחיל. ע"פ ברא' פ"א סה,
ס'י ו, ע"פ ישע"י לג, ז; מש"ט (צ"ב), בראשית פ"א כב, ס'י ו;
ילקו"ש ת"ו, רמז ק"ד, ד"ה ותכהין עיניו. ולב שמח. מש"
טו, יג. שורו לאמי כי ששונה וכו'. ראו מדה"ג (ורשא), פ"א
וירא, ס'י כג. ששונה - שמחת לבה. ראו פסר"ג פ"א סה, מ.
'אם הבנים שמחה' וכו'. הבן אשר ילדה לתשעים שנה. ע"פ
ברא' ת, יח. ה"ה לאש ולמאכלת מנה. ראו פסר"ג פ"א מ, ה"ה
עלוב צנה של עלובה'. אבקש לה מנחם. ע"פ נחו"ג, ז.
ממאכלת יהמה וכו'. ע"פ ברא' פ"א נז, ס'י ת; מדה"ג פ"א וירא,
ס'י כג.

ח"צ והערות

דַּע כִּי־אֲשֶׁר. במח' אר"ץ ונ"א במח' שד"ל: דַּע
כָּל־אֲשֶׁרֹ. הבֵּן לְהִזְבַּח. כ"ה בסוגריים במח' שד"ל.
במח' רמ"ו, בולוניה ואר"ץ: יִבֵּן לְזִבְחֹ. במח' רומניא:
יְהִי־אָב לְזִבְחֹ. נוסח עיקרי במח' שד"ל: יִבֵּן לְמִזְבֵּחֹ.
וְאָב לְזִבְחֹ. במח' רומניא: זָבַח לְזִבְחֹ. קוּוֹים לְאֵלֹ.
במח' בולוניה ושד"ל: קוּוֹים לְאֵלֹ. וְקוֹי יי. במח'
רומניא ושד"ל נוסח עיקרי: וְקוֹי יי, ללא ו'. דְרָשׁוּ
בְּנַחֲלַת. כ"ה במח' רמ"ו ורומניא וכן נראה. במח'
בולוניה, שד"ל ואר"ץ: דְרָשׁוּ בְּנַחֲלַתֹ. וְהַמוֹן דְּמָעָיו
וְכוּ כְעֵצֶם לַיִלֹ. במח' אר"ץ: וְהִי מְאֹר יוֹמָם כְּעֵצֶם
לַיִלֹ \ וְהַמוֹן דְּמָעָיו נוֹזְלִים בְּחִילֹ. כְּעֵצֶם לַיִלֹ. במח'
רומניא ונ"א במח' שד"ל: כְּעֵצֶם לַיִלֹ. שׁוּרוֹ לְאִמִּי.
במח' אר"ץ ונ"א במח' שד"ל: שִׁיחֹ לְאִמִּי. שִׁשׁוֹנָה
פָּנָה. כ"ה במח' שד"ל ואר"ץ. במח' בולוניה: שִׁשׁוֹנָה
שָׁנָה. במח' רומניא: שִׁשׁוֹנָה שָׁנָה. אָנָּה אֲבִיקֶשׁ. כ"ה
במח' בולוניה. במח' רמ"ו, שד"ל ואר"ץ: אָנָּה אֲבִיקֶשׁ.
מְנַחֵם אָנָּה. כ"ה במח' בולוניה, רומניא ואר"ץ. במח' רמ"ו ושד"ל: מְנַחֵם אָנָּה. וְאֶת־מֵאֲסָרֵי. במח' אר"ץ: בְּעֵת
מֵאֲסָרֵי.

בַּעַת יְקֹד יְקוֹד בְּבִשְׂרֵי קַח עִמָּךְ הַנְּשָׂאֵר מֵאֶפְרַי וְאָמַר
לְשָׂרָה זֶה לְיִצְחָק רִיחַ.
עוקד והנעמד והמזבח:

וַיֵּהֱמוּ כָל-מְלֹאכֵי מְרֻכָּבָה. אֹפֶן וְשָׂרָף שׁוֹאֲלִים בְּגִדְבָה.
וּמַחְנִנִים לְאֵל בְּעַד שַׁרְצָבָא. אֲנָא תְנָה פְדִיוֹן וְכֹפֶר
הָבָה. אֶל-נָא יְהִי-עוֹלָם בְּלֹא יְרִיחַ.
עוקד והנעמד והמזבח:

אָמַר לְאַבְרָהָם אָדוֹן שָׁמַיִם. אֶל-תְּשַׁלְּחָה יָד אֶל-שְׁלִישׁ אֹרְזִים.
שׁוּבוּ לְשָׁלוֹם מְלֹאכֵי מַחְנִנִים. יוֹסֶזֶה זְכוֹת לְבְנֵי-יְרוּשָׁלַיִם.
בוֹחֲטָא בְנֵי-יַעֲקֹב אֲנִי סוֹלָח.
עוקד והנעמד והמזבח:

לְבָרִיתְךָ שׁוֹכֵן זְבוּל שְׁבַעַה. זְכָרָה לְעֵדָה סוֹעֶרָה וּנְגוּעָה.
וְשָׁמַע תּוֹקְעֵי תְקִיעָה וּתְרוּעָה (בשבת אומרים: וְשָׁמַע
תְּפִלָּה זְכָרָה לְתְרוּעָה). וְאָמַר לְצִיּוֹן בָּא זְמַן הַיְשׁוּעָה. יַגִּזֵן וְאֵלֶּיהָ
אֲנִי שׁוֹלָח.
עוקד והנעמד והמזבח:

בר"ה שחל בשבת עוברים לעמ' 150 'אשרי יושבי ביתך' וכו'.

מקורות ומקבילות
קח עמך וכו' זה ליתק רית. ע"פ צ"ר רצתי פ"ו וירא,
עמ' 90, פ"ר כ"ג, ס"ו ט, 'והאמר שלי קח והולך אותו לאמי,
והיתהו באלור שלה, וכל זמן שתראנו תלומר, זהו בני'. ויהמו
כל מלאכי וכו'. ע"פ פס"ר צ"ו פ"ו, ד"ה ד"א בחודש השביעי.
אופן, יחו' י, ט. וש"ר. ישע' ו, ב. בעד שר הנבל. ע"פ
דני' ח, יא. אגף תנה פדיון וכופר. ע"פ שמי' כ"א, ג; פדר"ך
פ"ו כ"ג, ס"ו ו. אמר לאברהם אדון שמיים. ע"פ צ"ר כ"ג, יא.
אדון שמיים. ע"פ ישע' מ"ג, ה. אל תשלחה יד. ע"פ צ"ר
כ"ג, י"ג. מלאכי מחניס. ע"פ צ"ר ל"ג, ג. לגני ירושלים.
ע"פ יו"ט ד, ו. חטא בני יעקב אני סולח. ע"פ עמ"ז, ז, ב.
לבריתך. ע"פ צ"ר כ"ג, טז. שוכן זבול שבעה. ראו מ"ס' דרך
ארץ, פרק המינין, ה"ל. לעדה סוערה. ע"פ ישע' נד, יא.
ואמור לציון בא זמן השועה. ע"פ ישע' נ"ב, ז. ואלהה אני
סולח. ע"פ מל"א ג, כג. ריה שחל בשבת אין תוקעים בשופר.
ע"פ צבלי' ר"ה, דף כט ע"ב; פסקי ר"ד; שבה"ל, סדר ר"ה,
ס"ו נ"ד; סת"ר ס"ו ע"ה; פסקי ריא"ז עמ"ס ר"ה, פ"ד ה"א,
אות ח; עוש"ע ח"ת, ס"ו תקפת, ס"ה; שה"ג עמ"ס ר"ה,
דף ח ע"א, אות ב. ראו ר"ח עמ"ס ר"ה, דף כט ע"ב, ד"ה
י"ס ע"ב ואיקך.

ח"נ והערות
בַּעַת יְקֹד. במח' רומניא ואר"ץ: יַעַת יְקֹד. הנשאר
מֵאֶפְרַי. כ"ה במח' שד"ל וכן נראה. במח' רמ"ז, בולוניא
ורומניא: יִהְנִשָּׂאֵר מֵעֶפְרַי. במח' אר"ץ: יִהְנִשָּׂאֵר מֵאֶפְרַי.
אֹפֶן וְשָׂרָף. במח' רומניא: אֹפֶן וְנִלְגַל. וּמַחְנִנִים לְאֵל.
כ"ה במח' שד"ל. במח' רמ"ז ובולוניא: יַמְחֲנִנִים לְאֵל. במח'
רומניא ואר"ץ: יַמְחֲנִנִים לְאֵל. אֲנָא תְנָה. במח' בולוניא:
אֲנָה תְנָה. פְדִיוֹן וְכֹפֶר. כ"ה במח' רמ"ז. במח' בולוניא,
רומניא, שד"ל ואר"ץ: יַפְדִּיּוֹם וְכֹפֶר. בְּלֹא יְרִיחַ. במח'
רומניא: יַבְלֵי יְרִיחַ. אֶל-תְּשַׁלְּחָה. כ"ה במח' רומניא,
שד"ל ואר"ץ. במח' רמ"ז ובולוניא: אֶל-תְּשַׁלְּחֵה. שְׁלִישׁ
אֹרְזִים. כ"ה באבודרהם, מח' אר"ץ וע"פ פ"י קד"א. במח'
רומניא: שְׁלִישׁ אֹרְזִים. במח' רמ"ז, בולוניא ושד"ל נוסח
עיקרי: שְׁלִישׁ אֶפְרַיִם. זְבוּל שְׁבַעַה. במח' רומניא ואר"ץ:
זְבוּל וְשְׁבַעַה. במח' שד"ל: זְבוּלִים שְׁבַעַה. תּוֹקְעֵי
תְקִיעָה. במח' רומניא, שד"ל ואר"ץ: תְּקִיעָה תּוֹקְעָה.
בשבת אומרים וְשָׁמַע וכו'. ע"פ מח' שד"ל.

לתקיעת שופר

יְהוָה בְּקוֹל שׁוֹפָר. יִשְׁמִיעַ יְשׁוּעָה. לְקַבֵּץ שָׁה פְּזוּרָה. בְּבֹא חַיִּזוֹן תְּשׁוּעָה.
עֲלֵה אֱלֹהִים בְּתְרוּעָה. יְהוָה בְּקוֹל שׁוֹפָר:

יְהוָה בְּקוֹל שׁוֹפָר. קוֹל מְשָׁמִים. עַל־הַר הַקִּדְשׁ וְעַל־יְרוּשָׁלַיִם. וְאִז בְּנֵת יְמִינְךָ תְּהִי כְּמֵרָאשׁ נְטוּעָה:
עֲלֵה אֱלֹהִים בְּתְרוּעָה. יְהוָה בְּקוֹל שׁוֹפָר:

יְהוָה בְּקוֹל שׁוֹפָר. יִגְלֶה קֶץ וּזְמַן. עֵת־תִּקְעַע וְהִלֵּךְ בְּסַעֲרוֹת תִּימָן: וְאֵדוּם הָרִשְׁעָה. אִזִּי תִהְיֶה פְּרוּעָה:
עֲלֵה אֱלֹהִים בְּתְרוּעָה. יְהוָה בְּקוֹל שׁוֹפָר:

יְהוָה בְּקוֹל שׁוֹפָר. בְּהִרְקִדְשׁ תִּתְקַע. נְוֶה צִיּוֹן תִּרְקַע. וְהִר־שַׁעִיר יִבְקַע. וּתְנַתֵּן וְתִמּוּשׁ הַיָּתֵד הַתְּקוּעָה:
עֲלֵה אֱלֹהִים בְּתְרוּעָה. יְהוָה בְּקוֹל שׁוֹפָר:

עֲלֵה אֱלֹהִים בְּתְרוּעָה. יְהוָה בְּקוֹל שׁוֹפָר:

מקורות ומקבילות

פזמון לתקיעת שופר. ראו במצוא למכב"ר, מאת שד"ל, עמ' כז. ה' בקול שופר. תה' מז, ו; מכדכ"י יתרו, מס' דבדש, פ' ד, 'הרי זה סימן יפה לישראל'. ישמיע ישועה. ע"פ ישע' נב, ז; ויק"ר פ' כט, ס' י, 'נוטלין שופרותיהן וכו' עומד מכסא דין לכסא רחמים ומתמלא עליהם רחמים; פדר"ך פ' כג, ס' ג; פסר"צ פ' מ, 'היום דן את בניו ברחמים'. לקבץ שה. ע"פ דב' ל, ג; ישע' מג, ה; טו, ח; בבלי ר"ה, דף יא ע"ב, 'בשמי עתידין ליגאל, אחיא שופר; אה"מ, ארקוס, עמ' 71, 'עתיד הקב"ה לקבץ את ישראל בשופר, ע"פ ישע' כז, יג. שה פזורה. ירמ' ג, ה; יחז' לד, לא; ויק"ר פ' ד, ס' ו. בנא חזיון תשועה. ע"פ ישע' מז, יג; ספרי צמ', פ' בהעלותך, פ' עז, 'ואין שופר אלא של חירות; ויק"ר פ' כד, ס' ד. חזיון. אחד

ח"ג והערות

פזמון לתקיעת שופר. פיוט זה נמצא גם במנהגי תימן, אראגון, תלמסאן, כ"י והראן, מונפלייר, טריפולי שבלוב ואלג'יר, בשינויים רבים. חתום בראשי הבתים: 'יקיב', ובנוסח התימנים יוצא סימנו: 'יעקב'. פזמון זה אינו מופיע במהדורות העתיקות של המח, ונדפס כאן עפ"י מח' שד"ל. הרב מ"ע הרטום הנהיג שלא לאמרו, אך בשנים האחרונות נהגו לאמרו. וְאֵדוּם הָרִשְׁעָה. הנוסח המתוקן על פי תתת"ס, ויניציאה רפ"ד, דף רצד, ע"א. בדפוסים הראשונים: זמלכות וְן הרשעה, מחמת הצנזורה.

מ"י לטוטה של נצואה. צ"ר פ' מד, ס' ו; משר"א פ' ו, עמ' 109. עלה אלהים נתועה. תה' מז, ו; ויק"ר פ' כט, ס' ג; פסר"צ פ' לו. קול משמים. ע"פ ש"צ כב, יד. על הר הקדש ועל ירושלים. ע"פ ישע' כז, יג. כנת ימיקך. ע"פ תה' פ, טז. תהי כמראש נטועה. ע"פ ש"צ ז, י; עמ"ט, יד. יגלה קץ. ע"פ ח"ו לג, טז; מדת"ג (וויש"א), פ' וירא, ס' ו. יתקע והלך בסערות תימן. זכ' ט, יד; ירושלמי תענית, פ"ב ה"ד [דף י ע"ב]. ואלדום הרשעה. ע"פ קה"ר פ' יא, ס' ה; פדר"ך נספח' ו, שוש אשיב, 'עד שעה שעתיד ליפרע מאלדום הרשעה'. אזי תהיה פרועה. ע"פ עוב' א, א"ד; א יחייט; מדת"ג פ' וישלח, ס' ת. בנה קדש תתקע. ע"פ יוא' ב, א; ויק"ר פ' כד, ס' ד; פסר"צ פ' מא, 'כשיתקע שופר ציון'. ותנתן ותמוש היעד התקועה.

ויעמוד הבקי לתקוע, וקודם התקיעות יאמר:

עֲלֵה אֱלֹהִים בְּתִרוּעָה • יְהוָה בְּקוֹל שׁוֹפָר:
 בַּחֲצֹצְרוֹת וּקוֹל שׁוֹפָר • הֲרִיעוּ לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ יְהוָה:
 לָכוּ נִרְנְנָה לַיהוָה • נְרִיעָה לְצוּר יִשְׁעֵנוּ:
 נִמְדָמָה פָּנָיו בְּתוֹדָה • בְּזִמְרוֹת נְרִיעַ לוֹ:
 תִּקְעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפָר • בְּכֶסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ:
 כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא • מִשְׁפָּט לְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב:
 כָּל־הָעַמִּים תִּקְעוּ־כָף • הֲרִיעוּ לְאֱלֹהִים בְּקוֹל רִנָּה:
 מִזְמוֹר לְתוֹדָה • הֲרִיעוּ לַיהוָה כָּל־הָאָרֶץ:
 שִׁירוּ־לוֹ שִׁיר חֲדָשׁ • הִיטִיבוּ נֶגֶן בְּתִרוּעָה:
 הֲרִיעוּ לַיהוָה כָּל־הָאָרֶץ • פָּצְחוּ וּרְנְנוּ וּזְמְרוּ:
 וַיְהוֶה עֲלֵיהֶם יִרְאָה וַיֵּצֵא כְּבָרֶק חֶצְאוֹ • וַאֲדַנִּי יְהוָה בְּשׁוֹפָר יִתְקַע
 וַיְהִלֵךְ בְּסַעֲרוֹת תִּימָן:
 וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחֹזֵק מְאֹד • מִשָּׁה יְדַבֵּר וַיְהַאֲלֵהִים
 יַעֲגֹנוּ בְּקוֹל:
 וַהֲיָהוּ בַיּוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גְּדוֹל וּבָאוּ הָאֲבָדִים בְּאָרֶץ
 אֲשׁוּר וַהֲגִדְחִים בְּאָרֶץ מִצְרַיִם וַהֲשִׁתְחוּוּ לַיהוָה בְּהַר
 הַקָּדֵשׁ בִּירוּשָׁלַם:
 כָּל־יֹשְׁבֵי תֵבֵל וְשֹׁכְנֵי אֶרֶץ • בְּנִשְׁאֲגִם הָרִים תִּרְאוּ וּכְתַקְעוּ
 שׁוֹפָר תִּשְׁמְעוּ:

ח"ג והערות

לקט פסוקים. אינם מופיעים במח' רמ"ו ובולוניה, ונדפס
 כאן עפ"י מח' שד"ל.
 ע"פ ישע' כג, כה. תוקעים בשופר מעומד. או"ז ח"ב, ה' ר"ה,
 סימן רע"א; טור או"ח, ס' תקפה; שבה"ל, סדר ר"ה, ס' רפט
 בשם הגאונים, סוף ס' ר"ה וס' שג; סת"ר ריש ס' עה, ענין
 התקיעות; סה"ת ס' לו, סדר ר"ה; מח' רומניא, דף שיח ע"א; שה"ג ר"ה, דף י"א ע"א, אות א'. עלה אלהים בתרועה. תה'
 מח, ו; ויק"ר פ"ו כט, ס' ג; מח' רומניא, דף שיט ע"ב, אבל לאחר תקיעת שופר. נחלצרות וקול שופר. תה' לח, ו. לכו נרננה
 לה'. שם לח, ח"ב. תקעו נחודש שופר. תה' פ"א, ד"ה. כל העמים תקעו כף. תה' מח, ב. מזמור לתודה. תה' ק, א'. שיר
 לו שיר חדש. תה' לג, ג. הריעו לה' כל הארץ. תה' לח, ד. וה' עליהם יראה. זכ' ע, יד; ויק"ר פ"ו כט, ס' ו; פסר"ב פ"ו לג;
 שבה"ל, סדר ר"ה, ס' רנב. ויהי קול השפר. שמו' יט, יט. והיה ציוס הסוא. ישע' כז, יג. כל יושני תגל. ישע' יח, ג.

מקורות ומקבילות

כתב בפירוש קמחא דאבישונא על אתר בשם רב האי גאון: 'משעה שברך ש"צ התוקע, אסור לו לשוח, וכן הצבור עד שישלימו כל התקיעות שמיושב ועומד'.

לפני תקיעת השופר, התוקע מברך:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְשָׁמַע קוֹל שׁוֹפָר:

ביום השני אומרים 'ברכת שהחיינו' רק אם הוא חל ביום א'.

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהַחַיִּינוּ וְקִיַּמְנוּ וְהִגִּיעָנוּ לְזִמְן הַזֶּה:

בכל סדרי התקיעות תוקעים שברים תרועה כשני קולות נפרדים.

מקורות ומקבילות

תקיעת שופר. ע"פ ויק' כג, כד; תה' פא, ד; ירושלמי ר"ה פ"ג, ה"ג [דף נז ע"א]; צבלי ר"ה, דף לג ע"ב; ילקו"ש תו, פ"ה אמור, תחילת רמז תרמו; מש"ט צ"ו פ"ה כב, ס"ו יח, 'הכל חייבין' וכו'; ר"ח עמ"ס ר"ה, דף לד ע"ב, ד"ה ת"ר תקיעות; שבה"ל, סדר ר"ה, ס"ו רלב וס"ו רלה; סת"ר ס"ו עז, ד"ה יוס עוב. **אסור לו לשוח וכו'.** ע"פ סדו' רס"ג עמ' ריה; מש"ט צ"ו, פ"ה כב, ס"ו יח, 'לפיכך אין רשאי' וכו'; שבה"ל, סדר ר"ה, ס"ו שג; פסקי ריא"ז עמ"ס ר"ה, פ"ד ה"ג, אות ה; כ"י כ"ה, דף 395; ש"ה"ג עמ"ס ר"ה, דף יא ע"א, אות ג; ש"ע אר"ח, ס"ו תקצ"ג, ס"ג. **כל התקיעות שמיושב ועומד.** ראו פסקי ריא"ז עמ"ס ר"ה, פ"ד ה"ג, אות ה; ש"ה"ג עמ"ס ר"ה, דף יא ע"א, אות ג. **לפני תקיעת שופר.** מש"ט צ"ו פ"ה כב, ס"ו יח; ר"ח עמ"ס ר"ה, דף לד ע"א; צעה"מ עמ"ס ר"ה, דף י ע"ב; שבה"ל, סדר ר"ה, ס"ו רפט וס"ו שג; סת"ר ס"ו עה, ענין התקיעות; כ"י כ"ה, דף 395. **התוקע.** ראו סרע"ג ח"ב, ס"ו קיא; שבה"ל, סדר ר"ה, סוף ס"ו רלה, מש"כ צבס רב הא"י גאון וס"י שג. **זכרת לשמוע קול שופר.** מש"ט (בוצה), בראשית, פ' כ"ב, ס"ה; סרע"ג ח"ב, ס"ו קיא; סדו' רס"ג עמ' ריה; שבה"ל, סדר ר"ה, ס"ו רפט וס"ו שג; סת"ר ס"ו עה ענין התקיעות; סה"ת ס"ו לו, סדר ר"ה; ש"ה"ג עמ"ס ר"ה, דף יא ע"א, אות א; מח' רומניא, דף שיט ע"ב. **צ"ה** ב"ה"ז ח"ב, הל' ר"ה, סוף סימן רע"א, 'לשמוע בקול שופר'. **ציוס השני אומרים זכרת וכו'.** ע"פ ספ"ר הל' ר"ה, סוף ס"ו רד; האגודה ר"ה פ"ד, ס"ו יח, ד"ה אתקין רבי אבהו; שבה"ל, סדר ר"ה, ס"ו רפט; סת"ר ס"ו עה, ד"ה לאהר; כ"י כ"ה, דף 395; מח' רומניא, דף שיט ע"ב. **ראו ש"ה"ג עמ"ס ר"ה, דף יא ע"א, אות א, ד"ה ומצרך. זכרת שהחיינו.** מש"ט צ"ו פ"ה כ"ב, ס"ה; סרע"ג ח"ב, ס"ו קיא; סדו' רס"ג עמ' ריה; הל' ר"ה, סוף סימן רע"א; שבה"ל, סדר ר"ה, ס"ו רפה וס"ו רפט; סת"ר ס"ו עה, ענין התקיעות; סה"ת ס"ו לו, סדר ר"ה; כ"י כ"ה, דף 395; מח' רומניא, דף שיט ע"ב; ש"ה"ג עמ"ס ר"ה, דף יא ע"א, אות א. **נוסח זכרת שהחיינו.** ירושלמי סוכה פ"ג, ה"ד; צבלי זכרות, כגון דף לו ע"ב, ובעוד מקומות; חוספתא זכרות פ"ו, ה"י; מש"ט שמו פ"ה צ"ה פ"ג, ס"ו עז; סרע"ג ח"ב, ס"ו עה; סדו' רס"ג עמ' רלו; פסקי רי"ד פסחים, דף ז ע"ב; פסקי ריא"ז זכרות פ"ט, ה"ג, אות ז; שבה"ל, ענין חנוכה, ס"ו קפה; מח' רומניא, דף שיט ע"ב. **וגרסת השד"ח דב', פ"ה חלת הזכרה, ש' קע"א, הנוסח הוא 'אשר החיינו'. תוקע מעומד.** ע"פ אר"ז ח"ב, הל' ר"ה, סוף סימן רע"א; שבה"ל, סדר ר"ה, ס"ו רפט צבס הגאונים, וראו מש"כ צבס אחיו ר' בנימין וס"ו רל, ד"ה הנה באתי. **תקיעות דמיושב.** צבלי ר"ה, דף עז, סוף ע"א; פסקי רי"ד, ודף לד ע"א; סרע"ג ח"ב, ס"ו קיא; מש"ט צ"ו פ"ה כב, ס"ו יח, ותוקעין ומרעיין וכו'; ר"ח עמ"ס ר"ה, דף לה ע"א; שבה"ל, סדר ר"ה, ס"ו רפט"רל וס"ו ש"ה"ג עמ"ס ר"ה פ"ד, ה"ג, אות ו; ש"ה"ג עמ"ס ר"ה, דף ג ע"א מדפי הרי"ף, אות ג, ודף יא ע"א מדפי הרי"ף, אות ג; סת"ר ס"ו עה, ענין התקיעות, ד"ה ועל אליו התקיעות.

ח"ג והערות

תקיעת שופר. משבה"ל משמע שתוקעים מיד לאחר סיום ברכות ההפטרה, שכך כתב (סדר ר"ה, ס"ו רפט); לאחר שהפטירו בנביא אחוז הבקי שופר של איל בידו ומברך: וכו'. **לְשָׁמַע קוֹל שׁוֹפָר.** בכ"י כ"ה: 'להשמיע בקול שופר'. בפסז"ו בר' פר כב, ס"ו יג, באה נוסח דומה לשמוע בקול שופר וכן הוא בתשעה"ג, שע"ת, ס"ו עט. וע"י מויק, או"ח ס"ו תקפה, ד"ה להשמיע אפרים ס"ו תקפה ס"ג וס"יב. **והגיענו לזמן.** כ"ה גם במח' רומניא. **במח' רמ"ז:** זיהגיענו לזמן, הלמ"ד בחיריק, וב"כ המג"א, או"ח, ריש ס"ו תרעו, בשם הרש"ל ומש"מ, עמוד העבודה, ימי חנוכה, ס"ו תקפ"ה. **במח' בולוניא ושד"ל,** נקוד בפתח, אולם במח' בולוניא בקידוש ליליל פסח שחל להיות בשבת נקוד בחיריק. **ודעת לק"י,** או"ח ח"א, עמ' קלא, ענין ד, שיש לומר תמיד בפתח. **בכל סדרי התקיעות.** עפ"י חוברת המנהג של הרב מ"ע הרטום וראו טוש"ע או"ח, ס"ו תקצ, ס"ד.

ותוקעים:

תקיעה שברים תרועה תקיעה
תקיעה שברים תרועה תקיעה
תקיעה שברים תרועה תקיעה

תקיעה שברים תקיעה
תקיעה שברים תקיעה
תקיעה שברים תקיעה
תקיעה תרועה תקיעה
תקיעה תרועה תקיעה
תקיעה תרועה תקיעה

אחרי התקיעות אומרים:

זְכוֹר בְּרִית אַבְרָהָם וְעִקְדַת יִצְחָק. וְשׁוּב בְּרַחֲמִים עַל-שְׂאֵרֵית
יִשְׂרָאֵל וְהוֹשִׁיעֵנו לְמַעַן שְׁמֹךְ: זְכוֹר בְּרִית אַבְרָהָם וְעִקְדַת
יִצְחָק. וְהִשָּׁב שָׁבוֹת אֶהְיֶי יַעֲקֹב וְהוֹשִׁיעֵנו לְמַעַן שְׁמֹךְ:
אֲשֶׁר־יִהְיֶה הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה. יִהְיֶה בְּאוֹר-פְּנֵיךָ יְהִלְכוּן: בְּשִׁמְךָ
יִגִּילוּן כָּל-הַיּוֹם וּבְצַדִּיקְתְּךָ יִרְוּמוּ: כִּי-תִפְאֶרֶת עֲזָמוֹ אֶתָּה
וּבְרִצּוֹנְךָ תִּרְוֹם קִרְיָנוּ: כִּי לִיהוָה מִגִּנְנוּ וּלְקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל מִלְּפָנָיו:

מקורות ומקבילות
תוקעים לי תקיעות. ע"פ צבלי ר"ה, דף לד ע"א, 'אתקין ר"א
צקסר' וכו'; סרש"י ס"י קפד; שצה"ל, סדר ר"ה, ס"י רפט;
כ"י כ"ה, דף 395; סת"ר ס"י עה; פסקי ריא"ז עמ"ס ר"ה,
פ"ד ה"ג, אות ג. תוקעים תשרית וכו'. ע"פ צבלי ר"ה, דף
לד ע"א, 'אתקין ר"א צקסר' וכו'; פסקי רי"ד; מש"ט צראשית
(צוצר), פ' כב, ס' יח; סרש"ג ח"ג, ס' קיא; שצה"ל, סדר
ר"ה, ס"י רפט וכו' נחר; כ"י כ"ה, דף 395; סת"ר ס"י עה,
ענין התקיעות; פסקי ריא"ז עמ"ס ר"ה, פ"ד ה"ג, אות ג;
סה"ת ס"י לו. זכור ברית אברהם. ע"פ שמי' ב, כד; פדר"ך
פ"י כג, ס' ז, ע"פ ויק' כג, כד ויחז' לג, כד. ועקדת יצחק. ע"פ צב' כב, ח"ה; ירושלמי תענית פ"ג, ה"ד; צבלי ר"ה, דף טז
ע"א; ויק"ר פ"י כט, ס"י ט; שצה"ל, סדר ר"ה, ס"י טז. ושזב צרחמים. ע"פ ישע' נד, ז; זכ"א, טז. על שארית ישראל. ע"פ
מ"ב יט, ד; יט, לא; ישע' מו, ג; ירמ' לא, ה; מיי' ב, יב; ד, ז; ה, ז; ז, ז. ויהי. והושיענו למען שמך. ע"פ ירמ' יד, ז; תה' קו, ה;
דני' ט, יט; ספ"ב ב, יד. והשז שבות אהלי יעקב. ע"פ ירמ' ל, יח. אשרי העם ידעי תרועה. תה' פט, עז"ט. ראו ויק"ר
פ"י כט, ס' ד; עור או"ת, ס"י תקנ"ג (קלוינר) ס"י יט; שצה"ל, סדר ר"ה, סוף ס"י רצב. תרום קרינו. עור או"ת,

ח"ג והערות

אחרי התקיעות אומרים 'זכור ברית' וכו'. בשבה"ל,
סדר ר"ה, ס"י רצ מבואר, שלאחר תקיעות אומר 'תהלה'.
במח' רומניא, דף שיט ע"א, בא לפני התקיעות. למען
שְׁמֹךְ. במח' רמ"ז: 'למען שְׁמֹךְ'. אשרי העם יודעי
תרועה. פסוקים אלו אינם מופיעים במח' רמ"ז ובולוניה
וכאן מובאים עפ"י מח' שד"ל. במח' רומניא, דף שיח
ע"ב, בא רק הפסוק הראשון לפני התקיעות.

יֹשְׁבֵי בֵיתְךָ • עוֹד יִהְיֶה לְךָ סֶלֶה: אֲשֶׁר־יֵעָם שִׁכְנָה לֹא • אֲשֶׁר־יֵעָם שִׁיְהוּהָ אֱלֹהֵי:

תִּהְיֶה לְךָ לְדוֹד • אֲרוֹמְמֶךָ אֱלֹהֵי הַמֶּלֶךְ וְאַבְרָכָה שְׁמֶךָ לְעוֹלָם
וְעַד: בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָ וְאֶהְלֶלְךָ שְׁמֶךָ לְעוֹלָם וְעַד:
גָּדוֹל יְהוּהָ וּמְהִלֵּל מְאֹד וְלֹגְדֵלְתוֹ אֵין חֶקֶר: דוֹר לְדוֹר יִשְׁבַּח
מַעֲשֵׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יִגִּידוּ: הֵדָר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדַבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ
אֲשִׁיחָה: וְעֵזוֹז נִרְאֵיתִיךָ יֹאמְרוּ וּגְדֵלְתֶךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זְכַר רַב־
טוֹבֶךָ יִבְיַעוּ וְצַדִּיקְתֶּךָ יִרְגְּנוּ: חֲנוּן וְרַחוּם יְהוּהָ • אֶרְךָ אֲפִים
וּגְדֵל־חֶסֶד: טוֹב־יְהוּהָ לְכָל־וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו: יוֹדֶךָ יְהוּהָ
כָּל־מַעֲשֵׂיךָ וְחִסְדֵיךָ יִבְרַכּוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתֶךָ יֹאמְרוּ וּגְבוּרֹתֶךָ
יִדְבְּרוּ: לְהוֹדִיעוּ לְבַנְיֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וְכְבוֹד הֵדָר מַלְכוּתוֹ:
מַלְכוּתֶךָ מַלְכוּת כָּל־עֲלָמִים וּמִמְשַׁלְתֶּךָ בְּכָל־דוֹר וְדָר: סוֹמֶךָ
יְהוּהָ לְכָל־הַנְּפֹלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים: עֵינֵי־כָל־אֱלֹהִים יִשְׁבְּרוּ
וְאַתָּה גּוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אֲכָלָם בְּעַתּוֹ: פּוֹתַח אֶת־יְדֶךָ וּמַשְׁבִּיעַ
לְכָל־חַי רִצּוֹן: צַדִּיק יְהוּהָ בְּכָל־דְּרָכָיו וְחֹסֵד בְּכָל־מַעֲשָׂיו:
קָרוֹב יְהוּהָ לְכָל־קְרָאִיו • לְכָל־אֲשֶׁר יִקְרָאֵהוּ בְּאַמְתּוֹ: רִצּוֹן
יִרְאוּ יַעֲשֶׂה וְאֶת־שׁוֹעֲתָם יִשְׁמַע וַיִּשְׁמַעֵם: שׁוֹמֵר יְהוּהָ אֶת־

מקורות ומקבילות

ס"ו תקנ"א. אשתי יושבי ביתך וכו'. טור או"ח, ס"ו תקנ"א; מנח' רומניא, דף שיט ע"ג. תהלה לדוד וכו'. שבה"ל, סדר ר"ה, ס"ו רנ; כ"ו כ"ה, דף 395.

כָּל־אֲהַבְיוּ. וְאֵת כָּל־הַרְשָׁעִים יִשְׁמִיד: תְּהִלַּת יְהוָה יְדַבֵּר
פִּי. וַיְבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:
וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יְיָ. מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם. הִלְלוּ־יְיָ:

מחזירים את ספר תורה לארון הקודש ואומר החזן והציבור יחד עמו:

בַּחֲוָרִים וְגַם־בְּתוֹלוֹת. זְקֵנִים עַם־נְעָרִים: יְהִלְלוּ אֶת־שֵׁם
יְהוָה. כִּי־נִשְׁגַּב שְׁמוֹ לְבָדוֹ. הוֹדוּ עַל־אֶרֶץ וְשָׁמַיִם:
וַיֵּרָם קָרוֹן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חַסִּידָיו. לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל עִם קָרְבוֹ.
הִלְלוּ־יְיָ: מְהִלָּל אֶקְרָא יְהוָה וּמֵאִיבֵי אוֹשָׁע: וּבְנַחֲהָ יֹאמֶר.
שׁוּבָה יְהוָה רַבָּבוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: בְּעֵבֹר דָּוִד עֲבַדְךָ.
אֶל־תִּשָּׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: כִּי לָקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם. תּוֹרַתִּי
אֶל־תַּעֲזוּבוּ: עֵץ־חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ וְתִמְכִּיחַ מְאֹד:
דְּרָכֶיהָ דְרָכֵי־נֶגַע וְכָל־נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: הִשִּׁיבֵנו יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
וְנִשׁוּבָה. חֲדָשׁ יִמֵּינוּ כְּקֹדֶם: תּוֹרָה הִיא עֵץ חַיִּים. לְכַלְנוּ חַיִּים.
כִּי־עַמְּךָ מְקוֹר חַיִּים:

מקורות ומקבילות

מחזירים את ספר תורה. סרע"ג ח"ב, סי' קיב; טור או"ח, סי' תקל"א; שצ"ג, סדר ר"ה, סי' רנ; סת"ר סי' עה, ענין התקיעות; סה"ת
סי' לו, סדר ר"ה; כ"י כ"ה, דף 395. יסללו. כ"י כ"ה, דף 395.

תפילת מוסף
של ראש השנה

סדר מוסף של ראש השנה

החזן אומר:

יִתְגַּדֵּל וַיִּתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעֶלְמָא דִּבְרָא כְרַעוּתָהּ. וַיִּמְלִיךְ
מַלְכוּתָהּ בְּחַיִּיכוֹן וּבְיַמִּיכוֹן וּבְחַיִּי דְכָל-בֵּית-יִשְׂרָאֵל
בְּעֶגְלָא וּבְזִמְן קָרִיב. וְאָמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ. לְעֵלַם וּלְעֵלְמֵי עֵלְמֵיָא.
יִתְבָּרַךְ וַיִּשְׁתַּבַּח וַיִּתְפָּאֵר וַיִּתְרוֹמַם וַיִּתְנַשֵּׂא וַיִּתְהַדָּר וַיִּתְעַלֶּה
וַיִּתְהַלֵּל שְׁמֵהּ דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא:
לְעֵלָא לְעֵלָא מִן-כָּל-בְּרַכְתָּא. שִׁירְתָּא. תְּשַׁבְּחָתָא וְנַחְמָתָא
דְאִמְרֵן בְּעֶלְמָא. וְאָמְרוּ אָמֵן:

עמידה למוסף של ראש השנה

יכוון פניו כנגד מקום המקדש כאשר רגליו זו אצל זו, יעמוד ולא ישען ויכוף ראשו מעט, צריך לכוון בכל הברכות, ולפחות בברכה הראשונה.

בחזרה החזן אומר בלחש:

אֲדַגֵּי שְׁפַתֵי תַפְתַּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלְתְּךָ:
בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. אֱלֹהֵי אַבְרָהָם.
אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב. הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא.
אֵל עֲלִיּוֹן. גּוֹמֵל חַסְדִּים טוֹבִים וְקוֹנֵה אֶת-הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי
אֲבוֹת. וַיִּמְבִּיא גּוֹאֵל לְבָנָי בְּנִיחָם לְמַעַן שְׂמוּ בְּאַהֲבָה:

מקורות ומקבילות

קדיש. טור אר"ח, סי' תקל"א; שנה"ל, סדר ר"ה, סי' ר"ג; סת"ר סי' ע"ה, ענין התקיעות; סה"ת סי' ל"ז; כ"י כ"ה, דף 395; מח' רומניא, דף שיט ע"ג. עמידה למוסף. משני ר"ה פ"ד, מ"ה; מחבר זמס"ו פר' יע, ה"ה; סרע"ג ח"ב, סי' קיב וסי' קיג; סדר רס"ג עמ' רכ; טור אר"ח, סי' תקל"א; שנה"ל, סדר ר"ה, סי' ר"ג; כ"י כ"ה, דף 395; מח' רומניא, דף שיט ע"ג. ט' ברכות של מוסף. ע"פ ירושלמי ברכות פ"ד, ה"ג [דף לג ע"ג]; בבלי

ברכות, דף כט ע"א; מדה"ג (וורשא), פר' וירא, סי' א; סרע"ג ח"ב, סי' קיב; ספ"ר, ה"ג ר"ה, סוף סי' ר"ה; שנה"ל, סדר ר"ה, סי' ר"ג; סי' החינוך, מלוא תלג. חזרת הש"ן. כ"י כ"ה, דף 99. ברכת אבות. ע"פ משני ר"ה פ"ד, מ"ה; ירושלמי ר"ה, פ"ד, ה"ז [דף כ ע"א]; סרע"ג ח"ב, סי' קיב; סדר רס"ג עמ' רכ; טור אר"ח, סי' תקל"א; שנה"ל, סדר ר"ה, סי' ר"ג; מח' רומניא, דף שיט ע"ג.

זְכַרְנוּ לַחַיִּים. מֶלֶךְ חַפֵּץ בַּחַיִּים. וְכָתַבְנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים.
לְמַעַן אֵל חַי. מֶלֶךְ גּוֹאֵל עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמַגֵּן. בְּרוּךְ
אַתָּה יְהוָה. מַגֵּן אַבְרָהָם:

אַתָּה גְבוּר לְעוֹלָם יְהוָה. מְחִיָּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ.
מִזְרִיד הַטֵּל. מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד. מְחִיָּה מֵתִים
בְּרַחֲמִים רַבִּים. סוֹמֵךְ גּוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים. מְתִיר אֲסוּרִים.
וּמְקַיֵּם אֲמוֹנָתוֹ לִישְׁגֵי עֶפְרַי. מִי־כְמוֹךָ בְּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמָה
לָךְ. מֶלֶךְ מִמֵּית וּמְחִיָּה וּמְצַמִּיחַ לָנוּ יְשׁוּעָה:

מִי כְמוֹךָ אֵב הֶרְחַמִּים. זְכוֹר יִצְחָרְיָךְ בְּרַחֲמִים. מִמֵּית
וּמְחִיָּה. וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחְיִית מֵתִים. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה.
מְחִיָּה הַמֵּתִים:

בחזרה החזן אומר פיוט זה:

וּנְתַנֶּה תִּקְוָה קְדוֹשַׁת הַיּוֹם. כִּי הוּא נוֹרָא וְאִיּוֹם. וּבוֹ
תִּנְשֵׂא מַלְכוּתְךָ. וַיִּכּוֹן
בְּחֶסֶד כְּסֹאף. וְתִשָּׁב עָלָיו בְּאַמֶּת. אֲמַת כִּי אַתָּה דִּין. וּמוֹכִיחַ
וַיִּוֹדַע וְעַד. וְכוֹתֵב וְחוֹתֵם. וְסוֹפֵר וּמוֹנֶה. וְזוֹכֵר כָּל־
הַנְּשַׁכְּחוֹת. וּפּוֹתֵחַ סֵפֶר הַזְּכוּרוֹת. וּמְאֵלִיו יִקְרָא. וְחוֹתֵם

מקורות ומקבילות

זכרנו לחיים. סרע"ג ח"ב, סי' קיג; כ"י כ"ה, דף 395; מח' רומניא, דף שיט ע"ב. ברכת גבורות. ע"פ משנ' ר"ה פ"ד, הששית. מ"ה; ירושלמי ר"ה, פ"ד, ה"ז [דף כ ע"א]; סרע"ג ח"ב, סי' קיב; סדו' רס"ג עמ' רב; טור אור"ח, סי' תקל"א; שבה"ל, סדר ר"ה, סי' רל; מח' רומניא, דף שיט ע"ב. מי כנוך. סרע"ג ח"ב, סי' קיג; כ"י כ"ה, דף 395; מח' רומניא, דף שיט ע"ב. קדושת היום. ע"פ תוספתא ברכות (ליצרמן), פ"ג, ה"ב. הוא נורא ואיום. ע"פ חבק' א, ז. ובו תנשא מלכותך. ע"פ צמ' כד, ז. ויכון חסדך כסאך. ע"פ ישע' טז, ה. ותשז עליו בלמת. ע"פ אה"מ, ר' עקיבא, עמ' 408. אמת כי אתה דין... ויודע ועד. ע"פ משנ' אבות פ"ד, מ"ב. ומוכית. ע"פ מש' ג, יב; מד"ש (בבב), פ"י טו, סי' יז; צ"ר פ"י ל"ג, סי' יא. וכותב. ראו ויק"ר (מרגליות), פ"י לד, סי' ה; מדת"נ פ"י ויבב סי' יג. וחותם. ע"פ מס' שמחות, חיבוט הקבר, פ"א, ה"ה; ויק"ר פ"י לד, סי' ה; מדמ"ש (בבב), פ"י י, סי' א. וסופר ומונה. ע"פ בבלי נדה, דף לא ע"א; מד"א (בבב), ויקרא, פ"ב, סי' ד. וזוכר כל הנשכחות. ע"פ משנ' תענית פ"ב, מ"ד. ספר הזכרונות. ע"פ מלא' ג, טז; תה' טו, ט; אס' ו, א; ירושלמי ר"ה פ"א, ה"ג. ומאליו יקרא. ראו בבלי מגילה, דף טו ע"ב, ע"פ אס' ו, א. וחותם יד כל אדם בו. ע"פ איו' ל, ז; ספרי דב' פ' האזינו סוף פ' שז.

ח"ג והערות

יָד כָּל־אָדָם בּוֹ. וְשׁוֹפֵר גָּדוֹל יִתְקַע. וְקוֹל דְּמָמָה יִשְׁמַע.
 וּמְלֵאכִים יַחְפְּזוּן. וְחִיל וְרַעְדָּה יֵאָחֲזוּן. וְיֵאמְרוּ הִנֵּה יוֹם דִּין.
 לְפָקֹד כָּל־צָבָא מְרוֹם לַדִּין. כִּי לֹא יִזְכּוּ לְפָנֶיךָ בְּדִין. וְכָל־בְּאֵי
 הָעוֹלָם בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה תַעֲבִיר לְפָנֶיךָ כְּבָנֵי מְרוֹן. כְּבִבְקֶרֶת
 רַעֲיָה עֲדָרָיו. וּמַעֲבִיר צֵאנֹו תַחַת שְׁבָטֹו. כֵּן תַעֲבִיר וְתִסְפָּר
 וְתִמְנָה וְתִפְקֹד גִּפְשׁ כָּל־חַי. וְתַחֲתֶךָ קִצְבָה לְכָל־הַבְּרִיּוֹת.
 וְתִכְתֹּב אֶת־גְּזֹר דִּינָם. וּבִיּוֹם רֵאשׁ הַשָּׁנָה יִפְתְּחוּן. וּבִיּוֹם
 (צוֹם) כְּפֹר יִחְתְּמוּן. כַּמָּה יַעֲבִרוּן וְכַמָּה יִבְרֹאוּן. מִי יַחֲיֶה
 וּמִי יָמוּת. מִי בְקִצּוֹ וּמִי לֹא בְקִצּוֹ. מִי בְאֵשׁ וּמִי בַמַּיִם. מִי
 בַחֲרֵב וּמִי בְרָעַב. מִי בְרַעַשׁ וּמִי בַמַּגֵּפָה. מִי יִגּוּחַ וּמִי יִגּוּעַ.
 מִי יִשְׁקֹט וּמִי יִטְרַף. מִי יִשְׁלֹוּ וּמִי יִתִּיסֶר. מִי יָרִים וּמִי
 יִשְׁפִּיל. מִי יַעֲשִׂיר וּמִי יַעֲנִי.

וּתְשׁוּבָה וְתַפְּלָה וְצַדִּיקָה. מַעֲבִירִין אֶת־רַע הַגְּזָרָה:

מקורות ומקבילות

ח"ג והערות

יָבֹו. במח' רמ"ו: יִזְכּוּ בפתח, וכ"ה ע"פ איו' טו, טו. וְשׁוֹפֵר גָּדוֹל יִתְקַע. ע"פ ישע' כז, יג. וְקוֹל דְּמָמָה יִשְׁמַע. ע"פ איו' ד, טז. יַחְפְּזוּן. ע"פ תה' קד, ז. וְחִיל וְרַעְדָּה יֵאָחֲזוּן. ע"פ תה' מח, ז. הִנֵּה יוֹם דִּין. ע"פ מלא' ג, יט; תוספתא ר"ה (ליברמן), פ"א, הל' יג; בבלי ר"ה, דף טז ע"א; פדר"ך פ"י כג, ס"א א; מדה"ג (וורשא), פ"ה האזינו, ס"ד ד, 'צ"ה דן דיני נפשות אס למות אס לחיים; ילקו"ש תו', רמז תרמה, ד"ה וצדק השביעי. לְפָקֹד כָּל־צָבָא מְרוֹם לַדִּין. ע"פ ישע' כד, כה. לֹא יִזְכּוּ לְפָנֶיךָ בְּדִין. ע"פ איו' טו, טו. וְכָל־בְּאֵי הָעוֹלָם וְכוּ' כְּבָנֵי מְרוֹן. ע"פ משנ' ר"ה פ"א, מ"ג; מדה"ג (וורשא), פ"ה האזינו, ס"ד ד. בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה. יחז' מ, א. כְּבָנֵי מְרוֹן. בבלי ר"ה, דף יח ע"א; שבה"ל, סדר ר"ה, ס"ד רפג; מדה"ה מ"ח, ס"ה. כְּבִבְקֶרֶת רֹעֵה עֲדָרוֹ. יחז' לד, יב. וּמַעֲבִיר אֲלָנוּ תַחַת שְׁבָטֹו. ע"פ ויק' כז, לז. כֵּן תַעֲבִיר וְתִסְפָּר. ע"פ ירמ' לג, יג. נַפְשׁ כָּל חַי. ע"פ איו' יב, י; ספרי דב', פ"י מ. וְתַחֲתֶךָ קִצְבָה לְכָל־הַבְּרִיּוֹת. ע"פ מדה"ג (וורשא), פ"ה מקץ ס"א א, '...דבר שיוצא מפי הקב"ה, בקצבה הוא נותן'. וְתִכְתֹּב אֶת גְּזֹר דִּינָם. ירושלמי ר"ה פ"א, ה"ג. וּבִיּוֹם רֵאשׁ הַשָּׁנָה יִפְתְּחוּן. ע"פ ירושלמי ר"ה, פ"א, ה"ג [דף ו ע"א], 'שלש פינקסיות הם' וכו'; בבלי ר"ה, דף טז, עמ' א"ב; דף לב ע"ב. וּבִיּוֹם כְּפֹר יִחְתְּמוּן. הפייטן סבר שאנו מן הבינוניים, ע"פ גמ' הל' תוספתא ר"ה (ליברמן), פ"א, הל' יג; מדה"ג (וורשא), פ"ה ושלח, ס"ד ב. מִי יַחֲיֶה וּמִי יָמוּת. ע"פ ש"א ב, ו; תה' פט, מט; בבלי פסחים, דף סח ע"א. בְּקִצּוֹ. ע"פ דני' יא, מה; בבלי שבת, דף ל ע"א. יַטְרַף. ע"פ תה' קז, כז. יַעֲשִׂיר. ע"פ משנ' קוּטִים פ"ג, מ"ו, דעתן מוטרפת עליהן, מחשבותם מתקרעים ומתבלבלים, תפא"י. יִשְׁלֹוּ. ע"פ איו' טו, יב. יִתִּיסֶר. ע"פ תה' ו, ב. מִי יָרִים. ע"פ ש"א ב, ה; תה' קיג, ז. מִי יָרִים וּמִי יִשְׁפִּיל. ע"פ ש"א ב, ז; תה' עה, ה. מִי יַעֲשִׂיר וּמִי יַעֲנִי. ע"פ במדב"ר פ"ג, ג, ס"ו ו, 'עשיר יעני, ופלוגי שהיה עני יעשיר'; מדה"ג (וורשא), פ"ה מטות, ס"ו ו. וְתְשׁוּבָה וְתַפְּלָה...מַעֲבִירִין אֶת רֹעַ. ע"פ ש"ב יב, יג, 'הטאתי לה'...העביר חטאתך לא תמות'; דה"ב ז, יד, 'ויתפללו ויצקשו פני וישבו מדרכיהם הרעים ואני אשמע מן השמים ואסלה לחטאתם'; השעו' יד, ב"ג. וְתְשׁוּבָה וְתַפְּלָה וְצַדִּיקָה. ירושלמי תענית פ"ב, ה"א; צ"ר פ' מד, ס"ו יב; מדה"ג פ' נח, ס"ו יג; מדרש זוטא קה' פ"ה ס"ו ו, ופ"ה ז ס"ו יד; משר"א פ' טו, סוף עמ' 287; ילקו"ש קה', רמז תתקע"א; מש"ב צ"ב פ' לך לך פט"ו, ס"ו כה; ר"ח עמ"ס תענית, דף טז ע"א. וְצַדִּיקָה מַעֲבִירִין אֶת רֹעַ. ע"פ דני' ד, כד; מו"כ ו, רה; מש' י, ב.

כִּי כְשֶׁמֶךָ בֵּן תִּהְיֶה לְתֶךָ. קָשָׁה לְכַעֵס וְגוֹחַ לְרָצוֹת. כִּי לֹא
 תַחֲפִיץ בְּמוֹת הַיָּמָת. כִּי אִם בְּשׁוּבוֹ מִדְרָכָיו וְחִיָּה. וְעַד
 יוֹם מוֹתוֹ תִּתְחַבֵּה-לוֹ. אִם יָשׁוּב מִיָּד תִּתְקַבְּלוּ. וְאַתָּה יוֹצֵרָם
 וְיוֹדֵעַ יֵצְרָם. כִּי הֵם בְּשֵׁר וְדָם. אָדָם יְסוּדוֹ מֵעַפְרָ. וְסוּפוֹ
 לְעַפְרָ. בְּנִפְשׁוֹ יָבִיא לְחִמוֹ. מְשׁוּל כְּחָרָם הַנְּשֻׁבָר. כְּחֻצִיר
 יֵבֵשׁ וְכִצֵּל עוֹבֵר. כְּצִיץ נוֹבֵל וְכֶעָנָן כָּלָה. וְכֹאבֵק פּוֹרַח
 וְכָרוּחַ נוֹשֶׁבֶת וְכַחֲלוֹם יְעוּף:
 וְאַתָּה הוּא מֶלֶךְ חַי וְקַיִם:

אֵינְךָ קוֹץ לְשִׁנוֹתֶיךָ. וְאֵינְךָ קוֹצֵבָה לְאַרְבֵּי יָמֶיךָ. וְאֵינְךָ שֶׁעוֹר
 לְמַרְכָּבוֹת כְּבוֹדֶךָ. וְאֵינְךָ לְפָרֵשׁ עֲלוֹם שְׁמֶךָ. שְׁמֶךָ נֶאֱחָה
 לְךָ. וְנֶאֱחָה אֶתָּה לְשְׁמֶךָ. וְשִׁמְנוֹ קָרָאתָ בְשְׁמֶךָ. עֲשֵׂה לְמַעַן
 שְׁמֶךָ. וְקִדַּשׁ אֶת-שְׁמֶךָ עַל-מִקְדְּוֵי שְׁמֶךָ. בְּעִבּוֹר כְּבוֹד
 שְׁמֶךָ. הַנֶּעֱרָץ וְהַנִּקְדָּשׁ בְּסוּד שִׁיחַ שְׂרָפִי קִדְשׁ. הַמְשַׁלְּשִׁים
 לְךָ קִדְשָׁה מְשַׁלְּשֵׁת. דְּרִי מַעְלָה עַם-דְּרִי מַטָּה:

מקורות ומקבילות

ח"ג והערות

כי כשמך בן תהלתך. ע"פ תה" מנה, יא. קשה לכעוס וטוח לראות. משני אבות פ"ה, מו"א. כי לא תחפון צמות המת. ע"פ יחז"י, יח, לב. כי אם בשונו מדרכיו וחיה. ע"פ יחז"י, יח, כג. ועד יום מותו תחכה לו. ע"פ שמו"ר (שנאן), פ"ד, ז, ס"ג, א' הקב"ה ממתיק לאדם, שאם עשה תשובה מוטב; פד"ר"א (היגר), פ' מב, ימינו פשוטה לקבל שבזים בכל'. אם ישוב מיד תקבלו. ירושלמי פאה פ"א, ה"א, ע"פ יחז"י, לג, יט; דב"ר (ליצרון), פ"ד, עקב, ד"ה לוי גלעד, 'עשה תשובה קבלו הקב"ה'. ואתה יוצרם ויודע יצרם. ע"פ תה" לג, טו. כי הם בשר ודם. ע"פ ויק' יח, יד. אדם יסודו מעפר. ע"פ ב"ר, ב, ז, ג, יט; צ"מ, לג, י. וסופו לעפר. ע"פ או"י, לד, טו. כנפשו יביא לחמו. ע"פ איכ"ה, ט. משול כחרס הנשבר. ע"פ ב"ר פ' יד, ס"ז. כחזיר יבש. ע"פ ישע"י, מ, ז. וכלל עובר. ע"פ תה" קמד, ד. כלץ נוכל. ע"פ ישע"י, מ, ז. וכענן כלה. ע"פ או"י, ז, ט. וכאבק פורת. ע"פ ישע"י, כד, וברוח נושבת. ע"פ ישע"י, מ, ז. וכחלוס יעוף. ע"פ או"י, כ, ה. ואתה הוא מלך חי וקיים. ע"פ דני' ו, כז; מד' שו"ט (צובר) מו' קג; מד' איכ"ה, פתיחתא, ס"ג, כד. מלך חי. ע"פ ירמ' י, י; מו, יח. מלך... קיס. ע"פ תה" קמה, יג; צבלי צרכות דף כה ע"ב, 'זקנים עולם ועולמי עולמים'; איכ"ר פתיחתא, ס"ג, כד. אין קץ לשותיך. ע"פ תה" קב, כח. אין קץ וכו' שיעור למרכבות כבודך. ע"פ תה"מ, אליעזר, עמ' 32, ד"ה ראשון. ואין קצנה לארך ימין. ע"פ ישע"י, מא, ד; מד, ו; מו, ט"ו; מה, יב; ירמ' י, י; תה" ל, ב; דני' ו, כז. מרכבות כבודך. ישע"י, כב, יח. ואין לפרש עלום שמך. ע"פ שמו"ר, ג, טו; ראו מד' קה' פ' ג, ס"ג; ג; צבלי פסחים, דף נ ע"א. שמך נאה לך. ע"פ מדר"ה מו' כט, ס"ג, ב. ושמנו קראת בשמך. ע"פ שמו"ר, ה, א; דב' כח, י. עשה למען שמך. ע"פ תה" קט, כא. בעבור כבוד שמך. ע"פ תה" עט, ט; קטו, א. הנערץ... צדוק שית. ע"פ תה" פט, ה. תה"מ, היכלות, עמ' 108. והנקדש. ע"פ שמו"ר, כט, מג; ישע"י, ה, כח. המשלשים לך קדושה משולשת. ע"פ פה"ר, ב' כז, ס"ג, ה. דרי מעלה עם דרי מטה. ע"פ פד"ר"א (היגר), פ"ד, מא, 'מלאכי השבת מקלסין אותו מלמעלה ותהלות ישראל מלמטה'. ראו ספרי דב', סוף פ"י, שו, ד"ה ומנין שאין.

החזן והקהל אומרים בחזרה:

כְּתוּב יִתְּנֵנוּ לָךְ (יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מְלֹאכִים) הַמּוֹנֵי מַעֲלָה עִם-עַמְּךָ
 (יִשְׂרָאֵל) קְבוּצֵי מַטֵּה. יַחַד כָּלֵם קִדְשָׁה לָךְ יִשְׁלְשׁוּ. כְּמָה
 שֶׁנֶּאֱמַר עַל-יַד נְבִיאֶךָ. וְקָרָא זֶה אֶל-זֶה וְאָמַר. קו"ח: קְדוֹשׁוֹ
 קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ יְהוָה יְצַבְּאוֹת. מְלֵא כָל-הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: חזן: כְּבוֹדוֹ
 מְלֵא עוֹלָם. מְשַׁרְתֵּנוּ שׁוֹאֲלִים זֶה לָזֶה אֵיךְ מְקוֹם כְּבוֹדוֹ. לְעַמְּתָם
 בְּרוּךְ יֹאמְרוּ. קו"ח: בְּרוּךְ כְּבוֹד-יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ: חזן: מִמְּקוֹמוֹ (הוא)
 יִפֵּן (בְּרַחֲמָיו) לְעַמּוֹ. הַמֵּיַחֲדִים אֶת-שְׁמוֹ עָרַב וּבִקֵּר תַּמִּיד
 בְּכָל-יוֹם. פְּעָמִים בְּאַהֲבָה וְאוֹמְרִים. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
 יְהוָה אֶחָד: אֶחָד הוּא אֱלֹהֵינוּ. הוּא אָבִינוּ. הוּא מְלַכְנוּ. הוּא
 מוֹשִׁיעֵנוּ. הוּא יִשְׁמִיעֵנוּ בְּרַחֲמָיו שְׁנִית לְעֵינֵי כָל-חַי. לְהִיּוֹת לָכֶם
 לְאֱלֹהִים: קו"ח: אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (יש מוסיפים: אֱלֹהִים אֵל עֲלִיוֹן
 הַשּׁוֹכֵן בְּרוֹם חַבְיוֹן. הַשֵּׁב שְׁכִינְתְּךָ בְּמִהְרָה לְצִיוֹן). חזן: וּבְדַבְּרֵי
 קִדְשְׁךָ כְּתוּב לֵאמֹר. קו"ח: יְמַלֵּךְ יְהוָה לְעוֹלָם. אֱלֹהֵיךָ צִיוֹן לְדָר
 וָדָר. הִלְלוּ-יָהּ:

**לְדוֹר וָדוֹר נִגִּיד גְּדֻלָּךְ. וְלַנְּצַח נִצְחִים קִדְשְׁתְּךָ נִקְדִּישׁ.
 וְשִׁבְחְךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא-יִמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי-אֵל
 מְלֶךְ גְּדוֹל וְקְדוֹשׁ אַתָּה:**

מקורות ומקבילות

קדושת רבא. כ"י כ"ה, דף 99. כתב יתנו לך וכו'. מח' רומניא, דף
 שיט ע"ג. קדוש קדוש קדוש. ע"פ משנ' ר"ה פ"ד, מ"ה ורע"ג ד"ה
 קדושת השם. כבודו מלא עולם. כ"י כ"ה, דף 99. ממקומו יפן.
 כ"י כ"ה, דף 99. אחד הוא אלהינו. כ"י כ"ה, דף 99. אני ה'
 אלהים. צמ' טו, מלא. אלהים אל עליון. ע"פ תה' ט, ג. השוכן
 ברום. ע"פ ישע' לג, ה. חביון. חבק' ג, ד. השב שכינתך במהרה
 לציון. ראו מד' שמואל (צובר), פ"ה ל"א, ס"ד; ד; מד' ש"ט (צובר), מ'
 ז, ד; ולקו"ש ש"ג, רמז קסה, ד"ה ויתן ה'. לדור ודור וכו'. טור
 א"ח, ס"ה תקל"א; כ"י כ"ה, דף 96 ודף 99; מח' רומניא, דף שכ
 ע"א, צנטסח שנה. ראו סרע"ג ח"ג, ס"ה קיג.

ח"נ והערות

י' אלהינו מלאכים. עמך ישראל. תיבות אלו
 אינן במח' הקדומים (אך נמצאות במח' רומניא
 ושד"ל) והוכנסו בהשפעת מנהג הספרדים, על
 מנת להתאים את הנוסח עבור החזנים הנוהגים
 לומר את הקדושה כמנהג של ק"ק פירנצה.
 ממקומו הוא יפן בְּרַחֲמָיו. תיבות יהוא, בְּרַחֲמָיו,
 אינן בכ"י כ"ה, מח' רמ"ז ובולוניא, אך נמצאות
 במח' שד"ל במח' שד"ל והוכנסו בהשפעת מנהג
 הספרדים.

וּבְכֵן תֵּן פַּחַדְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל-כָּל-מַעֲשֶׂיךָ וְאִימַתְךָ
 עַל-כָּל-מַה-שֶּׁבְרָאתָ. וַיִּירָאוּךָ כָּל-
 הַמַּעֲשִׂים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל-הַבְּרוּאִים. וַיַּעֲשׂוּ כָּל־סֵם אֲגָדָה
 אַחַת לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלִבָּב שָׁלֵם. כְּמָה שֶׁיִּדְעֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
 שֶׁהַשְּׁלֵטוֹן לְפָנֶיךָ. עַז בְּיָדְךָ וּגְבוּרָה בְּיַמִּינְךָ. וְשִׁמְךָ נוֹרָא
 עַל-כָּל-מַה-שֶּׁבְרָאתָ:

וּבְכֵן תֵּן כְּבוֹד יְהוָה לְעַמְּךָ. תְּהִלָּה לִירְאֵיךָ וְתִקְוָה טוֹבָה
 לְדוֹרְשֶׁיךָ. וּפְתַחֲוֹן פֶּה לְמִיַּחֲלִים לָךְ. שְׂמַחָה לְאַרְצְךָ.
 שְׁשׂוֹן לְעִירְךָ. וְצַמִּיחוֹת קָרֵן לְדוֹד עַבְדְּךָ וְעֵרִיכוֹת נֵר לְבֶן-יִשְׂרָאֵל
 מְשִׁיחְךָ בְּמַהֲרָה בְּיַמֵּינוּ:

וְאִז צְדִיקִים יִרְאוּ וַיִּשְׂמְחוּ. וַיִּשְׂרִים יַעֲלֹזוּ. וַחֲסִידִים בְּרִנָּה
 יִגִּילוּ. וְעוֹלָתָה תִקְפֹּץ פִּיהָ וְכָל-הַרְשָׁעָה כָּלָה כְּעָשָׂן
 תִּכָּלֶה. כִּי תַעֲבִיר מִמַּשְׁלַת זְרוֹן מִן-הָאָרֶץ. וְתִמְלֹךְ אַתָּה יְהוָה
 לְבִדְךָ עַל-כָּל-מַעֲשֶׂיךָ. עַל-יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ וְעַל-צִיּוֹן מִשְׁכַּן
 כְּבוֹדְךָ. כַּפְתּוֹב בְּדַבְרֵי קֹדֶשְׁךָ. יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם. אֱלֹהֵיךָ
 צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר. הִלְלוּ-יָיָהּ: וְכַתּוּב. וַיִּגְבֶּה יְהוָה צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט
 וְהֵאֵל הַקְּדוֹשׁ גְּקֹדֶשׁ בְּצַדִּיקָהּ: בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמְּלֹךְ הַקְּדוֹשׁ:

אַתָּה בַּחֲרַתְנוּ מִכָּל-הָעַמִּים. אֶהְבֵּת אֹתָנוּ וְרַצִּיתָ בָּנוּ
 וְרוּמַמְתָּנוּ מִכָּל-הַלְשׁוֹנוֹת.

מקורות ומקבילות

וּבְכֵן תֵּן פַּחַדְךָ וכו', סרע"ג ח"ב, סי' קיג; כ"י כ"ה, דף 96 ודף 99; מח' רומניא, דף שכ ע"א. וּבְכֵן תֵּן כְּבוֹד וכו', סרע"ג ח"ב, סי' קיג; כ"י כ"ה, דף 96 ודף 99. צִדְקֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ. סרע"ג ח"ב, סי' קיג; מח' רומניא, דף שכ ע"א. ראו סדו' רס"ג עמ' רכ. קְדוּשַׁת הַיּוֹם. ע"פ משגי ר"ה פ"ד, מ"ה; ירושלמי ר"ה פ"ד, ה"ד [דף יט ע"ב]; בצלי ר"ה, דף לב ע"א; טור או"ח, סי' תקפ"א; שבה"ל, סדר ר"ה, סי' רל. אַתָּה צַחֲרַתְנוּ וכו'. ע"פ דב' ז, ז; משגי ר"ה פ"ד, מ"ה ורע"ב ד"ה קְדוּשַׁת הַיּוֹם; מזכר בצלי יומא, דף פז ע"ב; פסקי רי"ד; סרע"ג ח"ב, סי' קיג; סדו' רס"ג עמ' רכ; שבה"ל, סדר ר"ה, סי' רל; סת"ר סי' עג, ענין ערבית לילי ר"ה וסי' עה, ענין התקיעות; מח' רומניא, דף שכ ע"א. נוֹסַח צְרִכָה א' מנ' צְרִכוֹת אֲמֻלְעִית. סרע"ג ח"ב, סי' קה, וסי' קיג; סדו' רס"ג עמ' ריע, וסוף עמ' רכ; רמז"ס, סד"ת, נוֹסַח צְרִכוֹת הָאֲמֻלְעִית; כ"י כ"ה, דף 96 ודף 99; מח' רומניא, דף שכ ע"א, צא בקיטור.

קִדְשֵׁתָנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְקִרְבָּתָנוּ מִלְּפָנֶיךָ לְעִבּוֹדֶתְךָ. וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל
הַגָּבוֹר וְהַנּוֹרָא עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וְהִתְתֵּן לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה. (בשבת: שַׁבְּתוֹת לְמִנוּחָה
(וּמוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה. חֲגִים וּזְמַנִּים לְשִׂשׁוֹן. אֶת־יוֹם) (בשבת:
הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְאֶת־יוֹם) הַזְּכָרוֹן הַזֶּה. יוֹם תְּרוּעָה (בשבת: זְכָרוֹן
תְּרוּעָה) מִקְרָא קֹדֶשׁ. זְכָר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

וּמִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גָּלֵינוּ מֵאַרְצֵנוּ. וְנִתְרַחֲקֵנוּ מֵעַל־אֲדָמָתָנוּ.
וְאִין אָנוּ יְכוּלִין לַעֲשׂוֹת חֻבוֹתֵינוּ בְּבֵית בְּחִירָתְךָ.
בְּבֵית הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו. מִפְּנֵי הַיָּד
שֶׁנִּשְׁתַּלְּחָה בְּמִקְדָּשְׁךָ:

וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ אֱב הַרְחֵמֵנוּ. מִלֵּךְ יַעֲקֹב. שֶׁתָּשׁוּב
וּתְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל־מִקְדָּשְׁךָ בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים. וְתִבְגְּהוּ

ח"ג והערות

וּמוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה. בכ"י כ"ה: 'מועדים לשמחה; גם
כאשר חל בשבת. חגים וזמנים. בכ"י כ"ה, מח' רמ"ו,
בולוניה ושר"ל: 'חגים וזמנים'. בשבת זכרון תְּרוּעָה.
כ"ה במח' בולוניה ושר"ל, אך אינו בכ"י כ"ה ומח'
רומניא. במח' רמ"ו זכרון תְּרוּעָה; וללא חילוק בין שבת
לחול. בְּבֵית בְּחִירָתְךָ. במח' רומניא: 'בְּנוֹה הַדְּרָךְ'.
מִפְּנֵי הַיָּד שֶׁנִּשְׁתַּלְּחָה. כתב שר"ל, במבוא למכב"ר,
עמ' יט, שהוא מבנין 'נתפעל' השגור בלשון חכמים, ויש
לו גם שלשה עדים בתנ"ך, ונכפר להם הדם, רב, כא, ה,
ונוסרו כל הנשים, יחו' כג, מח, ואשת מדינים נשתוה,
מש' כו, טו. וְעַל־מִקְדָּשְׁךָ בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים. כ"ה
במח' בולוניה. במח' רמ"ו ושר"ל: זַעַל־מִקְדָּשְׁךָ בְּרַחֲמֶיךָ
הַרְבִּים, אבל בשאר החגים במח' רמ"ו כבפנים. במח'
רומניא ללא תיבות אלו.

מקורות ומקבילות

ותתן לנו ה'אל נאהבה. מנח רומניא, דף ל"ג ע"ג; פסקי
רי"ד; רש"י בילגה, דף ח ע"א, ד"ה ולומר קדושת; רש"י מס'
ר"ה פ"ד, ס' יד, גסס ר' פלטוי גאון; סת"ר ס' עג, ענין
ערצות לילי ר"ה; כ"י כ"ה, דף 96 ודף 99; מח' רומניא, דף
שכ ע"א, בקיבור. מועדים לשמחה. טור א"ח, ס' תקפז,
גסס רב שר שלום גאון, רב פלטוי גאון ורב שמואל בן חפני
גאון; הרש"ר ומדק"א עמ' תל"א, גסס דודו מעלה מונדולופו.
מועדים. ע"פ ויק' כג, ד. לשמחה. ע"פ דב' טז, יד. הזכרון
הזה. ע"פ ויק' כג, כד; ספ"ו ו, לה. וְאִין מוֹצֵרִין ר"ת.
ירושלמי שבעות פ"א, ה"ד; צבלי עירובין, דף מ ע"א; פסקי
רי"ד; שצה"ג, סדר ר"ה, ס' רז; רע"ב עירובין פ"ג, מ"ט.
יוֹם תְּרוּעָה. ראו מס"ו פרי' יט, ה"ו; פדר"ך פ' כג, ס' יב;
סרע"ג ח"ב, ס' קה; רש"י עמ"ס ר"ה, פ"ד ס' יד, גסס ר'
שמואל צ"ח תפני; סת"ר ס' עג, ענין ערצות לילי ר"ה. מִקְרָא
קֹדֶשׁ. ויק' כג, כד. זְכָר לִיצִיאַת מִצְרָיִם. סרע"ג ח"ב, ס' קוג;
סדו' רס"ג עמ' רכ. וּמִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ וכו'. ע"פ יחו' לט, כג;
סרע"ג ח"ב, ס' קוג, מתחיל 'או"א מפני חטאינו; סדו' רס"ג
עמ' קנא, ועמ' קנא; רמב"ם, סד"ה, נוטה צרכות האמלעיות;
שצה"ל, סדר ר"ה, ס' רז; סת"ר ס' עה, ענין התקיעות; כ"י כ"ה, דף 96 ודף 99; מח' רומניא, דף שכ ע"א. וְנִתְרַחֲקֵנוּ
מֵעַל אֲדָמָתָנוּ. ע"פ דני' ט, ז. צְבִית בְּחִירָתְךָ. ע"פ דה"צ ז, טז. צְבִית הַגָּדוֹל. ע"פ חג' ב, ט. צְבִית... והקדוש. ע"פ ישע'
סד, י; דה"א כח, י. שְׁנִקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו. ע"פ דני' ט, יח. מִפְּנֵי הַיָּד שֶׁנִּשְׁתַּלְּחָה בְּמִקְדָּשְׁךָ. ע"פ תה' עד, ז. וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ
וְכו'. סרע"ג ח"ב, ס' קוג; כ"י כ"ה, דף 96 ודף 99; מח' רומניא, דף שכ ע"א. אֱב הַרְחֵמֵנוּ מִלֵּךְ יַעֲקֹב. ע"פ סדו' רס"ג
עמ' קנא; מח' פרס, דף עב ע"א; מח' ארס לויב, דף תקד ע"א. מִלֵּךְ יַעֲקֹב. ישע' מח, כ"א. שֶׁתָּשׁוּב וּתְרַחֵם עָלֵינוּ. ע"פ מייכ'
ז, יט. וְתִבְגְּהוּ מִהֲרָה. ע"פ משג' תענית פ"ד, מ"ה; תוספתא ר"ה, פ"ב, ה"ט.

מְהֵרָה וְתִגְדֹּל כְּבוֹדוֹ בְּיָמֵינוּ. אָבִינוּ מְלַכְנוּ. אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. גִּלְהָה כְּבוֹד מְלֻכּוֹתְךָ וּמְלוֹךְ עֲלֵינוּ מְהֵרָה. וְהוֹפֵעַ וְהַנְּשֹׂא עֲלֵינוּ לְעֵינֵי כָל־חַי. וְקָרַב פְּזוּרֵינוּ מִבֵּין הַגּוֹיִם. וּנְפֻצוֹתֵינוּ כְּנֶס מִיְרֻכְתֵי־אֶרֶץ. וְהִבִּיאֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְצִיּוֹן עִירְךָ בְּרָנָה. וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם. וְשֵׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת־קָרְבָּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ. תְּמִידִין כְּסֻדְרָן וּמוֹסְפִין כְּהִלְכָתָן. וּמוֹסָף יוֹם (בשבת: הַשְּׁבֵת הַזֶּה. וּמוֹסָף יוֹם) הַזְּכוּרֹן הַזֶּה. נַעֲשֶׂה וְנִקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה. כְּמִצּוֹת רְצוֹנְךָ. כְּמָה שֶׁכָּתַבְתָּ עֲלֵינוּ בְּתוֹרָתְךָ. עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדְּךָ מִפִּי כְבוֹדְךָ. כְּאָמֹר:

בשבת מוסיפים:

וּבְיוֹם הַשְּׁבֵת. שְׁנֵי־כָבָשִׁים בְּגִי־שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן וְנִסְכּוֹ: עֲלֵת שֶׁבֶת בְּשֶׁבֶתוֹ. עַל־עֲלֵת הַתְּמִיד וְנִסְכָּה:

וּבַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ. מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם. כָּל־מִלְאכָת עֲבָדָה לֹא תַעֲשׂוּ. יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה

מקורות ומקבילות

ותגדל כבודו דימינו. ע"פ חג' 3, ט; מנח' רומניא, דף קכו ע"א. במנח' ארס לזכה, דף תרח' ע"3, ותגדל כבודו זישועתך לעינינו. אבינו מלכנו אר"א. כ"ה במנח' ארס לזכה, דף תרח' ע"3. במנח' רומניא, דף שסב ע"א, ללא 'אבינו מלכנו'. אר"א גלה כבוד מלכותך. ע"פ ישע' מ, ה; יחז' לח, כג; תה' קמה, יב; מס"ו פ"י יט, ה"ה. כבוד מלכותך. ע"פ תה' קמה, יא. ומלוך עלינו. ע"פ יחז' כ, ג. והופע. ע"פ תה' ג, 3; פ, 3; או' י, ג. והנשא. ע"פ תה' נד, 3. לעיני כל חי. ע"פ ישע' נב, י. וקרע פזרינו מצין הגויס. ע"פ יחז' לו, כא. פזרנינו. ע"פ ירמ' ג, ח. ונפוצתינו כנס. ע"פ ישע' יא, יב. מירכתי ארץ. ע"פ ירמ' לא, ז; סרע"ג. והביאנו ה'א לליון. במנח' רומניא, דף קכו ע"א הנוסח הוא, 'והביאנו ה' אהינו צליון'. בנוסחאות השכמוס ללא 'ה' אהינו'. לליון עירך ברנה. ע"פ ישע' לה, י. ולירושלים בית מקדשך. ע"פ ישע' נב, א. בשמחת עולם. ע"פ ישע' לה, י. נעשה לפניך וכו' תמידין וכו' ומוסף. ראו ירושלמי ברכות פ"ד, ה"ו. תמידין כסדרין. ע"פ משנ' תמיד פ"ו, מ"ג; צבלי סנהדרין, דף מט ע"3. ומוסף יום השנת הזה וכו'. ע"פ שבה"ל, סדר ר"ה, ס"ו ר"ה; סדר ר"ה, ס"ו ר"ה. משה ענדך. מ"א ח, נג. וציוס השנת וכו'. צמ' כח, ע"י; סדו' רס"ג עמ' קנב; שבה"ל, ענין שבת, ס"ו פ3 וסדר ר"ה, ס"ו ר"ה; סת"ר ס"ו ח, וס"ו עה ענין התקיעות; כ"י כ"ה, דף 396 ודף 100א; מנח' רומניא, דף שכ ע"3. ונחדש השנינו וכו'. שס כט, אר"ב; סרע"ג ח"3, ס"ו קיג; סדו' רס"ג עמ' קנב ועמ' רכא; סה"מ (קלוזנר) ס"ו כ; שבה"ל, סדר ר"ה, ס"ו ר"ה; סת"ר ס"ו עה, ענין התקיעות; כ"י כ"ה, דף 396 ודף 100א; מנח' רומניא, דף שכ ע"3; מנח' פרוס, דף פ ע"א.

ח"ג והערות

מבין הגויס. במנח' רומניא: 'מן הגויס'. מירכתי־ארץ. במנח' רומניא: 'מירכתי הארץ'. לציון עירך. כ"ה במנח' רמ"ו ובולוניא. במנח' שד"ל: 'לציון עירך'. במנח' רומניא: 'ציון עירך' וללא תיבת 'צרה'. ולירושלים בית. במנח' רומניא: 'צירושלם עיר'.

לְכֶם: וְעִשִׂיתֶם עֹלָה לְרִיחַ גִּיחֹחַ לַיהוָה. פֶּר בְּזֶבֶק אֶחָד אֵיל
אֶחָד. כִּבְשִׁים בְּגִישָׁה שִׁבְעָה תְּמִימִם:

וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם כַּמְדָּבָר. שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִים לֶפֶר. וּשְׁנֵי
עֶשְׂרִים לְאֵיל. וְעֶשְׂרוֹן לִכְבֵּשׁ. וַיֵּין בְּנִסְכּוֹ.
מִלֶּבֶד עֹלֹת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ. וּשְׁנֵי שְׁעִירִים לְכַפֵּר. וּשְׁנֵי
תְּמִידִין כֹּהֲלִכְתּוֹן:

בשבת מוסיפים:

יִשְׁמְחוּ בְּמִלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שַׁבַּת וְקוֹרְאֵי עֲנֹג. עִם מְקַדְשֵׁי
שְׁבִיעֵי. כָּלֶם יִשְׁבְּעוּ וַיִּתְעַנְּגוּ מִטוֹבְךָ. וּבְשִׁבְעֵי רְצִית
בו וְקַדְשָׁתוֹ. חֲמֹדֵת יָמִים אוֹתוֹ קָרְאתָ. וְכָר לְמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית:

עֲלִינוּ לְשִׁבַּח לְאֶדְוֹן הַכֹּל. לְתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית.
שְׁלֵא עֲשֵׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאָרֶץ. וְלֹא שָׁמְנוּ כַּמְשַׁפְּחוֹת

מקורות ומקבילות

ואין מזכירין רח. ירושלמי שזעוה פ"א, ה"ד [דף ו ע"א];
צבלי עירובין, דף מ, עמ' א"ב; פסקי רי"ד; מחור"ו סי' שכ"א
וסרש"י סי' קע"ד, צ"ט ו"א; שנה"ל, סדר ר"ה, סי' ר"ן ור"ל
מש"כ צ"ט הר"ר אברהם בן העזר ר' יצחק ז"ל וגאוני לויתן;
שה"ג עמ"ס עירובין, דף י ע"ג, אות ב; רמ"ב עירובין פ"ג,
מ"ט. ומנחתם ונסכיהם כמדבר וכו'. סרע"ג ח"ג, סי' ק"ג;
סדו"ר סי"ג עמ' קנ"ב ועמ' רכ"א; כ"י כ"ה, דף 396 ודף 100 א;
מח' פרס, דף פ ע"א; תרומת הדשן סי' קמ"ג, 'טוסת חכמים
הוא'. מלמד עולת החדש וכו'. צמ"כ כ"ט, ו; תרומת הדשן
סי' קמ"ג; סה"מ (קלוזנר) סי' כ. אין מזכירים רח צ"ה.
ע"פ ירושלמי שזעוה, פ"א, ה"ד [דף ו ע"א]; צבלי עירובין,
דף מ ע"א; ר"ח: פסקי רי"ד; טור או"ח, סי' תקל"א, 'די לו
צמח שאומר מלמד עולת החדש ומנחתה שזה נכלל כל מוספי
ר"ח; שנה"ל, סדר ר"ה, סי' ר"ז; סת"ר סי' ע"ה, ד"ה לאחר
שהפטירו; שה"ג עמ"ס עירובין, דף י ע"ג, אות ב ועמ"ס ר"ה,
דף יב ע"ג, אות א. ושני תמידין כהלכתן. סה"מ (קלוזנר)
סי' כ; שנה"ל, סדר ר"ה, סי' ר"ז; סת"ר סי' ע"ה, ענין התקיעות;
תרומת הדשן סי' קמ"ג. שנה"ל, סדר ר"ה, סי' ר"ז; סת"ר סי' ע"ה, ענין התקיעות. איגו צסרע"ג ומח'
רומניא. סרע"ג ח"ג, סי' ק"ג; סדו"ר סי"ג עמ' רכ"א; תשובה"ג, ש"ת, סי' מ"ג; ס' המחכים צ"ט פ"ד; רמב"ם,
סד"ת, נוסח צרכות האמצעיות; שנה"ל, סדר ר"ה, סי' ר"ז; סת"ר סי' ע"ה, ענין התקיעות; כ"י כ"ה, דף 396 ודף 100 א; מח'
רומניא, דף שכ ע"ג. סדר מלכויות. ע"פ משנ' ר"ה פ"ד, מ"ה; תוספתא ר"ה (ליברמן), פ"א, הל' יב; ירושלמי ר"ה, פ"ד, ה"ז
[דף כ ע"א]; צבלי ר"ה, דף טו ע"א, דף לב ע"א ודף לד ע"ב; ר"ח עמ"ס ר"ה, דף לב ע"א, 'הנה מלאנו מן התורה' וכו'; סדו"
רס"ג עמ' ר"ח; שנה"ל, סדר ר"ה, סי' ר"ז; סוף סי' ר"ז וסוף סי' שז. מלכויות. קדושת היום ותוקע. ע"פ משנ' ר"ה פ"ד,
מ"ה, ורע"ב ד"ה אמר רבי עקיבא; סרע"ג ח"ג, סי' ק"ב; שנה"ל, סדר ר"ה, סי' ר"ז. תקיעתא דני רב - הפילת מצול. ע"פ

ח"ג והערות

שִׁבְעָה תְּמִימִם. בכ"י כ"ה תיבת 'שִׁבְעָה' נשמטה
בטעות, אבל ישנה בחזרת הש"ץ. וְנִסְכֵיהֶם כַּמְדָּבָר.
במח' רומניא: 'סֵלֶת גְּדוּלָּה בְּשִׁמּוֹן'. וְעֶשְׂרוֹן לִכְבֵּשׁ
וַיֵּין בְּנִסְכּוֹ. במח' רומניא: זעשרון אֶחָד לִכְבֵּשׁ הָאֶחָד
לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׁים \ וְשְׁעִיר עִיִּם אֶחָד חֲשֹׂאת לְכַפֵּר
עֲלֵיכֶם. מִלֶּבֶד עֹלֹת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ. תיבות הללו,
אינם בסרע"ג, מח' רמ"ו ובכתבי יד, כשיטת הערוך
והטור סי' תקצ"א שאין מזכירין של ראש חודש כלל
ובאן בנוסח מח' בולוניא, רומניא ושר"ל. וע"ע סדו"
רש"ם ח"א, עמ' רנד. וּשְׁנֵי שְׁעִירִים לְכַפֵּר. בסרע"ג,
כ"י כ"ה, תפילה ליחיד ומח' רמ"ו: וְשְׁעִיר לְכַפֵּר. בכ"י
כ"ה, בחזרת הש"ץ, תיבות אלו אינן. במח' רומניא בא
לפני 'מלבד עולת' וכו' בנוסח אחר ומכאן ועד סוף
הפיסקה בנוסח שונה. וע"ע סדו"ר רש"ם ח"א, עמ' רנד.

הָאָרְצוֹת. שְׁלֹא שָׁם חִלְקֵנוּ בְּהֵם. וְגוֹרְלָנוּ כְּכֹל-הַמוֹנִם. שְׁהֵם
 מִשְׁתַּחֲוִים לְהֶבֶל וְרִיק וּמִתְפַּלְלִים אֶל-אֵל לֹא יוֹשִׁיעַ: וְאָנוּ
 כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לְפָנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא. (שְׁהוּא) נוֹטָה שָׁמַיִם וְיִסַּד אֶרֶץ. וְכִסָּא כְבוֹדוֹ בְּשָׁמַיִם
 מִמַּעַל וּשְׁכִינַת עֲזוֹ בְּגִבְהֵי מְרוֹמִים. הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֵין
 עוֹד מְלַבְדּוֹ. אֲמַת מַלְכֵנוּ וְאֵין זוּלָתוֹ. כִּפְתּוֹב בְּתוֹרָתְךָ. וְיַדְעַת
 הַיּוֹם וְהַשַּׁבָּת אֶל-לְבַבְךָ. כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים. בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל
 וְעַל-הָאָרֶץ מִתַּחַת. אֵין עוֹד:

בחזרת הש"ץ החזן מוסיף:

אוֹחִילָה לֹאֵל אֲחִלָּה פָּנָיו. אֲשַׁאלָה מִמֶּנּוּ מַעֲנֶה לְשׁוֹן:
 אֲשֶׁר בִּקְהַל עַם אֲשִׁירָה עֲזוֹ. אֲבִיעָה רִנָּנוֹת
 בְּעַד מַפְעָלָיו: לְאָדָם מַעֲרִכֵי-לֵב וּמִיְהוָה מַעֲנֶה לְשׁוֹן: אֲדַנִּי
 שִׁפְתֵי תִפְתַּח וּפִי יִגִּיד תְּהִלָּתְךָ: יְהִיו לְרִצּוֹן אִמְרֵי-פִי. וְהִגִּיזוּן
 לְבִי לְפָנֶיךָ. יְהוָה צוּרֵי וּגְאֹלֵי:

עַל-כֵּן נִקְנֶה לְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְרֵאוֹת מְהֵרָה בְּתַפְאֶרֶת עֲזֶךָ.
 לְהַעֲבִיר גְּלוּלִים מִן-הָאָרֶץ. וְהַאֲלִילִים כָּרוֹת יִכְרֹתוּן.
 לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שְׁדֵי. וְכֹל-בְּנֵי בְּשָׂר יִקְרְאוּ בְּשִׁמְךָ.

מקורות ומקבילות

ירושלמי ע"ז, פ"א, ה"ג [דף ג ע"א]; ויק"ר פ"ר כט, ס"ו א; מדת"ג (וורשא).
 פ"ר האזינו, ס"ו ד; ר"ח עמ"ס ר"ה, דף טז ע"א ומס' ע"ז, דף ד ע"ב. רח"ו
 גולד, מח' לויים נוראים לפי מנהג בני אשכנז לכל ענפיהם, ר"ה, ירושלים תש"ל, מצוה, עמ' כח. החזן מוסיף אוֹחִילָה. טור
 או"ח, ס"ו תקנ"א; אבודרהם, סדר תפילה ר"ה. אוֹחִילָה לֹאֵל. ע"פ מ"כ ז, ז; אי"ב ג, כא; סרע"ג ח"ב, ס"ו קיד; רמב"ם, סד"ח,
 נוסח צרכות האמנותיות; סה"מ (קלוזנר) ס"ו כא; כ"ו כ"ה, דף 100א. השו"ת מח' פרס, דף פ ע"ב. אֲחִלָּה פָּנָיו. ע"פ מלא' א, ט;
 תה' קיע, נח. אֲשַׁאלָה מִמֶּנּוּ. ע"פ תה' כו, ד. מַעֲנֶה לְשׁוֹן. ע"פ מש' טו, א. בִּקְהַל עַם. שופ' כ, ב; תה' קו, לב. אֲשִׁירָה
 עזו. ע"פ תה' נט, ח. אֲבִיעָה רִנָּנוֹת. ע"פ תה' סג, ו. בְּעַד מַפְעָלָיו. ע"פ מש' ט, ד. לֹאֲדָם מַעֲרִכֵי לֵב. מש' טו, א. ה' ה'
 שִׁפְתֵי תִפְתַּח. תה' נא, ח. יְהִיו לְרִצּוֹן אִמְרֵי פִי. תה' יט, טו; ראו בצבלי צרכות, דף ט ע"ב, 'ומשמע משיקרא דצבינא למימר'.
 על כן נקוה לך. סרע"ג ח"ב, ס"ו קיד; סדו' רס"ג עמ' רכ"א; רמב"ם, סד"ח, נוסח צרכות האמנותיות; שבה"ל, סדר ר"ה, ס"ו ר"ג;
 סת"ר ס"ו עה, ענין התקיעות; כ"ו כ"ה, דף 97 ודף 100א; מח' רומניא, דף שכ ע"ב; מח' פרס, דף פ ע"ב, נוסח זכה.

ח"ג והערות

לְהַפְנוֹת אֵלַיךָ כָּל־רִשְׁעֵי אֶרֶץ. יִכִּירוּ וַיִּדְעוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי תֵבֵל.
כִּי לָךְ תִּכְרַע כָּל־בָּרֶךְ. תִּשָּׁבַע כָּל־לִשׁוֹן. לְפָנֶיךָ יִהְיֶה אֱלֹהֵינוּ
יִכְרְעוּ וַיִּפְלוּ. וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יִקָּר יִתְגַּוּ. וַיִּמְבְּלוּ כָּלֶם עַל מַלְכוּתֶךָ.
וְתִמְלֹךְ עָלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי הַמַּלְכוּת שְׁלֹךְ הִיא.
וְלְעוֹלָמִי עַד תִּמְלֹךְ בְּכָבוֹד:

**כְּפִתּוּב בְּתוֹרַתְךָ. יִהְיֶהוּ יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: וְכִתּוּב. לֹא־הִבִּיט
אֶן בְּיַעֲקֹב וְלֹא־רָאָה עֵמֶל בְּיִשְׂרָאֵל. יִהְיֶה אֱלֹהֵינוּ
עִמּוֹ וְתִרְוַעַת מֶלֶךְ בּוֹ: וְכִתּוּב. וַיְהִי בְיִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ. בְּהִתְאַסֵּף
רֹאשֵׁי עַם יַחַד שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל:**

וּבְדַבְרֵי קִדְשְׁךָ כְּתוּב לֵאמֹר. כִּי לִיהוָה הַמְּלוּכָה וּמִשְׁלַל
בְּגוֹיִם: וְכִתּוּב. יִמְלֹךְ יִהְיֶהוּ לְעוֹלָם. אֱלֹהֶיךָ אֲצִיּוֹן
לְדָר וָדָר. הִלְלוּ־יָהּ: וְכִתּוּב. יִהְיֶה מֶלֶךְ גְּאוֹת לְבָשׁ. לְבַשׁ
יִהְיֶה עֵז הַתְּאֵזֶר. אֶף־תִּכּוֹן תִּבְּל בַּל־תִּמּוֹט: וְכִתּוּב. שְׂאוּ
שְׁעָרֵיכֶם וְהִנְשִׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם. וַיָּבֹא מֶלֶךְ הַכְּבוֹד:
מִי זֶה מֶלֶךְ הַכְּבוֹד. יִהְיֶה עֲזוֹ וְגִבּוֹר. יִהְיֶה גִבּוֹר מִלְחָמָה:

ח"ג והערות

וְכִתּוּב לֹא־הִבִּיט וכו' וְכִתּוּב וַיְהִי בְסַרְעִיג וּמַח' רומניא: וְנִנְאָמַר לֹא־הִבִּיט וכו' וְנִנְאָמַר וַיְהִי. יִמְלֹךְ יי לעולם. בכ"י כ"ה: יי ימלך לעולם, אבל בחזרת הש"ץ כבפנים. בסרע"ג פסוק זה איננו. יי מלך גאות לבש וכו'. בסד"ו רס"ג, כ"י כ"ה, מח' רומניא ופרס, פסוק זה בא לפני פסוק ימלך יי לעולם וכו'. מי זה מלך. בכ"י כ"ה: 'מי הוא זה מלך'.

מקורות ומקבילות

ג' פסוקים של תורה. ע"פ קינור פסקי הרא"ש עמ"ס ר"ה, פ"ד, ס' ג; שבה"ל, סדר ר"ה, ס' רל; רע"ב עמ"ס ר"ה, פ"ד, מ"ו, ד"ה מעשרה מלכויות. ככתוב בתורתך וכו'. סרע"ג ח"ב, ס' קיד; סד"ו רס"ג עמ' רכא; רמב"ם, סד"ת, נוסח זרכות האמנעויות; סת"ר ס' עה, ענין התקיעות; כ"ו כ"ה, דף 97 א ודף 100 ב; מח' רומניא, דף שכ ע"ב; מח' פרס, דף פא ע"א. סדר פסוקי התורה. ע"פ טור אר"ה ס' תקאל, בשם רב האי גאון; לק"י ח"א, אר"ה עמ' קלג, ענין ה; ר"ן על הר"ף, ר"ה, דף ט ע"א, ד"ה וכתב רבינו, ראו בבבלי ר"ה, דף לז ע"ב. ה' ימלך וכו'. שם טו, יח. לא הניט און זיענק. זמ' כג, כא. ויהי זישרון מלך. דב' לג, ה. ג' פסוקים של כתובים. ע"פ רע"ב עמ"ס ר"ה, פ"ד, מ"ו, ד"ה מעשרה מלכויות. ראו בבבלי ר"ה, דף לז ע"ב; שבה"ל, סדר ר"ה, ס' רל. פסוקי כתובים באמצע. ע"פ חוספתא ר"ה (ליצרמן), פ"ב, הל' יב; ירושלמי ר"ה פ"ד, ה"ז [דף כ ע"א]; בבבלי ר"ה, דף לז, עמ' א"ב ורש"י ד"ה ומתחיל בתורה; מש"ט ז', פ"ר כב, ס' יח; רא"ש עמ"ס ר"ה, פ"ד, ס' ג; שבה"ל, סדר ר"ה, ס' רל. וכתובי קדשך כתוב וכו'. סרע"ג ח"ב, ס' קיד; סד"ו רס"ג עמ' רכב; רמב"ם, סד"ת, נוסח זרכות האמנעויות; סת"ר ס' עה, ענין התקיעות; כ"ו כ"ה, דף 97 א ודף 100 ב; מח' רומניא; מח' פרס, דף פא ע"א. סדר פסוקי התהלים. ראו לק"י ח"א, אר"ה עמ' קלג, סוף ענין ה. כי לה' המלוכה וכו'. תה' כב, כע. ימלך ה' לעולם. שם קמ"ו, י; פס' זה נמצא גם סד"ו רס"ג עמ' רכב; מח' פרס, דף פא ע"א. ה' מלך גאות לבש. שם לג, א. שאו שערים ראשיכם. שם כד, ד"ה. ראו בבבלי ר"ה, דף לז ע"ב; שבה"ל, סדר ר"ה, ס' רל.

וְכַתּוּב. שָׂאוּ שְׁעָרֵי־סוֹד וְשָׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם. וַיָּבֵא מֶלֶךְ
הַכְּבוֹד: מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכְּבוֹד. יְהוָה יִצְבְּאוֹת. הוּא מֶלֶךְ
הַכְּבוֹד סְלָה:

וְעַל־יְדֵי עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים נֹאמֵר. כֹּה־אָמַר יְהוָה מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל
וְגִאֲלוֹ יְהוָה יִצְבְּאוֹת. אֲנִי רֹאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרֹון וּמִבְּלַעֲדֵי אֵין
אֱלֹהִים: וְכַתּוּב. וְעָלוּ מוֹשְׁעִים בְּהַר צִיּוֹן לְשַׁפֵּט אֶת־הָרַע עִשׂוֹ.
וְהִיתָה לִיהוָה הַמְּלוּכָה: וְכַתּוּב. וְהָיָה יְהוָה לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־
הָאָרֶץ. בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהוָה אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד: וּבַתּוֹרַתְךָ כְּתוּב
לֵאמֹר. שָׁמַע יִשְׂרָאֵל. יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. מֶלֶךְ עַל־כָּל־הָעוֹלָם כָּלוּ בְּכַבּוֹדְךָ.
וְהַנִּשְׂאָ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בִּיקְרָךְ. וְהוֹפֵעַ בְּהַדָּר גְּאוֹן
עוֹד. עַל־כָּל־יוֹשְׁבֵי תֵבֵל אֶרְצְךָ. וַיִּדַע כָּל־פּוֹעַל (נ"א: פְּעוּל) כִּי
אֶתָּה פְּעַלְתָּנוּ. וַיִּבִין כָּל־יֹצֵר כִּי אֶתָּה יִצְרַתָּנוּ. וַיֹּאמְרוּ (נ"א: וַיֹּאמֵר)

מקורות ומקבילות

מי הוא זה מלך הכבוד. ראו צבלי ר"ה, דף לז ע"ג והש"י ד"ה
רבי יהודה. ג' פסוקים של נביאים. ע"פ רע"ב עמ"ס ר"ה,
פ"ד, מ"ו, ד"ה מעשרה מלכות. ועיי' ענדיך הנביאים וכו'.
סרע"ג ח"ב, ס' קוד; סד' רס"ג עמ' רכ"א; רמב"ם, סד"ת,
נוסח ברכות האמלעיות; סת"ר ס' עה, ענין התקיעות; כ"ו
כ"ה, דף 97 ודף 310; מח' רומניא; מח' פרס, דף פ"א ע"ב.
ענדיך הנביאים. דני' ט, ה; עזר' ט, י"א. סדר פסוקי הנביאים.
לקי" ח"א, אר"ח עמ' קלג, ענין ה'. כה אמר ה' מלך ישראל
וכו'. ישע' מד, ה. ועלו מושיעים צהר ציון. עוב' א, כ"א. והיה
ה' למלך על כל הארץ. זכ' יד, ט. משלים פסוק משל תורה.
ע"פ מש"ט צר, פרי' כב, ס' ית; שצה"ל, סדר ר"ה, ס' ר"ג;
רע"ב עמ"ס ר"ה, פ"ד, מ"ו, ד"ה מעשרה מלכות. ובתורתך
כתוב לאמר. צבלי ר"ה, דף לה ע"א; רי"ף עמ"ס ר"ה, דף ח
ע"ב; סת"ר ס' עה, ענין התקיעות. שמע ישראל. דב' ה, ד;
אר"ז ח"ב, הל' ר"ה, ס' רסג, ד"ה מתני מתחיל; שצה"ל, סדר
ר"ה, ס' ר"ג. אר"ח מלך על כל העולם וכו'. ע"פ תה' מז, ג; סרע"ג ח"ב, ס' קו, ס' קוג, וס' קוד; סד' רס"ג עמ' רכב;
אר"ז ח"ב, הל' ר"ה, ס' רסג, ד"ה מתני מתחיל; רמב"ם, סד"ת, נוסח ברכות האמלעיות; שצה"ל, סדר ר"ה, ס' ר"ג; סת"ר
ס' עג, ע"ה ענין התקיעות; כ"ו כ"ה, דף 397 ודף 310; מח' רומניא, דף שכ"א ע"א; מח' פרס, דף פ"א ע"ב. מלך על
כל העולם כולו. גרס' חיצת' כלי' - צה"ג, ס' ח הל' ר"ה, סוף עמ' רכג; סרע"ג ח"ב, ס' קה; סד' רס"ג עמ' רכב; מחו"ו
ס' שלא; סד"ר ס' קל; הרמ"ג, הל' ר"ה, עמ' לה, וזה הל' ויה"כ עמ' פד; אר"ז ח"ב, הל' ר"ה ס' רסג; רמב"ם, סד"ת, נוסח
הברכות האמלעיות; עזר' אר"ח, ס' תקפב; פסקי רי"ח"ז מס' ר"ה פ"ד ה"א אות ג; שצה"ל, סדר ר"ה, ס' רפ"ו וס' ר"ג. והנשאל.
ע"פ תה' לד, ב. והופע. ע"פ תה' ג, ב; פ, ב; אר"ז ה, ג. כהדר גאון. ע"פ ישע' ב, יט. גאון עוזך. ע"פ תה' כ"א, יד; פט, יא.
עוזך. ע"פ תה' ט"ז, ד. כל יושבי תבל ארצך. ע"פ ישע' יח, ג. ויצין כל יצור כי אתה יצרתו. ע"פ ישע' מג, ז.

ח"ג והערות

וְכַתּוּב שָׂאוּ שְׁעָרֵי־סוֹד וְשָׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם. תיבת וְכַתּוּב איננה בסרע"ג,
סד' רס"ג ומח' רומניא. וַיִּצְבְּאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכְּבוֹד.
איננו בכ"י כ"ה בחזרת הש"ן, אך נמצא בתפילה ליחיד.
נֹאמֵר כֹּה אָמַר. כ"ה גם בסד' רס"ג ומח' רומניא.
בסרע"ג: יכתוב לאמר. כה אמר יי. במח' רומניא
נוסף יצבאות, כנראה בשעות. מלך ישראל. בכ"י
כ"ה, חזרת הש"ן ומח' רומניא: מלך צור ישראל, אבל
בכ"י כ"ה, תפילה ליחיד כבפנים. והשוו סד"ר ס' קלב
עמ' תרסד, ד"ה כה אמר. ובתורתך כתוב לאמר.
בסרע"ג: ובתורתך יי אלהינו כתוב לאמר. בסד' רס"ג:
יכתוב בתורתך. על־כָּל־הָעוֹלָם כָּלוּ. במח' רומניא
ללא תיבת יצ"ל.

כָּל-אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאֶפֶס. יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ. וּמַלְכוּתוֹ
בְּכֹל מְשָׁלָה:

וְהַשְׂיֵאֲנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת-בְּרַכַּת מוֹעֲדֶיךָ. לַחַיִּים וּלְשִׂמְחָה
וּלְשָׁלוֹם. כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ וּרְצִיתָ לְבָרְכֵנוּ. כֵּן
תְּבָרְכֵנוּ סֵלָה:

קִדְשָׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וַתֵּן חֻלְקֵנוּ בְּתוֹרָתְךָ. שְׂבָעֵנוּ מִטוֹבֶךָ.
שִׂמְחָנוּ בִּישׁוּעָתְךָ. וְטַהַר לִבֵּנוּ לְעִבְדֶּךָ בְּאַמֶּת.
וְהַנְחִילֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ (בשבת: בְּאַהֲבָה וּבְרִצּוֹן). בְּשִׂמְחָה
וּבְשִׂשׂוֹן. (בשבת: שִׁבְתוֹת ו)מוֹעֲדֵי קִדְשֶׁךָ. וְתַרְצֵה לְפָנֶיךָ
אֶת-תְּפִלַּת עַמּוּסֶיךָ. כְּתַמִּיּוֹת יוֹם וּבְקִרְבָּנוֹת מוֹסְפִין. וּדְבַרְךָ
אַמֶּת וְקִיָּם לְעַד. וּמִבְּלַעֲדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֵלָּא אַתָּה. בְּרוּךְ
אַתָּה יְהוָה. מֶלֶךְ עַל-כָּל-הָאָרֶץ. מְקַדֵּשׁ (בשבת: הַשְּׁבֵת ו)יִשְׂרָאֵל
וַיּוֹם הַזְּכָרוֹן:

מקורות ומקבילות

שמה נאפו. ישע' ב, כג. ה' אלהי ישראל שם' ה, א; וה' ז, יג; תה' מנח, יד. ה' וכו' מלך. ע"פ ישע' מד, ו; תה' ז, א; דה"א טז, לא. ומלכותו בכל משלה. תה' קג, יט. והשאינו ה' אלהינו וכו'. חכר צירושלמי צרכות פ"ט, ה"ב; מס"ו פ"ר יט, ה"ה; סרע"ג ח"ב, ס' קיג; סד' רס"ג ע"מ קנב; אוה"ג, ר"ה, ע"מ' 68, ס' קיט, בשם רב יהודאי גאון; טור או"ח סוף ס' תקפג; שנה"ל, סדר ר"ה, ס' רל; סת"ר ס' עה, ענין התקיעות; כ"ו כ"ה, דף 397 ודף 3100; הרש"ר ומדק"א ע"מ תל"א, בשם דודו מעלת מוגלפו. והשיאנו. סד"ר ס' קב ומח"ו ס' שכת, ע"פ דב' יב, כו. צרכת. ע"פ דב' טז, יח. מועדיך. ע"פ ויק' כג, ד. ולשמה. ע"פ דב' טז, יד. כאשר אמרת ורלית לזכרנו. ע"פ דב' טז, יח. קדשנו צמזומך וכו'. בסד' רס"ג, ע"מ' רכב, מוצא בקילור; רמב"ם, סד"ת, נוסח צרכות האמנויות; כ"ו כ"ה, דף 397 ודף 101א; מח' רומניא, דף שכ"א ע"א, צשינויים; מח' פרס, דף פ"א ע"ב. וכן חלקנו צתורתך. משנ' אבות פ"ה, מ"ב; ירושלמי צרכות פ"ד, ה"ב; אד"ג נוס' ב, פ' מנח, ד"ה עשרה חלקים; אסת"ר פ"ר א, סוף ס' ח; פסו"ו קה', פ"ב, ס' י. שבענו מטובך. ע"פ נחמ' ט, כה. שמחנו צישועתך. ע"פ ישע' כה, ט. וטהר לבנו. ע"פ תה' נא, יב. לענדך צאמת. ע"פ ש"א יב, כד. והמחילנו ה' אלהינו. בסד' רס"ג, ע"מ' ריט, צ"ח רק התיצות וזהנחילנו צשמחה וששון מועדי קדשך, ורלו צעמ' רכ. ודנך צאמת וקיים לעד. ע"פ תה' קיט, קס; סת"ר ס' עג, ענין ערצית לילי ר"ה. אין לנו מלך א"א. ע"פ ישע' מד, ו; צצלי חענית, דף כה ע"ב; סרע"ג ח"ב, ס' קיג. מלך על כל הארץ. סרע"ג ח"ב, ס' קיג; מש"ט צר', פ"ר כב, ס' יח; רמב"ם, סד"ת, נוסח צרכות האמנויות; פסקי רי"ד עמ"ס ר"ה, דף לב ע"א; שנה"ל, סדר ר"ה, ס' רל; סת"ר ס' עג, ענין ערצית לילי ר"ה, וס' עה, ענין התקיעות. מקדש ישראל. ע"פ יח' לו, כה. בשנת מקדש השנת וכו'. שנה"ל, סדר ר"ה, ס' רל. ויום הזכרון. ע"פ ויק' כג, כד; ספ"ו ו, לה.

ח"ג והערות

י"י אלהי ישראל מלך. בכ"י כ"ה, חזרת הש"ץ: י"י אלהיו עמו אלהי ישראל מלך, אבל בתפילה ליחיד כבפנים. וְתַרְצֵה לְפָנֶיךָ וכו' וּבְקִרְבָּנוֹת מוֹסְפִין. כן הוא במח' שד"ל. במח' רמ"ו ומח' הרב מ"ע הרטום בא אחרי וּדְבַרְךָ אַמֶּת... אֵלָּא אַתָּה. בסרע"ג, מח' בולוניא, מנהג אשכנז ורומניא וְתַרְצֵה לְפָנֶיךָ וכו' וּבְקִרְבָּנוֹת מוֹסְפִין איננו כלל וכך גם המנהג היום בק"ק פדובה. וּבְקִרְבָּנוֹת מוֹסְפִין. ע"פ מח' שד"ל בקהילות רבות נוהגים לומר תמיד ב'לשון רבים, ע"פ השו"ע או"ח, ס' תקצ"א ס"ג, וכן כתב הרש"ר ומדק"א, ע"מ' תצג. בכ"י כ"ה ומח' רמ"ו בחול: וזכרבן מוסף' לשון יחיד, אבל בשבת אומרים לשון רבים, כבפנים.

בחזרת הש"ץ תוקעים כאן (אך לא בשבת):
תשר"ת. תש"ת. תר"ת.

ואומרים גם בשבת בחזרת הש"ץ:

**הַיּוֹם הַהֵרֶת עוֹלָם. הַיּוֹם יַעֲמִיד בְּמַשְׁפָּט כָּל-יִצְוֵי
עוֹלָם. אִם כְּבָנִים וְאִם כְּעֶבְדִּים.
אִם כְּבָנִים רַחֲמֵנוּ כְּרַחֵם אָב עַל-בָּנִים. וְאִם כְּעֶבְדִּים עֵינֵינוּ**

מקורות ומקבילות

בחזרת הש"ץ תוקעים. סרע"ג ח"ב, סי' קיד; שבה"ל, סדר ר"ה, סי' רל, ד"ה הנה צלחת; פסקי רי"ז עמ"ס ר"ה, פ"ד, ה"ג, אות ו; סת"ר סי' עה ענין התקיעות; סה"ח סי' לו, סדר ר"ה, צבס ר"ת ור"י; כ"י כ"ה, דף 101א; שה"ג עמ"ס ר"ה, דף ג ע"א מדפי הר"ף, אות ג. **תוקעים זמוסף.** ע"פ ירושלמי ר"ה, פ"ד, ה"ח, ולדעת ר' זעיריה שנייא היא, שגלות היום זמוסף; צבלי ר"ה, דף לב ע"ב; ר"ה; רש"י ד"ה צעתי; פסקי רי"ד; ילקוט ש"ת רמז תרע, פ' ח; מש"ט צ"ב פר' כב, סי' יח, 'ותוקעין וכו' צחלת המוספין; שבה"ל, סדר ר"ה, סי' דש; סת"ר סי' עה, ד"ה צפסיקתא לאוהבנ; מנ"ש צמ' י, ו. **בחזרת הש"ץ אין לנדר על התקיעות.** ע"פ שבה"ל, סדר ר"ה, סי' רל, ד"ה הנה צלחי וסי' שא ד"ה ודנינו ילחק. **תקיעות דמועמד.** צבלי ר"ה, דף טז ע"ב; ר"ה; סרע"ג ח"ב, סי' קיא; מש"ט צ"ב פר' כב, סי' יח, ותוקעין ומריעין וכו'; שבה"ל, סדר ר"ה, סי' שא, ד"ה ותקיעה דמועמד וסי' שב; פסקי רי"ז עמ"ס ר"ה פ"ד, ה"ג, אות ו; שה"ג עמ"ס ר"ה, דף ג ע"א מדפי הר"ף, אות ג, ודף יא ע"א מדפי הר"ף, אות ג; סת"ר סי' עה, ענין התקיעות, ד"ה אמר רבי לוי. **תוקעים.** ראו רא"ש עמ"ס ר"ה פ"ד, סי' ד, מש"כ צבס רב האו גליון; טור אור"ח סי' תקפה, 'מדקאמר מתקיע' וכו'; שבה"ל, סדר ר"ה, סוף סי' רלה. **אך לא צעתי.** ע"פ צבלי ר"ה, דף כט ע"ב; מס"ו פר' יט, ה"ו; מס' עבדים פ"א, ה"א; מש"ט צ"ב, פר' כב, סי' יח, 'צעתי אין תוקעין; שדר"א פר' ויקהל, שא' סז; שבה"ל, סדר ר"ה, סי' רלד. **תשרית תש"ת תר"ת.** מש"ט צ"ב פר' כב, סי' יח; סדר ר"ה; סרע"ג עמ"ס ר"ה, דף לד ע"א; מח' רומניא, דף שכח ע"א, צבס הערוך; גאה"ל אור"ח, סי' תקצב, ס"ק א; שה"ג עמ"ס ר"ה, דף י ע"ב, אות ג. ראו כ"י כ"ה, דף 101א. **ואומרים גם צעתי.** סה"מ (קלוזנר) סי' יט; גאה"ל אור"ח, סי' תקצב, ס"ק ב. ראו מח' רומניא, דף שכח ע"א. **בחזרת הש"ץ היום הרת' וכו'.** ע"פ סרש"י סי' קפו; טור אור"ח סי' תקלא; אור"ח ח"א, תפלת מוסף של ר"ה, אות ט, צבס סרע"ג ח"ב, סי' קיד; שבה"ל, סדר ר"ה, סי' רל; סת"ר סי' עה, ד"ה ועל אליו; מח' רומניא, דף שכח ע"א. **נוסח 'היום הרת' עולם' וכו'.** סרע"ג ח"ב, סי' קיד; רמב"ם, סד"ת, נוסח צרכות האמנעויות; מח' רומניא, דף שכח ע"א; מח' פרס, דף פא ע"ב, הנוסח דומה; כ"י כ"ה, דף 101א. **הרת עולם.** ע"פ ירמ' כ, יח; צבלי ר"ה, דף י ע"ב; שבה"ל, סדר ר"ה, סוף סי' רל; סת"ר סי' עה, ענין התקיעות. **היום יעמיד זמושפט.** ע"פ תה' קוט, לא; מש' כט, ד; מש"י ר"ה פ"א, מ"ב. **כל יאורי עולם.** נוב"כ; סרע"ג ח"ב, סי' קיד; שבה"ל, סדר ר"ה, סי' רל; סת"ר סי' עה, ד"ה ועל אליו. **אם כבנים.** ע"פ דב' יד, א. **ואם כעבדים.** ע"פ ויק' כה, נה. **רחמנו כרחם אב.** ע"פ תה' קג, יג. **ואם כעבדים עינינו לך.** ע"פ תה' קג, ב.

ח"ץ והערות

תוקעים תשרית תש"ת תר"ת. כן הוא במח' רמ"ו, בולוניא, רומניא ושר"ל. בסרע"ג: ותוקע קשר"ק. בסדר ר"ה: ויתקע תשרית. בכ"י כ"ה: ויתוקעין תשרית. במש"ט בר' פר' כב, סי' יח, כתב: 'מלכות וכו' ותוקע תשרית, ואומר זכרונות ותוקע תש"ת, ואומר שופרות ותוקע תר"ת, וכן הוא בסת"ר סי' עה, ד"ה הני עשרה. בר"ח עמ"ס ר"ה, דף לד ע"א, כתב: 'נהגו לתקוע במלכות תשרית, בזכרונות תר"ת, בשופרות תש"ת. כל הגאונים הללו דבר אחד אמרו, רק בסגנון שונה. אבל בפסקי רי"ד עמ"ס ר"ה, דף לד ע"א, כתב, 'הגבון לעשות תשרית תש"ת תר"ת למלכות וכן לזכרונות וכן לשופרות' וכו' בשבה"ל, סדר ר"ה, סי' שא ובפסקי רי"ז עמ"ס ר"ה, פ"ד ה"ג, אות ו. **היום יעמיד.** בסדר"ר סי' קלה, עמ' תרצא, שבה"ל, סדר ר"ה, סי' רצ, כ"י כ"ה ומח' רומניא: 'היום יעמיד'. **אם כבנים ואם כעבדים.** כן הוא בכ"י כ"ה (כאן ולקמן דף 102ב), מח' רמ"ו ובולוניא על אתר. בסרע"ג, מח' רמ"ו ובולוניא בסדר זכרונותינו, רומניא ושר"ל תיבת 'אם' ללא וי"ו.

**לָךְ תְּלוּיֹת עַד שְׁתַּחֲנְנוּ וְתוֹצִיא לְאוֹר מְשַׁטְטָנוּ וְתִקְבֵּל
בְּרַחֲמִים וּבְרִצּוֹן (אֶת־) סֵדֶר מַלְכוּתֵינוּ:**

**אַתָּה זֹכֵר מַעֲשֵׂה עוֹלָם וּפּוֹקֵד כָּל־יְצוּרֵי קֶדֶם. לְפָנֶיךָ נִגְלוּ
כָּל־תַּעֲלוּמוֹת וְהַמוֹן נִסְתָּרוֹת שְׁמִבְרָאשִׁית. כִּי אֵין
שְׂכָחָה לְפָנֶי כֶּסֶף כְּבוֹדְךָ. וְאֵין נִסְתָּר מִנְּגִיד עֵינֶיךָ. אַתָּה זֹכֹר
אֶת־כָּל־הַמְּפַעַל. וְגַם כָּל־הַיְצוֹר לֹא נִכְחַד מִמֶּךָ. הַכֹּל גָּלוּי
לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. צוּפָה וּמַבִּיט עַד סוֹף כָּל־הַדּוֹרוֹת. כִּי תִבְיֵא
חֵק זְכָרוֹן לְהַפְקִיד כָּל־רוּחַ וְנַפֶּשׁ. לְהַזְכֵּר מַעֲשִׂים רַבִּים וְהַמוֹן
בְּרִיּוֹת לְאֵין תְּכַלִּית. מִרְאשִׁית כְּזֹאת הוֹדַעְתָּ. וּמִלְפָּנֶיךָ אוֹתָהּ
גְּלִיתָ. זֶה הַיּוֹם תַּחֲלֵת מַעֲשֵׂיךָ. זְכָרוֹן לַיּוֹם רֵאשׁוֹן. כִּי חֵק
לְיִשְׂרָאֵל הוּא. מְשַׁפֵּט לְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב. וְעַל־הַמְּדִינוֹת בּוֹ יֵאמַר.**

ח"ג והערות
בְּרַחֲמִים וּבְרִצּוֹן. בסרע"ג ומח' רומניא: 'בְּרִצּוֹן וּלְאֵל תִּיבַת בְּרַחֲמִים'. (אֶת־) סֵדֶר מַלְכוּתֵינוּ. בב"י כ"ה ומח' שד"ל בסוגריים: 'אֶת־סֵדֶר מַלְכוּתֵינוּ. במח' רומניא: 'סֵדֶר מַלְכוּתֵינוּ. זֹכֵר מַעֲשֵׂה. בסדו' רס"ג: זְכֹר מַעֲשֵׂה. כֶּסֶף כְּבוֹדְךָ. במח' רומניא: 'כֶּסֶף כְּבוֹדְךָ. וְאֵין נִסְתָּר. במח' רומניא נוסף: קָדוֹ. זְכֹר אֵת כֹּל. כ"ה בסדו' רס"ג (בניקוד), כ"י כ"ה (ללא ניקוד), מח' רמ"ז, בולוניא ושד"ל, ע"פ תהי' קג, יד. בסרע"ג, אבודרהם ומח' רומניא: 'זֹכֵר אֵת כֹּל. מִמֶּךָ. במח' רומניא: מִמֶּךָ. הַכֹּל גָּלוּי. בסרע"ג: הַכֹּל גָּלוּי וְצַפּוּי. במח' רומניא: הַכֹּל צַפּוּי. לְהַזְכֵּר מַעֲשִׂים. במח' רומניא: 'זִלְהִזְכֵּר מַעֲשִׂים.

אתה זוכר מעשה וכו'. מיוסד ע"פ תהי' קלט, מחו"ו ס"י שלב; שצה"ל, סדר ר"ה, ס"ו רג; אצרבנאל ויק' כג, א; סת"ר ס"י עה, ענין התקיעות. **נוסח צרכה צ' מג' צרכות אמלעית.** סרע"ג ח"ג, ס"ו קוד; סדו' רס"ג עמ' רכב; סד"ר ס"י קלג; רמב"ם, סד"ת, נוסח צרכות האמלעיות; מחו"ו ס"י שלב; כ"י כ"ה, דף 397 ודף 101א; מח' רומניא, דף שכ"ה ע"א; מח' פרס, דף פז ע"א, הנוסח די וזה. **לפניך נגלו כל תעלומות.** ע"פ תהי' מד, כב; דני' ב, כב. **והמוון נסתרות.** ע"פ דב' כט, כח. **אין שכחה לפני כ"ב.** צבלי צרכות, דף לב ע"ב; מד' שו"ט מח' קלו, ה; ילקו"ש ישע', רמז הע. **ואין נסתר מנגיד עיניך.** ע"פ ירמ' כג, כד; תהי' קלט, ז"י. **כל היצור לא נכחד ממך.** ע"פ תהי' קלע, טרעז. **לא נכחד.** ע"פ הוש' ה, ג; תהי' קלע, טו; אי"ו כב, כ; נוצ"ר; מח' רומניא, דף שכ"ה ע"ב; סדו' רש"ם עמ' 667. **הכל גלוי לפניך ה'.** ישע' מו, י; סדו' רס"ג. **אופה ומניט.** ע"פ מש' טו, ג. **עד סוף כל הדורות.** ע"פ ישע' מו, ד. **חק וזכרון.** ע"פ תהי' פ"ה, ה. **זה היום תחילת וכו'.** ירושלמי ר"ה פ"ה, ה"ג [דף ז ע"א]; צבלי ר"ה, דף כז ע"א; פדר"ך פי' כג, ס"ו א; ילקו"ש תו', רמז תשפ"ג; ויקו"ר פ"י כט, ס"ו א; ר"ח עמ"ס ע"ז, דף ד ע"ב; פסקי ריא"ז עמ"ס ר"ה, פ"ד ה"א, אות ג; מל"ה פ"י נצבים, ד"ה עוד אמרו. **כי חק לישראל.** תהי' פ"ה, ה. **בו יאמר - צבלי.** כ"ה צנוז"ר; מח' רומניא; סדו' רש"ם, עמ' 668.

מקורות ומקבילות

ותוליא לאור משפטינו. ע"פ הוש' ו, ה; מיכ' ז, ט; תהי' ח, ב; מדת"ה מח' ח, ד, 'אצל הקב"ה רחמיו רבים'; סת"ר ס"י עה, ד"ה ועל אלו. ראו מחו"ו ס"י שלה; המנהיג הל' ר"ה, עמ' שכז; שצה"ל, סדר ר"ה, ס"ו רג. **לאור משפטינו.** צלמ"ד, כך מנהיגו וכן הוא צמח רמ"ו וצולויא; סרע"ג ח"ג ס"ו קוד; מחו"ו ס"י שלה; שצה"ל, סדר ר"ה, ס"ו רג; סת"ר ס"י עה, ד"ה ועל אלו; מח' פרס, דף פז ע"א. 'קאזר', ע"פ האצורהס, תפלת ר"ה, ד"ה היום הרת. **סדר מלכותינו.** שצה"ל, סדר ר"ה, ס"ו רג, ד"ה הנה צאתי; סת"ר ס"י עה, ענין התקיעות; מהר"ל (מנהגים), סדר מוסף של ר"ה, אות ו; מח' רומניא, דף שכ"ה ע"א. **סדר זכרונות.** ע"פ משנ' ר"ה פ"ד, מ"ה; תוספתא ר"ה (ליצרון), פ"ה, הל' יב; ירושלמי ר"ה, פ"ד, ה"ז [דף כ ע"א]; צבלי ר"ה, דף טז ע"א, דף לב ע"א ודף לד ע"ב; ר"ח עמ"ס ר"ה, דף לב ע"א, 'הנה מלאנו מן התורה' וכו'; סדו' רס"ג עמ' ריח; שצה"ל, סדר ר"ה, ס"ו רג, סוף ס"י רלז וסוף ס"י שז.

איזו לְחָרֵב וְאִיזו לְשָׁלוֹם. אִיזו לְרָעַב וְאִיזו לְשֹׂבַע. וּבְרִיּוֹת בּוֹ
 יִפְקְדוּ לְהַזְכִּירָם לְחַיִּים וְלַמּוֹת. מִי לֹא נִפְקַד בַּיּוֹם הַזֶּה. וְזָכַר
 כָּל-הַיְצוֹר לְפָנֶיךָ בָּא. מַעֲשֵׂה אִישׁ וּפְקֻדָּתוֹ וְעַלִּילוֹת מַצְעָדֵי-
 גֹּבֵר. מַחֲשָׁבוֹת אָדָם וְתַחֲבוּלוֹתָיו וַיִּצְרֵי מַעֲלָלֵי אִישׁ. אֲשֶׁרֵי אִישׁ
 לֹא יִשְׁכַּחְךָ. וּבֶן-אָדָם יִתְאַמֵּץ-בְּךָ. כִּי כָל-דּוֹרְשֶׁיךָ לְעוֹלָם לֹא
 יִכְשְׁלוּ. וְלֹא תִכְלִים לְנַצַּח כָּל-הַחוֹסִים בְּךָ. כִּי זָכַר כָּל-הַמַּעֲשִׂים
 לְפָנֶיךָ בָּא. וְאַתָּה דּוֹרֵשׁ מַעֲשֵׂה כָּל־ס. וְגַם אֶת-נֶחַ בְּאַהֲבָה זִכְרָתְךָ.
 וְתִפְקְדֵהוּ בְּפִקְדֹת יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים. בְּהִבְיָאֵךְ אֶת-מִי הַמְּבוּל
 לְשַׁחַת כָּל-בְּשָׂר מִפְּנֵי רַע מַעֲלָלֵיהֶם: עַל כֵּן זָכְרוּנוּ בָּא לְפָנֶיךָ
 יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. לְהַרְבוֹת זְרַעוֹ כְּעַפְרוֹת תֵּבֵל וְצֶאֱצְאוּ כְּחוֹל הַיָּם:
כַּכְּתוּב בְּתוֹרָתְךָ. וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת-נֶחַ וְאֶת כָּל-הַחֲחִיָּה
וְאֶת-כָּל-הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתְּבָה. וַיַּעֲבֵר אֱלֹהִים

מקורות ומקבילות

להזכירם לחיים ולמוות. ע"פ ירושלמי ר"ה פ"א, ה"ג [דף ז ע"א];
 פדר"ך פ"י כג, ס"ו א; ילקו"ש ת"ו, רמז תשפג; ויק"ר פ"ה כט,
 ס"ו א. **ציוס הזה**. צנ"ת, ולא 'ציוס'. כ"ה מנהגנו וכן הוא
 צנ"ת; סרע"ג ס' קוד; סד"ו רס"ג, סוף עמ' רכג; רמז"ס,
 סדר התפילות, נוסח ברכות האמנותיות; מח' רומניא, דף שכא
 ע"ב, דפ' וויניא; מח' פרס, דף פב ע"ב. **מעשה איש**. ע"פ
 תה" סב, יג. **ופקודתו**. ע"פ שמ"ל, לז, לד. **ועלילות**. ע"פ יחו'
 יד, כג. **מלעדי גבר**. ע"פ תה"ל, כג; מש"כ, כד. **מהשבות**
איש. ע"פ תה"ל, יא. **ותחבולותיו**. ע"פ מש"י, יב, ה. **וילרי**
מעללי איש. סד"ר ס"ו קלג, עמ' תרסו, ד"ה כי זכה; קוש"ק
 עמ"ס ר"ה, דף לב ע"א, סד"ו רבינו שלמה, ד"ה אתה זוכר;
 אבודרהם סדר תפלת ר"ה, ד"ה ועל המדינות. ראו עקודת יחזק
 ברא', שער יב, פ"ה ג, 'הכלי הגדולי וכו'. **יתאמן בך**. ע"פ
 א"ח, ת, ט. **ולא תכלים לללח**. ע"פ ישע' משה, ה; תה" סט, ז;
 סד"ו רס"ג ריש עמ' רכג; רמז"ס, סדר התפילות, נוסח ברכות
 האמנותיות; מח' רומניא, דף שכא ע"ב; מח' פרס, דף פב ע"ב.
ואתה דורש מעשה כולם. ע"פ א"ח, לד, יט. **את נח באתה**
זכרת. ע"פ ברא' ת, א. **בהניאך את מי המבול**. ע"פ ברא' ג, ח.
לשחת כל בשר. ע"פ ת, א. **מפני רוע מעלליהם**. ירמ' כו, ג.
להרבות זרעו. ע"פ ברא' ט, א. **כעפרות תבל**. ע"פ מש"ה, כו.
ואלאזו כחול היס. ע"פ ישע' משה, יט. **פסו זכרות מן התורה**.
 שבה"ל, סדר ר"ה, ס"ו רל; פסקי ריא"ז עמ"ס ר"ה, פ"ד, ה"א,
 אות ד. ראו רש"י ויקרא כג, כד. **ככתוב בתורתך**. סרע"ג
 ח"ב, ס"ו קוד; סד"ו רס"ג עמ' רכג; סח"ר ס"ו ע"ה, ענין
 התקישות; כ"י כ"ה, דף 98 ודף 101; מח' רומניא, דף שכא ע"ב.

ח"ג והערות

איזו... ואיזו... איזו... [איזו]. בסד"ו רס"ג, כ"י כ"ה ומח'
 רומניא כולם באים בשתי תיבות: איזו וזו איזו. **לְחָרֵב**
לְשָׁלוֹם לְרָעַב לְשֹׂבַע. כ"ה במח' בולוניא ושר"ל. במח'
 רמ"ו רומניא: 'לְחָרֵב' והשאר כבפנים. ראו סד"ו רש"ס,
 עמ' 668, ד"ה לחרב לשלום וכו'. **לְשֹׂבַע**. כ"ה בסרע"ג,
 כ"י כ"ה ומח' רמ"ו. בסד"ו רס"ג, מח' בולוניא, רומניא
 ושר"ל: 'לְשֹׂבַע'. בסד"ו רש"ס: 'לְשֹׂבַע'. **נִפְקַד**. כ"ה
 במח' רומניא וסיד"ו רש"ס, עמ' 669. במח' רמ"ו, בולוניא
 ושר"ל: 'נִפְקַד'. **וְזָכַר כָּל**. כ"ה גם בסד"ו רס"ג. בסרע"ג
 ומח' רומניא: 'כִּי זָכַר כָּל'. **וַיִּצְרֵי מַעֲלָלֵי**. כ"ה בסרע"ג
 (ללא ניקוד), סד"ו רש"ס ומח' שד"ל. בכ"י כ"ה ומח'
 רומניא: וַיִּצְרֵי מַעֲלָלֵי. במח' רמ"ו ובוּלוֹניא: וַיִּצְרִים
 וּמַעֲלָלֵי. **לֹא יִשְׁכַּחְךָ**. כ"ה במח' רמ"ו, בולוניא, רומניא
 ושר"ל. בכ"י כ"ה: אֲשֶׁר לֹא יִשְׁכַּחְךָ. נ"א: לֹא יִשְׁכַּחְךָ.
 בסד"ו רש"ס: שְׁלֹא יִשְׁכַּחְךָ. **כִּי כָל-דּוֹרְשֶׁיךָ**. בסרע"ג,
 סד"ו רס"ג ומח' רומניא ללא תיבת 'כָּל'. **בְּאַהֲבָה**
זִכְרָתְךָ. במח' רומניא: 'באהבה זכרתו'. **בְּפִקְדֹת יְשׁוּעָה**.
 בסד"ו רס"ג וכ"י כ"ה: 'בדבר ישועה', אבל בחזרת הש"ץ
 כבפנים. **ככתוב בְּתוֹרָתְךָ**. מח' רומניא: 'ככתוב
 בְּתוֹרָתְךָ'.

ויזכור אלהים את נח. ברא' ה, א.

רוח על-הארץ וישכחו המים: וכתוב. וישמע אלהים את-
נאקתם. ויזכר אלהים את-בריתו את-אברהם את-יצחק
ואת-יעקב: וכתוב. וזכרתי את-בריתי יעקוב. ואף את-בריתי
יצחק ואף את-בריתי אברהם אזכר והארץ אזכר:

ובדברי קדשך כתוב לאמר. זכר עשה לנפלאותיו. חנון
ורחום יהוה: וכתוב. טרף נתן ליראיו. יזכר לעולם
בריתו: וכתוב. זכר לעולם בריתו. דבר צוה לאלף דור:
וכתוב. ויזכר להם בריתו וינחם כרב חסדו:

ועל-ידי עבדי הנביאים נאמר. הלך וקראת באזני ירושלם
לאמר. כה אמר יהוה. זכרתי לך חסד נעורך אהבת
כלולתיך. לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה: וכתוב.
וזכרתי אני את-בריתי אותך בימי נעורך. והקימותי לך
ברית עולם: וכתוב. הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשעשים.
כי-מדי דברי בו זכר אזכרנו עוד. על-כן המו מעי לו. רחם
ארחמנו נא-יהוה:

ח"ג והערות

את-בריתי יעקוב. כ"ה במח' רומניא ושד"ל. בסדו
רס"ג, כ"ה מח' רמ"ו ובולוניא: את-בריתי יעקב.
ראו רש"י ומנ"ש עה"פ. וכתוב טרף. כ"ה במח' רמ"ו
ושד"ל. בסרע"ג וסדו רש"י: זנאמר טרף. בסדו רס"ג,
כ"ה מח' בולוניא ורומניא ללא תיבת וכתוב. זכר
לעולם בריתו וכו'. פסוק זה איננו בסרע"ג ומנהג
האשכנזים וראו שבה"ל, סדר ר"ה, סי' רצ, משיב בשם
ר' מנחם, אך נמצא הוא בסדו רס"ג, עמ' רכג; רמב"ם,
סדר התפלות, ברכה שנייה; מח' רומניא, דף שכא ע"ב.

מקורות ומקבילות

וישמע אלהים את נאקתם. שמי"ג, כד. זכות זכרה. יאח
ויעקב. ע"פ פדר"ך פי' כג, סי' ז, "...תהו מחכירים זכות וכו'
זכיס לפני צדק; ויק"ר פה' כט, סי' ז; ילקו"ש תו', רמח תרמה,
ד"ה וצחש השביעי. ראו מדת"ג (וורשא), פה' כי תשא, סי' ב.
וזכרתי את בריתי יעקוב. ויק' כו, מב. פסו' זכרונות מן
הכתובים. שבה"ל, סדר ר"ה, סי' רל; פסקו ריא"ז עמ"ס ר"ה,
פ"ד, ה"א, אות ד. וצדצרי קדשך כתוב לאמר. סרע"ג ח"ג,
סי' קיד; סדו רס"ג עמ' רכג; סת"ר סי' עה ענין התקיעות;
כ"ה, דף 98 ודף 3101. זכר עשה לנפלאותיו. תה'
קיא, ד. טרף נתן ליראיו. תה' קיא, ה; שבה"ל, סדר ר"ה,
סי' רל. זכר לעולם בריתו. תה' קה, ת. וזכור להם בריתו.
תה' קו, מה. פסו' זכרונות מן הכתובים. שבה"ל, סדר ר"ה,
סי' קיד; ענין עבדי הנביאים. סרע"ג ח"ג סי' קיד; סדו רס"ג עמ' רכג; סת"ר
סי' עה, ענין התקיעות. עבדי הנביאים. דני' ט, ו; עזר' ט, יא. הלך וקראת באזני ירושלים. ירמ' ב, ב. וזכרתי אני את
בריתי. יח' טו, ס. הבן יקיר לי אפרים. ירמ' לא, יט. זכרונות מן משל תורה. ע"פ אר"ז ח"ג, ה"ל ר"ה,
סי' רסג, ד"ה מתני מתחיל. ראו שבה"ל, סדר ר"ה, סי' רל, ד"ה ומתחילין סדר זכרונות.

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. זָכְרָנוּ בְּזִכְרוֹן טוֹב לְפָנֶיךָ. וּפְקַדְנוּ
 בְּפְקֻדֹת יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים מְשִׁמֵי שָׁמַיִם קִדְּמָה. וְזָכַר לָנוּ
 יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת־הַבְּרִית וְאֶת־הַחֶסֶד וְאֶת־הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר
 נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְרָהָם אָבִינוּ בְּהַר הַמּוֹרִיָּה. וְתִרְאֶה לְפָנֶיךָ עֲקֻדָּה
 שְׁעָקֵד אַבְרָהָם אָבִינוּ אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ עַל־גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ. וְכַבֵּשׁ
 רַחֲמָיו לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלִבָּב שָׁלֵם. כֵּן יִכְבְּשׁוּ רַחֲמֶיךָ
 אֶת־כַּעֲסֶךָ. וּבְטוֹבְךָ הַגָּדוֹל תִּשְׁיֵב חֲרוֹן אַפְּךָ מֵעִירְךָ וּמֵאַרְצְךָ
 וּמִנַּחֲלַתְךָ וּמֵעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל. וְזָכַר לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת־הַדְּבָר
 שֶׁהִבְטַחְתָּנוּ בְּתוֹרַתְךָ עַל־יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדְּךָ מִפִּי כְּבוֹדְךָ כְּאָמֹר.
 וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רְאשׁוֹנִים. אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי־אֹתָם מֵאֶרֶץ
 מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹזִים לְהִיּוֹת לָהֶם לְאֱלֹהִים. אֲנִי יְהוָה: כִּי זָכַר
 כָּל־הַנְּשַׁכְּחוֹת אֶתָּה הוּא מַעֲוֹלָם. וְאִין שִׁכְחָה לְפָנַי כֹּסֵא

מקורות ומקבילות

אורא זכרנו בזכרון טוב וכו'. סרע"ג ח"ג, סי' קיד; שנה"ל, סדר ר"ה, סי' רל; סת"ר סי' עה, ענין התקיעות; כ"י כ"ה, דף 98 ודף 101; מח' רומניא, דף שכ"ט ע"ג. זכרנו בזכרון וכו' נפקודת ישועה. ע"פ תה' קו, ד. ורחמים. ע"פ תה' כה, ו. משמי שמי קדם. ע"פ תה' סח, לד. וזכור לנו ה"א. ע"פ סדו' רס"ג עמ' רכג. את הנרית. ע"פ צר' טו, יח. ואת החסד. ע"פ מוכ' ז, כ. ואת השבועה. ע"פ צר' כג, טז. לא"א צהר המוריה. ע"פ צר' כג, ג. עקדה שעקד א"א וכו'. ע"פ צר' כג, ט. וכנש רחמיו לעשות וכו'. ע"פ פסו"ו צר', פ"ו וירא, פכ"ג, סי' יד; מש"ט צר' פכ"ג, סי' יח. יכבשו רחמך את כעסך. ע"פ צבלי צרכות, דף ז ע"א. תשיב חרון אפך. ע"פ שמי' לב, יב. חותמין נפסוק של תורה. סת"ר סי' עה, ענין התקיעות. וזכרתי להם ברית ראשונים. ויק' טו, מה; ספ"ר הל' ר"ה, סי' רג; אר"ז ח"ב, הל' ר"ה, סי' רסג; ד"ה מתני מתחיל. אתה הוא מעולם. ע"פ תה' זג, ג; דה"א כט, י.

ח"ג והערות

טוב לְפָנֶיךָ. במח' רומניא: טוב מלְפָנֶיךָ. אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ. כ"ה גם בסדו' רס"ג. בסרע"ג ומח' רומניא: יִשְׁנֹשְׁבַעְתָּ. שְׁעָקֵד אַבְרָהָם אָבִינוּ. כ"ה גם בסדו' רס"ג. בסרע"ג ומח' רומניא ללא תיבת 'אַבְרָהָם אָבִינוּ'. לעשות רְצוֹנְךָ. כ"ה במח' רמ"ו ובולוניא. במח' שד"ל ורומניא: לעשות רְצוֹנְךָ. רְצוֹנְךָ בְּלִבָּב שָׁלֵם. במח' רומניא: רְצוֹנְךָ בְּלִבָּב שָׁלֵם וראו סדו' רש"ס, עמ' 873, הערה ד"ה בלבב. בכ"י כ"ה, דף 101 ודף 102א, מח' רמ"ו, בולוניא ושד"ל מופיעים כאן שני פיוטים, אחד ליום א' של ר"ה 'אב לא קמל', והשני ליום ב' של ר"ה 'אב לא חס' שלא נוהגים לאמרם היום כפי שכתב הרב מ"ע הרטום, בחוברת המנהג. וּבְטוֹבְךָ הַגָּדוֹל. במח' רס"ד-רס"ה ובסדו' רש"ס: יִבְטוֹבְךָ הַגָּדוֹל. בסדו' רס"ג (ללא ניקוד) ומח' רומניא: יִטוֹבְךָ הַגָּדוֹל. תִּשְׁיֵב חֲרוֹן. בסרע"ג וסדו' רש"ס: יִשׁוּב חֲרוֹן. בסדו' רס"ג ומח' רומניא: יִשׁיב חֲרוֹן. מְעַמְךָ וּמֵאַרְצְךָ. בסרע"ג: מְעַמְךָ וּמְעִירְךָ. בסדו' רס"ג: מְעַמְךָ יִשְׂרָאֵל. בכ"י כ"ה: מְעִירְךָ מֵאַרְצְךָ, אבל בחזרת הש"י' כפפנים. במח' רומניא: מְעַמְךָ מֵאַרְצְךָ. וּמִנַּחֲלַתְךָ. בסדו' רס"ג: זַנְחֵלְתְךָ. בסדו' רש"ס: זַמְנַחֲלַתְךָ. וּמְעַמְךָ יִשְׂרָאֵל. במח' שד"ל. במח' רמ"ו ובולוניא: זַמְעַמְךָ יִשְׂרָאֵל. להיות לָהֶם. בכ"י כ"ה בטעות ללא תיבת 'לָהֶם', אבל בחזרת הש"י' כפפנים. כָּל־הַנְּשַׁכְּחוֹת. בסדו' רס"ג וכ"י כ"ה ללא תיבת 'כָּל'. בסרע"ג: כָּל הַמַּעֲשִׂים. אֶתָּה הוּא מַעֲוֹלָם. במח' רומניא: אֶתָּה הוּא מַעֲוֹלָם. כֹּסֵא כְּבוֹדְךָ. בסדו' רש"ס ומח' שד"ל: 'כֹּסֵא כְּבוֹדְךָ'.

כְּבוֹדְךָ וְעִמְדַת יִצְחָק הַיּוֹם לְזִרְעוֹ תִזְכָּר. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה.
זוֹכֵר הַבְּרִית:

בחזרת הש"ץ תוקעים כאן (אך לא בשבת):

תשר"ת. תש"ת. תר"ת.

ואומרים גם בשבת בחזרת הש"ץ:

הַיּוֹם הֵרַת עוֹלָם. הַיּוֹם יַעֲמִיד בְּמִשְׁפַּט כָּל-יִצְוֵי עוֹלָם.
אִם כְּבָנִים וְאִם כְּעֶבְדִים. אִם כְּבָנִים רַחֲמֵנוּ כְּרַחֵם
אָב עַל-בָּנִים. וְאִם כְּעֶבְדִים עֵינֵינוּ לְךָ תְּלוּיֹת עַד שֶׁתִּחַנְּנוּ.
וְתוֹצִיא לְאוֹר מִשְׁפָּטֵנוּ. וְתִקְבַּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן (אֶת-)
סֵדֶר זְכוּרֹנוֹתֵינוּ:

אַתָּה נִגְלִיתָ בְּעֵנֵי כְּבוֹדְךָ עַל-עַם קְדוֹשְׁךָ לְדַבֵּר עִמָּם.
מִן-הַשָּׁמַיִם הַשְּׁמַעְתָּם קוֹלְךָ. וְנִגְלִיתָ עֲלֵיהֶם

ח"ג והערות

ועקדת יצחק. שנה"ל, סדר ר"ה, ס' רל וסוף ס' שג, ד"ה
וכיון שר"ה; סת"ר ס' עה, ענין התקיעות. לזרעו תזכר.
בש"ו הרי"ז"ש, ס' לת, כהג, 'שזוהי הנוסחא המפורסמת,
והשגורה צפי הכל, וכלל הסדורים, והמשנה ממשע שטעמו
בצרכות, אינו אלא טועה. והמדקק להוסיף לזרע יעקב, לא
מהכמה דקדק, כן השו"ע או"ת, ס' תקנ"א, ס"ז, הביא דבריו
ופסק כמותו. **באי זוכר הנרית**. מש"ע צ"ר, פ"ר וירא, פ"ר כג,
ס' יח; שנה"ל, סדר ר"ה, ס' רל. **תשר"ת**. סדר רס"ג
עמ' רכד. **היום הרת עולם וכו'**. סרע"ג ח"ב, ס' קוד; סרע"ז
ס' קפו; שנה"ל, סדר ר"ה, ס' רל; סת"ר ס' עה, ד"ה ועל
אלו; כ"י כ"ה, דף 3102; מח' רומניא, דף שכ"א ע"ב. **סדר**
זכרונותינו. שנה"ל, סדר ר"ה, ס' רל, ד"ה הגה בלח"י; סת"ר
ס' עה, ענין התקיעות; מהרי"ל (מנהגים), סדר מוסף של ר"ה,
אות ו; מח' רומניא, דף שכ"א ע"ב. ראו רש"י ויקרא כג, כד.
סדר שופרות. ע"פ מש"י ר"ה פ"ד, מ"ה; תוספתא ר"ה (ליברמן),
פ"א, הל' יב; ירושלמי ר"ה, פ"ד, ה"ז [דף כ ע"א]; בצלי ר"ה,
דף טז ע"א, דף לב ע"א ודף לד ע"ב; ר"ה עמ"ס ר"ה, דף לב ע"א, 'הנה מלאנו מן התורה' וכו'; סדר רס"ג עמ' ריה; שנה"ל,
סדר ר"ה, ס' רל, סוף ס' רלז וסוף ס' שג. **אתה נגלית צעק כבודך**. ע"פ ש"י יט, ט; מחור"ו ס' שטט; שנה"ל, סדר ר"ה,
ס' רל; סת"ר ס' עה, ענין התקיעות; עקדת יצחק, ויק', שער סז. **נוסח צרכה שלישיית מג' צרכות אלמעיית**. סרע"ג ח"ב,
ס' קוד; סדר רס"ג עמ' רכד; סת"ר ס' קלד; רמב"ם, סד"ת, נוסח צרכות האלמעיית; כ"י כ"ה, דף 398 ודף 3102; מח' רומניא,
דף שכ"א ע"א. **עס קדשך**. ע"פ ירמ' ב, ב. מן השמים השמעתם. ע"פ דב' ד, לו. ונגלית עליהם בערפלי. ע"פ ש"י כ, יח.

מקורות ומקבילות

ועקדת יצחק. שנה"ל, סדר ר"ה, ס' רל וסוף ס' שג, ד"ה
וכיון שר"ה; סת"ר ס' עה, ענין התקיעות. לזרעו תזכר.
בש"ו הרי"ז"ש, ס' לת, כהג, 'שזוהי הנוסחא המפורסמת,
והשגורה צפי הכל, וכלל הסדורים, והמשנה ממשע שטעמו
בצרכות, אינו אלא טועה. והמדקק להוסיף לזרע יעקב, לא
מהכמה דקדק, כן השו"ע או"ת, ס' תקנ"א, ס"ז, הביא דבריו
ופסק כמותו. **באי זוכר הנרית**. מש"ע צ"ר, פ"ר וירא, פ"ר כג,
ס' יח; שנה"ל, סדר ר"ה, ס' רל. **תשר"ת**. סדר רס"ג
עמ' רכד. **היום הרת עולם וכו'**. סרע"ג ח"ב, ס' קוד; סרע"ז
ס' קפו; שנה"ל, סדר ר"ה, ס' רל; סת"ר ס' עה, ד"ה ועל
אלו; כ"י כ"ה, דף 3102; מח' רומניא, דף שכ"א ע"ב. **סדר**
זכרונותינו. שנה"ל, סדר ר"ה, ס' רל, ד"ה הגה בלח"י; סת"ר
ס' עה, ענין התקיעות; מהרי"ל (מנהגים), סדר מוסף של ר"ה,
אות ו; מח' רומניא, דף שכ"א ע"ב. ראו רש"י ויקרא כג, כד.
סדר שופרות. ע"פ מש"י ר"ה פ"ד, מ"ה; תוספתא ר"ה (ליברמן),
פ"א, הל' יב; ירושלמי ר"ה, פ"ד, ה"ז [דף כ ע"א]; בצלי ר"ה,
דף טז ע"א, דף לב ע"א ודף לד ע"ב; ר"ה עמ"ס ר"ה, דף לב ע"א, 'הנה מלאנו מן התורה' וכו'; סדר רס"ג עמ' ריה; שנה"ל,
סדר ר"ה, ס' רל, סוף ס' רלז וסוף ס' שג. **אתה נגלית צעק כבודך**. ע"פ ש"י יט, ט; מחור"ו ס' שטט; שנה"ל, סדר ר"ה,
ס' רל; סת"ר ס' עה, ענין התקיעות; עקדת יצחק, ויק', שער סז. **נוסח צרכה שלישיית מג' צרכות אלמעיית**. סרע"ג ח"ב,
ס' קוד; סדר רס"ג עמ' רכד; סת"ר ס' קלד; רמב"ם, סד"ת, נוסח צרכות האלמעיית; כ"י כ"ה, דף 398 ודף 3102; מח' רומניא,
דף שכ"א ע"א. **עס קדשך**. ע"פ ירמ' ב, ב. מן השמים השמעתם. ע"פ דב' ד, לו. ונגלית עליהם בערפלי. ע"פ ש"י כ, יח.

בְּעֶרְפְּלֵי־טוֹהַר. וְגַם כָּל־הָעוֹלָם כָּלוּ חָל מִלְּפָנֶיךָ. וּבְרִיּוֹת
בְּרֵאשִׁית חָרְדוּ מִמֶּךָ. בְּהַגְלוֹתֶךָ מִלְּכַנּוֹ עַל־הָרַסִּינִי. לְלַמֵּד
לְעַמְּךָ תוֹרָה וּמִצְוֹת. וְתִשְׁמִיעַם אֶת־הוֹד קוֹלְךָ. וְדַבְּרוֹת קֹדֶשְׁךָ
מִלְּהַבּוֹת אֵשׁ. בְּקוֹלוֹת וּבְרָקִים עֲלֵיהֶם נִגְלִיתָ. וּבְקוֹל שׁוֹפָר
עֲלֵיהֶם הוֹפַעְתָּ.

כְּכַתוּב בְּתוֹרָתְךָ. וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בַּהֲיִת הַבְּקָר. וַיְהִי
קֶלֶת וּבְרָקִים וְעָנָן כְּבֹד עַל־הָהָר וְקוֹל שׁוֹפָר חֲזֵק
מְאֹד. וַיַּחֲרֹד כָּל־הָעָם אֲשֶׁר בַּמַּחֲנֶה: וְכַתוּב. וַיְהִי קוֹל הַשׁוֹפָר
הוֹלֵךְ וְחֲזֵק מְאֹד. מִשָּׁה יִדְבֹר וַהֲאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל: וְכַתוּב.
וְכָל־הָעָם רֹאִים אֶת־הַקּוֹלֹת וְאֶת־הַלְּפִידִם וְאֵת קוֹל הַשׁוֹפָר
וְאֶת־הָהָר עֹשָׂן. וַיֵּרָא הָעָם וַיִּנְעוּ וַיַּעֲמִדוּ מֵרַחֵק:

וּבְדַבְּרֵי קֹדֶשׁ כְּתוּב לֵאמֹר. עֲלֵה אֱלֹהִים בְּתִרְעוּעָה. יְהוָה
בְּקוֹל שׁוֹפָר: וְכַתוּב. בַּחֲצֻצְרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר. הָרִיעוּ
לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ יְהוָה: וְכַתוּב. תִּקְעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפָר. בַּבֶּסֶס לַיּוֹם

מקורות ומקבילות

נערפלי טוהר. ע"פ שמ' כד, ו; צ"ר פ"ג לט סי' ג; אה"מ, היכלות עמ' 110. כל העולם כולו חל מפניך. ע"פ תה' עו, ט. ובריות בראשית חרדו ממך. ע"פ תה' כט, ו. נהגותך מלכנו וכו' תורה ומלוות. ע"פ נחמ' ט, ויגיד. ותשמיעם את הוד קולך. ע"פ דב' ה, כג. מלהבות אש. ע"פ תה' כט, ז. נקולות וברקים. ע"פ שמ' יט, טז. ונקול שופר. ע"פ שמ' יט, יט. עליהם הופעת. ע"פ דב' לג, ב. פסו' שופרות מן התורה. שבה"ל, סדר ר"ה, סי' רל; פסקי ריא"ז עמ"ס ר"ה, פ"ד, ה"א, אות ד. ראו רש"י ויקרא כג, כד. ככתוב בתורתך. סרע"ג ח"ב סי' קוד; סדו' סרע"ג עמ' רכז; סת"ר סי' עה, ענין התקיעות. ויהי ציוס השלישי. שמ' יט, טז. ויהי קול השופר. שמ' יט, יט. וכל העם רואים את הקולות. שמ' כ, יד. פסו' שופרות מן הכתובים. שבה"ל, סדר ר"ה, סי' רל; פסקי ריא"ז עמ"ס ר"ה, פ"ד, ה"א, אות ד. ונדברי קדשך כתוב לאמר. סרע"ג ח"ב סי' קוד; סדו' סרע"ג עמ' רכז; סת"ר סי' עה, ענין התקיעות. עלה אלהים בתרועה. תה' מז, ו; ויק"ר פ"ג כט, סי' ג. נתלוצצות וקול שופר. תה' זח, ו; שבה"ל, סדר ר"ה, סי' רל; צבס ר' נתן. תקעו נחדש שופר. תה' פא, דיה; שבה"ל, סדר ר"ה, סי' רל; צבס ר' נתן.

ח"ג והערות

בְּעֶרְפְּלֵי־טוֹהַר. כ"ה במח' רמ"ו, בולוניא ושד"ל. בסדו' רס"ג: בערפילי טוהר. במח' רומניא: בערפלי־טוהר. גיר' מהרש"ל (בסדו' רש"ס): בערפלי־טוהר. סדו' רש"ס: בערפלי־טוהר. רוו"ה: בערפלי טוהר. וראו סדו' רש"ס, עמ' 675 ומח' לר"ה ח"א, רעדעלייים תקצ"ב, עמ' 47. כל העולם כולו. ראו מ"ש לעיל בעמידה של ערבית, עמ' 89, ד"ה 'על כלהעולם כולו', ודבר זה נראה נכון גם כאן ועוד, שיש כאן גם תנא דמסייע למה שכתב שם. חל מלפניך. כ"ה בסדו' רש"ס, מח' רומניא, דפוס קושטא ורוו"ה, וכן נראה נכון, ראו סדו' רש"ס, עמ' 675. במח' רמ"ו, בולוניא ושד"ל: חל מלפניך. ודברות קדשך. כתב בלוי"א, סי' תט, יודברות, לשון נקבה. בחצוצרות וקול. בכ"י כ"ה: חצוצרות וקול, אבל לקמן בחזרת הש"ץ כבפנים. בבכ"ה ליום. כן הוא בכארצ"ו. בסדו' רס"ג, בכ"י כ"ה (שניהם ללא ניקוד) ומח' רמ"ו: בבכ"ה ליום. במח' רומניא: בבכ"ה ליום. בסדו' רש"ס ומח' שד"ל: בבכ"ה ליום והשוו מנ"ש עה"פ.

חַגְנוּ: כִּי חֶק לְיִשְׂרָאֵל הוּא. מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב: וְכָתוּב.
הֲלָלוּ יְהוָה הֲלֵלוּ אֱלֹהֵי בְּקִדְשׁוֹ. הֲלֵלוּהוּ בְּרִקְיעַ עֲזוֹ: הֲלֵלוּהוּ
בְּגִבּוֹרֹתָיו. הֲלֵלוּהוּ כְּרֹב גְּדֻלוֹ: הֲלֵלוּהוּ בְּתַקְעַ שׁוֹפָר. הֲלֵלוּהוּ
בְּנֶגְבַל וְכִנּוֹר: הֲלֵלוּהוּ בְּתֹף וּמְחֹל. הֲלֵלוּהוּ בְּמִנִּים וְעִגְב:
הֲלֵלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי שֹׁמֵעַ. הֲלֵלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה: כֹּל הַנְּשָׁמָה
תִּהְלֵל יְהוָה. הֲלֵלוּיָהּ:

וְעַל־יְדֵי עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים נְאֻמֶּר. כָּל־יֹשְׁבֵי תְּבֵל וְשׁוֹכְנֵי אֶרֶץ.
כְּנֻשָׁאֲנִים הָרִים תִּרְאוּ וְכִתְקַע שׁוֹפָר תִּשְׁמָעוּ: וְכָתוּב.
וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא. יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גְּדוֹל. וּבָאוּ הָאֲבָדִים בְּאֶרֶץ
אֲשׁוּר וְהַנְּדָחִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם. וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לַיהוָה בְּהַר הַקֹּדֶשׁ
בִּירוּשָׁלַם: וְכָתוּב. וַיְהוֶה עֲלֵיהֶם יְרֵאָה וַיֵּצֵא כַּבָּרֶק חֶצְאוֹ. וְאֲדָנֵי
יְהוָה בְּשׁוֹפָר יִתְקַע וְהִלֵּךְ בְּסַעֲרוֹת תִּימָן: יְהוָה צָבָאוֹת יִגַּן
עֲלֵיהֶם. יְהוָה צָבָאוֹת יִגַּן עֲלֵיכֶם. יְהוָה צָבָאוֹת יִגַּן עֲלֵינוּ.
וְעַל־כָּל־עַמֶּךָ יִשְׂרָאֵל בְּשִׁלּוֹמְךָ:

ח"ג והערות

כרב גדלו. כ"ה בכארצ"ו, מנ"ש עה"פ, מח' בולוניא
ושד"ל. במח' רמ"ו ורומניא: 'כרב גדלו'. וראו סדו'
רש"ס, עמ' 97. בהר הקדש בירושלם. כ"ה בפסוק
שלפנינו, בסרע"ג, סדו' רס"ג, מח' רומניא ושד"ל. בכ"י
כ"ה, מח' רמ"ו ובולוניא: 'בהר הקדש ובירושלם' והשוו
ירושלמי (ונציחה), סנהדרין פ"י, דף כט טור ג, ה"ד. י"י
צָבָאוֹת יִגַּן עֲלֵיהֶם. איננו במח' רומניא. בסרע"ג בזה
מסתיים הקטע. י"י צָבָאוֹת יִגַּן עֲלֵיכֶם. איננו בסרע"ג,
סדו' רס"ג ומח' רומניא. וְעַל־כָּל־עַמֶּךָ. בסדו' רס"ג
ומח' רומניא: 'כָּן יִגַּן עַל־עַמְךָ'.

מקורות ומקבילות

הללו יה הללו אל עקדשו. תה' קג, אדו; שבה"ל, סדר ר"ה,
ס"ו רל בשס ר' נתן. הללוהו בתקע שופר. שבה"ל, סדר ר"ה,
ס"ו רל, בשס רצונו משולם. ראו צנלו ר"ה, דף לז ע"א ורש"י
ד"ה הני עשרה; רלצ"ה ח"ב, מס' ר"ה, ס"ו תקלו. פסו'
שופרות מן הנביאים. שבה"ל, סדר ר"ה, ס"ו רל; פסקי ריא"ז
עמ"ס ר"ה, פ"ד, ה"א, אות ד. ועי' ענדיך הנביאים. סרע"ג
ח"ב ס"ו קיד; סדו' רס"ג עמ' רכד; סח"ר ס"ו עה, ענין
התקיעות. הנביאים נאמר. כ"ה גס בסדו' רס"ג, מח' רומניא
ופרס, דף פה ע"ב. וראו צס' השולחן, הל' תענית שער ג.
בסרע"ג: 'הנביאים כתוב לאמר'. כל יושבי תגל. ישע' יח, ג.
והיה ציוס ההוא וכו'. ישע' כו, יג. וכו' עליהם יראה. זכריה
ט, יד-טו. ה' צבאות יגן עליכם. ע"פ ויק"ר (מרגליות), פ"י כט, ס"ו;
ס"ו י; הל"פ הל' ר"ה, ד"ה מתחיל בתורה; אצורה, תפלת
ר"ה, ד"ה אתה נגלית. ראו אור"ח ח"א, מוסף של ר"ה, אות יב.
ריטב"א עמ"ס תענית, דף עו ע"א, ד"ה אצל רצונו; אצורה, תפלת ר"ה, ד"ה אתה נגלית, 'מכנים ש"ן עלמנו' וכו'. ראו מחו"ו
ס"ו שלג. בשופרות און משלים פסוק משל תורה. ע"פ אר"ז ח"ב, הל' ר"ה, ס"ו רסג, ד"ה מתני מתחיל. ראו שבה"ל, סדר ר"ה,
ס"ו רל ד"ה ומתחילין סדר זכרונית; סח"ר ס"ו עה, ענין התקיעות.

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. תִּקַּע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחַרוּתְנוּ.
 וְשָׂא נֶס לְקַבֵּץ גְּלִיּוֹתֵינוּ. וְקַבֵּץ
 פְּזוּרֵנוּ מִבֵּין הַגּוֹיִם. וּנְפֹצוֹתֵינוּ כִּנְס מִיִּרְכַּת־אֶרֶץ. וְהִבִּיאֵנוּ יְהוָה
 אֱלֹהֵינוּ לְצִיּוֹן עִירֶךָ בְּרָגְהָ. וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת
 עוֹלָם. וְשָׂם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת־קַרְבָּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ. כַּמְצוּהָ עָלֵינוּ
 בְּתוֹרַתְךָ. עַל־יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדְּךָ מִפִּי כְבוֹדְךָ. כְּאֹמֹר. וּבִיּוֹם
 שִׂמְחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרֵאשֵׁי חֳדָשֵׁיכֶם וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרוֹת
 עַל עַלְתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שְׁלָמֵיכֶם. וְהָיוּ לָכֶם לְזִכְרוֹן לְפָנַי אֱלֹהֵיכֶם.
 אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: כִּי שׁוֹמֵעַ קוֹל שׁוֹפָר אֶתָּה הוּא מֵעוֹלָם.
 וּמֵאֲזִין תְּרוּעָה וְאִין דְּוָמָה לָךְ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. שׁוֹמֵעַ תְּרוּעָה:

בחזרת הש"ץ תוקעים כאן (אך לא בשבת):
תשר"ת. תש"ת. תר"ת.

מקורות ומקבילות

אור"ח תקע וכו'. סרע"ג ח"ב, סי' קוד; שבה"ל, סדר ר"ה, סי' רל; סת"ר סי' עה, ענין התקיעות; כ"י כ"ה, דף 99ב ודף 103א; מה' רומניא, דף שכב ע"א. תקע בשופר גדול. ע"פ ישע"י כז, יג; סדו' רס"ג עמ' רכה, ללא תיבות 'או"ח'; אר"ז ח"ב, הל' ר"ה, סי' רסג, ד"ה מתני מתחיל; רמב"ם, סד"ת, נוסח צרכות האמלעיות. ושא נס לקבץ גליותינו. ע"פ ישע"י יא, יב. וביום שמחתכם וצמועדיכם וכו'. צמ"י ג, ה; ספ"ר הל' ר"ה, סי' רג; אר"ז ח"ב, הל' ר"ה, סי' רסג, ד"ה מתני מתחיל; רא"ש עמ"ס ר"ה, פ"ד, סי' ג; שבה"ל, סדר ר"ה, סי' רל. אחה הוא מעולם. ע"פ תה"י ג, ב; דה"א כט, י. ומאזין תרועה ואין דומה לך. שבה"ל, סדר ר"ה, סי' רל; סת"ר סי' עה, ענין התקיעות. חותם 'צ"ח' שומע תרועה. ע"פ תה"י מז, ה; מש"י חגיגה פ"ב, מ"ד; מש"ט צ"י פ' וירא פכ"ב סי' יח; סדו' רס"ג עמ' רכה; רמב"ם ח"ב, עמ"ס ר"ה סי' תקמו; שבה"ל, סדר ר"ה, סי' רל. צרמב"ם, סד"ת, נוסח צרכות האמלעיות, צ"ח צהוספה. תשר"ת. מש"ט צ"י, פ"י כב סי' יח; סדו' רס"ג עמ' רכה; פסקי ר"ד עמ"ס ר"ה, דף לד ע"א;

ח"ג והערות

לְחַרוּתְנוּ. כ"ה במח' וללא תוספת יו"ד. וכתב בלו"א, סי' תי, שהמשיל בה יו"ד הרי זה לבטלה. גְּלִיּוֹתֵינוּ. כן הוא במח' רמ"י, בולוניא, רומניא ופרס, דף מג ע"א, וכן נראה מכ"י כ"ה ובמח' שד"ל. בסרע"ג: צדחיונו. וְקַבֵּץ פְּזוּרֵנוּ. בסרע"ג, כ"י כ"ה, אשכנז ומח' רומניא: וְקַבֵּץ פְּזוּרֵנוּ. בסדו' רס"ג: קרב \ פזורנו. מִיִּרְכַּת־אֶרֶץ. במח' רומניא: 'מִיִּרְכַּת־אֶרֶץ'. בכ"י כ"ה, מח' רמ"י, בולוניא ושד"ל מופיע כאן פיוט לומר בחזרת השי"ן אֶסּוּפִים אֶסּוּפִי אֶשְׁפּוֹתוֹ, המיוסד ע"ס א"ב שלשה פעמים, אולם לא נוהגים לאמרו היום, כפי שכתב הרב מ"ע הרטום בחוברת המנהג. שִׂמְחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם. בכ"י כ"ה: 'שִׂמְחַתְכֶם וּמוֹעֲדֵיכֶם, אבל בחזרת השי"ן כבפנים והשוו שה"ג עמ"ס מו"ק, דף יז ע"ב, אות א. וּמֵאֲזִין תְּרוּעָה. בכ"י כ"ה: 'מֵאֲזִין תְּרוּעָה, אבל לקמן בחזרת השי"ן כבפנים. וְאִין דְּוָמָה לָךְ. בסדו' רס"ג: וְאִין וולתך. שׁוֹמֵעַ תְּרוּעָה. כ"ה גם בסדו' רס"ג ובכ"י כ"ה על אתר. בסרע"ג ואשכנז: 'שׁוֹמֵעַ קוֹל תְּרוּעַת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמֵי. בכ"י כ"ה בחזרת השי"ן: 'שׁוֹמֵעַ תְּרוּעָה, כנראה בטעות. במח' רומניא: 'שׁוֹמֵעַ תְּרוּעַת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמֵי. תוקעים וכו' תשר"ת תש"ת תר"ת. בסרע"ג: ויתקע קר"ק. בסדו' רס"ג: ויתקע תר"ת. בכ"י כ"ה: ויתוקעין תר"ת. כולם דבר אמרו, רק בסגנון שונה. ומנוסח 'ארשת שפתינו' הנאמר לאחר התקיעות אלו בהדגשה על 'קול תְּרוּעָתְנוּ, מוכח כדבריהם. והשוו לעיל הערה ד"ה ויתקעים תשר"ת תש"ת תר"ת.

ואומרים גם בשבת בחזרת הש"ן:

אַרְשֶׁת שְׁפָתֵינוּ יַעֲרַב לְפָנֶיךָ קוֹל תְּרוּעָתֵנוּ (בשבת):
תְּפַלְתָּנוּ. אֵל רָם וְנֹשֵׂא. מִבֵּין וּמִבֵּיט
מֵאֲזִין וּמִקְשִׁיב קוֹל תְּרוּעָתֵנוּ (בשבת): תְּפַלְתָּנוּ. וּתְקַבֵּל בְּרַחֲמִים
וּבְרָצוֹן אֶת־סֵדֶר שׁוֹפְרוֹתֵינוּ:

רִצֵּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְאֶל־תְּפַלְתָּם שְׁעָה.
וְהָשִׁב הָעֲבוּדָה לְדַבִּיר בֵּיתְךָ. וְאֲשִׁי
יִשְׂרָאֵל וּתְפַלְתָּם מְהֵרָה בְּאַהֲבָה תְּקַבֵּל בְּרָצוֹן. וּתְהִי לְרָצוֹן
תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עִמָּךְ. וּתְחַזִּינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוֹבְךָ לְצִיּוֹן
וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּרַחֲמִים כְּמֵאֵז. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמְּחַזֵּיר
בְּרַחֲמָיו שְׂכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

בחזרה כשהחזן אומר 'מודים' חייבים כל הציבור לשוח
 עמו ואומרים 'מודים דרבנן':

מוֹדִים כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים אֲנַחְנוּ
לְפָנֶיךָ אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵי כָל־
בְּשָׂר. יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית.
בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל
וְהַקְדוֹשׁ. עַל־שֶׁחַיֵּיתָנוּ וּקִיַּמְתָּנוּ.

מקורות ומקבילות

סה"ת סי' לו, סדר ר"ה, צפ"ח ר"ת וכו'; מח' רומניא, דף שכב ע"א; גאה"ל או"ת, סי' תקצב, ס"ק א; שה"ג עמ"ס ר"ה, דף י ע"ב, אות ב. **אַרְשֶׁת שְׁפָתֵינוּ וכו'.** ע"פ תה' כ"ה, ג; סרע"ג ח"ב, סי' קיד; ספר המנהיג עמ' שכז; כ"ו כ"ה, דף 3103; מח' רומניא, דף שכב ע"א, צפ"ח וכו'. **יערב לפניך.** ע"פ תה' קד, ל. **סדר שופרותינו.** שנה"ל, סדר ר"ה, סי' ר"ה, ד"ה הגה צ"ח; סת"ר סי' עה, ענין התקיעות; מהר"ל (מנהגים), סדר מוסף של ר"ה, אות ו; מח' רומניא, דף שכב ע"א. ראו

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ. שְׂאֵתָה
הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. עַל־חַיֵּינוּ
הַמְּסוּרִים בְּיָדְךָ וְעַל־
נְשָׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ. וְעַל־
נְפִשְׁךָ שְׁבָכָל־יוֹם וְיוֹם עִמָּנוּ

ח"ג והערות

בשבת תפלתנו. בכ"י כ"ה, מח' רמ"ז ובולוניא, הנוסח לשבת לא מופיע, וכאן לפי מח' שד"ל. **מִבֵּין וּמִבֵּיט.** בסרע"ג, ספר המנהיג וכ"י כ"ה: 'מִבֵּין מִבֵּיט.' במח' רומניא: 'צופה ומביט.' **מֵאֲזִין וּמִקְשִׁיב.** בסרע"ג וכ"י כ"ה: 'מֵאֲזִין מִקְשִׁיב.' **אֶת־סֵדֶר.** בכ"י כ"ה ומח' רומניא ללא תיבת 'את' וכן נראה מסרע"ג.

רש"י ויקרא כג, כד. **צִרְתָּ עֲבוֹדָה.** משנ' ר"ה פ"ד, מ"ה; ירושלמי ר"ה, פ"ד, ה"ז [דף כ ע"א]; סרע"ג ח"ב, סי' קיב; טור או"ת, סי' תקל"ה; שנה"ל, סדר ר"ה, סי' ר"ה. **רָם ה'א' צַעֲמֵךְ יִשְׂרָאֵל.** סדר ר"ה, סי' ר"ה. **מֵאֲזִין וּמִקְשִׁיב.** דף שכב ע"ב. **צִרְתָּ הוֹדָאָה.** משנ' ר"ה פ"ד, מ"ה; ירושלמי ר"ה, פ"ד, ה"ז [דף כ ע"א]; טור או"ת, סי' תקל"ה; שנה"ל, סדר ר"ה, סי' ר"ה; כ"י כ"ה, דף 999 ודף 3103; מח' רומניא, דף שכב ע"ב. **צִרְתָּ הוֹדָאָה.** משנ' ר"ה פ"ד, מ"ה; ירושלמי ר"ה, פ"ד, ה"ז [דף כ ע"א]; טור או"ת, סי' תקל"ה; שנה"ל, סדר ר"ה, סי' ר"ה; כ"י כ"ה, דף 999 ודף 3103; מח' רומניא, דף שכב ע"ב.

המשך ימודים הרבנו:

כִּן תַּחֲיִינוּ וְתַחַנְנוּ וְרַנְאָסוּף
 גְּלִיּוֹרֵנֵינוּ מֵאַרְבַּע כְּנָפוֹת
 הָאָרֶץ. וְנָשׁוּב לְשִׁמּוֹר חֲקִיךָ
 וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּאֵמֶת וּבְלִבָּב
 שְׁלָם. עַל שְׁאֵנוּ מוֹדִים לָךְ.
 (בְּרוּךְ אַל הַהוֹדָאוֹת): עַד כֵּאן.

וְעַל־גַּפְלֹאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שְׁבַכְל־
 עֵת. עָרַב וּבָקָר וְצִהָרִים. הַטּוֹב
 כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ. הַמְּרַחֵם כִּי
 לֹא־תָמוּ חֲסָדֶיךָ וּמַעֲוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ.
 לֹא־הִכְלַמְתָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְלֹא־
 עֲזַבְתָּנוּ וְלֹא־הִסְתַּרְתָּ פְּנֶיךָ מִמֶּנּוּ:

זְכוֹר רַחֲמֶיךָ וּכְבוֹשׁ אֶת־כַּעֲסְךָ. כִּלָּה דְבַר וְחָרַב וְרָעַב
 (וּשְׁבִי) וּמִשְׁחִית וּמַגְפָּה וְכַל־מַחְלָה. מִעֲלִינוּ וּמִעַל
 כָּל־בְּנֵי בְרִיתֶךָ. עַל־כֹּלָם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמֵם שְׁמֶךָ מִלְּכָנוּ תָמִיד.
 כָּל־הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֵלָה. וַיְהִלְלוּ לְשִׁמְךָ הַטּוֹב בְּאֵמֶת. וּכְתוּב
 לְחַיִּים טוֹבִים כָּל־בְּנֵי בְרִיתֶךָ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַטּוֹב שְׁמֶךָ
 וְלָךְ נָאָה לַהֲדוֹת:

הכהנים נושאים כפיהם בחזרה. ואם אין כהן, החזן אומר 'או"א', והציבור עונה אחריו כל פסוק "כן יהי רצון".

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. בְּרַכְנוּ בַּבְּרָכָה הַמְּשַׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה
 הַכְּתוּבָה עַל־יְדֵי מֹשֶׁה עֲבַדְךָ. הָאֲמוּרָה מִפִּי אֱהָרֹן
 וּבְנָיו כֹּהֲנִים עִם קְדוּשִׁיךָ. בְּאֲמֹר. יְבָרְכֶךָ יְהוָה וַיִּשְׁמְרֶךָ: יֵאָר
 יְהוָה פְּנֵינוּ אֱלֹהֶיךָ וַיַּחַנְךָ: יֵשָׂא יְהוָה פְּנֵינוּ אֱלֹהֶיךָ וַיִּשֶׂם לָךְ שְׁלוֹם:

שִׁים שְׁלוֹם. טוֹבָה וּבְרָכָה. (חַיִּים). חֵן וְחֶסֶד וְרַחֲמִים. עֲלִינוּ
 וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל עִמָּךְ. בְּרַכְנוּ אֲבִינוּ כְּלָנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר

מקורות ומקבילות

הזכרת זכור רחמיך. סת"ר סי' עה, ענין התקיעות; כ"י כ"ה, דף 99 ודף 3103. הנוסח. בסדור רס"ג עמ' רב, ועמ' רכה מוציא רק ההתחלה; מנח' רומניא, דף שכז ע"ג. הזכרת ומנוח לחיים. סת"ר סי' עג וסי' עה; כ"י כ"ה, דף 99 ודף 3103; מנח' רומניא, דף שכז ע"ג. הכהנים נושאים כפיהם. ראו סת"ר סי' עה, ענין התקיעות. שים שלום. ע"פ משני ר"ה פ"ד, מ"ה ותפא"י אות לד; ירושלמי ר"ה, פ"ד, ה"ז [דף כ ע"א]; שבה"ל, סדר ר"ה, סי' רל; כ"י כ"ה, דף 99 ודף 3103; מנח' רומניא, דף שכז ע"ג.

פְּנִיָּהּ • כִּי בְּאֹר פְּנִיָּהּ נִתְּתָ לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ • תּוֹרַת חַיִּים •
 אֶהְבֶּה וְחֶסֶד • צְדָקָה • בְּרָכָה • יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם •
 וְטוֹב יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ (לְבָרְכֵנוּ וּלְבָרֵךְ אֶת־כָּל־עַמּוֹד יִשְׂרָאֵל
 תָּמִיד בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בְּשָׁלוֹמְךָ:

בְּסֵפֶר חַיִּים • בְּרָכָה וְשָׁלוֹם • פְּרִנְסָה טוֹבָה וְיְשׁוּעָה וְנַחֲמָה •
 חֵן וְחֶסֶד נִזְכָּר וְנִכְתָּב לְפָנֶיךָ • אָנוּ וְכָל־עַמּוֹד יִשְׂרָאֵל •
 לְחַיִּים (טוֹבִים) וְלְשָׁלוֹם • בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה • הַמְּבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ
 יִשְׂרָאֵל בְּשָׁלוֹם • (אָמֵן):

בחזרה החזן אומר פסוק זה בלחש:

יְהִיו לְרִצּוֹן אִמְרֵי־פִי • וְהִגִּינוּ לִבִּי לְפָנֶיךָ • יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

ויש נוהגים להוסיף:

אֱלֹהֵי • נִצּוֹר לְשׁוֹנֵי מַרְעֵ • וּשְׁפָתַי מִדְּבַר מִרְמָה • וְלִמְקַלְלֵי נַפְשִׁי תְּדוּם וְלִמְצוֹתֶיךָ
 תִּרְדֹּף נַפְשִׁי • וְנַפְשִׁי כַּעֲפָר לְכָל תַּהֲיֶה • יְהִי רִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵי •
 שְׁפַל־הַקָּמִים עָלַי לְרַעָה • תִּפְרַעַתֶּם וְתִמְקַלְקַל מִחֻשְׁבוֹתֶם • וְכֵן יְהִי רִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ
 יְהוָה אֱלֹהֵי • שְׁתַּפְּתַח לִי שְׁעָרֵי תוֹרָה • שְׁעָרֵי חֶכְמָה • שְׁעָרֵי בִינָה • שְׁעָרֵי דַעָה • שְׁעָרֵי
 פְּרִנְסָה וְכִלְכֵּלָה • שְׁעָרֵי חַיִּים • חֵן וְחֶסֶד וְרַחֲמִים וְרִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ:

כולם אומרים:

יְהִיו לְרִצּוֹן אִמְרֵי־פִי • וְהִגִּינוּ לִבִּי לְפָנֶיךָ • יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

פוסע שלש פסיעות לאחוריו בכריעה אחת וחוזר לשמאלו, ואחר כך לימינו ואומר:

**עֲשֵׂה שָׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו • הוּא בְּרַחֲמָיו • יַעֲשֵׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ
 וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל • (אָמֵן):**

(יְהִי רִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ • יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ •

שְׁתַּבְּנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ • וְתַן חֵלְקֵנוּ בְּתוֹרָתְךָ:)

מקורות ומקבילות

הזכרת נספר חיים. סת"ר סי' עג וסי' עה; כ"י כ"ה, דף 99 ודף 103; מנ' רומניא, דף שכב ע"ב. אנו וכל עמך וכו' ולשלוט. כ"י כ"ה, דף 103. יהיו לרצון וכו' עשה שלום. כ"י כ"ה, דף 99.

שְׁלוֹם לְאֵי שֶׁל רֵאשׁ הַשָּׁנָה

אֶת־פְּנֵי יְהוָה יוֹם תִּקְרְאוּ- שְׁלוֹם לָכֶם אֶל־תִּירְאוּ:
בְּמִשְׁפַּט יוֹם יַעֲבֹר כָּל־בָּשָׂר. גְּדוּדִים תַּחַת שִׁבְט מוֹסֵר. וְלֹא־נִהְדָּר בְּרִיבוֹ עַם־שָׂר. וּפְנֵי כְהֲנִים לֹא נִשְׂאוּ:

שְׁלוֹם לָכֶם אֶל־תִּירְאוּ

הַכֹּל נִכּוֹנִים בְּדִין לְהִתְקַדֵּשׁ. וְצִדִּיק וְרָשָׁע וְקָדוֹשׁ וְקֹדֶשׁ. זֹאת עֲבוֹדַתְם מִשְׁפַּט קֹדֶשׁ. עֲלֵהֶם בְּכַתֵּף יִשְׂאוּ: שְׁלוֹם לָכֶם אֶל־תִּירְאוּ

חֶסֶד וּמִשְׁפַּט אֱמֶת נִפְגְּשׁוּ. טְבוּעֵי חוֹתֶם סִפְרִים שְׁלֹשׁוּ. יִשְׂרָה לְמִצָּא נִכּוּחָה. דְּרָשׁוּ מֵעַל־סֵפֶר יְהוָה וּקְרְאוּ: שְׁלוֹם לָכֶם אֶל־תִּירְאוּ

כִּתֹּב זֹאת זְכוֹן בִּסְפָר. לְהִצְדִּיק עִמָּךְ בְּצַדִּיק וְכוֹפֵר. מִלִּיץ הָעֵמֶד יִשָּׂרם לְסִפֵּר. עַל־פִּי יִצְאוּ וְעַל־פִּי יִבְאוּ:

שְׁלוֹם לָכֶם אֶל־תִּירְאוּ

מקורות ומקבילות

את פני ה' תראו. ע"פ דצ' טז, טז; לא, יא. שלום לכם אל תיראו. כג; ירושלמי ר"ה, פ"ד, ה"ח, 'מכיון שנגמסות לדין לפני צרה וילאחס בשלום וכו'; פסר"צ פי' מ, 'היום דן את בניו ברחמים'. **במשפט יום יעזור על גשר.** ע"פ משג' ר"ה פ"א, מ"ג; ירושלמי ר"ה פ"א, ה"ג; בבלי ר"ה, דף יח ע"א; מדר"ג (וורשא), פ"ה האזינו, סי' ד. **גדודים.** תד"ר פ"ה, ר"ה את עונותיהן של ישראל גדודים'. **תחת שנת מוסר.** ע"פ יח"ב, כ, לו. **שנת מוסר.** מש' כב, טו. **זל לא נהדר בריעו.** ע"פ שמו' כג, ג. **צריעו עם שר.** ע"פ דצ' טז, יח. **ופני כהנים לא נשאו.** איכ' ד, טז; מדר"ה מז' ה, סי' י, 'אין לפניו משא פנים'. **הכל נכונים.** ע"פ שמו' יט, יא. **צדין להתקדש.** ע"פ ויק' י, ג; מד"א ויק', פ"ה, ט, פ"א; מדר"ה מז' קג, סי' א, 'הקצ"ה מתקדש בעולמו כשיפרע מן הרשעים'. **זאת עבודתם.** ע"פ צמ' ד, ד. **עליהם נכתף ישאו.** צמ' ז, ט. **חסד ומשפט אמת נפגשו.** ע"פ תה"י פה, יא; ירמ' ט, כג. **ומשפט אמת.** ע"פ תה"י יט, י; קוט, עה. **טבועי חותם ספרים שלשו.** ע"פ בבלי ר"ה, דף טז ע"ב, 'שלשה ספרים נפתחו צ"ה וכו' נכתבין ונחתמין וכו'. **ישרה למלא נכוחה.** ע"פ מש' ח, ט; מדר"ה מז' קוט, סי' סח. **דרשו מעל ספר וכו'.** ישע' לד, טז; ילקו"ש ישע', רמז תמוז, ד"ה ונטה עליה. **כתוב זאת זכרון בספר.** שמו' ח, יד; ויק"ר (מרגליות), פ"ה, לד, סי' ח, 'כותב אותה וכו' חותם על ידיהם'. **להצדיק עמך בצדק.** ע"פ תה"י עב, ב. **מליץ העמד ישרם לספר.** ע"פ או"י לג, כג; ירושלמי קידושין, פ"א, ה"ט [דף כב ע"ב]; בבלי שבת, דף לב ע"א. **ועל פיו וכו'.** צמ' כז, כא.

ח"צ והערות

עושה שלום לאי של ר"ה. סימן א"ב, בנימין חזק. כנראה מאת רבי בנימין מרומה (המאה הי"א). וראו במבוא למכב"ר, מאת שד"ל, עמ' כו ועמ' כ.

נְשֵׂא יָדְךָ אֱלֹהִים חַיִּים. סְפְרֵינוּ חַתֵּם בְּמִשְׁפַּט נְקִיִּים. עוֹרֵר
יִשְׁעֶךָ בְּכָל־הָאִיִּים. וּפְרוּיֵי יְהוָה יִשְׁבֹּן וּבָאוּ:

שְׁלוֹם לָכֶם אֶל־תִּירָאוּ

פְּנֵה־נָא לְשׁוּעַת תְּפִלַּת הָעֲרֵעַר. צִוֵּה יִשׁוּעוֹת יִרְדּוּ לְמַצְעָר.
קוֹרְאִים בְּצַדִּיק. זֶה־הַשְּׁעַר לַיהוָה. צְדִיקִים בּוֹ יָבֹאוּ:

שְׁלוֹם לָכֶם אֶל־תִּירָאוּ

רַחֲמֶיךָ זָכַר לְעַם בְּךָ עֲלִצּוֹ. שְׁנֵי תוֹלַעַת כְּתָמָס חָמְצוֹ. תִּלְבִּין
בְּצֶמֶר צָחַר וַיִּתְרַחֲצוּ. מִימֵי־שֶׁלֶג שְׁאוֹל חָטְאוּ:

שְׁלוֹם לָכֶם אֶל־תִּירָאוּ

בְּסֵפֶר חַיִּים חֵן וּבִרְכָה. גָּח וְהִשְׁקֵט מִרְפָּא וְאֲרוּכָה. יִשָּׂר
לְחֻזְקָךָ עִמָּךָ וְעִירְךָ. וְהִמָּה בְּכַתְּבִים וְלֹא יִצְאוּ:

שְׁלוֹם לָכֶם אֶל־תִּירָאוּ

מִלְאֲךָ הַבְּרִית לֹט וַיִּגְלָם. יָבֵא לְבִשָּׂר יִשׁוּעַת עֵילוֹם. גְּכַבְדוֹת
חֵן־בְּשׁוֹרַת שְׁלוֹם. חֲזָקוֹ וְאַמְצוֹ אֶל־תִּירָאוּ:

שְׁלוֹם לָכֶם אֶל־תִּירָאוּ

אֶת־פְּנֵי יְהוָה יוֹם תִּירָאוּ. שְׁלוֹם לָכֶם אֶל־תִּירָאוּ:

והחזן אומר קדיש תתקבל (עמ' 183).

מקורות ומקבילות

נשא ידך. תה' י, יב. אלהים חיים. ירמ' כג, לו. ספרינו חתום. ע"פ ישע' כט, יא. עורר ישעך. ע"פ תה' פ, ג. ופדויי ה' ישבון וצאו. ישע' לה, י; ירושלמי סנהדרין, פ"ו, ה"ד, 'על הדורות הללו הוא אומר'; צמדצ"ר פר' כג, ס"ו יד. פנה נא וכו' הערער. ע"פ תה' קב, יח; ויק"ר פר' ל, ס"ו ג; מדר"ה מו' קב, ס"ו ג. אֵוֶה יִשׁוּעוֹת. תה' מד, ה. יִרְדּוּ לְמַצְעָר. ע"פ חו"י ח, ז. זֶה הַשְּׁעַר לַיהוָה וכו'. תה' קיח, כ. רחמיך זכור. ע"פ תה' כה, ו. לַעַם בְּךָ עֲלִצּוֹ. ע"פ תה' ה, יב. שְׁנֵי תוֹלַעַת וכו' כְּלָמֶר אַחֵר. ע"פ ישע' א, יח. וַיִּתְרַחֲצוּ. ע"פ ישע' א, טז; פסר"צ פ"ו מ, ד"ה ועשיהם עולה לה', 'ואם עשיהם השויה'. מִימֵי שֶׁלֶג שְׁאוֹל חָטְאוּ. חו"י כד, יט; ירושלמי ר"ה, פ"א, ה"ג [דף ח ע"א]; צבלי העניות, דף ז ע"ב. בְּסֵפֶר חַיִּים. ע"פ תה' סג, כט. מִן הַשְּׁקֵט. ע"פ ישע' ל, טו. מִרְפָּא וְאֲרוּכָה. ע"פ ירמ' לג, ו; שה"ר פר' ד, ס"ו א. וְהִמָּה בְּכַתְּבִים וְלֹא יִצְאוּ. צמ"י, כו. מִלְאֲךָ הַבְּרִית. ע"פ מלא' ג, א. יִבֵּא לְבִשָּׂר. ע"פ ישע' נב, ז; מלא' ג, כגכד; אה"מ, משיח, עמ' 389, 'ואחליהו מבשר לישראל'. עֵילוֹם. ע"פ דה"צ לג, ז; אה"מ, אליעזר, עמ' 32, 'ואין פירוש לעילום שמו'. נְכַבְדוֹת. ע"פ תה' פו, ג. חֵן בְּשׁוֹרַת שְׁלוֹם. ע"פ ישע' נב, ז; נחו"י ב, א; דצ"ר פר' ה, ס"ו טו, 'גדול השלום שאין וכו'. חֲזָקוֹ וְאַמְצוֹ אֶל תִּירָאוּ. דצ"ר לא, ו; יהו"א, ט; תה' כז, יד; ספ"ט יג, א.

שלום לב' של ראש השנה

וְנֹאמַר בְּיָבֵי יָרְבּוּ יַמְיָךְ וַיִּוְסִיפוּ לְךָ שָׁנוֹת חַיִּים: לְחַיִּים
טוֹבִים תִּכְתְּבֵנוּ אֱלֹהִים חַיִּים. כְּתַבְנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים.
כְּפִתּוּב בְּתוֹרַתְךָ וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בְּיְהוָה אֱלֹהֵיכֶם. חַיִּים
כְּלַכֶּם הַיּוֹם:

הַיּוֹם תְּאַמְצֵנוּ. הַיּוֹם תְּבָרְכֵנוּ. הַיּוֹם תְּגַדְּלֵנוּ. הַיּוֹם
תְּדַרְשֵׁנוּ לְטוֹבָה. הַיּוֹם תְּהַדְרֵנוּ. הַיּוֹם תְּנוַעַדְנוּ.
הַיּוֹם תְּזַכְּרֵנוּ לְחַיִּים. הַיּוֹם תְּחַגְּגֵנוּ. הַיּוֹם תְּטַהֲרֵנוּ.
מִכָּל־טְמְאוֹתֵינוּ. הַיּוֹם תִּישָׂרֵנוּ. הַיּוֹם תִּכְתְּבֵנוּ לְחַיִּים.
הַיּוֹם תִּלְבַּבְנוּ. הַיּוֹם תִּמְלִטְנוּ מִכָּל־רָע. הַיּוֹם תִּנְקֵנוּ
מֵעֶזְרֵךְ. הַיּוֹם תִּשְׁמַחְנוּ. הַיּוֹם תַּעֲטִרְנוּ. הַיּוֹם תִּפְלִטְנוּ.

ח"ג והערות

שנות חיים. בסחב"ר נוסף: לחיים טובים תכתבינו עם כל הכתוב לחיים \ אלקים חיים כותבינו בספר החיים. היום תאמצנו. מוסד ע"ס א"ב. כ"י כ"ה, דף 103ב, ...עד אנו וכל עמך וכו' ולשלום (לפני חתימת ש"ס שלום) ואומר היום תאמצנו. במח' רמ"ז ובולוניה כתוב בהנחייה לומר היום תאמצנו קודם חתימת ברכת ש"ס שלום והחתימה 'ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום' כתובה לאחר היום תאמצנו (כפי שמופיעה במח' האשכנזים). אמנם לפי מח' בני רומה, מנטובה, תע"ב, וכן מח' שד"ל הועברה החתימה לפני הפיוט היום תאמצנו כביום א' של ר"ה. תזכרנו ברחמיך. בסחב"ר: 'תזכרנו בזכרון טוב מלפניך'. היום תנקנו מעון. במח' רמ"ז, תיבת 'מעון' נוספה בכ"י בגליון. היום תעטרנו. בסחב"ר ומח' גולדי: 'היום תענגנו.

מקורות ומקבילות

כי צי ירבו ימך. מ"ש ט, יא. אלהים חיים. ירמ' כג, לו. ואתם הדנקים בה'. דב' ד, ד. היום תאמלנו. ע"פ ישע' מא, י; סרע"ג ח"ב, ס"ו קה. תזכרנו. ע"פ צמ"ו, כ; כד, א; דב' כו, טו. היום תגדלנו. ע"פ דה"א כט, יב. תדרשנו לטובה. ע"פ אי"ב ג, כה. תהדרנו. ע"פ ויק' יט, לב. תזכרנו. ע"פ תה' ח, ה. תזכרנו לחיים. ע"פ ישע' ד, ג; צמ"ס א, כח. תחננו. ע"פ ישע' לג, ב; תה' סז, ב; קכג, ג. תטהרנו מכל טמאותינו. ע"פ יחז' לו, כה. תישרנו. ע"פ ישע' מה, יג; ירמ' לא, ח; תה' ה, טו. היום תכתבו לחיים. מדת"ה מח' טז, ס"ו יב, 'צד"ה שכתב גזר דינם לחיים'. תלככנו. ע"פ שה"ש ד, ט. תמלטנו מכל רע. ע"פ תה' מא, ב; צמ"ס כז, יט. תנקנו מעון. ע"פ שמי' לד, ז; ישע' ד, ד. תשמחנו. ע"פ ירמ' לא, יב; צפ"ג, יד. תעטרנו. ע"פ תה' ה, יג; ח, ה; שמו"ר פ"ח כ"א, ס"ד, 'הקצ"ה מתעטר בהפלתן של ישראל', ע"פ יחז' טז, יב. תפלטנו. ע"פ ש"צ כב, ב; ישע' ד, ב; תה' ח, יג.

הַיּוֹם תּוֹצֵיאַ לְאוֹר מְשַׁפְּטֵנוּ. הַיּוֹם תִּקְרַבְנוּ. הַיּוֹם תִּרְחַמְנוּ.
הַיּוֹם תִּשְׁמַע שׁוֹעֲתֵנוּ. הַיּוֹם תִּתְמַכְנוּ:

כְּהַיּוֹם הַזֶּה תִּבְיָאֲנוּ שְׁשִׁים וּשְׁמַחִים בְּבִגְנֵן שָׁלֵם כַּכְּתוּב
עַל־יַד נְבִיאָךְ. וְהִבִּיאוּתִים אֶל־הַר קְדְשִׁי וְשִׂמְחָתִים
בְּבֵית תְּפִלָּתִי עוֹלְתֵיהֶם וְזִבְחֵיהֶם לְרִצּוֹן עַל־מִזְבְּחִי. כִּי בֵּיתִי
בֵּית־תְּפִלָּה יִקְרָא לְכָל־הָעַמִּים: וְכָתוּב. וַיִּצְוֵנוּ יְהוָה לַעֲשׂוֹת
אֶת־כָּל־הַחֻקִּים הָאֵלֶּה לִּירְאָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. לְטוֹב לָנוּ
כָּל־הַיָּמִים לְחַיֵּתֵנוּ כְּהַיּוֹם הַזֶּה: וַיְצַדֵּקָה וּבִרְכָה וּרְחַמֵּם וַחַיֵּם
וְשָׁלוֹם יִהְיֶה־לָּנוּ:

הַחֲזוֹן אוֹמֵר:

יִתְגַּדֵּל וַיִּתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעֶלְמָא דְּבָרָא כְּרַעוּתָהּ. וַיִּמְלִיךְ
מַלְכוּתָהּ בְּחַיִּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל
בְּעַגְלָא וּבְזִמְן קָרִיב. וְאָמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ. לְעֵלַם וּלְעֵלְמֵי עֵלְמֵיָא.

יִתְבָּרַךְ וַיִּשְׁתַּבַּח וַיִּתְפָּאֵר וַיִּתְרוֹמֵם וַיִּתְנַשֵּׂא וַיִּתְהַדָּר וַיִּתְעַלֶּה
וַיִּתְהַלֵּל שְׁמֵהּ דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָא לְעֵלָא מִן־כָּל־בְּרַכְתָּא. שִׁירְתָּא. תְּשַׁבְּחָתָא וְנַחְמָתָא
דְּאִמִּירָן בְּעֶלְמָא. וְאָמְרוּ אָמֵן:

ח"ג והערות

עַל־יַד נְבִיאָךְ. תִּיבּוֹת אֵלוּ אֵינֶן בְּכִי כִּיָּה. בְּמַח' רַס־דִּרְסִיָּה: עַל יַד נְבִיאָךְ. וַיִּצְוֵנוּ יי לַעֲשׂוֹת. כֵּן הוּא בְּכִי כִּיָּה, מַח' שְׂדִיָּל וּבַפְּסוֹק שְׁלַפְנֵינוּ. בְּסַחְבִּיר, מַח' רַמִּי, קְדִיָּא וְכִי: וַיִּצְוֵנוּ יי אֲלֵהֵינוּ לַעֲשׂוֹת וְהַשׁוּוֹ: מַלְיָה פְרִי וְאַתְחַנֵּן, דִּיָּה וְאִמְר בִּיעוּד; ס' הַחֲיוּנָךְ פְרִי כִי תִצָּא, מִצּוּה תְקַמָּה; ס' מַעֲשֵׂי ה', מַעֲשֵׂי מִצְרַיִם, פְרִי כַד,

מקורות ומקבילות

תּוֹצֵיאַ לְאוֹר מְשַׁפְּטֵנוּ. ע"פ לפ' ג, טו; תה' לו, ו. תִּקְרַבְנוּ. ע"פ פסז'ו דב', דף ח ע"ב, '...הַקִּבְיָה מְקַרֵּב אֶת יִשְׂרָאֵל וְכוּ'. תִּרְחַמְנוּ. ע"פ צבלי תענית, דף כה ע"ב; צ"ר פ' לג, ס"ג ג, 'שְׂחַתְמַלְלָה עֲלֵינוּ רַחֲמוֹס'. תִּשְׁמַע שׁוֹעֲתֵנוּ. ע"פ תה' לט, יג; קב, ב; איכ' ג, טו. הַיּוֹם תִּתְמַכְנוּ. ע"פ ישע' נח, י. וְהִבִּיאוּתִים אֶל־הַר קְדְשִׁי. ישע' נז, ז. וַיִּצְוֵנוּ ה' לַעֲשׂוֹת וְכוּ'. דב' ו, כד.

דִּיָּה וּלְפִיכָךְ. לְחַיֵּתֵנוּ כְּהַיּוֹם הַזֶּה. בְּכִי כִּיָּה: לְחַיֵּתֵנוּ כְּיוֹם הַזֶּה; וְהַשׁוּוֹ מִתְעַד פְרִי וְאַתְחַנֵּן, ו, ט; ס' מַעֲשֵׂי ה', מַעֲשֵׂי מִצְרַיִם, פְרִי כַד, דִּיָּה בְכַל דּוּר; מַלְיָה פְרִי וְאַתְחַנֵּן, דִּיָּה וְאִמְר בִּיעוּד. וְשָׁלוֹם יִהְיֶה לָנוּ. בְּסַחְבִּיר וְכִי מַסִּיִּם: 'בִּאִי הַמְּבַרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּשָׁלוֹם, כְּלוֹמֵר, שְׂמוֹסִיפִים בְּסוּף בְּרַכַּת יְשִׁים שְׁלוֹם' שֶׁל מוֹסֵף, לַפְּנֵי הַחֲתִימָה.

תִּתְקַבֵּל צְלוֹתְהוֹן וּבְעוֹתְהוֹן דְּכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל. קָדָם אָבוּהוֹן
דְּבִשְׁמִיא. וְאָמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמִיא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־
יִשְׂרָאֵל. וְאָמְרוּ אָמֵן:
עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו. הוּא בְּרַחֲמָיו. יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ
וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל. אָמֵן:

אֵין כְּאֱלֹהֵינוּ. אֵין כְּאֲדוֹנֵינוּ. אֵין כְּמִלְכֵנוּ. אֵין כְּמוֹשִׁיעֵנוּ: מִי
כְּאֱלֹהֵינוּ. מִי כְּאֲדוֹנֵינוּ. מִי כְּמִלְכֵנוּ. מִי כְּמוֹשִׁיעֵנוּ: נוֹדָה
לְאֱלֹהֵינוּ. נוֹדָה לְאֲדוֹנֵינוּ. נוֹדָה לְמִלְכֵנוּ. נוֹדָה לְמוֹשִׁיעֵנוּ:
בְּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ. בְּרוּךְ אֲדוֹנֵינוּ. בְּרוּךְ מִלְכֵנוּ. בְּרוּךְ מוֹשִׁיעֵנוּ:
אֲתָה הוּא אֱלֹהֵינוּ. אֲתָה הוּא אֲדוֹנֵינוּ. אֲתָה הוּא מִלְכֵנוּ. אֲתָה
הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ: (אֲתָה תוֹשִׁיעֵנוּ. אֲתָה תִּקְוִים תְּרַחֵם צִיּוֹן. כִּי־עֵת
לְחַנּוּנָה כִּי־בָא מוֹעֵד:)

אֲתָה הוּא שְׁהַקְטִירוּ אָבוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ (אֲתָה) קְטָרֶת הַסַּמִּים.
פְּטוּם הַקְטָרֶת. הַצָּרִי וְהַצַּפְרוֹן. הַחֲלִבָּנָה וְהַלְּבוֹנָה.
מִשְׁקַל שְׁבַעִים שְׁבַעִים מְנָה. מֵר וּקְצִיעָה. שְׁבֻלַת גֵּרֶד וְכַרְכָּם.
מִשְׁקַל שֵׁשׁ עֶשְׂרִי שֵׁשׁ עֶשְׂרִי מְנָה. הַקֶּשֶׁט שְׁנַיִם עֶשְׂרִי
וְקִלוֹפָה שְׁלֹשָׁה. וְקִנְמוֹן תְּשַׁע־הָ. בּוֹרִית כְּרִשִׁינָה תְּשַׁע־קַבִּין.
יֵין קַפְרִיסִין סָאִין תְּלַת וְקַבִּין תְּלַת־אָ. וְאִם אֵין לוֹ יֵין קַפְרִיסִין
מִבֵּיא חֲמַר חוֹרִין עֵתִיק. מֶלַח סְדוּמִית רְבַע־מַעְלָה עֶשְׂרִין
כָּל־שָׁהוּא. רַבִּי נִתֵן אוֹמֵר אֵף כַּפַת הַיֶּרֶדן כָּל־שָׁהִיא. אִם נִתֵן
בָּה דְּבִשׁ פְּסָלָה. אִם חֲסֵר אַחַת מִכָּל־סַמְמָנֵיהָ חֵיב מִיתָה:

מקורות ומקבילות

אין באלהינו. מח' רומניא, דף שכב ע"ב.

רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן-גַּמְלִיאֵל אָמַר. הַצָּרִי אֵינוֹ אֶלָּא שָׂרָף הַנוֹטֵף
 מֵעֵצֵי הַקֶּטֶף. בּוֹרִית כְּרִשִּׁינָה שִׁשְׁפִּין בָּהּ אֶת-הַצֶּפְרָן
 כְּדִי שִׁתְּהָא גָּאָה. יֵין קִפְרִיסִין שִׁשְׁוֹרִין בּוֹ אֶת-הַצֶּפְרָן כְּדִי
 שִׁתְּהָא עֵזָה. וְהֵלֵא מִי רַגְלִים יִפִּין לָהּ. אֶלָּא שְׂאִין מַכְנִיסִין
 מִי רַגְלִים בַּמְקוֹדֵשׁ מִפְּנֵי הַכְּבוֹד:

הַשִּׁיר שֶׁהָיוּ הַלְוִיִּם אוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ:

בְּרֵאשׁוֹן בְּשַׁבַּת הָיוּ אוֹמְרִים:

לְדוֹד מְזֻמּוֹר. לִיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ. תִּבְלֹ וַיִּשְׁבִּי בָּהּ: כִּי-הוּא
 עַל-יַמִּים יְסֻדָּה וְעַל-נְהָרוֹת יְכוֹנְנָה: מִי־עֵלָה בְּהַר-
 יְהוָה וּמִי־יָקוּם בַּמְּקוֹם קִדְשׁוֹ: נָקִי כַפַּיִם וּבֶרֶל־לֵבב. אֲשֶׁרוּ
 לֹא-נִשְׂא לְשׂוֹא נַפְשִׁי. וְלֹא נִשְׁבַּע לְמַרְמָה: יִשְׂא בְרַכָּה מֵאֵת
 יְהוָה וְצִדְקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: זֶה דוֹר דְּרִשְׁוֹ. מִבְּקִשֵׁי פְנִיךָ יַעֲקֹב
 סָלָה: שְׂאוּ שְׁעָרֵיכֶם וְהַנְּשִׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם וַיָּבֹא מֶלֶךְ
 הַכְּבוֹד: מִי זֶה מֶלֶךְ הַכְּבוֹד. יְהוָה עֲזוֹ וְגִבּוֹר. יְהוָה גִּבּוֹר
 מִלְּחָמָה: שְׂאוּ שְׁעָרֵיכֶם וְהַנְּשִׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם וַיָּבֹא מֶלֶךְ
 הַכְּבוֹד: מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכְּבוֹד. יְהוָה צְבָאוֹת. הוּא מֶלֶךְ
 הַכְּבוֹד סָלָה:

בְּשֵׁנִי בְּשַׁבַּת הָיוּ אוֹמְרִים:

שִׁיר מְזֻמּוֹר לְבְנֵי-קָרַח: גְּדוֹל יְהוָה וּמְהִלָּל מְאֹד. בְּעִיר
 אֶלְהֵינוּ הִרְקִדְשׁוֹ: יִפֶּה נוֹף מְשׁוֹשׁ כָּל-הָאָרֶץ. הִרְצִיּוֹן
 יִרְכָּתִי צִפּוֹן. קָרִית מֶלֶךְ רַב: אֱלֹהִים בְּאַרְמְנוֹתֶיהָ נוֹרַע
 לְמִשְׁגָּב: כִּי-הִגָּה הַמְּלָכִים נוֹעְדוּ. עֲבָרוּ יַחְדָּו: הִמָּה רָאוּ כֵּן
 תִּמְהוּ. נִבְהָלוּ נַחֲפָזוּ: רָעָה אַחֲזַתֶּם שֵׁם. חֵיל כִּי־לָדָה: בְּרוּחַ

קָדִים. תִּשְׁבֵּר אָנִיּוֹת תְּרַשִּׁישׁ: כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ בֶּן רֵאִינֹו.
 בְּעִיר־יְהוָה אֲצַבְּאוֹת בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ. אֱלֹהִים יְכוֹנְנָה עַד־עוֹלָם
 סֵלָה: דַּמִּינוּ אֱלֹהִים חֲסִדָּךְ. בְּקָרֵב הִיכַלְךָ: כְּשִׁמְךָ אֱלֹהִים
 כֵּן תִּהְלֶתְךָ עַל־קַצְוֵי־אָרֶץ. אֲצַדֵּק מְלֹאָה יְמִינְךָ: יִשְׁמַח הַר־
 צִיּוֹן תִּגְלֶנָּה בְּנוֹת יְהוּדָה. לְמַעַן מִשְׁפָּטֶיךָ: סִבּוּ צִיּוֹן וְהַקִּיפוּהָ.
 סִפְרוּ מַגְדָּלֶיהָ: שִׁיתוּ לְבַבְכֶם לְחִילָה פִּסְגּוֹ אַרְמְנוֹתֶיהָ. לְמַעַן
 תִּסְפְּרוּ לְדוֹר אַחֲרוֹן: כִּי זֶה אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ עוֹלָם וָעַד. הוּא
 יְנַהַגְנוּ עַל־מוֹת:

בְּשִׁלְיִשִּׁי בְּשַׁבַּת הַיּוֹ אוֹמְרִים:

מִזְמוֹר לְאַסָּף. אֱלֹהִים נֶצֶב בַּעֲדַת־אֵל. בְּקָרֵב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט:
 עַד־מָתִי תִשְׁפֹּטוּ־עוֹל וּפְגִי רְשָׁעִים תִּשְׂאוּ־סֵלָה:
 שְׁפֹטוּ־דָל וְיִתּוֹם. עֲנִי וְרַשׁ הַצְּדִיקוֹ: פִּלְטוּ־דָל וְאַבְיוֹן. מִיַּד
 רְשָׁעִים הַצִּילוּ: לֹא יִדְעוּ וְלֹא יִבְיֵנוּ בַּחֲשֻׁכָה יִתְהַלְכוּ. יִמוּטוּ
 כָּל־מוֹסְדֵי אָרֶץ: אֲנִי־אִמַּרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי עֲלִיּוֹן כָּלְכֶם:
 אֲכֵן כְּאָדָם תִּמּוֹתוֹן וּכְאֶחָד הַשָּׂרִים תִּפְלוּ: קוֹמָה אֱלֹהִים שְׁפֹטָה
 הָאָרֶץ. כִּי־אַתָּה תִּנְחַל בְּכָל־הַגּוֹיִם:

בְּרַב־יַעִי בְּשַׁבַּת הַיּוֹ אוֹמְרִים:

אֵל־נִקְמוֹת יְהוָה. אֵל נִקְמוֹת הוֹפִיעַ: הַנְּשֵׂא שֹׁפֵט הָאָרֶץ.
 הָשֵׁב גְּמוּל עַל־גְּאִים: עַד־מָתִי רְשָׁעִים יְהוּהוּ. עַד־מָתִי
 רְשָׁעִים יַעֲלִזוּ: יִבְיֵעוּ יִדְבְּרוּ עֵתְךָ. יִתְאַמְרוּ כָּל־פְּעֻלֵי אֹן:
 עִמָּךְ יְהוּהוּ יִדְכְּאוּ וְנִחַלְתְּךָ יַעֲנוּ: אֲלִמְנָה וְגַר יִהְרְגוּ וְיִתּוּמִים
 יִרְצְחוּ: וַיִּאמְרוּ לֹא יִרְאֶה־יְיָ וְלֹא־יִבִּין אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: בֵּינוּ
 בְּעָרִים בְּעַם וּכְסִילִים מָתִי תִשְׁכִּילוּ: הַנְּטַע אֹן הֲלֹא יִשְׁמַע.
 אִם־יִצַּר עֵינֵי הֲלֹא יִבִּיט: הַיִּסֵּר גּוֹיִם הֲלֹא יוֹכִיחַ. הַמְּלַמֵּד

אָדָם דַּעַת: יְהוָה יִדְעֵה מַחְשְׁבוֹת אָדָם. כִּי־הֵמָּה הִבֵּל: אֲשֶׁר־יוֹ
הִגְבֵּר אֲשֶׁר־תִּסְרְנוּ יְהוָה וּמִתּוֹרַתְךָ תִּלְמַדְנוּ: לְהִשְׁקִיט לֹא מִיָּמִי
רַע. עַד יִכְרַה לְרַשָּׁע שָׁחַת: כִּי־לֹא־יִטֹּשׁ יְהוָה עַמּוֹ וְנִחַלְתּוּ
לֹא יַעֲזֹב: כִּי־עַד־צֶדֶק יָשׁוּב מִשִּׁפְטֵי וְאַחֲרָיו כָּל־יִשְׂרָאֵל־לֵב:
מִי־יִקּוּם לִי עַס־מְרַעִים. מִי־יִתְיַצֵּב לִי עַס־פְּעָלִי אֲוֹן: לוֹלִי
יְהוָה עֲזַרְתָּה לִי. כַּמְעַטוּ שָׁכְנָה דוֹמָה נַפְשִׁי: אִם־אֶמְרָתִי
מִטָּה רַגְלִי. חֲסִדְךָ יְהוָה יִסְעֲדֵנִי: בְּרַב שְׂרַעֲפֵי בְּקִרְבֵי.
תִּנְחַוְמִיךָ יִשְׁעִשְׂעוּ נַפְשִׁי: הִיחַבְּרֶךָ כִּסֵּא הַוּוֹת. יִצַּר עֲמַל
עַל־יַחֲקִי: יִגְדֹדוּ עַל־נַפְשׁ צַדִּיק וְדָם נָקִי יִרְשִׁיעוּ: וַיְהִי יְהוָה
לִי לְמִשְׁגָּב וְאֱלֹהֵי לְצֹר מַחְסִי: וַיִּשָּׁב עָלֵיהֶם אֶת־אֲוֹנָם
וּבְרַעְתֶּם יִצְמִיתֶם. יִצְמִיתֶם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ:

בַּחֲמִישִׁי בְּשַׁבַּת הָיוּ אוֹמְרִים:

לְמַנְצִחוֹ עַל־הַגְּתִית לְאַסָּף: הִרְגִּינוּ לְאֱלֹהִים עוֹזְנוּ. הָרִיעוּ
לְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב: שְׂאוֹזְמָרָה וּתְנוּ־תָף. כְּגֹר נְעִים
עַס־נָבֵל: תִּקְעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפָר. בְּכִסֵּה לְיוֹם חֲגִינוּ: כִּי חֵק
לְיִשְׂרָאֵל הוּא. מִשִּׁפְטֵי לְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב: עֲדוֹתוֹ בִּיהוֹסֵף שָׁמוֹ
בְּצִאֲתוֹ עַל־אֶרֶץ מִצְרַיִם. שָׁפַת לֹא־יִדְעֵתִי אֲשַׁמֵּעַ: הַסִּירוֹתִי
מִסִּבְלֵי שְׂכָמוֹ. כַּפְּיוֹ מִדָּוִד תַּעֲבֹרְנָה: בַּצִּרָה קָרָאתָ וְאַחֲלִצְךָ.
אֲעִנְךָ בְּסֹתֵר רַעַם. אֲבַחֲנֶךָ עַל־מִי מְרִיבָה סִלָּה: שָׁמַע עַמִּי
וְאֲעִידָה בְךָ. יִשְׂרָאֵל אִם־תִּשְׁמַע־לִי: לֹא־יְהִי בְךָ אֵל זָר וְלֹא
תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נֹכֵר: אֲנִכְיוּ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הִמְעַלְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם.
הִרְחַב־פִּיךָ וְאִמְלֵאֲהוּ: וְלֹא־שָׁמַע עַמִּי לְקוֹלִי וַיִּשְׂרָאֵל לֹא־
אָבָה לִי: וְאֲשַׁלַּחֵהוּ בְּשָׂרִירוֹת לְבָם. יִלְכּוּ בְּמוֹעֲצוֹתֵיהֶם: לוֹ
עַמִּי שָׁמַע לִי. יִשְׂרָאֵל בְּדַרְכֵי יְהִלְכוּ: כַּמְעַט אוֹיְבֵיהֶם אֲכַנִּיעַ

וְעַל אֲצִרְיָהֶם אָשִׁיב יָדַי: מְשֻׁנְאֵי יְהוָה יִכְחָשׁוּלוּ וַיְהִי עִתָּם
לְעוֹלָם: וַיֹּאכִלְהוּ מִחֶלֶב חֹטֵה וּמִצֹּר דְּבַשׁ אֲשֶׁבִיעֶנָּה:

בְּשֵׁשִׁי בַשְּׁבַת הָיוּ אוֹמְרִים:

יְהוָה מְלֹךְ גָּאוֹת לְבַשׁ. לְבַשׁ יְהוָה עֵז הַתְּאוֹר. אֶף-תִּכּוֹן תִּבְל
בַּל-תִּמּוֹט: נִכּוֹן כְּסֹאֵךְ מֵאֵז. מֵעוֹלָם אֶתָּה: נִשְׂאוּ נְהָרוֹת
יְהוָה. נִשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם. יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דְּכִיָּם: מִקְלוֹתוֹ מִיָּם
רְבִים אֲדִירִים מִשְׁבְּרֵי-יָם. אֲדִיר בְּמָרוֹם יְהוָה: עֲדִתִּיךָ נֶאֱמָנוּ
מְאֹד. לְבֵיתְךָ נֶאֱוָה-קֹדֶשׁ. יְהוָה לְאֶרֶץ יָמִים:

בַּשְּׁבַת הָיוּ אוֹמְרִים:

מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשְּׁבַת: טוֹב לְהַדְוֹת לַיהוָה וּלְזַמֵּר לְשִׁמְךָ
עֲלִינוּ: לְהַגִּיד בְּבִקְרַח חֲסִידֶיךָ וְאֶמּוֹנֶתְךָ בְּלִילוֹת: עָלַי-
עָשׂוֹר וְעָלַי-נָבֵל. עָלַי הַגִּזּוֹן בְּכַנּוּר: כִּי שִׁמַּחְתַּנִּי יְהוָה בְּפַעֲלֶיךָ.
בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֶרְגֵן: מִהֲגִדְלוֹ מַעֲשֵׂיךָ יְהוָה. מְאֹד עִמְקוֹ
מִחֲשַׁבְתֶּיךָ: אִישׁ-בָּעַר לֹא יֵדַע וְכִסִּיל לֹא-יָבִין אֶת-זֹאת: בְּפֶרֶח
רְשָׁעִים כִּמוֹ עֹשֵׁב וַיִּצְיָצוּ כָּל-פְּעֻלֵי אוֹן. לְהַשְׁמֵדֵם עַד־יַעַד:
וְאַתָּה מָרוֹם לְעֵלָם יְהוָה: כִּי הִנֵּה אֵיבֶיךָ יְהוָה כִּי-הִנֵּה אֵיבֶיךָ
יֵאבְדוּ. יִתְפָּרְדּוּ כָּל-פְּעֻלֵי אוֹן: וְתִרְם כְּרָאִים קַרְנֵי. בַּלְתִּי בְּשֶׁמֶן
רַעֲנָן: וְתַבֵּט עֵינַי בְּשׁוֹרֵי. בְּקַמִּים עָלַי מְרַעִים. תִּשְׁמַעְנָה אָזְנֵי:
צְדִיק כְּתֹמֵר יִפְרַח. כְּאֶרֶז בְּלִבְנוֹן יִשְׁגָּה: שְׁתוּלִים בְּבַיִת יְהוָה.
בְּחֲצָרוֹת אֱלֹהֵינוּ יִפְרִיחוּ: עוֹד יִנּוּבּוֹן בְּשִׁיבָה. דְּשָׁנִים וְרַעֲנָנִים
יְהִיוּ: לְהַגִּיד כִּי-יִשְׂרָאֵל יְהוָה. צוּרֵי וְלֹא-עוֹלָתָה בּוֹ:

ויש אומרים וכן המנהג המקורי לומר את הפסוק 'מזמור שיר ליום השבת' ואח"כ:

מִזְמוֹר שִׁיר לְעֵתִיד לְבֹא לְעוֹלָם שְׁכָלוּ שְׁבַת שְׁהִיא מְנוּחָה
לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינְאֵי. תַלְמִידֵי חֲכָמִים מְרַבִּים
 שְׁלוֹם בְּעוֹלָם. שְׁנָאֵמַר. וְכָל-בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי יְהוָה וְרַב
 שְׁלוֹם בְּנֵיךָ: אֶל-תִּקְרִי בְּנֵיךָ אֵלָּא בְּנֵיךָ: יְהִי-שְׁלוֹם בְּחִילֶךָ.
 שְׁלוֹהַּ בְּאַרְמְנוֹתֶיךָ: לְמַעַן אַחֲי וְרַעֲי. אֲדַבְּרָה-נָא שְׁלוֹם בְּךָ:
 לְמַעַן בֵּית-יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. אֲבַקֶּשֶׁה טוֹב לָךְ: וְרֵאֵה-בְּנִים לְבְנֵיךָ.
 שְׁלוֹם עַל-יִשְׂרָאֵל: (שְׁלוֹם רַב לְאַהֲבֵי תוֹרָתְךָ וְאִין-לְמוֹ מְכַשׁוֹל:
 יְהוָה עֲזוֹ לְעַמּוֹ יִתֵּן. יְהוָה יְבָרֶךְ אֶת-עַמּוֹ בְּשְׁלוֹם):

קדיש דרבנן:

יִתְגַּדֵּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעֵלְמָא דְבְּרָא כְרַעוּתָהּ. וְיִמְלִיךְ מַלְכוּתָהּ
 בְּחַיִּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל-בֵּית-יִשְׂרָאֵל בְּעַגְלָא וּבְזִמְן קָרִיב.
 וְאָמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ. לְעֵלַם וּלְעֵלְמֵי עֵלְמֵיָא.

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמֵם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל
 שְׁמֵהּ דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ דְּהוּא:
 לְעֵלְא לְעֵלְא מִן-כָּל-בְּרַכְתָּא. שִׁירְתָּא. תְּשַׁבְּחָתָא וְנַחֲמָתָא דְאַמְרִין
 בְּעֵלְמָא. וְאָמְרוּ אָמֵן:

עַל-יִשְׂרָאֵל וְעַל-רַבָּנָן. וְעַל-תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל-(כָּל)-תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן
 (דִּי־תַבִּין) דְּעַסְקִין בְּאוֹרֵיתָא (קַדְשָׁתָא) דִּי בְּאַתְרָא הָדָן וְדִי בְּכָל-
 אַתְרָא וְאַתְרָא. יְהֵא (לְנָא ו) לְהוֹן וּלְכוֹן שְׁלָמָא וְחֻנָּא וְחֻסְדָּא וְרַחֲמִין (וְחַיֵּי
 אַרְיֵי) וּמְזוּנֵי רוּיְחִין מִן-קָדָם מְרַה שְׁמֵיָא וְאַרְעָא וְאָמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן-שְׁמֵיָא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל-כָּל-יִשְׂרָאֵל.
 וְאָמְרוּ אָמֵן:

עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו. הוּא בְּרַחֲמָיו. יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל-כָּל-
 יִשְׂרָאֵל. אָמֵן:

מקורות ומקבילות

קדיש. מח' רומניא, 77 שכב ע"ב.

החזן אומר בקול רם:

עֲלֵינוּ לְשַׁבַּח לְאֲדוֹן הַכֹּל. לְתַת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית.
שָׁלֹא עֲשָׂנוּ כְּגִוַי הָאָרֶץ. וְלֹא שָׁמְנוּ כְּמִשְׁפָּחוֹת
הָאָרְצוֹת. שָׁלֹא שָׁם חָלַקְנוּ כָּהֵם. וְגִוַרְלָנוּ כְּכֹל-הַמוֹנֵם. שָׁהֵם
מִשְׁתַּחֲוִים לְהֶבֶל וְרִיק וּמִתְפַּלְלִים אֶל-אֵל לֹא יוֹשִׁיעַ: וְאָנוּ
בוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לְפָנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא. (שְׁהוּא) נוֹטָה שָׁמַיִם וְיִסַּד אֶרֶץ. וְכִסָּא כְבוֹדוֹ בְּשָׁמַיִם
מִמַּעַל וּשְׁכִינַת עֲזוֹ בְּגִבְהֵי מְרוֹמִים. הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֵין
עוֹד מִלְבָּדוֹ. אֵמֶת מִלְכָנוּ וְאֵין זולָתוֹ. כְּכַתוּב בְּתוֹרָתְךָ. וַיִּדְעַת
הַיּוֹם וְהַשַּׁבָּת אֶל-לִבְבְּךָ. כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים. בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל
וְעַל-הָאָרֶץ מִתַּחַת. אֵין עוֹד:

עַל-כֵּן נִקְנֶה לְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְרֵאוֹת מְהֵרָה בְּתַפְאֲרַת עֲזֶךָ.
לְהַעֲבִיר גְּלוּלִים מִן-הָאָרֶץ. וְהַאֲלִילִים כָּרוֹת יִכְרַתוּן.
לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שְׁדֵי. וְכֹל-בְּנֵי בֶשֶׁר יִקְרְאוּ בְּשִׁמְךָ.
לְהַפְּנוֹת אֱלֹהֵי כָל-רִשְׁעֵי אֶרֶץ. יִכִּירוּ וַיִּדְעוּ כָל-יוֹשְׁבֵי תִבְלָה.
כִּי לְךָ תִּכְרַע כָּל-בָּרָךְ. תִּשָּׁבַע כָּל-לִשׁוֹן. לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
יִכְרְעוּ וַיִּפְּלוּ. וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יִקְרִי יִתְנוּ. וַיִּקְבְּלוּ כָלֶם עַל מַלְכוּתְךָ.
וְתִמְלֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי הַמַּלְכוּת שְׁלֹךְ הִיא.
וְלְעוֹלָמֵי עַד תִּמְלֹךְ בְּכָבוֹד. כְּכַתוּב בְּתוֹרָתְךָ. יְהוָהוּ יִמְלֹךְ
לְעוֹלָם וָעֶד: וְכַתוּב. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:

קדיש יתום:

יְתַגְדֵּל וַיִּתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעֵלְמָא דְבְרָא כְרַעוּתָהּ. וַיִּמְלִיךְ מַלְכוּתָהּ
בְּחַיִּיכוּן וּבְיוֹמֵיכוּן וּבְחַיֵּי דְכָל-בֵּית-יִשְׂרָאֵל בְּעַגְלָא וּבְזִמְן קָרִיב.
וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ. לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמֵיָא.

יְתַבְרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל

שְׁמֵהּ דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא:

לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בְּרִכְתָּא שִׁירְתָּא תִּשְׁבַּחְתָּא וְנִחְמַתָּא דְאִמְרִין

בְּעֵלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמִיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל:

וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־

יִשְׂרָאֵל אָמֵן:

פיוט לר' דניאל בן יהודה דיין:

יְגַדֵּל אֱלֹהִים חַי וְיִשְׁתַּבַּח. נִמְצָא וְאִין־עַת אֶל־מִצִּיאוֹתוֹ:

אֶחָד וְאִין יְחִיד כִּיחֻדוֹ. נַעְלָם וְגַם אִין־סוּף לְאַחַדוֹתוֹ:

אִין לוֹ דְמֹת הַגּוֹף וְאִינוּ גּוֹף. לֹא־נַעֲרוּךְ אֱלִיו קְדָשְׁתּוֹ:

קַדְמוֹן לְכָל־דְּבַר אֲשֶׁר נִבְרָא. רֵאשׁוֹן וְאִין־רֵאשִׁית לְרֵאשִׁיתוֹ:

הַגּוֹ אַדּוֹן עוֹלָם לְכָל־נוֹצָר. יוֹרֵה גְדֻלָּתוֹ וּמַלְכוּתוֹ:

שִׁפְעַ גְּבוּאָתוֹ נָתַנוּ אֶל־. אֲנָשִׁי סִגְלָתוֹ וְתִפְאָרְתּוֹ:

לֹא־קָם בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה עוֹד. נְבִיא וּמַבִּיט אֶת־תְּמוֹנָתוֹ:

תּוֹרַת אֱמֶת נָתַן לְעַמּוֹ אֶל. עַל־יַד נְבִיאָו נֶאֱמַן בֵּיתוֹ:

לֹא־יִחַלֵּף הָאֵל וְלֹא־יִמִּיר. דִּתּוּ לְעוֹלָמִים לְזוּלָתוֹ:

צוּפָה וְיוֹדַע סִתְרֵינוּ. מַבִּיט לְסוּף דְּבַר בְּקַדְמוֹתוֹ:

גּוֹמֵל לְאִישׁ חֶסֶד כְּמַפְעֵלוֹ. גוֹתֵן לְרִשְׁעָ רַע כְּרִשְׁעָתוֹ:

יִשְׁלַח לְקַץ יָמִין מְשִׁיחָנוּ. לְפִדּוֹת מְחַכֵּי קֶץ יִשׁוּעָתוֹ:

מֵתִים יַחִיָּה אֵל בְּרוּב חֶסְדּוֹ. בְּרוּךְ עַד־יַעַד שֵׁם תְּהִלָּתוֹ:

(אֵלֶּה שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה הֵם עֲקָרִים יְסוּד תּוֹרַת מֹשֶׁה וְנִבּוּאָתוֹ):

אַדּוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מֶלֶךְ. בְּטָרָם כָּל־יִצִּיר נִבְרָא:

לְעַת נַעֲשֵׂה כְּחַפְצּוֹ כָּל־. אֲזִי מֶלֶךְ שְׁמוֹ נִקְרָא:

וְאַחֲרֵי כְּכֹלֹת הַכֹּל.
 וְהוּא הָיָה וְהוּא הָיָה.
 וְהוּא אֶחָד וְאֵין שְׁנַיִ.
 בְּלִי רֵאשִׁית בְּלִי תְּכֵלִית.
 וְהוּא אֵלִי וְחִי גּוֹאֲלִי.
 וְהוּא גָּסִי וּמְנוּסִי.
 בְּיָדוֹ אֶפְקִיד רוּחִי.
 וְעַם־רוּחִי גְּוִיָּתִי.
 לְבַדּוֹ יִמְלֹךְ נוֹרָא:
 וְהוּא יְהִיָּה בְּתַפְאָרָה:
 לְהַמְשִׁיל לּוֹ לְהַחְבִּירָה:
 וְלוֹ הָעֵז וְהַמְשָׁרָה:
 וְצוֹר חֲבֻלִי בְּעַת צָרָה:
 מְנַת כּוֹסֵי בַיּוֹם אֶקְרָא:
 בְּעַת אִישָׁן וְאָעִירָה:
 יְהוָה לִי וְלֹא אִירָא:

ראש השנה החל בחול, תוקעים תשר"ת ג' פעמים. תש"ת ג' פעמים. תר"ת ג' פעמים. ואחר כך עוד תשר"ת. תש"ת. תר"ת פעם אחת, להשלים למאה קולות.

ואומרים בנחת:

יְהִי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עִמָּנוּ כְּאֲשֶׁר הָיָה עִם־אֲבֹתֵינוּ.
 אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי־אֲבוֹתֵינוּ:

ובשבת אומרים בנחת:

בְּרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר נָתַן מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבֶּר.
 לֹא־נִפְּלָ דְבַר אֶחָד מִכֹּל דְּבָרָיו הַטּוֹב אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד
 מֹשֶׁה עַבְדּוֹ: יְהִי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עִמָּנוּ כְּאֲשֶׁר הָיָה עִם־אֲבֹתֵינוּ.
 אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי־אֲבוֹתֵינוּ:

מקורות ומקבילות

תקיעות לאחר מוסף. ע"פ ערוך ערך ערב; הרי"ג, הל' ר"ה, עמ' מ, צ"ס רב סעדיה. ראו תשובה"ג, שע"ת, סי' סה; שבה"ל, סדר ר"ה, סי' ש וסי' שז. תוקעים תשרית וכו'. ע"פ סרע"ג ח"ב, סי' קיד; מח' רומניא, דף שכב ע"ב. להשלים למאה קולות. ע"פ ערוך, ערך ערב; תוספות עמ"ס ר"ה, דף לג ע"ב, ד"ה שיעור תרועה; אר"ז ח"ב, הל' ר"ה, סי' רסט; טור אר"ה, סי' תקצב; שבה"ל, סדר ר"ה, סי' שא; מח' רומניא, דף שכב ע"ב.

ח"ג והערות

להשלים למאה קולות. מנהג ארץ ישראל, ועפ"י חוברת המנהג של הרב מ"ע הרטום (ולא מסתפקים בששים קולות לפי הנהוג כמנהג בני רומה). ראו תשובה"ג, שע"ת, סי' סה.

הוצא בסוף ר"ח עמ"ס ר"ה, דף לה ע"א.

בשבת אומרים:

וּשְׁמְרוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשַּׁבָּת. לַעֲשׂוֹת אֶת־הַשַּׁבָּת לְדַרְתֶּם בְּרִית עוֹלָם: בְּיַמִּי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֹת הוּא לְעוֹלָם. כִּי־שָׁשַׁת יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנְפָשׁ: זְכוֹר אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ: שָׁמֹר אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ. כַּאֲשֶׁר צִוָּךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: עַל־כֵּן בֵּרַךְ יְהוָה אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֶׁהוּ:

אם חל ראש השנה בחול מתחילים מכאן:

אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְהוָה מְקַרְאֵי קֹדֶשׁ. אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם:

סִבְרֵי מִרְנָן. (הקהל עונה: לְחַיִּים):

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. בּוֹרֵא פְרֵי הַגֶּפֶן:

שותים את היין.

מקורות ומקבילות

שַׁבָּת אֹמְרִים. ס' כלבו, ס' לט; ס' המנהגים (טורנא), הגהות מנהגים, מנהג של שבת. אות ל. ושמרו בני את השבת. סמנט"ו ס' לט. זכור את יום. שמו' כ, ת. שמור את יום. ד' ה, יב. עליכן צדק. שמו' כ, יא. סברי מרנן. ע"פ שצה"ל, סדר זרקות, ס' קמ; סת"ר ס' כד. זכרת קידוש. צה"ג ס' ב, הל' קידוש, עמ' 33, ד"ה ומוחיזנין; שדר"א פר' כי תשא, שאילתא סה; סת"ר ס' א, ענין מאה זרקות. צפה"ג. ר"ח; פסקי רי"ד; סמנט"ו ס' לט; שצה"ל, ענין שבת, ס' פד; סת"ר ס' יח, ענין סעודת שבת; סה"ת ס' יג.

ח"ג והערות

קידוש לשחרית של ר"ה. איננו במח' הקדומים ומדינא דגמ' פסחים, דף קו ע"א, מברך 'בפה"ג' ודיו ורק המנהג להקדים לברכה פסוקים מן התורה המדברים בקדושת היום. עמ' 33, ד"ה ומוחיזנין; שדר"א פר' כי תשא, שאילתא סה; סת"ר ס' א, ענין מאה זרקות. צפה"ג. ר"ח; פסקי רי"ד; סמנט"ו ס' לט; שצה"ל, ענין שבת, ס' פד; סת"ר ס' יח, ענין סעודת שבת; סה"ת ס' יג.

תפילת מנחה
של ראש השנה

סדר מנחה של ראש השנה

בשבת אומרים:

אִסְתָּשִׁיב מִשַּׁבַּת רִגְלֶךָ עֲשׂוֹת חֲפָצֶךָ בְּיוֹם קִדְשִׁי וְקִרְאתָ לְשַׁבַּת עֲנֵג לְקָדוֹשׁ יְהוָה מְכַבֵּד וְכַבְּדָתוֹ מַעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ מִמְּצוֹא חֲפָצֶךָ וְדַבֵּר דְּבַר: אֹז תִּתְעַנֵּג עַל־יְהוָה וְהִרְפַּבְתִּיךָ עַל־בְּמַתִּי אֶרֶץ. וְהֶאֱכַלְתִּיךָ נַחֲלַת יַעֲקֹב אֲבִיךָ. כִּי כִּי יְהוָה דְּבַר:

נֶאֱוֹו עַל־הַהָרִים רִגְלֵי מְבֹשֵׁר מִשְׁמִיעַ שְׁלוֹם מְבֹשֵׁר טוֹב מִשְׁמִיעַ יְשׁוּעָה. אִמֵר לְצִיּוֹן מִלֶּךָ אֱלֹהֶיךָ: גִּילֵי מְאֹד בַּת־צִיּוֹן הִרְיַעֲלִי בַת יְרוּשָׁלַם. הִנֵּה

מִלֶּכְךָ יָבֹא לָךְ. צְדִיק וְנוֹשֵׁעַ הוּא. עֲנִי וְרַכֵּב עַל־חֲמֹר וְעַל־עִיר בְּנִי־אֲתַנּוֹת: הִנְנִי שֹׁלַח מִלְאֲכֵי וּפְנֵה־דָרֶךְ לְפָנָי. וּפְתַאֲם יָבֹא אֶל־הֵיכָלוֹ הָאֲדֹנָן אֲשֶׁר־אַתֶּם מִבְּקָשִׁים וּמִלֶּאֶךָ הַבְּרִית אֲשֶׁר־אַתֶּם חֲפָצִים הִנֵּה־בָא. אִמֵר יְהוָה צְבָאוֹת: הִנֵּה אֲנֹכִי שֹׁלַח לְכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא. לְפָנָי בּוֹא יוֹם יְהוָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא: וְהִשִּׁיב לִב־אֲבוֹת עַל־בְּנִים וְלִב בְּנִים עַל־אֲבוֹתָם: הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וְהִקְמַתִי לְדָוִד צֶמַח צְדִיק. וּמִלֶּךָ מִלֶּךָ וְהִשְׁכִּיל וְעָשָׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בְּאֶרֶץ: בְּיָמָיו תִּוָּשַׁע יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל יִשְׁכַן לְבֶטַח. וְהִשְׁמוּ אֲשֶׁר־יִקְרָאוּ יְהוָה צְדָקָנוּ: וְיָשְׁבוּ עַל־הָאֶרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְעַבְדֵי לְיַעֲקֹב אֲשֶׁר יָשְׁבוּ־בָהּ אֲבוֹתֵיכֶם. וְיָשְׁבוּ עֲלֶיהָ הֵמָּה וּבְנֵיהֶם וּבְנֵי בְנֵיהֶם עַד־עוֹלָם.

מקורות ומקבילות

בשנת אומרים 'אס תשיב': מנח' רומניא, דף שכג ע"א. גילי מאד וכו'. מנח' רומניא, דף שכג ע"א.

וְדוֹד עֲבָדֵי נְשִׂיא לָהֶם לְעוֹלָם: וְכִרְתִּי לָהֶם בְּרִית שְׁלוֹם בְּרִית
 עוֹלָם יִהְיֶה אוֹתָם. וּנְתַתִּים וְהִרְבִּיתִי אוֹתָם וּנְתַתִּי אֶת־מִקְדָּשִׁי
 בְּתוֹכְכֶם לְעוֹלָם: וְהָיָה מִשְׁכְּנֵי עֲלֵיהֶם וְהָיִיתִי לָהֶם לֵאלֹהִים.
 וְהָמָּה יִהְיוּ־לִי לְעָם: וַיִּדְעוּ הַגּוֹיִם כִּי אֲנִי יְהוָה מִקְדָּשׁ
 אֶת־יִשְׂרָאֵל. בְּהִיּוֹת מִקְדָּשִׁי בְּתוֹכְכֶם לְעוֹלָם:

לְמִנְצֵחַ עַל־הַגָּתִית. לְבִנְיָקֶרַח מִזְמוֹר: מֵהַיָּדִידוֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ. יְהוָה
 צָבָאוֹת: נִכְסְפָה וְגַם־כִּלְתָּהּ נִפְשֵׁי לַחֲצֹרוֹת יְהוָה. לִבִּי וּבִשְׂרִי.
 יִרְנְנוּ אֵל אֱלֹהֵי: גַם־צִפּוֹר מִצְּאָה בַּיַּת וּדְרוֹרוֹ קֵן לָהּ אֲשֶׁר־שָׂתָה
 אֶפְרַחֶיהָ. אֶת־מִזְבְּחוֹתֶיךָ יְהוָה צָבָאוֹת. מִלְּפִי וְאֵלֶיהֶי: אֲשֶׁר־יֹשְׁבֵי בֵיתְךָ.
 עוֹד יִהְלֹךְ סֵלָה: אֲשֶׁר־יֵאָדָם עוֹזֵלוֹ בְּךָ. מְסֻלוֹת בְּלִבְבָם: עֲבָרִיו
 בְּעַמֶּק הַבָּבֶל מֵעַן יִשְׁתַּוְּהוּ. גַם־בְּרִכּוֹת יַעֲטָה מוֹרָה: יִלְכוּ מִחֵיל אֱלֹהֵי־חַיִּל.
 יִרְאֶה אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן: יְהוָה אֱלֹהִים צָבָאוֹת שְׁמַעְהָ תְּפִלָּתִי. הַאֲזִינָה
 אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֵלָה: מִגִּנְנוּ רְאֵה אֱלֹהִים וְהִבֵּט פָּנָי מִשִּׁיחָךְ: כִּי טוֹב־יוֹם
 בַּחֲצִיךָ מֵאֶלֶף. בְּחֻרְתִּי הִסְתַּוְּפָף בְּבֵית אֱלֹהֵי. מְדוֹר בְּאֶהֱלִי־רַשְׁעֵ: כִּי
 שָׁמְשׁוּ וּמִגֵּן יְהוָה אֱלֹהִים. חֵן וְכְבוֹד יִתֵּן יְהוָה. לֹא יִמְנַע־טוֹב לְהִלְכִים
 בְּתַמִּים: יְהוָה צָבָאוֹת. אֲשֶׁר־יֵאָדָם בִּטַּח בְּךָ:

בק"ק רומה מוסיפים:

וּנְשַׁלְמָה פָּרִים שְׁפִתֵינוּ. בְּמָקוֹם קָרְבַן תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֶרְבִים:

וַיִּדְבֵר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: צוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם.
 אֶת־קָרְבְּנֵי לֶחֶמִי לְאִשֵּׁי רִיחַ גִּיחָחִי. תִּשְׁמְרוּ לְהִקְרִיב לִי
 בְּמוֹעֵדוֹ: וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לַיהוָה. כְּבָשִׂים בְּגִי־שָׁנָה
 תְּמִימִם שְׁנַיִם לַיּוֹם עֹלָה תְּמִיד: אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֶּקֶר וְאֶת
 הַכֶּבֶשׂ הַשְּׁנַיִ תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבִים: וְעִשְׂרִית הָאִיפָה סֹלֶת לְמִנְחָה.
 בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כְּתִית רְבִיעֵת הַהֵיזֵן: עֹלֹת תְּמִיד. הַעֲשִׂיָה בְּהַר סִינַי לְרִיחַ
 גִּיחָח אִשָּׁה לַיהוָה: וְנִסְכּוֹ רְבִיעֵת הַהֵיזֵן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד. בַּקֹּדֶשׁ הַסֶּדֶךְ נִסְךְ
 שֶׁכֶר לַיהוָה: וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשְּׁנַיִ תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבִים. כְּמִנְחַת הַבֶּקֶר
 וְכִנְסָכוֹ תַעֲשֶׂה. אִשָּׁה רִיחַ גִּיחָח לַיהוָה:

אֶתְּהָ הוּא שֶׁהִקְטִירוּ אֲבוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ (אֶת־)קִטְרֵת הַסַּמִּים. פְּטוּם
הַקְטִרֵת. הַצָּרִי וְהַצֶּפֶרֶן. הַחֲלָבָנָה וְהַלְבוֹנָה. מִשְׁקַל שִׁבְעִים
שִׁבְעִים מָנֶה. מֵר וּקְצִיעָה. שִׁבְלֵת גֶּרֶד וְכַרְכֶּם. מִשְׁקַל שִׁשָּׁה עֶשֶׂר
שִׁשָּׁה עֶשֶׂר מָנֶה. הַקֶּשֶׁט שָׁנִים עֶשֶׂר וּקְלוֹפָה שְׁלֹשָׁה. וּמְנוֹן תִּשְׁעָה.
בוֹרִית כְּרִשִׁינָה תִשְׁעָה קִבִּין. יֵין קִפְרִיסִין סָאִין תְּלַת וּמִבִּין תְּלַת־א. וְאִם
אִין לוֹ יֵין קִפְרִיסִין מִבִּיא חֲמֵר חוֹרִין עֵתִיק. מֶלַח סְדוּמִית רְבַע. מַעֲלָה
עֶשֶׂן כָּל־שָׁהוּא. רַבִּי נִתֵן אֹמֵר אֵף כַּפַת הַיֶּרֶדֶן כָּל־שָׁהִיא. אִם נִתֵן בָּהּ
דְּבַשׁ פְּסָלָה. אִם חֶסֶר אַחַת מִכָּל־סִמְמָנֶיהָ חַיֵּב מִיָּתָה:

רָבִין שִׁמְעוֹן בֶּן־גַּמְלִיאֵל אֹמֵר. הַצָּרִי אֵינוֹ אֵלָא שְׂרָף הַנוֹטֵף מֵעֵצִי
הַקֶּטֶף. בוֹרִית כְּרִשִׁינָה שְׁשָׁפִין בָּהּ אֶת־הַצֶּפֶרֶן כְּדִי שֶׁתֵּהָא נָאָה.
יֵין קִפְרִיסִין שְׁשׁוֹרִין בּוֹ אֶת־הַצֶּפֶרֶן כְּדִי שֶׁתֵּהָא עֲזוּה. וְהֵלֵא מִי רַגְלִים
יִפִּין לָהּ. אֵלָא שְׁאִין מִכְּנִיסִין מִי רַגְלִים בְּמִקְדָּשׁ מִפְּנֵי הַכְּבוֹד:
וְעֶרְבָה לִיהוּזָה מְנַחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם. כִּימֵי עוֹלָם וּבְשָׁנִים קִדְמָנִית:

יּוֹשְׁבֵי בֵיתְךָ. עוֹד יְהַלְלוּךָ סֵלָה: אֲשֶׁרִי הָעַם שִׁפְכָה לוֹ. אֲשֶׁרִי
הָעַם שִׁיְהוּזָה אֱלֹהִיו:

תֵּהֲלָה לְדוֹד. אֲרוּמְמָךְ אֱלֹהֵי הַמֶּלֶךְ וְאַבְרָכָה שְׁמֹךְ לְעוֹלָם
וְעוֹד: בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָ וְאַהֲלִלָה שְׁמֹךְ לְעוֹלָם וְעוֹד:
גְּדוֹל יְהוּזָה וּמְהִלָּל מְאֹד וְלִגְדֹלְתוֹ אִין חֲקֵר: דוֹר לְדוֹר יִשְׁבַח
מֵעַשִׂיךָ וּגְבוּרָתֶיךָ יִגִּידוּ: הַדָּר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדַבְּרֵי גַפְלֵאתֶיךָ

מקורות ומקבילות

אשרי. מח' רומניא, דף שכג ע"א.

אֲשִׁיחָהּ: וְעִזּוּז נִרְאֵתִיךָ יֹאמְרוּ וּגְדֹלְתֶךָ אֶסְפְּרָנָהּ: זָכַר רַב־
טוֹבֶךָ יִבְיְעוּ וְצַדִּיקְתֶּךָ יִרְגְּנוּ: חֲנוּן וְרַחוּם יְהוָה. אֶרְךְ אַפְּיִם
וּגְדֹל־חֶסֶד: טוֹב־יְהוָה לְכָל יְרַחֲמֵיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְהוָה
כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וְחִסְדֶּיךָ יִבְרַכּוּכָהּ: כְּבוֹד מַלְכוּתֶךָ יֹאמְרוּ וּגְבוּרְתֶךָ
יִדְבְּרוּ: לְהוֹדִיעוּ לְבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרָתוֹ וְכְבוֹד הַדָּר מַלְכוּתוֹ:
מַלְכוּתֶךָ מַלְכוּת כָּל־עֲלָמִים וּמַמְשַׁלְתֶךָ בְּכָל־דָּוָר וְדָר: סוּמְךָ
יְהוָה לְכָל־הַנְּפֹלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים: עֵינַי־כָּל אֵלֶיךָ יִשְׁבְּרוּ
וְאַתָּה גּוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אֲכָלָם בְּעֵתוֹ: פּוֹתַח אֶת־יָדְךָ וּמִשְׁבִּיעַ
לְכָל־חַי רִצּוֹן: צַדִּיק יְהוָה בְּכָל־דַּרְכָּיו וְחֹסֵד בְּכָל־מַעֲשָׂיו:
קְרוֹב יְהוָה לְכָל־קֹרְאָיו. לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאֵהוּ בְּאֵמֶת: רִצּוֹן־יִרְאִיו
יַעֲשֶׂה וְאֶת־שׁוֹעֲתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת־כָּל־
אֲהָבָיו. וְאֵת כָּל־הַרְשָׁעִים יִשְׁמִיד: תִּהְיֶה יְהוָה יִדְבֵּר פִּי־
וַיִּבְרַךְ כָּל־בֶּשֶׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:
וְאִנְחָנוּ נִבְרַךְ יְהוָה מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם. הַלְלוּ־יְהוָה:

עומד החזן ואומר:

וּבֹא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וּלְשִׁבִי פֹשֵׁעַ בְּיַעֲקֹב. נְאֻם יְהוָה: וְאֲנִי זָאת
בְּרִיתִי אִתְּם אָמַר יְהוָה. רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרִי
אֲשֶׁר־שַׁמְתִּי בְּפִיךָ. לֹא־יִמּוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זִרְעֶךָ וּמִפִּי זִרְע
זִרְעֶךָ אָמַר יְהוָה. מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: וְאַתָּה קְדוֹשׁ. יוֹשֵׁב
תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל: בְּקוֹל: וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר. קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ
קְדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת. מְלֹא כָּל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: בְּלַחֲשׁ: וּמִקְבְּלֵין דִּין
מִן דִּין וְאִמְרִין. קְדִישׁ בְּשֵׁמִי מְרוֹמָא עֲלָאָה בֵּית שְׁכִינְתָּהּ.
קְדִישׁ עַל־אַרְעָא עוֹבֵד גְּבוּרָתָהּ. קְדִישׁ לְעֵלְמִי וְלְעֵלְמִי עַלְמִיא.

מקורות ומקבילות

ובא לציון גואל וכו'. מח' רומניא, דף שכג ע"ה.

יְהוָה צְבָאוֹת מְלִיא כָּל־אֲרָעָא זִיו יְקָרָה: ע"כ. בקול: וּתְשֹׂאֲנִי רוּחַ
 וּאֲשַׁמְעַ אַחֲרַי קוֹל רַעַשׁ גְּדוֹל. בְּרוּךְ כְּבוֹד־יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ:
 בלחש: וּנְטַלְתַּנִּי רוּחָא. וּשְׁמַעִית בְּתֵרָאִי קָל זִיעַ שְׂגִיא. דְּמִשְׁבְּחִין
 וְאִמְרִין. בְּרִיךְ יְקָרָא דִּיהוָה מֵאַתֵּר בֵּית שְׁכִינְתָּה: ע"כ. יְהוָה
 יִמְלֹךְ לְעֵלְמָא וְעַד: בלחש: יְהוָה מַלְכוּתָהּ (קָאִים) לְעֵלְמָא וּלְעֵלְמֵי
 עֵלְמֵיָא: יְהוָה אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל אֲבֹתֵינוּ שְׁמֵרָה־
 זֹאת לְעוֹלָם לְיַצֵּר מַחְשְׁבוֹת לְבָב עַמְּךָ וְהִכֵּן לְבָבְסָא אֱלֹהֵיךָ:
 וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עוֹן וְלֹא־יִשְׁחִית. וְהִרְבֵּה לְהַשִּׁיב אִפּוּ.
 וְלֹא־יַעִיר כָּל־חַמְתּוֹ: כִּי־אַתָּה אֲדָנִי טוֹב וְסִלַּח. וְרַב־חֶסֶד
 לְכָל־קְרָאֵיךָ: צְדָקְתֶךָ צְדָק לְעוֹלָם וְתוֹרַתֶךָ אֱמֶת: תַּתֵּן אֱמֶת
 לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם. אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתֵּינוּ מִיַּמֵּי קָדָם:
 בְּרוּךְ אֲדָנִי יוֹסֵם יוֹסֵם. יַעֲמֵס־לָנוּ הָאֵל יִשׁוּעַתָּנוּ סִלָּה: יְהוָה
 צְבָאוֹת עֲמָנוּ. מִשְׁגַּב־לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סִלָּה: יְהוָה צְבָאוֹת.
 אֲשֶׁר־יֵאָדָם בְּטַח בְּךָ: (יְהוָה הוֹשִׁיעָה. הַפְּלֹךְ יַעֲגִנוּ בְּיוֹם־
 קְרָאֲנוּ: ע"כ בלחש.

בְּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְרָאֵנוּ לְכְבוֹדוֹ. וְהִבְדִּילָנוּ מִן־הַתּוֹעִים. וְנָתַן
 לָנוּ תוֹרַת אֱמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ. הִרְחַמְנוּ יִפְתַּח
 לִבֵּנוּ לְתוֹרָתוֹ וְיִטַּע אֶהְבֵּתוֹ וְיִרְאֵתוֹ בְּלִבֵּנוּ. וְיִשִּׂים בְּלִבֵּנוּ
 לְאַהֲבָה אוֹתוֹ. וְלִירְאָה אוֹתוֹ. וְלַעֲבֹדוֹ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ בְּלִבְבֵנוּ
 שָׁלֵם וּבְנִפְשׁ חֲפִצָּה. לְמַעַן לֹא נִיגַע לְרִיק וְלֹא נִלְד לְבַהֲלָה.
 וְכֵן יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. שֶׁנִּשְׁמַר
 חֻקֶיךָ בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְנִזְכֶּה וְנַחֲמֶה וְנִרְאֶה וְנִירָשׁ יִשׁוּעַת שְׁנֵי
 הַמַּשִּׁיחַ לְטוֹבָה וְלְבִרְכָה. לְזִכּוֹת וְלְמַעֲשִׂים טוֹבִים וְלַחַיֵּי
 הָעוֹלָם הַבָּא:

החזן אומר:

יִתְגַּדֵּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעֶלְמָא דְּבָרָא כְּרַעוּתָהּ. וְיִמְלִיךְ
מַלְכוּתָהּ בְּחַיִּיכוֹן וּבְיַמִּיכוֹן וּבְחַיִּי דְּכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל
בְּעַגְלָא וּבְזַמַּן קָרִיב. וְאָמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ. לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמֵיָא.
יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה
וְיִתְהַלֵּל שְׁמֵהּ דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:
לְעֵלְא לְעֵלְא מִן־כָּל־בְּרַכְתָּא. שִׁירְתָּא. תְּשַׁבַּחְתָּא וְנַחֲמְתָּא
דְּאִמְרֵן בְּעֶלְמָא. וְאָמְרוּ אָמֵן:

בר"ה החל בחול ממושיכים בעמ' 209, ובשבת כדלקמן.

בשבת אומרים:

וְאֲנִי תְּפַלְתִּי־לָךְ. יְהוָה עֵת רְצוֹן. אֱלֹהִים בְּרַב־חַסְדֶּךָ. עֲנֵנִי
בְּאַמַּת יִשְׁעֶךָ: כִּי־גָדוֹל אַתָּה וְעֵשָׂה נִפְלְאוֹת. אַתָּה אֱלֹהִים
לְבַדְּךָ: אֶחָד אֱלֹהֵינוּ גָדוֹל אֲדוֹנֵינוּ. קְדוֹשׁ וְנוֹרָא שְׁמוֹ:

סדר הוצאת ספר תורה

וַיְהִי בְּנִסְעַ הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה. קוּמְהוּ יְהוָה וַיִּפְצוּ אֲיָבִיךָ וַיִּגְסוּ
מִשְׁנֵאִיךָ מִפְּנֵיךָ: קוּמְהוּ עֲזֹרְתָה לָנוּ וּפְדֵנוּ לְמַעַן חַסְדֶּךָ: כִּי
מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר־יְהוָה מִירוּשָׁלַם: יְהוָה שָׁמַךְ לְעוֹלָם. יְהוָה
זְכָרְךָ לְדֶרֶךְ־וָדָר: יְהוָה חֲפֵץ לְמַעַן צְדָקוֹ. יַגְדִּיל תוֹרָה וַיֹּאדִיר:
הִלְלוּ יְהוָה אוֹרְהוּ יְהוָה בְּכָל־לֵבב. בְּסוֹד יִשְׂרָאֵל וְעַדְהָ: גְדֹלִים
מַעֲשֵׂי יְהוָה. דְּרוּשִׁים לְכָל־חַפְצֵיהֶם: הוֹדִיָּה־דָר

מקורות ומקבילות

קדיש. מנח' רומניל, דף שכג ע"א. הולאת ס"ת. סה"ת סי' לו.

פְּעֵלוּ וְצַדִּיקְתּוֹ עִמְדַת לְעֵד: זְכַר עֲשֵׂה לְנַפְלְאוֹתַיִו. חֲנוּן וְרַחוּם
 יְהוָה: טָרַף נִתַּן לִירְאָיו. יִזְכַּר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ: כָּח מַעֲשָׂיו הַגִּיד
 לְעַמּוֹ. לָתֵת לָהֶם נַחֲלַת גּוֹיִם: מַעֲשֵׂי יָדָיו אֱמֶת וּמִשְׁפָּט. נְאֻמֵּי
 כָּל-פְּקוּדָיו: סְמוּכִים לְעֵד לְעוֹלָם. עֲשׂוּיִם בְּאֵמֶת וַיִּשֶׂר: פְּדוּתוֹ
 שָׁלַח לְעַמּוֹ. צֹוֶה-לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ. קְדוֹשׁ וְנֹרָא שְׁמוֹ: רְאֵשִׁית
 חֲכָמָהוּ יִרְאֵת יְהוָה. שְׁכַל טוֹב לְכָל-עֲשִׂיהֶם. תְּהַלְתּוּ עִמְדַת לְעֵד:

גְּדֹלוֹ לַיהוָה אֶתִי וְנִרְוֹמָמָה שְׁמוֹ יַחְדּוֹ:

רוֹמְמוֹ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לַהֲרִים רַגְלָיו קְדוֹשׁ הוּא: רוֹמְמוֹ
 יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לַהֲרִי קְדוֹשׁוֹ. כִּי-קְדוֹשׁ יְהוָה
 אֱלֹהֵינוּ: אֵין-קְדוֹשׁ כִּי הוּא כִּי אֵין בְּלִתְדָּ וְאֵין צוֹר בְּאֱלֹהֵינוּ: (כִּי
 מִי אֵלוֹהַּ מִבְּלַעֲדֵי יְהוָה וּמִי צוֹר וּזְלַתִּי אֱלֹהֵינוּ) אַחַד אֱלֹהֵינוּ.
 גְּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ. קְדוֹשׁ וְנֹרָא שְׁמוֹ:

וְתִגְלָה (וְתִרְאֶה) מַלְכוּתוֹ עָלֵינוּ מְהֵרָה. וַיַּחֲזוּ וַיִּרְחַם פְּלִיטָתָנוּ
 וּפְלִיטַת כָּל-עַמּוֹ (בֵּית) יִשְׂרָאֵל. וַיִּתְּנֵנוּ (תְּמִיד) לְחַן
 וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וּלְרִצּוֹן וְאָמְרוּ כָל-הָעַם אִמֵּן. הַכֹּל הָבּוֹ גְּדֹל
 לְאֱלֹהֵינוּ. וְתֵנוּ כְבוֹד לַתּוֹרָה:

מגביהים את ספר התורה ואומרים:

וְזֹאת הַתּוֹרָה. אֲשֶׁר-שָׂם מֹשֶׁה לְפָנָי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: תּוֹרָה צֹוֶה-לָנוּ
 מֹשֶׁה. מוֹרְשָׁה קְהֵלֶת יַעֲקֹב: וְאַתֶּם הַדְּבֻקִים בִּיהוָה
 אֱלֹהֵיכֶם. חַיִּים כָּלְכֶם הַיּוֹם:

כִּהֵן קָרַב. יַעֲמַד הַכֵּהֵן (א: אֵין כָּאֵן כִּהֵן יַעֲמוֹד הַלּוֹי א: יִשְׂרָאֵל)
 בְּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּקְדוּשָׁתוֹ. תּוֹרַת
 יְהוָה תְּמִימָה מְשִׁיבַת גִּפְשׁוֹ. עֲדוּת יְהוָה נְאֻמָּה מְחַכֵּמַת פְּתִי:
 פְּקוּדֵי יְהוָה יִשְׂרָיִם מְשֻׁמְחֵי-לֵב. מִצּוֹת יְהוָה בְּרָה מְאִירַת עֵינָיִם:

יִרְאֵת יְהוָה טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לְעֵד • מְשַׁפְּטֵי־יְהוָה אֱמֶת • צְדָקוֹ
 יַחֲדוֹ: הָאֵל תָּמִים דְּרָכָו • אִמְרַת־יְהוָה צְרוּפָה • מִגֵּן הוּא לְכֹל
 הַחַסִּים בּוֹ: דְּרָכֶיהָ דְרָכֵי־נֶגַע וְכָל־נִתְיבּוֹתֶיהָ שְׁלוֹם: עֵץ־חַיִּים
 הִיא לַמַּחְזִיקִים בָּהּ וְתִמְכֶיהָ מְאֹשֶׁר: כִּי־בִי יִרְבוּ יַמֶּיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ
 שָׁנוֹת חַיִּים: יְהוָה עֵז לְעַמּוֹ יִתֵּן • יְהוָה יְבָרֶךְ אֶת־עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם:

העולה לתורה פותח ומביט במקום שצריך לקרוא, מכסה את האותיות ומברך בקול רם:

יְהוָה עִמָּכֶם • (הקהל עונה: יְבָרֶכְךָ יְהוָה):

בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה הַמְּבָרֵךְ:

(הקהל עונה: בָּרוּךְ יְהוָה הַמְּבָרֵךְ לְעוֹלָם וָעֶד):

העולה חוזר ואומר: בָּרוּךְ יְהוָה הַמְּבָרֵךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה • אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם • אֲשֶׁר בָּחַר בְּנוֹ
 מִכָּל־הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת־תּוֹרָתוֹ • בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה •
 נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

בסיום הקריאה העולה יגלול את התורה ויברך:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה • אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם • אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ
 תּוֹרַת אֱמֶת • וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ • בָּרוּךְ אַתָּה
 יְהוָה • נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

ברכת הגומל

יברך בקול רם כדי שישמע הקהל ולכל הפחות י' אנשים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה • אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם • הַגּוֹמֵל לַחַיִּבִים טוֹבוֹת •
 שְׂגַמְלָנִי כָּל־טוֹב:

לאחר עניית 'אמן' הקהל עונה:

מִי שְׂגַמְלָךְ כָּל־טוֹב • הוּא יְגַמְלָךְ כָּל־טוֹב לְעֵד סְלָה • יוֹדוּ
 לַיהוָה חֲסִדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לְבָנֵי אָדָם:

קריאות לשבת של ראש השנה

פרשת וילך

וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמֶר
אֱלֹהִים בְּנִימָאָה וְעִשְׂרִים שָׁנָה אֲנֹכִי הַיּוֹם לֹא־אוּכַל עוֹד
לְצֵאת וּלְבֹא־וַיְהוֹה אָמַר אֵלָי לֹא תַעֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה: יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ הוּא עֹבֵר לְפָנֶיךָ הוּא־יִשְׁמֵד אֶת־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִלְּפָנֶיךָ
וַיִּרְשָׁתֶם: יְהוֹשֻׁעַ הוּא עֹבֵר לְפָנֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה: לֹא־וַעֲשֵׂה
יְהוָה לָהֶם כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְסִיחֹן וּלְעֹג מַלְכֵי הָאֱמֹרִי וּלְאַרְצָם.
אֲשֶׁר הִשְׁמִיד אֹתָם: וּנְתַנֶּם יְהוָה לְפָנֶיכֶם וַעֲשִׂיתֶם לָהֶם כְּכָל־
הַמַּצּוֹה אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֲתֶכֶם: חֲזַקוּ וְאַמְצוּ אֶל־תִּירָאוֹ וְאֶל־תַּעֲרָצוּ
מִפְּנֵיהֶם: כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא הַהֲלֹךְ עִמָּךְ לֹא יִרְפֶּךָ וְלֹא
יַעֲזֹבֶךָ: ס יִשְׂרָאֵל
וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְיְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמֶר אֵלָיו
לְעֵינַי כָּל־יִשְׂרָאֵל חֹזֵק וְאַמִּץ: כִּי אַתָּה תְּבֹא אֶת־הָעָם הַזֶּה
אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לְאַבְתָּם לָתֵת לָהֶם: וְאַתָּה תִּנְחַלְנֶנָּה
אוֹתָם: וַיְהוֹה הוּא הַהֲלֹךְ לְפָנֶיךָ הוּא יְהִי עִמָּךְ לֹא יִרְפֶּךָ וְלֹא
יַעֲזֹבֶךָ: לֹא תִירָא וְלֹא תַחַת: וַיִּכְתַּב מֹשֶׁה אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת
וַיִּתֵּן אֶל־הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי הַנְּשָׂאִים אֶת־אֲרוֹן בְּרִית יְהוָה.
וְאֶל־כָּל־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל: וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אוֹתָם לֵאמֹר: מִקֶּץ שִׁבְעַת
שָׁנִים בְּמַעַד שָׁנַת הַשְּׁמֵטָה בְּחַג הַסְּפֹת: בָּבֹא כָל־יִשְׂרָאֵל
לִרְאוֹת אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר: תִּקְרָא
אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת נֶגֶד כָּל־יִשְׂרָאֵל בְּאֲזִנֵיהֶם: הִקְהֵל אֶת־הָעָם.
הָאֲנָשִׁים וְהַנְּשִׁים וְהַטָּף וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרֶיךָ: לְמַעַן יִשְׁמְעוּ
וּלְמַעַן יִלְמְדוּ וַיִּירָאוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְשָׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־

דְּבַרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת: וּבְנִיֵּיהֶם אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ יִשְׁמְעוּ וְלִמְדוֹ
 לִירְאָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם. כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר אַתֶּם חַיִּים עַל־
 הָאָדָמָה אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ:

פִּרְשֵׁת הָאָזִינוּ

וּתְשַׁמַּע הָאָרֶץ אִמְרֵי־פִי:	הָאָזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֲדַבְּרָה
תִּזְלַל כְּפָטַל אִמְרָתִי.	יַעֲרֹף כַּמָּטָר לְקַח־י.
וּכְרַבִּיבִים עָלַי־עֹשֵׁב:	כְּשֹׁעִירִם עָלַי־דָּשָׂא
הָבּוּ גְדָל לְאֱלֹהֵינוּ: לֹא־	כִּי שֵׁם יְהוָה אֶקְרָא.
כִּי כָל־דְּרָכָיו מְשַׁפֵּט.	הַצּוֹר תָּמִים פָּעֵלוּ.
צַדִּיק וְיֵשֶׁר הוּא:	אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עֹל.
דָּוָר עֲקָשׁ וּפְתִילֵתֵל:	שַׁחַת לוֹ לֹא בָנִיו מוֹמֵם.
עֵם נָבֵל וְלֹא חָכֵם.	הַ לִּיהוָה תִּגְמְלוּ־זֹאת.
הוּא עֹשֶׂה וַיִּכְנַעֵהוּ: יִשְׂרָאֵל	הַלּוֹא־הוּא אָבִיךָ קִנְיָה.
בָּנֵינוּ שְׂנוֹת דֶּרֶךְ־דָּר.	זָכַר יְמוֹת עוֹלָם.
וּמְנַיָּה וַיֹּאמְרוּ לָךְ:	שָׁאֵל אָבִיךָ וַיִּגְדֶּךָ.
בְּהַפְרִידוּ בָנֵי אָדָם.	בְּהִנְחַל עֲלִיוֹן גּוֹיִם.
לְמַסְפָּר בָּנֵי יִשְׂרָאֵל:	יֵצֵב גְּבֻלַת עַמִּים.
יַעֲקֹב חֲבֵל גַּחֲלָתוֹ:	כִּי חִלַּק יְהוָה עַמּוֹ.
וּבִתְהוֹ יֵלֵל יִשְׁמָן.	יִמְצָאֵהוּ בְּאָרֶץ מִדְבָּר
יִצְרָנְהוּ כְּאִישׁוֹן עֵינָיו:	יִסְבְּבְנֶהוּ יְבוֹנְנֶהוּ.
עַל־גּוֹזְלָיו יִרְחֹף.	כְּנִשְׁרֵי יַעִיר קִנּוֹ.
יִשְׂאֵהוּ עַל־אֶבְרָתוֹ:	יִפְרֹשׁ כְּנַפָּיו יִקְחָהוּ.
וְאֵין עַמּוֹ אֵל נִכְרִ:	יְהוָה בְּרַד יִנְחֵנוּ

מקורות ומקבילות ח"ג והערות
 האזינו השמים ואדברה הלוי, היא רבתי, והיא תיבה בפני עצמה, וקצת נמוכה מן הליי. הקריאה היא
 יערף כמטר לקחי הלארני והלמיד בשוא נח. מנחת שי בשם הקדמונים עיי"ש.
 כשעירם עלידשא נב, איב.

מי שברך לעולה לתורה:

מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב. הוא יברך את כבוד רבי... שמתנדב... למנוחת נפש... ולמנוחת נפש כל-קרוביו שמתו וכל-שאר שכבי עמו ישראל. לחיי... ולחיי כל-בני ביתו ולחיי כל-קרוביו ואוהביו ולחיי כל-הקהל הקדוש הזה. ובשכר זה הקדוש ברוך הוא ישמרהו ויצילהו מכל-צרה וצוקה. וישלח ברכה רוחה והצלחה בכל-מעשי ידיו. ויברכהו ויכתבהו בספר חיים טובים עם-כל-ישראל אחיו. וכן יהי רצון ונאמר אמן:

יהי רצון לפני אבינו שבשמים לכוון את-בית חיינו. ולהשיב שכינתו בתוכו במהרה בימינו. ונאמר אמן:

יהי רצון לפני אבינו שבשמים לרחם על-פליטתנו. ולעצור את-המגפה והמשחית מעלינו ומעל בתינו. ומעל כל-עדת עמו ישראל. ונאמר אמן:

יהי רצון לפני אבינו שבשמים לקיים לנו את-כל-חכמי ישראל. הם ובניהם (ונשיהם) ותלמידיהם וכל-אשר להם. שבכל-מקומות מושבותיהם. ונאמר אמן:

יהי רצון לפני אבינו שבשמים שנשמע ונתבשר בשורות טובות (ישועות) ונחמות. מהרה מארבע כנפות הארץ. ונאמר אמן:

אחינו ישראל ואנוסי ישראל (ואסירי ישראל). הנתונים בצרה ובשבביה. המקום (ברחמי) ירחמם ויחון אותם (ואותנו) בעבור שמו הגדול. ויושיעם ויושיענו. ויוציאם ויוציאנו מצרה לרוחה. ומאפלה לאורה (בקרוב). ונאמר אמן:

יהי-חסדך יהנה עלינו. כאשר יתלנו לך: כילך יהנה הוחלתני. אתה תענה אדני אלהי: למען יחלצון ידידיך. הושיעה

יְמִינֶךָ וְעַנְיִי: (מִגִּנְנוּ רְאֵה אֱלֹהִים וְהִבֵּט פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: לֹא־אֲמוֹת
כִּי־אֲחִיָּה וְאֶסְפֵּר מַעֲשֵׂי יְהוָה: יְהוָה הוֹשִׁיעָהּ. הַמְלִיךְ יַעֲנֵנו
בְּיוֹם־קִרְאָנוּ:

מחזירים את ספר התורה ואומרים:

בַּחֲוָרִים וְגַם־בְּתוֹלוֹת. זְקֵנִים עִם־נְעָרִים: יִהְלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה.
כִּי־נִשְׁגַּב שְׁמוֹ לְבָדּוֹ. הוֹדוּ עַל־אֶרֶץ וּשְׁמַיִם: וַיִּרֶם
קַרְוֹן לְעַמּוֹ תְהִלָּה לְכָל־חַסִּידָיו. לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל עִם קָרְבּוֹ.
הִלְלוּ־יָיָה: מְהִלָּל אֶקְרָא יְהוָה וּמֵאֵיבֵי אוֹשַׁע: וּבִנְחָה יֹאמֶר.
שׁוּבָה יְהוָה רַבָּבוֹת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל: בְּעֵבֹר דָּוִד עֲבַדְךָ. אֵל־
תֵּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: כִּי לָקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם. תּוֹרַתִּי אֵל־
תַּעֲזֹבוּ: עֵץ־חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ וְתִמְכִּיחַ מְאֹד: דְּרָכֶיהָ
דְּרָכֵי־נֶגַע וְכָל־נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם: הַשִּׁיבֵנו יְהוָה וְאֵלֶיךָ וְנִשׁוּבָה.
חֲדָשׁ יִמְיֵנו כְּקֹדֶם: תּוֹרָה הִיא עֵץ חַיִּים. לְכַלְנֵנו חַיִּים. כִּי־עַמּוֹךָ
מְקוֹר חַיִּים:

החזן אומר:

וַיִּתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעֵלְמָא דְּבָרָא כְרַעוּתָהּ. וַיִּמְלִיךְ
מְלְכוּתָהּ בְּחַיִּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיִּי דְּכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל
בְּעֵגְלָא וּבְזִמְן קָרִיב. וְאָמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ. לְעֵלַם וּלְעֵלְמֵי עֵלְמֵיָא.

וַיִּתְבָּרַךְ וַיִּשְׁתַּבַּח וַיִּתְפָּאֵר וַיִּתְרוֹמֵם וַיִּתְנַשֵּׂא וַיִּתְהַדָּר וַיִּתְעַלֶּה
וַיִּתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָא לְעֵלָא מִן־כָּל־בְּרַכְתָּא. שִׁירְתָּא. תְּשַׁבַּחְתָּא וְנַחְמָתָא
דְּאִמִּירָן בְּעֵלְמָא. וְאָמְרוּ אָמֵן:

עמידה למנחה לראש השנה

יכון פניו כנגד מקום המקדש כאשר רגליו זו אצל זו, יעמוד ולא ישען ויכוף ראשו מעט, צריך לכוון בכל הברכות, ולפחות בברכה הראשונה.

בחזרה החזן אומר בלחש:

אֲדַנִּי שִׁפְתַי תִּפְתַּח וּפִי יִגִּיד תְּהִלָּתְךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. אֱלֹהֵי אַבְרָהָם.
אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב. הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא.
אֵל עֲלִיּוֹן. גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה אֶת־הַכֹּל וְזוֹכֵר חֲסָדֵי
אֲבוֹת. וּמְבִיא גּוֹאֵל לְבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה:

זְכַרְנוּ לְחַיִּים. מֶלֶךְ חַפְּזָן בְּחַיִּים. וְכַתְּבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים.
לְמַעַן אֵל חַי. מֶלֶךְ גּוֹאֵל עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמַגֵּן. בָּרוּךְ
אַתָּה יְהוָה. מַגֵּן אַבְרָהָם:

אַתָּה גְבוּר לְעוֹלָם יְהוָה. מְחַיֶּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ.
מוֹרִיד הַטַּל. מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד. מְחַיֶּה מֵתִים
בְּרַחֲמִים רַבִּים. סוֹמֵךְ גּוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים. מְתִיר אֲסוּרִים.
וּמְקַיֵּם אֲמוּנָתוֹ לִישְׁנֵי עֶפְרַי. מִי־כְמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה
לָךְ. מֶלֶךְ מַמְיֵת וּמְחַיֶּה וּמְצַמִּיחַ לָנוּ יְשׁוּעָה:

מִי כְמוֹךָ אֵב הַרְחָמִים. זְכוֹר יִצְחָרְיָךְ בְּרַחֲמִים. מַמְיֵת וּמְחַיֶּה.
וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחְיֹת מֵתִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. מְחַיֶּה הַמֵּתִים:

החזן והקהל אומרים בחזרה:

כִּתְּרֵנוּ לָךְ הַמוֹנֵי מֵעֵלָה עִם־קְבוּצֵי מַטֵּה. יַחַד כָּלָם קִדְּשָׁה
לָךְ יִשְׁלֹשׁוּ. כָּמָה שְׁנֵאָמַר עַל־יַד גְּבִיאָךְ. וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה

מקורות ומקבילות

עמידה למנחה של ר"ב. ש"ס"ג, סדר ר"ב, סי' רפג.

וְאָמַר. קו"ח: קְדוֹשׁוּ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת. מְלֵא כָּל-הָאָרֶץ
 כְּבוֹדוֹ: חזן: לְעַמְתֶּם בְּרוּךְ יֵאמְרוּ. קו"ח: בְּרוּךְ כְּבוֹד-יְהוָה מִמְקוֹמוֹ:
 חזן: וּבְדַבְרֵי קְדֻשָּׁה פְּתוּב לֵאמֹר. קו"ח: יְמִלֵךְ יְהוָה לְעוֹלָם.
 אֱלֹהֵיךָ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר. הַלְלוּ-יָהּ:

לְדֹר וָדֹר נִגִּיד גְּדֻלָּךְ. וּלְנֹצֵחַ נִצְחִים קְדֻשָּׁתְךָ נִקְדִּישׁ.
 וְשִׁבְחֶךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא-יִמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי-אֵל
 מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקְדוֹשׁ אַתָּה:

וּבִכֵּן תֵּן פְּחָדְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל-כָּל-מַעֲשֶׂיךָ וְאִימְתָךְ
 עַל-כָּל-מַה-שִּׁבְרָאתָ. וַיִּירָאוּךָ כָּל-
 הַמַּעֲשִׂים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל-הַבְּרוּאִים. וַיַּעֲשׂוּ כָּל־סֵם אֲגֻדָּה
 אַחַת לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלִבְבֵי שָׁלֵם. כִּמָּה שִׁדְעָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
 שֶׁהַשְּׁלֵטוֹן לְפָנֶיךָ. עוֹז בְּיָדְךָ וּגְבוּרָה בְּיַמִּינְךָ. וְשִׁמְךָ נוֹרָא
 עַל-כָּל-מַה-שִּׁבְרָאתָ:

וּבִכֵּן תֵּן כְּבוֹד יְהוָה לְעַמְּךָ. תִּהְיֶה לִירֵאֶיךָ וְתִקְוֶה טוֹבָה
 לְדוֹרְשֶׁיךָ. וּפְתַחֲוֹן פֶּה לְמִיחֲלִים לְךָ. שִׁמְחָה לְאֶרְצְךָ.
 שְׂשׂוֹן לְעִירְךָ. וְצִמְיַחוֹת קָרֵן לְדוֹד עֲבָדְךָ וְעֵרִיכוֹת גֵּר לְבֵן-יִשְׂרָאֵל
 מְשִׁיחֶךָ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ:

וְאִז צְדִיקִים יֵרְאוּ וַיִּשְׁמְחוּ. וַיִּשְׂרִים יַעֲלֶזוּ. וַחֲסִידִים בְּרִנָּה
 יִגִּילוּ. וְעוֹלָתְךָ תִּקְפֹּץ פִּיהָ וְכָל-הַרְשָׁעָה כָּלָה כְּעָשָׂן
 תִּכָּלֶה. כִּי תַעֲבִיר מִמְּשַׁלֵּת זְדוֹן מִן-הָאָרֶץ. וְתִמְלֹךְ אַתָּה יְהוָה
 לְבָדְךָ עַל-כָּל-מַעֲשֶׂיךָ. עַל-יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ וְעַל-צִיּוֹן מִשְׁכַּן
 כְּבוֹדְךָ. כִּפְתוּב בְּדַבְרֵי קְדֻשָּׁה. יְמִלֵךְ יְהוָה לְעוֹלָם. אֱלֹהֵיךָ
 צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר. הַלְלוּ-יָהּ: וְכַתוּב. וַיִּגְבֹּה יְהוָה צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט
 וְהָאֵל הַקְּדוֹשׁ נִקְדָּשׁ בְּצַדִּיקָה: בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ:

אֶתְּךָ בְּחַרְתָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים. אֶהְבֶּתְ אֹתָנוּ וְרָצִיתְ בָּנוּ
 וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל־הַלְשׁוֹנוֹת.
 קִדְשָׁתָנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְקִרְבָּתָנוּ מִלִּפְנֵי לַעֲבוֹדָתְךָ. וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל
 הַגָּבוֹר וְהַנּוֹרָא עָלֵינוּ קִרְאתָ:

וְתִתֶּן לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (בשבת: שַׁבְּתוֹת לְמִנוּחָה
 וּמוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה. חֲגִים וְזִמְנִים לְשִׂשׁוֹן. אֶת־יוֹם (בשבת:
 הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְאֶת־יוֹם) הַזְּכָרוֹן הַזֶּה. יוֹם תְּרוּעָה (בשבת: זְכָרוֹן
 תְּרוּעָה) מִקְרָא קֹדֶשׁ. זְכָר לִיציאת מצרים:

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. יַעֲלֶה וְיָבֵא. יִגְיַע. יִרְאֶה (נ"א: וְיִרְאֶה)
 וְיִרְצֶה. וְיִשְׁמַע. וְיִפְקֹד. וְיִזְכֵּר וְזָכְרוּנוּ וְזָכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ.
 וְזָכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ. וְזָכְרוֹן מְשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד עַבְדְּךָ. וְזָכְרוֹן
 כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ (לְפָלִיטָה) לְטוֹבָה. לְחַן וְלַחֲסֵד
 וְלִרְחֻמִּים וְלִרְצוֹן בְּיוֹם (בשבת: הַשַּׁבָּת הַזֶּה וּבְיוֹם) הַזְּכָרוֹן הַזֶּה.
 זָכְרוּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה. וּפְקֹדֵנוּ בּוֹ לְבִרְכָה. וְהוֹשִׁיעֵנוּ
 בּוֹ לְחַיִּים טוֹבִים. בְּדַבַּר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים. וְחוּס וְחַנּוּן וְרַחֵם
 עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ. כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ. כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחֵם אֶתְּךָ:
 אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. מֶלֶךְ עַל־כָּל־הָעוֹלָם כָּלוֹ בְּכַבּוֹדְךָ.
 וְהַנְּשֵׂא עַל־כָּל־הָאָרֶץ בִּיקְרָךְ. וְהוֹפֵעַ בְּהַדָּר גָּאוֹן
 עֶזְךָ. עַל־כָּל־יּוֹשְׁבֵי תֵבֵל אֶרֶץךָ. וְיִדַע כָּל־פֹּעֵל (נ"א: פֹּעֵל)
 כִּי אַתָּה פֹּעֵלְתוֹ. וְיִבִּין כָּל־יִצּוֹר כִּי אַתָּה יִצְרָתוֹ. וְיֵאמְרוּ
 (נ"א: וְיֵאמְרוּ) כָּל־אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאִפּוֹ. יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ
 וּמְלִכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה:

וְהוֹשִׁיעֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת־בִּרְכַת מוֹעֲדֶיךָ. לְחַיִּים וְלְשִׂמְחָה
 וְלְשָׁלוֹם. כְּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ וְרָצִיתָ לְבִרְכָנוּ. כֵּן תְּבָרְכֵנוּ

סְלָהּ • קִדְשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ • שִׁבְעֵינוּ מִטּוֹבֶךָ •
 שִׁמְחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ • וְטַהַר לִבֵּנוּ לְעִבְדֶּךָ בְּאֵמֶת • וְהִנְחִילֵנוּ יְהוָה
 אֱלֹהֵינוּ (בשבת: בְּאַהֲבָה וּבְרִצּוֹן) בְּשִׂמְחָה וּבְשִׂשׁוֹן (בשבת: שְׂפָתוֹת
 וּמוֹעֲדֵי קִדְשֶׁךָ • וּדְבָרֶךָ אֵמֶת וּקְיָם לְעַד • וּמִבְלַעֲדֶיךָ אֵין לָנוּ
 מֶלֶךְ אֶלָּא אַתָּה • בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה • מֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ • מְקַדְּשׁ
 (בשבת: הַשַּׁבָּת וְ)יִשְׂרָאֵל וַיּוֹם הַזְּכָרוֹן:

רִצָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְאֶל־תִּפְלָתֶם שְׁעָרָה •
 וְהִשָּׁב הָעֲבוּדָה לְדָבִיר בֵּיתֶךָ • וְאֲשֵׁי יִשְׂרָאֵל וְתִפְלָתֶם
 מִהָרָה בְּאַהֲבָה תִקְבַּל בְּרִצּוֹן • וְתִהְיֶה לְרִצּוֹן תָּמִיד עֲבוּדַת
 יִשְׂרָאֵל עִמָּךָ • וְתִחְזַיְנָה עֵינֵינוּ בְּשׁוֹבֶךָ לְצִיּוֹן וְלִירוּשָׁלַיִם
 עִירֶךָ בְּרַחֲמִים כְּמָאֵז • בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה • הַמְחֲזִיר בְּרַחֲמָיו
 שְׂכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

בחזרה כשהחזן אומר 'מודים' חייבים כל הציבור
 לשוח עמו ואומרים 'מודים רבנן':

מוֹדִים כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים
 אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ אֱלֹהֵינוּ
 אֱלֹהֵי כָּל־בְּשָׂר • יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר
 בְּרֵאשִׁית • בְּרִכּוֹת וְהוֹדָאוֹת
 לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ • עַל־
 שְׁהַחַיֵּיתָנוּ וּקְיַמְתָּנוּ • בֵּן תַּחֲיִינוּ
 וְתַחַנְנוּ וְתִאֶסֶף גְּלוּיֵינוּ
 מֵאַרְבַּע כְּנָפוֹת הָאָרֶץ • וְנָשׁוּב
 לְשִׁמּוֹר חֻקֶיךָ וְלַעֲשׂוֹת רִצּוֹנֶךָ
 בְּאֵמֶת וּבְלִבָּב שָׁלֵם • עַל־
 שְׂאָנוּ מוֹדִים לָךְ • (בְּרוּךְ אַל
 הַהוֹדָאוֹת): עַד כֵּאן.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ • שְׂאֵתָה הוּא
 יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֵלֵהֵי
 אֲבוֹרְתֵינוּ • עַל־חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים
 בְּיָדֶךָ וְעַל־נַשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת
 לָךְ • וְעַל־נַסִּיךְ שְׂבָכְלֵינוּ וַיּוֹם
 עִמָּנוּ וְעַל־נַפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ
 שְׂבָכְלֵנוּ • עָרַב וּבָקַר וְצִהָרִים •
 הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ •
 הַמְּרַחֵם כִּי לֹא־תָמוּ חֻסֶיךָ
 וּמַעֲוֹלָם קוֹיְנוּ לָךְ • לֹא־הִכְלַמְתָּנוּ
 יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְלֹא־עֲוַבְתָּנוּ וְלֹא־
 הִסְתַּרְתָּ פָּנֶיךָ מִמֶּנּוּ:

זְכוֹר רַחֲמֶיךָ וּכְבוֹשׁ אֶת־כַּעֲסֶךָ. כֹּלֵה דְבַר וְחָרֵב וְרַעֵב
(וּשְׁבִי) וּמִשְׁחִית וּמִגְנֶפֶה וְכָל־מַחְלָה. מַעֲלִינוּ וּמַעֲלֵנוּ
כָּל־בְּנֵי בְרִיתֶךָ. עַל־כֵּלָם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שְׁמֶךָ מִלְּבָנוּ תָּמִיד.
כָּל־הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֵלָה. וַיִּהְיֶה לְשִׁמְךָ הַטּוֹב בְּאַמֶּת. וּכְתוֹב
לְחַיִּים טוֹבִים כָּל־בְּנֵי בְרִיתֶךָ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַטּוֹב שְׁמֶךָ
וְלֶךָ נְאֻה לְהוֹדוֹת:

שִׁים שְׁלוֹם. טוֹבָה וּבִרְכָה. (חַיִּים). חֵן וְחֶסֶד וְרַחֲמִים. עֲלִינוּ
וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל עֲמֶךָ. בְּרַכְנוּ אֲבִינוּ כְּלָנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר
פְּנֵיךָ. כִּי בְּאוֹר פְּנֵיךָ נִתְתָּ לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. תּוֹרַת חַיִּים.
אֶהְבָּה וְחֶסֶד. צְדָקָה. בְּרָכָה. יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשְׁלוֹם.
וְטוֹב יְהִיָּה בְּעֵינֶיךָ (לְבִרְכָנוּ וּלְבָרַךְ אֶת־כָּל־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
תָּמִיד בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בְּשִׁלּוֹמְךָ:

בְּסִפְּר חַיִּים. בְּרָכָה וְשְׁלוֹם. פְּרִנְסָה טוֹבָה וְיְשׁוּעָה וְנִחְמָה.
חֵן וְחֶסֶד נִזְכָּר וְנִכְתָּב לְפָנֶיךָ. אָנוּ וְכָל־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל.
לְחַיִּים (טוֹבִים) וְלְשְׁלוֹם. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמְּבָרַךְ אֶת־עַמּוֹ
יִשְׂרָאֵל בְּשְׁלוֹם. (אָמֵן):

בחזרה החזן אומר פסוק זה בלחש:

יְהִיו לְרִצּוֹן אִמְרֵי־פִי. וְהִגִּינוּ לִבִּי לְפָנֶיךָ. יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

ויש נוהגים להוסיף:

אֱלֹהֵי. נִצּוֹר לְשׁוֹנֵי מַרְעֵ. וּשְׁפָתַי מִדְּבַר מַרְמָה. וְלִמְקַלְלֵי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְלִמְצוֹתֶיךָ
תִּרְדֶּף נַפְשִׁי. וְנַפְשִׁי כְּעַפְרָ לְכָל תַּהֲיָה. יְהִי רִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵי.
שְׁפִלְהִקְמוּם עָלַי לְרַעָה. תִּפְרַעְתֶּם וְתִמְלַקְלַק מִחֲשָׁבוֹתַם. וְכֵן יְהִי רִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ
יְהוָה אֱלֹהֵי. שְׁתַּפְּתַח לִי שְׁעָרֵי תוֹרָה. שְׁעָרֵי חֲכָמָה. שְׁעָרֵי בִינָה. שְׁעָרֵי דַעָה. שְׁעָרֵי
פְּרִנְסָה וְכִלְכֵּלָה. שְׁעָרֵי חַיִּים. חֵן וְחֶסֶד וְרַחֲמִים וְרִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ:

כולם אומרים:

יְהִי לְרִצּוֹן אֱמֶר־פִּי. וְהִגִּיזוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ. יְהִי צוּרִי וְגֹאֲלִי:

פוסע שלש פסיעות לאחוריו בכריעה אחת וחוזר לשמאלו, ואחר כך לימינו ואומר:

עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו. הוּא בְּרַחֲמָיו. יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ
וְעַל-כָּל-יִשְׂרָאֵל. (אָמֵן):

(יְהִי רִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ. יְהִי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ.
שֶׁתְּבַנֶּה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ. וְתַן חֵלְקֵנוּ בְּתוֹרַתְךָ:)

אחרי חזרת הש"ץ אומרים:

אָבִינוּ מַלְכֵנוּ חָטְאֵנוּ לְפָנֶיךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵנוּ אֵין לָנוּ מִלֶּךְ אֵלָּא אַתָּה:
אָבִינוּ מַלְכֵנוּ עֲשֵׂה עִמָּנוּ לְמַעַן שְׂמֹךְ:
אָבִינוּ מַלְכֵנוּ בַּטֵּל מִמָּנוּ (כָּל-) גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת (וְרַעוֹת):
אָבִינוּ מַלְכֵנוּ חִדַּשׁ עָלֵינוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת:
אָבִינוּ מַלְכֵנוּ חִדַּשׁ עָלֵינוּ שְׁנָה טוֹבָה:
אָבִינוּ מַלְכֵנוּ בַּטֵּל מַחְשְׁבוֹת שׂוֹנְאֵינוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵנוּ הִפֵּר עֵצַת אוֹיְבֵינוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵנוּ שְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְחוּלֵי עַמְּךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵנוּ עֲצוֹר (נ"א: מְנַע) מִגְּפָה מִנַּחֲלַתְךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵנוּ כִּלְה דְּבַר וְחֶרֶב וְרַעַב וְשָׂבִי וּמִשְׁחִית
וּמִגְּפָה מִבְּנֵי בְּרִיתְךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵנוּ זְכוֹר כִּי-עַפְרָא אֲנַחְנוּ:

מקורות ומקבילות

אמירת אבינו מלכנו. צבלי תענית, דף כה ע"ג; סרע"ג ח"ג, ס' קט; שבה"ל, סדר ר"ה, ס' רפז מרש"י; מחו"ו ס' שמו; אור"ח ח"א דין סדר תפלת ר"ה, אות ג; סה"ת ס' לו; מח' רומניא, דף שכג ע"א.

ח"ג והערות

אבינו מלכנו. בשבת מדלגים על "אבינו מלכנו חטאנו לפנך", לפי ספר התדיר, לקראת סוף ס' לו, עפ"י מח' שד"ל, ח"ב, דף ל"ח וחוברת המנהג של הרב מ"ע הרטום.

אָבִינוּ מִלְּכֵנוּ קָרַע רוּעַ גָּזַר דִּינָנוּ:
 אָבִינוּ מִלְּכֵנוּ מְחֹק שְׁטַר חֹבֹתֵינוּ:
 אָבִינוּ מִלְּכֵנוּ סָלַח וּמְחֹל לְעֹנֹוֹתֵינוּ:
 אָבִינוּ מִלְּכֵנוּ מְחַה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ וְחַטָּאתֵינוּ
 מִנְּגֵד עֵינֵינוּ:
 אָבִינוּ מִלְּכֵנוּ הַחֲזִירְנוּ בְּתִשְׁבֹּה שְׁלָמָה לְפָנֶיךָ:
 אָבִינוּ מִלְּכֵנוּ אֶל־תְּשִׁיבֵנוּ רִיקִם מִלְּפָנֶיךָ:
 אָבִינוּ מִלְּכֵנוּ זְכָרְנוּ בְּזִכְרוֹן טוֹב לְפָנֶיךָ:
 אָבִינוּ מִלְּכֵנוּ כְּתִבְנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים:
 אָבִינוּ מִלְּכֵנוּ כְּתִבְנוּ בְּסֵפֶר זִכְיוֹת:
 אָבִינוּ מִלְּכֵנוּ כְּתִבְנוּ בְּסֵפֶר יְשׁוּעוֹת וְנִחְמוֹת:
 אָבִינוּ מִלְּכֵנוּ כְּתִבְנוּ בְּסֵפֶר פְּרִנְסָה וְכִלְכָּלָה:
 אָבִינוּ מִלְּכֵנוּ כְּתִבְנוּ בְּסֵפֶר סְלִיחָה וּמְחִילָה וְכַפָּרָה:
 אָבִינוּ מִלְּכֵנוּ הַצְּמַח לָנוּ יְשׁוּעָה בְּקִרְוֹב:
 אָבִינוּ מִלְּכֵנוּ שְׁמַע קוֹלָנוּ וְחוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ:
 אָבִינוּ מִלְּכֵנוּ קַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרִצּוֹן אֶת־תְּפִלָּתֵנוּ:
 אָבִינוּ מִלְּכֵנוּ עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ וְלֹא־לְמַעַנָּנוּ:
 אָבִינוּ מִלְּכֵנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן שִׂמְךָ הַגְּדוֹל.
 הַגְּבוֹר וְהַנּוֹרָא:
 אָבִינוּ מִלְּכֵנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן רַחֲמֶיךָ הַרְבִּים וְחַסְדֶיךָ
 הַגְּדוֹלִים וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ:

ח"ג והערות

ורחם עלינו והושיענו. ר"ה שחל בשבת אין אומרים 'צדקתך צדק'. במח' רמ"ז ובולוניה לא צויין שאומרים אותו וכן הרב מ"ע הרטום בחוברת המנהג לא הזכיר לאומר. בסרע"ג ח"ב, סי' קח, מח' רומניא, דף שטז ע"א ומח' שד"ל מבואר שבר"ה אומרים 'צוי'צ' לאחר אבינו מלכנו, אמנם במח' שד"ל נוסף בסוגריים זיש שאין אומרים צדקתך בר"ה.

החזן אומר:

יִתְגַּדֵּל וַיִּתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעֶלְמָא דְבְרָא כְרַעוּתָהּ. וַיִּמְלִיךְ
מַלְכוּתָהּ בְּחַיִּיכוֹן וּבְיַמִּיכוֹן וּבְחַיִּי דְכָל-בֵּית-יִשְׂרָאֵל
בְּעַגְלָא וּבְזַמַּן קָרִיב. וְאָמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ. לְעֵלַם וּלְעֵלְמֵי עֵלְמֵיָא.
יִתְבָּרַךְ וַיִּשְׁתַּבַּח וַיִּתְפָּאֵר וַיִּתְרוֹמֵם וַיִּתְנַשֵּׂא וַיִּתְהַדַּר וַיִּתְעַלֶּה
וַיִּתְהַלֵּל שְׁמֵהּ דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא:
לְעֵלָא לְעֵלָא מִן-כָּל-בִּרְכָתָא. שִׁירְתָּא. תְּשַׁבַּחְתָּא וְנַחֲמָתָא
דְאֲמִירָן בְּעֶלְמָא. וְאָמְרוּ אָמֵן:

תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבְעוּתְהוֹן דְכָל-בֵּית-יִשְׂרָאֵל. קָדָם אַבוּהוֹן
דְבִשְׁמֵיָא. וְאָמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן-שְׁמֵיָא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל-כָּל-
יִשְׂרָאֵל. וְאָמְרוּ אָמֵן:
עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו. הוּא בְרַחֲמָיו. יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ
וְעַל-כָּל-יִשְׂרָאֵל. אָמֵן:

אם יש בביה"כ אדם החייב באמירת קדיש, אומרים מזמור של יום (לעיל מעמ' 185 ואילך)
וקדיש יתום:

יִתְגַּדֵּל וַיִּתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעֶלְמָא דְבְרָא כְרַעוּתָהּ. וַיִּמְלִיךְ מַלְכוּתָהּ
בְּחַיִּיכוֹן וּבְיַמִּיכוֹן וּבְחַיִּי דְכָל-בֵּית-יִשְׂרָאֵל בְּעַגְלָא וּבְזַמַּן קָרִיב.
וְאָמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ. לְעֵלַם וּלְעֵלְמֵי עֵלְמֵיָא.
יִתְבָּרַךְ וַיִּשְׁתַּבַּח וַיִּתְפָּאֵר וַיִּתְרוֹמֵם וַיִּתְנַשֵּׂא וַיִּתְהַדַּר וַיִּתְעַלֶּה וַיִּתְהַלֵּל
שְׁמֵהּ דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא:

מקורות ומקבילות

קדיש. מח' רומניא, דף שכג ע"א.

לְעֵלָא לְעֵלָא מִן־כָּל־בְּרַכְתָּאֵי שִׁירְתָּאֵי תִשְׁבַּחְתָּא וְנִחַמְתָּא דְאִמְרִין
בְּעֵלְמָאֵי וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שָׁמַיָא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵלֵי
וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיוֹ הוּא בְּרַחֲמָיוֹ יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־
יִשְׂרָאֵלֵי אָמֵן:

ואומרים בנחת:

יְהִי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עִמָּנוּ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם־אֲבוֹתֵינוּ־
אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵינוּ:

ובשבת אומרים בנחת:

בְּרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר נָתַן מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבֶּר־
לֹא־נֶפֶל דְּבַר אֶחָד מִכָּל דְּבָרָיו הַטּוֹב אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד
מֹשֶׁה עַבְדּוֹ: יְהִי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עִמָּנוּ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם־אֲבוֹתֵינוּ־
אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵינוּ:

סדר תשליך

בא' של ר"ה (בכ' אם חל יום א' בשבת), אחר מנחה, נוהגים לומר 'סדר תשליך' על יד הים או נהר או אגם או באר מים.

מִי־אֵל כְּמוֹד נִשְׂא עֵוֹן וְעֵבֶר עַל־פְּשַׁע לְשֹׂאֲרֵית נַחֲלָתוֹ. לֹא־הֶחְזִיק לְעַד אֲפֹ כִי־חָפֵץ חֶסֶד הוּא: יָשׁוּב יִרְחַמֵּנוּ יִכְבֹּשׁ עֲוֹנֹתֵינוּ וְתִשְׁלִיךְ בְּמַצְלוֹת יָם כָּל־חַטָּאוֹתֶם: תִּתֵּן אֲמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם. אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתָּינוּ מִימי קָדָם:

מִן־הַמִּצָּר קִרְאתִי יְהוָה. עֲנֵנִי בְּמִרְחַב יְהוָה: יְהוָה לִי לֹא אִירָא. מִה־יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם: יְהוָה לִי בְּעֲזָרִי וְאֲנִי אֶרְאֶה בְּשִׁנְאֵי: טוֹב לַחֲסוֹת בַּיהוָה. מִבְּטַח בְּאָדָם: טוֹב לַחֲסוֹת בַּיהוָה. מִבְּטַח בְּגִדֵיבָיִם:

רַנְּנוּ צְדִיקִים בַּיהוָה. לְיִשְׂרָאֵל נְאוּה תְהִלָּה: הוֹדוּ לַיהוָה בְּכַנּוֹר. בְּנִבְל עֲשׂוֹר וּזְמֵרוֹלוֹ: שִׁירוֹלוֹ שִׁיר חֲדָשׁ. הֵיטִיבוּ נִגִּין בְּתִרוּעָה: כִּי־יִשָּׁר דְּבַר־יְהוָה וְכָל־מַעֲשָׂהוּ בְּאִמוּנָה: אֱהַב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט. חֶסֶד יְהוָה מְלֵאָה הָאָרֶץ: בְּדַבַּר יְהוָה שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פָּיו כָּל־צִבְאוֹת: כִּנֹּס כִּנְד מִי הַיָּם. נָתַן בְּאוֹצְרוֹת תְּהוֹמוֹת: יִירָאוּ מִיְהוָה כָּל־הָאָרֶץ. מִמֶּנּוּ יִגְוֹרוּ כָּל־יֹשְׁבֵי תְבֵל: כִּי הוּא אָמַר וַיְהִי. הוּא־צִוָּה וַיַּעֲמֵד: יְהוָה הִפִּיר עֲצַת־גּוֹיִם. הִנְיָא מַחֲשָׁבוֹת עַמִּים: עֲצַת יְהוָה לְעוֹלָם תִּעֲמֹד. מַחֲשָׁבוֹת לְבָבוֹ לְדָר וּדָר: אֲשֶׁר־יִהְיוּ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵיוֹ. הָעָם בָּחַר לְנַחֲלָה לוֹ: מִשָּׁמַיִם הִבִּיט יְהוָה. רָאָה אֶת־כָּל־בְּנֵי הָאָדָם: מִמְּכוֹן־שִׁבְתּוֹ הַשְּׁגִיחַ. אֵל כָּל־

מקורות ומקבילות

תשליך. ע"פ מהר"ל (מנהגים), הל' ר"ה, אות ט; ספר המנהגים (טורנא), ר"ה, סוף ד"ה ושלח לצור חחר; רמ"א, חו"ח סי' תקפג, ס"ג. ראו רש"י עמ"ס שבת, דף פא ע"ג, ד"ה הא, 'זמשליכו לנהר'; ערה"ש, חו"ח סי' תקפג, ס"ד. **נא' של ריה**, עמק צרכה, דיני תפילת ר"ה, אות ה. **מי אל כמוד**, מ"כ ז, יח"כ. **מן המלך קראתי**, תה' קית, ה"ט. **רננו לדיקים צה**, תה' לג, ח"כ.

ח"ג והערות

סדר תשליך. אינו מופיע במח' כמנהג בני רומה פרט למח' של הרב מ"ע הרטום שהדפיסו עפ"י מנהג הספרדים. כאן מובא סדר התשליך המקוצר כמנהג האשכנזים, עפ"י סידור דוד המלך נוסח אשכנז, ירושלים, תשע"ב, מהדו' שניה, עמ' תקד"תקו. **במרחב יח**, כתב המנ"ש, תהלים קיח, ה: 'בספרי דידן, תרתין מלין, והה"א במפיקן, וכדבריו, כן הוא בכארצ'ו. ואף בילקו"ש תה, רמו תתעה, מוכח שבא בשתי תיבות, עיי"ש.

יִשְׁבִּי הָאָרֶץ: הִיצֵר יַחַד לְבָס־הַמְּבִין אֶל־כָּל־מַעֲשֵׂיהֶם: אִין־הַמֶּלֶךְ
 נוֹשָׁע בְּרֵב־חֵיל־גִּבּוֹר לֹא־יִנְצֵל בְּרֵב־כַּח: שָׁקַר הַסּוֹס לְתַשׁוּעָה
 וּבְרֵב חֵילוֹ לֹא יִמְלֹט: הִנֵּה עֵין יְהוָה אֶל־יִרְאָיו־לְמִי־חַלִּים לְחַסְדּוֹ:
 לְהַצִּיל מִמּוֹת נַפְשָׁם וּלְחַיּוֹתָם בְּרַעֲב: נַפְשָׁנוּ חִפְתָּה לַיהוָה־עֲזָרְנוּ
 וּמִגִּנְנוּ הוּא: כִּי־בוֹ יִשְׂמַח לְבַנּוֹ־כִי בְשֵׁם קֹדֶשׁוֹ בְטַחֲנוּ: יְהִי־חַסְדְּךָ
 יְהוָה עָלֵינוּ־כַּאֲשֶׁר יַחֲלֵנוּ לָךְ:

לֹא־יִרְעוּ וְלֹא־יִשְׁחִיתוּ בְּכָל־הָר קֹדֶשׁי־כִי־מִלְאָה הָאָרֶץ דַּעַה
 אֶת־יְהוָה כַּמִּים לִים מְכַסִּים:

ויש אומרים:

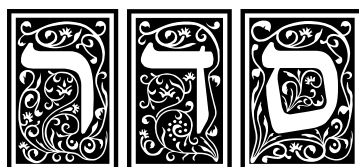
שִׁיר הַמַּעֲלוֹת־מִמַּעַמְקִים קְרֵאתֶיךָ יְהוָה: אֲדַנִּי שְׁמַעָה בְּקוֹלִי־תִהְיֶינָה
 אֲזוּנֶיךָ קִשְׁבוֹת־לְקוֹל תַּחֲנוּנָיִ: אִם־עוֹנוֹת תִּשְׁמְרֶינָה־אֲדַנִּי מִי
 יַעֲמֹד: כִּי־עַמְּךָ הִסְלִיחָה־לְמַעַן תִּזְרָא: קִנִּיתִי יְהוָה קִוְתָה נַפְשִׁי וְלִדְבָרוֹ
 הוֹחֲלִתִי: נַפְשִׁי לְאֲדַנִּי־מִשְׁמָרִים לְבָקָר שְׁמָרִים לְבָקָר: יַחַל יִשְׂרָאֵל
 אֶל־יְהוָה־כִּי־עַם־יְהוָה הַחֲסֵד־וְהַרְבֵּה עִמּוֹ פְדוּת: וְהוּא יַפְדֶּה אֶת־
 יִשְׂרָאֵל־מִכָּל עוֹנֵתָיו:

מקורות ומקבילות

לא ירעו ולא ישחיתו. ישעי' יא, ט. שיר המעלות ממעמקים קראתוך. תהי' קל, ד.ח.

תפילת ערבית
למוצאי ראש השנה

ערבית למוצאי ראש השנה

אם מוצאי ראש השנה חל בליל שבת, מתפללים קבלת שבת וערבית של ליל שבת.

**וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עוֹן וְלֹא-יִשְׁחִית. וְהִרְבֵּה לְהֵשִׁיב אָפוּ.
וְלֹא-יִעִיר כָּל-חַמְתּוֹ: יִהְיֶה הוֹשִׁיעָה. הַמְלִךְ
יַעֲגִנוּ בְיוֹם-קַרְאָנוּ:**

החזן אומר:

בְּרַכּוּ אֶת-יְהוָה הַמְּבָרָךְ:

הקהל אומר ואחריו החזן:

בְּרוּךְ יְהוָה הַמְּבָרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

**בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר בְּדַבְרוֹ מַעֲרִיב
עַרְבִים. וּבְחֻכְמָה פּוֹתַח שְׁעָרִים. וּבִתְבוּנָה מְשַׁנֶּה עֵתִים.
וּמַחְלִיף אֶת-הַזְּמַנִּים. וּמְסַדֵּר אֶת-הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם
בְּרַקִּיעַ כְּרִצּוֹנוֹ. בּוֹרֵא יוֹמָם וְלַיְלָה. גּוֹלֵל אֹר מִפְּנֵי-חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ
מִפְּנֵי-אֹר. הַמַּעֲבִיר יוֹם וּמַבִּיא לַיְלָה. הַמְּבַדִּיל בֵּין-יוֹם וּבֵין
לַיְלָה. יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ. וְשְׁמוֹ חַי וְקַיִם תָּמִיד הוּא יְמַלֵּךְ עָלֵינוּ
לְעוֹלָם וָעֶד. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמַּעֲרִיב עַרְבִים:**

**אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עִמָּךְ אֶהְבֵּת. תּוֹרָה וּמִצְוֹת חֻקִּים
וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לְמַדְתָּ. עַל-כֵּן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ.
בְּשִׂכְבְּנוּ וּבְקוּמָנוּ תִּתֵּן-בְּלַבְּנוּ. לְשִׁיחַ בְּחֻקֵי רִצּוֹנְךָ. וְנִשְׂמַח וְנַעֲלֹז
בְּדַבְרֵי (תְּלִמּוֹד) תּוֹרָתְךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ (וְחֻקּוֹתֶיךָ) לְעוֹלָם וָעֶד.**

כִּי הִם חִיֵּינוּ וְאוֹרֵךְ יָמֵינוּ וּבָהֶם נִהְגָּה יוֹמָם וּלְיָלֵהּ. וְאַהֲבַתְךָ
 אֶל־תִּסַּר מִמֶּנּוּ עַד־נִצַּח נִצְחִים. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אוֹהֵב
 אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

הקורא ק"ש יכוון לקיים מצות עשה מהתורה ולקבל עליו עול מלכות שמים, ויקרא בנחת ובנעימה. צריך לפרש האותיות בפיו ובשפתיו וצריך ליתן רווח בין הדבקים כגון 'על לבבך', 'על לבבכם'. וצריך להשמיע לאזניו מה שיוצא מפיו שיהיו פיו ולבו שווים בכוונה. אם לא כיוון לבו בפסוק ראשון לא יצא אפילו בדיעבד. צריך להאריך בדליית של 'אחד', וצריך להתנו ביון של 'תזכרו' ושל 'זוכרתם'. אין הש"ץ צריך להגמיק את קולו בפסוקי התוכחה.

המתפלל יחיד אומר: אל מֶלֶךְ נֶאֱמָן:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:

אומרים בלחש: בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלֻכוֹתָ לְעוֹלָם וָעַד:

וְאַהֲבַתְךָ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ. בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־
 מְאֹדְךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוְךָ
 הַיּוֹם. עַל־לִבְּךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבִנְיָךָ וּדְבַרְתָּ בָּם. בְּשַׁבְּתְךָ בְּבֵיתְךָ
 וּבְלַכְתְּךָ בְּדַרְךָ וּבְשֹׂכְבְךָ וּבְקוֹמְךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדְךָ
 וְהָיוּ לְטוֹטְפוֹת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוֹזוֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ:
 וְהָיָה אִם־שָׁמַעַתְּ שִׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם
 הַיּוֹם. לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעֲבֹדוֹ בְּכָל־לִבְּכֶם
 וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם: וּנְתַתִּי מִטֶּר־אֲרָצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרֵה וּמְלַקֹּשׁ.
 וְאֶסַּפְתִּי דְגַנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהַרְךָ: וּנְתַתִּי עֵשֶׂב בְּשַׂדְּךָ לְבַהֲמֹתֶךָ.
 וְאֶכְלַתְּ וְשָׂבַעְתָּ: הַשְּׂמְרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם. וְסַרְתֶּם
 וְעַבַּדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם: וְחָרָה אַף־יְהוָה
 בְּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן
 אֶת־יְבוּלָהּ. וְאַבְדֶּתֶם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה
 נָתַן לָכֶם: וְשִׁמַּתֶּם אֶת־דְּבָרֵי אֱלֹהֵי עַל־לִבְּכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם.
 וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יָדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטְפוֹת בֵּין עֵינֵיכֶם:

וּלְמַדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם. בְּשַׁבְּתְךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתְּךָ
 בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְךָ וּבְקוּמְךָ: וּכְתַבְתֶּם עַל־מְזוֹזוֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ:
 לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם וַיְמֵי בְנֵיכֶם. עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה
 לְאַבְתֵּיכֶם לָתֵת לָהֶם. כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
 אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל־כַּנְפֵי בְגָדֵיהֶם לְדַרְתָּם.
 וּנְתַנּוּ עַל־צִיצִית הַכֶּנֶף פְּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם
 אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם. וְלֹא־תִתּוּרוּ
 אַחֲרַי לְבַבְכֶם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן
 תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי. וְהֵייתֶם קֹדְשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם:
 אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם. אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵהָיוֹת
 לָכֶם לֵאלֹהִים. אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: הַצִּיבּוֹר אוֹמֵר: אָמֵת:

החזן חוזר ואומר: יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אָמֵת:

וְאִמּוֹנָה כָּל־זֹאת וּמָה עָלֵינוּ. כִּי הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֵין
 זולָתוֹ. וְאַנְחֵנוּ יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ. הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד מְלָכִים.
 הַגּוֹאֲלֵנוּ מִלְּכָנוּ מִכַּף כָּל־עָרִיצִים. הָאֵל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ.
 הַמְשַׁלֵּם גְּמוּלָה לְכָל־אוֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ. הַשֵּׁם נִפְשָׁנוּ בְּחַיִּים וְלֹא־נִתֵּן
 לְמוֹט רַגְלָנוּ: הַמְדַרְיָכֵנוּ עַל־בְּמוֹת אוֹיְבֵינוּ. וַיָּרֶם קַרְנֵנוּ
 עַל־כָּל־שׁוֹנְאֵינוּ. (הָאֵל) הָעוֹשֶׂה לָנוּ נְסִים וּנְקָמָה בְּפָרְעָה.
 אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים בְּאֲדַמַּת בְּנֵי־חָם. הַמְכָה בְּעֵבְרָתוֹ כָּל־בְּכוֹרֵי
 מִצְרַיִם. וַיּוֹצֵא יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ מִתּוֹכָם לְחֵרוֹת עוֹלָם. הַמְעַבִּיר
 בְּנָיו בֵּין־גְּזָרֵי יַם־סוּף. אֶת־רוֹדְפֵיהֶם וְאֶת־שׁוֹנְאֵיהֶם בְּתֵהוֹמוֹת
 טַבַּעַת. וַרְאוּ בְּנִים אֶת־גְּבוּרָתוֹ. שִׁבְחוּ וְהוֹדוּ לְשִׁמּוֹ. וּמְלָכוּתוֹ
 בְּרָצוֹן קָבְלוּ עֲלֵיהֶם. מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ עָנּוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה

רַבָּה וְאָמְרוּ כָּל־ם. מִי־כַמְכָּה בְּאֵלִים יְהוָה. מִי כַמְכָּה נֶאֱדָר
 בְּקִדְשׁ. נוֹרָא תְהִלַּת עֲשֵׂה פְּלֵא. מַלְכוּתְךָ רָאוּ בְּנֵי־ךָ. בּוֹקֵעַ
 יָם לִפְנֵי מֹשֶׁה. זֶה אֵלֵי עָנּוּ וְאָמְרוּ. יְהוָהוּ יִמְלֹךְ לְעֵלָם וְעַד:
 וְנֶאֱמַר. כִּי־פָדָה יְהוָה אֶת־יַעֲקֹב וַיִּגְאֹלוּ מִיַּד חֲזַק מִמֶּנּוּ. בְּרוּךְ
 אַתָּה יְהוָה. גֹּאֵל יִשְׂרָאֵל:

הַשְּׂפִיבֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְשָׁלוֹם. וְהַעֲמִידֵנוּ מִלִּפְנֵי לְחַיִּים
 (טוֹבִים) וּלְשָׁלוֹם. וּפְרוּשׁ עָלֵינוּ סֶכֶת שְׁלוֹמְךָ.
 וְהִגֵּן בְּעַדֵּנוּ. וְתַקַּנְנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ. וְהוֹשִׁיעֵנוּ (מִהַרְגָה)
 לְמַעַן שְׁמֹךְ. וְהִסֵּר מֵעָלֵינוּ אוֹיֵב. דְּבַר וְחָרֵב וְרָעַב וְיָגוֹן
 וְאַנְחָה. וְשִׁבֵר (וְהִסֵּר) שְׁטָן מִלְּפָנֵינוּ וּמֵאַחֲרֵינוּ. וְשָׁמַר צִאתֵנוּ
 וּבֹאֵנוּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. שׁוֹמֵר עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל
 לְעַד. אָמֵן:

אומרים בלחש:

בְּרוּךְ יְהוָה לְעוֹלָם. אָמֵן וְאָמֵן: יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם. אָמֵן
 וְאָמֵן: בְּרוּךְ יְהוָה מִצִּיּוֹן שְׁכֵן יְרוּשָׁלַיִם. הַלְלוּ־יָהּ:
 בְּרוּךְו יְהוָה אֱלֹהֵים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. עֲשֵׂה נִפְלְאוֹת לְבָדּוּ: וּבְרוּךְו
 שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם. וַיִּמְלֵא כְבוֹדוֹ אֶת־כָּל הָאָרֶץ. אָמֵן וְאָמֵן:
 יְהִי כְבוֹד יְהוָה לְעוֹלָם. יִשְׂמַח יְהוָה בְּמַעֲשָׂיו: כִּי לֹא־יִשָּׁשׁ
 יְהוָה אֶת־עַמּוֹ בְּעִבּוֹר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל. כִּי הוֹאִיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת
 אֶתְכֶם לוֹ לְעַם: וַיִּרְא כָּל־הָעַם וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ. יְהוָה
 הוּא הָאֱלֹהִים. יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים: וְהִיָּה יְהוָה לְמֹלֵךְ עַל־
 כָּל־הָאָרֶץ. בַּיּוֹם הַהוּא יְהִיָּה יְהוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד: יְהִי־
 חֲסִדְךָ יְהוָה עָלֵינוּ. כַּאֲשֶׁר יַחֲלֵנוּ לָךְ: הוֹשִׁיעֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
 וּקְבִצֵנוּ מִן־הַגּוֹיִם. לְהַדוֹת לְשֵׁם קְדֻשָּׁךְ. לְהַשְׁתַּבֵּחַ בְּתִהְלַתְךָ:

כָּל-גּוֹיִם אֲשֶׁר עָשִׂיתָ יְבוֹאוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ אֲדֹנָי וַיִּכְבְּדוּ
 לְשִׁמְךָ: כִּי-גָדוֹל אַתָּה וְעָשִׂה נִפְלְאוֹת. אַתָּה אֱלֹהִים לְבַדְּךָ:
 וַאֲנַחְנוּ עַמְּךָ וְיֵצֵאן מִרְעִיתֶךָ גִּידָה לְךָ לְעוֹלָם. לְדוֹר וָדָר.
 נִסְפָּר תִּהְלֶתֶךָ: בָּרוּךְ יְהוָה בַּיּוֹם. בָּרוּךְ יְהוָה בְּלַיְלָה. בָּרוּךְ
 יְהוָה בְּשִׁכְבּוֹ. בָּרוּךְ יְהוָה בְּקוּמָנוּ: כִּי בְיָדְךָ נִפְשׁוֹת הַחַיִּים
 וְהַמֵּתִים: אֲשֶׁר בְּיָדוֹ נֶפֶשׁ כָּל-חַי וְרוּחַ כָּל-בֶּשֶׂר-אִישׁ: בְּיָדְךָ
 אֲפָקִיד רוּחִי. פְּדִית אֹתִי יְהוָה. אֵל אֱמֶת: אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים.
 יְחִיד שִׁמְךָ וְקִיָּם זְכָרְךָ וּמְלֻכוֹתֶךָ תָּמִיד. הוּא יְמַלֵּךְ עָלֵינוּ
 לְעוֹלָם וָעֶד: ע"כ בלחש: תִּהְלֶה גְבוּעַ לְרוּכְבַּ בְּעֶרְבוֹת. לְאֵל
 הַמְּפוֹאָר בְּמִקְהֵלוֹת קְדוֹשִׁים: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. מֶלֶךְ אֵל חַי
 לְעֶד וְקִיָּם לְנֶצַח:

החזן אומר:

יִתְגַּדֵּל וַיִּתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעֶלְמָא דְבְּרָא כְרַעוּתָהּ. וַיְמַלֵּךְ
 מְלֻכוּתָהּ בְּחַיִּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיִּי דְכָל-בֵּית-יִשְׂרָאֵל
 בְּעַגְלָא וּבְזִמְן קָרִיב. וְאָמְרוּ אָמֵן:
 יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ. לְעֵלָם וּלְעֵלְמֵי עֵלְמֵיָא.
 יִתְבָּרַךְ וַיִּשְׁתַּבַּח וַיִּתְפָּאֵר וַיִּתְרוֹמֵם וַיִּתְנַשֵּׂא וַיִּתְהַדָּר וַיִּתְעַלֶּה
 וַיִּתְהַלֵּל שְׁמֵהּ דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא:
 לְעֵלָא לְעֵלָא מִן-כָּל-בְּרַכְתָּא. שִׁירְתָּא. תְּשַׁבַּחְתָּא וְנַחְמְתָּא
 דְאִמְרֵן בְּעֶלְמָא. וְאָמְרוּ אָמֵן:

עמידה למוצאי ראש השנה

יכון פניו כנגד מקום המקדש כאשר רגליו זו אצל זו, יעמוד ולא ישען ויכוף ראשו מעט, צריך לכוון בכל הברכות, ולפחות בברכה הראשונה.

אֲדַנִּי שְׁפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יִגִּיד תְּהִלָּתְךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. אֱלֹהֵי אַבְרָהָם.
אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב. הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא.
אֵל עֲלִיּוֹן. גּוֹמֵל חַסְדִּים טוֹבִים וְקוֹנֵה אֶת־הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי
אֲבוֹת. וּמְבִיא גּוֹאֵל לְבָנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׂמוֹ בְּאַהֲבָה:

זְכַרְנוּ לְחַיִּים. מֶלֶךְ חַפֵּץ בְּחַיִּים. וְכִתְּבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים.
לְמַעַן אֵל חַי. מֶלֶךְ גּוֹאֵל עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמְגַן. בָּרוּךְ
אַתָּה יְהוָה. מְגַן אַבְרָהָם:

אַתָּה גְבוּר לְעוֹלָם יְהוָה. מְחַיֶּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ.
מוֹרִיד הַטַּל. מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד. מְחַיֶּה מֵתִים
בְּרַחֲמִים רַבִּים. סוֹמֵךְ גּוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים. מַתִּיר אֲסוּרִים.
וּמְקַיֵּם אֲמוּנָתוֹ לִישְׁנֵי עֶפְרַי. מִי־כְמוֹךָ בֵּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה
לָךְ. מֶלֶךְ מַמְיֵת וּמְחַיֶּה וּמְצַמִּיחַ לָנוּ יְשׁוּעָה.

מִי כְמוֹךָ אֵב הַרְחָמִים. זְכוֹר יִצְרָיִךְ בְּרַחֲמִים. מַמְיֵת
וּמְחַיֶּה. וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחְיֹת מֵתִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה.
מְחַיֶּה הַמֵּתִים:

לְדוֹר וָדוֹר נִמְלִיךְ לְאֵל. כִּי־הוּא לְבַדּוֹ מְרוֹם וְקָדוֹשׁ. וְשִׁבְחֶךָ
אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא־יִמוֹשׁ לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי־אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל
וְקָדוֹשׁ אַתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:

מקורות ומקבילות

הזכרת זכרנו לחיים. סרע"ג ח"ב, סי' קטז; שבה"ל, סדר ר"ה, סי' שה; סת"ר סי' עה, ענין התקוות. הזכרת מי כמוך. שבה"ל, סדר ר"ה, סי' שה. המלך הקדוש. ע"פ ויק' כה, ת; וכו' כד, יע; ישע' מג, טו; סרע"ג ח"ב, סי' קטז; שבה"ל, סדר ר"ה,

אַתָּה חוֹנֵן לְאָדָם דַּעַת. וּמְלַמֵּד לְאָנוּשׁ בִּינָה:

אַתָּה הַבְּדַלְתָּ בֵּין־קֹדֶשׁ לְחֹל. בֵּין־אֹר לְחֹשֶׁךְ. בֵּין־יִשְׂרָאֵל
לְגוֹיִם. בֵּין־יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֵׂה. וּכְשֵׁם
שֶׁהַבְּדִלְתָּנוּ מִגֹּיֵי הָאָרְצוֹת וּמִמַּשְׁפָּחוֹת הָאֲדָמָה. כֵּן תִּטְהַרְנוּ
וּתְנַקְּנוּ מִכָּל־חַטָּא וְעוֹן. וְחַגְּנוּ מֵאֲתָךְ דַּעַה וּבִינָה וְהַשְׁכֵּל.
בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. חוֹנֵן הַדַּעַת:

הַשִּׁיבָנוּ אֲבֵינוּ לְתוֹרָתְךָ. וְדַבְּקָנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. וּקְרַבְנוּ מִלְּכָנוּ
לְעַבֹדְתְךָ. וְהַחֲזִירְנוּ בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ. בָּרוּךְ
אַתָּה יְהוָה. הַרוֹצֵה בְּתִשׁוּבָה:

סַלַּח־לָנוּ אֲבֵינוּ כִּי חָטָאנוּ. מְחַל־לָנוּ מִלְּכָנוּ כִּי פָשַׁעְנוּ.
כִּי אֵל טוֹב וְסַלַּח אַתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. חַנוּן
הַמְרַבֵּה לְסְלוּחַ:

רֵאֵה נָא בְּעֵינֵינוּ וְרִיבָה רִיבָנוּ. וּגְאֹלָנוּ מִלְּכָנוּ מְהֵרָה לְמַעַן
שְׂמֹךְ. כִּי (אל) גּוֹאֵל חֲזַק אַתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה.
גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל:

רַפְּאֵנוּ יְהוָה (אֱלֹהֵינוּ) וְנִרְפָּא. הוֹשִׁיעֵנוּ וְנִשְׁעָה. כִּי תִהְיֶה לָּנוּ
אַתָּה. וְהָעֵלָה רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל־מִפְּוֹתֵינוּ (וּלְכָל־
תַּחֲלוּאֵינוּ). כִּי אֵל רוֹפֵא רַחֲמָן וְנֶאֱמָן אַתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה.
רוֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

בָּרַךְ עֲלֵינוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. אֶת־הַשָּׁנָה הַזֹּאת לְטוֹבָה וְאֶת־כָּל־
מִינֵי תְבוּאָתָה. וְתֵן טַל לְבִרְכָה עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה וְשִׁבַע

מקורות ומקבילות

ס' ש; סת"ר ס' עה, ענין התקועות; סה"ג עמ"ס צרכות, דף ו' ע"ב, אות ג. הגדלה. סרע"ג ח"ב, ס' קטז; סה"ת סוף ס' לו; כ"י כ"ה, דף 3103.

אֶת־הָעוֹלָם מְבָרְכִיךָ. וְתֵן בְּרָכָה. רוּחָהּ וְהַצְלָחָה בְּכָל־
מַעֲשֵׂה יְדֵינוּ. וּבְרַךְ אֶת־שָׁנוֹתֵינוּ כְּשָׁנִים הַטּוֹבוֹת הַמְּבֹרָכוֹת.
בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. מְבָרְךְ הַשָּׁנִים:

תִּקַּע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוֹתֵנוּ. וְשֵׂא נֶס לְקַבֵּץ גְּלוּיֹתֵינוּ. (וּמְבַצְנוּ
יְחַד מֵאַרְבַּע בְּנֵיפּוֹת הָאָרֶץ לְאַרְצֵנוּ). בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה.
מְקַבֵּץ גְּדָחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

הַשִּׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ כְּבְרָאשׁוֹנָה וְיִזְעַצְנוּ כְּבִתְחִלָּה. וְתַמְלִךְ
עָלֵינוּ אֶתָּה (מְהֵרָה) לְבִדְךָ (בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים).
בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמְלִיךְ הַמְשַׁפֵּט:

נוסח מחזור רמ"ו ובולוניה:

נוסח בלתי מצונזר:

וְלַמְשַׁמְרִים בְּלִי־תוֹהֵי תְקִינָה. וְכָל־ הַמִּינִים כָּלֶם כְּרָגַע יֵאבְדוּ. וְכָל־אוֹיְבֵי עַמְּךָ מְהֵרָה יִכְרְתוּ. וּמַלְכוֹת זָדוֹן מְהֵרָה תַעֲקֹר וּתְשַׁבֵּר וּתְכַנְיַע אוֹתָם בְּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. שׁוֹבֵר אוֹיְבִים וּמְכַנְיַע זָדִים:	וְלַמְלַשִּׁינִים בְּלִי־תוֹהֵי תְקִינָה. וְכָל־ הַמִּינִים כָּלֶם כְּרָגַע יֵאבְדוּ. וְכָל־אוֹיְבֵיךָ מְהֵרָה יִכְרְתוּ. וּמַלְכוֹת זָדוֹן מְהֵרָה תַעֲקֹר וּתְשַׁבֵּר וּתְכַנְיַע אוֹתָם בְּמְהֵרָה בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. שׁוֹבֵר אוֹיְבִים וּמְכַנְיַע זָדִים:

עַל־הַחֲסִידִים וְעַל־הַצְּדִיקִים וְעַל־גְּרֵי הַצֶּדֶק וְעַל־פְּלִיטַת
עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. יְהִמוּ (נָא) רַחֲמֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. וְתֵן
שָׂכָר טוֹב לְכָל־הַבוֹטְחִים בְּשִׁמְךָ הַטּוֹב בְּאַמְתָּה. וְשִׂים חֶלְקֵנוּ

מקורות ומקבילות

הזכרת המלך המשפט. צבלי צרכות, דף יב ע"ב; ר"ח; תוס' ד"ה והלכתא; פסקי רי"ד; סרע"ג ח"ב, ס' קנז; פסקי רי"ז צרכות, פ"ח, ה"ב, חות לא; ריקאנטי ס' קסב; שנה"ל, סדר ר"ה, ס' שה; סת"ר ס' עה, ענין התקיעות; שה"ג עמ"ס צרכות, דף ו ע"ב, חות ג. המלך המשפט. ע"פ סא, ה; תה' לט, ד. ראו ר"ח עמ"ס צרכות, דף יב ע"ב ורש"י ד"ה המלך המשפט; שנה"ל, סדר ר"ה, ס' שה; ס' הרקמה, שער לו, דפ' פראנקפורט, עמ' 223.

עֲמָהֶם. לְעוֹלָם לֹא גִבּוֹשׁ כִּי־בָךְ בִּטְחָנוּ מֶלֶךְ עוֹלָמִים. בְּרוּךְ
אַתָּה יְהוָה. מִשְׁעַן וּמִבְטָח לַצַּדִּיקִים:

וְלִירוּשָׁלַיִם עִירָךְ בְּרַחֲמִים תָּשׁוּב. וּבָנָה אוֹתָהּ בְּגֵן עוֹלָם
בְּמִהְרָה בְּיָמֵינוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. בּוֹנֵה
ירוּשָׁלַיִם:

אֶת־צֶמַח דָּוִד עֲבַדְךָ בְּמִהְרָה תִצְמַיֵחַ. וְקִרְנוֹ תְרוּם בִּישׁוּעָתְךָ.
כִּי לִישׁוּעָתְךָ קוִינֵנו כָּל־הַיּוֹם. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. מִצְמִיחַ
קֶרֶן יְשׁוּעָה:

שִׁמְעֵ קוֹלֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. וְחוּס וְחַנּוּן וְרַחֵם עָלֵינוּ. וְקַבֵּל
בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת־תְּפִלָּתֵנוּ וְאֶת־תַּחֲנֻנֵינוּ. כִּי אֵב
מֵלֵא רַחֲמִים רַבִּים אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם. וְלֹא נָשׁוּב רִיקָם
מִלְפָּנֶיךָ. כִּי אֵל שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה וְתַחֲנוּן אַתָּה. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה.
שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה:

רִצָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְאֶל־תְּפִלָּתָם שָׁעָה. וְהִשָּׁב
הָעֲבוּדָה לְדַבֵּיר בֵּיתְךָ. וְאֲשִׁי יִשְׂרָאֵל וְתְפִלָּתָם מִהְרָה
בְּאַהֲבָה תִקַּבֵּל בְּרָצוֹן. וְתִהְיֶה לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוּדַת יִשְׂרָאֵל
עִמָּךְ. וְתַחֲזִינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוֹבְךָ לְצִיּוֹן וְלִירוּשָׁלַיִם עִירָךְ בְּרַחֲמִים
כְּמֵאֵז. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמַּחְזִיר בְּרַחֲמָיו שְׂכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחֲנוּ לָךְ. שְׂאֵתָה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ.
עַל־חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדְךָ וְעַל־נְשָׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת
לָךְ. וְעַל־נַסִּיךְ שְׂבָכְל־יּוֹם וַיּוֹם עִמָּנוּ וְעַל־נַפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ
שְׂבָכְל־עַתָּה. עָרַב וּבָקַר וְצִהָרִים. הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ.
הַמְּרַחֵם כִּי לֹא־תָמוּ חֲסֵדֶיךָ וּמֵעוֹלָם קוִינֵנו לָךְ. לֹא־הִכְלַמְתָּנוּ
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְלֹא־עֲזַבְתָּנוּ וְלֹא־הִסְתַּרְתָּ פָּנֶיךָ מִמֶּנּוּ:

**זְכוֹר רַחֲמֶיךָ וּכְבוֹשׁ אֶת־כַּעֲסֶךָ. כִּלְה דָּבַר וְחָרַב וְרָעַב
(וּשְׁבִי) וּמִשְׁחִית וּמִגְּפָה וְכָל־מַחְלָה. מַעְלִינוּ וּמַעַל
כָּל־בְּנֵי בְרִיתֶךָ. עַל־כֵּלָם יִתְבָּרַךְ וַיִּתְרוֹמַם שְׁמֶךָ מִלְּבַנּוּ תָּמִיד.
כָּל־הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֵלָה. וַיִּהְלְלוּ לְשִׁמְךָ הַטּוֹב בְּאַמַּת:
וּכְתוּב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל־בְּנֵי בְרִיתֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַטּוֹב
שְׁמֶךָ וְלֶךָ נְאֻה לַהוֹדוֹת:**

**שֵׁים שְׁלוֹם. טוֹבָה וּבִרְכָה. (חַיִּים). חַן וְחֶסֶד וְרַחֲמִים. עַלִּינוּ
וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל עֲמֶךָ. בְּרַכְנוּ אַבְיָנוּ כְּלָנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר
פְּנִיךָ. כִּי בְּאוֹר פְּנִיךָ נִתְתָּ לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. תּוֹרַת חַיִּים.
אַהֲבָה וְחֶסֶד. צְדָקָה. בְּרָכָה. יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשְׁלוֹם.
וְטוֹב יְהִיָּה בְּעֵינֶיךָ (לְבִרְכָנוּ וּלְבָרַךְ אֶת־כָּל־עַמֶּךָ יִשְׂרָאֵל
תָּמִיד בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בְּשָׁלוֹמֶךָ.**

**בְּסִפְר חַיִּים. בְּרָכָה וְשְׁלוֹם. פְּרִנְסָה טוֹבָה וַיְשׁוּעָה וְנַחֲמָה.
חַן וְחֶסֶד גְּזֵכַר וְנִכְתָּב לְפָנֶיךָ. אָנוּ וְכָל־עַמֶּךָ יִשְׂרָאֵל.
לְחַיִּים (טוֹבִים) וְלְשְׁלוֹם. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמְּבָרַךְ אֶת־עַמּוֹ
יִשְׂרָאֵל בְּשָׁלוֹם. (אָמֵן):**

ויש נוהגים להוסיף:

**אֱלֹהֵי. נִצּוֹר לְשׁוֹנֵי מַרְעֵ. וּשְׁפָתֵי מַדְבַּר מְרַמָּה. וְלִמְקַלְלֵי נַפְשֵׁי תְדוּס וּלְמַצּוֹתֶיךָ
תְּרַדְדֶךָ נַפְשֵׁי. וְנַפְשֵׁי כְּעַפְר לְכָל תְּהִיָּה. יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵי.
שְׁכַל־הַקָּמִים עָלֵי לְרַעְיָה. תִּפְרַעַתְם וּתְמַלְקַל מַחְשְׁבוֹתֵם. וְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ
יְהוָה אֱלֹהֵי. שְׁתַּפְּתַח לִי שְׁעָרֵי תוֹרָה. שְׁעָרֵי חֲכָמָה. שְׁעָרֵי בִינָה. שְׁעָרֵי דַעְיָה. שְׁעָרֵי
פְּרִנְסָה וְכִלְכָּלָה. שְׁעָרֵי חַיִּים. חַן וְחֶסֶד וְרַחֲמִים וְרָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ:**

מקורות ומקבילות

הזכרת זכור רחמיך. סרע"ג ח"ב, ס' קטז; שצה"ל, סדר ר"ה, ס' שה; סת"ר ס' עז ענין הכשר תקיעה. הזכרת וכתוב לחיים. מח' ויערו ס' שכ"ז בשם רבנן סבוראי; סרע"ג ח"ב, ס' קטז; ע"פ סדו' רס"ג עמ' רב; תוס' ברכות, דף יב ע"ב, ד"ה והלכתא; שצה"ל, סדר ר"ה, ס' שה; טור או"ח, ס' תקפג; סת"ר ס' עה, ענין התקיעות, וס' עז; סה"ת סוף ס' לו; שה"ג עמ"ס ברכות, דף ו ע"ב, אות ג. וכתוב לחיים. ש"ת ר"ג מאה"ג ס' ה; מחו"ו ס' שכו בשם רבנן סבוראי; תוס' ברכות, דף יב ע"ב, ד"ה והלכתא; טור או"ח, ס' תקפג. הזכרת נספח חיים. רע"ג ח"ב, ס' קטז; שצה"ל, סדר ר"ה, ס' שה; סת"ר ס' עה, ענין התקיעות; שה"ג עמ"ס ברכות, דף ו ע"ב, אות ג.

כולם אומרים:

יְהִי לְרִצּוֹן אִמְרֵי־פִי. וְהִגִּיזוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ. יְהוֹה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

פוסע שלש פסיעות לאחוריו בכריעה אחת וחוזר לשמאלו, ואחר כך לימינו ואומר:

עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו. הוּא בְּרַחֲמָיו. יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ
וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל. (אָמֵן):

(יְהִי רִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ. יְהוֹה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ.
שְׁתַּבְּנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיַמֵּינוּ. וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרַתְךָ.)

החזן אומר:

יִתְגַּדֵּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעֶלְמָא דְבְרָא כְרַעוּתָהּ. וְיִמְלִיךְ
מַלְכוּתָהּ בְּחַיִּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל
בְּעַגְלָא וּבְזִמְן קָרִיב. וְאָמְרוּ אָמֵן:

יְהִי שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ. לְעֵלַם וּלְעֵלְמֵי עֵלְמֵיָא.

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמֵם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה
וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא:
לְעֵלָא לְעֵלָא מִן־כָּל־בְּרַכְתָּא. שִׁירְתָּא. תְּשַׁבְּחָתָא וְנַחֲמָתָא
דְאִמִּירָן בְּעֶלְמָא. וְאָמְרוּ אָמֵן:

תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבְעוּתְהוֹן דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל. קָדָם אֲבוּהוֹן
דְבִשְׁמֵיָא. וְאָמְרוּ אָמֵן:

יְהִי שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמֵיָא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־
יִשְׂרָאֵל. וְאָמְרוּ אָמֵן:

עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו. הוּא בְּרַחֲמָיו. יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ
וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל. אָמֵן:

החזן אומר בקול רם:

עֲלֵינוּ לְשַׁבַּח לְאֲדוֹן הַכֹּל. לְתַת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית.
שָׁלֹא עֲשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאָרֶץ. וְלֹא שָׁמְנוּ כְּמִשְׁפָּחוֹת
הָאָרְצוֹת. שָׁלֹא שָׁם חָלַקְנוּ כָּהֵם. וְגוֹרְלָנוּ כְּכֹל-הַמוֹנֵם. שָׁהֵם
מִשְׁתַּחֲוִים לְהֶבֶל וְרִיק וּמִתְפַּלְלִים אֶל-אֵל לֹא יוֹשִׁיעַ: וְאָנוּ
כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לְפָנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא. (שְׁהוּא) נוֹטָה שָׁמַיִם וְיִסַּד אֶרֶץ. וְכִסָּא כְבוֹדוֹ בְּשָׁמַיִם
מִמַּעַל וּשְׁכִינַת עֹזוֹ בְּגִבְהֵי מְרוֹמִים. הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֵין
עוֹד מִלְּבָדוֹ. אֵמֶת מִלְּכֵנוּ וְאֵין זוּלָתוֹ. כְּכַתוּב בְּתוֹרָתְךָ. וַיִּדְעַת
הַיּוֹם וְהַשַּׁבָּת אֶל-לִבְבְּךָ. כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים. בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל
וְעַל-הָאָרֶץ מִתַּחַת. אֵין עוֹד:

עַל-כֵּן נִקְנֶה לְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְרֵאוֹת מְהֵרָה בְּתַפְאֲרַת עֲזֶךָ.
לְהַעֲבִיר גְּלוּלִים מִן-הָאָרֶץ. וְהַאֲלִילִים כָּרוֹת יִכְרַתוּן.
לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שְׁדֵי. וְכֹל-בְּנֵי בֶשֶׁר יִקְרְאוּ בְּשִׁמְךָ.
לְהַפְּנוֹת אֱלֹהֵי כָל-רִשְׁעֵי אֶרֶץ. יִכִּירוּ וַיִּדְעוּ כָל-יוֹשְׁבֵי תִבְלָה.
כִּי לְךָ תִּכְרַע כָּל-בָּרָךְ. תִּשָּׁבַע כָּל-לִשׁוֹן. לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
יִכְרְעוּ וַיִּפְּלוּ. וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יִקְרֶה יִתְּנוּ. וַיִּקְבְּלוּ כָלֶם עַל מַלְכוּתְךָ.
וְתִמְלֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי הַמַּלְכוּת שְׁלֹךְ הִיא.
וְלְעוֹלָמִי עַד תִּמְלֹךְ בְּכָבוֹד. כְּכַתוּב בְּתוֹרָתְךָ. יְהוָהוּ יִמְלֹךְ
לְעוֹלָם וָעֶד: וְכַתוּב. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:

קדיש יתום:

יְתַגְּדֵל וַיִּתְקַדֵּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעֵלְמָא דְבְּרָא כְרַעוּתָהּ. וַיִּמְלִיךְ מַלְכוּתָהּ
בְּחַיִּיכוּן וּבְיוֹמֵיכוּן וּבְחַיֵּי דְכָל-בֵּית-יִשְׂרָאֵל בְּעַגְלָא וּבְזִמְן קָרִיב.
וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ. לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמֵי־אָ:

יְתַבְרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמֵם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל

שְׁמֵהּ דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא:

לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בְּרַכְתָּאֵי שִׁירְתָּאֵי תְּשַׁבְּחָתָא וְנַחֲמָתָא דְאַמְרִין

בְּעֵלְמָאֵי וְאַמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמֵיָא וְחַיִּים טוֹבִים עֲלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵלֵי.

וְאַמְרוּ אָמֵן:

עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיוֹ הוּא בְּרַחֲמָיוֹ יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ וְעַל־כָּל־

יִשְׂרָאֵלֵי אָמֵן:

החזן אומר:

בְּרַכּוּ אֶת־יְהוָה הַמְּבָרָךְ:

הקהל עונה ואחריו החזן:

בְּרוּךְ יְהוָה הַמְּבָרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

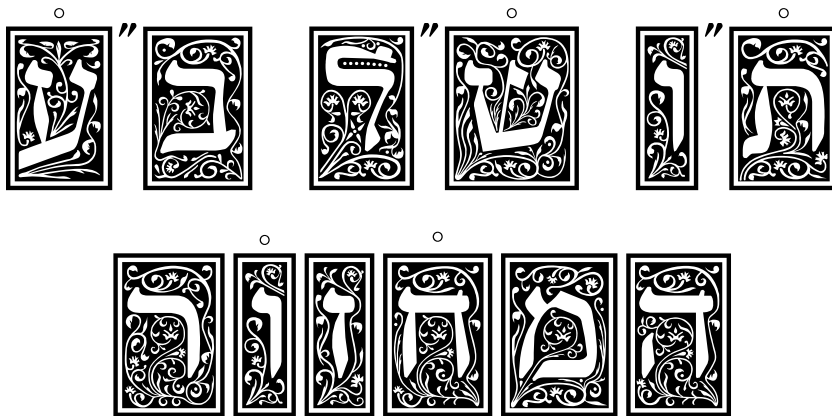
הבדלה על הכוס

כּוֹס־יְשׁוּעוֹת אֲשֶׁר וּבָשָׂם יְהוָה אֶקְרָא: אֲנִי יְהוָה הוֹשִׁיעָה
נָא. אֲנִי יְהוָה הַצְּלִיחָה נָא: אֲנִי יְהוָה. עֲגִנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ:
הוּא יִשְׁלַח (לָנוּ) בְּרָכָה. רוּחָהּ. וְהַצְּלִיחָה בְּכָל־מַעֲשֵׂה יְדֵינוּ.
וּנְאֹמֵר אָמֵן:

סְבְרֵי מְרֻנָּן. (הַקְהֵל עוֹנֵה: לְחַיִּים):
בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם.
בוֹרֵא פְרֵי הַגֶּפֶן:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. הַמְבַדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ
לְחוֹל. בֵּין אֹר לְחֹשֶׁךְ. בֵּין יִשְׂרָאֵל לְגוֹיִם. בֵּין יוֹם
הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֵׂה. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמְבַדִּיל בֵּין
קֹדֶשׁ לְחוֹל:

שותים את היין.

מקורות ומקבילות

הבדלה על הכוס. מנהג מרשלייאה, תפלת ר"ה, עמ' 127, ד"ה ובמולאי יו"ט; כ"י כ"ה, דף 3103. א"א ברכת אור וכשמים. כ"י כ"ה, דף 3103.

לוח ראשי תיבות

תנ"ך:

27	דברי הימים א' = דה"א.	14	יחזקאל = יחז'.	1	בראשית = בר'.
28	דברי הימים ב' = דה"ב.	15	הושע = הוש'.	2	שמות = שמ'.
29	תהלים = תה'.	16	יואל = יוא'.	3	ויקרא = ויק'.
30	איוב = איז'.	17	עמוס = עמו'.	4	במדבר = במ'.
31	משלי = מש'.	18	עובדיה = עוב'.	5	דברים = דב'.
32	רות = רות'.	19	יונה = יונ'.	6	יהושע = יהו'.
33	שיר השירים = שה"ש.	20	מיכה = מיכ'.	7	שופטים = שופ'.
34	קהלת = קה'.	21	נחום = נחו'.	8	שמואל א' = ש"א.
35	איכה = איכ'.	22	חבקוק = חבק'.	9	שמואל ב' = ש"ב.
36	אסתר = אס'.	23	צפניה = צפ'.	10	מלכים א' = מ"א.
37	דניאל = דני'.	24	חגי = חג'.	11	מלכים ב' = מ"ב.
38	עזרא = עזר'.	25	זכריה = זכ'.	12	ישעיהו = ישע'.
39	נחמיה = נחמ'.	26	מלאכי = מלא'.	13	ירמיהו = ירמ'.

ספרות חז"ל, גאונים, ראשונים, אחרונים ושאר ראשי תיבות:

69	ברד"ה = ברייתא דמלאכת המשכן.	55	איכ"ר = איכה רבה (מהד' ווילנא).	40	אא"א = אין אומרים אותו.
70	ברה"מ = ברכת המזון.	56	אנכה"ג = אנשי כנסת הגדולה.	41	אב"ע = אבן עזרא.
71	ברו"ש = בני רומה, ויניציאה שמ"ז.	57	אסת"ר = אסתר רבה (מהד' ווילנא).	42	אבה"ע = אבן העזר.
72	בתמ"ד = בתי מדרשות.	58	א"ר = אליה רבה.	43	אגא"ס = אגרת אריסטאס.
73	גאה"ל = גור אריה הלוי.	59	אר"ן = ארם צובה.	44	אגב"ר = אגדת בראשית (מהד' בובר).
74	גולד' = דניאל גולדשמידט.	60	בבלי = תלמוד בבלי.	45	אג"י = אגרת ירמיהו.
75	דב"ר = דברים רבה (מהד' ווילנא).	61	בה"ג = בעל הלכות גדולות.	46	אד"נ = אבות דרבי נתן.
76	ד"ו = דפוס ויניציאה.	62	ב"ח = בית חדש על הטור.	47	אה"מ = אוצר המדרשים (מהד' איזנשטיין).
77	דמש"ה = דרכי משה הקצר.	63	במדב"ר = במדבר רבה (מהד' ווילנא).	48	או"ה = אומות העולם.
78	דע"ז = דעת זקנים מבעלי התוספות.	64	בנ"י = בני ישראל.	49	אוה"ג = אוצר הגאונים.
79	דפו"י = דפוסים ישן/ישנים.	65	בנ"ס = בן סירא.	50	או"ז = אור זרוע.
80	דפ"פ = דפוס פרנקפורט.	66	בעה"ט = בעל הטורים.	51	או"ח = אורח חיים.
81	דרכ"א = דרך ארץ.	67	בעה"מ = בעל המאור.	52	אוצה"ת = אוצר התפלות.
		68	ב"ר = בראשית רבה (מהד' ווילנא).	53	אוצ"ר = אוצר ראשונים.
				54	אור"ח = אורחות חיים.

- (137) מדת"ג = מדרש תנחומא (מהד' בובר).
 (138) מה"ג = מדרש הגדול (מוסד הרב קוק).
 (139) מהדו"ב = מהדורה בתרא.
 (140) מהדו"ק = מהדורה קמא.
 (141) מו"ק = מור וקציעה.
 (142) מז' = מזמורים.
 (143) מח' = מחזוראים.
 (144) מחה"ק = מחזור הדרת קדש [ויניציאה שנט].
 (145) מחו"ו = מחזור וויטרי.
 (146) מחמ"ג = מחברת מנחם.
 (147) מט"מ = מטה משה.
 (148) מי"ל = מדרש ילמדנו.
 (149) מכב"ר = מחזור כמנהג בני רומא.
 (150) מכדר"י = מכילתא דרבי ישמעאל.
 (151) מל"ה = מלמד התלמידים.
 (152) מלה"י = מלחמות היהודים.
 (153) מדב"מ = מנהגים דבי מהרים.
 (154) מנ"ש = מנחת שי.
 (155) מס' = מסכתות.
 (156) מס"ו = מסכת סופרים.
 (157) מסו"ג = מסורה גדולה.
 (158) מסו"ק = מסורה קטנה.
 (159) מפ"א = מדרש פנים אחרים (מהד' בובר).
 (160) מע"ה = מעשי ה'.
 (161) מע"צ = מעגלי צדק.
 (162) מצ"צ = מצודת ציון.
 (163) מק"ט = מסכתות קטנות.
 (164) מש"ט = מדרש שכל טוב (מהד' בובר).

- (108) יעב"ץ = ר' יעקב בן צבי מעמדין.
 (109) ירוש' = תלמוד ירושלמי (מהד' ווילנא).
 (110) יש"ש = ים של שלמה.
 (111) כארצ"ו = כתר ארם צובה, לר' אהרן בן-אשר.
 (112) כ"ה = כן הוא.
 (113) כה"ג = כהן הנוסח.
 (114) כ"י = כתבוי יד.
 (115) כ"י כ"ה = כתב יד משנת ה'כ"ה (1265).
 (116) כל"ר = כלה רבתי.
 (117) כנה"ג = כנסת הגדולה.
 (118) לב"א = לב אהרן.
 (119) לו"א = לוח ארש.
 (120) לח"ג = לחם ניקודים.
 (121) לח"ש = לחם שמים.
 (122) ליקה"פ = ליקוטי הפרדס.
 (123) לק"י = לקט יושר.
 (124) לש' = לשון.
 (125) לשה"כ = לשון הכתוב.
 (126) מא"ג = מדרש אבא גוריון (מהד' בובר).
 (127) מג"א = מגן אברהם.
 (128) מג"ת = מגילת תענית (מהד' ליכטנשטיין).
 (129) מד' = מדרש.
 (130) מד"א = מדרש אגדה.
 (131) מדא"ג = מדרש אבא גוריון (מהד' בובר).
 (132) מד"ז = מדרש זוטא.
 (133) מד"ר = מדרש רבה.
 (134) מד"ש = מדרש שמואל (מהד' בובר).
 (135) מדמ"ש = מדרש משלי (מהד' בובר).
 (136) מדת"ה = מדרש תהלים (מהד' בובר).

- (82) דרש"ה = דרך שיח השדה.
 (83) הגש"פ = הגדה של פסח.
 (84) הל' = הלכות.
 (85) הל"פ = הלכות פסוקות.
 (86) הלק"צ = ספר הלכות קצובות.
 (87) הר"א כ"ץ = הרב ר' אביגדור כהן צדק.
 (88) הרד"פ = הרב דוד פנצירי.
 (89) הריצ"ג = הלכות רי"ץ גיאת.
 (90) הרמ"מ = הרב מרדכי מורטארה.
 (91) הר"ש כ"ץ = הרב ר' שניאור כהן צדק.
 (92) הרש"ר ומדק"א = הגהות ר' שלמה רוקקא ומנהגים דק"ק אורבינו.
 (93) ויק"ר = ויקרא רבה (מהד' ווילנא).
 (94) זכב"ל = זכרון ברית לראשונים, לר' יעקב הגור ובנו ר' גרשום, משי תתקעה.
 (95) ח"א = חלק א'.
 (96) ח"ב = חלק ב'.
 (97) חוה"ל = חובות הלבבות.
 (98) חו"מ = חושן משפט.
 (99) חוש"מ = חולו של מועד.
 (100) חיי"א = חיי אדם.
 (101) חכ"צ = חכם צבי.
 (102) חמ"י = חמדת ימים.
 (103) ח"נ = חילופי נוסחאות.
 (104) טוש"ע = טור ושלחן ערוך.
 (105) ט"ז = טורי זהב.
 (106) יו"ד = יורה דעה.
 (107) ילקו"ש = ילקוט שמעוני.

- (165) מש"כ = מה שכתב.
 (166) משנ' = משניות.
 (167) משנ"ב = משנה ברורה.
 (168) משר"א = משנת רבי אליעזר.
 (169) מתע"ד = מדרש תנאים על דברים (מהד' הופמן).
 (170) נוב"ר = נוסחאות בני רומי.
 (171) נמוק"י = נמוקי יוסף (על הרי"ף).
 (172) סדה"י = סדר היום.
 (173) סדו' = סידורים.
 (174) סדו' רס"ג = סידור ר' סעדיה גאון.
 (175) סד"ט = סדר טרוייש.
 (176) סדע"א = ספרי דאגדתא על מגלת אסתר.
 (177) סד"ר = סידור רוקח.
 (178) סד"ש = ספר דרך שיח.
 (179) סד"ת = סדר תפילות.
 (180) סהא"ק = ספר הלכות איטלקי קדמון (מהד' י"מ תא"שמע).
 (181) סה"מ = ספר המנהגים.
 (182) סה"ע עשה"ד = ספר העיטור, עשרת הדברות.
 (183) סה"ש = ספר השרשים.
 (184) סה"ת = ספר התדיר.
 (185) ס"ז = ספרי זוטא.
 (186) ס"ח = ספר חסידים.
 (187) סחב"ר = סדור חיבור ברכות - מחזור טורינו.
 (188) סח"ש = ספר חכמת שלמה.
 (189) סי' = סימן.
 (190) סמ"ג = ספר מצוות גדול.
 (191) סמנט"ו = ספר מנהג טוב.
- (192) סמק"א = ספר מקבים א'.
 (193) סמק"ב = ספר מקבים ב'.
 (194) סמ"ש = ספר מצת שמורים.
 (195) סע"ר = סדר עולם רבה (מהד' לייגר).
 (196) ספ"ב = ספר ברוך.
 (197) ספ"ה = ספר השם.
 (198) ספ"ש = ספר שושנה.
 (199) ספה"ח = ספר החילוקים.
 (200) ספה"מ = ספר המכריע לר' ישעיה בר מאל' משראני.
 (201) ספה"ש = ספר השלחן.
 (202) ספ"ח = ספרים חיצונים.
 (203) ספ"ט = ספר טוביה.
 (204) ספ"י = ספר יוספוס.
 (205) ספ"ה = ספר יהודית.
 (206) ספ"ו = ספר יובלים.
 (207) ספ"י"ר = ספר יראים.
 (208) ספ"ר = ספר רוקח.
 (209) ס"ק = סעיף קטן.
 (210) סרע"ג = סדר ר' עמרם גאון.
 (211) סרש"י = סידור רש"י.
 (212) סת"ר = ספר תניא רבתי.
 (213) ע"א = עמוד א'.
 (214) ע"ב = עמוד ב'.
 (215) עבו"י = עבודת ישראל.
 (216) עה"ב = ערוגת הבושם.
 (217) עה"ז = עולם הזה.
 (218) עה"פ = על הפסוק.
 (219) עה"ת = על התורה.
 (220) ע"ח = עץ חיים.
 (221) עמ"ס = על מסכתאות.
 (222) עמ' = עמודים.
 (223) ע"ע = עיין עוד.
 (224) ע"פ = על פי.
- (225) ערה"ש = ערוך השלחן.
 (226) עש"מ = עמודי שמים.
 (227) עשה"כ = על שם הכתוב.
 (228) עת"פ = עיון תפילה.
 (229) פדר"א = פרקי דרבי אליעזר (מהד' היגר).
 (230) פדר"ך = פסיקתא רב כהנא (מהד' מנדלבוים).
 (231) פה"מ = פירוש המשניות.
 (232) פהר"ב = פרקי היכלות רבתי (מהד' ירו', תרמ"ט).
 (233) פירש"י = פירוש רש"י.
 (234) פסד"ז = פסוקי דזמרה.
 (235) פסז"ו = פסיקתא זוטרתא - לקח טוב.
 (236) פסו' = פסוקים.
 (237) פסקי רי"ד = ר' ישעיה בר מאל' משראני.
 (238) פסר"ב = פסיקתא רבתי (איש שלום).
 (239) פר' = פרשה.
 (240) פרה"י = פרקי הירידות.
 (241) פרמ"ג = פרי מגדים.
 (242) פרע"ח = פרי עץ חיים.
 (243) פש"ט = פסקי שכל טוב.
 (244) פת"ת = פתרון תורה.
 (245) צו"ג = צום גדליה.
 (246) צו"ה = צוואות השבטים.
 (247) קד"א = קמחא דאבישונא.
 (248) קדה"י = קדמוניות היהודים.
 (249) קדמ"א = קדמוני אשכנז.
 (250) קד"ץ = קדמוני צרפת.
 (251) קה"ר = קהלת רבה (מהד' וילנא).
 (252) קו"א = קונטרס אחרון.
 (253) קוש"ק = קובץ שיטות קמאי.

- (254) ק"ב = רבי אלעזר בירבי קליר פיוטים ליום הכיפורים (ראו ביבליוגרפיה).
- (255) ק"ק = קמץ קטן.
- (256) קשע"ה = קריאת שמע על המטה.
- (257) ר' בחיי = רבינו בחיי בן אשר.
- (258) ראב"ד = ר' אברהם בן דוד.
- (259) ראבי"ה = ר' אליעזר בן יואל הלוי.
- (260) ראה"ע = ר' אברהם הרופא מן העונים.
- (261) ראש"ך = ראשוני אשכנז.
- (262) רבב"א = ר' בנימין ב"ר אברהם (אח שבה"ל).
- (263) רב"ה = רות רבה (מהד' ווילנא).
- (264) ר"ג מאה"ג = רבינו גרשום מאור הגולה.
- (265) רוו"ה = ר' וולף היידענהיים.
- (266) ר"ח = רבינו חננאל גאון.
- (267) ריא"ז = ר' ישעיה ב"ר אליה מטראני.
- (268) ריבב"ן = ר' יהודה יעל"ה ב"ר בנימין.
- (269) ריבמ"ן = ר' יצחק בן מלכי צדק מסיפונטו.
- (270) ריה"ח = רבי יהודה החסיד.
- (271) רי"ף = ר' יצחק אלפסי.
- (272) רמב"ם = ר' משה בן מימון.
- (273) רמד"ד = ר' מרדכי דיסלדארף.
- (274) רס"ג = רבי סעדיה גאון.
- (275) רע"ב = ר' עובדיה מברטנורה.
- (276) רעק"א = ר' עקיבא איגר.
- (277) רשב"א = ר' שלמה בן אדרת.
- (278) רשב"ג = ר' שלמה ברבי נתן הסיגילמסי.
- (279) רשב"ש = רבינו שלמה ב"ר שמשון.
- (280) רש"ס = ר' שבתאי סופר מפרעמישלא.
- (281) שבב"י = שד"ל, בתולת בת יהודה.
- (282) שבה"ל = שבלי הקט.
- (283) שד"ל = שמואל דוד לוצאטו.
- (284) שדר"א = שאילתות דרב אחאי גאון.
- (285) שה"ג = שלטי הגבורים לר' יהושע בועז לבית ברוך.
- (286) שה"ר = שיר השירים רבה (מהד' ווילנא).
- (287) שו' = שורה\שורות.
- (288) שו"ט = שוחר טוב.
- (289) ש"י = שאילת יעב"ץ.
- (290) שיטמ"ק = שיטה מקובצת.
- (291) שכה"ג = שיירי כנסת הגדולה.
- (292) שמו"ע = שמונה עשרה.
- (293) שמו"ר = שמות רבה (מהד' ווילנא).
- (294) ש"ס = ששה סדרים.
- (295) שעה"כ = שער הכוונות.
- (296) שע"ת = שערי תשובה.
- (297) ש"ת = שערי תפלה.
- (298) שת"י = שתי ידות (למהר"ם די לונזאנו).
- (299) תא"ו = תולדות אדם וחווה.
- (300) תד"א = תנא דבי אליהו.
- (301) תדא"ז = תנא דבי אליהו, אליהו זוטא.
- (302) תדא"ר = תנא דבי אליהו, אליהו רבא.
- (303) תה"ד = תרומת הדשן.
- (304) תו' = תורה\תורת.
- (305) תו"י = תוספות ישנים.
- (306) תו"ט = תוספות יום טוב.
- (307) תו"כ = תורת כהנים.
- (308) תוס' = בעלי התוספות.
- (309) תוס' רי"ד = ר' ישעיה ב"ר מאלי מטראני.
- (310) תוספ' = תוספתא.
- (311) תי"ז = תרגום יונתן בן עוזיאל.
- (312) תי"ר = תרגום ירושלמי.
- (313) ת"מ = תפילת מנשה.
- (314) תפא"י = תפארת ישראל.
- (315) תר"א = תרגום אונקלוס.
- (316) תר"י = פ"י תלמידי רבינו יונה גירונדי (על הרי"ף).
- (317) תרמ"א = תרגום ראשון מגילת אסתר.
- (318) תשב"ץ = תשובות ר' שמעון בן צמח.
- (319) תשב"ץ קטן = ר' שמשון בן צדוק תלמיד מהר"ם.
- (320) תשוה"ג = תשובות הגאונים.
- (321) תשו' הרי"ד = תשובות ר' ישעיה ב"ר מאלי מטראני.
- (322) תשו' רנ"ג = תשובות ר' נטרונאי גאון.
- (323) תשמ"א = תרגום שני מגילת אסתר.
- (324) תתת"ס = תמונות תחנות תפלות ספרד.

ביבליוגרפיה*

- בית אב, והוא סדר חמש תעניות כמנהג ק"ק ספרדים, ליוורנו, תרל"ז (מהדורת צילום: ירושלים, ישיבת אור ודרך, תשמ"ט).
- א' בן-זמרה, ה' סרמוניטה וא' פיאטלי, הוספות ותיקונים לחוברת של הרב מ"ע הרטום, 'המנהג האיטלקי בירושלים עיה"ק', נדפס כנספח לסדר תפלות כמנהג בני רומה, תשע"ד, עמ' תסז-תעב.
- דניאל גולדשמידט, מנהג בני רומה, בתוך: הנ"ל, 'מחקרי תפילה ופיוט', ירושלים, י"ל מאגנס, תש"ם, עמ' 153-176.
- שלחן ערוך... [עם] לקוטים וחדושי הלכות מאת מהר"ר גור אריה הלוי, מנטובה, דפוס יצחק בן דוד ירא ויעקב חבר טוב, תפ"ב-תפ"ג, ד' כר'.
- בצלאל ויכלדר (עורך), 'הגהות רבי שלמה רוקקא, ומנהגים דק"ק אורבינו, איטליה'. בתוך: 'זכור לאברהם', חולון, תשנ"ג.
- מנחם עמנואל הרטום, המנהג האיטלקי בירושלים עיה"ק. מהדורה שניה מתוקנת. ירושלים, חברת יהודי איטליה לפעולה רוחנית, תשנ"א (1991).
- ספר התיבה. בית הכנסת כמנהג בני רומה, ירושלים. (ירושלים), הדפסה לרגל בר המצוה של דניאל ענו, תשנ"ט (1999). (מהדורת צילום של ספר התיבה בכתיבת ידו של דניאל קאסוטו, משנת תשנ"א).
- נפתלי וידר, התנגשות נוסח התפילה במזרח ובמערב, ירושלים, מכון בן צבי, תשנ"ח, 2 כר'.
- סדר חיבור ברכות, מחזור טורין. העתקת שלמה זלמן שכטר מכ"י טורינו שאבד בשריפה. העתקה נמצאת בספריית ביהמ"ד לרבנים בניו יורק, כ"י Mic 8401.
- כ"י מוסקוביץ, סדור מנהג רומה, איטליה, מצויר ע"י יואל בן שמעון, המאה הט"ו, הספרייה הלאומית בישראל, כ"י Heb. 4° 1384.
- כ"י וולמדונה 10, מחזור כמנהג רומה, איטליה, המאה הי"ד, לשעבר באוסף וולמדונה.
- כתר ירושלים: תנ"ך האוניברסיטה העברית בירושלים (על פי הנוסח והמסורה של כתר ארם צובה וכתבי-יד הקרובים לו, בשיטת הרב מרדכי ברויאר. פיקוח מדעי: יוסף עופר). ירושלים, בן-צבי, 2004 (מהד' ב).
- לוח ארש לרבי יעקב אב"ד עמדין בעריכת הרב דויד יצחקי, טורנטו, אוצרנו, תשס"א.
- שמואל דוד לוצאטו, מבוא למחזור בני רומה, תל אביב, דביר, תשכ"ו (1966).

* אם לא צויין אחרת, המקורות הם ע"פ תוכנת 'פרוייקט השו"ת', שע"י אוניברסיטת ברא"ל, גירסה מספר 32 פלוס.

מחזור איטלייאני, ח"א, ויניציאה, שנת תקב"ל.

מחזור לפי הנהוג לקהל רומה, שונצינו-קאזאל מיירי, דפוס בני שונצינו, רמ"ו (1485-1486), 2 כר'. יו"ל עם: קובץ מחקרים על מחזור כמנהג בני רומה, בעריכת אנג'לו מרדכי פיאטלי, ירושלים, י"ל מאגנס, תשע"ב.

מחזור כמנהג בני רומה, [פאנו, רס"ד-רס"ה בערך].

מחזור כפי מנהג ק"ק רומה, עם פירוש קמחא דאבישונא לר' יוחנן טריויס, בולוניא, דפוס השותפים, ש"ש"א (1540), 2 כר'.

מחזור כמנהג ק"ק בני רומה, ויניציאה, דפוס זואן די גארה, שמ"ז, 2 כר'.

מחזור כל השנה כפי מנהג ק"ק איטאלייאני, עם מבוא מאת שמואל דוד לוצאטו, ליוורנו, דפוס שלמה בילפורטי וחברו, תרט"ז (1856), 2 כר'.

מחזור לימים הנוראים לפי מנהגי בני אשכנז לכל ענפיהם... מוגה מעובד ומבואר בידי דניאל גולדשמידט, ירושלים, קורן, תשל"ב, ב' כרכים.

מחזור מנהג איטלייאני לפי הנהוג בכל הקהילות. הגיה, תרגם לאיטלקית והוסיף הערות מנחם עמנואל הרטום, רומה, קארוצי, תש"ן-תשנ"ב, 3 כר'.

מחזור פסח לפי מנהגי בני אשכנז לכל ענפיהם, כולל מנהג אשכנז (המערבי), מנהג פולין ומנהג צרפת לשעבר. מוגה, מעובד ומבואר בידי יונה פרנקל, ירושלים, הוצאת קורן ירושלים, תשנ"ג.

מחזור סוכות שמיני עצרת ושמחת תורה, לפי מנהגי בני אשכנז לכל ענפיהם, כולל מנהג אשכנז (המערבי), מנהג פולין ומנהג צרפת לשעבר. מוגה, מעובד ומבואר בידי דניאל גולדשמידט, הושלם בידי יונה פרנקל, ירושלים, הוצאת קורן ירושלים, תשמ"א.

מחזור גירנברג, מחזור כמנהג אשכנז, אשכנז, שנת צ"א (1831), לשעבר כ"י שוקן 24100, היום בציריך, אוסף ד"ר דוד וימימה יסלזון, כ"י 9.

ספר מנהג טוב, כולל מנהגים שקבץ חכם אחד מחסידי איטאליא. יו"ל ע"פ כ"י A89 של עקד ספרים בבודאפעשט. עם הערות ותקונים וציונים, מאת מאיר צבי ב"ר יוסף ווייס, בודאפעשט, מ. כהן, תרפ"ט.

מנחת שי על הנ"ך באתר: <https://library.alhatorah.org/>

נוסח התפילה של יהודי פרס, מהדורה מצולמת של כ"י אדלר 23 ENA, שבביהמ"ד לרבנים באמריקה, עם מבוא והערות מאת שלמה טל, ירושלים, מכון בן-צבי, תשמ"א.

מעגלי צדק בתוך: מחזור כמנהג האשכנזים, סביוניטה-קרימונה, ש"י"ז-ש"ך.

סדור היעב"ץ - עמודי שמים, שערי שמים. נוסח אשכנז, אלטונא, תק"ה-תק"ז.

סדור התפילה לרוקח. פירוש התפילה וסודותיה לכל ימות השנה, לרבינו אלעזר ב"ר יהודה מגרמיזא. יו"ל בפעם הראשונה ע"פ כ"י עתיקים, עם מקורות הערות וביאורים. ע"י הרב משה הרשלאר ז"ל, והרב יהודה אלטר הרשלאר, ירושלים, מכון הרב הרשלאר, תשנ"ב, 2 כר'.

סדור... מה"ר שבתי סופר ב"ר יצחק מפרעמישלא... ע"י יצחק ס"ן, דוד יצחקי ודוד סלמון, בלטימור מד., ישיבת נר ישראל, תשס"ג, 3 כר'.

סדור כולל כל תפלות השנה... הנקרא... תכלאל כמנהג כל קהלות הקדש תימן עם ספר עץ חיים [מאת] יחיא בכהר"ר יוסף צאלח, יצא לאור בפעם הראשונה בשלימותו ע"י שמעון צאלח ושלמה סיאני, ירושלים, קרן אגודת המהרי"ץ, תשל"א, ד' כר'.

סדור רב סעדיה גאון, מהדורת ישראל דודוון, שמחה אסף, יששכר יואל, ירושלים, חברת מקיצי נרדמים, תשמ"ה.

סדור רבינו שלמה ברבי נתן, אב בית דין, חובר בלשון הערבית, ותורגם ללשון הקודש בצירוף הערות, ירושלים, חברת מקיצי נרדמים, תשנ"ה.

סדור תהלה לדוד, לרב דוד פראטו, רומה, תש"י.

סדור תפלות כפי מנהג ק"ק ארם צובה, נדפס בוניציאה בשנת רפ"ז, ועתה נדפס מחדש (עם מבואות מאת מאיר בניהו, יונה פרנקל ושלמה אליצור, ירושלים, יד הרב נסים, תשס"ז-תשס"ח, 3 כר'.

סדר עבודת ישראל, כולל תפלות וברכות לכל השנה, כמנהג מערב אשכנז, עם ביאור י"כין לשון. מחובר מסודר ומוגה ע"י ר' יצחק בן אריה יוסף דוב, המכונה דר' זליגמן בער. רעדעלהיים, תרכ"ח.

סדר רב עמרם גאון, ערוך ומוגה ע"פ כ"י ודפוסים עם השלמות וש"נ ומבוא, מאת דניאל גולדשמידט, ירושלים, דפוס מוסד הרב קוק, תשל"ב.

סדר תפלה כפי מנהג קהלות קדושות איטאליאני יע"א. הוגה ע"י דוד יצחק פאנצירי, וינא-בודאפשט, דפוס י" שלזינגר, תרח"צ (1938).

ספר תפלות כפי מנהג ק"ק איטאליאני יצ"ו מאת הצעיר מרדכי מורטארה, מנטובה, תרכ"ו.

סדר תפלות השנה למנהג קהלות רומניא, קושטא, ר"ע.

סדר תפלות השנה למנהג קהלות רומניא, ויניציאה, דפוס דניאל בומבירגי, שנת רפ"ג בערך.

סדר תפלות כמנהג איטאליאני, בעריכת הרב דונאטו קאמריני, טורינו, פ' סרווי, [1912-1916].

ספר התדיר, לרבינו משה ב"ר יקותיאל איש רומה ממשפחת האדומים. יו"ל ע"פ כמה כ"י, ובעיקר ע"פ כ"י הנמצא בספריית העיר פארמא באיטליה. ע"י משה יהודה הכהן בלוי, בתוך שיטת הקדמונים, ניו-יורק, מ"י בלוי, תשנ"ב.

ספר ערוגת הבשם, יוצא לאור עפ"י כתבי יד עם הגהות והערות מאת אפרים א' אורבך, ירושלים, הוצאת מקיצי נרדמים, תרצ"ט-תשכ"ג, ד' כרכים.

ספרות בית שני ספריית על-התורה, באתר: <https://library.alhatorah.org/>

פיוטי יוחנן הכהן בירבי יהושע. מהדורה מדעית ומבוא. חיבור לשם קבלת תואר דוקטור לפילוסופיה מאת נחום ויסנשטרן, האוניברסיטה העברית בירושלים, תשמ"ד.

קינות לתשעה באב אוצר הראשונים, מטמוני הקליר, פירוש קדמון לאחד מחכמי הראשונים באשכנז על קינות ר"א הקליר ובנוסף פירושי ראשוני אשכנז וצרפת... יוצאים לאור לראשונה מכת"י. העורך: ישראל אברהם הולצר, מאיימי, הוצאת על הראשונים, תשע"ז [כולל: ראשוני אשכנז, קדמוני אשכנז – חכם קדמון מראשוני אשכנז, קדמוני צרפת].

סדר הקינות לתשעה באב כמנהג פולין וקהילות האשכנזים בארץ ישראל, מוגה ומבואר בידי דניאל בהר"ר שלמה גולדשמידט, ירושלים, מוסד הרב קוק, תשס"ב

קינות לתשעה באב, עם לב אהרן, ביאור יסודי ובהיר מאת אהרן וקסלשטיין, באתר: <https://sites.google.com/site/rebbarn1/>.

רבי אלעזר בירבי קליר, פיוטים לראש השנה. ביארה והוסיפה מבוא שולמית אליצור, התקין מכתב יד מיכאל רנד, ירושלים, האיגוד העולמי למדעי היהדות-קרן הרב דוד משה ועלמיה רוזן, תשע"ד.

רבי אלעזר בירבי קליר, פיוטים ליום הכיפורים. ביארה והוסיפה מבוא שולמית אליצור. התקין מכתבי היד מיכאל רנד, ירושלים, האיגוד העולמי למדעי היהדות, תשפ"א.

מיכאל ריז'יק, מסורות לשון חכמים באיטליה על פי מחזורים מימי הביניים, ירושלים, מוסד ביאליק, תשס"ט.

ספר שבלי הלקט השלם, חיברו רבינו צדקיה ב"ר אברהם הרופא, מהד' שלמה באבער, ווילנא תרמ"ז.

שכל טוב, פסקים, לרבינו מנחם ב"ר שלמה. יו"ל בפעם הראשונה ע"פ כ"י, עם הערות ומראה מקומות. ע"י משה יהודה הכהן בלוי, בתוך שיטת הקדמונים, ניויורק, מ' בלוי, תשנ"ב.

ספר תניא רבתי, לרבי יחיאל ב"ר יקותיאל הרופא ממשפחת הענוים, פסקי הלכות, דינים ומנהגים. יו"ל ע"פ כ"י ודפוסים ראשונים, מאת ר' ישראל בראון, ירושלים, מוסד הרב קוק, תשע"א.

תמונות תחנות תפלות ספרד, ונציה, דפוס דניאל בומברג, רפ"ד.

מפתח הפיוטים והתפילות

156 ונתנה תקף קדשת היום 36 ותודיענו משפטי צדקך 149 זכר ברית אברהם 49 יגדל אלהים חי 90 יה שמך ארוממך 207 יהי רצון לפני אבינו שבשמים 26 יהי שלום בחילנו 131 יונתי בחגוי הסלע 93 יוצר ליום א' של ראש השנה 95 יוצר ליום ב' של ראש השנה 140 יזכור אלהים לטובה 146 יי בקול שופר ישמיע ישועה 46 יר"מ יי הא הגדול הגבור והנורא 99 כבודו אהל כהיום ברחמים 183 כהיום הזה תביאנו ששים 82 כל ברואי מעלה ומטה 23 לכה דודי 44 מגן אבות בדברו 130 מי שברך אבותינו 131 מי שברך אמותינו 139 מי שברך לחיילי צה"ל 139 מי שברך לקהל 95 מלך אדיר ונורא 93 מלך אזור גבורה 101 מלך אמיץ ואיום 97 מלך עתיק ימים	132 אב הרחמן ישיב את שבות 115 אבינו מלכנו 138 אבינו שבשמים 50 אדון עולם אשר מלך 164 אוחילה לא אחלה פניו 99 אופנים 26 אחות קטנה תפלותיה 141 אחינו ישראל ואנוסי ישראל 158 אין קץ לשנותיך 85 אכרע אקד לפני מלכי 159 אלהים א עליין 121 אפתח נא שפתי 177 ארשת שפתינו יערב לפניך 28 אשר כלה מעשיו 180 את פני יי יום תראו 36 אתה בחרתנו מכל העמים 46 אתה הוא יי האלהים הזן ומפרנס 169 אתה זוכר מעשה עולם 173 אתה נגלית בענן כבודך 4 בדין יהא שרא לנא 140 הזכרת נשמות 168 היום הרת עולם 182 היום תאמצנו 30 ואמונה בשביעי קימת 34 ובכן תן פחדך 161 ומפני חטאינו גלינו 182 ונאמר כי בי ירבו ימך

146	פזמון לתקיעת שופר	26	משכיל מכתם שירו רעים
97	פיוט לשני ימים של ראש השנה	54	נאכל מתיקה ובשול
85	רשות לנשמת של ראש השנה	87	נשמת כל חי
90	רשות לקדיש	218	סדר תשליך
82	שלשים ושתים נתיבות שבילך	142	סליחה לפני תקיעת שופר
140	תפילה לחולה נוסח מילאנו	180	עושה שלום לאי של ר"ה
138	תפילה לשלום המדינה	182	עושה שלום לבי של ר"ה
45	תפילה על הפרנסה	147	עלה אהים בתרועה
		142	עת שערי רצון להפתח